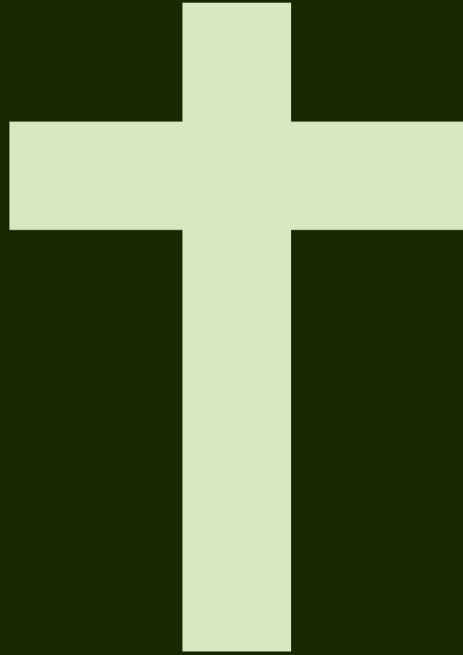

Gagek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 9 Oct 2020
18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

FRT	1
MATAI	3
MARKUS	51
LUKAS	82
JON	133
SINARĚ	168
ROM	212
1 KORINT	235
2 KORINT	255
GALATA	269
EPESUS	277
PILIPI	284
KOLOSĪ	289
1 TESALONIKA	294
2 TESALONIKA	298
1 TIMOTĪ	301
2 TIMOTĪ	307
TITUS	312
PILEMON	315
HIBRU	317
YAKOBUS	335
1 PITA	341
2 PITA	348
1 JON	352
2 JON	358
3 JON	359
YUT	360
NEBĚ PESEPSĚN	362
NETATEKIN DEGWA	388

**Mehöbö_p Yesu Kerisi yi
GAGEK MEWIS
sēn vong yam vu hil**

**The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Mehöbö_p Yesu Kerisi yi GAGEK MEWIS sēn vong yam vu hil

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua New
Guinea
[bzh]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2003 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following
conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Jegelinsën

Arë[tab]Arë Dus[tab]Pes

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa (Lk 3:23-38)

¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.

² Abraham ƙo Isaak, gIsaak ƙo Yakop, geYakop saga sën ƙo Yuda losho ari lo.

³ GeYuda ƙo Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar.

GePeres ƙo Hesron.

Ga, Hesron ƙo Ram.

⁴ Ga, Ram ƙo Aminadap, gAminadap ƙo Nason, geNason ƙo Salmon.

⁵ GeSalmon ƙo Boas, gata Rahap.

GeBoas ƙo Obet, gata Rut.

Ga, Obet ƙo Yese, ⁶ geYese ƙo Mehö-los-bengö Davit, geDavit ƙo Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.

⁷ Loga, Solomon ƙo Rehoboam, geRehoboam ƙo Abiya, gAbiya ƙo Asa.

⁸ Ga, Asa ƙo Yosapat, geYosapat ƙo Yoram, geYoram ƙo Usia.

⁹ Ga, Usia ƙo Yotam, geYotam ƙo Ahas ga, Ahas ƙo Heskia.

¹⁰ Ga, Heskia ƙo Manase, geManase ƙo Amos, gAmos ƙo Yosia.

¹¹ GeYosia ƙo Yekonia losho ari lo, lob loƙ buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeko sir ya denedo hir nyëg.

¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ƙo nalu Sealtiel.

Lob Sealtiel ƙo Serubabel, ¹³ lob Serubabel ƙo Abiut, gAbiut ƙo Eliakim, gEliakim ƙo Asor.

¹⁴ GAsor ƙo Sadok, geSadok ƙo Akim, gAkim ƙo Eliut.

¹⁵ GEliut ƙo Eleasar, gEleasar ƙo Matan, geMatan ƙo Yakop ngwë.

¹⁶ GeYakop sënë ƙo Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ƙo Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.

¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup loƙ Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup loƙ buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon* beverup loƙ Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Ƙo Yesu Kerisi (Lk 2:1-7)

¹⁸ Yesu ata ƙo yi lo degwa nebë sënë: Deggoin ata Maria rak in jak vu Yosep, rëƙ luho yö nahën denedo, log Maria nalu loƙ rak Anon Vabuung. ¹⁹ Yosep sën deggoin rak bë natu regga lo, yi mehö netetuu aggata niröp, lob su bë rëƙ nanër avëh yi gägek nimumsën rangah vu alam pin rë. Gaƙ vongin bë bepul Maria vunsën. ²⁰ Yosep nahën kwa nevo nebë sënë, loƙ Mehöböp yi angër yam vu yi loƙ pesepsën benër vu bë, “Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengo! Su nim dëlin Maria! Gaƙ gwëko nöƙ natu venëm. Hurmahen sën loƙ nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rëƙ geƙo nalu aguu lom genanër arë nabë Yesu. In rëƙ geƙo yi alam vër in hir nipaya nyëvewen.”

²² Ngaa pin sënë anon rak yoh vu gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi lo nebë:

²³ “Ham gwengo rë! Rëƙ avëh avö nalu doƙ, lom geƙo nalu aguu. Lob rëƙ genanër arë nabë Emanuel.”

Arë sënë degwa nebë ‘Anutu nedo ving hil’.

²⁴Lob Yosep ggëp mepesep ggovek gekedi rak, lom vong yoh vu sën Mehöböp yi angër nër vu yi lo. Ya beko avëh netu venë, ²⁵rëk su neya aggata ving yi rë, gema rot, beya verup loḵ buk sën venë ko nalu aguu lo. Lob tahi ggev rak nebë Yesu.

2

Alam Los Kwaj Böp Vu Alam-yu-ngwë Yam Delë Yesu

¹ Maria ko Yesu vu Betlehem ggëp Yudea loḵ buk sën Herot* tu mehö-los-bengö menedo. Ko ggovek, lom alam kwaj böp la vu nyëg mala neverup bedeyam Yerusalem medelok tepëḵ bë, ²“Alam Yuda hir mehö-los-bengö hurmahen mewis sën lo tena? He halë yi betuheng verup ggëp sën nyëg mala neverup, lom he yam in bë gaḵo arë jak.”

³ Mehö-los-bengö Herot* ngo hir gagek saga, lob lëk anon, balam Yerusalem pin delëk ving. ⁴ Lob tahi alam-denëko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi belok tepëḵ in sir bë, “Kerisi* ata geḵo yi gëp tena?” ⁵ Lob denër yah bë, “Ata geḵo yi gëp Betlehem vu distrik Yudea, in mehö-nenër-gagek-rangahsën kevu gagek meneggëp nebë:

⁶ ‘Hong Betlehem vu nyëg Yuda,
su getu nyëg Yuda yi beggang-bu mahen tamusën rë, gaḵ gekwesuu.
In ggev böp ti rëḵ berup dok hong,
lob gëgin salam Israel.’ ”

⁷ Herot* ngo nebë saga lob vun yi metahi alam los kwaj böp saga yam, belok tepëḵ in sir in bë jak ni niröp nabë betuheng saga verup loḵ buk tena. ⁸ Log vong sir ya Betlehem genër vu sir bë, “Ham na sero hurmahen saga niwëek ata, lob bë ham natok vu yi, og ham gwëko gagek nom vu sa, in senök gaḵo arë jak geving.”

⁹ Dengo mehö-los-bengö yi gagek saga ggovek log deya. Lob betuheng sën delë neggëp nyëg mala neverup lo, muḡin beya nare ya valeḵ nyëg sën hurmahen neggëp loḵ lo. ¹⁰ Delë betuheng lom kwaj vesa rot. ¹¹ Lob delok ya beggang ayo bedelë hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deḵo yi rak. Gedeggoo kupek la loḵ hir keröng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, geḵele niḵegwi reggu nivesa sën denenër arëj nebë praginsëj* los mur*. ¹² Log Anutu vo pesepsën vu sir loḵ buk bë su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwë medeyah medeya bej.

Yosep Ko Venë Lu Nalu Rak Medeluk Medeya Ejep

¹³ Deya ggovek, log Mehöböp yi angër ti yam vu Yosep benër vu yi loḵ pesepsën bë, “Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak, megebeya megena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiik.” ¹⁴ Lob Yosep kedi meḵo hurmahen luho ata rak loḵ buk beya Ejep. ¹⁵ Lob ya denedo sagu rot beya verup loḵ buk sën Herot* diik. Devong nebë saga lob gagek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gagek-rangahsën avi lo anon rak nebë:
“Sa tahi nalug vu Ejep yam.”

Herot Sis Hurmahen Ngahiseḵë Medediik*

¹⁶ Rëḵ Herot* rak ni bë alam los kwaj böp saga dekuung in yi, lob ahë sengën pangsën rot, bevong alam la deya Betlehem los nyëg mahen mahen sën neggëp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediik. Sir sën ataj nahën neḵo sir lo rot, beya verup loḵ sën hir ngebek netu luu rak lo, yoh vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo. ¹⁷ Lom mehö-nenër-gagek-rangahsën Yeremia yi gagek sën kevu meneggëp lo anon rak. Sënë nebë:

¹⁸ “Aye ti dedun vu nyëg Rama.
Nesu los nengeek böpata.
Rakel nesu in nalu lo,
medenahubin yi, rëḵ ma gesu yoh vu rë.
In nalu lo su denedo rë, gaḵ malaj ma.”

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mēm Mehöböp yi angër ti yam tato yi vu Yosep ggöp Ejep lok pesepsën, ²⁰ menër vu yi bë, “Kwedi gweko hurmahen luho ata jak megenah Israel hir dob. In alam sën bë dengis hurmahen lo dediik.”

²¹ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak, beyah Israel hir dob. ²² Rëk ngo bë Arkelaus lok yah ama Herot* ben betu alam Yudea hir mehö-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rë. Rëk Anutu vo pesepsën vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyëg ti arë nebë Nasaret. Lom alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek lo anon rak. Sën denër bë:

“Rëk denanër yi nabë yi Nasaret ti.”

3

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek
(Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyëg-yumeris ggöp Yudea hir dob, benenër gägek bë, ² “Ham gwegin ham in Nyëg-yagek-yi vongin anon jak.” ³ Jon saga sën Anutu vong gägek rak yi verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi nebë:

“Mehöti aye nerak lok nyëg-yumeris bë,

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begöp niröp.’ ”

⁴ Jon sënë neröp röpröp ading sën denevasu rak kamër nivis lo, genevëh kabî neggöp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyëg Yudea pin, galam pin sën denedo dus vu bël Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenër hir ngaa nipaya rangah geJon neripek sir luk bël Yordan. ⁷ Lok Jon lë bë alam Parisai* los alam Sadukai* ngahi deyam vu yi in bë dejipek bël geving, lom nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëk natök vu ham vu buk tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. ⁹ Ham su kwamin bo megweko gägek jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gak sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelöng sënë denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yönon, in koov nevu nevalek keke gëga meneggöp vorot, in keke pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, saga rëk dengap bedegetë jak na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham rak bël mu, in bë ham gwërin ham. Gak mehö los niwëek ti kesuu sa rëk tamuïn sa menam, lob sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti menakah vaha suu vër rë. Mehö sënë rëk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor lok ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit* gahis, gengupin jak na jök-wit-yi. Gak kale kale saga, og rëk besi jak na nengwah sën medo netum degwata lo.”

Jon Ripek Yesu
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Nebë sënë lob Yesu vu Galilea meluk meya bël Yordan vu Jon, in bë Jon jipek yi.

¹⁴ Rëk Jon nërin yi bë, “Bë gejipek sa og mēm nivesa, ma nebë va sën geyam vu sa-ë?”

¹⁵ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Genaköök galu dahun hil gesepa dok Anutu yi aggata nabë sënë rë lok mēm.” Lob Jon yogekin yi gägek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bël ggovek gerak yom ronek, lob pevis beyagek tatekin yi, gelë Anutu yi Anon Vabuung ni nebë sok nuung ti beluk yam nare rak yi. ¹⁷ Log gägek ti yam vu yagek bë, “Yik sa nalug sënë sën sahëg neving yi los halë yi nivesa lo!”

4

Satan Pelëpin Yesu Vu Nyëg-yumeris
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Ggovek saga log Anon Vabuung li Yesu rak meya nyëg-yumeris in Satan pelëpin yi.
² Yesu su gga nos rë genedo meris buk gerangah mehödahis luu, lom diikahë. ³ Lob mehö-pelëpinsën-ala ya menër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër gelöng sënë denatu brët!” ⁴ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-ka-piya bë:
‘Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë, gaḵ yik gagek pin sën neverup rak Anutu avi lo nejom ahon ving.’ ”

⁵ Lok Satan ko yi beluho deya nyëg vabuung Yerusalem, beko yi rak ya dub-vabuung-böp yu vavunë, log nër vu yi bë, ⁶ “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, in gagek neggëp lok Anutu-yi-ka-piya bë:

‘Rëk gevong yi angër lo nam degegin hong nivesa.’

Log gagek ngwë nër bë:

‘Rëk detabuu hong doḵ nemaj gesu rëk gengis vaham jak gelöng rë.’ ”

⁷ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Gagek ngwë neggëp lok Anutu-yi-ka-piya ving nebë:

‘Su geseggi Mehöböp sën hong Anutu.’ ”

⁸ Lok tum Satan ko yi meluho deya kedu ading ti, beya tato nyëg dob pin los mehönon pin gehir ngaa nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nër vu bë, “Bë gengun lup vu sa los gweko sarëg jak, og sëk dëein ngaa los arë arë pin sënë nöḵ vu hong!” ¹⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Satan! Gweko hong jak megena! Gagek neggëp lok Anutu-yi-ka-piya nebë:

‘Yik gweko Mehöböp sën hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu!’ ”

¹¹ Lob Satan veyä in Yesu meya, gangër yam denelok vu yi.

Yesu Vong Huk Muginsën Vu Galilea
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Deduu Mehö-neripek-alam Jon ahon beya nedo karabus, beYesu ngo bengö lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Lok vuu Nasaret geya nedo Kapernaum sën neggëp ngaggee böp Galilea nenga beneggëp ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër lo anon rak nebë:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob,

ggëp aggata sën neya los ngaggee Galilea vu bël Yordan nenga vahi sagu.

GeGalilea hir dob vahi sën alam dahis yam denedo lok lo.

¹⁶ Nengwah-tumsën böpata jëh rak alam sën denedo

lok malakenu ayo lo!

Denedo lok nyëg malakenu sagi bebë denadiik bemalaj nama na,

lok Rangah rak in sir!”

¹⁷ Vu buk saga Yesu ko yi huk rak benër gagek rangah bë, “Ham gwegin ham! In Nyëg-yagek-yi vongin anon jak.”

Yesu Ggooin Yi Hur Maluh Lubeluu Rak
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee böp Galilea nenga, lom töḵ vu Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetë lek luk ya ngaggee in bë degeko gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gweko mehönon denam vu sa nabë sën melu neko gël agi.”

²⁰ Lob pevis beluho devuu hir lek geya desepa yi melöho deya.

²¹ Lööho deya beya deverup, lob lë mehöti luho ari, Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho. Luho rak denedo yaḡ ving amaj Sebedi, medenejoo hir lek vepulsën yah. Lok Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yaḡ ya pevis geya desepa yi.

*Yesu Nër Gagek Loḵ Dub-supinsën-yi
(Lk 6:17-19)*

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benër gagek vu alam loḵ dub-supinsën-yi. Nër Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëḡ, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa raḵ. ²⁴ Lob Yesu bengö ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deḵo alam sën nij raḵ aggagga los alam sën nij nesang lo, galam sën memö nipaya nevong sir lo, galam sën bedo nevesi sir lo, galam sën sekëj neselöngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa nerak. ²⁵ Lob alam ngahisekë vu distrik Galilea los Beggang-bu-nemadluho gevu nyëḡ böp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bël Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nër Gagek Ggëp Këdu

¹ Yesu lë alam ngahisekë denesupin sir, lom raḵ ya këdu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tateḵin gagek vu sir nebë sënë:

*Yesu Nër Mehönon Nebë Sënë Sën Kwaj Vesa
(Lk 6:20-23)*

- ³ “Alam sën derak ni bë su nijvesa rë lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëḵ demedo nivesa dok yi nyëḡ.
⁴ Alam sën ayoj maggin in ngaa nipaya sën nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong mayoj nivesa.
⁵ Alam sën denedahun arëj lo, kwaj vesa,
in rëḵ dob ala sir.
⁶ Alam sën ahëj ving rot bë degevong ngaa niröp mu nebë sën alam dediikahëj in nos lo,
kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong banon jak benajom sir ahon.
⁷ Alam sën kwaj paya in alam vahi bedenelok vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong dok nah vu sir nabë.
⁸ Alam sën ayoj neggëp niröp rot lo, kwaj vesa,
in rëḵ degelë Anutu.
⁹ Alam sën denevong in bë dedahun begö na lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ nanër nabë nalu sir.
¹⁰ Alam sën denëḵo maggin in denesepa loḵ ngaa niröp los yohvu lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëḵ demedo nivesa dok yi nyëḡ.
¹¹ Alam rëḵ depelë ham gedegevong rii jak ham gedenanër gagek nipaya kuungsën aggagga jak ham in denelë bë sa alam ham, rëḵ mu mëm ham kwamin vesa. ¹² Ham ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëvewen rëḵ gëp yagek, in denevong nebë saga vu alam-denenër-gagek-rangahsën wirek.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)*

¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëḵ mamireng bë nimök jak, og rëḵ hil gevong benengën jak nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil getë na balam debakë duk dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëḡ ti bë medo jak këdu, og su yoh vu bë bun yi rë. ¹⁵ Gemehöti su netaggi loḵ ram menetung ggevek ya dëḡ ayo rë. Ma rot. Gaḵ mu netung raḵ nedo reek vavunë in bë natum jak alam pin sën denedo beggang ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jak alam pin malaj nabë saga, lob rëḵ degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëḵ degeḵo ham Amamin sën nedo yagek lo arë jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Horek

¹⁷ “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek na. Gaḵ ma. Sa su yam in bë dahun na rë, gaḵ seyam in bë tateḵin

degwa begevong banon jak. ¹⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë Anutu su rëk dëein gagek metes teka, ma nyë dus ti sën neggëp loḵ horek-ë, begeto megëp rë. Gaḵ yö rëk gëp nabë sënë rot, bena berup doḵ buk sën yagek los dob nama na, gAnutu yi gagek pin anon jak rë. ¹⁹ Om bë mehöti keyëh gagek dus ti doḵ horek sënë betahu alam bedegevong noh vu sën nër lo, og Anutu rëk nanër yi gëp Nyëg-yagek-yi nabë mehö tamusën verök-yi. Gaḵ alam sën denesepa loḵ horek sënë bedenetatekin vu alam medenero lo, og rëk Anutu nanër sir vu Nyëg-yagek-yi nabë sir böp. ²⁰ Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham su sepa doḵ Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rë, og ham su yoh vu bë rëk doḵ na Nyëg-yagek-yi rë.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Ngaa Ahë-sengën-yi
(Lk 12:57-59)

²¹ “Ham ngo gagek sën neggëp vu alam hib wirek lo ggovek nebë, ‘Su gengis mehönon denadiik’. Mehöti bë ngis mehö ngwë menadiik, og rëk geḵo nyëvewen doḵ nah. ²² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë ahë sengën vu ari, og rëk geḵo nyëvewen doḵ nah. Log bë mehöti nanër gagek nipaya jak ari, og rëk bare kaunsor mala in debo nyëvewen vu yi doḵ nah. Log mehöti bë nanër ngwë nabë, ‘Kwam ma!’ og rëk duk na nengwah vu Nyëg-nipaya megeḵo nyëvewen doḵ nah.

²³ Nebë saga lob bë gwëḵo hong seriveng in gwetung jak na jepö gëp dub vabuung, loḵ kwam bo nabë melu arim ham gagek ti neggëp, ²⁴ og gwevuu hong seriveng bemedo jepö degwa, gegena vu arim bemelu semu gagek govek rë, loḵ mëm genom gwetung hong seriveng vu Anutu. ²⁵ Mehöti bë gevong gagek vu hong, lob melu nahën neyök aggata, meneya vu jaas sën nengo gagek lo, og gepevis bemelu semu gagek doḵ ti. In rëk getung hong doḵ na jaas nema, lob jaas getung hong doḵ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doḵ na karabus. ²⁶ Sa nanër vu hong yönon nabë su rëk gwetah hong vër in karabus pevis rë, gaḵ rëk gemedo rot bena berup doḵ buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo.”

Yesu Nër Bë Su Gwevong Baggëb

²⁷ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Su gwevong baggëb’. ²⁸ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Bë maluh ti gelë avëh ti bayo gurekin yi, og saga nebë nevong baggëb vu avëh saga loḵ ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabë malam gahis vesa gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin doḵ na Nyëg-nengwah-yi. ³⁰ Log nabë nemam vesa vong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin doḵ na Nyëg-nengwah-yi.”

Yesu Nër Bë Maluh Los Venëj Su Debepul Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Alam hib wirek hir gagek ngwë neggëp nebë, ‘Nabë mehöti nidëlin venë, og bo kapiya-vepulsën-yi vu yi’. ³² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Avëh ti su nevong baggëb rë rëk regga nidëlin yi, og mehö saga vong bevenë vong baggëb, om degwa neggëp vu yi. Gemehöti bë geḵo avëh sën regga nilëlin yi lo, og mehö saga vong baggëb vu avëh sënë.”

Yesu Nër Bë Su Genanër Yönon Vavunë

³³ “Log ham ngo gagek ngwë neggëp vu alam hib wirek nebë, ‘Nabë ham nanër gagek los nanër yönon vavunë geving, og ham su gwëkuung jak, gaḵ ham gwevong noh vu gëp Anutu mala’. ³⁴ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham su nanër yönon vavunë. Ma rot. Geham su tato yagek in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In yagek saga og yik vong bë Anutu yi sëa sën nedo raḵ lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam dejak ham gagek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. Gedob og yik vong bë Anutu yi sëa mahen

sën nebë vaha rak lo. Geham su tato nyëg böp Yerusalem in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gaq yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. GeYerusalem saga og yik Mehöböp-los-bengö yi nyëg. ³⁶ Gesu getato yum in alam dejak hong gagek ni nabë yönon, gaq yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In su geyoh vu bë gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jak rë. ³⁷ Om nabë gengogekin ngaa, og gengogekin niröp, rëk mu nabë kwam bo nabë 'Ma!', og genanër rangah nabë 'Ma!' Beyik ggovek. Gaq bë ham nanër yönon vavunë geving, og sagak Mehö Nipaya yi ngaa."

Yesu Nër Bë Su Gebo Dok Nipaya Nyëvewen
(Lk 6:29-30)

³⁸ "Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, 'Bë mehöti selupek malam vër, og geselupek hen vahi dok nah, genabë mehöti getur nevum vër, og gwetur hen ti dok nah'. ³⁹ Gaq sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë gevong paya vu ham, og ham su bo dok nah vu yi. Ti bë petap hong dok nengam vesa, og gepeggirin nengam këj bepetap geving. ⁴⁰ Genabë mehöti vongin bë geço hong na vu jaas sën gengo gagek lo, in nakah hong röpröp vër, og gebo hong röpröp-ayöong-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gweko yi kupek bemelu na aggata dus ti rë, og gweko megena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu. Gemehöti bë ketag nabë geço hong ngaa ti mena rëk geço nom, og su gweruu demim vu yi."

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, 'Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo'. ⁴⁴ Gaq sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham najom jak in alam sën denegeginengin ngaa maggin rak ham lo. ⁴⁵ Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nalu ham. Yi sën nevong beyi hes netum rak alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶ Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëk gweko nyëvewen jak rë. Ma! In ngaa nebë saga og yik alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷ Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yik alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong ngaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸ Om ham ngo medo yö niröp anon, nabë sën ham Amamin vu yagek yö nedo niröp anon."

6

Yesu Nër Bë Gedok Vu Mehönon

¹ "Ham gwegin ham. Ham su gwevong ham ngaa nivesa vesa jak alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk gevong nyëvewen vu ham rë. ² Bë gedok vu alam sën denerak vu in ngaa lo, og su gwevong mehönon degevë avuuk los degeko kapah medenamugin log getamu nabë alam kwaj luv sën denevong lok dub-supinsën-yi los aggata in bë alam degeko arëj jak lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gaq su rëk denatök vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³ Nabë gedok vu alam-kupek-masën, og nemam këj su jak ngaa sën nemam vesa nevong lo ni, ⁴ gaq gedok vu sir yö gëp vunsën. GAmam vu yagek nerak ngaa sën neggëp vunsën lo ni, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong."

Yesu Tatekin Bë Hil Najom Jak Nabë Sënë
(Lk 11:2-4)

⁵ "Log nabë ham najom jak, og ham su gwevong nabë alam kwaj luv rë. Ahëj neving pangsën bë denajom jak dok dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ketu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gaq su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶ Gaq bë genajom jak, og gedok na beggang

ayo begehii veluung avi, log mēm genajom jak vu Amam sēn nedo loḵ nyëḡ vunsēn saga. Amam saga nedo yageḵ menelē ngāa pin sēn neggēp vunsēn lo, om rēḵ bo dok nah nyēvewen vu hong. ⁷ Log bē ham najom jak, og ham su nanēr gageḵ meris meris mu nabē alam dahis. Denekuung bē denanēr gageḵ ngahiseḵē, og mēm Anutu rēḵ gengo sir. ⁸ Ham su gwevong nabē sēnē. Gaḵ ham Amamin vu yageḵ raḵ ngāa pin sēn ham nerak vu in lo ni. Yōnon, ham ngo nahēn geham su kwetag vu yi rē, log yō raḵ ni vorot. ⁹ Om ham najom jak nabē sēnē:

'He Amamin sēn nedo yageḵ,
mehōnon debo vabuung in arēm.

¹⁰ Genam genatu he Mehōbōp noh vu nyëḡ pin,
gemehōnon pin degevong noh vu kwam gēp dob
nabē sēn angēr denevong ggēp yageḵ lo.

¹¹ Gebo nos vu he vu pehi sēnē.

¹² Lob gedahun he ngāa nipaya na
nabē sēn he nedahun ngāa nipaya sēn mehōnon denevong vu he lo ya.

¹³ Su gweli he na vu pelēpinsēn,
gaḵ mu gweḵo he vēr in ngāa nipaya pin.

(In hong Nyëḡ og Nyëḡ anon, gehong Anutu los niwëëḵ,
garēm og bōpata rot kesuu ngāa pin, neggēp degwata los degwata. Yōnon!)

¹⁴ Kē! Nabē ham dahun mehōnon hir ngāa nipaya na, og rēḵ ham Amamin vu yageḵ dahun ham ngāa nipaya na geving nabē saga. ¹⁵ Gaḵ nabē ham su dahun mehōnon hir ngāa nipaya na rē, og ham Amamin vu yageḵ su rēḵ dahun ham ngāa nipaya na rē gerēḵ nama."

Yesu Nēr Gageḵ Raḵ Sēn Ayej Ggërin Nos

¹⁶ "Bē ham ayemin gërin nos geham su gwa rē, og ham su malamin seluh nabē alam kwaj luu sēn malaj neseluh in bē alam dejak ni nabē ayej ggërin nos lo. Sa nanēr vu ham yōnon nabē deḵo hir nyēvewen ggoveḵ ya raḵ saga, gaḵ su rēḵ denatōḵ jak nyēvewen ngwë vu tamusēn rē. ¹⁷ Gaḵ bē ayem gërin nos, og gwetung wël* jak yum, gegejipeḵ malam, ¹⁸ in alam su dejak ni nabē ayam ggërin nos. GAmam sēn nedo vunsēn lo yō timu jak ni. Amam vu yageḵ nelē ngāa sēn neggēp vunsēn lo, om rēḵ bo dok nah nyēvewen vu hong."

Yesu Nēr Gageḵ Raḵ Kupeḵ Nivesa

(Lk 12:33-34)

¹⁹ "Ham su ngupin ham kupeḵ nivesa vesa vu dob sēnē. In vu dob sēnē og ngāa nemoneḵ los jeluj nelok benipaya nerak, galam hodeḵ denekevoh wes geneggodeḵ ya. ²⁰ Gaḵ ham ngupin ham ngāa nivesa vu yageḵ. In vu yageḵ og ngāa su nemoneḵ rē, gejeluj su nelok menipaya nerak rē, galam hodeḵ su denekevoh wes gedeneeggodeḵ ya rē. ²¹ Nyëḡ sēn ham supin ham kupeḵ menedo loḵ lo, og ham su rēḵ kwamin birekin nyëḡ saga rē."

Yesu Nēr Bē Malam Tu Navim Yi Rangah

(Lk 11:34-36)

²² "Malam tu navim yi ram. Bē malam natum in ngāa nivesa, og rangah rēḵ gegwang na navim pin los dahis. ²³ Gaḵ nabē malam natum in ngāa nipaya, og rēḵ navim pin malakenu dok. Log ayom malakenu bē pemëḡin rangah na, og rēḵ malakenu natu bōpata jak."

Yesu Nēr Gageḵ Raḵ Ala Luu, Anutu Los Kupeḵ

(Lk 16:31)

²⁴ "Hur ti su yoh vu bē gevong huk vu ala luu dok ti rē. In rēḵ nidëlin ngwë, gahë geving ngwë, ma rēḵ ayo napiik vu ngwë genitebō in ngwë. Ham su yoh vu bē gwevong huk vu Anutu los monë dok ti rē."

*Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak los Kwad Na Ngahi
(Lk 12:22-31)*

²⁵ “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk aga va? Ma hil rëk nanum va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jak va?’ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁶ Ham kwamin bo sok sën denevëeng medeneyoh yagek babu lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon bedenesupin rak ya beggang rë, rëk ham Amamin vu yagek nevet sir. Gaq ham mehönön, og ham kwesuu sok sënë. ²⁷ Nabë ham ti kwa bo nabë geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maq yoh vu bë rëk gevong-a? Ma! ²⁸ Om ham su newamin jak in tob! Ham kwamin bo sesik talohék sën nekwek pahup ayo lo rë. Su denevong huk los denevasu tob rë, ²⁹ log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vunëk-vunëk nikapiik neggerin yi, rëk ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ³⁰ Yönon, Anutu negin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëk dekesik neheng bedebesi jak na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëk gegin ham geving bekesuu saga. ³¹ Om ham su newamin jak menanër nabë, ‘He rëk aga va? Ma nanum va? Ma ajöp va?’ ³² In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsen bë denatök vu. Gaq ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerak vu in lo ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namugin nabë nam gegin ham geham gwevong ngaa niröp noh vu kwa, lok mëm ngaa pin saga og rëk gevong vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo ngaa maggin neheng yi benewamin jak pehi. Gaq ngaa neheng yi, og neheng rëk ham kwamin bo. Ngaa maggin neggëp lok buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yo yi maggin dok buk saga lo beggovek.”

7

*Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Degwa
(Lk 6:37-38, 41-42)*

¹ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. ² In Anutu rëk seggi ham gagek nabë sën ham neseggi mehö ngwë hir gagek lo. Gerëk gevong dok nah vu ham nabë sën ham nevong vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebë va sën genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su genelë gang dus ti sën neggëp lok malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë, gang dus ti neggëp lok ngo malam gahis. ⁵ Hong mehö kwam luu! Gwevong gang dus ti saga vër in malam govek rë, lok mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër.

⁶ Ham su gwevong Anutu yi ngaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham ngaa vunëksën sën ham nebago rak monë böp lo na vu böök. In rëk debakë duk dob jak vahaj, log depekwë medega ham.”

*Yesu Nër Gagek Rak Sën Hil Ketag Ngaa Vu Anutu
(Lk 11:9-13)*

⁷ “Bë ham kwetag ngaa vu Anutu og rëk bo vu ham, bë ham sero ngaa, og ham rëk natök jak, bë ham pepa jak reping, og Anutu rëk tahinin vu ham. ⁸ In alam sën deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sën denesero ngaa lo, og denetök rak, galam sën denepepa rak reping lo, og netahinin vu sir.

⁹ Bë ham ti nalu ketag nos vu ama, og rëk bo gelöng vu yi? Ma! ¹⁰ Log bë mehöti nalu ketag yi in gël ti, og ama rëk bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹ Ham alam nimin paya vu dob sënë, rëk ham kwamin nevo nalumin lo menevong ngaa nivesa vu sir, om ham jak ni borot nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëk gevong ngaa nivesa vesa vu alam sën deneketag vu yi lo. ¹² Ngaa pin sën ham ahëmin

neving bë alam degevang vu ham lo, og ham gwevang vu sir namugin. Horek los alam denenër-gagek-rangahsën hir gagek lo degwa nebë sënë.”

Yesu Nër Gagek Rak Sën Hil Adok Na Aggata Mahen Mala-tumsën-yi
(Lk 13:24)

¹³ “Ham dok na aggata avi mahen in aggata sënë neya Nyëg Mala-tumsën-yi. Gak aggata sën neya Nyëg Nipaya lo, og böpata beneggëp tatekinsën, lob alam ngahisekë deneyoh ya saga rot. ¹⁴ Gak aggata sën neya Nyëg Mala-tumsën-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetök rak medenelok ya.”

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil Vu Alam-Gagek-Kuungsën
(Lk 6:43-44)

¹⁵ “Ham gwegin ham vu alam-gagek-kuungsën. In alam saga nebë mehönon dekebu sir rak sipsip navij gedenelek yök vu ham in bë ham gwekuung nabë sir alam nijvesa. Rëk mu ayoj peggo nipaya nebë anöö bemën sën vongin dega ham. ¹⁶ Ham ngo rëk jak nij jak hir huk sën degevang lo. In mehöti su nerur vud anon rak aggis niggin ti jes rë, gemehöti su nerur mori anon rak jajap rë gema. ¹⁷ Kele nivesa pin yö nesis anon nivesa, gekele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸ Kele nivesa su yoh vu bë ngis anon nipaya rë, gekele nipaya su yoh vu bë ngis anon nivesa rë. ¹⁹ Kele pin sën su nesis anon nivesa rë lo, og denevuv medenetë rak ya nengwah. ²⁰ Om ham gwelë alam-gagek-kuungsën hir huk, beham jak nij nabë saga.”

Yesu Rëk Nanër Vu Alam La Nabë Su Rak Nij Rë

²¹ “Alam pin sën ayej nelok sa bë ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu Anutu-yi-alam rë, gak yik alam sën denesepa lok Amağ yi gagek lo sën rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu yi alam. ²² Vu Buk-tamusën og alam ngahisekë rëk ayej dok sa nabë, ‘Mehöböp! Mehöböp! He nër gagek rangah rak arëm, los hetii memö to deya in mehönon rak arëm, gehe hevong ngaa böp ngahisekë rak arëm!’ ²³ Rëk ma gesëk nanër vu sir nabë, ‘Sa su rak ham nimin rë. Ham alam nimin paya, ham jak na nenga in sa!’ ”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Beggang Luu
(Lk 6:47-49)

²⁴ “Alam sën degengo sa gagek bedesepa dok lo, og sir nebë mehö los kwa sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp. ²⁵ Lob hob to rak mebël vaar böp gesang böp vë beggang saga, rëk su kevoh ya rë, in beggang saga yi mudeng luk ya gelöng meving ahon niwëek. ²⁶ Gak alam pin sën degengo sa gagek pin rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö kwa masën, sën lev yi beggang rak nedo raggër. ²⁷ Lob hob to rak, mebël vaar böp, gesang böp vë beggang saga, lob kevoh pevis bekevoh ya verök yi in raggër niyes.”

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, lob alam yu böpata saga delëk bavij tök in yi gagek, ²⁹ in su nenër vu sir nebë alam-horek-yi lo rë. Gak nenër nebë mehö los niwëek ti.

8

Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Rak
(Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)

¹ Yesu vu kedu meluk meya, lob alam ngahisekë detamuin yi. ² Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepetev meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving og geyoh vu bë gwevang mesa nig veseek jak!” ³ Lom Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving! Om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwegin hong! Su gena genanër ngaa sënë vu mehö la. Gak mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.”

*Yesu Vong Rom Ti Sën Negin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Rak
(Lk 7:1-10)*

⁵ Yesu loḵ ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketag bë doḵ vu yi. ⁶ Ketaḵ bë, “Mehöböp! Sa hur nirak meneggëp beggang ayo; seḵ selöngin benesang pangsen rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëḵ nök gevong benivesa jak.” ⁸ Rëḵ mehö negin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö nig vesa yoh vu bë gedoḵ na sa beggang rë. Om yikḵ genanër jak avim mu gesa hur nivesa jak. ⁹ Gaḵ yikḵ sa mehö los nig wëëḵ ti ving. Sa nahurek sa alag sën negin sa menevo huk vu sa lo babu, log sengo salam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babuḵ ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’ og rëḵ na, gesa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’ og rëḵ nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong ngaa sënë!’ og rëḵ gevong. Om yikḵ genanër jak avim mu og yikḵ yoh vu.”

¹⁰ Yesu ngo, lom ranga nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su töḵ vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngahiseḵë vu nyëḵ mala neverup los nemasuseḵ ya yö rëḵ dena bemedo dega nos doḵ Nyëḵ-yageḵ-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gaḵ alam Yuda og Anutu rëḵ getii vahi na nyëḵ malakenu dobnë medengu medegeḵöö nyëḵ, gesu rëḵ dedoḵ na demedo Nyëḵ-yageḵ-yi rë. ¹³ Lob Yesu nër vu mehö negin alam-begö-yi bë, “Genah megena böm, gerëḵ anon jak vu hong noh vu hong gageḵ sën gevong ving agi.” Lob nahën nenër log mehö negin alam-begö-yi lo yi hur nivesa rak pevis.

*Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Rak
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)*

¹⁴ Yesu rak ya Pita yi beggang, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp beggang ayo. ¹⁵ Lom Yesu jom loḵ nema, lob nikul ya gekedi rak menevong nos vu Yesu.

*Yesu Vong Alam Ngahiseḵë Nijvesa Rak
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)*

¹⁶ Log sehuksën lom deḵo alam ngahiseḵë sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö rak avi mu meto deya, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak. ¹⁷ Vong ngaa sënë lob mehö-nenër-gageḵ-rangahsën Yesaya yi gageḵ anon rak. Sën nër nebë:

“Yö ti vo hil niraksën vër,
geḵo hil nivanë aggagga rak yah yi.”

*Gageḵ Rak Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)*

¹⁸ Yesu lë alam ngahiseḵë yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë dejak yaḵ medena ngaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, “Tatovaha! Nyëḵ pin sën gena lo, og seḵ sepa hong bena geving.” ²⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gaḵ Mehönon Nalu og ben sën gëp doḵ lo ma!” ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, “Mehöböp! Amaḵ nadiik besedev rë, loḵ mëm senök tamuin hong.” ²² Lok Yesu nër yah vu bë, “Getamuin sa, galam-diiksën yö rëḵ dedev hir heljeng.”

*Yesu Vong Sang Los Ngaggee Bahë Yes Rak
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)*

²³ Yesu rak ya nedo yaḵ geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya ngaggee vuheng, lob pevis besang yam böp bevong ngaggee sis bevongin dahun yaḵ. Rëḵ Yesuk ggëp yiing. ²⁵ Lok yi hur maluh ya deggee vu yi gedenër bë, “Mehöböp! Gedoḵ vu hil! Hil hevongin nadiik bemalad nama!” ²⁶ Lok nër yah vu sir bë, “Ham newamin nerak in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Nër bë saga log kedi petupek rak sang los ngaggee, lob ahë yes rak bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëḵ mederanga nemaj gedenër bë, “Mehö sënë nebë va? Om sën sang los ngaggee denḵo aye-ë!”

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Lok tum Yesu ya verup Gadara hir nyëg vu ngaggee nenga vahi, lob tök rak mehö luu, geluho vu waak sën denebë mehönnon sekëj lok lo avi medetök to. Memö nedo lok luho beluho nij wëek ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë.

²⁹ Lob luho pevis bedengeek bë, “Anutu Nalu hong! Bë gwevong va vu he? Buk yö nahën, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namugin-a?” ³⁰ Lob böök yu ti vare deneruuk rak kedu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, “Nabë gwetii he na, og gwevong he na madok na böök yu ti sagu!”

³² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham na!” Nebë saga lob to deya meya delok ya böök, lob böök pin saga deserög niwëek beya depesöng ya nyëg vaha degwa ti, bedeluk ya ngaggee berehöö sir pin bemalaj maya verök yi.

³³ Log alam sën denegin böök lo deveya medeya nyëg böp beya denër gagek pin rangah vu hir alam, los memö yi gagek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detök vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Rak
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Yesu rak yah yag beyah los ngaggee nenga vahi betök ya yi nyëg. ² Lob mehö la devaku mehöti sekë selöngin rak reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, “Nalug-e! Ayom sepöp jak! In sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

³ Lob tum alam-horek-yi vahi dengo bekwaj nevo lok ayoj bë, “Mehö sënë ko yi rak besevök Anutu!” ⁴ Rëk Yesu rak ngaa sën kwaj nevo lok ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, “Ham kwamin nevo gagek nipaya nebë sënë lok ham ayomin in va? ⁵ Ham kwamin nevo gagek sën senër bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena’, og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ⁶ Om sa bë ham jak ni nabë Mehönnon Nalu niwëek yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob—”; log peggirin menër vu mehö sekë selönginsën bë, “Kwedi gwëko hong reek jak megenah böm!” ⁷ Lob mehö lo kedi rak meyah ben. ⁸ Galam delë ngaa sënë lom deggöneng rot, gedeko Anutu arë rak in vong niwëek nebë sënë vu mehönnon in bë dedok vu mehönnon vahi.

Yesu Tahi Matai
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Lob Yesu kedi rak vu saga meya, lom lë mehöti nedo rak beggang-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, “Genam getamuin sa!” Lob Matai kedi rak meya tamuin yi.

¹⁰ Lok tum Yesu medo negga nos lok Matai ben, lob alam-deneko-takës* losho alam-nijpaya ngahisekë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën ham tatovaha negga nos ving alam-deneko-takës* losho alam-nijpaya-ë?”

¹² Rëk Yesu ngo hir gagek menër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gak alam nijraksën mu yö deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo degwa rë. Sën nenër bë: ‘Sa su hevongin bë gako seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë.’ Gak sahëg ving bë ham kwamin paya in alam beham dok vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gak seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo.”

Tepëk Rak Alam Sën Su Ayej Neggërin Nos Rë
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Lob buk ngwë lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medelok tepëk in yi bë, “He los alam Parisai* ayemin neggërin nos buk ngahisekë gehe su naha rë, log hong hur maluh og su denevong rë in va?”

¹⁵ Lok Yesu peggirin gägek rak mehö sën neko avëh lo benër yah bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë og yi alam sënë su rëk ayoj maggin medengu rë. Rëk mëm buk sën debo mehö sën geko avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin gayej gërin nos dok buk saga.

¹⁶ Log mehöti su neko tob mewis sën su deneripek rë lo len ti meneduu tob mugeng sën nekweek lo rak rë. Nabë gevong nabë saga, og rëk dejipek lob tob mewis sënë najul menom, getob mugeng sënë rëk nakweek gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehöti su netöö wain* mewis lok memëk-navi mugeng rë. Bë gevong nabë sënë og rëk wain ngol navi mugeng sën bebepul gekeseh geto mena meris, gememëk-navi nipaya jak geving. Gak mëm denatöö wain* mewis dok na memëk-navi mewis, og mëm luho rëk demedo nivesa dok ti.”

*Ggev Nalu Avëh Vesa Lok Gavëh Ngwë Nivesa Rak
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)*

¹⁸ Yesu nahën nenër gägek sënë vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsën-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nër bë, “Sa nalug avëh nahën nediik gwëbengko, om genam gwebë nemam jak yi in vesa dok nah.” ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avëh ti nikök neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggëp Yesu demi bebë nema rak Yesu yi tob nyë. ²¹ In kwa nevo ggëp ayo nebë, “Bë sa gebë nemağ jak yi tob mu, og sëk nig vesa jak.” ²² Lom Yesu ggërin melë avëh lom nër vu yi bë, “Nalug-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vong benimvesa rak.” Lob pevis bavëh nivesa rak.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi beggang. Lom ngo alam denevë gevëëg apel heljeng yi los denevong dedun böp, lok nër vu sir bë, ²⁴ “Ham jak na! Avëh mahen su diik rë, gak mu neggëp yiing!” Rëk denöp rak yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnë, gelok ya bejom lok avëh mahen nema bekedi rak. ²⁶ Lob gägek lo bengö ya meyoh vu nyëg saga pin meya.

Yesu Vong Kenod Luu Gengengöleng Ti Menij Vesa Rak

²⁷ Log Yesu kedi vu nyëg saga meya, lom mehö luu malaj kenod detamuin yi, bedetahi bë, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup lok ya beggang ayo, lok luho deyam vu yi, lob lok tepëk in luho bë, “Melu vong ving bë seyoh vu bë gevong melu malamin nivesa jak, ma ma?” Lok luho deyogek bë, “Ëë-ë, Mehöböp. Geyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bë nema rak luho malaj genër bë, “Om anon jak noh vu sën melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo kooiin luho bë, “Melu su na nanër ngaa sënë vu mehö la.” ³¹ Rëk ma geluho to deya lob denër Yesu bengö ya meyoh vu nyëg saga pin.

³² Luho to deneya log alam deko mehöti verup, sën su yoh vu bë bengwëng rë in memö kwa-ngengöleng-yi nedo lok yi. ³³ Lob Yesu tii memö saga to meya log mëm nevengwëng. Lob alam ngahisekë saga kwaj ya ngahi mederanga nemaj gedenër bë, “Wirek hil su halë ngaa ti nebë sënë ggëp Israel rë!” ³⁴ Rëk alam Parisai* denër bë, “Netii memö to deneya rak memö alaj niwëëk.”

Yesu Kwa Vongin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoh vu nyëg böp los mahen pin, betatekin gägek vu sir lok hir dub-supinsën-yi ayo yoh vu nyëg. Benër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëg, gevong alam los niraksën aggagga gengaa maggin sën neggëp navij lo pin benijvesa rak. ³⁶ Lë alam

ngahisekë saga, lom kwa vongin sir. In medo deneketul loḵ gedenedo paya rot nebë sipsip sën alaj main sir lo. ³⁷ Nebë saga lob peggin gagek menër vu yi hur maluh bë, “Nos ngahisekë anon loḵ menedo huk anon, rëḵ alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. ³⁸ Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggoin Yi Hur Neadluho-bevidek-luu Rak (Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh neadluho-bevidek-luu yam bevo niwëek vu sir bë degetii memö geto dena los degevang balam sën niraksën aggagga pin töḵ vu sir lo nijvesa jak, jak arë. ² Sinarë neadluho-bevidek-luu sënë arëj sënë: Mehö muginsën Simon (sën denenër arë ngwë nebë Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sën yi mehö-neḵo-takës*. Log Yakobus ngwë sën Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sën rëḵ nanër Yesu tato vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Horek Vu Yi Hur Maluh Gevang Sir Ya Huk (Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vong yi hur maluh neadluho-bevidek-luu sënë ya, log nër gagek vu sir ving bë, “Ham su na vu alam-yu-ngwë. Geham su dok na alam Samaria* hir nyëg. ⁶ Gak ham na vu sipsip Israel sën deneketul loḵ bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanër vu sir nabë sënë: ‘Nyëg-yagek-yi vongin anon jak!’ ⁸ Ham gwevang balam nijraksën nijvesa jak, geham gwevang beheljëng vesaj dok. Ham gwevang balam nij sevuuk nij veseek jak, geham gwetii memö geto dena in alam. Sevo nig wëek yök vu ham nyëmasën gemonë ma, om ham gwevang meris vu sir geham su gweḵo monë jak. ⁹ Ham su gweḵo monë goor ma seriva, ma monë köḵ sepa dok ham keggis. ¹⁰ Geham su gweje vahek sepa mena aggata, beham su gweḵo röpröp luu luu, beham su gweḵo suu ngwë geving, beham su natohin atoheng. Gak yö nama rot! In alam sën ham nanër gagek vu sir gedok vu sir lo rëḵ dedok vu ham medebo nos lu ngaa vu ham. ¹¹ Sën ham na nyëg böp ti ma beggang-bu mahen ti lo, og ham dok tepëḵ in alam nijvesa in degegin ham, lob mëm ham medo geving sir rot beham na jak.

¹² Lob nabë ham dok na beggang ti ayo, og ham nanër gagek semusën vu alam saga. ¹³ Nabë sir alam nijvesa, og ham gagek semusën rëḵ na vu sir. Gak nabë sir alam nij paya, og ham gagek semusën rëḵ pekwë menom vu ham. ¹⁴ Log nabë mehö la su degegin ham nivesa gëp hir beggang ma hir nyëg rë, besu degengo ham gagek rë, og ham tetëhin kebus in ham vahamin in dejak ni nabë devong paya, gegwevu beggang ma nyëg saga geham na. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë, vu Buk-tamusën, sën Anutu gengo mehönon hir gagek lo, og rëḵ alam vu nyëg saga denatök vu nyëvewen böpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

Maggin Aggagga Rëḵ Berup (Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)

¹⁶ “Ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöö bemën avij. Om ham kwamin bo namugin begwevang ham ngaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevang ngaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes lo. ¹⁷ Ham gwëgin ham in mehönon. In rëḵ degeḵo ham na gagek vu kaunsor bedebeek ham dok hir dub-supinsën-yi. ¹⁸ Log rëḵ degeḵo ham na bare dok kiap böp los alam-los-bengöj böp lo malaj, in salam ham, lob ham rëḵ nanër sa rangah vu sir gevu alam dahis. ¹⁹ Nabë degeḵo ham na gagek, og ham su newamin jak nabë, ‘Maḵ hil rëḵ nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëḵ nanër gagek re?’ Gak dok buk saga og Anutu yö rëḵ gevong gagek sën ham nanër vu sir lo vu ham. ²⁰ In ham su ngo rëḵ nanër gagek saga

rë, gaḵ ham Amamin yi Anon Vabuung yö rëḵ nanër gageḵ berup ham avimin. ²¹ Alam rëḵ degevonḡ arij lo doḵ na alam-begö-yi nemaj bedengis sir medenadiiḵ. Log amaj rëḵ degevonḡ nabë saga vu naluj. Log hurmahen rëḵ degelë amaj lu ataj paya medenanër sir rangah bedengis sir medenadiiḵ.

²² Lob rëḵ alam pin degelë ham paya in salam ham. Gaḵ alam sën denajom sir ahon rot, bena berup doḵ buk sën denadiiḵ lo, saga rëḵ Anutu geḵo sir nom vu yi. ²³ Lob nabë degevonḡ paya vu ham vu nyëḡ la, og ham beya mena nyëḡ ngwë. Sa nanër vu ham yönon nabë ham nahën gesu rëḵ semu huk na gëp nyëḡ Israel pin rë, log Mehönon Nalu rëḵ nom. ²⁴ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rë. ²⁵ Nabë hur maluh arëj böp jaḵ nabë hir tatovaha, og ggovek. Genabë hur-huk-meris-yi arëj böp jaḵ nabë alaj, og yoh vu. Nabë denanër Belsebul* jaḵ beggang ala, og rëḵ denanër yi hur nabë saga los denanër ggev nipaya la jaḵ sir geving.”

Mehönon Degönengin Anutu
(Lk 12:2-7)

²⁶ “Om ham su gönengin mehönon. Ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng rëḵ natöḵ nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp loḵ gobeng gwëbeng agi, og nahub rëḵ alam pin dejaḵ ni. ²⁷ Gageḵ sën sa nanër vu ham vunsën lo, og ham nanër na rangah. Gegageḵ sën sa nepatereng loḵ ya ham nengamin lo, saga ham bare jaḵ telig getahi na rangah. ²⁸ Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu menadiiḵ lo, in su deyoh vu bë rëḵ dengis ham anomin geving rë. Gaḵ mëm ham göneng in Mehö sën yoh vu bë kevoḵ ham navimin los anomin doḵ Nyëḡ-nengwah-yi lo. ²⁹ Ham yoh vu bë bago soḵ mahen luu jaḵ toea timu, rëḵ soḵ saga ti su rëḵ mala nama vunsën geham Amamin duḡin rë. ³⁰ Gaḵ ham og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraḵ ni. ³¹ Om ham su gönengin ham, in kwa nevo ham kesuu soḵ ngahiseḵë menegin ham.”

Hil Nanër Rangah Nabë Yesu Yi Alam Hil
(Lk 12:8-9)

³² “Mehöti bë nanër yi rangah vu mehönon nabë sa alam yi, og sëḵ nanër yi rangah nabë saga vu Amaḡ sën nedo yaḡek lo. ³³ Log bë mehöti dah sarëḡ vun in mehönon nabë su sa alam yi rë, og sëḵ dah arë vun in Amaḡ sën nedo yaḡek lo.”

Yesu Yam In Begö Berup
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Ham su gwekuung nabë seyam in gevong mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rë, gaḵ seyam in begö berup. ³⁵ Seyam in gevong gageḵ-begö-yi berup galam degelë sir paya in sa los sa gageḵ.

Mehönon losho amaj ahëj sengën vu sir.
Log avëḵ losho ataj ahëj sengën vu sir,
gavëḵ atov losho ggej denapëëḡ sir,

³⁶ galam sën denedo raḵ beggang timu lo depemëḡin sir.

³⁷ Mehöti bë ahë geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bë rëḵ natu sa alam rë. Log bë mehöti ahë geving nalu maluh ma avëḵ kesuu sa, og su yoh vu bë rëḵ natu sa alam rë. ³⁸ Log mehöti bë su bër yi kelepeko* jaḵ metamuin sa rë, og su yoh vu bë rëḵ natu sa alam rë. ³⁹ Mehöti bë kwa bo yi, og su rëḵ medo mala-tumsën rë. Gaḵ mehöti bë kwa bo sa gekwa birek in yi, og rëḵ medo mala-tumsën.”

Alam Sën Rëḵ Degeḵo Nyëvewen Lo
(Mk 9:41)

⁴⁰ “Mehöti bë gevong nivesa vu ham, og vonḡ nivesa vu sa. Gemehöti bë gevong nivesa vu sa, og vonḡ nivesa vu Mehö sën vonḡ sa meseyam lo ving. ⁴¹ Mehöti bë geḵo mehönenër-gageḵ-rangahsën ti jaḵ in yi mehö-nenër-gageḵ-rangahsën, og luhoho rëḵ degeḵo hir nyëvewen gëp ti. Gemehöti bë geḵo mehö niröp ti jaḵ in yi mehö niröp, og luhoho

rëk degeko hir nyëvewen gëp ti. ⁴² Log mehöti bë geko bël kul mebo vu sa mehö meris ti menanum in rak ni bë sa hur, og sa nanër vu ham yönon nabë, mehö sënë yi nyë vewen neggëp vu yagek.”

11

Mehö-neripek-alam Jon Vong Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu (Lk 7:18-35)

¹ Yesu nër gagek saga vu yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi rak beya beggang-bu sën deneggëp dus vu nyëg saga in bë tatekin gagek vu sir.

² Log Mehö-neripek-alam Jon nedo qarabus gengo ngaa böp sën Kerisi* nevong lo bengö, lob vong yi hur maluh la deya vu Yesu in bë dedok tepëk in yi nabë, ³ “Maḵ hong mehö sën Jon nër bengöm bë rëk genam lo sënë, ma he rëk medo gegin yi rë?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham nah mena nanër ngaa sën ham ngo los ham lë lo vu Jon nabë, ⁵ alam malaj kenod denelë nyëg ggökin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerak galam nengaj mir denengo gagek, galam sën denediik lo vesaj nelok yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa.

⁶ Mehöti sën su kwa luu luu in sa rë lo, og kwa vesa!”

Yesu Vong Tepëk Rak Ngaa Ngahisekë In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah lok mëm Yesu yom nër Jon degwa vu alam yu böpata saga nebë, “Wirek ham ya nyëg-yumeris in bë ham gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë ayöong neko dee menekepë yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma! Alam sën deneröp tob niyes nebë saga, og denedo alam-los-bengöj bej. ⁹ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti? Eë, om mëm sa nanër vu ham nabë mëm yi mehö-nenër-gagek-rangahsën bekesuu alam-denenër-gagek-rangahsën lo pin. ¹⁰ Yik mehö saga sën dekevu gagek rak yi lok Anutu-yi-ḵapiya nebë:

‘Gwengo rë! Sëḵ gevong sa hur ti namugin,

mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanër vu ham yönon nabë Mehö-neripek-alam Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neko sir vu dob agi. Rëḵ mu alam sën denesepa lok sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḵ dekesuu Jon. ¹² Lok buk sën Mehö-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vongin bë kepë Nyëg-yagek-yi beyam verup gwëbeng, galam nijpaya denesis begö vu Nyëg-yagek-yi niwëëḵ ata benij wëëḵ rot in bë deduk na medegeko. ¹³ Gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu lo los horek pin, neggëp in mala negët Jon sënë. ¹⁴ Lob ham bë jak ni nabë saga, og ham gwevong geving mehö sënë lo nabë Elia sën denenër bë rëḵ nom lo. ¹⁵ Mehöti bë nenga neggëp, og gengo sa gagek. ¹⁶ Ma sëḵ tatekin ham alam buk sënë jak va? Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig bedenetahi hurmahen vahi bë:

¹⁷ ‘He nasis ggageng rëḵ ma
geham su nelöo rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rëḵ ham su nesu menepengah ham rë.’

¹⁸ In Mehö-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rë, rëḵ ham nër yi nebë, ‘Memö nelok vu yi!’ ¹⁹ Lob Mehönon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nër yi bë, ‘Ham gwelë mehö sënë! Mehö ahëta los nenum wain pangsën, alam-deneḵo-takës* losho alam nijpaya hir mehö yi!’ Rëḵ mu nabë hil galë Anutu yi huk og hil ajaḵ ni nabë yi mehö los kwa.”

Yesu Kwa Pesivin Alam Sën Su Denevong Ving Rë (Lk 10:13-15)

²⁰ Log Yesu vong gagek rak nyëg vahi sën nevong ngaa böp ngahisekë lok rëk su deneggërin sir yah vu Anutu rë lo nebë, ²¹ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëp in ham! Ham Betsaida! Gëp in ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong lok ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom, medegeyeh vahek duum gededev tamut jak sir gedemedo dok vevew degwa. ²² Om sa nanër vu ham nabë, dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ²³ Geham alam Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Rëk ham duk na Nyëg-nengwah-yi. Bë mehöti gevong ngaa böp gëp Sodom nabë sën sa hevong ggëp ham nyëg lo, og rëk Sodom nahën medo rot beberup dok buk sënë. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu Sodom hir maggin!”

*Yesu Nër Bë, “Ham Nam Vu Sa Mesewah”
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Vu buk saga Yesu jom rak bë, “O Amag! Hong Mehöböp vu yagek los dob. Sahëg nivesa rot vu hong in ngaa pin sënë neggëp vunsën in alam los kwaj, gak getato vu alam sën su deluk dub böp rë lo. ²⁶ Yönon Amag! In yik ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.” ²⁷ Log nër ving bë, “Amag vo ngaa pin lok yam sa nema ggovek ya. Gemehöti su rak Nalu ni rë, gak Ama yö timu rak ni. Gemehöti su rak Ama ni rë, gak yik Nalu yö timu rak ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving. ²⁸ Ham sën nekwerë ngaa maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gako maggin vër in ham geham sewah. ²⁹ Ham natu sa hur, beham gweko kwa vu sa. In sa mehö malag yes, gesa su nehaço sa rak lok ayog rë, lob ham ayomin rëk geto megëp revuh. ³⁰ Kë! Huk sën sebo vu ham lo saga su rëk deginengin ham rë, gengaa maggin sën sëk gevong vu ham in ham kwerë lo, saga yik sepëp!”

12

Tepëk Rak Buk-sewahsën-yi
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

¹ Buk-sewahsën-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sënë anon mededah in dediikahëj. ² Lok alam Parisai* delë lob denër vu Yesu bë, “Gelë! Hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi*!” ³ Rëk lok tepëk yah vu sir bë, “Maç ham su tevin gagek sën Davit diikahë wirek lo rë? ⁴ Diikahë lob losho alam sën denesepa yi lo delok ya Anutu yi dub bedegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris nebë Davit su deyoh vu bë dega rë lo, gak alam-deneço-seriveng mu yö denegga, (rëk mu dediikahëj lom degga lob saga su devong paya rë). ⁵ Log maç ham su rak gagek sën neggëp lok horek lo ni rë? Sënë nebë alam-deneço-seriveng denevong huk lok dub ayo lok Buk-sewahsën-yi* lob dekeyëh horek ving nebë saga, rëk su devong paya rë. ⁶ Rëk sa nanër vu ham nabë ngaa sën nedo agi, sën böpata kesuu dub-vabuung-böp. ⁷ Bë ham jak gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo ni, og ham su rëk bo maggin vu sir rë. Gagek sënë nebë: ‘Sa su nehevongin bë gako seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë, gak sahëg neving bë ham kwamin paya in alam beham dok vu sir.’ Om su devong paya rë. ⁸ In Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

*Yesu Vong Mehö Nema Nipaya Nivesa Rak
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)*

⁹ Yesu vu nyëg saga beya melok ya alam Parisai* saga hir dub-supinsën-yi. ¹⁰ Lob mehö sekë beloinsën ti nedo. Lom alam la bë denanër gagek jak Yesu, lob delok tepëk in yi bë, “Maç yoh vu bë hil gevong alam nijraksën nijvesa jak dok Buk-sewahsën-yi* ma ma?”

¹¹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham ti yi sipsip perurek timu, lob duk söv dok Buk-sewahsën-yi*, og maḵ mehö saga su rëḵ najom jaḵ nom vavunë rë? Gaḵ rëḵ najom jaḵ nom! ¹² Rëḵ mu mehönon dekesuu sipsip yönon. Om sën hil ayoh vu bë adok vu mehönon dok Buk-sewahsën-yi*.” ¹³ Log nër vu mehö sënë bë, “Getelo sekëm nam!” Lom telo sekë ya, lob nivesa raḵ nebë vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnë medesupin sir medevengwëng raḵ aggata bë dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehö-huk-yi Yesu

¹⁵ Lok Yesu raḵ ni, lob vuu nyëg saga geya. Lob alam ngahiseḵë detamuin yi, lob vong alam nijraksën pin benijvesa raḵ. ¹⁶ Log vo koo vu sir bë su denanër yi rangah, ¹⁷ lob gageḵ sën wirek Anutu nër verup mehö-nenër-gageḵ-rangahsën Yesaya avi lo anon raḵ.

¹⁸ Nebë:

“Sa hur sënë, sehooin yi raḵ,

sahëg neving yi, gesa halë yi nivesa kesuu alam vahi pin.

Rëḵ sa getung sa Anon Vabuung jaḵ yi,

lob rëḵ tatekin sa gageḵ anon degwa vu alam-yu-ngwë.

¹⁹ Losho mehönon su rëḵ denanër sir rë, gesu rëḵ gengeḵ rë,

gesu rëḵ degengo gegevong paang gëp telig rë.

²⁰ Gagwëḵ sën keyëh meneggëp neḵo ahon lo, og sa hur su rëḵ keyëh na veröḵ yi rë.

Log ram yi wik sën ggëp nelëlek teka lo, og sa hur su rëḵ napuv na veröḵ yi rë.

Rëḵ medo gevong huk in rot begageḵ niröpsën anon jaḵ bekesuu ngaa nipaya pin.

²¹ Lob alam-yu-ngwë rëḵ medo debo kwaj in yi nabë rëḵ dok vu sir.”

Denër Bë Yesu Vong Huk Raḵ Satan Niwëëḵ

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Lob deḵo mehöti yam vu yi. Memö nedo loḵ yi bemala ḵenod los su yoh vu bë bengwëng rë. Lob Yesu vong benivesa raḵ, betum nevengwëng genelë nyëg. ²³ Lob alam yu böpata saga delëḵ anon bedenër bë, “Mehö sënëḵ maḵ yik Davit* yi mewis sën lo?” ²⁴ Rëḵ alam Parisai* denḵo, lob denër bë, “Netii memö to deneya raḵ memö alaj Belsebul* niwëëḵ.” ²⁵ Rëḵ Yesu raḵ ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rëḵ nabumeng na. Log nabë nyëg böp ti ma alam degwa ti debasuh sir na yu luu bedengis sir, og rëḵ nyëg ma alam degwa ti saga su rëḵ demedo rë. ²⁶ Om nabë Satan getii yi hur memö geto dena, og losho yi hur rëḵ debasuh sir, lom yi nyëg rëḵ medo niwëëḵ nabë va? ²⁷ Rëḵ mu nabë Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og maḵ re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gageḵ sagi medeseggi rë. ²⁸ Gaḵ bë Anutu yi Anon Vabuung loḵ vu sa, besa hetii memö beto deneya, og ham jaḵ ni nabë Anutu yam vu ham ggoveḵ ya in bë gegin ham. ²⁹ Mehöti su yoh vu bë dok na Mehö Nipaya los niwëëḵ saga yi beggang mebo yi kupeḵ pin vër rë. Nabë naduu mehö niwëëḵ saga goveḵ, og mëm godeḵ yi kupeḵ pin sën nedo loḵ yi beggang ayo lo. ³⁰ Mehöti sën su sa alam yi rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët loḵ. ³¹ Om sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönon hir ngaa nipaya los gageḵ pelësën pin sën denevong lo na. Gaḵ gageḵ pelësën sën denenër raḵ Anon Vabuung lo, og su rëḵ Anutu dahun na rë.

³² Log mehöti bë nanër gageḵ nipaya ti jaḵ Mehönon Nalu, og rëḵ Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehöti nanër gageḵ nipaya ti jaḵ Anon Vabuung, og su rëḵ Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gaḵ rëḵ nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

Ḵele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya

(Lk 6:43-45)

³³ “Nabë ham baroh ḵele nivesa, og yö rëḵ ngis anon nivesa. Nabë ham baroh ḵele nipaya, og yö rëḵ ngis anon nipaya. In hil nehalë ḵele anon rëḵ mëm hil naraḵ ni nebë

kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bë nanër gagek nivesa rë, in ham alam nimin paya. Yönon, ham nenër gagek verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo loḵ ayomin lo. ³⁵ Om mehö nivesa neḵo ngaa nivesa vër loḵ ngaa nivesa sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenër yam rangah, log mehö nipaya neḵo ngaa nipaya vër loḵ ngaa nipaya sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenër yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanër vu ham nabë gagek jeggjin jeggjin pin sën alam denenër lo, og rëḵ Anutu gevong nyëvewen doḵ nah vu sir doḵ buk sën gengo alam pin hir gagek lo. ³⁷ In hong gagek rëḵ nanër hong nabë hong mehö nim vesa ma rëḵ nanër hong nabë hong mehö nim paya.”

Alam La Deketag Vu Yesu Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denër vu yi bë, “Tatovaha, he hevongin bë gwevong ngaa böp ti behe galë.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bë, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimin paya. Ham nebë avëh baggëb, om sën ham nekwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëḵ mu sa su rëḵ gevong ngaa böp vu ham rë. Gaḵ sëḵ gevong ngaa böp nabë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp loḵ gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk löö, lom Mehönon Nalu rëḵ gëp doḵ dob ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabë saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir gagek, lob rëḵ alam Nineve kedi debare medenanër gagek jaḵ alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gaḵ Mehö sën nedo agi kesuu Yona, rëḵ ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir gagek, lob rëḵ avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanër gagek jaḵ alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë gengo Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḵ Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëḵ ham su ngo aye rë.”

Memö Yom Ggökin
(Lk 11:24-26)

⁴³ “Memö nipaya sën to meya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo benesero nyëg len ti in bë sewah doḵ, rëḵ su netöḵ raḵ rë. ⁴⁴ Lom nër bë, ‘Maam saḵ nah mena galë beggang sën sa nado loḵ wirek lo rë!’ Lob yah verup rëḵ nelë bë desekee beggang sën lo bedevunëḵ vu benedo meris. ⁴⁵ Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya veröḵ yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëḵ natöḵ vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu nahën nenër gagek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëng. ⁴⁷ Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëng.” ⁴⁸ Lob Yesu nër gagek yah vu mehö sënë bë, “Sataḵ re? Gesarig re lo?” ⁴⁹ Lob tato yi hur lo raḵ nema genër bë, “Gwelë! Atag lo arig lo sënë. ⁵⁰ Alam sën denesepa loḵ Amaḵ vu yaḵek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, sataḵ lo!”

13

Mehö Netetëhin Nos Gahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Vu buk saga Yesu vu beggang ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ² Loḵ alam yu böpata deya vu yi, lob Yesu raḵ ya nedo yaḵ ti, galam pin denare

ngaggee nenga. ³ Log nër gagek peggirinsën ngahisekë vu sir bë, “Ham gwengo rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis.

⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom sok yam degga pevis. ⁵ Log gahis la to merak nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu, ⁶ lob hes tum bevev raḵ lom meran ya, in gega su luḵ ya dob gebinë rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig meggök nos bevong paya. ⁸ Log gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob rig basis anon nivesa. La sis anon mehödahis nemadvahi, gela sis anon mehödahis löö, gela sis anon mehödahis ti benemadluho. ⁹ Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Lob yi hur maluh ya deloḵ tepëḵ in yi bë, “Genër gagek pin netu gagek peggirinsën vu sir in va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “In Anutu tatekin Nyëg-yagek-yi yi gagek vunsën degwa vu ham, gaḵ su tatekin vu alam sënë rë. ¹² Mehöti sën neraḵ gagek degwa ni lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot, gemehöti sën su neraḵ gagek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na veröḵ yi. ¹³ Senër gagek peggirinsën vu sir in bë rëḵ degelë mu gesu deḵ ni rë, log degengo mu gesu denatök jaḵ gagek degwa rë. ¹⁴ Om mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon raḵ, sën nër nebë:

‘Ham nengamin rëḵ gengo, rëḵ ham kwamin su rëḵ natök jaḵ rë.
Ham malamin rëḵ gelë, rëḵ ham su rëḵ jaḵ degwa ni rë.’

¹⁵ GeYesaya nër raḵ sir ving bë:

‘Nabë saga, in alam sënë ayoj niwëëḵ,
medemir nengaj gedekebu malaj
in bë malaj rëḵ gelë genengaj rëḵ gengo,

lob deḵ ni medegërin sir lob sa gevong benijvesa jaḵ.’

¹⁶ Gaḵ mu hameḵ kwamin vesa in ham malamin nelë sa los ham nengamin nengo sayeg.

¹⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë: Wirek alam-denenër-gagek-rangahsën los alam yohvu ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëḵ su denelë rë. Log denebë nengaj in bë degengo gagek sën ham nengo agi, rëḵ su denengo rë.”

*Gagek Peggirinsën Raḵ Mehö Netetëhin Gahis Lo Yi Degwa
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ “Om ham gwengo gagek peggirinsën raḵ mehö netetëhin gahis lo degwa rë. ¹⁹ Alam sën denengo Nyëg-yagek-yi yi gagek rëḵ su kwaj netök raḵ degwa rë lo, og sir nebë gahis sën to nedo loḵ aggata, in Mehö Nipaya lo yam neseḵos gagek lo vër in ayoj. ²⁰ Log gahis sën to nedo raḵ gelöng vavunë lo, nebë alam sën denengo gagek medeko raḵ pevis mekwaj vesa in. ²¹ Rëḵ mu sir nebë nos gega sën neraḵ vu gelöng lo, lob su denedo hus ading rë. Bë ngaa maggin ti natök jaḵ sir, ma mehö la denanër sir in desepa loḵ sa gagek, og rëḵ dedëin na pevis. ²² Log gahis sën to meloḵ ya vos niggin ggin ayo lo, nebë alam sën denengo gagek, loḵ newaj neraḵ in ngaa dob yi lo. Gahëj ving monë lu ngaa rot ggök ya gagek, lom diik gesu sis anon rë. ²³ Log gahis sën to meluḵ ya dob jeji lo nebë alam sën denengo gagek bedetök raḵ degwa bedenevong ving bedenevong banon raḵ lo. La denesis anon mehödahis nemadvahi, gela denesis anon mehödahis löö, gela denesis anon mehödahis ti benemadluho.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Vos Nipaya Kip Loḵ Huk

²⁴ Loḵ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin vu sir bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mehönon ti tetëhin nos gahis nivesa loḵ yi huk. ²⁵ Lob neggëp ying buk, log mehö sën nelë yi paya lo, tetëhin vos nipaya gahis ggök ya nos gahis lo vavunë geneya.

²⁶ Lob gahis lo kip meböḵ raḵ ggovek bebë ngis anon, loḵ delë vos nipaya lo kip merivin

loḵ ving. ²⁷ Lob yi hur ya denër vu yi bë, ‘Mehö böp, maḵ getetëhin gahis nivesa loḵ hong huk, log vos nipaya sën kip agu yam vu tena?’ ²⁸ Loḵ nër vu sir bë, ‘Mehö sën nelë sa paya lo vong ngaa sënë!’ Lom yi hur deloḵ tepëḵ in yi bë, ‘Om he na bepul vos sënë na?’ ²⁹ Rëḵ nër yah bë, ‘Ma! Bë ham bepul vos na, og maḵ ham rëḵ bepul nos la geving. ³⁰ Om ham naḵöök geluho desarömin sir medebare gebuk sën hil abo nos anon lo rë. Lob dok buk saga og sëḵ nanër vu alam sën debo nos anon lo nabë dengap vos nipaya jaḵ bun namugin bena degetë jaḵ na nengwah, log mëm dengupin nos anon jaḵ na sa jök.’ ”

Gagek Peggirinsën Raḵ Gahis Mahen Teka
(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)

³¹ Loḵ Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mastet* gahis sën mehöti ḵo meya mehin loḵ yi huk. ³² Nos gahis saga mahen teka genos gahis pin kesuu, rëḵ tum nekip lob böp neraḵ benekesuu nos pin geya netu ḵele, besok sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej loḵ nema.”

³³ Log nër gagek peggirinsën ngwë vu sir nebë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë yiist* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti ḵo meya sarömin ving parawa ḵetuk löö loḵ gabum, lom yiist* köd parawa pin sënë merig.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën
(Mk 4:33-34)

³⁴ Yesu nër gagek peggirinsën pin saga gesu nër ti rangah rë, gaḵ nër tu gagek peggirinsën mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek sënë anon jaḵ. Sën nebë:

‘Sëḵ nanër vu sir jaḵ gagek peggirinsën.

Gesëḵ nanër gagek sën nevun yi loḵ buk sën Anutu tung yagek los dob meneggëp rot meverup gwëbeng agi vu sir.’

Gagek Peggirinsën Raḵ Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nër ggovek, log vuu alam yu böpata saga ya, gelok yah beggang ayo, lob yi hur maluh ya deloḵ tepëḵ in yi bë, “Genanër gagek peggirinsën sën vos nipaya kip loḵ huk anon lo degwa rangah vu he rë.”

³⁷ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö sën nevaroh nos gahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sënë nebë huk, genos gahis nivesa saga nebë alam sën detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebë Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetëhin vos nipaya gahis lo, saga Satan. Log buk sën dengupin nos lo, saga og buk sën dob los yagek nama na lo. Galam sën dengupin nos lo, sagaḵ angër lo. ⁴⁰ Log sën dengupin vos nipaya mena debesi pin jaḵ nengwah lo, og yik rëḵ degevong nabë sënë dok Buk-tamusën. ⁴¹ Dok buk saga Mehönon Nalu rëḵ gevong yi angër na dengupin alam nij paya pin sën depelëpin alam-vongvingsën-yi lo geving alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, bedegeḵo sir vër in Anutu-yi-Nyëg. ⁴² Lob rëḵ degetë sir dok na nengwah, bedengu los degeköö nyëj. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëḵ denajëh nabë hes gëp Amaj-yi-Nyëg. Mehöti bë nenga neggëp og gengo gagek sënë!”

Gagek Peggirinsën Raḵ Mehö Nesero Yi Monë Loḵ Huk Anon

⁴⁴ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë kupeḵ nivesa sën mehöti vun meneggëp loḵ dob bemehö ngwë töḵ vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevong yi ngaa pin balam debago beḵo monë raḵ pin, lom yah bago dob len ti sënë betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Kumḵum

⁴⁵ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë mehö-nebago-ngaa nesero kumḵum nivesa in bë bago. ⁴⁶ Tök vu kumḵum ti bemalangeri rot beyi monë böpata rot. Lom ya mevong yi kupeḵ pin balam debago, lob ḵo monë raḵ betum yah bago kumḵum malangeri sënë raḵ betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Lek-gël-yi

⁴⁷“Log gagek peggirinsën ngwë nebë sënë: Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë lek-gël-yi ti sën denetë luḵ ya loo beggërin gël aggagga loḵ. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii raḵ yam roneḵ, bedeggoin gël nivesa loḵ ya gabum, gedetë nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sën yagek los dob nama na lo, og rëḵ nabë sënë. Angër rëḵ nam degeḵo alam nij paya vër doḵ alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetë sir doḵ na nengwah, bedengu los degeköö nyëj.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Mehöti Los Yi Kupeḵ Mewis Los Mugeng

⁵¹ Log Yesu loḵ tepëḵ in sir bë, “Maḵ ham raḵ gagek mewis pin sënë degwa ni?” Lom deyogek bë, “Ëë-ë!” ⁵² Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-horek-yi sën nengo gagek raḵ Nyëg-yagek-yi venuh ggovek lo, saga nebë beggang ala ti. Loḵ ya yi beggang-kupeḵ-yi ayo beḵo yi kupeḵ mewis los mugeng loḵ ti beluḵ yom.”

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Yesu nër gagek peggirinsën saga vu sir ggovek log vuu hir nyëg ya, ⁵⁴ geyah ben menenër Anutu yi gagek vu yi alam loḵ hir dub-supinsën-yi. Lom avij tōḵ medenër bë, “Mehö sënë ḵo kwa los ngaa böp böp sënë vu tena? ⁵⁵ Yosep sën mehö nelev beggang lo nalu yi! Gata Maria! Gemak ari lo sën Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavëhnö lo sën denedo ving hil-ë! Log mak ḵo ngaa pin sënë vu tena?” ⁵⁷ Denër nebë sënë, log denelë yi paya. Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëg pin deneko mehö-nenër-gagek-rangahsën arëj raḵ, gaḵ yö hir alam, gesir sën losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵⁸ Lob su vong ngaa böp ngahiseḵe vu nyëg saga rë, in su ayoj neya timu vu yi rë.

14

Degwa Sën Herot Kuung Bë Jon In Yesu Lo*

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengo Yesu bengö. ² Lob nër vu yi alam sën denengo gagek ggëp avi lo bë, “Yik Mehö-neripek-alam Jon lo sënë! Kedi rak ggökin vu bedub, om sën nevong ngaa los niwëëḵ ata nebë agi.”

³ Herot* nër bë saga in jom Mehö-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek betung yi ya ḵarabus. Herot* vong raḵ ari Pilip venë Herodias sën ggodeḵ yah tu venë lo. ⁴ In Jon nër vu Herot* bë, “Su geḵo avëh sënë niröp rë!” ⁵ Lom Herot* bë ngis yi menadiik rëḵ ggönengin alam Yuda in kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti. ⁶ Betum buk sën Herot* kwa vo yi buk sën ata ḵo yi wirek lo, lob vong nos böp balam la desupin sir ving yi, geHerodias nalu avëh yam nelöo loḵ malaj.

⁷ Lob Herot* lë bahë nivesa rot in yi, lob nër yönon rot vu avëh avö sënë getato nema ya vavunë bë, “Bë genanër ngaa ti vu sa, og sëḵ bo nöḵ vu hong yönon!” ⁸ Lob Herodias loḵ nalu avëh ahë bemëm nër vu Herot* bë, “Gwetung Mehö-neripek-alam Jon yu doḵ gabum ti megebo vu sa pehi sënë!” ⁹ Nër nebë sënë lom mehö-los-bengö Herot* ayo maggin, rëḵ kwa vo gagek sën nër yönon getato nema ya vavunë lo, in neggönengin alam vatëveḵ sën deyam in yi nos böp lo denḵo. Lob nër bë degevong noh vu saga. ¹⁰ Lom vong mehöti ya beggang ḵarabus ayo meketöv Jon kwa. ¹¹ Lob deḵo yu loḵ gabum ti beyam devo vu avëh avö sënë, beḵo meyah vo vu ata. ¹² GeJon yi hur maluh yam deḵo anon meya delev. Delev ggovek, log ya denër vu Yesu.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³ Yesu ngo gagek sënë lob vuu nyëg saga geraḵ yaḵ meya nyëg-yumeris tahsën ti. Lok alam denḵo lom devuu nyëg böp gedeyoh roneḵ bedesepa yi medeya. ¹⁴ Lob Yesu ya verup merak yah roneḵ vu nyëg-yumeris, lob lë alam ngahiseḵe saga bekwa vongin sir, lob vong behir alam nijraḵsën nijvesa raḵ.

¹⁵ Log sehuk luḵ lob yi hur maluh ya denēr vu yi bē, “Nyëg-yumeris tahsën sënë behes mala ya ggovek, om gwevong alam sënë deketëkin sir medena denoh vu beggang-bu ti ti in debago hir nos.” ¹⁶ Rëḵ Yesu nēr vu sir bē, “O, su dena! Gaḵ ham bet sir!” ¹⁷ Rëḵ denēr yah vu yi bē, “Rëḵ mu hil hed brët nemadvahi gegël luu mu-ò!” ¹⁸ Rëḵ nēr yah bē, “Ham gweko nam vu sa rë!”

¹⁹ Lom nēr vu alam bē degeto demedo jak pahup, log ḵo brët nemadvahi gegël luu lo rak, log varah mala rak yaḡek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu. Log mēm dego bevo vu yi hur maluh beya devo ggelek alam saga. ²⁰ Lob sir pin degga meyoḵ vu sir, log desupin vahi sën nahën nedo lo loḵ sap nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Alam sën degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avëh los hurmahën ving rë.

*Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunë
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)*

²² Ggovek log Yesu vong yi hur maluh bē dejak na yaḡ bedena ngaggee nenga vahi namugin, gegevong alam bedenah bej rë. ²³ Vong alam deya ggovek, log yö ti ya los ḵedu in bē najom jak, lob nahën ya nedo ḵedu gebuk loḵ. ²⁴ Geyag to meya ngaggee vuheng rot, lom sang vë niwëek yam ggëp yaḡ neru, lob ngaggee tëe luḵ ya yaḡ rot. ²⁵ Lob dus rak in bē nyëg geheng, log Yesu vare neya rak ngaggee vavunë betoḵ ya vu sir. ²⁶ Delë bē vare neya rak ngaggee vavunë, lom delëḵ meḵenuj verup medenēr bē, “Alam diiḵsën ḵenuj ti!”, gedeggöneng medengeek. ²⁷ Rëḵ Yesu pevis benēr ya vu sir bē, “Ham su newamin jak! Yiḵ sa sënë om ham su göneng.”

²⁸ Lom Pita nēr yah vu bē, “Mehöböp! Nabë hong saga, og genanēr gesa bare jak ngaggee vavunë benök vu hong!” ²⁹ Lom Yesu nēr bē, “Genam!” Lob Pita vuu yaḡ geto meya nare rak ngaggee vavunë meya vu Yesu, ³⁰ rëḵ ngo sang dedun, lom ggöneng bevongin bē duḵ na ngaggee bengaggee jehöo yi. Lob ngeek in Yesu bē, “Mehöböp, genajom sa jak!”

³¹ Lom Yesu pevis bejom Pita rak genēr vu yi bē, “Su ayom neyam timu vu sa yönon rë! Ayom luu luu in-a?” ³² Lob luho derak yah yaḡ, log sang maya avuti. ³³ Lob alam sën denedo rak yaḡ lo depetev medeneggëp loḵ vaha gedenēr bē, “Anutu nalu hong yönon rot!”

Yesu Vong Alam Niraksën Ngahiseḵë Vu Genesaret Menijvesa Rak
(Mk 6:53-56)*

³⁴ Ggovek, loḵ ya deverup ngaggee vahi beya detoḵ ya Genesaret*, ³⁵ lob alam vu nyëg sagu derak ni bē Yesu, lob devong gagek ya nyëg dus dus pin bedeko alam nijraksën pin yam vu yi. ³⁶ Gedeketaḡ vu yi bē yiḵ alam nijraksën degebë nemaj jak yi röpröp nyë mu. Lob sir pin sën denebë nemaj rak lo og nijvesa nerak.

15

*Anutu Yi Horek Kesuu Hil Ḵenuḵ Hir Horek
(Mk 7:1-13)*

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu bedenēr bē, ² “Tum hong hur maluh denekeyëh alam hib wirek hen hir horek sën devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj mugin rëḵ mēm denegga nos rë!” ³ Rëḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Log yiḵ ham nebë saga! Nebë va sën ham ngo nesepa loḵ alam hib wirek hen hir horek geham nekweyëh Anutu yi horek-ë? ⁴ Anutu nēr bē, ‘Gegurek amam lu atam babuj’ genēr ving bē, ‘Mehöti bē nanēr gagek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiiḵ’. ⁵ Rëḵ ham nenēr bē, ‘Mehöti yi monë lu ngaa neggëp in bē doḵ vu ama ma ata jak, rëḵ mu nanēr vu yi nabë, ‘Sa bē doḵ vu meluu megevong sa ngaa sënë nöḵ vu meluu, rëḵ mu rëḵ nama, in sehooḵin rak ggovek in bē nату seriveng vu Anutu’, ⁶ og ggovek, mehö saga su doḵ vu ama lu ata jak.’ Rëḵ mu ham nedahun Anutu yi gagek

raꝓ ngaa nebë saga in bë ham ngo sepa doꝓ alam hib wirek hen hir gagek. ⁷ Ham alam kwamin luu! Mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër gagek sënë raꝓ ham niröp nebë:

⁸ ‘Alam sënë deneko sarëg raꝓ verup avij,
rëꝓ mu ayoj yö neggëp ading in sa.

⁹ Yö denenër mehönon hir horek gedenenër bë, “Anutu yi horek sënë!”
lob deneko sa raꝓ meris mu.’”

Ngaa Sën Nevong Mehönon Benij Paya Nerak
(Mk 7:14-23)

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benër vu sir bë, “Ham gwengo beham jak ni.

¹¹ Ngaa sën nelok ya mehönon avij lo, og su nevong benij paya nerak rë. Gaꝓ mëm ngaa sën nedo lok mehönon ayoj berak neverup avij lo mu, sën nevong benij paya nerak.”

¹² Lob yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Alam Parisai* deno hong gagek saga lob ayoj nipaya. Ma gerak ni?” ¹³ Rëꝓ Yesu nër yah bë, “Ngaa pin sën Amag vu yagek su nevaroh rë lo, og rëꝓ bepul los gega na. ¹⁴ Ham naköök geyö hir ngaa! Alam malaj kenod lob dekuung bë detato aggata vu alam malaj kenod ngwë. Bë mehö mala kenod ngwë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë, og rëꝓ luhoho debës lii doꝓ ti.”

¹⁵ Lom Pita nër yah vu Yesu bë, “Om genanër gagek peggirinsën sënë degwa behe gango rë!” ¹⁶ Rëꝓ Yesu nër bë, “Om ham ngo nahën geham su nerak ni rë? ¹⁷ Maꝓ ham su raꝓ ngaa pin sën hil naha lo ni bë nelok ya hil avid beya nare lok hil ahëd kevus, lok tum to neluk ya asoreng rë? ¹⁸ Gaꝓ ngaa sën raꝓ neverup mehönon avij beto neyam rangah lo, sën yam ggëp ayoj. Lob ngaa nebë sënë sën nevong bemehönon nij paya nerak. ¹⁹ In ngaa sën neverup ayoj lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denesis mehönon medenediik, deneggodek alam venëj ma reggaj, magëm los avö deneggodek sir, deneggodek ngaa, denenër gagek kuungsën, denenër gagek pelësën. ²⁰ Ngaa pin sënë nevong bemehönon nij paya nerak. Gaꝓ bë mehönon dega nos besu dejipek nemaj namugin rë, og saga su nevong benij paya nerak rë.”

Kanaan Avëh Vong Ving Yesu Anon Rot
(Mk 7:24-30)

²¹ Lob Yesu kedi raꝓ lok nyëg saga beya distrik Ture los Sidon. ²² Lob avëh-yu-ngwë ti vu Kanaan nedo sagu beyam tahi bë, “O Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevong in sa! Memö nipaya ti gwang ya sa nalug avëh ayo benevasap yi rot!” ²³ Rëꝓ Yesu su nër gagek ti lok yah vu yi rë. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenër bë, “Avëh sënë tahi megejiin hil rot, om gwevong nah!” ²⁴ Rëꝓ Yesu nër yah bë, “Anutu vong sa meseyam in sedok vu sipsip mala-masën vu Israel mu!” ²⁵ Rëꝓ avëh yam dus bepetev meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp gedok vu sa!”

²⁶ Lok Yesu nër raꝓ gagek peggirinsën yah vu yi bë, “Su yoh vu bë hil gaꝓ hurmahen hir nos vër begetë na vu anöo rë!” ²⁷ Rëꝓ avëh nër bë, “Mehöböp, sagak yönon, gaꝓ mëm anöo denepatu nos metes sën alaj denevong meneluk ya reek len lo!” ²⁸ Nër nebë sënë, lom Yesu nër yah vu yi bë, “O avëh! Ayom neyam timu vu sa yönon rot, om ngaa sën genevongin lo rëꝓ anon jak vu hong.” Lom lok hes mala saga avëh nalu nivesa raꝓ yah ggökin.

Yesu Vong Balam Niraksën Ngahisekë Nijvesa Rak

²⁹ Log Yesu ya raꝓ beya metök ya ngaggee böp Galilea nenga. Besepa meya teka lok mëm raꝓ ya kedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam ngahisekë desupin sir medeyam vu yi. Lob deko alam vahaj nipaya, sekëj vegguu, malaj kenod, kwaj ngengöleng, geniraksën vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebë sir lok Yesu vaha, lob vong benijvesa raꝓ. ³¹ Lob alam saga kenuj ya in denelë alam kwaj ngengöleng denevongwëng, galam sekëj vegguu sekëj nesesor yi, galam vahaj nipaya deneya aggata, galam malaj kenod denelë nyëg. Lob deko Israel hir Anutu arë raꝓ.

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mk 8:1-10)*

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benër vu sir bë, “Sa kwag paya in alam sënë, in denedo buk löö ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bë gevong sir na rë, in meyip rëk gevong sir bemalaj pebilin gëp aggata bedebës.” ³³ Loḵ yi hur maluh denër vu yi bë, “Nyëg-yumeris sënë, om hil rëk gaḵo nos vu tena mabet alam yu böpata sënë jaḵ-a?” ³⁴ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham brët va la neggëp vu ham-a?” Lom denër yah bë, “He hömin brët nemadvahi-bevidek-luu gegël mahen luu.” ³⁵ Lob Yesu nër vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ḵo brët nemadvahi-bevidek-luu, gegël luu lo raḵ, gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log dego bevo vu yi hur maluh, beya devo ggelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḵ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sën degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avëh los hurmahen ving rë. ³⁹ Log mëm Yesu vong medeketëḵin sir medeya, log raḵ yaḵ meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bë deseggi Yesu, lob denër bë gevong ngaa böp yageḵ yi ti bedegelë. ² Rëk nër yah vu sir bë, “Ham nelë bë gerub nevarah sheuksën lob ham nenër bë, ‘Gerub varah sheuksën, om nyëg rëk gevang neheng.’ ³ Log ham nelë ḵëḵup nekebu monbuk, lom ham nenër bë, ‘Ḵëḵup kebu monbuk genyëg malakenu rot, om vöngin ayöong los hob nam!’ Ngaa nebë sënë netato vu ham beham ngo nerak ni, rëk ham su nerak ngaa sën neggëp ham malamin gwëbeng-ë ni rë! ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebë avëh baggëb, om sën ham kwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëk mu sa su rëk gevong ngaa böp ti beham gwelë rë. Gaḵ sëḵ tato ngaa böp nabë sën Yona yi ngaa böp lo vu ham mu beggoveḵ.” Log Yesu vuu sir geya.

Gageḵ Peggirinsën Raḵ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sën Nevong Brët Menerig
Lo
(Mk 8:14-21)*

⁵ Yi hur maluh derak yaḵ ving yi medeya ngaggee nenga vahi, rëk kwaj virekin nos gesu deḵo la sepa rë. ⁶ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ⁷ Lob yö denër vu sir bë, “Hil su haḵo nos la sepa rë, om sën nenër aga!” ⁸ Yesu raḵ ni lob nër bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë! Ma nebë va sën ham nesap ham raḵ bë ham su ḵo nos la sepa rë-ë? ⁹ Ma ham nahën geham su raḵ ni rë? Maḵ ham su kwamin nevo brët nemadvahi sën alam 5,000 degga gesap va la sën ham supin loḵ lo rë? ¹⁰ Log maḵ ham su kwamin nevo brët nemadvahi-bevidek-luu sën alam 4,000 degga geham supin loḵ jebeng va la lo rë? ¹¹ Ma ham su raḵ ni rë? Sa su nanër nos vu ham rë! Gaḵ senër vu ham bë ham gwegin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ¹² Lob mëm derak ni bë su nër raḵ yiist* sën brët yi lo rë. Gaḵ nenër bë degegin sir vu Parisai* los Sadukai* hir gageḵ.

*Pita Nër Yesu Rangah Bë Mehö Sën Anutu Ggooin Raḵ In Bë Geḵo Hil Nah
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḵ tepëḵ in yi hur maluh bë, “Alam denenër Mehönon Nalu bë yi re?” ¹⁴ Lob denër yah bë, “Mehö la denenër bë Mehö-neripek-alam Jon. Log la denenër bë Elia. Log la denenër bë Yerima, ma mehö-nenër-gageḵ-rangahsën wirek hen ti.” ¹⁵ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Gaḵ hameḵ nenër bë sa re?” ¹⁶ Loḵ Simon Pita nër yah bë, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsën Nalu hong!” ¹⁷ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sënë ti su tateḵin gageḵ sënë vu hong rë. Gaḵ Amag sën nedo yageḵ lo yö tateḵin vu hong. ¹⁸ Om

sa nanër vu hong nabë hong Pita (sënë degwa nebë gelöng), lob sêk dev sa dub jak medo gelöng sënë, geNyëg Nipaya su yoh vu bë bare megedu begö jak dub sënë rë. ¹⁹ Sêk bo kii Nyëg-yagek-yi vu hong. Gengaa sën genanërin vu dob lo, og Anutu rëk nanërin vu yagek geving. Gengaa sën gengogekin vu dob lo, og Anutu rëk bo veyovin gëp yagek geving.”
²⁰ Log Yesu nër niwëek vu yi hur maluh bë su na denanër vu mehö la nabë yi Kerisi*.

Yesu Nër Yi Maggin Rangah Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)

²¹ Log Yesu nër rangah mugin vu yi hur maluh loḵ buk saga bë rëk na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rëk debo vanë ngahiseḵë vu yi, gedengis yi menadiik, gebuk natu löö rëk mëm kedi jak nah gökin.

²² Lob Pita ḵo yi meya nenga bevong gagek rak yi bë, “Mehöböp, su rëk nabë saga rë! Ngaa sënë su rëk natöḵ vu hong rë!” ²³ Loḵ Yesu ggërin yah benër vu Pita bë, “Satan! Gebare nah sa demiḡ, in genewërin sa aggata! Su kwam töḵ rak Anutu kwa rë, gaḵ kwam nevo ngaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo!”

²⁴ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepeḵo* betamuin sa. ²⁵ In mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëk anon mala nama. Gaḵ mehöti bë kwa birekin yi benadiik in sa, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Nabë mehöti yö geḵo yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëk doḵ vu yi nabë va? Ma mehönon rëk debago Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ²⁷ Mehönon Nalu rëk nam los Ama yö niwëek geyi vunek vunek yagek yi geyi angër lo, lob doḵ buk sënë og rëk bo nyëvewen doḵ nah ngaa pin sën mehönon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gaḵ rëk demedo medegelë geMehönon Nalu nom nabë mehö-los-bengö in gegin hil.”

17

Hur Maluh Löö Delë Bë Yesu Navi Agga Ngwë Rak
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Buk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ḵo Pita geYakobus luho ari Jon bederaḵ ḵedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë bë Yesu navi agga ngwë rak, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detöḵ yam medenevengwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nër vu Yesu bë, “Mehöböp, he nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö gëp sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia.”

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log gagek ti yam loḵ beggob ayo nebë, “Sa Naluḡ yik sënë, sën sahëḡ neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!” ⁶ Yi hur maluh denḡo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Loḵ Yesu yam vu sir bebë nema rak sir genër bë, “Ham su göneng rë, ham kwedi jak!”

⁸ Lob devër malaj rak rëk su denelë mehöti ving rë, gaḵ yik Yesu yö timu nare. ⁹ Sir vu ḵedu menahën denelūḵ medeneyah, lob Yesu nër niwëek vu sir bë, “Ngaa sën ham lë agi, og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehönon Nalu kedi jak nah gökin gëp bedub rë, loḵ mëm.”

¹⁰ Lom yi hur maluh deloḵ tepëḵ in yi bë, “Loḵ nebë va sën alam-horek-yi denenër bë Elia rëk nom namugin lo?” ¹¹ Loḵ mëm tateḵin yah vu sir bë, “Yönon, Elia rëk nom namugin besemu ngaa pin rë. ¹² Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovek ya, rëk alam su deraḵ ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yö kwaj. Gerëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu nabë saga geving.” ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh deraḵ ni bë nenër Mehöneripek-alam Jon vu sir.

*Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Rak
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Loḵ yah to detōḵ vu alam yu böpata, lob mehōti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genēr bē, “Mehōböp! Kwam gevongin sa nalug. Bado nevong yi benavi nipaya rak rot. Nevesi yi rak nengwah los nevēs bēl beron ngahiseḵē. ¹⁶ Lob sa haḵo yam vu hong hur maluh lo rēḵ su deyoh vu bē degevong benivesa jaḵ rē.”

¹⁷ Lob Yesu nēr yah vu yi bē, “Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rē! Sēḵ medo buk va la geving ham-a? Gesēḵ medo ḵerē ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rē!” ¹⁸ Lob Yesu petupeḵ rak memö, lob lēēin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḵ Yesu losho yi hur maluh meris yō denedo, lob deloḵ tepēḵ vu yi bē, “Nebē va sēn he su ayoh vu bē getii memö sēnē geto mena rē-ē?” ²⁰ Rēḵ Yesu nēr vu sir bē, “Ham su nevong ving niwēēḵ rē, om sēn ham su yoh vu rē! Kē! Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē ham vongvingsēn mahen teka mu nabē mastet* gahis, og ham rēḵ nanēr vu ḵedu sēnē nabē ‘Kwedi jaḵ megena sagu!’, og rēḵ na. Bē ham gwevong geving yōnon, og ham yoh vu bē rēḵ gwevong ngaa pin. ²¹ [Su aggata ngwē neggēp in bē hil getii memö nabē sēnē geto dena rē. Gaḵ hil ayed gērin nos gehil najom jaḵ mu og mēm.]”

*Yesu Nēr Gageḵ Netu Luu Bē Rēḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)*

²² Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nēr vu yi hur maluh bē, “Rēḵ debo Mehōnon Nalu doḵ na mehōnon nemaj. ²³ Lob rēḵ dengis yi menadiiḵ, loḵ buk natu löö lob kedi jaḵ nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Bago Takēs-dub-vabuung-yi

²⁴ Lob ya deverup Kapernaum, galam sēn denēḵo takēs-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedeloḵ tepēḵ vu yi bē, “Maḵ ham tatovaha netung takēs-dub-vabuung-yi ving-a?” ²⁵ Lob Pita yoḵek bē, “Ēē-ē, netung lo!” Log loḵ ya beggang ayo, loḵ Yesu tum loḵ tepēḵ in yi mugin bē, “Simon! Kwam nevo bē? Alam-los-bengōj vu dob sēnē, denēḵo takēs-ḵupeḵ-yi los denēḵo vu mehōnon tena? Maḵ yō denēḵo vu hir alam, ma denēḵo vu alam-yu-ngwē?”

²⁶ Lob Pita nēr yah bē, “Denēḵo vu alam-yu-ngwē!” Lom Yesu nēr bē, “Nebē saga, om hir alam su degetē takēs gegēp! ²⁷ Rēḵ mu alu su gevong bahēj sengēn. Om gena geseyu gwaak gēp ngaggee nenga, lob gēl ti sēn rēḵ berup namugin begweḵo jaḵ lo, og gebasuh avi lob rēḵ genatōḵ vu monē ti doḵ. Lob mēm gweḵo monē saga megena gwetē natu alu hed takēs.”

18

*Re Böp Vu Anutu-yi-nyēg-a?
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)*

¹ Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedeloḵ tepēḵ in yi bē, “Mehō re tu muginsēn vu Nyēg-yageḵ-yi kesuu alam pin-a?”

² Lob Yesu ḵo hurmahen ti yam bevarah loḵ malaj, ³ genēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē ham su gwērīn ham gedahun ham nabē hurmahen nebē sēnē rē, og ham su yoh vu bē rēḵ doḵ na Nyēg-yageḵ-yi rē. ⁴ Mehōti bē dahun yi rot nabē hurmahen sēnē, og rēḵ natu muginsēn vu Nyēg-yageḵ-yi kesuu alam pin. ⁵ Log mehōti bē kwa bo sa bedoḵ vu hurmahen nabē sēnē ti, og sagaḵ loḵ vu sa.”

*Ngaa Nipaya Sēn Nevong Paya Vu Mehōnon Besu Denevong Ving Rē
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)*

⁶ “Gaḵ bē mehōti geli sa alam sēn ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong ngaa nipaya, og rēḵ geḵo nyēvewen böpata rot vu tamusēn, gaḵ nabē deseyu gelōng böpata

doḵ kwa gedegetë duk na loo vuheng namugin bemala nama, og mëm nivesa, in su kepë mehōnon la. ⁷ Gëp in alam vu dob sënë in ngaa nipaya neggëp merëḵ kepë sir. Yōnon! Ngaa nipaya rëḵ berup, rëḵ mu gëp in alam sën denekepë mehōnon ngwë rak ngaa nipaya lo.

⁸ Lob nabë nemam ma vaham bë gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Geyik nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mëm gemedo malam-tumsën degwata. In rëḵ nemam luu gevaham luu lob degetë hong doḵ na nengwah sën netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹ Log nabë malam gahis vahi bë gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër begwetë na. Geyik malam vahi mu medo in mëm gemedo malam-tumsën degwata. In rëḵ malam gahis luu lom degetë hong doḵ na nengwah sën neggëp Nyëg-nengwah-yi lo.”

*Gagek Peggirinsën Rak Sipsip Ti Mala Ma
(Lk 15:1-7)*

¹⁰ “Ham gwegin ham! In rëḵ ham gwekuung nabë hurmahen maluh los avëh nebë sënë sir ngaa meris. Ma! Sa nanër vu ham nabë hir angër vu yagek sën denegin sir lo vare denelë Amag sën nedo yagek lo yoh vu buk. ¹¹ [In Mehōnon Nalu luḵ yam in bë geḵo alam malaj masën nah gökin.] ¹² Ham kwamin bo rë. Bë mehōti yi sipsip 100, lob bë ti mala nama, og rëḵ na sero ma rëḵ nama? Gaḵ rëḵ gevu 99 bedebare ḵedu gena sero ti sën mala ma lo. ¹³ Sa nanër vu ham yōnon nabë: Bë natōḵ vu sipsip ti saga, og rëḵ kwa vesa in rot kesuu sën kwa vesa in 99 lo. ¹⁴ Nebë sënë, om ham Amamin vu yagek nilël bë hurmahen nebë sënë ti su mala nama.”

*Yesu Nër Gagek Rak Sën Hil Gango Arid Hir Ngaa Nipaya Degwa Lo
(Lk 17:3)*

¹⁵ “Bë arim gevong ngaa nipaya vu hong, og ngo ti gena genanër yi nipaya tato vu yi rë. Lob nabë gengo ayem, og saga nebë geḵo yi yom vu hong. ¹⁶ Rëḵ nabë su ngo ayem rë, og gweḵo mehōti ma mehō luu geving bemelöö nah doḵ ti in meluu ma melöö nanër gagek rangah, og mëm ham rëḵ semu. ¹⁷ Rëḵ nabë su ngo melöö ayemin rë, og genanër vu sa alam pin. Rëḵ nabë su gengo sa alam ayej geving rë, og ham gwelë yi nabë yi alam-yu-ngwë ti, meyi mehō-neḵo-takës*. ¹⁸ Sa nanër vu ham yōnon nabë ngaa sën ham nanërin vu dob lo, og rëḵ Anutu nanërin gëp yagek geving. Gengaa pin sën ham ngoḵekin vu dob lo, og Anutu rëḵ ngoḵekin gëp yagek geving.

¹⁹ Log sa nanër vu ham yōnon gökin nabë: Bë ham mehō luu ayoj timu in ngaa ti vu dob sënë beluho deketag in vu Amag, og Amag sën nedo yagek lo, rëḵ gevong banon jak. ²⁰ Kë, log nabë mehō luu ma mehō löö kwaj bo sarëg bedengupin sir doḵ ti, og sëḵ nam medo geving sir.”

Gagek Peggirinsën Rak Hur Sën Su Nevo Lok Monë Nyëvewen Rë

²¹ Lok buk saga Pita ya verup vu Yesu benër vu yi bë, “Mehöböp, arig gevong nipaya beron va la vu sa loḵ mëm sa dahun yi ngaa nipaya na? Maḵ noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Sa su rëḵ nanër vu hong nabë beron nemadvahi-bevidek-luu mu rë. Gaḵ sa nanër vu hong nabë gedahun yi ngaa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nër bë sënë in bë tato nabë hil dahun mehōnon hir ngaa nipaya sën denevong vu hil lo pin na.)

²³ Log nër ving bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehō-los-bengö ti vingin bë yi hur debo doḵ nah yi monë. ²⁴ Lob deḵo ti ya verup vu yi, geyi nyëvewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rëḵ yi monë su yoh vu bë bo doḵ rë. Lob mehō-los-bengö nër bë mehō la debago mehō sënë lo sho venë lo nalu lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in doḵ nah yi nyëvewen böpata sënë. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggëp

lok vaha gesu bë, ‘Genaköök rë, rëk mëm sêk bo dok nah hong monë!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benër bë ggovek gesu bo dok nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sënë to meya dobnë, lob tøk rak hur maluh ngwë sën vo yi monë yik mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyëvewen nahën neggëp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwëek begibek nema lok kwa genër bë, ‘Gebo dok nah sa monë!’

²⁹ Lob hur maluh ngwë sënë petev meneggëp lok vaha geketağ vu yi bë, ‘Genaköök rë, rëk mëm sêk bo dok nah hong monë!’ ³⁰ Rëk su ngo aye rë, getung yi ya karabus in bë mëm bo dok yi nyëvewen rë, lob mëm degeko yi vër. ³¹ Hur maluh vahi delë ngaa sënë, lom ayoj maggin rot, lob ya denër gagek sënë pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benër vu yi bë, ‘Hong hur nipaya! Muginsën gesu vu sa, lob sa dahun hong nyëvewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwag vongin hong, rëk su kwam vongin hur maluh ngwë saga rë in-a?’ ³⁴ Lob ala ahë sengën, lom tung yi lok ya karabus in debo maggin vu yi bemedo, bemëm bo dok nah yi nyëvewen böpata saga los dahis lob mëm. ³⁵ Om nabë ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yönon rë, og Amağ sën nedo yağek lo rëk gevong nabë sënë vu ham.”

19

Yesu Nër Gagek Rak Sën Maluh Los Venëj Denevëpul Sir Lo (Mk 10:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu nër gagek pin sënë ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sën neggëp bël Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahisekë detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraksën nemaya benijvesa nerak.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedelok tepëk bedeseggi yi bë, “Yoh vu bë mehöti bepul venë jak gagek meris meris mahen ti ma ma?”

⁴ Lob Yesu nër yah bë, “Mağ ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo rë? Gagek sënë nebë Anutu tung mehönon vu nyëdahis, og tung mehönon maluh los avëh!

⁵ Log nër bë, ‘Nebë saga om maluh rëk gevu ama lu ata, log geko venë, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rëk nabë luho luu gökin rë, gağ luho detu anon timu. Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehönon su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denër vu yi bë, “Log nebë va sën Moses vo horek vu hil benër bë mehönon dekevu kapiya-vepulsën-yi bedebo vu venëj gedejuuk sir na-ë?”

⁸ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ayomin niggoh om sën Moses yogekin bë ham bepul venëmin nah. Rëk su nebë saga vu nyëdahis rë. ⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti venë su vong baggëb rë, rëk regga vuu yi geko avëh ngwë, og mehö saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denër bë, “Bë ngaa nabë sënë gëp vu maluh los venëj, og maam mehönon su degeko sir.”

¹¹ Lob nër yah vu sir bë, “Alam pin su deyoh vu bë degevong noh vu gagek sën denatu timu agi rë, gağ alam vahi sën Anutu duu sir niwëek revuh ti lo, og sir saga mu sën deyoh vu bë desepa dok. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bë rëk degeko avëh rë. In mehö la og ataj yö ko sir nebë saga. Log alam denevong paya vu mehö la besu deneko avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëğ-yağek-yi, lob ayoj ni nelël bë su degeko venëj. Mehöti yoh vu bë gevong noh vu gagek sënë og gevong.”

Yesu Jom Rak Hurmahen (Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Lob alam deko hurmahen la medeya vu Yesu in bë gebë nema jak sir genajom jak sir. Rëk yi hur maluh deruuk losho ataj. ¹⁴ Lok Yesu nër bë, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og alam Nyëğ-yağek-yi sir.” ¹⁵ Log bë nema rak sir log ya rak.

*Mehö Magëm Ti Yi Kupek Ngahisekë
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Lob mehö magëm ti ya verup vu Yesu belok tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevong va ti nivesa in mëm sa medo malag tumsën degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëk in sa in ngaa nivesa in va? Yik Mehö timu nedo beyi mehö nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsën, og gesepa dok Anutu yi horek pin!” ¹⁸ Rëk lok tepëk yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Horek nebë sënë: Su gengis mehönon medenadiik! Su gwevong baggëb! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehö ngwë! ¹⁹ Gegurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehö magëm sënë nër yah vu yi bë, “Sa nesepa lok horek pin sënë ggovek ya. Rëk mu sa gevong va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nër vu bë, “Bë genatu mehö yohvu, og gwevong hong kupek pin balam debago, lob gebo monë sën gwëko jak hong ngaa pin lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo, log mëm genam getamuin sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.” ²² Rëk mehö magëm ngo gagek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë dok na Nyëg-yagek-yi, og rëk bimengin rot. ²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevongin nabë dok na Anutu yi nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh dengo gagek sënë lom delëk bedenër bë, “Om mak re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevong beyö demedo malaj-tumsën rë, gak Anutu yö yoh vu bë gevong bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevu he ngaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëk gako va nivesa jak sënë?”

²⁸ Lob mëm Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë vu Buk-tumusën gengaa pin pekwë yi natu mewis, geMehönon Nalu jak medo mehö-los-bengö yi sëa malangeri belos arë, og mëm vu buk saga ham sën netamuin sa agi rëk jak medo sëa-los-arëj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rëk gwengo alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu hir gagek. ²⁹ Log alam pin sën kwaj nevo sarëg bedenevu hir beggang, ma arij, ma avëhnöj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rëk degeko nyëvewen mehödahis jak gëp alam nemadvahi dok nah sënë, log demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³⁰ Rëk mu alam ngahijsekë vu muginsën rëk nom denatu alam tamsën, log alam ngahijsekë vu tamsën rëk nah denatu alam muginsën.”

20

Gagek Peggirinsën Rak Mehö Nebago Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kë”! Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehöti sën kedi rak lok monbuk anon meya nesero alam in degevong huk in yi wain. ² Lob vengwëng ving hur la, bedeyogekin bë degeko kina ti dok buk saga og ggovek, log mëm vong sir medeya denvong yi huk wain. ³ Lok yah verup lok 9 krök, lob lë alam la gedenare meris mu rak telig, in huk main sir. ⁴ Lob nër vu sir bë, ‘Ham na gwevong sa huk wain geving, log sëk bago ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng rak 12 krök los 3 krök, lob yah to bevong nebë sënë ggökin. ⁶ Log 5 krök sehuksën, lob yah to belë bë alam la denare, lob nër vu sir bë, ‘Ham nare sënë yoh vu hes mala pin in va?’ ⁷ Lok denër yah bë, ‘Huk main he!’ Lob nër bë, ‘Om ham na gwevong sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loḵ, lob huk wain ala nēr vu mehō sēn negin alam huk yi lo bē, ‘Getahi hur nam begebago sir. Gebago gēp alam sēn deyam huk tamusēn lo, bena natōḵ na alam sēn deyam mugin lo!’

⁹ Lob alam sēn deneya huk raḵ 5 krōk sehuksēn lo denare yam, besir ti ti denēḵo monē kina ti ti. ¹⁰ Galam sēn deyam huk muginsēn lo denare yam, gekwaj nevo bē rēḵ degeḵo monē ngahiseḵē rot. Rēḵ ma! Yiḵ denēḵo kina ti ti nebē saga ving. ¹¹ Deḵo monē, rēḵ mu devong ayej nipaya vu huk ala medenēr bē, ¹² ‘Alam sēnē deyam tamusēn, bedevong huk sehuksēn mu, rēḵ gebago sir nebē he. Gaḵ he nehevong huk bōpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenēr nebē sēnē, lob nēr yah vu sir ti bē, ‘Sa mehō-e! Sa su hevong nipaya vu ham rē! Hil ajoo gagek mugin bē sēḵ bago hong jaḵ monē kina ti, ¹⁴ om gweḵo hong monē begena. Monē sēn sevo vu hong lo, og sa bē gevong vu alam tamusēn geving nabē saga. ¹⁵ Bē sa gevong ngaa ti jaḵ sengo sa monē sēnē, og maḵ sēnē su yoh vu rē? Sa hevong nivesa rēḵ ahēm nevongin sēnē in va?’ ¹⁶ Om alam vu tamusēn rēḵ nah denatu alam muginsēn galam vu muginsēn rēḵ nom denatu alam tamusēn nabē saga.”

Yesu Nēr Gagek Netu Beron Löö Bē Rēḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah Gökin
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bē na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu desepa yi medeneya ving. Nahēn denetetuu aggata medeneya, lob Yesu ḵo sir yah nenga menēr vu sir bē, ¹⁸ “Ham ngo? Gwēbeng hil naraḵ menaya Yerusalem, lob rēḵ degetung Mehōnon Nalu doḵ na alam-denēḵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj. Lob rēḵ denanēr gagek venuh nabē dengis yi nadiiḵ. ¹⁹ Log rēḵ debo yi doḵ na alam dahis nemaj, in denanēr gagek pelēsēn jaḵ yi los debeek yi gedengis brēm na yi betii ḵelepeḵo*. Gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

Sebedi Venē Ḵo Nalu Luho Beya Vu Yesu
(Mk 10:35-45)

²⁰ Lob Sebedi venē ḵo nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggēp loḵ vaha in bē ketag ngaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nēr vu yi bē, “Geyam in va?” Lob nēr yah vu bē, “Genanēr nabē sa nalug luho denatu hong gadu gēp hong Nyēg. Ngwē medo gēp nemam vesa gengwē medo gēp nemam ḵēj.”

²² Nēr bē sēnē, loḵ Yesu nēr yah vu nalu luho bē, “Melu su raḵ ngaa sēn melu nekwetag in vu sa agi ni rē. Ma melu yoh vu bē melu rēḵ nanum doḵ kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo?” Rēḵ luho denēr yah bē, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nēr vu luho bē, “Yōnon, melu rēḵ nanum doḵ sa kap! Rēḵ mu mehō sēn rēḵ medo gēp sa nemaḵ vesa gemehō sēn rēḵ medo gēp sa nemaḵ ḵēj lo, og su neggēp vu sa rē. Gaḵ alam sēn Amaḵ yō ggooin sir raḵ lo, sēn rēḵ demedo doḵ.”

²⁴ Lob sir nemadluho denḵo luho hir gagek sēnē, lob ahēj sengēn vu luho ari. ²⁵ Rēḵ Yesu supin sir yam benēr vu sir bē, “Ham raḵ ni! Alam dahis hir alam sēn denegin sir lo, og denēḵo sir raḵ vu hir alam. Gehir alam bōp denedeginengin hir alam raḵ horek ngahi. ²⁶ Rēḵ mu ham, og ham su gwevong nabē saga! Gaḵ mehōti bē gevongin nabē natu ham mehō bōp ti, og gevong ngaa nabē sēn tu ham hur in doḵ vu ham. ²⁷ Log bē mehōti gevongin nabē natu ham mehō muginsēn ti, og gevong ngaa nabē sēn yi mehō meris lo begevong huk nyēmasēn vu ham. In Mehōnon Nalu yiḵ nebē saga. ²⁸ Su yam in bē alam degevong huk vu yi rē. Gaḵ yam in bē gevong huk vu mehōnon genadiiḵ doḵ nah alam ngahiseḵē bej in geḵo sir nah vu Anutu.”

Yesu Ro Ḵenod Luu Malaj Betum Yah
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Log dekedi vu Yeriko bedeya lob alam ngahiseḵē detamuin Yesu. ³⁰ Lob mehō mala ḵenod luu denedo loḵ aggata nenga. Luho denḵo gagek bē Yesu to neyam, lob luho

detahi niwëek bë, “Mehöböp, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!” ³¹ Lob alam saga depetupek rak luho bë luho ayej nama, rëk ma geluho pasang detahi böpata rot bë, “Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benër bë, “Melu vongin bë sa gevong va vu meluu-a?”

³³ Lob luho denër yah vu bë, “Mehöböp, alu hevong in bë gwevong balu malamin nivesa jak nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho mebö nema rak luho malaj, lob pevis beluho malaj tum medelë nyëg ggökin, geluho detamuin yi bedeya.

21

Yesu Lok Ya Yerusalem Nebë Mehö Los Bengö Ti (Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)

¹ Ya deverup dus rak Yerusalem, lob detök ya Betpage vu Kedu Kele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nër vu luho bë, “Melu dok na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu, lob pevis bemelu rëk gwelë dogi ti gedeseyu menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweko luho nom vu sa. ³ Lob nabë mehöti nanër gagek jak meluu, og melu nanër nabë Mehöböp bë jak mena. Lob rëk gevong luho nam pevis.”

⁴ Vong ngaa sënë in gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën nër lo anon jak nabë:

⁵ “Ham nanër vu nyëg Sion* yi alam nabë sënë:

‘Ham gwelë ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Yi mehö mala yes ti, lob rak nedo dogi beneyam.

Rak nedo dogi-kupek-yi nalu ti beneyök.’ ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. ⁷ Luho deko dogi ata ving nalu, lob delah hir röpröp ayöong yi rak ya dogi luho demij, beYesu rak nedo.

⁸ Galam ngahisekë dekah hir röpröp ayöong yi bedevah neggëp aggata. Log la denesap kapah medenebë neggëp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sën denemugin gevahi sën denetamuin yi lo denepisekin medenetahi bë:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek!

Hil gako Anutu arë jak na vavunë rot!”

¹⁰ Mëm Yesu lok ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyëg dedun rak log sir vahi denelok tepëk vu sir bë, “Mehö re sënë?” ¹¹ Lob alam sën deneya ving yi lo denër yah bë, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea!”

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub Ayo (Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Lob Yesu lok ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sën denedo lok medenebago ngaa los alam sën denetung ngaa in mehö ngwë bago lo. Log keyovekin tevor pin sën denepekwë* monë rak lo ving alam sën denetung nuung lo hir sëa.

¹³ Log nër vu sir bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kaپیya nebë, ‘Sa beggang og rëk denanër nabë beggang jom-raksën-yi. Rëk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.’ ” ¹⁴ Yesu nedo lok dub-vabuung-böp lob vong alam malaj kenod la gevahaj nipaya la, benijvesa rak. ¹⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahëj sengën rak in delë bë nevong ngaa böp böp nebë saga, log deno hurmahen bë denepisekin lok dub ayo nebë, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denër vu yi bë, ¹⁶ “Mak su gengo gagek sën denenër-ë rë?” Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Eë-ë, sa hango! Gak ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaپیya lo rë? Nebë:

‘Getahu hurmahen sën nahën denevengwëng paya paya los sën ataj nahën denevo rur vu sir lo,

gedegeko arëm jak niröp anon.’ ”

¹⁷ Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggëp sagu.

Yesu Nër Lob Kele Pik Meran Ya
(Mk 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Heng to, lob Yesu kedi meyah nyëg böp lob diikahë, ¹⁹ lob lë kele pik* ti nare lok aggata nenga beya in, rëk anon ma geris meris. Lob nër vu kele pik* sënë bë, “Su gengis anom gökin genama na verök yi!” Lob pevis bekele pik* lo meran ya.

²⁰ Yi hur maluh delë nebë sënë, lob delëk bekenuj ya gedenër bë, “Nebë va sën kele pik* meran ya pevis-ë?”

²¹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham gwevong geving anon, geham su kwamin luu luu rë, og rëk ham gwevong ngaa nabë sën sa hevong vu kele pik* agi. Lob ham su rëk gwevong sënë mu rë. Gağ bë ham nanër vu kedu sagu nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ og rëk anon jağ. ²² Log bë ham gwevong geving benajom jağ in ngaa ti, og ngaa pin sën ham nekwetäğ in bë gweko lo, og saga ham rëk gweko.”

*Alam Yuda Delok Tepëkin Yesu Bë Re Ggoin Yi Rağ
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

²³ Log Yesu lok ya dub-vabuung-böp betatekin gägek vu alam. Lob alam-deneko-serveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenër bë, “Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggoin hong rağ-a?”

²⁴ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Kë”, om sa bë dok tepëk in gägek ti nök vu ham rë, lok nabë ham nanër nom, og mëm sëk nanër mehö sën ggoin sa rağ in bë sa gevong huk agi nök vu ham. ²⁵ Sën Mehö-neripek-alam Jon neripek alam lo, og mağ degwa vu tena? Mağ yam vu yägek ma sepa lok mehönon vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir rağ medenenër bë, “Bë hil nanër nabë yam vu yägek, og rëk dok tepëk nom vu hil nabë, ‘Rëk nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ²⁶ Log nabë hil nanër nabë sepa lok mehönon vu dob kwaj, og hil rëk agönengin alam sën denare-ë. In sir pin kwaj nevo Jon bë yi mehönenër-gägek-rangahsën ti yönon.”

²⁷ Lob denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggoin sa rağ lo vu ham rë!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Rağ Hurmahan Luu

²⁸ “Rëk ham kwamin vo bë? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu aguu benër vu bë, ‘Nalug-e, pehi sënë gena gwevong sa huk wain!’ ²⁹ Lok nalu nër yah vu bë, ‘Sa nig lël!’ Lok yom ggërin ayo geya mevong huk wain. ³⁰ Log yik ama ya menër vu nalu amon nebë saga, lob yogek bë ‘Eë, amag! Sëk na!’ Rëk su ya rë. ³¹ Lom nalu ngwë tena sën ngo ama aye?” Rëk denër yah bë, “Nalu aguu!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Om sa nanër vu ham yönon nabë alam-deneko-takës* losho avëh baggëb denevong ving bedenelok ya Anutu yi Nyëg in ham. ³² In Mehö-neripek-alam Jon yam betatekin aggata niröpsën vu ham, rëk ham su vong ving yi rë. Gağ alam-deneko-takës* gavëh baggëb lo yö denevong ving yi. Beham lë sir govek ya, rëk ma geham su wërin ham bevong ving yi rë.”

*Yesu Nër Gägek Peggirinsën Rağ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ “Ham gwengö gägek peggirinsën ngwë agi rë! Mehöti los yi dob böpata bevaroh huk wain bengö ti. Gejegin gelong netu heek beggërin, gesemu nyëg gelev asoreng ti in denapip wain anon dok, belev beggang ading ti sën debare jağ medemalajin huk wain lo ving. Lob vo huk sënë lok ya mehö la nemaj in bë degegin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyëg ngwë. ³⁴ Gebuk sën wain anon nemonek lo dus rağ, lob vong yi hur la deya vu alam sën denegin huk lo in bë degeko yi wain anon vahi. ³⁵ Rëk alam sën denegin huk lo dejom yi hur lo ahon bedeneveek la, gedenesis la medenediik, gedenetengwa la rağ gelong. ³⁶ Lok huk ala vong hur la deyah ggökin.

Vong alam ngahisekë kesuu sën vong ya mugin lo, rëk alam sën denegin yi huk lo yik devong nebë saga vu sir ving. ³⁷ Log vong nalu ya vu sir rak neggëp hus. In kwa nevo bë, 'Rëk degurek babu!' ³⁸ Rëk alam sën denegin huk wain lo delë nalu lob yö denër vu sir bë, 'Mehö sënë rëk dok nah ama ben vu tamusën begekò yi ngaa pin. Om ham-o! Hil angis yi benadiik log mëm yi huk sënë natu hil ngaa!' ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah dobnë, gedesis mediik." ⁴⁰ Lom Yesu lok tepëk bë, "Om ham kwamin nevo bë? Nahub rëk huk wain ala nam, og rëk gevong nabë va vu alam sën denegin yi huk lo?"

⁴¹ Lob denër yah vu yi bë, "Rëk ngis alam nij paya sënë beyuj katak jak. Gerëk bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rëk mëm buk sën dejur anon lo, og mëm debo vahi vu yi!" ⁴² Lob Yesu nër vu sir bë, "Maḥ ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo rë? Nebë:

'Alam sën denelev beggang lo, nij lëlin gelong ti sënë.

Rëk mu sënë netu gelong niwëek beggang nyëketu-yi.

Mehöböp vong sënë lob he halë bë nivesa rot.'

⁴³ Om sa nanër vu ham nabë rëk Anutu gekò yi Nyëg vër in ham, gebo vu alam sën degevang banon jak lo. ⁴⁴ [Lob mehöti bë bës bengis yi jak gelong sënë, og rëk metes jak. Ma bë gelong sënë geto mejak gëp mehöti, og rëk katak jak.]" ⁴⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam Parisai* dengo gagek peggirinsën sën Yesu nër agi, lob derak ni bë nenër rak sir. ⁴⁶ Lob bë denajom yi ahon, rëk deneggönengin alam sën yam denare lo in kwaj nevo Yesu bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti.

22

Gagek Peggirinsën Rak Nos Sën Maluh Ti Lu Venë Denejom Nemaj Mewis (Lk 14:15-24)

¹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë: ² "Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë sën mehö-los-bengö ti bë getung avëh na vu nalu, lob vong nos böpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bë denam dega nos sën nalu lu venë rëk denajom nemaj lo, lob lok buk sën bë dega nos lo, lob vong yi hur la yah denër vu sir. Rëk su deyam rë, genij nelël medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggökin genër vu sir bë, 'Ham na vu alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanër vu sir nabë sa hero nos ggovek menedo. Sa hevong medesis burmakau böp böp los nalu tuvek sën jeji lo ggovek ya. Besa semu ngaa pin ggovek benedo. Ham nam in gwa nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj!'

⁵ Yi hur ya denër gagek sënë vu sir, rëk nij tebö besu debë nengaj vu rë, gedeya jeggin jeggin. Ti ya yi huk, gengwë ya nevong yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehö-los-bengö yi hur ahon medenevasap sir, gedenesis sir medenediik. ⁷ Lob mehö-los-bengö ahë sengën rot bevong yi alam-begö-yi ya desis alam sën desis yi hur medediik lo pin bermalaj maya, gedevesi lok hir nyëg ving. ⁸ Log mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, 'Nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj lo nöḥ ggovek ya menedo, rëk alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehönon nij paya besu deyoh vu bë dega rë. ⁹ Om ham na menoh vu aggata böp sën nevasuh yi lo pin, lob alam pin sën ham natök vu gëp sagu, og ham nanër vu sir nabë nam dega nos sën nalug lu venë denejom nemaj agi!' ¹⁰ Nër nebë sënë, log yi hur deyoh vu aggata pin bedesupin alam pin sën denetök vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo beggang sën maluh lu venë denejom nemaj lo bepup. ¹¹ To denedo gemehö-los-bengö lok ya in bë gelë sir. Lob lë mehöti gesu röp röpröp nebë sën vo vu yi vatëveḥ pin mederöp lo rë, gema. ¹² Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, 'Sa mehö-e! Geyoh tena megelok yam sënë gesu geröp röpröp rë?' Rëk mehö sënë su nër gagek ti rë. ¹³ Lom mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, 'Ham naduu nema los vaha gegwetë yi geto mena dobnë, bena medo malakenu sagu, bengu megeköö nyë!' " ¹⁴ Lom Yesu nër bë, "Kë", Anutu nevong dik ya vu alam ngahisekë, rëk neggooin ti ti mu rak in dedok na!"

*Delok Tepëk In Yesu In Takës Sën Denetung Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar**
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yö yah denër vu sir bë, “Hil natök vu gägek ti tena in hil naduu Yesu?” In sir bë denaduu Yesu nabë sën mehönon denesis sok lok lek lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denër vu Yesu bë, “Tatovaha! He narak ni bë hong mehö niröp! Lob genetatekin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su genehönengin alam malaj rë, gak genenër gägek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving. ¹⁷ Om genanër vu he rë, nabë yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?” ¹⁸ Rëk Yesu rak nij bë sir alam kwaj luu lob nër bë, “Ham alam kwamin luu! Ham bë seggi sa? ¹⁹ Maam ham tato monë-takës-yi ti vu sa rë!” Lob deko monë gahis ti yam vu yi, ²⁰ lob lok tepëk in sir bë, “Re kenu los arë sën rak neggëp agi?” ²¹ Lob denër yah bë, “Sisar*!” Lob nër yah vu sir bë, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” ²² Dengo gägek sënë lob delëk bekenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

Delok Tepëk In Yesu In Sën Mehönon Denadiik Gedekedi Jak Lo
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëk dekededi jak nah rë. Lob sir la deya vu Yesu yik lok buk saga bedelok tepëk in yi bë, ²⁴ “Tatovaha! Moses nër bë, ‘Bë mehöti nalu nama log nadiik, og ari geço yi alov beluho degeço naluj vu ari.’ ²⁵ Lob mehöti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo ving he wirek. Lob arij aguu ko avëh lob diik, genalu ma. Lob ari amon ko yi alov, ²⁶ lok ari amon diik nebë saga, lob gwee nebë saga beya meto arij meggi. ²⁷ Sir pin naluj ma gedediik, log avëh diik rak neggëp hus. ²⁸ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiksën dekededi jak nah lo, og avëh sënë rëk natu arij ti tena venë? In sir pin deko avëh timu saga netu venëj.”

²⁹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su rak Anutu yi gägek sën neggëp lok yi kapiya lo ni rë! Beham su rak Anutu niwëek ni ving rë! Om sën ham nekuung rak in ham rot. ³⁰ Vu buk sën mehönon diiksën dekededi jak nah lo, og maluh su rëk degeço avëh rë, gavëh su rëk dejak maluh rë, gak rëk nama. Gak rëk demedo nabë angër lo vu yagek. ³¹ Rëk gägek sën mehönon diiksën bë dekededi jak nah lo! Mağ ham su tevin gägek sën Anutu nër vu ham meneggëp lok yi kapiya lo rë? Sën nër nebë, ³² ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.’ Nabë mehönon denadiik bermalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë, gak lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi.” ³³ Lob alam pin sën dengo gägek agi lo delëk bekenuj ya.

Anutu Yi Horek Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Lok alam Parisai* dengo bë Yesu yi gägek saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi ³⁵ in bë deseggi yi, lob hir mehö-horek-yi ti lok tepëk in yi bë, ³⁶ “Tatovaha! Horek ti tena kesuu horek vahi pin-a?”

³⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis, bekenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. ³⁸ Horek dus ti sënë böpata rot bekesuu vahi pin. ³⁹ Lob horek böp ngwë netu luu nebë saga nebë, ‘Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.’ ⁴⁰ In Horek pin los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek pin lo degwaj neggëp lok horek luu sënë.”

Yesu Lok Tepëk In Kerisi Vu Alam Parisai**
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Alam Parisai* desupin sir benahën denedo, lob Yesu lok tepëk in sir bë, ⁴² “Ham kwamin nevo Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geço hil nah lo bë mağ degwa vu re?” Lok denër yah vu yi bë, “Degwa vu Davit*.”

⁴³ Lob nër yah vu sir bë, “Rëk nebë va sën Anon Vabuung vo kwa vu Davit benër Mehöböp rak Kerisi-ë? ⁴⁴ Sën nër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë:

“Gemedo sa nemağ vesa.

Gevu tamusën og sək getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.” ’

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loğ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?”

⁴⁶ Lob mehöti su yoh vu bë nanër gägek ti dok nah vu Yesu rë. Lob deggönengin yi gägek loğ buk sënë, besu deneloğ tepëğ vu yi ggökin yah rë.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata*

(Lk 11:37)

¹ Lob Yesu nër gägek vu alam yu böpata saga losho yi hur maluh lo bë, ² “Alam-horek-yi los alam Parisai* deneloğ yah Moses ben, ³ om gägek sën devo vu ham lo, og ham gwengo beham sepa dok. Rëk ngaa sën denevong lo, og saga ham su sepa dok. In deneggooin horek ngahisekë rak rëk su denevong yoh vu rë. ⁴ Deneduu ngaa maggin bedenetelë rak ya mehönon kwaj, rëk sir og nij nelël gesu denevër nemaj in bë dedok vu sir teka rë. ⁵ Ngaa pin sën denevong lo, og sagak denevong in bë alam degelë. Log denekevu Anutu yi horek la loğ kapiya medebom loğ gobeng gedenevaku vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir röpröp nyë vetevek menare soo soo. ⁶ Gahëj neving bë jak na dega nos namugin gëp nyëğ-nos-böp-yi, gedemedo lël mala gëp dub-supinsën-yi. ⁷ Log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegeko sir jak dok alam tabaak los denanër sir nabë Tatovaha. ⁸ Rëk mu ham og alam su denanër ham nabë Tatovaha! Gağ yik Mehö timu tu ham tatovaha, gağ ham pin arimin ham mu.

⁹ Log ham su nanër ham mehöti vu dob sënë nabë ham Amamin yi. Gağ yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sën nedo yagek. ¹⁰ Log su denanër ham nabë Alaj ham. Gağ yik ham Alamin timu sënë, yik Kerisi*. ¹¹ Rëk mu mehö sën bë kesuu ham benatu ham mehö böp lo, og natu ham hur rë. ¹² Mehöti bë geğo yö arë jak, og rëk arë nama. Log mehöti bë dahun arë, og rëk arë böp jak.”

Yesu Nër Gägek Rak Alam-horek-yi Hir Ngaa Nipaya Sën Denevong Lo

(Mk 12:38-40)

¹³ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyëğ-yagek-yi yi veluung avi in mehönon pin! Log ham ngo su nelok ya rë, geham newërin alam sën denevong in bë dedok na lo ving.

¹⁴ Wöp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko avëh alov hir beggang lu ngaa vër in sir, log ham nejom rak hus adingsekë in bë kebu jak ham ngaa nipaya saga. Om rëk ham gweko nipaya böpata dok nah nyëvewen.

¹⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko loğ loo los dob pin in bë natok vu mehöti begërin yi natu ham hur. Lob mehö nebë sënë netu ham hur ggovek, lob tum ham nevong yi netu mehö nipaya kesuu ham berëğ na Nyëğ-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nër Alam Parisai In Deruu Demij Vu Ngaa Vabuung Böp Gedeko Ngaa Mahen Rak*

(Lk 11:37-52; 20:45-47)

¹⁶ “Wöp-o! Gëpin ham! Ham mehönon malamin kenod sën ham bë tato aggata vu mehönon! Ham nenër bë, ‘Bë mehöti nanër dub-vabuung-böp arë genanër yönon vavunë, og sagak ngaa meris. Gağ mehöti bë nanër dub-vabuung-böp yi goor, genanër yönon vavunë, og su rëk gekuung jak rë, gağ rëk gevong noh vu sën nër lo.’ ¹⁷ Ham mehönon kwamin ma, gemalamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Mağ goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-böp sën vong begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸ Log ham nenër bë, ‘Bë

mehöti nanër jepö gëp dub-vabuung-böp genanër yönon vavune, og sagak ngaa meris. Gaḵ bë nanër seriveng sën raḵ nedo jepö lo, genanër yönon vavunë, og su rëḵ gekuung jaḵ rë, gaḵ rëḵ gevong noh vu sën nër lo.' ¹⁹ Ham mehönnon malamin ḵenod! Ngaa tena kesuu-a? Maḵ seriveng kesuu-a? Ma! Jepö sën nevong beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰ Om mehöti bë nanër jepö genanër yönon vavunë, og nevong niwëëḵ vu yi gägeḵ raḵ jepö los ngaa pin sën raḵ nedo lo ving. ²¹ Gemehöti bë nanër dub-vabuung-böp genanër yönon vavunë, og nevong niwëëḵ vu yi gägeḵ raḵ dub-vabuung ving Mehö sën nedo loḵ dub ayo lo. ²² Log mehöti bë nanër yaḡek genanër yönon vavunë, og nevong niwëëḵ vu yi raḵ Anutu yi sëa los Mehö sën raḵ nedo lo ving.

²³ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sën ham neḵo anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë jemejeng los yesëḵ gemajëḵ ving, rëḵ ham vuu horek yi gägeḵ böp böp vahi pin ya. Sën nenër bë alam degevong ngaa niröp mu, los kwaj pesivin mehönnon mededoḵ vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëḵ gevuu sënë na rë. Rëḵ mu mëm hil sepa doḵ ngaa böp sënë namugin. ²⁴ Ham mehönnon malamin ḵenod sën ham bë tato aggata vu mehönnon! Ham nesepa loḵ horek mahen mahen geham su nesepa loḵ horek böp böp rë, lob sënë nebë sën ham seruuin ngemeḵ vër in bël kul, geham num kamer los dahis ving bël loḵ ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perë navi mu, geham nesupin ngaa hodeḵ nipaya paya los ngaa jeggin jeggin loḵ ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin ḵenod! Ham jipek kap ayo namugin rë, loḵ mëm navi rëḵ niveseek jaḵ geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebë bedub avi sën dekevu heveḵ veroo raḵ. Hil halë ggëp vavunë bë malangeri, rëḵ ayo peggo og heljeng seḵëḵ los ngaa ningöhek pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebë saga. Alam denelë ham navimin mu, lob denekuung bë ham nimin vesa. Rëḵ mu gägeḵ kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin.”

Yesu Nër Alam-horek-yi Bë Rëḵ Degeḵo Nipaya Nyëvewen

²⁹ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa raḵ nedo waak sën denebë alam-denenër-gägeḵ-rangahsën seḵëḵ loḵ wirek lo, geham nevuneḵ vu alam-yohvu hir bedub. ³⁰ Geham nenër bë, ‘Bë he medo wirek doḵ he ḵenumin lo hir buk, og su rëḵ he doḵ vu sir bangis alam-denenër-gägeḵ-rangahsën sënë rë.’ ³¹ Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gägeḵ-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. ³² Maam ham ngo tahu doḵ nah ham ḵenumin lo vahaj!

³³ Ham nyël! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëḵ beya in Nyëḡ-nengwah-yi rë! ³⁴ Om sa nanër vu ham nabë seḵ gevong alam-denenër-gägeḵ-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëḵ ngis sir la medenediik, geham ngis la jaḵ na ḵelepeḵo*, geham beek la doḵ ham dub-supinsën-yi. Log ham rëḵ juuk sir begwetii sir medoḵ vahaj medena nyëḡ ngwë. ³⁵ Om rëḵ denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Loḵ mehö-yohvu Abel, beyam verup loḵ Barakia nalu Sakaria sën desis mediik loḵ dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa pin sënë degwa rëḵ gëp vu ham. ³⁶ Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëḵ natök vu alam vu buk sënë.”

*Yesu Su Raḵ Nyëḡ Böp Yerusalem
(Lk 13:34-35)*

³⁷ “Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gagek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loḵ yah babu lo, rëḵ nim lël. ³⁸ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëḡ rëḵ nabumeng na. ³⁹ Om sa nanër vu ham nabë ham su rëḵ malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

24

Yesu Nër Gagek Rak Dub-vabuung-böp Bë Rëḵ Kevoh Na (Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung yi beggang pin vu yi. ² Rëḵ nër yah vu sir bë, “Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër vu ham yönon nabë: Su rëḵ degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gaḵ rëḵ dekevoh pin bedeketë geto jeggin jeggin.”

Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëḵ Berup (Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, “Genanër vu he nabë gagek sën genër lo rëḵ anon jak doḵ buk tena? Geva rëḵ tato vu he nabë vingin geduḵ nom dob, log dob los yagek hir buk nama na?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwegin ham! ⁵ In rëḵ mehö la degekuungin ham. Alam ngahisekë rëḵ denam bedenanër sarëḡ jak nah sir nabë, ‘Yik Kerisi* sa sënë!’ Lob rëḵ detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëḵ gwengo begö bengö, galam denanër jeggin jeggin nabë vingin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëḵ nam, gaḵ Buk-tamusënek yö rëḵ nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëḵ dekedi belosho alam nyëḡ ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëḵ dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëḵ natök vu nyëḡ vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevong avëh mugin in bë degeko naluj lo. ⁹ Doḵ buk sënë rëḵ alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëḵ degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëḵ alam ngahisekë nij dëlin sa gedegerin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam doḵ na alam-begö-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gagek-kuungsën ngahisekë rëḵ kedi degekuungin alam ngahisekë. ¹² Ngaa nipaya nam meböpata jak, lob alam ngahisekë su rëḵ ahëj geving sir rë. ¹³ Gaḵ mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëḵ Anutu geḵo sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëḵ alam denanër Bengö Nivesa jak Anutu-yi-Nyëḡ na menoh vu dob pin balam pin degengo, log mëm yagek los dob hir buk govek na.”

Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëḵ Berup (Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵ “Lob ham rëḵ gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare doḵ nyëḡ vabuung Yerusalem begevong paya vu-bë mehöti natevin sënë, og kwa bo gagek sënë mejak ni rë- ¹⁶ og mëm doḵ buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëḵ debeya bedena los kedu. ¹⁷ Lob mehöti bë jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeḵo ayöong doḵ buk saga, og su rëḵ doḵ nah geḵo yi ngaa vu beggang ayo rë, gaḵ rëḵ beya mena pevis. ¹⁸ Log mehöti bë medo doḵ huk anon, og su rëḵ serög benah geḵo yi röpröp-ayöong-yi gëp beggang rë, gaḵ rëḵ beya mena pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare loḵ ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu naluj lok buk agi. ²⁰ Ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham doḵ kwev-ayöong-nikul-yi, ma doḵ Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yönon, doḵ buk sënë og rëḵ maggin böpata rot. Maggin

nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung dob lo rë rot beberup gwëbeng sënë. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir raḵ lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²³ Dok buk sënë bë mehöti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’, ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gagek. ²⁴ Rëk Kerisi-kuungsën la los alam-gagek-kuungsën la rëk dekededi bedegevong huk los niwëek aggagga gedevong ngaa böp böp. Yönon, lob nabë deyoh vu, og rëk degeḵo alam sën Anutu ggooin sir raḵ lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë mugin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë, ‘Ham gwelë! Nedo nyëg-yumeris saga!’, og ham su na sagu. Ma denanër nabë, ‘Ham gwelë! Vun yi menedo loḵ beggang ayo!’, og ham su gwevong geving sir, ²⁷ in Mehönon Nalu rëk nam nabë sën davës nevër ggëp nyëg mala neverup beya netök nyëg mala nemasuseḵ lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëg sën heljëng deneggëp lo, og ḵadanii denesup sir ya in bë dega.”

Yesu Nër Bë Nahub Rëk Mehönon Nalu Nom
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëk pevis ‘benyëg malaxenu dok, gekwev su rëk natum rë, log betuheng rëk geto in yagek.

Gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasuḵin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mëm ngaa ti rëk berup gëp yagek babu in bër ham kwamin beham jaḵ ni nabë Mehönon Nalu vongin duk nom, lob rëk mehönon pin vu dob dengü medengis sir. Log rëk degelë Mehönon Nalu dok medo beggob yagek yi, benam los niwëek gevunëḵ vunëḵ yagek yi malangeri rot. ³¹ Lob avuuk rëk ngu bededun böpata, log gevong yi angër na dengupin alam sën yö ggooin sir raḵ tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tateḵin Gagek Raḵ Go**
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

³² “Ham kwamin bo jaḵ go* rë. Buk sën bë purpur berup ngu lo, og ham neraḵ ni bë go* vongin nabung beham dev jaḵ na jök. ³³ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jaḵ, og ham jaḵ ni nabë Mehönon Nalu yam dus raḵ benare aggata avi. ³⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jaḵ. ³⁵ Yagek los dob rëk nama na, gaḵ sa gagek, og su rëk nama na rë.”

Yesu Nër Bë Mehöti Su Raḵ Buk Los Ngebek Saga Ni Rë
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Rëk mehöti su raḵ buk los hes mala saga ni rë. Angër vu yagek su derax ni rë. GeNalu su raḵ ni rë. Gaḵ Ama yö timu raḵ ni. ³⁷ Mehönon Nalu bë nom, og alam rëk medo degevong ngaa nabë sën denevong loḵ Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sën bël su vuuk rë lo, og mehönon medo denegga los denenum, gemaluh denëḵo venëj, gavëh denerax reggaj rot, beya verup loḵ buk sën Noa loḵ ya yaḵ ayo. ³⁹ Log alam saga su derax ni bë ngaa ti vongin natök vu sir rë, log bël vuuk verup pevis berehöö sir pin. Lob buk sën Mehönon Nalu nom lo rëk nabë saga. ⁴⁰ Lob bë maluh luu demedo huk anon, og Anutu rëk geḵo ngwë na gegevuü ngwë bemedo. ⁴¹ Lob bë avëh luu medo degebil nos, og Anutu rëk geḵo ngwë na gegevuü ngwë bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham dugin buk sën ham Mehöböp rëk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hödeḵ rëk nam dok buk begodeḵ yi ngaa lo, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁴ Nebë saga, om ham gwero ham bemedo, in Mehönon Nalu rëk nom dok buk ti, log ham dugin.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)*

⁴⁵ “Maḵ hur ti tena nedo beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëḵ gooin yi jaḵ in gegin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir niröp doḵ buk sën degeḵo nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusën nabë ala na genom berup, lob gelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, og yi hur sënë rëḵ kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanër vu ham yönon nabë ala rëḵ gevong yi ngaa pin doḵ na nema in gegin. ⁴⁸ Gaḵ hur nipaya ti og rëḵ kwa bo doḵ ayo nabë, ‘Sa alag su yoh vu bë rëḵ nom pevis rë!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sën denenum bël mengëës bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rëḵ nom doḵ buk ti sën yi hur su negin yi loḵ lo rë, gaḵ rëḵ nom doḵ hes mala ti sën yi duḡin lo. ⁵¹ Lob rëḵ ala ngis yi rot mebasap yi, log getë na medo geving alam kwaj luu, bedegeḵo nyëvewen gëp ti. Vu nyëḡ sagu og rëḵ dengü medegeḵö nyëḡ.”

25

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Avëh Avö Nemaḵluho

¹ Log Yesu tateḵin vu sir bë, “Sën Nyëḡ-yagek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ rëḵ nabë sën avëh avö nemaḵluho deḵo hir ram raḵ beya denebuu maluh sën nahën neḵo avëh lo ggëp aggata. ² Lob sir nemaḵvahi kwaj ma, genemaḵvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deḵo hir ram bedeyam, rëḵ su deḵo wël* sepa rë. ⁴ Gaḵ avëh los kwaj deḵo hir ram raḵ bedetöo wël* la loḵ buayo ving bedeḵo sepa. ⁵ Rëḵ mehö sën ḵo avëh lo su yam pevis rë, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp yiing.

⁶ Lob buk vuheng raḵ loḵ kööḵ ti yam bë, ‘Mehö sën ḵo avëh lo yam raḵ. Ham na gwebuu yi vu aggata begweḵo menam!’ ⁷ Lob avëh avö pin deḵedi raḵ bedesemu loḵ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teḵa vu he rë, in he hömin ram vongin nakul!’ ⁹ Rëḵ avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teḵa sënë su rëḵ noh vu hil pin rë. Om maam ham ngo na baḡo hömin vu setuwa!’ ¹⁰ Lob deḵedi raḵ benahën medo deneyök aggata, log mehö sën ḵo avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggovek medenedo lo deloḵ ya beggang ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii reping yah.

¹¹ Log avëh avö nemaḵvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Getahinin reping in he!’ ¹² Rëḵ nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa duḡin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su raḵ buk los hes mala ni rë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Löö
(Lk 19:12-27)*

¹⁴ “Log sën Nyëḡ-yagek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mehö ti neya vatëveḵ nyëḡ ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degeḡin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëëḵ ti ti lo, lob vo ggelek loḵ yah sir. Ti ḵo K5000, gengwë ḵo K2000, log ngwë ḵo K1000. Vong nebë sënë log ya raḵ. ¹⁶ Ya ggovek, log mehö sën ḵo K5000 lo pevis bevong huk bagosën raḵ, lob ḵo K5000 sevök ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ḵo K2000 lo vong huk bagosën raḵ ving beḵo K2000 sevök ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaḵ mehö sën ḵo K1000 lo, og ḵo monë sën ala vo vu yi lo beya melev söv gevun luḵ ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vongin bë gengö monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ḵo K5000 lo verup, lob ḵo K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Gevo K5000 sënë vu sa, log sa hevong huk bagosën raḵ behaḵo K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa megevong yoh vu. Gevong nivesa rot! Genegin ngaa mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begweḡin ngaa ngahiseḵë. Genam balu kwad vesa doḵ ti.’

²² Log mehö sën ƙo K2000 lo verup ving benër bē, ‘Mehö böp! Gevo K2000 vu sa wirek, log sa hevong huk bagosën rak, lob sa haƙo K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bē, ‘Hong hur nivesa, megevong yoh vu! Genegin ngaa teka teka nivesa nebē saga, om mēm sa gevong hong begwegin ngaa ngahisekē. Genam balu kwad vesa dok ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ƙo K1000 lo verup benër bē, ‘Mehö böp! Sengo rak nim ggovek ya bē hong mehö los nim wëek. Mehö ngwë denevaroh nos gengo geneƙo anon. Log mehö ngwë denevong huk, lob ngo geneƙo hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebē saga om sën sehöneng, lob sevun hong monē K1000 sënë menedo loƙ dob. Hong ngaa sënë, om gweƙo nökl!’ ²⁶ Rëƙ ala nër yah vu yi bē, ‘Hong hur nipaya rot! Benim tebö ata! Mak yönon, geraƙ ni bē sa nehako nos sën mehö ngwë denevaroh lo, gesa nehako nyë-sevöksën rak sën mehönon ngwë denevong huk in lo? ²⁷ Bē nabē saga, og gwetung sa monē na beggang-monē-yi, in nabē senom berup nabē sënë, og sa gaƙo sa ngaa los yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehö sënë geham bo vu mehö sën ƙo la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir ngaa neggëp lo, og rëƙ degeƙo la geving, gehir ngaa la rëƙ berup geving mekesuu. Gaƙ mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëƙ nama na verök yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë dok na nyëg malakenu sën alam denesu los deneköö nyëj lo.’ ”

Yesu Nër Bë Rëƙ Mehönon Nalu Gengo Alam Pin Hir Gagek

³¹ “Nahub rëƙ Mehönon Nalu nam los niwëek gevunëƙ vunëƙ yagek-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëƙ jak medo yi sëa malangeri los vunëƙ vunëƙ yagek-yi. ³² Log mehönon pin rëƙ dengupin sir na debare mala. Lob rëƙ basuh sir na yu luu nabē sën sipsip ala ggooïn sipsip rak yu ngwë, gememëƙ rak yu ngwë. ³³ Rëƙ gevong sipsip na nema vesa, gememëƙ na nema këj. ³⁴ Nabē sënë lob Mehö-los-bengö rëƙ nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabē, ‘Ham nam! Ham sën Amag vong semusemu vu ham lo. Ham dok na nyëg sën tongin vu ham wirek loƙ buk sën netung yagek los dob meneggëp lo. ³⁵ In wirek sediikahëg, rëƙ ham vo nos vu sa. Sayog vev in bël kul, rëƙ ham vo bël kul mesenum. Sa mehö nyëg ngwë rëƙ ham ƙo sa ya ham beggang. ³⁶ Ham lë sa navig meris, lob ham vo tob vu sa. Sa nig rak, rëƙ ham gin sa nivesa. Sa nado ƙarabus, rëƙ ham yök lë sa kesii.’

³⁷ Loƙ tum alam yohvu saga rëƙ dedok tepëƙ nah vu yi nabē, ‘Mehöböp! He halë lok buk tena bē gediikahëm lob he vo nos vu hong-a? Log he halë bē ayom vev in bël loƙ buk tena lob he vo vu hong-a? ³⁸ Log he halë bē hong mehö nyëg ngwë loƙ buk tena, lob he haƙo hong ya he beggang-a? Log genare navim meris loƙ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bē nim rak ma genedo ƙarabus loƙ buk tena, lob he yök halë hong kesii-a?’

⁴⁰ Lob Mehö-los-bengö rëƙ nanër vu sir nabē, ‘Sa nanër vu ham yönon nabē ngaa sën ham nevong vu arig lo nij paya paya sën su los bengöj vu dob rë lo, og ngaa pin sënë ham nevong vu sa.’

⁴¹ Log rëƙ nanër alam sën demedo nema këj lo nabē, ‘Ham alam nimin paya! Ham su bare sa malag. Ham na medok na nyëg sën devong vu Satan losho yi angër lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wirek sediikahëg, rëƙ ham su vo nos vu sa rë. Sayog vev in bël kul, rëƙ ham su vo bël kul vu sa rë. ⁴³ Sa mehö nyëg ngwë, rëƙ ham su ƙo sa ya ham beggang rë. Sa nig rak los sa nado ƙarabus, rëƙ ham su yam lë sa kesii rë.’

⁴⁴ Lob rëƙ denanër nah vu yi nabē, ‘Mehöböp! Vu buk tena he halë bē gediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehö nyëg ngwë, ma navim meris, ma nim rak los genedo ƙarabus rëƙ he su halë hong nivesa rë?’

⁴⁵ Loƙ rëƙ nanër nah vu sir nabē, ‘Sa nanër vu ham yönon nabē ngaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin ngaa pin sënë in sa ving.’ ⁴⁶ Lob alam

sënë rëk denatök vu nipaya nyëvewen dok nah degwata los degwata. Gağ alam yohvu rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata.”

26

Alam Ggev Devengwëng Rak Yesu Bë Dengis Yi Nadiik (Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Yesu nër gagek pin sënë ggovek ya, log mëm nër vu yi hur maluh bë, ² “Ham rak ni bë buk luu mu nahën lob Buk-ggöksën-yi* berup, lob mëm rëk denanër Mehönon Nalu rangah bedengis yi jak kelepeko*.”

³ Vu buk sënë alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir rak alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggang, ⁴ bedejoo gagek bë denadëgek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiik. ⁵ Rëk denër bë, “Hil su gevong dok buk nos yi sënë in alam rëk degevong dedun.”

Avëh Keseh Ngaa Reggu Nivesa Rak Yesu Yu (Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo lok mehö sevuuknyë Simon yi beggang vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avëh ti ko ngaa reggu nivesa lok buayo gelöng veroo sën denenër arë nebë alabasta* lo ti, beya keseh rak Yesu yu. Alam Yuda debago ngaa reggu nivesa sënë rak monë böpata bedenerikin rak heljeng. ⁸ Rëk yi hur maluh delë ngaa sënë, lob ahëj sengën gedenër bë, “Nevasap ngaa reggu nivesa sënë in va? ⁹ Bë hil gevong balam debago, og hil rëk gako monë böpata jak, lob hil adok vu alam-kupek-masën jak.” ¹⁰ Rëk Yesu rak hir gagek sënë ni, lob nër vu sir bë, “Ham nër avëh in va? Yö semu sa rak ngaa nivesa! ¹¹ Alam-kupek-masën rëk demedo geving ham gesu rëk nama na rë. Gağ sak su rëk medo hus ading geving ham rë. ¹² Avëh keseh ngaa reggu nivesa sënë rak sa vorot in gero sa navig namugin in sëk nadiik mededev sa. ¹³ Sa nanër vu ham yönon nabë rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenänër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo bekwaj bo.”

Yudas Yogek Bë Rëk Nanër Yesu Rangah (Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sën arë nebë Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev, ¹⁵ belok tepëk in sir bë, “Ham rëk bo va vu sa log mëm sa gevong Yesu dok na ham nemamin-a?” Lom devo monë seriva mehödahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bë gevong Yesu dok na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggöksën-yi Ving Yi Hur Maluh (Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yüst* nema in lo yi buk muginsën verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenër bë, “He na gero nyëg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Ham na nyëg böp Yerusalem beham na vu mehö sën lo, beham nanër vu yi nabë, ‘Tatovaha nër bë, ‘Sa buk dus rak, om sa bë ga nos los reggu ggöksën-yi geving sa hur maluh jak hong beggang.’ ” ¹⁹ Lob yi hur maluh devong yoh vu sën Yesu nër vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggöksën-yi lok.

²⁰ Lok sheuksën lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Ham sënë ti rëk gevong sa dok na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoj maggin rot, gesir ti ti delok tepëk in yi bë, “Mehöböp, mak sa?” ²³ Rëk nër yah vu sir bë, “Mehö sën nema lok ya gabum in nos ving sa lo rëk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj. ²⁴ Kë! Mehönon Nalu rëk nadiik nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kaپیya lo. Rëk mu gëpin mehö sën

rêk nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabë ata su geko yi!”²⁵ Log Yudas mehö sën rêk nanër yi rangah lo, nër ving bë, “Tatovaha, mak sa?” Rêk Yesu nër yah vu yi bë, “Yik ngo genër yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ko brët gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin genër bë, “Ham gweko nök begwa! Sa reggos sënè!”²⁷ Log ko wain kap ti rak, gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir genër bë, “Ham pin nanum dok sënè!”²⁸ Sa kök sënè in tato sa gagek mewis sën sejo in dok vu ham lo nabë rêk anon jak! Sa keseh in alam ngahisekë in bë dahun hir ngaa nipaya na.²⁹ Sa nanër vu ham nabë sa su rêk nanum wain nabë sënè gökin nah rë. Rot bena berup dok buk sën hil nanum wain agga ngwë dok ti dok Amag yi Nyëg.”

³⁰ Log devong raro ti beggovek, log to deyah dobnë bedeya Kedu Kele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rêk Geruu Demi Vu Yi
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham pin rêk gwevu sa geham beya mena in sa pehi buk sënè. In dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë: ‘Sa Anutu sëk ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevu talë medena jeggin jeggin.’

³² Om rêk nabë saga, lok sëk kedi jak nah gökin, lob sëk namugin mena distrik Galilea, geham tamuin sa.”³³ Lob Pita nër yah vu yi bë, “Sir pin sënè og mak rêk degevu hong bedebeya medena, gak sak su rêk gevong nabë sënè rë!”³⁴ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënè og kökrëeh su rêk ngu rë, log rêk gedah sa vun natu beron löö!”³⁵ Rêk Pita nër yah vu yi bë, “Seyoh vu bë sëk nadiik geving hong, gak sa su rêk dah hong vun rë, gerëk nama verök yi!” Lob yi hur maluh pin denër nebë saga.

Yesu Jom Rak Ggëp Getsemane
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyëg sën denenër arë nebë Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nër vu sir bë, “Ham medo sënè gesena najom jak vu sagu!”³⁷ Lob ko Pita ving Sebedi nalu luho. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi.³⁸ Lob nër vu sir bë, “Sayog maggin rot bevongin bë sa nadiik. Om melöö naköök medo sënè bemedo malamin natum begadu sa.³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggëp dob, log jom rak meketag bë, “O Amag! Bë yoh vu og gweko ngaa maggin sënè bër in sa! Rêk mu su gesepa dok sa gagek, gak ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rêk lë gedenegep yiing. Lob lok tepëk vu Pita bë, “Nebë va? Melöö su yoh vu bë rêk medo malamin natum dus ti geving sa rë?”⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jak, in ngaa ti su kepë ham! Eë-ë yönon! Ham ayomin niyes rêk mu navimin ni tebö!”

⁴² Lob yah nejom rak beron netu luu bë, “Oo Amag! Bë ngaa maggin sënè natök vu sa gesu yoh vu bë noh nenga in sa rë, og ggovek, sa gevong noh vu kwam.”⁴³ Lok yom to ggökin, rêk lë bë deneggëp yiing yah, in malaj neggëp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom rak netu beron löö, lob yik nër gagek lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benër vu sir bë, “Ham sewah bengo nahën newëp-a? Ham lë! Buk sën Anutu tung in debo Mehönon Nalu dok na alam nij paya nemaj lo verup ggovek ya,⁴⁶ om ham kwedi jak behil ana. Ham lë? Mehö sën gevong sa dok na nemaj lo yam dus rak!”

Yudas Vo Yesu Lok Ya Alam-begö-yi Nemaj
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nenër bë saga, log Yudas verup. Yi sën hur maluh nemadluhomedek-luu lo ti, lob ko alam yu böpata ti medeyam los paëp yu anil gebegö. Alam-deneko-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam. ⁴⁸ Lob mehö sën bë tato Yesu rangah vu sir lo, nër vu sir vorot bë, “Sëk tato Yesu vu ham nabë sënë, nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benër bë, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi. ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö! Ngaa sën geyam in bë gwevong lo, og gwevong pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon. ⁵¹ Rëk alam sën denare ving Yesu lo ti nema loḵ yah dadii yi paëp-yu-anil vër in newis, besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁵² Rëk Yesu nër vu bë, “Gejöp hong paëp doḵ nah newis. In alam sën denevong begö lo, og mehö ngwë rëk dengis sir doḵ nah nyëvewen medenadiik. ⁵³ Bë sa ketag na vu Amag nabë gevong yi angër ngahisekë rot denam pevis mededoḵ vu sa, og gekuung bë su rëk gevong nam rë? ⁵⁴ Rëk bë sa gevong nabë sënë, og su rëk Anutu yi gägek anon jaḵ rë. Sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë ngaa nabë sënë rëk natöḵ vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nër vu alam sënë bë, “Ham yam in bë sero mehö-begö-hodeḵ-yi om sën ham ko paëp-yu-anil los begö meyam in bë najom ahon-a? Sa netateḵin gägek vu ham loḵ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rëk ham su nejom sa ahon rë? ⁵⁶ Rëk mu ngaa pin sënë netöḵ vu sa in gägek sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ.” Nebë saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Gägek Vu Yesu Benare Kayapas Mala
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi begang. Galam-horek-yi los alam-teta desupin sir bedenedo ggovek ya. ⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rëk nevun yi geneyam ggëp ading. Lob ya beloḵ ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggang tete ayo, beya nare telig ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo, in bë jaḵ gägek lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër gägek kuungsën jaḵ Yesu in lob dengis yi menadiik. ⁶⁰ Lob alam ngahisekë denër gägek kuungsën rak yi, rëk su detöḵ vu degwa ti in bë dengis yi menadiik rë. Loḵ mëm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bë, “Mehö sënë nër bë, ‘Seyoh vu bë sa ḵevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na gesedev nah buk löö mul!’ ”

⁶² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kedi nare gelok tepëḵ vu Yesu bë, “Su genenër gägek ti yom rë? Denenër gägek va sën rak hong-ë?” ⁶³ Rëk Yesu su nër gägek ti yah rë. Loḵ alam-deneko-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ vu yi ggökin bë, “Selok tepëḵ in hong yönon rak Anutu mala-tumsën arë, om genanër vu he nabë hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Loḵ Yesu nër yah bë, “Genër yoh vu! Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Nahub rëk ham gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëëk nema vesa, gerëḵ jaḵ medo beggob vu yagek benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kweek yi röpröp ading getahi bë, “Ḵo yi rak besevöḵ Anutu! Ma hil medo nesero mehönon sën denanër gägek jaḵ yi lo in va? Ham ngo bë ko yi rak besevöḵ Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bë?” Lob denër yah niwëëk vu yi bë, “Vong paya om nadiik!”

⁶⁷ Log depesuv nyëj ḵos rak mala gedepëëng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸ gedenër bë, “Hong Kerisi*? Om genanër rangah vu he nabë re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun
(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo rak telig, lob Kayapas yi hur avëh ti yam dus vu yi benër bë, “Hong sënëḵ melu Yesu sën vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rëk Pita lah yi vun rak alam pin malaj

bë, “Sa dugin gagek sën genër aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avëh ngwë lë yi ggökin, lob nër vu alam sën denedo lo bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rëk Pita lah yi vun ggökin bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë!” ⁷³ Lob nedo teka, lok alam sën denare dus vu yi yam denër vu bë, “Yönon rot, alam sagu hir ti sën hong agi. In ayem yö tato hong rangah bë hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du gagek in yi benër niwëek rot neggëp Anutu mala bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë! Bë sa gekuung jak og Anutu ngis sa mesa nadiik!” Nër ggovek log kökrëeh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah gagek sën Yesu nër lo bë, “Kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun natu beron löö.” Lob Pita to meyah dobnë beya mesu böpata rot.

27

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Deko Yesu Ya Vu Pilatus (Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwëng rak Yesu ggovek bë dengis yi menadiik. ² Log deduu yi gedeko meya devong lok ya kiap böp Pilatus nema.

Yudas Vaku Kwa (Sn 1:18-19)

³ Lob Yudas, mehö sën nër Yesu rangah lo, lë bë dejoo gagek bë Yesu nadiik, lob yom ayo maggin vu yi, lom ko monë seriva mehödahis benemadluho sën lo yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴ genër bë, “Sa hevong ngaa nipaya! Senër mehö sën nipaya su neggëp vu yi rë lo rangah, bevongin dengis yi menadiik.” Rëk denër yah bë, “Su he ngaa rë, gak ngo hong ngaa!” ⁵ Lob Yudas pengah monë sënë ya dub-vabuung-böp ayo, log to meya vaku kwa bediik.

⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev depatu monë seriva sënë rak, rëk denër bë, “Monë hel kök sënë, om hil su ayoh vu bë getung na geving Anutu yi monë seriveng rë!” ⁷ Lob denër gagek ti venuh, lob debago dob len ti vu mehö sën nesemu dëg lu ngaa rak ngagek lo rak monë sënë, in bë dedev alam-yu-ngwë hir heljëng dok. ⁸ Om sën denër dob len ti sënë arë nebë Dob-hel-kök, meneggëp nebë saga begwëbeng. ⁹ Lob gagek sën Anutu vong verup mehö-nenër-gagek-rangahsën Yeremia avi wirek lo anon rak. Sën nër bë, “Alam Israel denër vorot bë rëk degevong monë seriva mehödahis ti benemadluho in mehö los arë sënë, lob deko monë sën deggooin rak in bë debago yi jak agi, ¹⁰ bedebago mehö sën nesemu dëg lu ngaa rak ngagek lo yi dob len ti rak, yoh vu gagek sën Anutu nër vu sa lo.”

Rom Ti Sën Tu Kiap Böp Lo Pilatus Lok Tepëk In Yesu (Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Devarah Yesu ya kiap böp mala, lob lok tepëk in yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Lok Yesu nër yah bë, “Genër ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta denër gagek rak yi, rëk su nër gagek ti lok yah rë. ¹³ Nebë saga lom Pilatus nër vu yi bë, “Maq su gengo gagek pin sën denër rak hong-ë rë?” ¹⁴ Rëk Yesu su nër gagek ti lok yah rë, lom kiap böp kwa ya ngahi.

Kiap Böp Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jak Kelepeko (Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë: Neyoh vu ngebek pin, og kiap böp nevong alam karabus ti ti vër. Bë alam detahi mehöti arë, og Pilatus nelëein mehö timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehöti nedo karabus, arë nebë Barabas, galam pin dengo bengö bë mehö nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahisekë yam desupin sir, lob Pilatus lok tepëk in sir bë, “Ham vongin mehö ngwë tena bë sa gako yi

bër nök vu ham-a? Barabas, ma Yesu sën denenër arë nebë Kerisi* lo?”¹⁸ In yö raḱ ni rot bë alam-deneḱo-seriveng ahēj nevonḱ medenelë Yesu paya, besën devo yi loḱ ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus raḱ nedo yi sëa-gägeḱ-yi in bë gengo yi gägeḱ, rëḱ venë vonḱ gägeḱ ya vu yi bë, “Su gwevonḱ ngaa ti vu mehö niröp saga, in sa halë pesepsën raḱ yi gwëbeng, lob sa newaḱ raḱ rot.”

²⁰ Loḱ alam-deneḱo-seriveng hir ggev los alam-teta deloḱ alam ahēj bedetahi ya vu Pilatus bë dëein Barabas bër vu sir gengis Yesu menadiiḱ. ²¹ Rëḱ kiap böp Pilatus loḱ tepëḱ yah vu sir bë, “Ham vonḱ mehö luu sënë ngwë tena bë sa gaḱo bër nök vu ham-a?” Loḱ denër yah bë, “Barabas!” ²² Rëḱ Pilatus loḱ tepëḱ yah vu sir ggökin bë, “Om sëḱ gevonḱ nabë va vu Yesu, mehö sën denenër yi nebë Kerisi* lo?” Lom detahi yah bë, “Gengis yi jaḱ na ḱelepeḱo*!” ²³ Loḱ Pilatus loḱ tepëḱ bë, “In va? Mehö sënë vonḱ va paya?” Rëḱ detahi niwëëḱ rot bë, “Gengis yi jaḱ na ḱelepeḱo*!”

²⁴ Lom Pilatus raḱ ni bë su debë nengaj vu yi gägeḱ rë, gaḱ newaj raḱ gebegö böpata vonḱ berup. Om ḱo bël beripeḱ nema raḱ alam pin malaj genër bë, “Bë ham ngis mehö niröp sënë menadiiḱ, og su degwa neggëp vu sa rë! Gaḱ ham ngo ham ngaa!”

²⁵ Lob alam pin detahi yah bë, “Degwa yö gëp vu he los he mewis!” ²⁶ Lob Pilatus lëein Barabas yah vu sir. Log nër balam-begö-yi deveek Yesu gedëḱo medeya in dengis yi jaḱ na ḱelepeḱo*.

*Alam-begö-yi Denër Pelësën Raḱ Yesu
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)*

²⁷ Kiap böp yi alam-begö-yi deḱo Yesu loḱ ya kiap böp yi beggang sën denenër arë nebë Prëtoryam lo, log desupin alam-begö-yi yu böpata pin ya detetup yi. ²⁸ Lob dekah yi tob vër, gederöp röpröp ḱoḱ ti loḱ yah yi medetahu mehö-los-bengö raḱ yi. ²⁹ Debuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung raḱ yu, gedevo ngesing loḱ nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelë yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!” ³⁰ Gedepesuv nyëj ḱos raḱ yi, gedevo ngesing vër bedesis yu raḱ. ³¹ Depelë yi ggoveḱ, log dekah tob sënë vër in yi, gederöp yö yi tob loḱ yah yi, gedëḱo yi bedeya in dengis yi jaḱ na ḱelepeḱo*.

*Desis Yesu Raḱ Ya ḱelepeḱo
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)*

³² Deya lob detoḱ vu alam Kurene ti, arë nebë Simon. Lob denër niwëëḱ bë, “Kwerë ḱelepeḱo*!” ³³ Lob ya deverup ḱedu ti arë nebë Golgota. Arë sën degwa nebë ‘Nyëḱ-yuseḱë’. ³⁴ Lob desarömin marasin nimengëës ving wain bedevo vu Yesu in bë nanum. Lob tep beseggi rëḱ nilëlin gesu num rë. ³⁵ Desis yi raḱ ya ḱelepeḱo* ggoveḱ, log yom detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaḱ bedegeḱo yi tob. ³⁶ Ggoveḱ log medo denemalajin yi. ³⁷ Lob dekevu yi gägeḱ sën mehönon denër raḱ yi lo raḱ neggëp ḱelepeḱo* yu nebë:

ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ YESU SËNË.

³⁸ Log desis alam-begö-hodeḱ luu raḱ ḱelepeḱo* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema ḱëj. ³⁹ Lob alam sën deneyah gedeneyom lo denenër pelë raḱ yi gedenevarah nemaj vu yi ⁴⁰ gedenenër bë, “Hongëḱ-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dubvabuung-böp na, gegedev nah buk löö mu lo, om ngo gedoḱ vu hong! Bë Anutu Nalu hong, og ngo geduḱ vu ḱelepeḱo* megenam!” ⁴¹ Log alam deneḱo-seriveng hir ggev loḱo alam-horeḱ-yi ving alam-teta denenër pelë raḱ yi nebë saga ving. ⁴² Denenër bë, “Neloḱ vu alam, gaḱ su yoh vu bë yö doḱ vu yi rë! Alam Israel hir mehö-los-bengö! Nabë dëein ḱelepeḱo* geduḱ menam, og mëm rëḱ hil gevonḱ geving yi. ⁴³ Nevonḱ ving Anutu? Om nabë Anutu ahë ving yi yönon, og nam doḱ vu yi! In nër bë Anutu Nalu yi.” ⁴⁴ Lob alam-begö-hodeḱ luu sën desis luho nare Yesu vahi vahi lo denër pelë raḱ Yesu ving nebë saga.

*Yesu Diik Ya**(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)*

⁴⁵ Log hes vuheng rak, log malakenu loḵ beyoh vu dob pin beya meto 3 krök sehuksën.

⁴⁶ Lob dus rak in bë 3 krök lob Yesu ngeek böpata bë, “*Eli, Eli, lama sabaktani?*” Sënë degwa nebë, “O sa Anutu, sa Anutu, nebë va sën gwevuu sa ya-ë?” ⁴⁷ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Mehö sënë netahi Elia!” ⁴⁸ Log pevis besir ti serög beya meḵo ngaa ayo sovinsën sën nedo loḵ loo lo ti, bedagoo luḵ wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup loḵ Yesu avi in bë sesuvin. ⁴⁹ Rëḵ sir vahi denër bë, “Genaköök gehil galë rë, nabë Elia rëḵ nam doḵ vu yi ma rëḵ nama?”

⁵⁰ Rëḵ Yesu ngeek böpata ggökin log lëëin anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu ggëp vavu beya metök ahu. Log dob ggee gegelöng böp böp dego. ⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sën dediik ggovek lo ngahisekë vesaj loḵ, bedekedi rak los navij dahis.

⁵³ Dekedi rak loḵ mëm Yesu kedi rak yah ggökin, log mëm to deyam medelok ya nyëg vabuung Yerusalem. Balam ngahisekë delë sir. ⁵⁴ Log mehö negin alam-begö-yi ving yi alam-begö-yi sën medo denegin Yesu lo dengo gejemapi ggee, gedelë ngaa vahi nebë saga, lob kënuj verup, gedenër bë, “Yönon rot! Mehö sënëḵ Anutu nalu yi!”

⁵⁵ Lob avëh sën denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bë dedoḵ vu yi lo ngahisekë denare ading teka bevare denelë. ⁵⁶ Sir ti arë nebë Maria vu Magdala. Log Maria ngwë sën Yakobus lu Yosep ataj. Log avëh ti sën Sebedi nalu luho ataj.

*Debë Yesu Navi Loḵ Gelöng Len**(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)*

⁵⁷ Log sehuk luḵ lob mehö-los-bengö-ggoreksën ti vu Arimatea beberup. Arë nebë Yosep. Yik Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa loḵ Yesu yi gagek. ⁵⁸ Ya verup belok tepëḵ vu Pilatus bë geḵo Yesu nihel. Lob Pilatus nër bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ḵo nihel bebom loḵ tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebë loḵ ya yö yi bedub mewis sën nahën denesap loḵ gelöng meris lo. Log tetolin gelöng böpata ti ggërin avi. Vong ggovek log ya.

⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arë ngwë denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begö-yi Ggëp Denegin Bedub

⁶² Buk sën alam Yuda denero sir in bë dega nos Buk-ggöksën-yi* lo ggovek ya geheng to, loḵ mëm alam-deneḵo-seriveng los alam Parisai* yah denër vu Pilatus bë, ⁶³ “Mehö böp! He kwamin nevo gagek sën mehö gagek kuungsën saga nedo mala vesa genër lo bë, ‘Buk löö na govek rë, loḵ sëḵ kedi jak nah!’” ⁶⁴ Om genanër bedegegin bedub avi noh vu buk löö. In rëḵ yi hur maluh degodeḵ yi na gedenanër vu alam nabë kedi rak ggökin vu bedub. Lob gagek kuungsën vu tamusën rëḵ kesuu sën muginsën.” ⁶⁵ Lom Pilatus nër vu sir bë, “Ham gweḵo alam-begö-yi la in degegin, beham behii bedub avi niwëëḵ ata!”

⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwëëḵ gedejegwi kele niḵegwi* teka rak gelöng nenga ya vetii waak avi ving, gedetung alam-begö-yi medo denegin.

28*Yesu Kedi Rak Ggökin**(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)*

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ggovek ya, geheng to loḵ Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwë kedi deya in bë degelë bedub. ² Lob pevis bejemapi ggee böpata, in Mehöböp yi angër ti vu yagek meluḵ yam tetolin gelöng vër in waak avi gerak nedo.

³ Mala netum nebë davës, geyi tob veroo meris nebë beggob. ⁴ Alam-begö-yi sën denegin bedub lo delë, lom kënuj verup in yi, benij loḵ ti nebë alam-diiksën. ⁵ Rëḵ angër nër vu avëh luho bë, “Melu su göneng! Serak ni bë melu yam nesero Yesu, mehö sën desis yi rak kelepeḵo* lo. ⁶ Rëḵ mu su neggëp sënë rë! Gaḵ kedi rak yoh vu sën nër wirek lo! Om melu

nam gwelë nyëg sën neggëp loḵ veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bena nanër vu yi hur maluh lo nabë kedî raḵ ggökin vu bedub bemugin meya distrik Galilea, geham rëḵ na gwelë yi vu sagu. Yîḵ senër vu meluu ggovek saga!”

⁸ Lob avëh luho deggöneng rot, rëḵ kwaj vesa böpata, lob pevis beluho deserög bedeneyah in bë denanër vu yi hur maluh lo. ⁹ Loḵ Yesu töḵ vu luho vu aggata benër bë, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggëp gedejom loḵ vaha medeḵo arë rak. ¹⁰ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu su göneng! Melu nah mena nanër vu arig lo nabë dena distrik Galilea, lob rëḵ degelë sa gëp sagu.”

Gagek Raḵ Alam Sën Denegin Bedub Avi

¹¹ Avëh luho nahën deneyök aggata galam-begö-yi sën denegin bedub lo deyah medeya nyëg böp Yerusalem pevis bedenër ngaa pin sën töḵ vu sir ggëp bedub lo vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev. ¹² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev ving alam-teta bedevengwëng raḵ gagek ti, lob devo monë ngahisekë vu alam-begö-yi saga, ¹³ gedevö koo vu sir bë, “Ham na nanër nabë sënë, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hëp yiing, log deggodeḵ ya.’” ¹⁴ Lob nabë kîap böp gengö gagek sënë, og he rëḵ semu gagek vu yi, lob su rëḵ gevong gagek vu ham rë.” ¹⁵ Nebë saga lob alam-begö-yi deḵo monë geya devong yoh vu gagek sën alam Yuda hir ggev denër vu sir lo. Lob gagek sënë ya meyoh vu alam Yuda pin, lob nahën denesepa loḵ hir gagek sënë bedenener nebë sënë rot begwëbeng.

Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup ḵedu sën Yesu nër tato vu sir lo. ¹⁷ Lob delë Yesu, lob depetev medeneggëp loḵ vaha gedekö arë rak, rëḵ sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benër gagek vu sir bë, “Anutu vo niwëëḵ pin vu sa bë sa gegin yagek los dob. ¹⁹ Om ham na gwevong mehönon pin denatu sa hur maluh los avëh. Lob ham jipek sir jaḵ Ama arë, geNalu arë, bAnon Vabuung arë. ²⁰ Log ham tahu sir doḵ gagek pin sën sa netateḵin vu ham lo in desepa doḵ. Ham gwengö rè! Serëḵ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yagek hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Markus Kevu

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yi Gagek Rangah
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muğinsën: ² Nebë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya kevu loğ Anutu-yi-kağiya wirek meneggëp nebë:

“Gwengo rë! Sëğ gevong sa hur ti namugin
mena negetongin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye nerağ loğ nyëğ-yumeris bë,
‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata
meham sesor megëp niröp.’ ”

⁴ Nebë sënë, loğ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyëğ-yumeris meyam nenër gagek rangah nebë, “Ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, lom mëm sejipek ham jağ bël, gAnutu rëğ dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nër bë saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenër hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mëm neripek sir luğ bël Yordan.

⁶ Jon röp yi röpröp ading sën denevasu rağ kamer nivis lo, log nevëh kaği neggëp balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenër Anutu yi gagek rangah nebë, “Mehö los niwëek ti kesuu sa rëğ tamuın sa menam. Gesa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë. ⁸ Sën seripek ham lo, og sengo hetung bël meris mu rağ ham, gağ mëm yi sën rëğ nam getung Anon Vabuung jağ ham.”

Yesu Ripek Bël
(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea meya vu Jon, beJon ripek yi luk bël Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahën nerağ yom roneğ, loğ lë geyagek tateğın ya gAnon Vabuung ni nebë soğ nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong! Sahëğ neving hong besa halë hong nivesa.”

Satan Seggi Yesu
(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)

¹² Ggovek saga lob Anon Vabuung ggee loğ ayo bë na nyëğ-yumeris ti. ¹³ Ya nyëğ-yumeris ti sën sağ hir nyëğ lo beya nedo buk mehödahis luu, geSatan ya medo nepelëpin yi vu sagu. Lom Satan vuu yi ya gemëm angër yam deneloğ vu yi.

Yesu Neğo Yi Huk Rağ Vu Galilea
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo karabus, loğ mëm Yesu ya distrik Galilea menër Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebë, ¹⁵ “Anutu tung buk vorot lob töğ yam, om gwëbeng sënë Anutu-yi-nyëğ vongin anon jağ, om ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, beham gwevong geving Anutu yi Bengö Nivesa sënë.”

Yesu Tahi Alam-gël-yi Lubeluu
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo nesepa loğ ngaggee böp Galilea nenga, lob töğ vu Simon lu ari Andreas geluho medo denetë leğ luğ ya ngaggee in bë degeğo gël, in yik luho yö hir huk sağı. ¹⁷ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweğo mehönon denam vu sa nabë sën melu neğo gël gwëbeng ağı lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu leğ ya geya desepa yi melööho deya.

¹⁹ Log lööho deya dus ti beya deverup, loḵ Yesu lë Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho raḵ denedo yaḡ ti medeneduu hir leḵ vepulsën yah. Lë luho lob pevis metahi luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berax denedo yaḡ geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehöti Los Memö Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detök ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu luḵ ya dub-supinsën-yi menetatekin gagek vu alam sën denedo loḵ lo. ²² Nenër gagek vu sir, lob kenuj ya rot in su nenër nebë mehö-horek-yi rë, gaḵ nenër gagek nebë mehö los niwëek ti.

²³ Nebë saga, lom mehöti to nare loḵ dub ayo gememö nipaya ti nedo loḵ ayo. ²⁴ Lom ngeek bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwevong va vu he? Maḵ geyam in bë kwevoh he? Serax nim nebë Anutu yi Mehö Vabuung hong!” ²⁵ Loḵ Yesu petupek raḵ bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” ²⁶ Lob memö sesö yi loḵ mehö lo ayo gengeek böpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëk anon, gedelox tepëḵ vu sir bë, “Va ti sënë? Maḵ gagek mewis ma va? Mehö sënë nenër vu memö nijpaya lo ving nebë yi mehö los niwëek ti, om nengaj yes geto deneya!” ²⁸ Lom pevis medenenër Yesu arë ya meyoḵ vu distrik Galilea pin.

Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Raḵ

(Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)

²⁹ Ggovek saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob lööho Jon lu Yakobus ya derax ya Simon Pita luho Andreas hir beggang. ³⁰ Lob pevis medenër Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom loḵ nema beḵo yi raḵ, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Ngahiseḵë Nij Vesa Raḵ

(Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)

³² Ggovek log sehuksën behes luḵ ya, lob denëḵo alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medenëḵo alam sën memö denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu beggang-bu ti saga ya denekebu sir loḵ veluung avi. ³⁴ Loḵ mëm Yesu nevong alam ngahiseḵë sën niraksën aggagga nevong sir agi benijvesa nerax, genetii memö ngahiseḵë to deneya in mehönon. Log nërin memö pin bë su denanër yi rangah, in denerax ni bë Anutu Nalu yi.

Yesu Neḵo Loḵ Nyëḡ Menër Yi Gagek Rangah

(Lk 4:42-44)

³⁵ Nyëḡ yö nahën gesu heng rë, log Yesu kedi raḵ buk meya nedo nyëḡ-yumeris tahsën in bë najom jaḵ na vu Anutu. ³⁶ Loḵ Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetök raḵ lob denër vu bë, “Alam pin medo denesero hong!” ³⁸ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Hil ana beggang bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gagek rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevong nabë sënë.” ³⁹ Lom mëm neḵo loḵ distrik Galilea benelux ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gagek rangah vu alam pin. Genetii memö to deneya in mehönon ving.

Yesu Vong Mehöti Los Nisevuuk Benivesa Raḵ

(Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Buk ti lob mehöti los nisevuuk ya vu yi metung lus luḵ geketaḡ vu yi bë, “Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong besa nig veseek jaḵ.” ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi mebe nema raḵ yi genër vu yi bë, “Sa ahëḡ ving! Om nim veseek jaḵ!” ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo kooïn niwëek gevong yi ya pevis. Nër vu yi nebë, “Gwegin hong besu gena genanër ngaa sënë vu mehö la. ⁴⁴ Gaḵ mëm gena getato hong vu mehö-neḵo-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek raḵ. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejaḵ ni nabë nim veseek raḵ.” ⁴⁵ Rëḵ ma gemehö lo to meya

meya medo neturin yi gagek sënë rangah vu mehönnon pin medengo, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu beggang-bu ti rë gema. Geyö ya nedo tahsën loḵ mēm alam yoh vu nyëḡ pin medo deneya vu yi.

2

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Ti Benivesa Rak (Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Buk la ggovek ya, loḵ Yesu yah meya nedo Kapernaum, loḵ alam denḡo bë yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi beggang pup. Gedeggërin veluung avi ving, belen ti su ggëp netök rë. GeYesu nenër Anutu yi gagek nivesa rangah vu sir. ³ Medo nenër vu sir log deḡo mehö sekë selöngin ti medeverup. Sir lubeluu devaḡu medeyam vu Yesu. ⁴ Derak vu mehönnon pin saga besu deyoh vu bë degeto denam Yesu mala rë, lom derak ya beggang vavunë medekehe beggang demi valeḡ sën Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggëp netök, log mēm deseyesin reek los mehö sekë selönginsën lo to meluḡ ya beggang ayo. ⁵ Nebë sënë lob Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, “Naluḡ-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!”

⁶ Log alam-horek-yi la loḵ denedo beggang ayo sën ving Yesu bekwaj nevo loḵ ayoj bë, ⁷ “Nenër gagek va ti sënë? Ḳo yi rak besevök Anutu! Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gaḡ Anutu yö timu yoh vu!” ⁸ Loḵ Yesu rak ni loḵ ayo bë kwaj nevo nebë sënë, lom nër vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi nebë sënë in va? ⁹ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëḡ mu mēm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jaḡ megena’, og mēm ham rëḡ jaḡ ni nabë sa nanër gagek los anon. ¹⁰ Rëḡ sa bë ham jaḡ ni nabë sa Mehönnon Nalu sën seyoh vu bë dahun ngaa nipaya na ḡëp dob, om...” log peḡgin menër vu mehö sekë selönginsën bë, ¹¹ “Sa nanër nöḡ vu hong nabë: Kwedi gwëḡo hong reek jaḡ megenah böm!” ¹² Lob kedi rak pevis beḡo yi reek rak meya, gesir pin vare denelë. Delë, bavij töḡ rot gedëḡo Anutu arë rak medenenër bë, “Hil su halë ngaa ti nëbë sënë wirek rë!”

Yesu Tahi Levi (Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnë meyah meya ngaggee böp Galilea nenga, loḵ mēm alam pin deneya vu yi benetateḡin gagek vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya rak meya meto metök vu Alpeus nalu Levi* geloḡ nedo beggang-takës-yi, lob nër vu yi bë, “Genam medo gesepa sa!” Lob Levi kedi rak mesepa yi meya.

¹⁵ Loḵ Yesu losho alam ngahiseḡë sën denetamuin yi lo ya denegga nos loḵ Levi ben. Alam-deneḡo-takës* losho alam nijpaya sën denekeyëh horek lo geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Loḵ tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delë bë losho alam nijpaya sën galam-deneḡo-takës* lo denegga nos loḵ ti, lob deloḡ tepëḡ vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën negga nos ving alam-deneḡo-takës* losho alam nijpaya agi-ë?” ¹⁷ Rëḡ Yesu ngo lob nër vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gaḡ alam nijraksën mü yö deneya vu. Om sesu yam in bë tahi alam yohvu rë; gaḡ mu seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya negḡëp vu sir lo.”

Deloḡ Tepëḡ In Alam Sën Ayej Neggërin Nos Lo (Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Log buk ngwë, lob Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devongin bë deḡëḡo Anutu arë jaḡ, lom ayej ggërin nos besu degga rë, loḵ tum mehö la ya deloḡ tepëḡ vu Yesu bë, “Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggërin nos besu denegga rë, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggërin rë in

* **2:14:** Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Jakob nalu rë, gaḡ yik mehö ngwë.

va?” ¹⁹ Lom Yesu peggirin gagek rak mehö sën neko avëh lo, benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj! Bë nabë sënë og yi alam sënë su deyoh vu bë rëk ayej gërin nos rë! Gaq mu mehöti sën bë geqo avëh lo nedo ving sir, om rëk kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bë rëk ayej gërin rë. ²⁰ Rëk mëm buk sën debo mehö sën geqo avëh lo vër besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin bayej gërin nos doq buk saga.”

²¹ Log Yesu nër vu sir ving bë, “Mehöti su neko tob mewis sën su deneripek rë lo len ti menepeka tob muqeng sën nekweek lo len rak rë. Nabë gevong nabë sënë, og rëk dejipek, lob tob mewis sënë najul menom getob muqeng sënë rëk nakweek gökin melen böpata rot. ²² Gemehöti su netöö wain* mewis loq ya memëk-navi muqeng rë. Gaq bë mehöti gevong nabë sënë, og rëk wain ngol navi mebepul, gewain keseh geto mena bebasap wain los memëk-navi doq ti. Gaq denetöö wain mewis loq ya memëk-navi mewis mu!”

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loq Buk-sewahsën-yi**

(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delë medeloq tepëk vu yi nebë, “Gwelë! Nebë va sën hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?”

²⁵ Rëk Yesu loq tepëk yah vu sir bë, “Maq ham su tevin gagek rak ngaa sën Davit vong wirek lo rë? Nos main mediikahë, ²⁶ lob losho alam sën denesepa yi lo deloq ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneqo-seriveng hir ggev Abiatar negin Anutu yi dub-vabuung loq buk saga, lob deluq ya medegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris su deyoh vu bë dega rë lo, gaq alam-deneqo-seriveng mu yö denegga. Rëk mëm mehö meris sën Davit gga, gevo vu alam meris sën denesepa yi lo bedegga ving. (Rëk su devong paya rë, gaq dediikahëj om degga, lob yik sa hur maluh sënë nebë).”

²⁷ Loq Yesu nër vu sir ggökin yah nebë, “Anutu su tung Buk-sewahsën-yi* in bë deginengin mehönon rë, gaq tung in bë doq vu sir. ²⁸ Om Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

3

Mehö Sekë Beloin

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwë rë, lob luk yah dub-supinsën-yi ggök yahin, galam sën loq denedo dub ayo lo ti sekë beloin. ² Log alam vahi sën denelë Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bë degelë nabë rëk gevong benema nivesa jak doq Buk-sewahsën-yi* ma rëk nama. Nabë gevong, og mëm denanër gagek jak yi nabë keyëh horek.*

³ Lom Yesu nër vu mehöti sën sekë beloin lo bë, “Kwedi jak megenam gebare doq he malamin vuheng atov!” ⁴ Lob loq tepëk vu sir pin bë, “Maq hil horek nër bë hil gevong ngaa nivesa doq Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Mak nër bë hil adok vu mehönon in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in denadiik?” Dengo rëk ayej ma rot geti su vengwëng rë. ⁵ Lom Yesu vare mala neko loq menelë sir gahë sengën vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevongin mehöti sënë rë, gayoj niwëek. Loq nër vu mehö sekë beloin bë, “Getelo sekëm nam!” Lom mehö lo telo nema ya, lom nivesa rak pevis. ⁶ Rëk Parisai* lo deluq yom dobnë, lob losho Herot* yi alam desap sir medenesero aggata in bë dengis Yesu menadiik.

* **3:2:** Alam Parisai* denelë sën Yesu nevong mehönon benijvesa neraq lo nebë nevong huk ti, om nabë gevong doq Buk-sewahsën-yi og nekeyëh horek Buk-sewahsën-yi. Rëk Yesu nër bë Anutu tung Buk-sewahsën-yi in doq vu mehönon, om nabë doq vu mehönon benijvesa jak doq Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, gaq su keyëh horek rë. Rëk alam Parisai* delë Yesu paya in ngaa sënë bedenevongin bë dengis yi.

Alam Yu Böpata Desupin Sir Ggëp Ngaggee Böp Nenga

⁷ Lob Yesu losho yi hur maluh detah sir meya denedo ngaggee böp nenga, lom alam ngahisekë rot vu distrik Galilea denetamuin sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyëg böp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bël Yordan vahi-yi. Galam sën denedo dus vu nyëg böp Ture los Sidon, besir ngahisekë deyam. Sir pin denengo ngaa pin sën nevonng lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nër vu yi hur maluh bë na degeko yag ti, in alam ngahisekë deneyam rot om rëk degeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahisekë benijvesa rak, om alam nijraksën denepëka rak yi rot in bë degebë nemaj jak yi. ¹¹ Log memö sën denegwang ya mehönnon medenevonng lo, denelë yi lom denepetev medeneggëp loḱ vaha gedenegeḱ bë, “Anutu nalu hong!” ¹² Lob nevo ḱoo vu sir niwëek bë su denanër yi rangah.

Yesu Ggoin Sinarë Nemadluho-bevidek-luu Rak

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loḱ tum ya nyëg ti los ḱedu betahi alam sën kwa nevo sir lo bë dena vu yi. ¹⁴ Log ggoin maluh nemadluho-bevidek-luu rak in bë desepa yi geyö rëk gevong sir mena denanër yi gagek rangah. ¹⁵ Vo niwëek vu sir ving in degetii memö sën denegwang ya mehönnon ayoj lo geto dena. ¹⁶ Ggoin Simon, lob nër ggev ngwë rak nebë Pita. ¹⁷ Lob ggoin Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho rak, benër ggev ngwë rak luho nebë Boanerges, (degwa nebë luho nij wëek nebë vakuvek). ¹⁸ Lob ggoin Andreas luho Pilip ga, Bartolomai luho Matai, geTomas ga, Alpeus nalu Yakobus, geTadaius, geSimon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ geYudas Iskariot ving, sën rëk nanër Yesu rangah lo.

*Yesu Luho Belsebul**

(Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehönnon ngahisekë yom desupin sir ggökin yah, lom Yesu losho yi hur maluh su deyoh vu bë dega nos rë, in mehönnon ngahisekë medeggërin sir. ²¹ Loḱ Yesu yi alam denedo bej gedengo bë alam deggërin sir rot, lob denër bë, “Maḱ yu vong paya!” Lom deya in bë denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenër bë, “Memö alaj Belsebul* nevonng yi!” Gedenenër ving bë, “Netii memö to deneya rak memö alaj niwëek!” ²³ Loḱ mëm Yesu supin sir yam dus getatekin vu sir bë, “Satan rëk getii yö yi hur memö geto dena nabë va? ²⁴ Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og alam sënë su rëk demedo los nij wëek rë. ²⁵ Log nabë alam degwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sënë su rëk demedo los nij wëek rë. ²⁶ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëk demedo rë, gaḱ rëk malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bë agök Mehö Nipaya los niwëek saga ben vavunë gabo yi ngaa vër rë. Mëm nabë hil naduu Mehö los niwëek sënë ahon, og mëm hil rëk abo yi ngaa pin vër menama na verök yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sënë denenër bë Yesu nevonng ngaa nebë sënë in memö nipaya ti nevonng yi, loḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönnon nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönnon hir ngaa nipaya pin na, ngaa nipaya los gagek pelësën sën denanër jak Anutu lo. Gaḱ nabë mehöti nanër gagek pelësën jak Anon Vabuung (nabë yik sëek memö nipaya ti), og Anutu su rëk dahun yi gagek sënë na rë, gaḱ yö rëk gëp vu yi degwata.”

Yesu Ata Losho Ari Lo

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevong gagek ya vu yi bë duk na vu sir. ³² Gelosho mehönnon ngahisekë denedo, lom denër vu yi bë, “Atam garim lo avëhnöm lo yam denare dobnë medeneloḱ tepëk in hong!” ³³ Rëk loḱ tepëk yah vu sir nebë, “Atag lo arig re lo?” ³⁴ Log mala neko loḱ beggang ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër

vu sir bë, “Satag lo sarig lo sënë! ³⁵ Alam sën denesepa loḵ Anutu kwa lo, og sir saga mēm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo.”

4

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Mehö Sën Netetëhin Nos Gahis (Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Buk ngwë rë, loḵ Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tateḵin gagek vu mehönon ggökin yah. Mehönon ngahiseḵë rot desup sir medeneteking raḵ sir, lom raḵ ya nedo yaḡ ti raḵ ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mēm nenër gagek peggirinsën ngahiseḵë vu sir, genër bë, ³ “Ham gwengo rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. ⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soḵ yam pevis medegga. ⁵ Log gahis vahi to merak nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum bevev raḵ, lob meran ya pevis in gega su luḵ ya dob rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos nigggin ggin ayo, lob vos nigggin ggin sënë kip merig, lob ggök nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log gahis vahi to meluḵ ya nedo dob jeji lob kip verup merig mesis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi.” ⁹ Log nër ving bë, “Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

Yesu Nenër Gagek Peggirinsën In Va? (Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Ya nedo tahsën, loḵ yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Gagek peggirinsën sën genër-ë degwa nebë va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Anutu netateḵin gagek vunsën raḵ yi nyëḡ degwa vu ham, gak alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir loḵ gagek peggirinsën mu, ¹² in bë su rëḵ degërin sir nah vu Anutu mekevoh hir ngaa nipaya na rë. Gak degelë mu gesu dejak ni rë, log degengo mu gesu denatöḵ jak gagek degwa rë.”

Yesu Tateḵin Mehö Sën Netetëhin Nos Gahis Lo Yi Gagek (Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

¹³ Lob loḵ tepëḵ yah vu sir nebë, “Ma ham su raḵ gagek peggirinsën sënë degwa ni rë? Om maḵ ham rëḵ jak gagek peggirinsën pin ni nabë va? ¹⁴ Mehöti sën netetëhin nos gahis lo nebë mehö nenër Anutu yi gagek. ¹⁵ Log gahis vahi sën to nedo loḵ aggata lo nebë alam sën dengo Anutu yi gagek ggovek, loḵ tum Satan yam pevis meḵo vër in ayoj lo. ¹⁶ Gegahis vahi sën to merak nedo dob los gelöng lo nebë mehönon vahi sën dengo Anutu yi gagek log ahëj nivesa medeḵo raḵ pevis. ¹⁷ Rëḵ mu sir nebë nos gega sën nerak vu gelöng lo om denedo teka, loḵ ngaa maggin töḵ vu sir, ma, alam denenër pelësën raḵ sir in denesepa loḵ Anutu yi gagek, lom tum delëëin pevis. ¹⁸ Log gahis vahi sën loḵ nedo vos nigggin ggin ayo lo nebë alam sën denengo Anutu yi gagek ggovek lo. ¹⁹ Loḵ newaj nerak in ngaa-dob-yi rot gahëj neving monë bedenelev vahaj in kupeḵ lu ngaa, lob mēm ngaa pin sënë neggök Anutu yi gagek banon nema. ²⁰ Log gahis sën to meluḵ ya dob jeji lo nebë alam sën dengo yi gagek medevasu loḵ ayoj medenevong yoh vu banon nerak lo. Sënë nebë nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluho, gevahi nesis dahis löö, gevahi nesis dahis nemadvahi.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Gebinë (Lk 8:16-18)

²¹ Lob nër vu sir bë, “Bë hil gelu doḵ ram buk, og maḵ yoh vu bë hil abun duḵ na dëḡ ayo ti, ma, hil getung duḵ na reek gebinë? Ma! Hil getung jak medo reek vavunë in natum nivesa behil galë nyëḡ jak. ²² Lob ngaa pin sën neggëp vunsën lo, najeeng rëḵ tato

yi rangah, gengaa pin sën debom meneggëp loḵ gobeng gwëbeng agi, og najeeng rëḵ alam pin deḵ ni. ²³ Bë ham nengamin neggëp, og ham gwengo gägeḵ sënë meham kwamin bo!”

²⁴ Loḵ nër vu sir ggökin bë, “Ham kwamin bo gägeḵ sën ham nengo lo nivesa rë. Ngaa sën ham nevong vu mehö ngwë lo, og rëḵ Anutu bo doḵ nah vu ham nabë, gebo la geving mesevöḵ. ²⁵ Mehöti sën neraḵ gägeḵ degwa ni lo, og rëḵ ḵaḵ la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḵ gägeḵ degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na veröḵ yi.”

Yesu Nër Gägeḵ Peggirinsën Raḵ Nos Gahis Nebë Nekip Nebë Sënë

²⁶ Log nër bë, “Sën Anutu yi Nyëḡ anon ḵaḵ lo, og yik nebë mehöti tetëhin nos gahis luḵ ya dob. ²⁷ Lom neggëp buk genekedi raḵ monbuk benedo yoh vu buk ngahi, log nos gahis lo kip berig geyi duḡin degwa sën nos nerig raḵ lo. ²⁸ Gahis yö kip verup dob. Neru verup muḡinsën, lob tung ris raḵ genema ggol raḵ, lom mëm vuuk anon. ²⁹ Loḵ nelë bë anon loḵ beris nebung, lob mëm neko paggëpek beketöv anon in anon loḵ ggoveḵ lo. Kë! Lob Anutu yi Nyëḡ anon neraḵ nebë sënë.”

Yesu Nër Gägeḵ Peggirinsën Raḵ Mastet Gahis*

(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)

³⁰ Log nër ggökin yah bë, “Hil nanër nabë Anutu negin hil nebë va? Gehil nanër gägeḵ peḡgirinsën ḵaḵ yi nyëḡ nabë anon neraḵ nebë va? ³¹ Hil nanër nabë: Sën yi Nyëḡ anon ḵaḵ lo, og yik nebë mastet* gahis sën hil nehehin lo. Mastet* gahis sënë og mahen teka rot genos gahis pin kesuu. ³² Loḵ nabë hil gehin, og nakip beḡig böpata bekesuu joḡeng pin, bemëm nema böp gol doḵ og soḵ sën denevëeng medeneya agi rëḵ nam deḡegwi newiseḡ doḵ nema gedeḡivin kuu. Kë! Lob Anutu yi Nyëḡ anon neraḵ nebë sënë!”

Yesu Nenër Gägeḵ Peggirinsën

(Mt 13:34-35)

³³ Yesu nenër vu sir loḵ gägeḵ peḡgirinsën ngahi yoh vu sën bë deḵ ni. ³⁴ Nenër yi gägeḵ vu mehönon pin loḵ gägeḵ peḡgirinsën nebë sënë, rëḵ mëm losho yi hur maluh yö ya denedo tahsën, log netateḵin gägeḵ sën pin rangah vu sir.

Yesu Nevong Mesang Ahë Yes Raḵ

(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Loḵ buk timu saga, lob nyëḡ luḵ ya, lob nër vu yi hur maluh nebë, “Hil ana ngaggee vahi sagu rë.” ³⁶ Yesu raḵ nedo yaḡ lo vorot, lom yi hur maluh deraḵ ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yaḡ vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sang böpata nevë gengaggee nesis böp meneluk ya yaḡ ayo bevuuk loḵ, bevongin bë napup. ³⁸ GeYesu bë kwa raḵ ngadoheng dus ti meneggëp yiing ggëp yaḡ hus, loḵ mëm yi hur maluh deggee vu yi medenër vu bë, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bë vongin hil malad nama rë?” ³⁹ Lom kedi raḵ pevis bepetupeḵ raḵ sang los ngaggee bë, “Ggoveḵ ya! Ahëm yes ḵaḵ!” Lom sang ahë yes raḵ pevis gededun ma geneggëp. ⁴⁰ Lob mëm nër vu sir bë, “Ham newamin raḵ in-a? Maḵ su ham ayomin neyam timu vu sa rë?” ⁴¹ Lom ḵenuḡ ya rot gedaneloḵ tepëḵ vu sir nebë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va? Om sën sang los ngaggee denḡo aye-ë?”

5

Memö To Meya in Garasa Maluh Ti

(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Nebë saga, lom ya detoḵ ya ngaggee nenga vahi, sën alam Garasa hir nyëḡ lo. ² Lob Yesu raḵ nedo yaḡ meya pesöng ya roneḵ, lob mehöti kedi ggëp waaḵ sën denebë mehönon seḵëḡ loḵ lo meluk to vu yi, lob memö nipaya nedo loḵ ayo. ³ Mehö sënë ben loḵ neggëp waaḵ ving mehönon seḵëḡ gemehöti su yoh vu bë naduu yi ahon ḵaḵ sëng ma ngaa ti rë gema. ⁴ Gaḵ deneduu nema los vaha raḵ sëng wireḵ wireḵ, loḵ nevepul sëng

in nema genekelugin sêng benepepöo in vaha, gemehöti su yoh vu bë gevong bemala yes jak rê. ⁵ Nedo nyëg heljêng los kedu, log medo nengeek buk los rangah genesis yi rak gelöng.

⁶ Mehö sên nahên nedo adingnë menelë Yesu, loḵ serög meyam petev neggëp loḵ Yesu vaha, ⁷ gengeek bë, “Yesu, Anutu Vavunë nalu hong. Geyam in-a? Bë gwevong va vu sa? Sa ketag yök vu hong niwëek neggëp Anutu mala nebë su gebasap sa!” ⁸ In Yesu nër vu memö sënë bë, “Memö nipaya-e! Gwevuu mehö sënë na gegweto gena!” ⁹ Lob mëm Yesu loḵ tepëḵ ya vu mehö sënë bë, “Arëm re?” Rëḵ bë, “Sarëg nebë Mehömehö in he ngahiseḵë.” ¹⁰ Loḵ mëm pasang neketag vu Yesu nebë Yesu su getii sir na gedegevuu nyëg sagi.

¹¹ Log böök yu ti vare deneruuk rak kedu sënë vewen, ¹² lom tum memö deketag vu yi bë, “Gwevong he mehe na gegwang na böök sagu ayoj.” ¹³ Lob yogekin bë yoh vu bë degegwang na, lom mëm memö nipaya sên devuu mehö lo ya geto deya degwang ya böök; lob böök saga sir 2,000, lob mëm deserög meya deluḵ nyëg vaha degwa ti meya devës ya ngaggee bengaggee rehöö sir pin bemalaj maya verök yi.

¹⁴ Lob alam sên denegin böök lo deveya meya denër ngaa sënë rangah vu alam pin sên denedo loḵ nyëg böp los mahen mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bë degelë ngaa sên to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelë mehö sên memö to deya in yi lo. Delë mehö sên Mehömehö gwang ya yi wirek lo vëh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, loḵ tum deneggönengin sir rot. ¹⁶ Lob alam sên delë ngaa agi rak malaj lo, denetatekin ngaa pin sên töḵ vu mehö los memö nipaya geböök lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mëm alam pin deketag vu Yesu bë gevuu hir nyëg gena. ¹⁸ Lom Yesu nahên nerak yah yaḡ, log mehö sên memö to deya in yi lo ya ketag vu yi bë na geving yi. ¹⁹ Rëḵ Yesu vong yi yah genër vu yi bë, “Mu genah megena vu hong alam megena genanër ngaa böp sên Mehöböp vong vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenër gagek sënë rangah vu alam ggëp nyëg sên denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo nebë Yesu vong ngaa böp sên sënë vu yi, lom tum alam pin avij netök.

*Gagek Rak Yairus Nalu Avëh Luho Avëh Sên Bë Nema Rak Yesu Yi Tob
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)*

²¹ Yesu rak yaḡ meyah meya ngaggee vahi galam ngahiseḵë desupin sir meyam detetup yi loḵ ngaggee nenga. ²² Nahên nedo ngaggee böp nenga lob dub-supinsên-yi ala ti, arë nebë Yairus, to metök vu yi, lob petev meto neggëp loḵ vaha, ²³ log ketag niwëek vu yi bë, “Sa nalug avëh dus rak in nadiik. Om genam gwebë nemam jak yi in vesa doḵ bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluho deya, lob alam ngahiseḵë rot desepa luho medepeḵa rak yi medeya ving.

²⁵ Lob avëh ti nikök medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sënë neya vu dokta ngahiseḵë in bë degevong benivesa jak, rëḵ ma gesu deyoh vu rë, geneko vanë rot. Bago sir rak yi monë los yi ngaa pin bemaya verök yi, rëḵ su nivesa nerak rë genikök neyam ata. ²⁷ Avëh sënë lo nengo Yesu bengö nebë nevong mehönon benijvesa nerak, lob mëm sepa yi begwang ya alam ngahiseḵë sënë lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebë nema rak yi tob, in kwa nevo loḵ ayo nebë, ²⁸ “Nabë sa gebë nemaḡ jak yi tob mu, og rëḵ sa nig kelök jak.” ²⁹ Kwa vo loḵ ayo nebë sënë, gebë nema rak tob genengo lok ayo nebë nikök tewii ya benivesa rak pevis. ³⁰ Lob Yesu ngo bë niwëek la to meya in yi, lok peggirin yi pevis loḵ alam sagi lo vuheng atov melok tepëḵ vu sir nebë, “Re bë nema rak sa tob-a?” ³¹ Rëḵ yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Genelë bë alam ngahi sên denepeḵa rak hong rot, loḵ gelok tepëḵ bë re bë nema rak hong in va?” ³² Rëḵ Yesu mala neko lok menelë sir in bë jak mehöti sên vong nebë agi ni. ³³ Lok avëh rak ngaa sên töḵ vu yi lo ni, om ggöneng menelëk, lom yam petev meneggëp loḵ Yesu vaha genër yi gagek pin sënë

rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vong benim vesa rak, om gena los ayom sepëp genim raksën sënë rëk nama na verök yi.

³⁵ Yesu nahën nevwengwëng vu avëh sënë, log mehö la deko gagek ggëp dub ala Yairus yi beggang beyam denër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya gwëbeng, om su gwëko Tatovaha mala seggi rë.” ³⁶ Lok Yesu su bë nenga vu hir gagek rë, genër vu dub-supinsën-yi ala bë, “Su newam jak! Gak ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nërin alam pin saga bedenedo, geyik losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavëh avö sën diik lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub ala sënë yi beggang, lob mëm nelë bë alam ngahisekë denedo genengo bë denevong dedun böpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebë sënë rëk Yesu loq ya beggang ayo benër vu sir bë, “Ham nevong dedun böpata los ham nesu rot nebë sënë in va? Hurmahen sënë su diik rë, gak neggëp ying mu!” ⁴⁰ Lok denöp rak yi, lom tii sir pin to deya dobnë gemëm losho hurmahen sënë ama lu ata, geyi hur maluh lööho sën deya ving yi lo, medelok ya beggang ayo sën hur avëh diik meneggëp loq lo, ⁴¹ lob jom lok nema genër vu lok ayej bë, “*Talita kumi!*” (Degwa nebë, “Avëh mahen-e! Kwedi jak!”) ⁴² Lom mëm avëh mahen lo kedi rak pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu. Gemem sir pin kenuj ya rot in. ⁴³ Log Yesu vo koo vu sir bë su dena denanër ngaa sënë rangah vu mehö la, genër ving bë degevong nos vu avëh mahen sënë.

6

Alam Nasaret Depelë Yesu (Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyëg, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buksewähnsën-yi* lom luk ya dub-supinsën-yi menetahu alam. Sir ngahi denedo, lom dengo aye bavij tök medenër vu sir nebë, “Mehö sënë neko gagek sënë vu tena? Mak re vong gagek los kwa sënë vu yi? Re lok vu yi om sën nevong ngaa böp böp nebë agi? ³ Sënëk yik Maria nalu, mehö sën nelev beggang lo? Gari lo sën Yakobus luho Yoses geYudas lu Simon agilo? Gavëhnö lo sën yik nahën denedo ving hil-ë lo?” Lom denelë yi paya. ⁴ Nebë sënë lob Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëg pin deneko mehö-nenër-gagek-rangahsën arëj rak, gak yö hir alam, gehir degwa, gesir sën losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bë gevong ngaa böp vu saga rë. Gak yik nebë nema rak alam nijraksën ti ti mu benijvesa nerak. ⁶ Lob avi tök meranga nema in su denevong ving yi rë gema. Lom ya neko lok beggang-bu sën denedo dus rak lo metatekin Anutu yi gagek vu sir.

Yesu Vong Yi Hur Maluh Nemadluho-bevidek-luu Sën Deya Rak (Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Lob supin yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën lo genër vu sir bë dena jak. Nevong sir luu luu ya genër vu sir bë degetii memö nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nër gagek vu sir ving bë denatohin atoheng mu gedena meris. Su degeko nos sepa, gevahek los monë gëp. ⁹ Gak yik dejöp suu beröpröp ading timu gesu degeko ngwë sepa. ¹⁰ Log yik nër yah vu sir ggökin bë, “Bë mehöti geko ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naköök dok beggang saga rot beham na jak. ¹¹ Rëk nabë beggang-bu ti su degegin ham los degengo ham gagek nivesa rë, og ham tetëhin kebus in vahamin, in dejak ni nabë devong paya, log ham gwevuu beggang ti saga na geham na jak. ¹² Lob mëm deya rak meya denër Anutu yi gagek sënë rangah vu mehönon bë degevuu hir ngaa nipaya na gedegerin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memö ngahisekë to deneya, gedenerikin wël* kele-oliv* rak mehönon ngahisekë sën nij nerak lo ving, benijvesa nerak.

Mehö-neripek-alam Jon Diik Nebë Sënë (Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Alam pin dengo Yesu bengö medenër ya meyoh vu alam pin, beMehö-los-bengö Herot* ngo ving bë nevong ngaa böp nebë sënë, lom alam vahi denenër bë yik sënëk

Mehö-neripek-alam Jon sën diik lo rëk vesa loḵ yah, om sën nevonḡ huk los niwëek nebë agi. ¹⁵ Rëk mu alam vahi denenër bë, “Mu maḵ Elia.” Galam vahi denenër bë, “Mu mehö-nenër-gägek-rangahsën ti nebë alam sën denenër gägek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rëk mu Herot* nengo bengö nebë sënë lob nër bë, “Mu yikḵ Jon sën sa ḵetöv kwa lo sën kedi rak yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yö vonḡ mehö la ya dejom Mehö-neripek-alam Jon ahon medetung loḵ ya ḵarabus rak degwa nebë sënë: Herot* ggodeḵ ari Pilip venë Herodias, betum neḵo netu venë, ¹⁸ lom Jon nër vu Herot* bë, “Gehodeḵ arim avëh, sënë su yoh vu rë, gekweyëh horek!” ¹⁹ Lob Herodias ahë sengën vu Jon bebë ngis yi nadiik rëk ma, gaggata su neggëp rë, in Herot* neggönengin Jon. ²⁰ In nerak ni bë su nevonḡ ngaa nipaya ti rë, gaḵ yi mehö yohvu beyi vabuung, lom negin yi nivesa. Nengo Jon yi gägek lom kwa neya ngahi gayo maggin, rëk ahë neving pangsën bë genḡo yi gägek rot.

²¹ Nebë sënë geHerodias yö medo mekwa nevo bë buk ti rë. Lob mëm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sën ata ḵo yi wirek lo, lob nevonḡ nos böpata ti vu yi ggev losho yi alam sën denegin begö lo hir ggev, gevu alam böp böp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga nos sënë geHerodias nalu avëh avö ti lo ya nelöo loḵ malaj, geHerot* losho yi vatëveḵ sën ahëj nivesa rot vu yi, lom Mehö-los-bengö Herot* nër vu bë, “Genanër ngaa ti sën ahëm neving rot lo rangah vu sa, lob sëḵ bo nök vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunë genër yönön rot bë, “Ngaa ti sën genanër vu sa lo, og yikḵ sëḵ bo noh vu nök vu hong. Gaḵ bë genanër sa ngaa pin sënë vewen, og sa su rëḵ gulin rë.”

²⁴ Lob avëh avö to meyah dobnë beya meloḵ tepëḵ vu ata bë, “Senah mena nanër va?” Rëk bë, “Mehö-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloḵ yah humeḵ ayo menewa newa meneya vu mehö-los-bengö menër vu yi bë, “Sa bë gwevonḡ Mehö-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetung doḵ medo gabum ti megebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehö-los-bengö ayo maggin rot, rëḵ ggöneng vu gägek sën nër rangah vu avëh lo, lob su bë rëḵ keyëh gägek rë in nër yönön getato nema ya vavunë, beyi alam vatëveḵ pin denḡo. ²⁷ Lom pevis mevong alam-begö-yi ti ya in Jon yu loḵ ḵarabus ayo. Lob ḵetöv Jon kwa, ²⁸ betung loḵ gabum ti, beḵo yom vu avëh avö sënë lo, loḵ mëm ḵo meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh denḡo bengö bë desis yi mediik, lob ya deḵo meya debë loḵ waakḵ heljeng yi ti.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)

³⁰ Lob sinarë sën Yesu vonḡ sir ya lo yom deverup vu yi, bedenër huk sën denevonḡ lo los gägek pin sën denenër vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahiseḵë deneyah gedenevom vu sir besu deyoh vu bë dega nos rë, lom Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Ham nam hil ngo ana medo nyëḡ-yumeris tahsën geham sewah teka rë!”

³² Lom mëm sir yö anon derakḵ ya yaḡ medeya nyëḡ-yumeris tahsën ti. ³³ Rëḵ alam ngahi delë bë deneya rak, lob derakḵ nyëḡ sën bë dena lo ni, lob alam vu nyëḡ böp pin saga deneserög medeneyoh roneḵ medenemugin meya denegin Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu. ³⁴ Yesu pesongḡ ya roneḵ loḵ lë bë sir ngahiseḵë, lob kwa vonḡin sir rot, in sir nebë sipsip sën alaj main sir, lom mëm tateḵin gägek ngahiseḵë vu sir rot, ³⁵ besehuk luḵ, lom yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Sënëḵ nyëḡ-yumeris tahsën sënë genyëḡ ggovek ya, ³⁶ om gwevonḡ sir medenah medena beggang-bu ti ti sën neggëp dus agi medebago hir nos.” ³⁷ Loḵ nër yah vu sir bë, “Mu ham ngo gwevonḡ nos vu sir!” Loḵ deloḵ tepëḵ yah vu bë, “Gemonë K200 tena in he na bago brët noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mëm loḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham brët va la neggëp-a? Ham nah gwelë rë!” Lob yah delë beyom denër vu bë, “Brët nemadvahi, gegël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mëm nër vu alam pin bë, “Ham gweto medo yu ti ti jakḵ pahup sën nimewis aga, beham medo rë!” ⁴⁰ Lob to denedo yu yu rakḵ neggëp alam mehödahis

nemadvahi vahi, gerak neggëp alam mehödahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mëm nejom brët nemadvahi saga gegël luu lo rak, bemëm varah mala rak yagek gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu, log mëm dego brët bevo vu yi hur maluh bemëm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob heḵ gël mevo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahëj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brët los gël sën nedo lo loḵ sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sën degga nos lo, sir maluh 5,000.

*Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)*

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vong yi hur maluh bë dejak na yaḡ medenamugin medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyiḵ medo megevong alam pin sën deketëkin medena rë. ⁴⁶ Lob vong sir ya, log ya los kedu in bë najom jak. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luḵ geyag to meya ngaggee vuheng atov geYesu yö ti nahën nedo kedu. ⁴⁸ Loḵ nelë bë denevimengin yaḡ rot in sang neruuk sir los yaḡ yom. Lok nyëḡ neggovek in bë geheng, lob Yesu vare neya rak ngaggee vavunë beya meto vu sir bevong in bë kesuu sir gena. ⁴⁹ Rëḵ delë bë vare neya rak ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bë alam-diiksën kenuj ti, lom dengeek. ⁵⁰ In sir pin delë medeggönengin yi medelëk rot, rëḵ Yesu vengwëng ya vu sir pevis bë, “Ham su newamin jak! Yiḵ sa sënë, om ham su göneng!” ⁵¹ Lom rak ya yaḡ ving sir, log sang maya avuti, lom tum avij netök mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brët sën vet alam rak lo rë gema. In nahën gesu kwaj töḵ rak degwa rë.

Yesu Nevong Alam Genesaret La Menij Vesa Rak
(Mt 14:34-36)*

⁵³ Lob derak yaḡ medetök ya Genesaret*, lom mëm deseyu yaḡ ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log depesong mederak ya roneḵ, lom alam vu nyëḡ sagi delë Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mëm deneserög medeneyoh vu nyëḡ saga pin medenevaku alam nijraksën loḵ hir kanyë medeneya nyëḡ sën denengo bë Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu beggang yu böp geyu mahen geyoh vu nyëḡ sën Yesu neyoh lo pin, og denebë alam nijraksën ya deneggëp telig, log deneketag vu yi bë yoh vu bë degebë nemaj jak yi röpröp ading nenga mu. Lom alam pin sënë sën denebë nemaj rak yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

*Alam Hib Wirek Hir Gagek Mugeng
(Mt 15:1-9)*

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delë bë yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sënë nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek mugin rë gema. ³ Denër nebë sënë in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek sën nebë: Su dejipek nemaj namugin rë, og su rëḵ dega nos. ⁴ Gengaa pin sën debago vu maket lo, og deneripek rë, loḵ mëm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir gagek mugeng ngahiseḵë nebë sënë ving, bedeneripek kap gegabum gedëḡ aën los ngaa pin. ⁵ Denevong nebë sënë, om sën Parisai* losho alam-horek-yi deloḵ tepëḵ vu Yesu bë, “Hong hur maluh dekeyëh horek medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek rë in va?” ⁶ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër valeḵ ham yönon bë ham ayomin luu. Kevu wirek meneggëp nebë sënë:

‘Alam sënë deneko sarëḡ rak rak avij meris mu,
gaḵ ayoj nilëlin sa.

⁷ Yö denenër mehönon hir horek mu, log denenër nebë “Anutu yi gagek sënë!”
Log deneko sarëḡ rak meris mu.’

⁸ Ham lëëin Anutu yi horek ya, geham nejom mehönon hir gagek mugeng ahon.”

⁹ Loḵ nēr vu sir ggökin bē, “O yönon! Maḵ ham mehönön los kwamin, om sēn ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa loḵ alam hib wirek hir gägek-ē?
¹⁰ In Moses nēr wirek meneggēp bē, ‘Gegurek amam lu atam babuj!’ genēr ving bē, ‘Bē mehōti nanēr gägek nipaya jaḵ ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.’ ¹¹ Loḵ ham nenēr bē, ‘Bē mehōti yi monē lu ngaa neggēp in bē doḵ vu ama ma ata jaḵ, rēḵ mu nanēr vu luho nabē, “Sa bē doḵ vu meluu megevong sa ngaa sēnē nōk vu meluu, rēḵ mu rēḵ nama in sehooiin raḵ ggovek netu Korban (sēnē nēr bē tu Anutu yi seriveng).” ’ ¹² Nenēr nebē saga, lob ham nevo veyovin bē, ‘Yiḵ ggovek, su doḵ vu ama lu ata!’ ¹³ Lob sēnē og ham nekweyēh Anutu yi horek meham nenēr bē ngaa meris, geham nesepa loḵ alam hib wirek hen hir gägek menenēr bē ngaa anon. Beham netahu nalumin lo loḵ ving. Geham nevong ngaa ngahiseḵē nebē sēnē.”

*Ngaa Sēn Nevong Mehönön Menij Paya Nerak
(Mt 15:10-20)*

¹⁴ Ggovek, loḵ supin alam ggök yahin menēr vu sir bē, “Ham pin gwengo sa gägek bejaḵ ni venuh! ¹⁵ Ngaa pin sēn hil naha lo su yoh vu bē duk na mehōti ayo megevong benipaya jaḵ rē. Gaḵ mu ngaa sēn nedo loḵ ayo meraḵ neverup avi lo mu sēn nevong benipaya nerak. ¹⁶ [Bē mehōti nenga neggēp og gengo mekwa bo rē!]”

¹⁷ Nēr gägek sēnē ggovek, log vuu alam saga gerak ya beggang, loḵ mēm yi hur maluh ya deloḵ tepēḵ vu yi in gägek peggirinsēn sēnē. ¹⁸ Lob loḵ tepēḵ yah vu sir bē, “Ma ham nahēn geham su nerak ni rē? Maḵ ham su rak ni bē ngaa pin sēn hil naha meneloḵ ya hil ayod lo, og su yoh vu bē gevong mehōti benipaya jaḵ rē? ¹⁹ In ngaa nebē sēnē su negwang ya mehönön ayoj rē, gaḵ neluḵ ya ahēj kevus mu, loḵ tum to neluḵ ya asoreng.” Yesu nēr vu hil loḵ gägek sēnē nebē nos los reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mēm nēr vu sir bē, “Ngaa sēn nedo loḵ mehönön ayoj meneverup avij lo, sēn nevong bemehönön nij paya nerak. ²¹ In ngaa sēn neggēp loḵ mehönön ayoj meraḵ neverup avij lo nebē sēnē: Kwaj nevo ngaa nipaya, denevong baggēb, deneggodeḵ ngaa, denesis mehönön medenediik, ²² deneggodeḵ mehō ngwē venēj ma reggaj, malaj anonin mehō ngwē yi ngaa, denevong ngaa nipaya aggagga, denetetuhin mehō ngwē, kwaj nevo ngaa nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahēj sengēn, denenēr gägek pelēsēn rak mehönön, denēḵo sir rak, denevong jeggin jeggin. ²³ Ngaa nipaya pin sēnē loḵ neggēp mehönön ayoj, besēn rak neverup avij menevong benij paya nerak.”

*Ponisia Avēh Ti Vong Ving Yesu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Lob Yesu kedi rak loḵ saga meya Ture los Sidon hir nyēg, beya nedo loḵ beggang ti. Vongin bē bun yi, rēḵ ma gesu yoh vu bē dah bengö vun rē. ²⁵ Loḵ avēh ti vu sagu ngo bē Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memö nipaya ti gwang ya nalu avēh ayo menevong yi, lom ya pevis mepetev meneggēp loḵ Yesu vaha. ²⁶ Avēh sēnē og avēh yu ngwē, ata Grik avēh beḵo yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketag vu Yesu bē getii memö geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nēr rak gägek peggirinsēn yah vu yi bē, “Hil abet hurmahen namugin rē, in su yoh vu bē hil gaḵo hurmahen hir nos vēr megetē na vu anöo rē!”

²⁸ Loḵ avēh sepa loḵ yi gägek menēr yah vu yi nebē, “Ēē-ē, Mehöböp yönon! Gaḵ mēm hurmahen hir nos sēn denegga gemetes to neluḵ ya reek len lo, og mēm anöo yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mēm Yesu nēr yah vu yi bē, “Genēr gägek los kwam saga, om genah megena böm in memö nipaya vuu nalum geto meya gwēbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggēp kanyē gememö to meya verōḵ yi yoh vu sēn Yesu nēr lo.

Yesu Vong Bemehö Nenga Mir Gekwa Ngengöleng Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyëg meyoh ya Sidon meneya ngaggee böp Galilea nenga meya neko lok nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehöti nenga mir gekwa ngengöleng bedeya vu yi medeketag bë gebë nema jak yi. ³³ Mehönon ngahisekë denedo saga, lom li yi meya nenga tahsën, lok mëm gelu nema deggis lok ya mehö lo nenga len, log pesuv nyë kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yagek gerov saheng in kwa pesivin mehö sënë lo, log nër vu bë, “*Epata!*” (Degwa nebë “Nengam natök!”). ³⁵ Lom nenga tök mengo gagek gedaggen neggee menevengwëng nivesa. ³⁶ Lob mëm Yesu vo koo vu sir pin saga bë su dena denanër gagek sënë rangah vu mehö la. Yesu vo koo vu sir niwëek, rëk ma gedekeyëh aye genij wëek beya denër rangah. ³⁷ Alam dengo lob kenuj ya rot medenër bë, “Mehö sënë nevong ngaa pin nivesa. Om sën nevong balam nengaj mirsën denengo gagek, genevong balam kwaj ngengöleng denevengwëng nivesa.”

8

Yesu Vet Alam 4,000 (Mt 15:32-39)

¹ Lok buk saga alam ngahisekë desupin sir ya vu yi ggökin benos main sir, lom supin yi hur maluh menër vu sir bë, ² “Sa kwag nevongin alam sënë in hil nado buk löö genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyëg ading, om nabë sa gevong sir medenah bej los ahëj meyip, og rëk nök denadiik aggatata.” ⁴ Lom yi hur maluh delok tepëk yah vu yi bë, “Hil nado nyëg-yumeris tahsën sënë, om hil rëk gaço nos vu tena in hil abet mehönon sënë jak-a?” ⁵ Lob Yesu lok tepëk yah vu sir bë, “Ham ko brët va la?” Lok denër yah vu yi bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mëm nër vu mehönon pin beto denedo dob, log ko brët nemadvahi-bevidek-luu sënë rak gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bë debo gelek noh vu alam pin, lom mëm devo ggelek yoh vu sir. ⁷ Gegël mahen luu neggëp ving, lob nejom rak yah vu Anutu los kwa vesa in, genër vu yi hur maluh bë debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyoh vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin lok jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sën degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mëm Yesu vong sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh derak ya yag ti medeya nyëg Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwëek (Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)*

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bë depelë Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bë, “Gwevong ngaa böp yagek yi ti in he galë nabë Anutu vong hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genër vu sir bë, “Ham sën ham nedo dob-ë, ham vongin bë sa gevong ngaa böp in bë tato nabë Anutu vong sa meseyam in va? Rëk mu sa nanër vu ham yönon nabë sesu rëk gevong ngaa böp ti beham gwelë rë, gaç rëk nama!” ¹³ Lob vuu sir gerak yah nedo yag ggökin meyah meya ngaggee vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Gagek (Mt 16:5-12)*

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deko la sepa rë, geyik brët perurek timu rak nedo yag. ¹⁵ Lob Yesu nër vu sir lok gagek peggirinsën bë, “Arë! Ham gwegin ham vu Parisai* hir yiist*, gevu Herot* yi geving.” ¹⁶ Lom kwaj nevo yi gagek medenesap sir rak medenër vu sir bë, “Hil su haço brët la sepa rë, om sën maç nenër aga!” ¹⁷ Lok Yesu rak ni, lom nër vu sir bë, “Nebë va sën ham nesap ham rak bë ham su ko brët la sepa rë-ë? Maç ham dugin degwa? Ma maç ham ayomin yö nahën niwëek-a?” ¹⁸ Ham malamin neggëp rëk ham su nelë rë? Geham nengamin neggëp rëk ham su nengo rë? Ma ham su kwamin nevo ¹⁹ sën sa debu brët nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi lok ya sap va la mepup lo rë?” Rëk denër yah vu bë, “Nemadluho-bevidek-luu!” ²⁰ Rëk bë, “Log sën

sa dego brët nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loḵ ya jebeng va la mepup-a?” Loḵ denër bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!” ²¹ Loḵ tum loḵ tepëḵ bē, “Rëḵ ham ngo nahën geham su raḵ degwa ni rë?”

Yesu Vong Bemehö Los Mala Kenod Ti Vu Betsaida Nivesa Raḵ

²² Loḵ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehö mala kenod ti yam vu Yesu bedeketag vu yi bē gebē nema jaḵ yi. ²³ Lob Yesu jom loḵ nema geli yi meluho deya beggang telig nenga, loḵ mēm pesuv nyë ḵos loḵ ya mala gahis gebē nema raḵ yi, log loḵ tepëḵ vu nebē, “Gëlë ngaa la?” ²⁴ Lob vër mala raḵ menër bē, “Sa nehalë mehönon, rëḵ mu sa halë ahëj ḵenu nebē ḵele, rëḵ mēm vare deneggee medeneya!” ²⁵ Lob mēm Yesu bē nema raḵ yah mala gahis ggökin, lob mēm mehö lo mala tum niwëëk menelë nyëg, bemala nivesa raḵ genelë ngaa pin neggëp rangah. ²⁶ Lob nër vu mehö sënë bē, “Su gedoḵ nah beggang-bu ti sënë pehi gökin bedegelë hong!” Log vong yi yah ben.

Pita Nër Yesu Arë Rangah

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo denëḵo loḵ beggang-bu ti ti sën neggëp dus raḵ Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahën deneyök aggata log loḵ tepëḵ vu yi hur maluh bē, “Alam denenër sa bē sa re?” ²⁸ Loḵ denër yah vu yi bē, “Alam vahi denenër bē Mehöneripek-alam Jon hong, gevahi denenër bē hong Elia, gevahi denenër bē hong mehönenër-gagek-rangahsën wirek hen ti!” ²⁹ Loḵ yik loḵ tepëḵ yah vu sir bē, “Log hamek? Ham nenër bē sa re?” Loḵ Pita nër yah vu yi bē, “Hong Kerisi*. Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bē geḵo he nah lo.” ³⁰ Lob vo ḵooin niwëëk vu sir bē, “Om ham su na nanër sa nabë sënë vu mehöti!”

Yesu Nër Rangah Bë Rëḵ Nadiik Nabë Sënë

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mēm nër ngaa sën rëḵ natöḵ vu yi lo rangah vu sir bē alam böp böp galamdenëḵo-seriveng hir ggev rëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu rot, galam-horek-yi rëḵ degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiik gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin. ³² Nenër vu sir nebë sënë, lob Pita li yi meya nenga mevong gagek raḵ yi bē, “Su genanër gagek nabë sënë!” ³³ Loḵ Yesu peggirin melë yi hur maluh pin, genër Pita bē, “Hong Satan! Gwevuu sa gegena! In su kwam töḵ raḵ Anutu kwa rë, gaḵ mu kwam nevo ngaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam yu böpata saga deyam ving yi hur maluh benër vu sir bē, “Mehöti bē natu sa hur, og kwa birekin yi gekerë yi ḵelepeḵo* metamuin sa. ³⁵ Mehöti bē kwa bo yi begegin nivesa, og rëḵ anon mala nama, gaḵ mehöti bē kwa birek in yi benadiik in sa los Bengö Nivesa, og rëḵ medo mala-tumsën. ³⁶ Gaḵ nabë mehöti yö geḵo yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëḵ doḵ vu yi nabë va? ³⁷ Ma mehönon rëḵ debago Anutu jaḵ va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ³⁸ Alam sën denedo dob agi sir mehönon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabë sir ti ninamum in sa los sa gagek vu dob sënë, og vu Buk-tamusën sën Mehönon Nalu nom los Ama yö niwëëk geyi vuneḵ vuneḵ yaḵek yi geyi angër vabuung lo, og rëḵ ninamum in mehö saga dok nah.”

9

¹ Lob Yesu nër vu sir ving bē, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Ham sën nare agi vahi su rëḵ denadiik rë, gaḵ rëḵ nahën demedo medegelë gAnutu yi nyëg anon jaḵ los niwëëk.”

Yesu Navi Agga Ngwë Raḵ

(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek rë, loḵ Yesu ḵo Pita lööho Yakobus lu Jon beli lööho belosho deya ḵedu ading ti beyö ya denedo. Lob Yesu nare loḵ lööho malaj,

lom lööho delë genavi agga ngwë rak, ³ geyi tob veroo meris genepelibin, mehöti su yoh vu bë jipek tob ti meveroo jak nabë sënë rë. ⁴ Lob delë Elia luho Moses yam denare ving yi gelöohe denevengwëng. ⁵ Lom Pita nër vu Yesu bë, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot, om he dev numeng löö, ti vu hong, gengwë vu Moses ga, ngwë vu Elia.” ⁶ Lööho deneggöneng in sir rot, om sën Pita vengwëng pevis benër nebë saga gesu kwa vo nivesa rë. ⁷ Lok pevis bebegob ti yam ggërin sir, log aye ti yam lok beggob lo ayo bë, “Sa nalug yik sënë sën sahëg neving yi lo, om ham gwebë nengamin vu yi.” ⁸ Nebë saga lok pevis belöohe malaj neko lok nyëg rëk su delë mehöti rë. Gaq Yesu perurek timu yö nare ving sir.

⁹ Lob nahën deneluk medeneyam vu kedu genër niwëek vu lööho bë su denanër ngaa sën delë lo rangah. Gaq yö gëp rot bemëm Mehönon Nalu kedi jak nah vu bedub rë, lok mëm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gagek sënë, lok yö yom medo denesap sir rak medenër bë, “Kedi jak nah vu bedub sën nabë va?” ¹¹ Lom delok tepëk vu yi bë, “Rëk nebë va sën alam-horek-yi denër bë Elia namugin menom dob-ë?” ¹² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Lok mak gagek va ti sënë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya bë mehönon rëk debo vanë vu Mehönon Nalu bedegeruu demij vu yi-ë? ¹³ Om mëm sa nanër vu ham nabë Elia yom ggovek, rëk mehönon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yö kwaj, nebë sën dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo.”

Yesu Vong Memö To Meya In Hurmahen Ti
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delë gemehönon ngahisekë ya detetup sir, gelosho alam-horek-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detok vu sir, lob alam pin delë Yesu bedelëk in yi, lom pevis medeserög medeya vu yi in bë denajom nema. ¹⁶ Lob lok tepëk vu sir bë, “Ham hok ham in gagek re?” ¹⁷ Lok sir ti aye rak menër yah vu bë, “Tatovaha! Sa hako nalug ti sën yam vu hong in memö kwa ngengöleng ti gwang ya ayo, lom su nevengwëng rë. ¹⁸ Lok buk sën memö negwang ya yi, og nepengah yi rak dob, log nyë katak netung genevu nengitek geni nekopek, om sën sa hako meyam. Sa ketag vu hong hur maluh sënë bë degetii memö geto mena in, rëk ma gesu deyoh vu rë.”

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “O ham mehönon sën nedo dob-ë! Ham su nevong ving sa rë! Om mak sek medo geving ham buk va la geving-a? Gesëk medo kerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gweko hurmahen nam vu sa rë!” ²⁰ Lob deko maluh mahen sënë ya vu yi, lob memö nelë Yesu, lob pevis mevong behurmahen vës meto nesap nyëg meggëp neyon yi genyë katak netung.

²¹ Lok Yesu lok tepëk vu ama bë, “Ngaa sënë tok vu yi nangërek-a?” Rëk bë, “Yö nahën nikok lob vong, genevong menesepa lok rot. ²² Nevesi yi rak nengwah los netë yi luk ya bël beron ngahisekë bebë nadiik. Rëk mëm nabë geyoh vu, og mëm kwam paya in aluu megedok vu.” ²³ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Mu nabë ngo geyoh vu, og mëm! In alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo, og deyoh vu bë degevong ngaa pin.” ²⁴ Lob ama pevis besu bë, “Yik sayog neyok vu hong mahen teka mu, rëk mu nabë mëm gedok vu sa, og sek ayog nok timu vu hong pangsen.” ²⁵ Yesu lë bë alam ngahisekë desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menër memö nipaya sën lo bë, “Hong memö kwam ngengöleng los malam kenod! Sa nanër vu hong nabë: Gwevu hurmahen sënë gegweto gena, gesu gedok nah gökin!” ²⁶ Lob memö ngeek gesesö yi rot lok hurmahen, log mëm to meya gehurmahen nikopek meneggëp nebë heljeng, lom alam ngahisekë denër bë, “Diik ya verok yi!” ²⁷ Rëk Yesu jom lok nema beko yi rak gemëm kedi rak.

²⁸ Log Yesu rak yah beggang belosho yi hur maluh yö denedo, lob delok tepëk vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?” ²⁹ Lok nër yah vu sir bë, “Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë, gaq hil najom jak mu og mëm!”

*Yesu Nër Ggökin Bë Rëk Nadiik Nabë Sënë
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

³⁰ Ggovek gedekedi vu nyëg saga bedeya raḵ meya deneko loḵ distrik Galilea, lom vun yi in bë alam su deḵ nyëg sën nedo loḵ lo ni. ³¹ In netatekin gagek vu yi hur maluh benenër vu sir bë, “Rëk degetung Mehönon Nalu doḵ na mehönon nemaj, log dengis yi menadiik. Dengis yi menadiik govek gebuk löo jak, loḵ mëm kedi jak nah gökin.” ³² Lob sir dugin gagek sënë rëk deneggöneng gesu denelok tepëk in vu yi rë.

*Delok Tepëk Bë Re Rëk Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

³³ Lob yah deverup Kapernaum medelok ya beggang ayo ggovek, loḵ mëm loḵ tepëk vu yi hur maluh lo bë, “Sën hil nahën netetuu aggata menayam lo, log ham nevengwëng raḵ va?” ³⁴ Loḵ ayej ma rot in gagek sën denesap sir raḵ lo. In denenër bë sir ti tena maḵ yi böp kesuu sir vahi. ³⁵ Loḵ to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benër vu sir bë, “Bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö böp ti bebegin ham, og mehö saga dahun yi benah natu mehö meris bedok vu alam pin loḵ mëm.” ³⁶ Lob ḵo hurmahen ti bevarah yi loḵ sir vuheng atov gelah nema loḵ yi genër vu sir bë, ³⁷ “Nabë mehöti kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen nabë ti sënë, og sënëḵ vong vu sa; log bë mehöti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rë, gaḵ vong vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Mehöti Sën Su Nelë Hil Paya Rë Lo, Og Nelok Vu Hil
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Lob Jon nër vu Yesu bë, “Tatovaha! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, loḵ he nërin yi, in hil los su nesepa hil rë!” ³⁹ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Ham su nanërin yi rë! Gaḵ bë mehöti gevong ngaa böp jak sarëg, og maḵ su rëḵ nanër gagek nipaya jak sa rë. ⁴⁰ In mehöti sën su nelë hil paya rë lo, og nelok vu hil. ⁴¹ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sënë su rëḵ gevong vu ham nyëmasën rë.”

*Ngaa Pelëpinsën Neli Mehönon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)*

⁴² Log Yesu nër ving bë, “Nabë mehöti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti begevong ngaa nipaya, og rëḵ geḵo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gaḵ nabë deseyu gelöng böpata doḵ kwa namugin bedeketë duk na loo vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la. ⁴³ Log nabë nemam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv na, geyik gemedo jak nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaḵ nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëḵ degetë hong doḵ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong gesu rëḵ nakul rë lo.

⁴⁴ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiik rë, genengwah su rëḵ nakul rë.]

⁴⁵ Log nabë vaham geli hong na begwevong ngaa nipaya, og maam kwetöv na, geyik gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaḵ nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëḵ degetë hong doḵ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo.

⁴⁶ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiik rë, genengwah su rëḵ nakul rë.]

⁴⁷ Log nabë malam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na, geyik gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaḵ nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëḵ degetë hong doḵ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo. ⁴⁸ Vu nyëg sënë, og ‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiik rë,

genengwah su rëk nakul rë!

⁴⁹ Rëk debo vanë vu mehönön pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng rak sipsip gedenevesi netu seriveng vu Anutu lo. ⁵⁰ Mamireng og ngaa nivesa, rëk mu nabë mamireng nimök jak, og hil rëk gevong benengën jak nah nabë va? Ngaa niröp gëp dok ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gagek-mala-yes.”

10

Yesu Nër Gagek Rak Sën Avëh Los Maluh Denevepul Sir (Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu kedi vu saga beyah vasek bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngahisekë desupin sir medeya vu yi ggökin, loḵ netateḵin gagek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevong yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bë deseggi yi, lom deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Hil horek nër bë yoh vu bë mehöti nidëlin venë ma ma?” ³ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Moses vo horek vu ham nebë va?” ⁴ Lom denër bë, “Moses nër bë yoh vu bë mehöti kevu kapiya-vepulsën-yi ti nabë ‘Su sa venëḡ hong rë!’, log mëm juuk venë na.” ⁵ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham ayomin niwëëk, om sën Moses vo horek ti sën vu ham. ⁶ Gaḵ Anutu tung maluh gavëh vu nyëdahis sën netung dob los ngaa pin lo. ⁷ Om maluh rëḵ gevuu ama lu ata, log geḵo venë, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yönon, luho denatu anon timu. Luho su rëḵ nabë luho luu gökin rë, gaḵ denatu anon timu. ⁹ Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek lo, og mehönön su debepul.”

¹⁰ Loḵ mëm derak yah hir beggang vavunë, lob yi hur maluh deloḵ tepëḵ yah vu yi in gagek sënë ggökin. ¹¹ Lom mëm nër vu sir bë, “Bë maluh ti nidëlin venë geḵo avëh ngwë natu venë, og mehö sënë nevong baggëb bevong paya vu venë soḡek. ¹² Log bë avëh ti nidëlin regga megevuu na, log na mejak vu maluh ngwë natu regga, og avëh sënë nevong baggëb.”

Yesu Jom Rak In Hurmahen (Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Lob mehö la deḵo hurmahen mahen medeyam vu yi in bë gebë nema jak sir, loḵ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loḵ Yesu lë bë denevong nebë sënë, lom ahë sengën genër vu sir bë, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa, ham su gwërin sir! In alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og rëḵ demedo dok Anutu-yi-nyëḡ. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönön nabë: Bë mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëḡ nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bë dok na rë.” ¹⁶ Lom mëm neḵo hurmahen rak menetabuu sir, log bë nema rak sir gejom rak vu Anutu in sir bë semu sir.

Mehö Los Bengö-ggoreksën Ti (Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Yesu kedi in bë na jak, loḵ mehöti serög meyam ggërin yi geyun lus vu yi, log loḵ tepëḵ in bë, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon! Sa gevong nabë va in sa medo malag-tumsën degwata los degwata?” ¹⁸ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Gënër sa bë sa niḡ vesa in va? Yiḵ Anutu yö timu nivesa! ¹⁹ Gerak Anutu yi horek sënë ni nebë: Su gengis mehönön medenadiik! Su gwevong baggëb! Su gegodeḵ ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehö ngwë! Su gwekuung in mehönön geḵebo hir ngaa vër! Gegurek amam lu atam babuj!” ²⁰ Lob mehö sënë nër yah vu Yesu bë, “Tatovaha! Sënëḵ sengo nahën hurmahen log sa nesepa loḵ horek pin sënë, rot Beverup gwëbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lë yi bahë ving yi, lob nër vu yi bë, “Gengaa ti nahën! Gena gwevong hong kupek pin na bemehönön debago, lob gwevong monë sën gweḵo jak lo na vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Gwevong nabë sënë, log mëm genam gesepa sa, gemëm hong kupek nivesa

rək gëp vu yagek.” ²² Mehö sënë ngo gagek sënë, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lom Yesu mala ko loḵ sir, log nër vu yi hur maluh bë, “Alam sën hir kupek ngahisekë lo bë dedok na Anutu-yi-nyëg, og rək debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delëk mederanga nemaj in yi gagek sënë, loḵ Yesu nër yah ggökin vu sir bë, “Nalug lo! Alam bë dedok na Anutu-yi-nyëg, og rək huk böp vu sir. ²⁵ Nabë kamer ti gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rək mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevongin nabë dok na Anutu-yi-nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh kenuj ya in, geyö delok tepëk vu sir bë, “Om maḵ re yoh vu bë rək na medo mala-tumsën-a?” ²⁷ Lob Yesu gët sir genër bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevang beyö demedo malaj-tumsën rë, gaḵ Anutu yö yoh vu bë gevong. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁸ Loḵ Pita nër yah vu yi bë, “Gwelë! He hevu he ngaa pin ya gehë yam medo nesepa hong!” ²⁹ Lob Yesu nër bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehöti sën gevu ben gari losho avëhnö lo, gata losho ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengö Nivesa sënë lo, ³⁰ og vu buk sënë rək geḵo mehödahis jak gëp alam nemadvahi dok nah yi beggang gari lo avëhnö lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rək geḵo vanë geving, gevu Buk-tamusën rək medo mala-tumsën degwata los degwata. ³¹ Rək mu alam ngahijsekë vu muginsën, rək nom denatu alam tamusën, galam ngahijsekë vu tamusën rək nah denatu muginsën.”

*Yesu Nër Netu Beron Löö Bë Rək Nadiik Nabë Sënë
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)*

³² Lob detetuu aggata beya deverup in bë dena Yerusalem. Yesu mugin meya, lob yi hur maluh newaj neraḵ, galam sën denesepa yi lo deneggöneng in sir. Loḵ Yesu supin sir nemadluho-bevidek-luu lo ggök yahin benër ngaa sën rək natök vu yi lo rangah vu sir. ³³ Bë, “Ham ngo! Gwëbeng hil naraḵ menaya Yerusalem, lom mëm rək degetung Mehönon Nalu dok na alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rək degevang gagek vu yi bedenänër nabë nadiik, log degevang dok na alam-yu-ngwë nemaj ³⁴ in depelë yi gedepesuv nyëj ḵos jak yi gedebeek yi jak aggis, log mëm dengis yi menadiik. Gebuk natu löö loḵ kedi jak nah gökin.”

*Yakobus Luho Jon Hir Tepëk
(Mt 20:20-28)*

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medelok tepëk vu bë, “Tatovaha! Alu bë ḵetaḵ gagek ti vu hong in gwevong vu aluu.” ³⁶ Loḵ Yesu loḵ tepëk yah vu luho bë, “Melu kwamin nevo bë sa gevong nabë va vu meluu-a?”

³⁷ Loḵ luho denër yah bë, “Genänër vu aluu in tamusën sën rək gemedo los nim wëëk böpata gevunëḵ vunëḵ yagek yi lo, og mëm alu natu hong gadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwë medo nemam vesa, gengwë medo nemam këj.” ³⁸ Rək Yesu nër yah vu luho bë, “Meluu duḵin gagek sën melu nekwetaḵ in vu sa-ë degwa! Ma melu yoh vu bë melu rək nanum dok kap* sën sëḵ nanum dok lo? Ma melu yöh vu bë rək jipek bël* nabë sën sëḵ jipek dok lo?”

³⁹ Loḵ luho deyogekin bë, “Alu ayoh vu!”

Lob mëm Yesu nër vu luho bë, “Melu nër yönon! Kap* sën sëḵ nanum dok lo, og melu rək nanum dok, gemelu rək jipek bël nabë sën sëḵ jipek lo. ⁴⁰ Rək mu mehö sën rək medo gëp sa nemaḵ vesa, gemehö sën rək medo sa nemaḵ këj lo, og su neggëp vu sa rë. Gaḵ alam sën Amaḵ yö ggöoin sir raḵ lo, sën rək demedo dok.”

⁴¹ Lob sir nemadluho denḵo luho hir gagek sënë, lob ahëj sengën vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rək Yesu supin sir genër vu sir bë, “Ham raḵ alam dahis nij bë hir alam sën denëḵin sir lo, og denëḵo sir raḵ vu hir alam, gehir alam böp denedëḵinengin hir alam raḵ horek ngahi. ⁴³ Rək mu ham, og ham su gwevong nabë sënë. Gaḵ bë ham ti gevongin

* **10:38:** Yesu nër maggin sën vongin natök vu yi, rək peḵḵirin gagek raḵ ripeksën bël.

nabë natu ham mehö böp ti, og gevong ngaa nabë sën tu ham hur in dok vu ham, ⁴⁴ log bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö muginsën ti, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris lo, begevong huk nyëmasën vu ham pin. ⁴⁵ In Mehönon Nalu yik nebë sënë. Su yam in bë mehönon pin degevong huk mededok vu yi rë, gaq yam in bë gevong huk vu mehönon pin los nadiik dok nah alam ngahisekë bej in geko sir nah vu Anutu.

Mehö Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Rak
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu losho yi hur maluh ya detök ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam ngahisekë deneya ving yi. Loq ya verup detök vu Timaius nalu Bartimaius mala kenod menedo loq aggata nenga, bemedo neketag monë lu ngaa vu alam bë dedok vu yi. ⁴⁷ Lob ngo Yesu Nasaret bengö nebë verup, lob tahi ya niwëek bë, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” ⁴⁸ Loq alam pin saga depetupek rak yi medenër bë aye nama. Rëk ma gepasang netahi niwëek rot bë, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” ⁴⁹ Lob Yesu nare benër vu sir bë, “Nabë nam!” Lob detahi yam bedenër vu bë, “Ayom sepëp jak! Tahi hong, om kwedi jak megena vu!” ⁵⁰ Lob selevekin yi röpröp sën bom yi loq lo ya, gekedi pesöng meya vu Yesu. ⁵¹ Loq Yesu loq tepëk vu yi bë, “Gevongin bë sa gevong va vu hong-a?” Loq mehö sën mala kenod lo nër yah vu bë, “Mehöbö! Sa bë gwevong sa malağ natum in sa galë nyëg gökin!” ⁵² Lom mëm Yesu nër vu yi bë, “Om gena! Ayom yam timu vu sa, om vong bemalam nivesa rak!” Lob pevis menelë nyëg, loq mëm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

Yesu Lok Ya Yerusalem Lob Alam Deko Yi Rak
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ² genër vu luho bë, “Melu na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu. Lob melu na berup aggatavi loq melu rëk gwelë nabë deseyu dogi nalu ti menare loq sagu. Dogi nalu ti sën su mehöti rak wirek rë geyö nahën nare, lob melu kwevelekin begweli nom. ³ Genabë mehöti bare gelë meluu, bedok tepëk vu meluu nabë, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanër nah vu nabë, ‘Mehöbö bë jak mena!’ lob mëm rëk gevong nam pevis.” Nër vu luho nebë saga, log vong luho ya. ⁴ Luho deya lob detök vu dogi nalu yoh vu sën nër lo. Deseyu melok nare aggatavi benare rangah loq aggata böp, lom luho dekevelekin. ⁵ Galam vare denelë luho, lob delok tepëk vu luho bë, “Melu gwevong va vu dogi nalu saga sën melu nekwevelekin-ë?” ⁶ Rëk luho denër Yesu aye vu sir, lom mëm delëin dogi ya vu luho. ⁷ Lob luho deli dogi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir röpröp rak demi, log mëm Yesu rak ya nedo. ⁸ Lob alam ngahisekë dekah hir tob medevah loq aggata, gesir vahi deneserög medeneya aggata vahi vahi medenesap kapah medenevah aggatata ving, geYesu nerak dogi meneggök. ⁹ Lob alam sën denemuğin gesën denetamuin yi lo denepisek in medenetahi bë, “Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöbö niwëek.

¹⁰ Anutu semu hil kenud Davit yi buk sënë, sën vongin nom berup vu hil gökin. Om hil gaqo Anutu arë jak na vavunë!”

¹¹ Lob Yesu ya metök ya Yerusalem belok ya Anutu yi dub-vabuung-böp beko loq belë ngaa pin, loq hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnë medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik**
(Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diikahë, ¹³ lob nelë kele pik* ti nare adingnë geris ngahisekë rot, lob ya dus in bë sero anon. Ya deverup vu lom lë rëk ris meris ganon ma, in yi buk nahën gesu nesis anon rë. ¹⁴ Lob nër vu kele bë, “Su rëk gengis anom bemehönon dega gök nahin rë!” Geyi hur maluh vare denengo nebë sënë.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob lok yah Anutu yi dub-vabuung-böp ggökin, lob tii alam sën denevong huk bagosën lok lo. Log keyovekin alam sën denepekwe* monë lo hir tevor, los alam sën denetung nuung in bë alam debago bedebesi natu hir seriveng lo hir sëa. ¹⁶ Log nërin mehönon pin bë su degeko hir ngaa medenah medenom nabë aggata dok dub vabuung. ¹⁷ Log nër vu sir bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kaþiya nebë: ‘Sa beggang og rëk denanër nabë beggang-jom-raksën-yi in mehönon vu dob pin denajom jak dok.’ Rëk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.”

¹⁸ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën dengo bë Yesu nër gagek nebë sënë lob desero aggata in bë dengis yi menadiik. In deneggöneng in yi, in alam pin avij netök in yi gagek bemedo denengo. ¹⁹ Nebë saga lob hes luk ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nër Gagek Rak Kele Pik Meransën*
(Mt 21:20-22)

²⁰ Lob monbuk lok yom deverup, lok delë kele pik* sënë bë meran ya. Ris meran gegega giln gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gagek menër vu bë, “Tatovaha! Gwelë! Kele pik* sën geterot lo meran bebebov ya!” ²² Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwevong geving Anutu! ²³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti nanër vu kedu sënë nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rë, gak gevong geving nabë yi gagek sënë rëk anon jak, og rëk anon jak. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Ngaa sën genejom rak megenekwetag in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabë rëk gweko anon, og rëk bo vu hong yönon.

²⁵ Log nabë ham bare najom jak na vu Anutu, rëk ham ahëmin sengën neggëp vu mehö la, beham kwamin nevo nebë devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na verök yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabë saga, og mëm ham Amamin sën nedo yagek lo rëk dahun ham hömin ngaa nipaya na geving. ²⁶ [Gak nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë, gak yö rëk gëp vu ham.]”

Delok Tepëk Bë Re Vo Arë Böp Los Niwëek Vu Yesu
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Lob ya detök yah Yerusalem lob neko lok Anutu yi dub-vabuung-böp lo ggökin, lob alam-deneko-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detök vu yi. ²⁸ Lob delok tepëk vu yi bë, “Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggoin hong rak-a?”

²⁹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë dok tepëk in gagek ti nök vu ham rë, lok nabë ham nanër nom, og mëm sëk nanër mehö sën ggoin sa rak in bë sa gevong huk agi nök vu ham. ³⁰ Ham nanër gagek sënë vu sa rë nabë: Jon neripek alam, og yam vu yagek, ma, sepa lok mehönon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yö yah denesap sir rak medenenër vu sir nebë, “Bë hil nanër nabë yam vu yagek, og rëk dok tepëk nom nabë, ‘Rëk nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ³² Log nabë hil nanër nabë sepa lok mehönon vu dob kwaj...?” Rëk su yoh vu bë denanër gagek sënë rë, in deneggöneng in alam sën vare denengo lo bë rëk dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti yönon.

³³ Lom denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehö sën ggooin sa raḵ lo vu ham rë!”

12

Yesu Peggirin Gagek Raḵ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain (Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin gelöng netu heek, log semu nyëḡ ti in napip wain anon doḵ. Log lev beggang ading ti sën debare jaḵ medemalajin wain lo. Loḵ tum vo huk sënë loḵ ya mehö la nemaj in bë degegin, loḵ mëm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëḡ ading ti meya nedo. ² Gebuk sën wain anon nemoneḵ lo dus raḵ, lob huk ala sënë nevonḡ yi hur ti ya vu mehönon sën denegin huk lo, in bë geḵo yi wain anon vahi. ³ Rëḵ dejom yi ahon medeveek yi gedevonḡ yi yah meya nema meris. ⁴ Loḵ huk wain ala lo vonḡ yi hur ngwë yah ggökin, loḵ desis yu raḵ begö, bedevonḡ paya vu yi rot. ⁵ Lom yik vonḡ hur ngwë ya, loḵ desis yi mediik ya; genevonḡ yi hur ngahiseḵë deya ggök ggökin nebë saga, lob deneveek vahi, gedenezis vahi medenediik. ⁶ Nebë saga lob yi hur pin maya geyik nalu perurek timu sën ahë neving yi rot lo nahën nedo ving yi. Lom kwa vo nebë, ‘Sa nalug sënë, om rëḵ degurek babu!’ lom vonḡ yi ya raḵ neggëp hus. ⁷ Rëḵ alam sën denegin yi huk lo, yö denër vu sir nebë, ‘Mehö sënë rëḵ doḵ nah ama ben begeḵo yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sënë natu hil ngaa!’ ⁸ Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detë yah dobnë.

⁹ Nebë saga, om huk wain ala sënë maḵ rëḵ gevonḡ nabë va vu sir-a? Rëḵ na bekevoh alam sën denegin yi huk lo bemalaj nama na veröḵ yi, log mëm gevonḡ huk sënë vu alam mewis la medegegin. ¹⁰ Ma maḵ ham su tevin gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë.

Rëḵ mu sënë netu gelöng niwëek beggang nyëḵetu yi.

¹¹ Mehöböp vonḡ sënë

lom he halë bë nivesa rot!’ ”

¹² Lob alam Yuda hir ggev derak ni bë nenër gagek peggirinsën raḵ sir, lom devonḡ in bë denaduu yi na ḵarabus, rëḵ deggöneng in alam ngahiseḵë sën denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vonḡ Gagek Raḵ Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Yi Monë-takës-yi (Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

¹³ Lob devonḡ Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bë deseggi yi, in bë nabë nanër gagek ti paya, og denajom yi ahon nabë sën mehönon denesis soḵ loḵ loḵ lo.

¹⁴ Ya deto vu yi lom deloḵ tepëḵ vu bë, “Tatovaha! He raḵ nim bë hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehönon megenër gagek yah nenga rë! Gesu genehöneng in alam malaj rë, gaḵ genenër gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving, log genatateḵin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. Om genanër vu he rë nabë hil getë takës na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rëḵ getung ma hil su rëḵ getung rë?”

¹⁵ Rëḵ Yesu raḵ nij bë kwaj luu, lom nër vu sir bë, “Ham neseggi sa in va? Ham gwëḵo monë gahis ti nam sa galë rë!”

¹⁶ Lom deḵo ti ya vu, loḵ loḵ tepëḵ vu sir bë, “Re ḵenu los arë sën raḵ neggëp agi?” Rëḵ bë, “Sisar*!” ¹⁷ Lom Yesu nër vu sir bë, “Om ham gwëvonḡ Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delëḵ rot gavij netoḵ in nër gagek sënë los kwa.

Hil Medo Malad-Tumsën Nabë Va? (Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëk dekedî jak nah rë. Lob sir la deya vu Yesu medelok tepëk vu yi bë, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sënë vu hil meneggëp bë, ‘Bë mehöti ari ti nadiik geyi alov nedo, rëk mu luho su deko naluj rë, og mëm ari geço yi alov natu venë meluho degeço naluj vu ari sën diik lo’. ²⁰ Lob hur magëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob arij aguu ko avëh, ²¹ loç diik geluho su deko naluj rë. Lom tum ari amon ko yi alov, rëk luho su deko naluj rë, log amon diik ving. Log gwee nebë saga, ko alov rëk diik geluho naluj ma. Beyik sir pin devong nebë sënë metök ya arij meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avëh sënë diik raç neggëp hus. ²³ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiksën dekedî jak nah lo, og avëh sënë rëk natu arij ti tena venë? In sir pin deko avëh timu saga netu venëj.”

²⁴ Loç Yesu nër yah vu sir bë, “Ham dugin Anutu yi gagek sën neggëp loç yi kapiya lo, geham dugin Anutu niwëek ving. ²⁵ Vu Buk-tamusën sën mehönon diiksën dekedî jak nah lo, og maluh su rëk degeço avëh rë, gavëh su rëk dejak maluh rë. Gaç rëk demedo nabë angër lo vu yagek. ²⁶ Gagek sën mehönon diiksën dekedî jak nah lo, maç ham su tevin kapiya sën Moses kevu lo rë? Sën nengwah medo netum loç kele yu dabun ti log Anutu nër vu Moses bë, ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!’ ²⁷ Nabë alam-diiksën denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gaç lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. Rëk ham nekwetul loç.”

Horek Böp Sën Kesuu (Mt 22:34-40)

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bë denesap sir nebë sënë, lob nengo bë Yesu nër gagek los kwa vu sir lom loç tepëk vu yi bë, “Horek ti tena sën kesuu horek vahi pin-a?” ²⁹ Loç Yesu nër yah bë, “Horek sën kesuu lo nebë: Hong Israel! Gwengö rë! Anutu sën hil Mehöböp lo, yiç Mehöböp perurek timu, ³⁰ om ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis. Kenum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahëm geving yi los nim wëek pin. ³¹ Lob horek böp ngwë sën netu luu nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo. Behorek ngwë su kesuu horek luu sënë rë!”

³² Loç mehö-horek-yi sënë nër yah vu yi bë, “Genër niröp, tatovaha! Genër yönon nebë Anutu yö timu, gAnutu ngwë su nedo rë. ³³ Log bë hil ahëd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahëd geving yi los nid wëek, log hil ahëd geving alam sën denedo dus vu hil lo nabë sën hil ngo ahëd neving hil, og mëm ngaa sënë kesuu seriveng sën hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin.”

³⁴ Lom Yesu ngo bë mehö sënë nër gagek los kwa lom nër vu bë, “Su genedo ading in Anutu-yi-nyëg rë!” Lob tum alam pin deggöneng in sir gesu delok tepëk yah vu Yesu in gagek ngwë rë.

Yesu Loç Tepëk In Davit Nalu (Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Loç tum Yesu medo nenër gagek vu mehönon loç Anutu yi dub-vabuung-böp, loç loç tepëk bë, “Nebë va sën alam-horek-yi denenër Mehö sën Anutu ggooin raç in bë geço hil nah lo bë degwa vu Davit*-ë? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,
“Gemedo sa nemaç vesa gevu tamusën
og sëk getung alam sën denelë hong paya lo
dedok na vaham gebinë!” ’

³⁷ Yi degwa vu Davit*, loç nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?” Lob alam ngahisekë rot denengo yi gagek bekwaj vesa.

Yesu Nër Alam Horek Yi
(Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegeko arëj jak dok alam tabaak, ³⁹ gahëj neving bë demedo lël mala dok dub-supinsën-yi los jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi. ⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevingin avëh alov rë, gak deneggodek hir ngaa, log denejom rak hus ading meris mu rak alam malaj. Om nyëvewen rëk natök vu sir mekesuu rot.”

Avëh Alov Ti Tung Seriveng
(Lk 21:1-4)

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu keröng sën denetung monë seriveng loḵ vu Anutu lo, benelë alam sën denetung lo. Lob lë mehönön los bengöj-ggoreksën ngahisekë gedenetung monë böpata loḵ ya keröng, ⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yik ḵo monë mahen ḵök luu mu beto metung luk ya ving. Monë ḵök luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti. ⁴³ Lob Yesu supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönön nabë: Avëh alov ti sënë tung seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetung loḵ ya keröng-seriveng-yi lo. ⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönön los bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gak sën denetung lo og yik metes. Gak avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëk yö keyovekin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

13

Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëk Kevoh Na
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluk yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë rak gelöng malangeri gedub böpata benivesa rot!” ² Lob Yesu nër vu bë, “Gëlë beggang böp böp sën delev rak gelöng agi? Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin medegetë geto jeggin jeggin.”

Nivanë Nyëmuḵinsën
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo rak Ḷedu Ḷele-oliv, gAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, loḵ Pita losho Yakobus lu Jon gAndreas bedeya vu yi medelok tepëk bë, ⁴ “Genanër vu he nabë ngaa sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vingin natök nam-a?”

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in mehö la rëk detetuhin ham! ⁶ Alam ngahisekë rëk denam medenanër sarëg jak nah sir nabë, ‘Mehö sën lo, yik sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëk gwengo begö bengö galam denanër jeggin jeggin nabë vingin berup, og ham su newamin jak, in ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën. ⁸ Lob alam dob ngwë rëk dekededi belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekededi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log jemapi rëk gee jak dob la, gemeyip gevong mehönön vu dob la. Ngaa sënë nebë nivanë sën avëh denevimeng in degeko naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rëk degetung ham dok na kaunsor lo nemaj, gedeebek ham dok dub-supinsën-yi, geham rëk bare kiap böp losho alam-los-bengö böp malaj in sa alam ham, lob ham nanër sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu mehönön pin sën denedo dob-ë namugin rë, loḵ mëm buk govek na.

¹¹ Lob bë denaduu ham medegeli ham na karabus medegevong ham bare kot, og ham su newamin jak pevis nabë, ‘Sëk nanër nabë va?’ Ma! Gak dok buk saga ham rëk nanër noh vu gagek sën Anutu yö rëk gevong vu ham lo. In ham su ngo rëk kwamin bo gagek

sënë benanër rë, gaḵ Anon Vabuung yö rëḵ gevong gageḵ sënë vu ham beham nanër. ¹² Lob alam rëḵ degevong arij lo doḵ na alam-begö-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rëḵ degevong naluj nabë, gehurmahen rëḵ degevong amaj los ataj doḵ na hir alam-begö-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rëḵ ahëj sengën vu ham in sa alam ham. ¹³ Log mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëëḵ rot menatöḵ na buk sën denadiik lo, og rëḵ Anutu geḵo sir nah vu yi.”

Yesu Nër Bë Nivanë Böpata Rot Rëḵ Berup

(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴ “Lob bë ham gwelë ngaa vabuung degwa nipaya bare doḵ nyëḵ ti sën su yoh vu bë bare doḵ rë lo begevong paya vu, og alam sën denedo distrik Yudea lo debeya medena ḵedu pevis. (Bë mehöti natevin ḵapiya sënë, og yö kwa bo gageḵ sënë mejak ni rë!). ¹⁵ Bë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeḵo ayööng doḵ buk saga, og su rëḵ doḵ nah geḵo yi ḵupeḵ lu ngaa doḵ beggang ayo rë, gaḵ rëḵ beya mena pevis. ¹⁶ Log bë mehöti na medo huk anon, og su rëḵ pekwë menah beggang in geḵo yi röpröp ayööng yi lu ngaa rë, gaḵ rëḵ beya mena pevis! ¹⁷ Log gëpin avëh sën naluj nare loḵ ayoj lo, gesir sën nahën denevo rur vu naluj lo doḵ buk saga. ¹⁸ Om ham najom jak nabë ngaa sënë su natöḵ vu ham doḵ kwev-ayööng-nikul-yi. ¹⁹ Yönon, doḵ buk saga og rëḵ maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung ngaa pin lo rë, rot beberup gwëbeng sagi. Log su rëḵ maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²⁰ Lob nabë Mehöböḵ su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëḵ medo vesa rë. Rëḵ mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir raḵ lo, om rëḵ bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Doḵ buk saga nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’ ma nanër nabë, ‘Gwelë! Yi saga!’ og ham su gwevong geving hir gageḵ. ²² In Kerisi-kuungsën la los alam denenër gageḵ kuungsën rangah la yö rëḵ dekedi bedegevong huk los niwëëḵ aggagga, gedegevong ngaa böḵ böḵ, lob nabë deyoh vu og rëḵ degeḵo alam sën Anutu ggooin sir raḵ lo nah vu sir. Rëḵ mu su deyoh vu rë.”

Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëḵ Nom Dob

(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²³ “Om ham gwegin ham. Senër gageḵ sënë pin mugin vu ham in bë ham jak ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rë, loḵ mëm ‘hes malakenu doḵ

gekwev su rëḵ natum rë,

²⁵ gebetuheng rëḵ geto in yageḵ,

gengaa los niwëëḵ pin vu yageḵ rëḵ desasukin sir.’

²⁶ Lom doḵ buk saga rëḵ degelë Mehönon Nalu medo doḵ beggob ayo menom los niwëëḵ böpata gevunek vunek yageḵ yi. ²⁷ Lob rëḵ gevong beyi angër dena dengupin yi alam sën ggooin sir raḵ tu yi alam lo noh vu nyëḵ pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tateḵin Gageḵ Raḵ Go**

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ham kwamin bo jak go* rë. Bë purpur berup ngu, og ham nerak ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ²⁹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og mëm ham jak ni nabë Mehönon Nalu yam dus raḵ benare aggata avi. ³⁰ Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëḵ malaj nama na veröḵ yi rë, log ngaa pin sën agi rëḵ anon jak. ³¹ Yageḵ los dob rëḵ mala nama, gaḵ mu sa gageḵ su rëḵ mala nama na rë, yö rëḵ gëp degwata.”

Yesu Nër Bë Su Mehöti Raḵ Yi Buk Ni Rë

(Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

³² “Rêk mu ngaa sënë yi buk gehes mala, og mehönön pin dugin. Angër vu yagek dugin, geNalu dugin ving. Gaḱ Ama yö timu raḱ ni. ³³ Om ham gwegin ham, bemalamin medo natum, in ham dugin buk sën rêk nam natök vu ham lo. ³⁴ Gagek sënë nebë mehöti kedi raḱ beya nyëg ading ti, log nër vu yi hur bë degegin yi ngaa pin, log ya raḱ. Vong huk ggelek yoh vu sir ti ti genër vu mehö sën negin veluung avi lo bë bare gegin nivesa, gesu gëp. ³⁵ Lob rêk ham nabë. Ham medo malamin natum in ham dugin buk sën beggang ala rêk nom lo. Rêk nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sën kökrëeh nahën nesu lo, ma nyëg hengsën. ³⁶ In rêk nom pevis menatök vu ham geham gwëp. ³⁷ Gagek sën senër vu ham agi, og yik senër vu alam pin bë ham medo malamin natum!”

14

Ggev Desap Sir Raḱ Bë Dengis Yesu (Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Lob yik buk luu mu nahën in bë alam Yuda hir buk-vabuung-ggöksën-yi sën denegga brët sën yiist* nema in lo. Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata rot in bë denadëgek medenajom yi ahon. Denevong in bë denaduu yi gedengis menadiik. ² Loḱ denër bë, “Hil su gevong doḱ alam sën denegga nos böp agi malaj, in rêk dedun böpata.”

Avëh Ti Rikin Marasin Raḱ Yesu Vu Betania (Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehö sevuuknyë Simon ben. Denedo bemedo denegga nos, loḱ avëh ti ḱo buayo ti beya beggang ayo vu sir. Dero buayo sënë raḱ gelöng alabasta* gewël reggu nivesa loḱ nare. Wël nart sënë sën denerikin raḱ heljeng beyi monë böpata rot, rêk avëh saga ḱo meloḱ ya vu beberöp buayo raḱ gekeseh raḱ Yesu yu. ⁴ Rêk alam la sën denedo ving sir lo ahëj sengën meyö denër vu sir bë, “Nevasap wël nivesa sënë in va? ⁵ Gaḱ nabë mëm mehöti bago wël sagi jaḱ K300 vu hil og mëm, in hil adoḱ vu alam-ḱupeḱ-masën jak!” Gedenër avëh saga rot. ⁶ Rêk Yesu nër vu sir bë, “Gëpin! Ham su nanër yi! Yö semu sa raḱ ngaa nivesa. ⁷ Gaḱ alam-ḱupeḱ-masën og rêk demedo noh vu buk geving ham gesu rêk nama na rë, lob bë ham kwamin bo nabë ham doḱ vu sir, og mëm ham yoh vu. Gaḱ saḱ su rêk medo geving ham hus ading rë. ⁸ Huk sënë yoh vu avëh sënë bë gevong. Rikin marasin sënë raḱ sa vorot in gero sa navig namugin in sëḱ nadiik mededev sa. ⁹ Gesa nanër vu ham yönön nabë: Rêk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenänër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo mekwaj bo.”

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Bë Rêk Gevong Yesu Doḱ Na Alam Yuda Nemaj (Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev in bë nanër Yesu rangah begevong doḱ na nemaj. ¹¹ Dengo yi gagek sënë, lob ahëj nivesa medenër bë rêk debago yi, lom mëm Yudas kwa nesero buk los aggata sën bë gevong Yesu doḱ na nemaj lo.

Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggöksën-yi (Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)*

¹² Log buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muginsën verup ggovek ya. Yik buk sën denesis sipsip nalu ggöksën-yi loḱ lo sënë, lob Yesu yi hur maluh ya deloḱ tepëḱ vu yi bë, “He na gero nyëg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genër vu luho bë, “Melu doḱ na nyëg böp Yerusalem, og mëm melu rêk natök vu mehöti genakud bël doḱ dëg ti, lom melu tamuin mena. ¹⁴ Lob jak na beggang ti, og melu nanër vu beggang saga ala nabë, ‘Tatovaha nër bë, ‘Sa beggang ayo vatëveḱ yi tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu ggöksën-yi

dok-a?”¹⁵ Loḵ rēḵ tato ayo böp ti sēn detongin medero ggovek ggēp vavunē lo vu meluu, lom melu gwero nos los reggu vu hil doḵ saga.”¹⁶ Nēr vu luho nebē saga, log luho deya raḵ medeloḵ ya Yerusalem meya detōḵ vu ngāa pin yoh vu sēn nēr lo, lob mēm luho dero nos los reggu ggōksēn-yi loḵ beggang ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksēn lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya beggang ti saga. ¹⁸ Lob nahēn denegga nos los reggu, loḵ Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē ham sēn newa nos ving sa agi ti rēḵ gevong sa doḵ na alam sēn denelē sa paya lo nemaj.” ¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti deneloḵ tepēḵ in yi mesepa loḵ bē, “Maḵ sa?” ²⁰ Loḵ nēr yah vu sir bē, “Yiḵ ham nemadluho-bevidek-luu sēnē ti. Ham sēn hil nedagoḵ brēt loḵ gabum agi lo ti. ²¹ Mehōnon Nalu rēḵ nadiiḵ nabē sēn dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya wirek lo, rēḵ mu gēp in mehōti sēn rēḵ nanēr Mehōnon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabē ata su geḵo yi-ḵa?”

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyē Muginsēn

(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahēn medo denegga nos, loḵ Yesu ḵo brēt raḵ gejom raḵ in los ahē nivesa ya vu Anutu. Log debu bevo ggelek yoh vu sir genēr bē, “Ham gweḵo nōḵ gwa! Sa reggos sēnē!”

²³ Log ḵo wain kap ti raḵ, gejom raḵ in los ahē nivesa ya vu Anutu, log vo vu sir pin medenum. ²⁴ Log nēr vu sir bē, “Sa ḵōḵ sēnē, sēn sa ḵeseh loḵ yah mehōnon ngahiseḵē in bē tato nabē gaḵek mewis sēn sejoo in doḵ vu sir lo rēḵ anon jak. ²⁵ Sa nanēr vu ham yōnon nabē sa su rēḵ nanum wain nabē sēnē göḵin nah rē, rot bena berup doḵ buk sēn sēḵ nanum wain agga ngwē doḵ Anutu-yi-nyēḡ.”

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah doḵnē medeyah Ḵedu Ḵele-oliv.

Yesu Nēr Bē Pita Rēḵ Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya raḵ lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham pin rēḵ gwevuu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē:

‘Sa Anutu, sēḵ ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevuu talē medena jeggin jeggin.’

²⁸ Om rēḵ nabē saga, loḵ sēḵ ḵedi jak nah göḵin, lob sēḵ namugin mena distrik Galilea, loḵ ham rēḵ tamuḵin sa.” ²⁹ Lom Pita nēr yah bē, “Sir pin sēnē og maḵ rēḵ degevuu hong gedebeya medena, gaḵ saḵ su rēḵ gevong nabē sēnē rē!” ³⁰ Lob Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa nanēr vu hong yōnon nabē pehi sēnē og ḵōḵrēeh su rēḵ ngu beron luu rē, log rēḵ gedah sa vun beron löö!” ³¹ Loḵ Pita nēr niwēēḵ bē, “Seyoh vu bē sēḵ nadiiḵ geving hong, gaḵ sesu rēḵ dah hong vun rē, gerēḵ nama verōḵ yi!” Lob yiḵ sir pin denēr nebē sēnē.

Yesu Jom Raḵ Loḵ Huk Ti Ggēp Getsemane

(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Lob Yesu losho yi hur maluh ya deverup nyēḡ ti sēn denenēr arē nebē Getsemane lo, lob nēr vu sir bē, “Ham medo sēnē, gesena najom jak rē!” ³³ Lob ḵo Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, loḵ ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁴ Lob nēr vu lööho bē, “Sayog maggin rot vongin bē sa nadiiḵ, om melöö naḵōōḵ medo sēnē bemedo malamin natum begadu sa.” ³⁵ Log tah teka, lob petev meneggēp doḵ, log jom raḵ meketag bē yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi sēnē noh nenga in yi. ³⁶ Lob nēr bē, “Aba-e! nebē Amag-e! Geyoh vu bē gwevong ngāa pin, om gweḵo ngāa maggin sēnē vēr in sa. Rēḵ mu su gesepa doḵ sa gaḵek, gaḵ ngo kwam!”

³⁷ Loḵ yah meya vu lööho melē gedeneḡḡēp yiing, lob nēr vu Pita bē, “Simon, gēewēp-a? Su geyoh vu bē medo malam natum dus ti rē? ³⁸ Ham gweḡin ham, beham malamin natum geham najom jak nabē ngāa ti su keḵē ham. Yōnon, ham ayomin niyes raḵ, rēḵ mu navimin ni tebō!”

³⁹ Lob yah meya ketag vu Anutu beron ngwë ggökin menër gagek timu nebë sën nër mugin lo. ⁴⁰ Loḵ yom to vu sir ggök yahin belë bë deneggëp yah, in malaj neggëp lo. Lom su deyoh vu bë denanër gagek ti nah vu yi rë.

⁴¹ Lom nevong nebë saga netu beron löö, loḵ nër vu sir bë, “Ham ngo nahën newëp geham su malamin netum rë? Maam yik ggovek, in sa buk yam töḵ vu sa ggovek ya! Devo Mehönon Nalu loḵ ya alam nij paya lo nemaj yönon! ⁴² Om ham kwedi jaḵ mehil ana! Ham lë! Mehöti sën gevong sa doḵ na nemaj lo yam dus raḵ!”

Yudas Nër Yesu Rangah Mededuu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Yesu nahën medo nenër bë saga log Yudas verup. Yi sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ḵo alam yu böpata ti medeyam los paëp-yu-anil gebegö. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam teta devong sir yam. ⁴⁴ Lob mehö sën bë tato yi rangah lo nër vu sir vorot bë, “Sëḵ tato Yesu vu ham nabë sënë: Nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon beham gwegin yi nivesa megweḵo mena.”

⁴⁵ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menër bë, “Tatovaha!” log mul* yi. ⁴⁶ Lob dejom yi ahon bededuu.

⁴⁷ Lob alam sën denare ving Yesu lo ti dadii yi paëp-yu-anil vër in newis besap alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁴⁸ Lom Yesu loḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham yam in bë sero mehö-begö-hodeḵ-yi, om sën ham ḵo paëp-yu-anil los begö meyam in bë najom ahon-ë? ⁴⁹ Sa netateḵin gagek vu ham loḵ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rëḵ ham su nejom sa ahon rë! Rëḵ maam Anutu yi gagek sën dekevu wirek meneggëp lo anon jaḵ rë!” ⁵⁰ Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Magëm Ti Veya Meya

⁵¹ Loḵ hur magëm ti sepa Yesu meya. Bom yi loḵ tob meris ti gesepa, lom dejom loḵ tob in bë denajom yi ahon. ⁵² Rëḵ vuu tob loḵ nemaj geveya meya ahë töḵsën.

Yesu Nare Loḵ Kaunsor Mala
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deḵo Yesu ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp, geggev pin losho alam teta galam-horek-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamuin sir meneya, rëḵ nevun yi in sir menyam ggëp ading, meya verup alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi beggang beloḵ ya tete ayo menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëḵ lo.

⁵⁵ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër gagek jaḵ Yesu gemëm dengis yi menadiik, rëḵ ma gesu detöḵ vu rë. ⁵⁶ Alam ngahiseḵë denenër gagek tetuhinsën raḵ yi, rëḵ ma gedenenër jeggin jeggin, gehir gagek su neggëp ti rë. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denër gagek tetuhinsën raḵ yi bë, ⁵⁸ “He hango bë yi sënë nër bë, ‘Sëḵ kevoh Anutu yi dub-vabuung-böp sën mehönon delev raḵ nemaj lo na, loḵ buk natu löö lob sëḵ dev ngwë sën mehönon su denelev raḵ nemaj rë lo bebare nah.’ ” ⁵⁹ Rëḵ ma gehir gagek sën denër agi su neggëp ti ving rë.

⁶⁰ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp kedi nare loḵ sir vuheng atov geloḵ tepëḵ ya vu Yesu bë, “Su gënër gagek ti yom rë? Mehönon sënë denenër gagek va sën raḵ hong-ë?” ⁶¹ Rëḵ Yesu aye ma gesu nër gagek ti yah rë. Loḵ alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ vu yi ggökin bë, “Hong Kerisi* ma ma? Mehö sën hil nehaḵo arë raḵ lo nalu hong-a? Genanër!”

⁶² Loḵ Yesu nër yah bë, “Yik sa lo sënë! Lob ham rëḵ gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëëḵ nema vesa, gerëḵ jaḵ medo beggob vu yagek menom.” ⁶³ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp kweek yi röpröp ading getahi bë, “Hil medo nesero mehönon sën denanër gagek jaḵ yi lo in va? ⁶⁴ Ham ngo bë ḵo yi raḵ besevöḵ Anutu? Om ham kwamin nevo bë?” Loḵ sir pin denër bë vong paya om nadiik.

⁶⁵ Lob depesuv nyěj kos rak yi gedevaku tob ggërin mala gedepëeng yi gedelok tepëk in bë, “Re sis hong-a? Genanër!” Lob ahëvavu sën denegin yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Log Pita nahën nedo rak telig, log alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur avëh ti yam to vu sir ⁶⁷ belë bë Pita medo nevenguh nengwah, lob gët yi pangsen genër bë, “Hong sënëk melu Yesu Nasaret nesepa ham!” ⁶⁸ Rëk lah yi vun bë, “Ma! Sa su rak ni rë! Sa dugin hong gagek sënë.” Lob kedi rak meyah nare lok tete avi, log kökrëeh ti su. ⁶⁹ Lok hur avëh ti sën lo lë yi ggökin genare lok tete avi, lom nër vu alam sën denare dus vu yi lo bë, “Mehö saga yik sir ti saga!” ⁷⁰ Rëk nër ggökin yah bë, “Ma!”

Lob nare teka rë, lok alam sën denaregu lo denër vu Pita ggökin bë, “Yönon rot! Yik hir mehöti sën hong-ë! In hong Galilea ti!” ⁷¹ Rëk Pita du gagek in yi benër niwëek rot neggëp Anutu mala bë, “Yönon vavunë! Sa dugin mehöti sën ham nenër agi! Bë sa gekuung jak og Anutu ngis sa mesa nadiik.” ⁷² Log pevis bekökrëeh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi gagek sën nër lo bë, “Kökrëeh su rëk ngu beron luu rë, log rëk gedah sa vun beron löö.” Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Lok Kiap Böp Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Monbuk anon lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, gekaunsor pin bedevengwëng rak Yesu, log mëm deduu yah meya devo lok ya Pilatus nema. ² Lob Pilatus lok tepëk vu yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Lok nër yah vu bë, “Genër ya meyoh vu!” ³ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev denër gagek ngahisekë rak yi. ⁴ Lom Pilatus lok tepëk ggök yahin bë, “Su gënër gagek ti yom rë? Gengo bë denenër gagek ngahisekë rak hong-a?” ⁵ Rëk Yesu su nenër gagek ti yah rë gema, lom Pilatus kwa ya ngahi rot.

Denër Bë Yesu Nadiik

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë neyoh vu ngebek pin bë Pilatus nelëein karabus ti ti vër. Bë detahi mehöti arë, og Pilatus nelëein mehö timu saga neyah vu sir. ⁷ Lob vu buk saga alam sën denesis begö vu gavman, gesir vahi sën denesis mehö la medenediik beya denedo karabus lo, lob sir ti arë nebë Barabas. ⁸ Lob alam yu böpata verup deya vu Pilatus medeketag vu bë, “Gwevong nabë sën genevong yoh vu ta lo!” ⁹ Lok Pilatus nër yah vu sir bë, “Ham vongin bë sa kevelekin alam Yuda hir mehö-los-bengö sënë lo vër nök vu ham ma ma?” ¹⁰ In rak ni bë alam-deneko-seriveng hir ggev ahëj nevong medenelë Yesu paya, om sën devo yi lok ya nema. ¹¹ Rëk alam-deneko-seriveng hir ggev delok alam pin ahëj bë denanër vu Pilatus bekevelekin Barabas vër. ¹² Lok Pilatus lok tepëk yah vu sir ggökin bë, “Log sëk gevong va vu mehö sënë, sën ham nenër yi bë alam Yuda hir mehö-los-bengö lo?” ¹³ Rëk detahi yah vu bë, “Gengis yi jak na kelepeko*!” ¹⁴ Lom Pilatus lok tepëk vu sir bë, “In va? Mehö sënë vong va paya?” Rëk pasang detahi ya nikelap bë, “Gengis yi jak na kelepeko*!” ¹⁵ Lob mëm Pilatus ngo hir gagek bevongin bë alam ahëj nivesa jak, lom kevelekin Barabas vër, gevong Yesu ya in bë alam-begö-yi debeek yi, lok mëm dengis yi jak na kelepeko*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu

(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Lob alam-begö-yi vahi deko Yesu medelok ya Pilatus yi beggang-gagek-yi ayo ti (Rom ayej nebë Prëtoryam), log detahi alam-begö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröp tob mala sagap ti lok Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub

gedetung rak̄ yu. ¹⁸ Log depelē yi gedesis nemaj vu gedenēr bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong, mehō bōp los gayeheng!” ¹⁹ Log desis yu rak̄ atoheng ngesing gedepesuv nyēj̄ kos rak̄ yi gedeyun lusej vu yi. ²⁰ Denēr pelēsēn rak̄ yi ggovek, log dekah tob mala saḡap sēn vēr gederōp yō yi tob loḡ yah, log deḡo yi yah meya dobnē in dengis yi jaḡ na kelepeḡo*.

Yesu Nare Rak̄ Kelepeḡo

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Deḡo medeya lob detōḡ vu mehōti loḡ aggata geverup. Simon vu Kurene, sēn Aleksander lu Rupus amaj lo, verup in bē doḡ na nyēj̄ bōp Yerusalem, lob alam-begō-yi dejom yi ahon gedenēr bē, “Kwerē kelepeḡo*!”

²² Lob deḡo Yesu medeya nyēj̄ ti sēnē arē nebē Golgota (sēnē nebē Nyēj̄-yuseḡē). ²³ Lob dekeseh mur* teka loḡ ya wain medeggee loḡ gedevo vu, rēḡ nilēlin gesu num rē. ²⁴ Lob desis yi rak̄ ya kelepeḡo*, log detē gelōng mahen teka la in bē gooin sir ti ti jaḡ bedegeḡo yi tob.

²⁵ Log 9 krōk monbuk lob desis yi rak̄ ya kelepeḡo*. ²⁶ Gedekevu yi ḡagek sēn mehōnon denenēr rak̄ yi lo rak̄ neggēp kelepeḡo* yu nebē: *ALAM YUDA HIR MEHŌ-LOS-BENGŌ SĒNĒ!* ²⁷ Log desis alam begō hodeḡ luu rak̄ kelepeḡo* ving. Ngwē nare ggēp nema vesa gengwē nare ggēp nema ḡej̄. ²⁸ [Nebē saga lob Anutu yi ḡagek wirek hen lo anon rak̄, sēn nebē: “Detevin yi ving alam nij paya sēn denekeyēh horek lo.”]

²⁹ Lob alam sēn deneyah gedenevom lo, denenēr pelē rak̄ yi gedenevarah nemaj vu yi gedenenēr bē, “Hongēḡ-o! Genēr bē kwevoh Anutu yi dub-vabuung-bōp na, gegedev nah buk lōo mu? ³⁰ Om ngo gedoḡ vu hong megeduḡ vu kelepeḡo* meḡenam!” ³¹ Galam-deneḡo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denenēr pelē rak̄ yi ving bedenēnēr vu sir bē, “Nelōḡ vu alam, ḡaḡ su yoh vu bē yō doḡ vu yi rē. ³² Nabē yi Kerisi, balam Israel hir mehō-los-bengō yōnon, ḡg gevuu kelepeḡo* geduḡ menam. Hil ḡalē nabē saga loḡ mēm hil gevong geving yi!” Gemehō luu sēn desis luho nare rak̄ kelepeḡo* vahi vahi lo denepelē yi ving.

Yesu Diḡ

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng rak̄, loḡ malakenu loḡ beyoh vu dob pin beyam to 3 krōk sehuksēn. ³⁴ Lob 3 krōk sehuksēn lob mēm Yesu ngeēḡ bōpata bē, “*Eloi, Eloi, lama sabaktani!*” –sēnē degwa nebē: “*Sa Anutu! Sa Anutu! Nebē va sēn gevuu saya-ē?*” ³⁵ Lob alam sēn denare dus vu yi lo vahi denḡo lob denēr bē, “Ham ngo! Netahi Elia!” ³⁶ Loḡ mehōti tup meḡo ngaa ayo sovinsēn sēn nedo loḡ loo lo ti bedaḡoo loḡ wain ahēḡḡin sēn arē nebē vineḡḡa lo, geduu rak̄ ḡagwēḡ gevo ya verup loḡ Yesu avi in bē sesuvn, loḡ mehō sēnē nēr bē, “Ham naḡōōḡ! Hil ḡalē rē nabē Elia rēḡ nam ḡeḡo yi vēr in kelepeḡo* ma rēḡ nama!” ³⁷ Lob Yesu ngeēḡ bōpata log diḡ ya, ³⁸ lob tob bōp sēn neruu dub-vabuung-bōp ayo vabuung lo kweēḡ rak̄ luu ggēp vavu beya metōḡ ahu.

³⁹ Lob Rom hir alam-begō-yi hir ggev ti sēn nare Yesu mala lo lē bē diḡ ya, lom nēr bē, “Mehō sēnē ḡg Anutu Nalu yōnon rot!” ⁴⁰ Gavēh la denare ading teka mevare denelē. Sir lo sēnē Maria vu Magdala, ḡeMaria ngwē sēn Yakobus mahen luho Yoses ataj, ḡeSalome. ⁴¹ Vu buk sēn Yesu nahēn nedo Galilea lo, lom lōōho sēnē denesepa yi medeneloḡ vu yi. Gavēh vahi sēn denesepa yi belosho derak̄ medeya Yerusalem lo denare ving.

Debē Yesu Lok̄ Waḡ-heljēng-yi

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovek in bē duḡ na, lom alam Yuda kwaj nevo bē degero sir in dega nos doḡ Buk-sewahsēn-yi* monbuk. ⁴³ Lom Yosep vu Arimatea sēn kaunsor bōp ti los arē, beyi mehō sēn medo netung mala in buk sēn Anutu-yi-nyēj̄ anon jaḡ lo. Sēn kedi rak̄ los

niwëek meya vu Pilatus meketag vu yi bë juh Yesu nihel vër in kelepeko*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëk in, gekwa vo bë maḵ diik pevis ma va? Lom vong gagek ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, belok tepëk vu bë, “Mehö sënë lo diik ya verök yi ma ma?” ⁴⁵ Rëḵ alam-begö-yi hir ggev vong gagek yom vu, lob rak ni bë diik ya verök yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljeng vër begeko mena. ⁴⁶ Lom Yosep bago tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihel vër in kelepeko* mebom lok, gebë lok ya waak ti sën yö desap lok gelöng meris, log tetolin gelöng böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yoses ata lo, luho delë nyëg sën debë heljeng lok ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Rak Yah

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debago marasin reggu nivesa in bë dejikin jak Yesu nihel vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, lok Soda monbuk anon, lob dekedo rak medeya bedub, lok mëm hes mala tök. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Maḵ re rëḵ tetolin gelöng böpata ti sën nare ggërin waak avi lo na vu hil-a?” ⁴ Lok devër malaj rak medelë lok bë gelöng böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluk ya waak ayo lom delë gemagëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëk mekenuj ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su kenumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi rak kelepeko lo. Rëḵ mu su neggëp sënë rë, gaḵ kedi rak meya. Melöö lë! Nyëg sën debë yi lok lo neggëp meris. ⁷ Om melöö nah mena nanër vu yi hur maluh, gevu Pita geving, nabë: Mugin meya distrik Galilea om ham tamuin. Ham rëḵ gwelë yi vu sagu noh vu gagek sën yö nër vu ham wirek lo.”

⁸ Lob lööho vu waak ayo meto deyom dobnë pevis medeveya medeyah. Denelëk rot gavij netök gedeneeggöng in sir, lom su denër rangah vu mehöti rë.

Yesu Tato Yi Vu Maria

(Jn 20:11-18)

⁹ [Yesu kedi rak lok Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala mugin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis sir lo. ¹¹ Nër bedengo bë kedi rak menedo mala vesa metök vu yi, rëḵ ma gesu debë nengaj vu aye rë.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu

(Lk 24:13-35)

¹² Ggovek ya lok sir luu medo denetetuu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu tök vu luho rëḵ ni agga ngwë rak. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö rangah vu sir vahi, rëḵ su devong ving luho ving rë.

Yesu Vo Huk Vu Sir Nemadluho-bevidek-ti

(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁴ Ggovek lok mëm yi hur maluh nemadluho-bevidek-ti sënë medo denegga nos lok beggang ayo ti, lom ya meto metök vu sir medelë yi, lom nër sir in su devong ving yi rë gayoj niwëek. Nenër sir nebë sënë in su devong ving alam sën delë bë kedi rak yah lo hir gagek rë. ¹⁵ Lok mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa rangah vu mehönon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geripek bël lo, og sëḵ gaḵo yi nom vu sa berëḵ medo mala-tumsën degwata. Gaḵ mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëḵ medo los yi ngaa nipaya menatök jak nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyoh vu bë rëḵ degevong ngaa böp nabë sënë: Rëḵ degetii memö geto dena jak sarëg, log debengwëng dok nyëg ngwë ayej, ¹⁸ log nabë

denajom nyël, ma, denanum bël diiksën, og su rëk denadiik rë. Gerëk degebë nemaj jak alam nijraksën benijvesa jak.”

Yesu Rak Yah Yagek

(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)

¹⁹ Mehöböp Yesu nër vu sir nebë saga ggovek ya, log Anutu ko yi rak yah yagek benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya rak beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëg pin, geMehöböp nedo ving sir menelok vu sir, genevong ngaa böp los niwëek yoh vu gagek sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Kapiya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tök vu he lo, bedekevu loḵ ya kapiya vorot. ² Desepa loḵ alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu muginsën lo ayej, bedekevu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gägek rangah, om deturin vu he. ³ Rëḵ mu sa kwag nevo ving bë mak mëm sëḵ kevu niröp rot begevong nöḵ vu hong, in sa nado ving sir hus ading beseloḵ tepëḵ in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë gejak gägek sën detahu hong lok lo ni nivesa nabë sënëḵ yönon rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëḵ Gëḵo Nalu Jon

⁵ Mehö-neḵo-seriveng ti nedo loḵ buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia negin sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loḵ horek los Anutu yi gägek pin gesu denevuu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëḵ luho naluj ma, gElisabet nare babu seḵë, beluho atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevong, lob ḵo rak menevong menare Anutu mala. ⁹ Yik deggooin yi rak loḵ alam-deneḵo-seriveng vahi yoh vu sën denevong lo, in bë doḵ na Mehöböḵ yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahiseḵë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, log loḵ ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë geMehöböḵ yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëḵ meḵenu ya, geggöneng rot. ¹³ Rëḵ angër nër vu yi bë, “Sakaria, su gegöneng! Anutu ngo hong vengevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëḵ gëḵo hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabë Jon. ¹⁴ Rëḵ ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëḵ gëḵo yi, lob alam ngahiseḵë rëḵ kwaj vesa rot in yi medenapisek in. ¹⁵ Lob rëḵ natu ggev mebare Mehöböḵ mala. Su rëḵ nanum wain los bëḵ niwëëḵ rë, gaḵ yö rëḵ nahën doḵ bare ata ayo, log Anon Vabuung rëḵ doḵ nam gërin ayo. ¹⁶ Lob rëḵ gërin alam Israel ngahiseḵë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböḵ lo. ¹⁷ Rëḵ natu mehö niwëëḵ los gayeheng nabë sën Elia wirek lo benamugin, loḵ mëm Mehöböḵ tamuin yi menam. Rëḵ gevong mamer, lob alam hib los hurmahen degelë sir nivesa. Log rëḵ gërin alam-gägek-keyëhsën ayoj bedesepa doḵ alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëḵ gevong huk in mehönon borot medegero sir in Mehöböḵ rëḵ nam.”

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, “Sëḵ jak gägek sënë ni nabë yönon nabë va? Sa atov ya, besa venëḡ atov ya ving.”

¹⁹ Loḵ angër nër yah vu bë, “Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vong sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, megevong bengö nivesa sënë nöḵ vu hong. ²⁰ Om gwengö rë! Sa gägek sënë rëḵ anon jak doḵ buk sën Anutu ggoooin rak vorot lo. Rëḵ su gevong ving sayeg rë, om rëḵ gengoo jak kwam, gesu rëḵ gebengwëng rë, rot bena berup doḵ buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm.”

²¹ Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot lok dub ayo vabuung. ²² Loḵ luk yom, lob su yoh vu bë bengwëng rë. Lom derak ni bë töḵ vu ngaa agga ti loḵ dub ayo vabuung. Lom yik netato ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Loḵ Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, loḵ mëm venë Elisabet nalu loḵ, beyö neggëp beggang ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neḵo Mehöböḵ arë rak bë, ²⁵ “Mehöböḵ vong nebë sënë vu sa. Sa naluj ma besa nig nemum, rëḵ ma geMehöböḵ kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëk Gëko Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu loḵ bekwev nemadvahi bevidek ti ggovek ya, loḵ mēm Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëg böp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avö ti sën deggoin yi raḵ ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong.”

²⁹ Maria ngo gagek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Maḵ gagek va ti sënë?”

³⁰ Loḵ angër nër vu yi bë, “Maria, su newam jaḵ. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengö rë! Rëḵ nalum doḵ, lob gweḵo nalum maluh ti. Lob getahi ggev jaḵ nabë Yesu. ³² Rëḵ natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesuusën nalu. Log Anutu rëḵ gevong yi natu mehö-los-bengö doḵ nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëḵ natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëḵ natu alaj megegin sir degwata los degwata.”

³⁴ Loḵ Maria loḵ tepëḵ yah vu angër bë, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va, in sengo nahën nado gesa su raḵ maluh ti rë?”

³⁵ Loḵ angër nër yah bë, “Anon Vabuung rëḵ jaḵ nöḵ hong, gAnutu Vavunë Kesuusën niwëëḵ rëḵ gebom hong. Om rëḵ denanër hurmahen sën gweḵo agi vu tamusën nabë vabuung, los denanër nabë Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengö agi rë! Hong ngwë Elisabet atov ya, rëḵ nalu agu loḵ nare ahë. Wirek og alam denenër yi bë nare babu sekë, rëḵ gwëbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

³⁸ Loḵ Maria nër bë, “Mehöböp yi hur avëh sa, om yö gevong noh vu sën genër aga.” Lob mēm nedo gangër ya.

Maria Ya Nelë Elisabet

³⁹ Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya beggang-bu ti ggëp Yuda hir nyëg ḵedu, ⁴⁰ beya meloḵ ya Sakaria yi beggang benër hes vuheng raḵ Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee loḵ ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwëëḵ bë, “Anutu semu hong kesuu avëh pin. Besemu hurmahen sën nare loḵ ayom aga ving. ⁴³ Sa nebë va om sën Mehöböp ata yam vu sa-ë? ⁴⁴ Om gwengö rë, sa hango ayem loḵ ya nengag, lob hurmahen sën loḵ nare sayog agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yönon, Mehöböp rëḵ semu hong in gevong ving gagek sën nër vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nër bë:
“Sa nehako Mehöböp arë raḵ loḵ ayog.

⁴⁷ Lob sanog nepisek in Anutu sën ḵo sa yah vu yi lo.

⁴⁸ In sa og ngaa meris,
rëḵ setu yi hur avëh besemu sa.

Om vu gwëbeng sënë gevu tamusën, og alam pin rëḵ denanër nabë Anutu semu sa.

⁴⁹ In Anutu Mehö Niwëëḵ ata vong ngaa böpata rot vu sa, garë tu vabuung.

⁵⁰ Yi semusemu neggëp ving alam sën deneggurek babu lo,
genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.

⁵¹ Nema nevong huk niwëëḵ,
log netii alam sën deneko sir raḵ loḵ ayoj lo, meya denepalët loḵ.

⁵² Nedahun alam-los-bengöj niwëëḵ wëëḵ,
geneko alam sën su arëj rë lo raḵ.

⁵³ Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo, bedeneko beggovek,
rëḵ alam sën los bengöj-ggoreksën lo, og netii sir yah los nemaj meris.

⁵⁴ Neloḵ vu yi hur Israel,
in yö nahën kwa nevo yi gagek

⁵⁵ sën nër wirek vu hil dobahë Abraham lo bë
rëk kwa gevongin yi losho yi mewis sën rëk deberup vu tamusën lo,
beyö gëp degwata.”

⁵⁶ Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö, loḵ yah meya ben.

Elisabet Ḷo Nalu Jon

⁵⁷ Lob Elisabet yi buk ggovek ya bë geḶo nalu, lob Ḷo nalu aguu. ⁵⁸ Lob yi alam sën sir beggang-bu ti lo losho alam sën sir degwa ti lo denḶo bë Mehöböp semu yi böpata rot, lob kwaj vesa ving yi.

⁵⁹ Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bë degerah* hurmahen navi. Devongin bë detahi ama arë Sakaria jaḶ yi, ⁶⁰ rëk hurmahen ata nër bë, “Ma! Hil tahi Jon jaḶ yi.” ⁶¹ LoḶ denër yah vu yi bë, “Rëk mu hong alam ti su arë nebë saga rë-o.” ⁶² Rëk ma, lob detato raḶ nemaj vu ama bë vongin bë tahi ggev re jaḶ nalu, ⁶³ lob tato bedeḶo taperë mahen ti yam bekevu raḶ bë: “Arë nabë Jon.” Lob kwaj ya ngahiseḶë rot.

⁶⁴ Lob mëm Sakaria kwa nivesa loḶ yah pevis, bemëm daggen sepëp raḶ benevengwëng, beneḶo Anutu arë raḶ. ⁶⁵ Lob alam sën sir beggang-bu ti lo deggöneng rot, beya denër ngaa pin sënë ya meyoh vu distrik Yudea nyëḶ Ḷedu pin. ⁶⁶ Lob alam pin sën denḶo bengö lo debë loḶ ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenër vu sir bë, “MaḶ hurmahen sënë rëḶ jig lob gevong nabë va?” Lob Mehöböp nemalain yi menegin.

Sakaria Yi Raro

⁶⁷ Lob Anon Vabuung loḶ yam ggërin ama Sakaria ayo bevong menër gägek rangah nebë:

⁶⁸ “Hil gaḶo Mehöböp arë jaḶ, hil Israel hil Anutu.

In yam vu yi alam in bë doḶ vu sir begeḶo sir vër in hir ngaa nipaya nyëvewen.

⁶⁹ Genevong mehö niwëëḶ ti verup loḶ yi hur Davit* yi mewis in bë geḶo hil nom vu yi.

⁷⁰ Yoh vu gägek sën nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenenër rangah yö vu agu rot beyam lo.

⁷¹ Bë: RëḶ geḶo hil vër in alam sën denesis begö vu hil los alam sën denelë hil paya lo nemaj.

⁷² Nevong yam in bë gägek kwa-vonginsën sën nër vu hil Ḷenud lo lo anon jaḶ, genevong in bë gägek vabuung sën joo vu sir wirek lo anon jaḶ.

⁷³ Gägek sën nenër los yönon vavunë vu hil dobahë Abraham nebë:

⁷⁴⁻⁷⁵ RëḶ geḶo hil vër in alam sën denesis begö vu hil lo pin nemaj gehil su rëḶ agönengin sir rë,

loḶ mëm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu megaḶo arë jaḶ noh vu buk pin vu dob.

⁷⁶ Log hong, hur mahen-e! Alam rëḶ denanër hong nabë Mehöböp los gayeheng yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti hong.

In rëḶ genamugin megwetongin Mehöböp yi aggata,

⁷⁷ lob Anutu-yi-alam dejaḶ ni nabë vongin kevoh hir ngaa nipaya na, gegeḶo sir nah vu yi.

⁷⁸ Ngaa sënë rëḶ berup in hil Anutu kwa vongin hil,

lom rëḶ gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil nabë sën hes neverup monbuk menetum raḶ hil.

⁷⁹ RëḶ nam in gevong berangah jaḶ in alam sën denedo loḶ malakenu bevongin denadiiḶ lo,

gerëḶ geḶo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod gëp revuh.”

⁸⁰ LoḶ hurmahen sënë rig meböp raḶ, lob töḶ vu kwa besepa loḶ ngaa nivesa. LoḶ mëm ya nedo nyëḶ-yumeris rot beya verup loḶ buk sën töḶ yam tato yi vu alam Israel.

2

Maria Ko Yesu (Mt 1:18-25)

¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vong gagek ya vu alam pin nebë vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arëj. ² Kwirinius tu kiap böp menegin distrik Suria loḵ buk saga, lob vong sensas nyëdahis sënë.

³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bë dekevu arëj.

⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggëp distrik Galilea merak meyah Davit yi nyëg Betlehem ggëp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*. ⁵ Luho venë Maria sën deli vu yi in bë luho denajom nemaj lo, deya in bë kiap kevu luho arëj doḵ ti. GeMaria nalu loḵ nare ayo.

⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bë geḵo nalu.

⁷ Lob ḵo nalu agu mebom yi loḵ tob mebö loḵ neggëp reggu hir gabum-nos-yi, in vatëveḵ bej pup ya genyëg len ti su neggëp rë.

Angër Nër Bengö Vu Sipsip Alaj

⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyëg Betlehem saga bedenegin hir sipsip buk ggëp pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angër ti yam vu sir, benikapiik los vunëḵ vunëḵ yagek yi jëh raḵ sir nebë nengwah böpata, lom deggöneng rot. ¹⁰ Loḵ angër nër vu sir bë, “Ham su newamin jaḵ! Gaḵ ham gwengö rë! Sa haḵo Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sën denedo dob-ë, in bë degengö bekwaj vesa rot. ¹¹ In gwëbeng sënë avëh ti ḵo nalu vu Davit yi nyëg böp Betlehem. Yiḵ yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sën yam in bë geḵo alam vër in hir ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Geham rëḵ gwelë jaḵ sënë nabë debom yi loḵ tob meneggëp loḵ reggu hir gabum-nos-yi.”

¹³ Lob pevis bangër ngahiseḵë vu yagek medeyam ving angër ti sënë medepisek in Anutu medeḵo arë raḵ nebë,

¹⁴ “Hil gaḵo Anutu arë jaḵ na vavunë!

Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelë sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delë Yesu

¹⁵ Angër deyah medeya yagek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalë ngaa sën anon raḵ agu, sën gwëbeng Mehöböp nër tato vu hil lo.”

¹⁶ Log deḵedi raḵ pevis medeya. Ya deverup, lob detöḵ raḵ Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loḵ reggu hir gabum-nos-yi. ¹⁷ Delë ggovek, log denër gagek sën denḵo raḵ hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob alam pin sën denḵo sipsip alaj hir gagek lo ḵenuj ya rot. ¹⁹ Rëḵ mu Maria, og jelë gagek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneḵo Anutu arë raḵ. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sën denḵo los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Raḵ Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö raḵ, loḵ mëm derah* navi, log detahi ggev raḵ yi bë Yesu. Su loḵ nare ata ayo rë geyö nahën, log angër tahi ggev sënë raḵ yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loḵ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedenelūḵ yah dub ayo ggökin in bë nij veseek jaḵ lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deḵo yi medeya Yerusalem in bë degetung yi doḵ na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp loḵ yi ḵapiya lo bë: Avëh degeḵo naluj muginsën, benabë agu, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung. ²⁴ Log luho bë debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bë: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loḵ Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëḵ doḵ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi.

²⁶ GAnon Vabuung tatekin vu yi vorot bë su rëk nadiik pevis rë, gaḵ rëk gelë Mehöböp yi Kerisi* jaḵ mala rë, loḵ mëm. ²⁷ Lob mëm Anon Vabuung kehe ayo beloḵ ya dub-vabuung-böp ayo, loḵ Yesu ata lu ama deḵo yi verup loḵ ya in bë degevong noh vu sën horek nër lo. ²⁸ Lom Simeon ḵo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meḵo arë raḵ bë:

²⁹ “O Mehöböp, mëm sëḵ nadiik los ahëg nivesa,
in gwëbeng sënë gägek sën genër wirek lo anon raḵ.

³⁰ Sa malaḡ raḵ mehö sën gevong in bë gweḵo he nöḵ vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëḵ najëh rangah jaḵ alam dahis pin,
lob geḵo hong alam Israel lo arëj jaḵ rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gägek sën Simeon nër raḵ luho naluj agi. ³⁴ Lok Simeon jom raḵ vu Anutu bë semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bë, “Gwengö rë, hurmahen sënë rëḵ gevong balam Israel ngahiseḵë rëḵ malaj nama, log rëḵ gevong besir ngahiseḵë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëḵ mu alam ngahiseḵë rëḵ nij dëlin yi. ³⁵ Rëḵ nabë sënë in mëm alam ngahiseḵë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natöḵ rangah. Rëḵ mu ngo rëḵ ayom maggin rot geving berëḵ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gägek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëḵ yi atov rot. Yi avö geraḵ regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahi-bevidek-luu, ³⁷ loḵ regga diik, genedo alov rot beyi ngebek 84 raḵ loḵ buk sënë. Rëḵ su nevu dub-vabuung-böp ya rë, gaḵ yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom raḵ menedo mu, benevong Anutu yi huk buk gerangah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loḵ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gägek raḵ hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bë Anutu geḵo alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëg böp Nasaret lo. ⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëëḵ raḵ. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Raḵ Meya Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata deneraḵ medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu raḵ, log yik devong nebë saga mederaḵ medeya Yerusalem in bë degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log deneyah medeneya bej. Gaḵ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata dugin. ⁴⁴ Luho dekuung bë ya ving yi mehö la medeneya. Rot beshuk luḵ, loḵ luho denesero yi beya denesero vu alam sën losho degwa ti lo, genij papu lo. ⁴⁵ Luho desero medenesero rëḵ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, loḵ mëm luho detöḵ vu yi loḵ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gägek, genelöḵ tepëḵ in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëḵ lo ḵenuj ya in kwa los yi gägek sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḵ anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bë, “Aḡuu-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.” ⁴⁹ Lok nër yah vu luho bë, “Melu nesero sa in va? Maḵ melu su kwamin nevo bë sëḵ medo doḵ Amag yi beggang rë?” ⁵⁰ Rëḵ luho su kwaj töḵ raḵ yi gägek sën nër agi degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mëm yah ving luho belööho deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gägek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböp raḵ, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönon denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

*Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gagek
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)*

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yusekë benegin sir. Log Herot* tu yusekë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yusekë menegin alam ggëp distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yusekë menegin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëg-yumeris loḵ buk saga, bAnutu yi gagek neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sën nedo dus vu bël Yordan, benenër gagek vu alam bē degërin sir medejipek bël, lob mēm Anutu rëḵ kevoh hir ngaa nipaya sën neggëp vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē:

“Mehöti aye neraḵ loḵ nyëg-yumeris bē:

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

⁵ Debahu lii ayo böp böp na,
gededev ḵedu böp böp los mahen medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jak.

⁶ In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in geḵo hil nah vu yi lo.’ ”

⁷ Lob alam ngahisekë deya vu yi in bē dejipek bël jak nema, loḵ nër vu sir bē, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bē ham beya in nyëvewen sën rëḵ natök vu ham vu Buk-tamusën agi?

⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. Gaḵ ham su kwamin bo megweko gagek jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gaḵ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bē gevong gelong sene denatu Abraham yi mewis. ⁹ Yönon, in ḵoov nevu nevaleḵ ḵele gega meneggëp vorot. In ḵele pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëḵ buv mebesi jak na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin deneloḵ tepëḵ in yi bē, “Om he rëḵ gevong nabë va?”

¹¹ Loḵ nër yah vu sir bē, “Mehöti sën yi röpröp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën neraḵ vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneko takës* lo la deyam ving in bē dejipek bël, lob deloḵ tepëḵ vu yi bē, “Tatovaha, log heḵ rëḵ gevong nabë va?” ¹³ Loḵ nër yah vu sir bē, “Ham gweko monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gaḵ ham su godeḵ la sevök na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la deloḵ tepëḵ in sir vu yi bē, “Log heḵ rëḵ gevong nabë va?” Loḵ nër yah vu sir bē, “Ham su ngis mehönon jeggjin jeggjin los nanër gagek kuungsën jak sir in nabë ham godeḵ hir monë lu ngaa, gaḵ yik ham gweko ham monë sën ggev denebago ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam dengo gagek sënë, lob kwaj vo ya niwëek loḵ ayoj bē, “Maḵ Jon sënë yik maḵ yi Mehö sën Anutu ggoojin raḵ in bē geḵo hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bē, “Sa naripek ham raḵ bël. Rëḵ mēm mehö los niwëek ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bē sa natu yi hur beḵevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetëhin ḵale ḵale na in yi wit*, gengupin wit* anon jak na yi jök-wit-yi. Gaḵ ḵale ḵale saga og rëḵ besi jak na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gagek ngahisekë ving in bē gelu ayoj medegërin sir.

Herot Ko Jon Ya Karabus
(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)*

¹⁹ Rëk Jon vo gagek rak hir yusekë Herot*, in ggodek ari avëh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya karabus.

Jon Ripek Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom rak, lob yagek tatekin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë soğ nuung beluğ yam rak ya yi. Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong. Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

Yesu Yi Degwa Lo

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho rak, lob mëm ço yi huk rak. Loğ alam kwaj nevo yi bë yik Yosep nalu yi.

Log yik Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat, geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.

Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënëğ yö ngwë).

²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.

Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.

Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.

Ga, Maat ama Matatias (sënëğ yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.

Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.

²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.

Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.

Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënëğ yö ngwë).

Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.

Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.

²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.

Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënëğ yö ngwë).

Ga, Matat ama Levi (sënëğ yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.

Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënëğ yö ngwë).

Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.

³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.

Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.

Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.

Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.

Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.

³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.

Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.

Ga, Peres ama Yuda (sënëğ yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.

Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.

Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.

³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.

Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.

Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.

Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.

Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.

³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.

Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.

Ga, Mahalalel ama Kainan (sënëğ yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan ama Enos.

Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.

Ga, Adam og yik Anutu nalu in tung yi.

4

*Satan Seggi Yesu**(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)*

¹ Anon Vabuung loḵ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris. ² Beya nedo nyëg-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḵ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya loḵ tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër megelöng sënë natu brët.” ⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë.”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi merak ya ḵedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, “Sëḵ bo ngaa nivesa vesa los niwëek sënë pin vu hong barëm böp jaḵ kesuu mehönon pin. In ngaa pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëḵ bo vu yi benatu yi ngaa. ⁷ Om nabë genadudeḵ vu sa megweḵo sa jaḵ, og ngaa pin sënë rëḵ nöḵ natu hong ngaa.” ⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: Yiḵ gweḵo Mehöböḵ sën hong Anutu lo jaḵ, begegurek yi yö timu babu.”

⁹ Loḵ Satan ḵo Yesu ggökin beya nyëg böḵ Yerusalem metung yi raḵ ya Dub-vabuung-böḵ yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, ¹⁰ in gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

Rëḵ gevong yi angër lo
nam degegin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rëḵ detabuu hong doḵ nemaj,
gesu rëḵ gengis vaham jaḵ gelöng rë.”

¹² Loḵ Yesu nër yah vu yi bë,

“Gagek neggëp ving bë: Su geseggi hong Mehöböḵ Anutu.”

¹³ Satan seggi yi raḵ ngaa sënë ggovek, log ya gekwa vo bë maam buk ngwë rë.

*Yesu Ḵo Huk Raḵ Nyëdahis Ggëp Galilea**(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

¹⁴ Yesu ḵo niwëek vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. ¹⁵ Lob netateḵin gagek vu alam loḵ hir dub-supinsën-yi pin, lob alam pin deḵo arë raḵ.

*Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu**(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)*

¹⁶ Lob Yesu yah verup Nasaret sën wirek yi mahen genedo merig loḵ lo, log Buk-sewahsën-yi*, lob loḵ ya dub-supinsën-yi nebë sën yö nevong yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bë natevin Anutu yi gagek. ¹⁷ Lob devo mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi ḵapiya loḵ nema bepuh, lob töḵ raḵ len teka sën dekevu meneggëp bë:

¹⁸ “Mehöböḵ yi Anon Vabuung loḵ yam ggërin sayog.

In yö ggooin sa raḵ

in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bë sa nanër gagek rangah vu alam sën denedo loḵ ḵarabus ayo lo nabë ggovek ya gedegetah sir vër.

Gesa bë nanër vu alam malaj ḵenod lo nabë malaj natum gökin medegelë nyëg.

Gevong sa yam in bë sa gaḵo alam sën ngaa maggin deginengin sir lo vër,

¹⁹ gesa nanër rangah nabë ngebek sën Mehöböḵ gelë mehönon nivesa lo töḵ yam ggovek.”

²⁰ Yesu tevin gagek dus ti sënë ggovek medengo, lob vevir kapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sën denedo loḵ dub-supinsën-yi ayo lo pin yik malaj neya timu vu yi.

²¹ Lob mēm ḵo gagek lo raḵ menēr vu sir bē, “Anutu yi gagek sën ham nahën nengo agi lo anon raḵ gwëbeng.” ²² Lob deḵo arē raḵ, loḵ kwaj neya ngahi in yi gagek nivesa vesa sën nenēr verup avi lo, medenēr bē, “In va gemu sënëḵ Yosep nalu-ē lo?”

²³ Lob nēr vu sir bē, “Yōnon, maḵ ham rēḵ nanēr alam hib hir gagek ti sënë jaḵ sa nabē, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jaḵ namugin rē. Om gwevong ngaa nabē sën he hango bē gevong ggēp Kapernaum lo doḵ ngo hong nyëḡ sënë geving loḵ mēm.’” ²⁴ Loḵ nēr ggōkin bē, “Sa nanēr yōnon vu ham nabē: Alam su denebē nengaj vu mehō-nenēr-gagek-rangahsën ti ggēp yō yi beggang degwa rē. ²⁵ Rēḵ mu sa nanēr yōnon vu ham nabē: Loḵ Elia yi buk og avēh alov ngahiseḵē denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamōo veriik, behob su neto rē yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip böpata yoh vu nyëḡ. ²⁶ Rēḵ Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bē doḵ vu sir rē. Gaḵ mēm yik vong yi meya nyëḡ ngwē vu Sarepat ggēp distrik Sidon mu in doḵ vu avēh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij sevuuk ngahiseḵē denedo Israel loḵ mehō-nenēr-gagek-rangahsën Elisa yi buk nebē saga ving. Rēḵ sir ti su nivesa nerak loḵ sir len rē. Gaḵ yik mehō-yu-ngwē Naaman vu dob Suria yō timu sën nivesa raḵ.”

²⁸ Loḵ alam pin sën denedo dub-supinsën-yi agi denḡo gagek sënë, lob ahēj sengën böpata rot. ²⁹ Lob dekedi deruuk Yesu to meya in nyëḡ saga. Delev hir nyëḡ sagi benedo raḵ nyëḡ ḵedu ti, lob deḵo yi medeya peḵē in bē dejos na. ³⁰ Rēḵ ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mk 1:21-28)

³¹ Loḵ tum ya meto distrik Galilea yi nyëḡ böp ngwē sën Kapernaum. Log Buksewahsën-yi*, lob nenēr gagek vu alam. ³² Denḡo yi gagek, lob avij tōḵ mederanga nemaj in nenēr gagek nebē mehō los niwëek ti. ³³ Loḵ memö ti nedo loḵ mehō ti benedo loḵ dub-supinsën-yi saga ving, lob ngeek bē, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bē gwevong va vu he? Maḵ geyam in bē kwevoh he? Serak nim bē Anutu yi mehō vabuung hong.”

³⁵ Rēḵ Yesu petupek raḵ bē, “Ayem nama! Gegweto gena in mehō saga!” Lob memö sënë tē mehō lo to neggēp dob loḵ sir vuheng, log to meya, rēḵ su vong paya vu yi rē.

³⁶ Lob alam pin delēk anon gedenenēr vu sir bē, “Sënëḵ maḵ gagek re? Mehō sënë nenēr vu memö nebē yi mehō niwëek los bengö ti, om denenḡo aye meto deneya in mehōnon.”

³⁷ Yesu vong nebē sënë, lob bengö ya meyoh vu nyëḡ pin vu sagu.

Yesu Vong MePita Ggen Avēh Nivesa Raḵ
(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)

³⁸ Yesu vu dub-supinsën-yi ayo meluḵ yom, lom ya meloḵ ya Simon yi beggang, geSimon ggen avēh nivanē böpata meneggēp. Lob deketag vu Yesu bē doḵ vu yi. ³⁹ To meya nare dus mekepē yi ya vu, log petupek raḵ nivanē, lob nikul ya. Log avēh kedi rak pevis beneyeh nos in losho dega.

Yesu Ro Alam Ngahiseḵē Menij Vesa Raḵ
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)

⁴⁰ Hes ggovek in bē duḵ na, lob alam deḵo hir alam sën nij nerak lo medeya vu yi. Lob nebē nema raḵ sir pin ti ti benevong benijvesa nerak. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahiseḵē, gedenengeek bē, “Anutu Nalu hong.” Rēḵ petupek raḵ sir bē ayej nama. In derak ni bē yi Mehō sën Anutu ggooin raḵ in bē geḵo hil nah lo.

Yesu Nevong Huk Meneya Nyëḡ Böp La
(Mk 1:35-39)

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loḵ alam desero yi medeya vu yi bedevongin bë denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë. ⁴³ Rëḵ nër vu sir bë, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bë gevong huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loḵ distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ƙo Gël Ngahiseḵë

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahiseḵë ya detetup yi medahis rak, in bë degengo Anutu yi gageḵ. ² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluḵ medeneripeḵ lek. ³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ƙo yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetateḵin gageḵ vu sir.

⁴ Nër gageḵ vu sir ggoveḵ, log nër vu Simon bë, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luḵ ya ading teka loḵ mëm ham gwetë lek duḵ na in ham gwëḵo gël.” ⁵ Loḵ Simon nër yah bë, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëḵ he su haḵo gël la rë. Rëḵ maam genër om saḵ getë lek duḵ nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahiseḵë rot beleḵ vongin bë bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rak yag ngwë lo bë na dedoḵ vu sir. Lob mëm deya bedeko gël rak yag luhoho, rëḵ gël vevii bevongin bë duḵ na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus loḵ Yesu vaha genër bë, “Oo-o, Mehöbö! Gedëin sa gegena! In saḵ ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo loḵ yag delë gël pin sën deḵo lo, lob ƙenuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denvong huk timu lo, ƙenuj ya in ving. Rëḵ Yesu nër vu Simon bë, “Su newam jak, in rëḵ gwëḵo mehönön nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yag ya roneḵ, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehor

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Yesu nedo nyëg böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp loḵ vaha geketaḵ vu yi bë, “Mehöbö! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong mesa niḵ veseek jak.” ¹³ Lob Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving, om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo ƙoinin bë, “Su gena genanër vu mehöti. Gaḵ mëm gena getato navim vu mehö-neḵo-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wireḵ bë hil gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ¹⁵ Rëḵ ma geYesu yi ngaa pin sën nevong lo bengö tup luḵ nyëg meya. Lob alam ngahiseḵë dengo medeyam vu yi in bë degengo yi gageḵ gegevong hir niraksën nama na. ¹⁶ Rëḵ buk la og netah yi ya nyëg-yumeris menejom rak.

Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gageḵ vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horeḵ-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëg neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevu distrik Yudea gevu nyëg böp Yerusalem. Lob Mehöbö vo niwëëḵ vu Yesu in bë gero alam nijraksën benijvesa jak. ¹⁸ Lob mehö la devaḵu mehö ti rak reek medeya vu in seḵë pin selöngin. Lob devaḵu medeya in bë na degebë doḵ Yesu mala gëp beggang ayo, ¹⁹ rëḵ nyëg mir in alam ngahiseḵë, gesu aggata neggëp in bë debaḵu doḵ na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsën medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luḵ ya alam vuheng atov beya meto neggëp loḵ Yesu mala. ²⁰ Yesu lë berak ni bë ayoḵ neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bë, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bë, “Mehö re sagi, sën neko yi rak besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gaq Anutu yö timu yoh vu.” ²² Rëk Yesu rak ayoj ni, lob nër yah vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi in va? ²³ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena!’ og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ²⁴ Rëk sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log peggirin menër vu mehö sën sekë selöngin lo bë, “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jak megenah böm.” ²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi rak avuti rak alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devaku rak lo beneyah ben, geneko Anutu arë rak. ²⁶ Lob alam pin saga kenuj ya gederanga nemaj. Lob deko Anutu arë rak, gedeggöng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yö agga ti.”

Yesu Tahi Levi

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Govek, geYesu to meyah dobnë meneya, lojë lë gemehö sën neko takës* lo ti lojë nedo beggang-takës-yi. Arë nebë Levi.* Lob nër vu yi bë, “Genam gesepa sa.” ²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluho deya.

²⁹ Lob Levi vonë Yesu yi nos böp ti lojë yi beggang, balam sën deneko takës* lo ngahisekë losho alam vahi deyam ving luho belosho denegga. ³⁰ Rëk alam Parisai* losho hir alam-horek-yi delë, lom denër gagek ngahisekë rak Yesu vu yi hur maluh lo bë, “Nebë va sën ham los alam-deneko-takës* losho alam sën denevong ngaa nipaya lo newa nos lojë ti-ë?” ³¹ Lojë Yesu nër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë. Gak yik alam nijraksën mu yö deneya vu. ³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rë. Gak seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj.”

Yesu Tahu Yi Rak Mehö Sën Neko Avëh Lo

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Lojë delojë tepëk vu Yesu ggökin bë, “Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom rak beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevong nebë saga ving. Rëk hong hur maluh, og yö medo denegga gedenum mu.” ³⁴ Lojë Yesu peggirin gagek rak mehö sën neko avëh lo benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë, og yi alam sënë su deyoh vu bë ayej gërin nos rë. ³⁵ Rëk mëm buk sën debo mehö sën ko avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin bayej gërin nos dojë buk saga.”

Yesu Tahu Yi Gagek Rak Tob Los Wain Gememëk Navi

³⁶ Lojë Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekweek tob mewis ti len teka menepeka mugeng ngwë sën nekweek lo len rak rë. Bë mehöti gevong nabë saga, og rëk gevong paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob mugeng rëk gëp ti rë. ³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis lojë memëk navi mugeng rë. Bë mehöti gevong nabë sënë, og wain rëk ngol memëk navi mebeput gewain keseh geto mena. Gememëk navi nipaya jak geving. ³⁸ Gak yik alam yö denetöö wain mewis lojë ya memëk navi mewis og mëm. ³⁹ Log alam sën yö denenum wain mugeng lo, og su ahëj neving wain mewis rë. Gak denenër bë, ‘Wain mugeng mëm nivesa.’”

6

Gagek Rak Sën Hil Su Gevong Huk Dojë Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

* 5:27: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gak yik mehö ngwë.

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii rak nemaj mededah. ² Rêk alam Parisai* la delê medenêr bê, “Nebê va sên ham kweyêh horek Buk-sewahsën-yi-ê?” ³ Loğ Yesu loğ tepêk yah vu sir bê, “Mağ ham su tevin gâgek rak ngaa sên Davit vông wirek lo rê? Sên losho yi hur dediikahêj lo, ⁴ lob loğ ya Anutu yi dub beko brêt vabuung sên denetung netu seriveng benedo ggêp Anutu mala lo. Alam-deneko-seriveng mu yö deyoh vu bê dega brêt saga, gağ alam meris nebê Davit og ma. Rêk gga gevo vu yi hur medegga ving.” ⁵ Log Yesu nêr ving bê, “Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehö-sekê-paya Ti Menivesa Rak Loğ Buk-sewahsën-yi
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwê, lob loğ ya dub-supinsën-yi menetatekin gâgek vu alam. Log mehöti nema vesa belooïn benedo. ⁷ Alam-horek-yi losho alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bê degelê nabê rêk gevong benema nivesa jak doğ Buk-sewahsën-yi*, ma rêk nama! In denesero aggata in bê denanêr gâgek jak Yesu nabê keyêh horek. ⁸ Rêk yö rak ayoj ni. Lob nêr vu mehö sên sekê paya lo bê, “Kwedi genam gebare doğ vuheng atov.” Lob kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nêr vu sir bê, “Sa bê doğ tepêk in gâgek ti vu ham nabê: Mağ horek nêr bê hil gevong ngaa nivesa doğ Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Mağ nêr bê hil adok vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in malaj nama?” ¹⁰ Log mala neko loğ menelê sir pin, log nêr vu mehö lo bê, “Getelo sekêm nam!” Telo sekê ya, lob nivesa loğ ggökin. ¹¹ Rêk alam saga ahêj sengên böpata rot, geyah desap sir rak bê degevang nabê va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarê
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Loğ buk sênê, Yesu tah yi ya kedu ti in bê najom jak, lob medo mejom rak vu Anutu buk ading rot menyêg heng ya. ¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooïn sir nemadluho-mevidek-luu lo rak benêr sir bê Sinarê. ¹⁴ Alam lo sênê: Simon sên Yesu tahi ggev ngwê rak bê Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai. ¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sên Alpeus nalu. Ga, Simon sên yi mehö-neruuk-alam-Rom lo. ¹⁶ Ga, Yudas sên Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sên rêk nanêr Yesu rangah vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Huk Rak Alam Ngahisekê
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Lob Yesu luğ meya ving sir beya nare nyêg neggumeng ti ving yi hur maluh yu böpata. Galam ngahisekê deyam vu nyêg böp Yerusalem, gesir sên distrik Yudea pin, galam loo sên dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo. ¹⁸ Deyam in bê degengo yi gâgek, log gevong behir niraksên nama na. Galam sên memö nevasap sir lo, og Yesu nevong menjivesa nerak ving. ¹⁹ Galam pin denedu sir in bê degebê nemaj jak yi. In yi niwêek ya nevong balam pin nijvesa nerak.

Yesu Nêr Bê Mehönon Deyoh Vu Bê Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bê Dengu
(Mt 5:1-12)

²⁰ Loğ Yesu vêr mala rak menelê yi hur maluh lo, lom nêr bê:
“Ham sên nerak vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rêk medo nivesa doğ yi nyêg.

²¹ Ham sên nediikahêmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rêk jak vu in ngaa nivesa ti vu tamusên rê.

Ham sên nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rêk kwamin vesa menanöp vu tamusên.

²² Alam rêk degelê geham sepa doğ Mehönon Nalu,
lob rêk degelê ham paya,

bedegetii ham, gedepelë ham,
gedenanër ham nabë ham nimin paya,
rëk mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

²³ Nabë degevonğ nabë sënë vu ham, og ham kwamin vesa, geham napisek in rot, in ham nyëvewen sën neggëp yagek lo, og böpata rot. In wirek og ķenuj lo denevonğ nebë sënë vu alam-denenër-gägek-rangahsën lo ving.

²⁴ Gaķ ham sën los bengömin-ggoreksën lo, og gëpin ham!
In ham nedo raķ ngaa sën nivesa vesa lo vorot.

²⁵ Geham sën newa nos böp bahëmin nepup agi, gëpin ham!
In ham rëk jaķ vu in ngaa vu tamusën.

Geham sën nenöp gwëbeng agi, gëpin ham!

In ham rëk ngu mengis ham vu tamusën bemalamin ruk keseh.

²⁶ Nabë alam pin degeķo ham arëmin jaķ, og gëpin ham!

In ķenuj lo denevonğ nebë saga wirek vu alam-gägek-kuungsën lo.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo

(Mt 5:38-48)

²⁷ “Rëk sa bë nanër vu ham sën nengo sa gägek agi nabë: Ham kwamin pesivin alam sën denesis begö vu ham lo. Geham gwevonğ nivesa vu alam sën degelë ham paya lo.

²⁸ Geham najom jaķ in alam sën deneterot ham lo nabë Anutu semu sir. Geham bengev jaķ in alam sën denenër pelë raķ ham lo nabë Anutu dok vu sir. ²⁹ Nabë mehöti petap nengam vahi, og hongëķ gegwërin vahi bepetap geving. Genabë mehöti ngoo dok hong röpröp-ayöong-yi, og genakah hong röpröp ngwë geving, gaķ su gegulin. ³⁰ Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabë mehöti sepos hong ngaa vër in hong, og su genanër vu nabë bo nom. ³¹ Ngaa sën ham ahëmin neving bë alam degevonğ vu ham lo, og yik ham gwevonğ nabë saga vu sir namugin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeķo ham arëmin jaķ in degwa tena? Gaķ yik alam pin og denevonğ nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeķo ham arëmin jaķ in degwa tena? Gaķ yik alam pin og denevonğ nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo dok nah vu ham, og alam rëk degeķo ham arëmin jaķ in degwa tena? Gaķ yik alam pin og denevonğ ngaa vu sir vahi, in bë degeķo hir ngaa vahi dok nah nyëvewen. ³⁵ Gaķ mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönon pin. Ham bo ngaa vu alam, gaķ ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevonğ nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natök vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In nevonğ semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi rë lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevonğin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu nevonğ lo.”

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gägek Nabë Getu Ala

(Mt 7:1-5)

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeķo nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gweķo nyëvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gaķ ham dahun ngaa nipaya sën mehönon denevonğ vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehönon, og Anutu rëk bo dok nah vu ham rot, beham dëg napup avi, beham deginengin gesesesin jaķ beduķ na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham nevonğ vu mehönon lo, og Anutu rëk gevonğ nabë saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mak mehö mala kenod ti yoh vu bë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë? Ma! Bë nabë sënë, og luhohö rëk debës söv dok ti. ⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë. Bë tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mëm luhu ala rëk degëp ti.

⁴¹ Ma genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sën neggëp loḵ malam aga rë? ⁴² Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Ari-e! Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë! Hong mehö kwam luu! In gang neggëp loḵ ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sënë vër in malam govek rë, loḵ mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp loḵ arim mala aga nivesa megebo vër.”

Yesu Nër Bë Kele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Kele nivesa su nesis anon nipaya rë. Log kele nipaya su yoh vu bë rëk ngis anon nivesa rë. ⁴⁴ Om mehönon degelë kele anon, loḵ mëm dejak ni nabë kele nivesa, ma nipaya. In mehöti su nerur mori anon rak aggis niggin ti jes rë. Log mehöti su nerur vud anon rak kele niggin nipaya ti agga rë. ⁴⁵ Om mehö nivesa neḵo ngaa nivesa vër loḵ ngaa nivesa sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenër yam rangah. Log mehö nipaya neḵo ngaa nipaya vër loḵ ngaa nipaya sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenër yam rangah. Mehönon avij nenër gagek sën neggëp loḵ ayoj lo, meneyam rangah.”

Yesu Tahu Gagek Rak Sën Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “Ham ayemin nelok sa bë, ‘Mehöböp, Mehöböp!’ rëk ham su nengo sayeg rë in va? ⁴⁷ Alam sën denam vu sa bedengengo sa gagek bedesepa dok lo ⁴⁸ og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp, belev mudeng len luḵ ya rot. Log bël vaar böpata beya mevuv rak beggang lo, rëk su yoh vu bë kevoh rë. In mehö sënë yö lev niwëek mero. ⁴⁹ Gak alam sën dengengo sa gagek rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luḵ ya gebinë rë, om bël vaar beya mevuv rak beggang saga, lob kevoh ya pevis, benipaya rak ya verök yi.”

7

Yesu Vong Balam-begö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Rak
(Mt 8:5-13)

¹ Yesu nër gagek sënë vu alam ggovek, log ya rak beya meluḵ ya Kapernaum. ² Alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahí (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahë neving yi rot, rëk hur töḵ vu niraksën, bedus rak bë nadiik. ³ Loḵ alam-begö-yi hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bë na denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak. ⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketag niwëek vu bë, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bë gedok vu yi. ⁵ Ahë neving hil Yuda, beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus rak beggang, loḵ alam-begö-yi hir ggev vo gagek vu yi mehö la medeḵo medeya vu Yesu bë, “Mehöböp, su gebasap hong, in saḵ su mehö nig vesa yoh vu in bë gedok na sa beggang rë. ⁷ Log sa su nig vesa in bë senök vu hong geving rë. Om yikḵ genanër jak avim mu, gesa hur rëk nivesa jak. ⁸ Gak yikḵ sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’, og rëk na. Log bë sa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’, og rëk nam. Log bë sa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong huk sënë!’, og rëk gevong. Om yikḵ genanër jak avim mu og yikḵ yoh vu.”

⁹ Yesu ngo gagek sënë, lob ranga nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho denesepa sir medeneya lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su töḵ vu Israel ti gayo

neyam timu vu sa nebë sënë rë.”¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang loḵ delë bë hur lo nivesa loḵ menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëḡ böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahiseḵë rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus raḵ nyëḡ böp saga yi aggata avi, loḵ alam devaḵu heljëḡ ti meya verup deneya bedub. Heljëḡ sënë ata yam ving. In yik nalu aguu perurek timu sën diik agi, geyi avëh alov. Log alam ngahiseḵë vu nyëḡ saga desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lë avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bë, “Su gengu!” ¹⁴ Lob to meya dus bebë nema raḵ reek sën devaḵu heljëḡ loḵ lo, lom denare. Log Yesu nër bë, “Hur magëm-e! Sa nanër vu hong nabë kwedi jak!” ¹⁵ Lob heljëḡ lo kedi raḵ menedo benevengwëḡ. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebë sënë, lob alam pin deggöneng bemëm deḵo Anutu arë raḵ medenër bë, “Mehö-nenër-gägek-rangahsën böpata ti sën verup nare loḵ hil vuheng atov agi.” Gedenër ving bë, “Anutu yam in dok vu yi alam.” ¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëḡ vahi pin.

Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu

(Mt 11:2-6)

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi. ¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bë dedoḵ tepëḵ vu Mehöböp nabë, “Yik hong mehö sën denenër bë rëḵ nam lo sënë, ma he rëḵ medo gegin yi rë?” ²⁰ Lob luho ya deverup vu Yesu medenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genër bë, ‘Maḵ yik hong mehö sën denenër bë rëḵ nam lo sënë, ma he rëḵ medo gegin yi rë?’ ”

²¹ Lob loḵ buk sënë, Yesu medo nevong alam niraksën aggagga menijvesa nerak. Netii memö to deneya in sir, genevong balam malaj ḵenod denelë nyëḡ ggökin. ²² Lob Yesu nër yah vu luho bë, “Melu nah mena nanër ngaa sën melu nelë los nengo agi vu Jon nabë: Alam malaj ḵenod denelë nyëḡ, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerak, galam nengaj mir denengo gägek, galam sën denediik lo vesaj neloḵ yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ²³ Om mehö sën su kwa neya luu luu in sa rë lo, og kwa vesa.”

Yesu Vong Tepëḵ Raḵ Ngaa Ngahiseḵë In Jon

(Mt 11:7-19)

²⁴ Jon yi hur luho deyah, loḵ mëm Yesu nër Jon yi degwa vu alam bë, “Wirek ham ya nyëḡ-yumeris in bë ham gwele mehö nebë va? Maḵ ham ya in bë gwelë nabë ayööḡ neḵo dee ti menekepë ya geneyom-a? ²⁵ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Maḵ ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sën deneröp tob niyes los denedo raḵ ngaa nivesa vesa lo, og sir sagak yö denedo ggëp alam-los-bengöj bej.

²⁶ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti? Eë-ë, om mëm sa nanër vu ham nabë, mëm yi mehö-nenër-gägek-rangahsën, bekesuu alam denenër-gägek-rangahsën pin. ²⁷ Yik mehö saga sën gägek raḵ yi loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

Gwengö rë, sëḵ gevong sa hur ti namugin

mena negetongin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanër vu ham nabë: Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neḵo sir vu dob agi. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḵ dekesuu Jon.”

²⁹ Dengo gägek sënë ggovek, log alam pin losho alam sën denëḵo takës* lo denër bë, “Yönon. Anutu nevong ngaa niröp.” In deneripek bël raḵ Jon nema. ³⁰ Rëḵ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rë, gaḵ deruu demij vu aggata nivesa sën Anutu bë tateḵin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nër bë, “Om mak sək tatekin ham alam buk sënë jak va? Mak ham nebë va? ³² Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig medenetahi vu sir vewen bë:

‘He nasis ggağeng,

rək ma geham su nelöö rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rək ham su nesu menepengah ham ving rë.’

³³ In mehö neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rë. Loğ ham nenër bë, ‘Memö nelok vu yi.’ ³⁴ Log Mehönon Nalu yam, lob negga los nenum, loğ ham nër yi bë, ‘Ham gwelë, mehö saguk mehö ahëta, gemehö sën yö nenum wain pangсэн. Galam sën deneko takës* lo, losho alam sën denevong ngaa nipaya lo vahi hir mehö yi.’ ³⁵ Rək mu hil galë Anutu yi huk los kwa, lob mëm hil ajak ni nabë mehö los kwa ti.”

Avëh Ti Sën Ngaa Nipaya Neggëp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Rağ Wël

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bë na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos.

³⁷ Lob avëh nipaya ti nedo nyëğ sagu, lob ngo bë Yesu medo negga nos loğ Parisai* sënë yi beggang. Lob ko wël reggu malangeri loğ buayo gelöng alabasta* veroo ti beya vu. ³⁸ Ya verup nare loğ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruğ töö rağ Yesu vaha, log revu rağ yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wël merikin rağ vaha. ³⁹ Rək Parisai* sën tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lë ngaa sënë, lob kwa nevo bë, “Yönon, bë mehö sënë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën, og rək jak avëh sën nema rağ yi agi ni, gejak ni geving nabë avëh nipaya.”

⁴⁰ Nebë sënë loğ Yesu rağ ni benër yah vu yi bë, “Simon, sa kwag nevo gägek ti, om sa bë nanër vu hong.” Loğ Simon nër bë, “Tatovaha, genanër nam.” ⁴¹ Lob Yesu nër bë, “Mehöti vo ngaa vu mehö luu meya neggëp vu luho, geluho su devo loğ rë. Ngwë yi K500, gengwë yik hen K50 mu. ⁴² Rək luho su deyoh vu bë debo dok nah rë, lob mehö sënë nilël rağ luho. Om mehö ngwë tena sën rək ahë geving yi rot-a?”

⁴³ Loğ Simon nër yah bë, “Sa kwag nevo bë mehö sën yi nyëvewen böpata mesevök lo mak ahë neving monë ala rot mekesuu.” Lob Yesu nër vu bë, “Genër yoh vu.”

⁴⁴ Loğ Yesu ggërin yah vu avëh sënë genër vu Simon bë, “Gwelë avëh sënë? Seyam hong beggang ayo, rək su gevo bël vu sa in bë seipek vahag rë. Rək avëh sënë og ripek sa vahag rağ mala ruğ gerevu rağ yu viis. ⁴⁵ Log selok yok beggang ayo rək su gemul* sa rë, rək avëh sënë og yö medo nemul* sa vahag rot. ⁴⁶ Log su gerikin wël teka rağ sa yug rë, rək avëh sënë loğ wël nivesa rot sagi rağ sa vahag. ⁴⁷ Om sa nanër vu hong yönon nabë: Avëh sënë ahë neving Anutu pangсэн rot in yi ngaa nipaya ngahisekë rot, rək ma gAnutu dahun ya bemaya. Gağ mehö sën ngaa nipaya mahen mu neggëp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yik ahë neving yi mahen teka mu.” ⁴⁸ Log Yesu nër vu avëh bë, “Sa dahun hong ngaa nipaya ya vorot.” ⁴⁹ Lob alam sën losho medo denegga nos lo kedi denër yah meyom vu sir bë, “Mehö sënë mak yi re om sën bë dahun ngaa nipaya na-ë?” ⁵⁰ Log Yesu nër vu avëh lo bë, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ko hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepëp.”

8

Avëh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek loğ Yesu ya neko loğ nyëğ böp böp los beggang-bu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa rangah vu sir rağ Anutu-yi-nyëğ. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavëh la sën wirek Yesu netii memö in sir los nevo niraksën vër in sir lo deya ving. Sir sënë: Maria sën denenër bë Maria vu Magdala, beYesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sën neğin Herot* yi beggang lo venë Yoana, ga, Susana, gavëh vahi ving, melosho deya. Avëh pin sënë denelok vu Yesu losho yi hur maluh lo rağ hir monë lu ngaa.

*Mehöti Netetëhin Nos Gahis Loḵ Huk Anon
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

⁴ Alam yu böpata desupin sir medenedo galam vu nyëḡ pin deyam vu Yesu, lob nër gägek peḡgirinsën ti sënë vu sir bë, ⁵ “Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob mehönnon denevaḵë gesoḵ yam degga. ⁶ Ga, gahis la to merak nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunë, lob kip rëḵ bël ma, lob meran mediḵ ya. ⁷ Log gahis la to meloḵ ya nedo vos nigginggin ayo, lob vos nigginggin sënë kip berig, lob ggök nos bevong paya. ⁸ Log mëm gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob kip merig basis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bë, “Bë mehöti nenga neggëp, og gengo gägek sënë.”

*Yesu Nenër Gägek Peḡgirinsën Degwa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

⁹ Lob yi hur maluh deloḵ tepëḵ vu yi in gägek peḡgirinsën sënë degwa. ¹⁰ Loḵ nër bë, “Anutu yö tateḵin yi nyëḡ yi gägek vunsën degwa vu ham, beham rëḵ jaḵ ni. Rëḵ alam vahi og degengo gägek peḡgirinsën mu, ‘in malaj rëḵ gelë, rëḵ mu su rëḵ dejak ni rë.

Log rëḵ degengo gägek, rëḵ mu su rëḵ dejak degwa ni rë.’ ”

*Yesu Tateḵin Nos Gahis Lo Yi Degwa
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)*

¹¹ “Gägek peḡgirinsën sagi degwa nebë: Nos gahis sënë yik Anutu yi gägek. ¹² Log gahis la sën to nedo loḵ aggata lo, yik alam sën denengo gägek, loḵ Satan ya neḵo vër in ayoj in bë rëḵ degevonḡ geving lob Anutu geḵo sir nah lo. ¹³ Log gahis la sën to nedo loḵ nyëḡ gelöng lo, yik alam sën denḡo gägek bekwaj vesa in lo, rëḵ mu su luḵ ya ayoj rë. Gaḵ yik devonḡ ving dus teka, loḵ seggisën töḵ vu sir lom delëëin ya. ¹⁴ Log gahis la sën to meloḵ ya vos nigginggin ayo lo, og yik alam sën denḡo gägek medeya medeya, loḵ tum newaj raḵ in maggin aggagga, gemonë los ngaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon raḵ rë gediḵ ya. ¹⁵ Gaḵ gahis sën to meluḵ ya dob jeji lo, og alam sën denḡo gägek medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëëḵ medenevong banon neraḵ lo.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ “Mehöti su netaggi loḵ ram genekeyoveḵin dëḡ raḵ, ma netunḡ ggevek ya reek len rë. Gaḵ netunḡ raḵ ya vavunë, in bë alam sën dedoḵ na beggang ayo lo degelë nyëḡ. ¹⁷ Lob ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëḵ natöḵ nam rangah. Gengaa pin sën mehönnon deneloḵ kesii in lo, rëḵ natöḵ nam rangah vu tamusën balam pin dejak ni.

¹⁸ Ham gwëbë nengamin, in ham gwengo gägek megwero. Mehöti sën neraḵ gägek la degwa ni bekwä nevo lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḵ gägek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na veröḵ yi.”

*Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

¹⁹ Loḵ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bë degelë yi, rëḵ alam yu böpata desup sir medenedo, lob su deyoh vu bë dedoḵ na vu yi rë. ²⁰ Loḵ mehö la denër ya vu yi bë, “Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bë degelë hong.” ²¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Alam sën denengo Anutu yi gägek medenesepa loḵ lo, og sir saga sën sa atag lo arig lo.”

*Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Rak
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)*

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yaḡ, lom nër vu sir bë, “Hil ajaḵ mana ngaggee nenga vahi.” Lom deya. ²³ Yaḡ neya geYesuḵ ggëp yiing. Log sang böpata ti

verup, lob vong bengaggee neluk ya yag ayo bevuuk loḵ bedus raḵ bē malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedenēr vu bē, “Tatovaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek raḵ sang los ngaggee sēn netēē lo, lob sang los ngaggee ahē yes raḵ, gededun ma geneggēp. ²⁵ Log nēr vu sir bē, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yōnon rē!” Lom deggōneng gekwaj ya ngahi medenenēr vu sir bē, “Maḵ mehō sēnē yi nebē va, om sēn nēr vu sang los bēl, lob denḡo aye-ē?”

Yesu Tii Memō To Meya In Mehōti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḵ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggēp ngaggee nenga vahi yi, genyēḡ sēnē neggēp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yag mepesōḡ ya roneḵ, loḵ alam nyēḡ sēnē ti verup vu yi. Memō la denedo loḵ mehō sēnē meyo medo neya ahē tōksēn yō wirek la, lob su nedo loḵ beggang rē, gaḵ yō ya neggēp loḵ waak sēn denebē mehōnon seḵēj loḵ lo. ²⁸ Mehō sēnē lē Yesu, lob nḡeeḵ geto petev meneggēp loḵ vaha. Log nḡeeḵ bōpata bē, “Yesu! Anutu Vavunē Nalu hong! Bē gwevong va vu sa? Sa ḵetaḡ vu hong nabē su gebasap sa!”

²⁹ Nēr bē sēnē in Yesu nēr vu memō bē geto mena in mehō sēnē, in memō sēnē nejom yi ahon beron ngahiseḵē. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu raḵ sēḡ los aēn buk ngahi, rēḵ ma genevapul sēḡ lu ngaa pin. Gememō sēnē netē meneya nyēḡ-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḵ tepēḵ vu yi bē, “Arēm re?” Loḵ nēr yah bē, “Mehōmehō.” In degwa nebē memō ngahiseḵē denedo loḵ yi. ³¹ Lob memō pin saga detahi ya vu Yesu bē, “Su gwetii he doḵ na asoreḡ bōpata sēn adingseḵē rot lo!”

³² Log böōḵ yu ti vare deneruuk raḵ ḵedu dus vu sir, lob memō lo deketag vu Yesu bē, “Mēm gwevong he na vu böōḵ sagu!” Lob Yesu vong sir ya. ³³ Lob memō lo to deya in mehō sēnē beya deloḵ ya böōḵ yu ti sēnē. Lob pevis geböōḵ pin deserōḡ rot beya devēs ya nyēḡ vaha degwa, bedelūḵ ya ngaggee merehōō sir bemalaj maya verōḵ yi.

³⁴ Lob alam sēn denegin böōḵ lo delē, lob deveya medeya, beya denēr ngaa sēnē vu alam nyēḡ bōp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bē degelē ngaa sēn to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelē mehō sēn memō to deya in yi lo, gevēh tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḵ Yesu vaha. Loḵ tum deneggōneng in sir rot. ³⁶ Loḵ mēm alam sēn delē ngaa agi raḵ malaj lo deturin ngaa sēn Yesu vong vu mehō sēn memō nelok vu yi wirek loḵ nivesa raḵ agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denēr vu Yesu bē kedi jaḵ mena, gesu medo hir nyēḡ. In deneggōneng rot. Lob Yesu raḵ yah yag meyah meya.

³⁸ Loḵ mehō sēn memō to deya in yi lo ketag vu Yesu bē na geving yi. Rēḵ Yesu vong yi yah genēr vu bē, ³⁹ “Genah megena bōm, megena genanēr ngaa pin sēn Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehō lo yah meya menēr ngaa pin sēnē vu alam ggēp yi nyēḡ.

Yesu Vong Ggev Nalu Avēh Vesa Lok, Gvong Avēh Sēn Jom Loḵ Yi Tob Lo Nivesa Raḵ
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Lok mehōti arē nebē Yairus ya verup. Dub-supinsēn-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggēp loḵ Yesu vaha, geketaḡ vu yi bē na yi beggang. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu raḵ, lob dus raḵ bē nadiik.

Lob Yesu neya raḵ, loḵ alam ngahiseḵē depeḵa raḵ yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avēh ti neya ving. Niḵōḵ yō medo neyam yoh vu nḡebek nemadluho-bevidek-luu, rēḵ mehōti su yoh vu bē gevong menivesa jaḵ nah rē. ⁴⁴ Avēh sēnē verup ya nare dus loḵ Yesu demi gebē nema raḵ Yesu yi tob nyē. Vong nebē sēnē, lob niḵōḵ tewii ya avuti gesu neyom ggōkin rē. ⁴⁵ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ bē, “Re bē nema raḵ sa?” Loḵ sir pin denenēr yah vu bē sireḵ ma. Log Pita nēr bē, “Sa alaḡ-e! Yik alam ngahiseḵē sēn denare tetup hong meyōk depeḵa raḵ hong aga.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nēr bē, “Ma! Loḵ sir ti bē nema raḵ sa, mesa hanḡo

bë sa nig wëek la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avëh sënë raḵ ni bë ngaa sën vong lo tōḵ yam rangah, om nelëk rot, lob verup ya mepetev meneggëp loḵ vaha, genër sën bë nema raḵ yi tob lo degwa rangah vu raḵ alam pin malaj benër ving bë yi niraksën maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Naluḡ-e, ayom yam timu vu sa, om vong benim vesa raḵ. Om genah megena los ayom sepëp.”

⁴⁹ Yesu nahën nevengwëng vu avëh, log mehöti vu dub ala ben meverup nër vu dub ala sënë bë, “Nalum diiḵ ya, om su gweḵo Tatovaha mala seggi!” ⁵⁰ Yesu ngo gagek sënë rëḵ nër yah bë, “Su newam jaḵ, gaḵ ayom nam timu vu sa mu, loḵ mëm nalum rëḵ vesa dok nah.” ⁵¹ Lob Yesu tōḵ ya ggev lo ben, lob nërin alam pin bë su dedok na beggang ayo geving yi. Gaḵ yik ḵo Pita lööho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedelok ya. ⁵² Galam yö medo denesu medenesis sir in, loḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham su ngu. In sënëḵ su diiḵ rë, gaḵ yik neggëp yiing mu.” ⁵³ Loḵ denöp raḵ yi, in deraḵ ni bë diiḵ ya verōḵ yi. ⁵⁴ Rëḵ Yesu jom loḵ avëh mahen nema getahi bë, “Avëh mahen-e, kwedi jaḵ!” ⁵⁵ Lob avëh mahen lo anon tō meloḵ yah, log kedi raḵ pevis. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avëh mahen ata lu ama ḵenuj ya mederanga nemaj. Loḵ Yesu vo ḵoo vu luho bë luho su na denanër ngaa sënë vu mehöti.

9

Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemaḍluho-mevidek-luu (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Log tahi hur maluh nemaḍluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwëek vu sir in bë denoh vu bedegeti memö geto dena, gedegevong meniraksën nama na. ² Log vong sir ya in bë denanër gagek jaḵ Anutu-yi-nyëḡ, gedegevong balam nijraksën nijvesa jaḵ nah. ³ Log nër vu sir bë, “Ham na, rëḵ mu ham su gweḵo ḵupeḵ sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gweḵo nos, ma monë sepa. Geham su gweḵo röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabë mehöti geḵo ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naḵöök dok beggang timu saga rot beham nom jaḵ. ⁵ Gaḵ nabë su degeḵo ham dok na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in deḵaḵ ni nabë devong paya, log ham na jaḵ.” ⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëḡ pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraksën nijvesa neraḵ yoh vu nyëḡ pin.

Herot Ngo Yesu Bengö* (Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevong lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bë Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bë Elia yom verup. Log la denenër bë alam sën denenër gagek rangah wirek lo ti kedi raḵ yah ggökin. ⁹ Rëḵ Herot* nër bë, “Joneḵ sa ḵetöv kwa lo. Gaḵ maḵ mehö re sën sa nehangö bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bë gelë yi jaḵ mala.

Yesu Vet Alam 5,000 (Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devong lo vu Yesu. Lob ḵo sir raḵ belosho yö detah sir ya nyëḡ-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loḵ alam saga deraḵ ni lob desepa yi medeya. Ya detōḵ vu yi, lob vengwëng vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa raḵ sën Anutu bë natu ala megegin sir lo. Genevong balam nijraksën nijvesa neraḵ ving. ¹² Log sehuk luḵ, lob yi hur maluh nemaḍluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bë, “Gwevong alam sënë dena in dedok na beggang-bu böp los mahen sën denedo dus dus lo bena degëp, in denatōḵ vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëḵ nyëḡ-yumeris tahsën.” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ngo rëḵ bet sir.” Loḵ denër yah bë, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gaḵ yik brët nemaḍvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bë ana baḡo nos in alam pin sënë?” ¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loḵ Yesu nēr yah vu yi hur maluh lo bē, “Ham nanēr vu sir nabē sir mehōdahis luu menemadluho demedo jaḵ yu ti ti.” ¹⁵ Yi hur maluh devong nebē sēnē balam pin to denedo. ¹⁶ Log Yesu ḵo brēt nemadvahi ga, gēl luu lo raḵ, gevarah mala raḵ yaḡek gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bē na debo gelek alam. ¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sēn nedo lo loḵ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

Pita Nēr Yesu Rangah Bē Yi Mehō Sēn Anutu Ggoin Raḵ In Bē Geḵo Hil Nah
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Lob buk ti rē lob Yesu medo nejom raḵ, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loḵ tepēḵ in sir bē, “Alam denenēr sa bē sa re?” ¹⁹ Loḵ denēr yah vu yi bē, “Sir la denenēr hong bē Mehō-neripek-alam Jon. Gela denenēr hong bē Elia. Gela denenēr bē alam-denenēr-gaḡek-rangahsēn wirek ti kedi raḵ yah ggōkin.” ²⁰ Loḵ loḵ tepēḵ in sir ggōkin bē, “Gaḵ hameḵ nenēr bē sa re?” Loḵ Pita nēr yah bē, “Anutu yi Kerisi* hong.”

Yesu Nēr Rangah Bē Rēḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Lob Yesu vo ḵooin niwēek vu sir bē, “Om ham su na nanēr gaḡek sēnē rangah vu mehōti.” ²² Log nēr ving bē, “Mehōnon Nalu rēḵ geḵo maggin ngahiseḵē, galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rēḵ degeruu demij vu yi, gerēḵ dengis yi menadiiḵ, gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah ggōkin.”

²³ Log nēr vu sir pin bē, “Mehōti bē natu sa hur, og kwa birek in yi gekerē yi kelepeḵo* noh vu buk metamuin sa. ²⁴ Mehōti bē kwa bo yi begegin nivesa, og rēḵ anon mala nama. Gaḵ mehōti bē kwa birek in yi menadiiḵ in sa, og rēḵ na medo mala-tumsēn. ²⁵ Gaḵ nabē mehōti yō geḵo yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiiḵ, og yi ngaa sēnē rēḵ doḵ vu yi nabē va? ²⁶ Log nabē mehōti göneng in mehōnon bedah sa los sa gaḡek vun, og Mehōnon Nalu rēḵ dah yi vun doḵ buk sēn nom los Ama yō niwēek garē böpata, gelos angēr vabuung nij wēek gevunek vunek yaḡek yi lo. ²⁷ Sa nanēr vu ham yōnon nabē alam sēn denare agi vahi su rēḵ denadiiḵ rē, gaḵ rēḵ nahēn demedo medegelē gAnutu nam in gēgin hil.”

Yesu Navi Agga Ngwē Raḵ
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu nēr gaḡek sēnē ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-löö ya ggovek, loḵ ḵo Pita lööho Jon lu Yakobus medeya ḵedu, in bē najom jaḵ. ²⁹ Medo nejom raḵ, lob mala agga ngwē raḵ, geyi röpröp veroo meris nebē davēs. ³⁰ Log pevis bemehō luu yam vare denevengwēng ving yi. Yiḵ Moses lu Elia. ³¹ Luho deyam los nij ḵapiiḵ, meyam denenēr ngaa pin sēn Yesu rēḵ gevong gēp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi. ³² Pita lööho malaj neggēp pangsēn rot bē degēp yiing. Rēḵ su deneggēp yiing rē, lob delē Yesu niḵapiiḵ ving mehō luu sēn lööho denare lo. ³³ Lob luho bē degevuū Yesu gedenah jaḵ, lob Pita nēr vu Yesu bē, “Sa alag-e! He nado mehalē ngaa sēnē om mēm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwē vu Moses, gengwē vu Elia.” Pita su kwa vo mero rē, gaḵ newa raḵ om pevis menēr nebē sēnē.

³⁴ Nahēn nenēr gaḡek sēnē, log beggob ti yam kebu sir. Loḵ yam rot beggēr in sir, lob newaj raḵ rot. ³⁵ Log gaḡek ti yam loḵ beggob ayo bē, “Sēnēḵ sa nalug. Sehoo in yi rak ggovek ya. Om ham gwebē nengamin vu yi.” ³⁶ Dengo gaḡek sēnē ggovek, log delē bē Yesu yō ti nedo. Lob ayej ma gesu denēr ngaa sēn delē agi lo vu mehōti loḵ buk saga rē.

Yesu Vong Behurmahen Ti Sēn Memō Negwang Ya Yi Lo Nivesa Raḵ Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Log heng to, lob sir vu ḵedu beyah deto, loḵ alam yu böpata ti yam debuu Yesu ggēp aggata. ³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bē, “Tatovaha, sa ḵetaḡ vu hong nabē gwelē sa nalug aguu sēnē. In yiḵ sa nalug perurek anon timu. ³⁹ Rēḵ memō nipaya ti nepesōng raḵ yi

pevis avuti, lob nengeek böpata. Log memö sënë nesese sin rak yi pangsen rot lob nyë katak netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevu y pevis rë. ⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bë degetii memö nipaya sënë geto mena, rëk ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Lok Yesu nër yah bë, “Oo ham alam vu buk sënë, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëk nahën medo geving ham buk va la geving mekerë ham maggin-a? Maam gweko nalum nam.” ⁴² Hurmahen sënë nahën neya vu Yesu, log memö lo të yi to mesap nyëg, genesese sin rak yi pangsen. Lok Yesu petupek rak memö lo, gevong behurmahen nivesa rak, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delë Anutu niwëek sënë, lob delëk anon mederanga nemaj.

*Yesu Nër Netu Beron Luu Bë Rëk Nadiik
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nahën medo mekwaj neya ngahi in ngaa pin sën Yesu nevong agi, log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, ⁴⁴ “Ham gwëbë nengamin vu gagek sënë megwero! Nahub rëk rëk debo Mehönon Nalu dok na mehönon nemaj.” ⁴⁵ Rëk su derak gagek sënë ni rë. Gagek sënë degwa vun yi in sir, besu kwaj tok vu rë. Rëk deggöneng in yi gesu delok tepëk in degwa rë.

*Hur Maluh Yö Delok Tepëk In Sir Bë Re Böp Kesuu-a?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Log yi hur maluh deko gagek ti rak medemehoo sir in bë sir ti tena böp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Lok Yesu rak gagek sën kwaj nevo lok ayoj lo ni, lob ko hurmahen ti yam nare ving yi ⁴⁸ genër vu sir bë, “Mehöti bë kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen teka nabë sënë, og nevong nivesa vu sa. Log mehöti sën gevong nivesa vu sa lo, og nevong nivesa vu yi sën vong sa meseyam lo. Om ham ti sën dahun yi benevong nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggëp Anutu mala.

*Mehöti Bë Su Ngis Begö Vu Ham Rë, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Lok Jon nër yah vu yi bë, “Sa alag-e! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, lok he nërin yi in hil los su nesepa hil rë.” ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanërin yi, in mehöti sën su nelë ham paya rë lo, og nelok vu ham.”

Samaria La Deggërin Nyëg Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sën Anutu geko Yesu jak nah yagek lo dus rak, lob Yesu kwa verök rak bë na Yerusalem. ⁵² Lob vong yi hur maluh luu medeko gagek mugin meya delok ya Samaria* hir nyëg ti in bë degero ngaa vu yi. ⁵³ Rëk alam vu nyëg sagu nij lël bë su rëk degeko Yesu dok na hir beggang rë. In derak ni bë yö rëk berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sënë, Jon lu Yakobus, delë ngaa sënë, lob luho denër bë, “Mehöböp, mak hil tahi nengwah vu yagek duk nam ga alam sënë?” ⁵⁵ Lok Yesu ggërin yah bevong gagek rak luho. ⁵⁶ Log deya rak medeya beggang-bu ngwë.

*Alam Sën Denevongin Bë Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nahën medo deneyök aggata, lob mehöti nër vu Yesu bë, “Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong mena geving.” ⁵⁸ Lok Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gak Mehönon Nalu, og ben sën gëp dok lo ma.” ⁵⁹ Log nër vu mehö ngwë bë, “Genam gesepa sa.” Lok nër bë, “Amag nadiik besedev rë lok mëm.” ⁶⁰ Lok Yesu nër vu bë, “Alam diiksën yö rëk dedev hir heljeng. Gak hong, og gena genanër gagek jak sën Anutu natu ala megegin hil lo.”

⁶¹ Lok mehö ngwë nër vu yi bë, “Mehöböp, sa hevongin bë nök sepa hong, om genaöök gesenah najom sa alam nemaj rë. ⁶² Lok Yesu nër vu bë, “Mehö sën ko huk rak rëk kwa luu luu in lo, og su yoh vu bë dok na Anutu-yi-nyëg rë.”

10

Yesu Vong Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bë Degevong Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooïn alam 70 rak ving, bevong sir luu luu demugin medeya nyëg böp los mahen pin sën rëk na lo. ² Log peggirin gagek menër vu sir bë, “Nos ngahisekë anon loḵ menedo huk anon, rëk alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jak. Rëk mu ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöö bemën avij. ⁴ Om ham su banuh jej monë-yi ma, gweje vahek ma, gweko suu sepa. Geham su bengwëng in alam medenajom ham ahon doḵ aggata. ⁵ Nabë ham doḵ na beggang ti, og ham bengev jak in sir menanër namugin nabë sënë, ‘Alam beggang ayo ti sënë ayoj gëp revuh.’ ⁶ In lob nabë mehöti nedo ayo revuh loḵ beggang saga, og ham gagek semusën saga rëk semu yi. Rëk nabë sir ti su nebë saga menedo rë, og ham gagek sën ham nër ya lo, yö rëk pekwë menom semu ham. ⁷ Log yik ham naköök doḵ beggang timu saga, beham gwa los nanum ngaa sën denevong vu ham lo. In mehö sën nevong huk lo, og netök rak nyëvewen rak yi huk. Gaḵ ham su medo mepesöng doḵ beggang ti ti lo.

⁸ Nabë ham doḵ na nyëg böp ti, lob degeko ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo. ⁹ Geham gvevong behir alam nijraksën nijvesa jak. Geham nanër nabë, ‘Anutu yi nyëg vongin anon jak.’ ¹⁰ Gaḵ nabë ham doḵ na nyëg böp ti, rëk su degeko ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëg saga yi aggata nyë, genanër nah vu sir nabë, ¹¹ ‘Ham nyëg sënë dob kebus gga rak he vahamin, rëk mu he netetëhin yök vu ham. Rëk mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yök dus rak ham ggovek ya, rëk ma geham nimin lël in.’ ¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëg nebë sënë rëk denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

Yesu Nër Bë, “Gëpin Alam Nyëg Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo”

(Mt 11:20-24)

¹³ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëpin ham! Log ham Betsaida! Gëpin ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong loḵ ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom medegeyeh vahek duum gedebo rarii medemedo doḵ vewev degwa. ¹⁴ Om doḵ buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Ham rëk duk na Nyëg-nengwah-yi.”

¹⁶ Log nër vu yi hur maluh lo bë, “Mehöti bë gengö ham ayemin, og sagaḵ nengö sayeg. Log mehöti bë geruu demi vu ham, og sagaḵ neruu demi vu sa ving. Log mehöti bë geruu demi vu sa, og yik neruu demi vu Mehö sën vong sa meseyam lo.”

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenër bë, “Mehöbö, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya.” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Eë-ë sa nehalë gevong bë Satan vës vu yagek nebë davës meyam sis yi. ¹⁹ Ham ngo! Sevo niwëek vu ham, om ham yoh vu bë bakë nyël los veveeyagek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevong begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevong paya vu ham rë. ²⁰ Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gaḵ ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yagek vorot.”

Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Loḵ buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom rak bë, “Oo Amag, hong Mehöbö vu yagek los dob. Sa ahëg nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gaḵ getato vu alam sën su deneluk dub böp rë lo mu. Yönon Amag, in yik ngo kwam nevo bë gvevong nabë saga in nivesa.”

²² Log nër ving bë, “Amag tung ngaa pin lok yam sa nemag ggovek ya. Log mehöti su rak Nalu ni rë, gaḵ Ama yö timu rak ni. Log mehöti su rak Ama ni rë, gaḵ yik Nalu yö timu rak ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving.”

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, “Alam sën denelë ngaa sën ham nelë rak malamin agi, og kwaj vesa. ²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-gagek-rangahsën ngahi galam-los-bengöj ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëḵ su denelë rë. Gedenebë nengaj in bë degengo gagek sën ham nengo agi, rëḵ su denengo rë.”

Mehö-horek-yi Lok Tepëḵ In Horek Sogek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi rak in bë seggi yi. Lob lok tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha, sëḵ gevong va in lob sa medo malag-tumsën degwata los degwata?” ²⁶ Lok Yesu lok tepëḵ yah vu yi bë, “Dekevu gagek nebë va meneggëp lok horek megetevin-a?”

²⁷ Lok mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëëḵ pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.”

²⁸ Lob Yesu yogekin bë, “Sagak genër ya meyoh vu. Gwevong nabë saga, og mëm rëḵ gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Ti Rak Samaria Ti In Bë Tateḵin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rëḵ mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën lok tepëḵ yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir maḵ re lo?” ³⁰ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluk meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodeḵ la detok rak yi lok aggata, lob desis yi bedus rak bë nadiik geneggëp lok aggata nenga. Log deggodeḵ yi tob lu ngaa pin bedeya. ³¹ Lok alam-deneḵo-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëḵ ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya. ³² Log alam Levi* ti yik vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëḵ yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya. ³³ Lok mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pesivin yi. ³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* rak begö nyë, geteta. Log tung yi rak ya yi dogi, beḵo meya mebë lok ya vatëveḵ-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehö sën negin vatëveḵ-bej lo, genër vu yi bë, ‘Gwegin mehö sënë nivesa. Genabë monë sënë su yoh vu rë lob gebasap hong monë la jak geving, og sëḵ nom geto, lob mëm sebo dok nah hong monë.’ ³⁶ Nebë saga, om kwam nevo bë mehö löö sën deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebë sën nedo dus vu mehö sën devasap yi agi?” ³⁷ Lob mehö-horek-yi lo nër yah bë, “Mehö sën kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nër vu bë, “Om gena jak, log yik gwevong nabë saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Lok tum ya medo denëḵo lok beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu lok ya, lob avëh ti arë nebë Marta ḵo yi lok ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barë nebë Maria. Lob Maria verup nedo lok Mehöböp vaha menebë nenga vu yi gagek. ⁴⁰ Rëḵ Marta og nevong huk ngahi in neyeh nos lu ngaa, om kwa neya vu ngaa aggagga. Nevong nebë sënë, lob ya menër vu Yesu bë, “Mehöböp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk böp meneheyeh nos. Ma su kwam nevo sënë rë? Om genanër vu Maria nabë nam dok vu sa.” ⁴¹ Lok Mehöböp nër yah vu yi bë, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam nerak in ngaa ngahisekë. ⁴² Rëḵ mu hil narak vu in ngaa timu, lob Maria ḵo ngaa nivesa sënë ya vu yi ggovek ya, lob hil su rëḵ abo ngaa nivesa sënë vër in yi rë.”

11

Hil Najom Jak Nabë Sënë
(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom rak loḵ nyëḡ len ti. Jom rak ggovek, loḵ yi hur maluh ti nër vu yi bē, “Mehöböp, getahu he doḵ jomraksën nabë sën Jon netahu yi hur maluh wirek lo.” ² Loḵ nër yah vu sir bē, “Bë ham najom jak, og ham nanër nabë sënë:

‘Amag,

arëm yö gëp vabuung.

Gemehönon pin degurek babum.

³ Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log gedahun he ngaa nipaya na.

In he ngo nedahun mehönon pin hir ngaa nipaya sën denevong vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelëpinsën.’ ”

⁵ Log nër vu sir ving bē, “Maḵ bē ham ti kedi mena vu yi alam ti doḵ buk vuheng menanër vu nabë, ‘Sa mehö-e! Gebo brët löö vu sa rë, ⁶ in sehög vatëveḵ ti medo meyam benahën neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rë.’ ⁷ Loḵ yi alam ti sën lo maḵ rëḵ nanër nah vu yi nabë, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwëëk rak gehe los hurmahen ahëp yiing ya; om sa su yoh vu bē rëḵ kedi menök bo ngaa ti vu hong rë.’

⁸ Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë: Maḵ su rëḵ kwa bo yi mehö saga nabë bo vu yi rë, rëḵ mu netahi menegeyeh loḵ, om rëḵ kedi mebo ngaa pin sën neraḵ vu in lo vu yi. ⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham kwetag ngaa vu Anutu, og rëḵ bo vu ham. Geham bē sero ngaa, og ham rëḵ natök jak. Geham bē pepa jak reping, og Anutu rëḵ tahinin vu ham.

¹⁰ In alam pin sën deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sën denesero ngaa lo, og denetök vu. Galam sën denepepa rak reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bë ham ti nalu ketag nos vu ama, og maḵ rëḵ bo gelong ti vu yi? Ma bē ketag gël vu yi, og maḵ rëḵ bo nyël ti vu yi? Ma! ¹² Log bē nalu ketag kökrëeh gahis ti vu ama, og maḵ ama rëḵ bo veveeyagek ti vu yi? Rëḵ nama! ¹³ Ham alam nimin paya rëḵ ham nevo ngaa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḵ Amag sën nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëḵ bo Anon Vabuung vu alam sën deneketag vu yi lo.”

Denër Bë Yesu Nevong Huk Rak Belsebul Niwëëk*

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Yesu tii memö kwa ngengöleng ti to meya in mehöti, genevengwëng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵ Rëḵ sir vahi denenër bē, “Netii memö to deneya rak memö hir ala Belsebul* niwëëk.” ¹⁶ Gesir vahi kwaj nevo bē deseggi Yesu, lom denër vu bē gevong ngaa böp yagek yi ti medegelë. ¹⁷ Rëḵ rak ayoj ni, lob nër vu sir bē, “Bë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyëḡ rëḵ nabumeng na. Log alam degwa ti bē debasuh sir medengis sir, og rëḵ arëj nama na. ¹⁸ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyëḡ rëḵ gëp niwëëk nabë va? Senër sënë in ham nër bē sa nehetii memö rak Belsebul* niwëëk. ¹⁹ Rëḵ bē Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og maḵ re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rë. ²⁰ Rëḵ mu nabë Anutu nema nelok vu sa, besa nehetii memö lo, og saga tato bē Anutu yam vu ham ggovek ya in bē gëgin ham.

²¹ Nabë mehö niwëëk ti medo los ngaa-begö-yi megegin yi beggang nivesa, og yi ngaa pin yö nedo nivesa. ²² Rëḵ mu nabë mehö los niwëëk ngwë niwëëk kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi ngaa-begö-yi sën kwa nevo bē rëḵ doḵ vu yi lo vër, betum bo yi ngaa pin vër bebo gelek yi alam.

²³ Mehöti sën su nelok vu sa rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët loḵ.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Memö Sën Neyom Ggökin

(Mt 12:43-45)

²⁴ “Memö nipaya sën to neya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo menesero nyëg len ti in bë sewah dok. Rëk su netök vu rë lob nenër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado loḵ wirek lo rë.’ ²⁵ Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevunëḵ vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenër gägek sënë, loḵ avëh ti nare loḵ sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ḵo hong wirek, bevo rur vu hong lo, maḵ yö nedo los kwa vesa.” ²⁸ Rëk Yesu nër yah bë, “Rëk mëm alam sën denengo Anutu yi gägek agi medenesepa loḵ lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

Alam Detahi Bë Degelë Ngaa Böp (Mt 12:38-42; Mk 8:12)

²⁹ Log alam ngahisekë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketag bë degelë ngaa böp yagek yi. Rëk mu sa su rëk tato ngaa böp ti vu sir rë. Gaḵ yik sëḵ tato ngaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delë ngaa böp sën tōḵ vu Yona lo mederak ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sënë rëk degelë ngaa böp natök vu Mehönon Nalu nabë saga in dejak ni medegërin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir gägek, lob rëḵ avëh-los-bengö vu sën sang neverup lo kedi bare menanër gägek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëḵ yam in bë gengo Solomon* yi gägek los kwa böp. Gaḵ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëḵ ham su ngo aye rë. ³² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir gägek, lob rëḵ alam Nineve kedi debare medenanër gägek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gaḵ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëḵ ham su wërin ham rë.”

Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram (Mt 5:15; 6:22-23)

³³ “Mehöti su netaggi loḵ ram menevun luḵ ya reek len ma, nekeyovekin dëg rak rë. Gaḵ netung rak ya reek in bë alam sën dedok na beggang ayo lo degelë nyëg. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëḵ gegwang na navim pin los dahis. Gaḵ bë malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rëḵ malakenu dok. ³⁵ Om gwegin hong nivesa, in rëḵ rangah sën nedo loḵ hong lo malakenu dok. ³⁶ Nabë navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rë, og navim pin rëḵ rangah na verök nabë sën ram nejeh rak hong.”

Ngaa Nipaya Sën Alam Parisai Los Tatovaha Denevong Lo (Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)*

³⁷ Yesu nër gägek sënë ggovek, log Parisai* ti nër bë na mega nos geving yi. Lob ya meloḵ ya beggang ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sënë lë bë Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rë, lom kwa ya ngahi. ³⁹ Rëḵ Mehöböḵ nër vu yi bë, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perë navi mu, gaḵ ham ayomin og hodeḵ los ngaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sën nero ngaa demi lo, maḵ su nero ayo peggo ving rë? ⁴¹ Gaḵ ham dok vu alam sën denerak vu in ngaa, loḵ mëm ham rëḵ nimin röp jak los dahis.

⁴² Rëḵ mu ham Parisai*! Gëpin ham! In ham nos pin vu huk saga sën ham neḵo anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë yesëḵ los kele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rëḵ mu ham nehök ngaa niröp los sën ahëmin geving Anutu lo. Yönon, horek sën nebë hil

abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëk gevuu na rë. Rëk mu mëm hil sepa dok ngaa böp sënë namugin.

⁴³ Wöp-o! Ham Parisai*! Gëpin ham! In ham ahëmin neving pangsën bë ham medo lël mala dok dub ayo geham ahëmin neving bë alam debengwëng vu ham medegeko ham jak dok alam tabaak.

⁴⁴ Wöp-o! Gëpin ham! In ham nebë heljëng sën neggëp vunsën loḵ söv gebinë lo. Alam su denerak ni rë, geyö medo deneggök ham ggëp vavunë.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nër yah vu yi bë, “Genër nebë saga, om genër gägek nipaya yam rak he ving.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nër yah bë, “Ham alam-horek-yi, gëpin ham ving! In ham netelë ngaa maggin rak ya mehönon kwaj. Rëk ham ti su netelo nema ya in bë dok vu sir teka rë.

⁴⁷ Wöp-o! Gëpin ham! In ham kënumin lo desis alam-denenër-gägek-rangahsën lo wirek medediik, log gwëbeng og ham medo nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë sekej loḵ lo. ⁴⁸ Ham nevonḡ nebë sënë, log ham kwamin nevo ham kënumin lo hir ngaa nipaya saga beham ahëmin nivesa in. In ham kënumin denesis alam saga, log ham nevunek vu hir bedub.

⁴⁹ Nebë saga om sën Anutu los kwa böp nër bë, ‘Sëḵ gevong alam-denenër-gägek-rangahsën los sinarë la dena vu sir, lob rëḵ dengis sir la denadiik, gedegetii vahi na depalët dok.’ ⁵⁰ Nebë saga om Anutu rëḵ nanër alam-denenër-gägek-rangahsën pin sën denesis sir wirek vu nyëdahis sën Anutu tung yagek los dob beyam verup gwëbeng agi degwa gëp vu alam vu buk sënë nabë desis sir ving. ⁵¹ Loḵ sën Abel diik wirek lo rot, beyam verup loḵ Sakaria sën diik loḵ jepö degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanër vu ham yönnon nabë: Anutu rëḵ nanër nabë nipaya pin nyëvewen rëḵ natök vu alam sën denedo gwëbeng agi.

⁵² Wöp-o! Ham alam-horek-yi! Gëpin ham! In ham vun kii sën tatekin aggata vu mehönnon medejak gägek los kwa böp ni lo. Ham su ngo nepedi veluung avi menelok ya rë, log ham newërin aggata in alam vahi sën denevongin bë dedok na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sënë ayo beto meyah dobnë, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wëek medenevonḡ newa newa in bë denanër gägek jak yi. Lob denelok tepëḵ in gägek agga ti ti vu yi pangsën in bë degengo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bë denatök jak gägek ti berup avi, lob degevonḡ gägek vu yi.

12

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil In Ngaa Tetuhinsën (Mt 10:26-27)

¹ Alam ngahisekë rak neggëp mehömehö desup sir yam mederak vu sir, log Yesu nenër vu yi hur maluh lo bë, “Ham su gwa jak Parisai*, in ham rëḵ natu alam kwamin luu nabë sir. ² In ngaa pin sën neggëp vunsën lo, rëḵ natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp loḵ gobeng gwëbeng lo, og mehönnon rëḵ dejak ni vu tamusën. ³ Nebë sënë om gägek sën ham nenër loḵ mala vahis lo, og alam rëḵ degengo jak hes. Ga, gägek pin sën ham nepatereng loḵ beggang ayo lo, og rëḵ debare jak telig gedetahi na rangah.”

Yesu Nër Bë Hil Agönengin Anutu Yö Timu Bagurek Babu (Mt 10:28-31)

⁴ “Sa mehö lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu meham nadiik lo. In su deyoh vu bë dengis ham anomin geving rë. ⁵ Gaḵ mëm sa tato mehö sën ham gönengin yi lo: Ham gönengin yi sën nesis mehönnon medenediik, geniwëek neggëp beyoh vu bë rëḵ getë anoj dok na Nyëḡ-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gönengin Mehö sënë.

⁶ Log ham nerak ni. Alam denebago sok mahen nemadvahi rak toea luu mu, rek Anutu su kwa nevirekin sok nebë senë ti rë. ⁷ Gak ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. Om ham su gönengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu sok mahen mahen ngahisekë senë menegin ham.”

Yesu Nër Gagëk Rak Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti nanër yi rangah gëp mehönon malaj nabë sa alam yi, og Mehönon Nalu rek nanër yi rangah nabë senë gëp Anutu yi angër lo malaj. ⁹ Log bë mehöti dah sarëg vun in mehönon, og sëk dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehöti bë nanër gagëk nipaya ti jak Mehönon Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rek dahun yi nipaya senë na. Gak nabë mehöti nanër gagëk nipaya ti jak Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rek dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa lok sa lo medegeko ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jak nabë, ‘Mak hil rek nanër gagëk nah nabë va? Ma hil rek nanër gagëk re?’ ¹² Gak dok buk saga, og Anon Vabuung yö rek gevong gagëk sën ham nanër nah lo vu ham.”

Gagëk Peggirinsën Rak Mehö-los-bengö-ggoreksën Kwa Masën Ti

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bë, “Tatovaha, genanër vu arig nabë basuh alu amamin yi ngaa pin begevong vahi vu sa.” ¹⁴ Rek Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö-e! In re ggoo in sa rak in bë sa gango ham gagëk, ma sebo ham ngaa gelek-a?”

¹⁵ Log nër vu sir ving bë, “Ham gwegin ham! Beham kwamin bo in ham rek malamin anon in ngaa ngaa. In mehöti sën yi ngaa ngahisekë lo, og su rek medo mala-tumsën jak yi kupek rë.”

¹⁶ Lok tatekin gagëk ngwë ggökin vu sir bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon lok rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën senë kwa nevo lok ayo bë, ‘Sëk gevong nabë va? Sehög beggang su yoh vu bë sa getung nos anon pin senë dok nam rë.’ ¹⁸ Lok nër bë, ‘Maam sa gevong nabë senë: Sëk kevoh sa jök pin na, gesedev böp böp dok nah. Lob mëm sëk ngupin wit* gahis los sa ngaa nivesa vesa pin jak na jök senë. ¹⁹ Log mëm sëk nanër vu sa nabë, “Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngahisekë beyoh vu ngebek ngahisekë rot. Om sëk sewah bemedo mega los nanum kwag vesa vesa.”’ ²⁰ Rek Anutu nër vu yi bë, ‘Kwam ma rot! Rek genadiik pehi buk senë. Log ngaa pin sën gesupin menedo lo, og rek natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yö kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rë lo, rek nabë saga.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Nebë saga om sa nanër vu ham nabë: Ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rek aga va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rek kebu navid jak va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo sok lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon medenesupin rë. Hej jök los beggang sën degetung anon dok lo ma. Rek Anutu nevet sir. Gak ham mehönon, og ham kwesuu sok lo yönon! ²⁵ Nabë ham ti kwa bo nabë geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mak yoh vu bë rek gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bë gwevong ngaa mahen teka nabë senë rë, om ham su newamin jak in ngaa vahi.

²⁷ Ham kwamin bo sesik talohëk sën nekwek pahup ayo lo rë nabë denerak nebë va? Su denevong huk rë, besu denevasu tob rë. Rek mu sa nanër vu ham nabë: Wirek Solomon* los yi vunek vunek nikapiik neggerin yi, rek mu ti su nivesa nebë sesik senë rë. ²⁸ Yönon, Anutu negin vos sën nare gwëbeng gerëk dekesik neheng medebesi jak na nengwah agi nivesa. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak

ni nabë Anutu rëk gegin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamim jak medok tepëk in ham nabë ham rëk gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsen bë denatok vu. Gak ham Amamin vu yagek rak ni ggovek ya bë ham nerak vu in ngaa nebë sënë. ³¹ Gak mëm ham malamin sepa nabë Anutu natu ala begegin ham, lob mëm rëk bo ngaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bë Hil Angupin Ngaa Nivesa Gëp Yagek
(Mt 6:19-21)*

³² “Ham sipsip yu mahen teka sënë, ham su göneng! Gak ham Amamin vu yagek joo gagek menare vorot bë ham rëk natu alam-los-bengömin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevong ham ngaa pin balam debago, lob ham bo monë sën ham gweko jak lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo in dok vu sir. Ham sero jej-monë-yi sën su rëk siis jak rë lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gëp yagek, in vu yagek og ngaa su mala nema rë galam hodek su deyoh vu bë dena dus jak rë, gejeluj su nelok rë. ³⁴ Nyëg sën ham ngupin ham kipek bemedo dok lo, og ham rëk gwëp natumin.”

Yesu Nër Bë Hil Gero Hil, Bemedo Gegin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevëh ham tob dus, beham baku ahon jak kabi, geham taggi dok ram, bemedo gwegin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevong nabë sën hur denegin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj gerëk nom geto lo, om denegin yi in bë pepa jak reping, og detahinin pevis in yi. ³⁷ Nabë alaj nom geto begelë genahën medo denetum, og hur lo sënë rëk kwaj vesa. Sa nanër vu ham yönon nabë: Alaj yö rëk gevëh tob nos yi gërin yi, log mëm nanër vu sir nabë na detetup dok tevor. Log yö rëk bo nos gelek sir. ³⁸ Yönon, nabë nam buk vuheng, ma dok sën kökrëeh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelë nabë yö nedo denetum, og yö rëk kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rëk godek yi ngaa lo bengö namugin, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabë saga, in Mehönon Nalu rëk nom dok buk ti sën ham su kwamin nevo bë rëk nom dok lo rë.”

*Gagek Peggirinsën Rak Hur Nivesa Los Hur Nipaya
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Lob Pita lok tepëk in bë, “Mehöböp, mak ngo genër gagek peggirinsën sënë vu he mu, ma genenër vu alam pin ving-a?” ⁴² Lok Mehöböp nër yah bë, “Mak hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jak in gegin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp dok buk sën degeko nos lo! ⁴³ Og ala rëk na genom berup begelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, lob yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi ngaa pin dok na nema in gegin. ⁴⁵ Gak bë hur saga kwa bo nabë ala su rëk nom berup pevis rë, lob beek hur maluh los hur avëh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rëk nom dok buk ti sën yi hur su negin yi lok lo rë, gak rëk nom dok hes mala sën yi dugin lo. Lob ala rëk ngis yi rot mebasap yi, log getë yi na medo geving alam sën denekeyëh gagek lo, bedegeko nyëvewen gëp ti.

⁴⁷ Sa nanër nabë hur sën nerak ala kwa ni ggovek ya, rëk mu su nesepa lok rë, om ala rëk beek yi pangsen rot. ⁴⁸ Log mehöti bë dugin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bë rëk geko nyëvewen dok nah, og ala su rëk beek yi pangsen rot rë. In alam sën alaj bo ngaa ngahisekë dok nemaj lo, og alaj kwaj nevo bë degevong huk böpata medegegin ngaa pin saga nivesa. Log alam sën degegin huk ngahisekë lo, og alaj kwaj nevo bë degevong pin niröp, gedevong huk vahi geving.”

*Yesu Nër Bë Mehönon Rëk Debasuh Sir Degwa Jak Yi Gagek
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ “Sa hako nengwah yam in bë natum gëp dob, om ko nengwah sënë natumek-a!
⁵⁰ Dus rak in bë sa gako kerus, om sa hevongin bë govek na pevis in sayog maggin rot.
⁵¹ Maḥ ham kwamin nevo bë seyam in bë gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanër vu ham nabë: Seyam in bë alam degengo sa gagek bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rëk degevong dok buk sënë mena rot. Alam nemadvahi rëk demedo dok beggang timu, lob debasuh sir na yu luu. Löö rëk degelë luu paya, log luu rëk degelë löö paya. ⁵³ Rëk debasuh sir bamaj rëk degelë naluj maluh lo paya, genaluj maluh rëk degelë amaj paya. Log ataj rëk depemëgin naluj avëh lo, genaluj avëh lo rëk depemëgin ataj. Gavëh böp rëk denapëeng ggej avëh lo geggej avëh lo rëk denapëeng ggej avëh böp, degwa jak sa gagek.”

Ngaa Sën Hil Rëk Galë Jak

(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)

⁵⁴ Log nër vu alam ving bë, “Ham nelë beggob nekebu yam ggëp sën hes nemasusek ya lo, lob ham nenër pevis bë, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon. ⁵⁵ Log ham nengo bë sang neyam ggëp ahë, lob ham nenër bë, ‘Hes vongin natum böpata-o!’ Lob anon neraḥ yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam gagek tetuhinsën ata! Ham nelë rak dob yi ngaa, ga, yagek yi ngaa. Rëk ham su neraḥ buk sënë ni beneraḥ ni bë Anutu nevong huk loḥ ham vuheng atov rë.”

Yesu Nër Bë Hil Semu Gagek Pevis Gaḥ Su Na Beböpata Jak

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Nebë va sën ham su ngo neseggi ngaa sën neyoh vu lo menevong rë-ë? ⁵⁸ Buk sën genena geving mehö sën melu neya in gwevong gagek lo, og melu nahën nenök aggata, log genanër vu yi bemelu semu gagek, in rëk dadii hong dok na jaas sën nengo gagek lo nema. Lob jaas bo hong dok na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong dok na karabus. ⁵⁹ Om sa nanër vu hong nabë: Su rëk gwetah hong vër in karabus pevis rë. Gaḥ rëk gemedo rot bena berup dok buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo lom mëm.”

13

Mehöti Bë Su Gërin Yi Rë, Og Rëk Mala Nama

¹ Yiḥ loḥ buk sënë, lob mehö la denër alam Galilea la vu Yesu bë Pilatus sis sir benij köḥ keseh beto meya sarömin ving hir seriveng köḥ. ² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham kwamin nevo bë alam Galilea sënë hir ngaa nipaya ngahi neggëp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sën malaj ma rak-a? ³ Sa nanër vu ham niröp nabë: Ma! Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham pin rëk malamin nama nabë saga. ⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-vidék-löö (18) sën beggang ading vu Siloam kepë mesis sir wirek bedediik lo, og maḥ ham kwamin nevo bë hir ngaa nipaya kesuu alam vahi pin sën denedo Yerusalem lo hir ngaa nipaya? ⁵ Ma! Sa nanër vu ham niröp nabë: Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham rëk malamin nama nabë saga.”

Gagek Peggirinsën Rak Kele Sën Su Nesis Anon Rë Lo

⁶ Loḥ nër gagek peggirinsën ti bë, “Mehöti varoh kele pik* ti menare loḥ yi huk wain ayo, lob ya in bë gelë anon mejur, rëk anon ma. ⁷ Lob nër vu hur sën nevong huk in lo bë, ‘Gengo? Seyam sero pik* anon yoh vu ngebek löö, rëk ma, om gebuv kele na, ma va sën vasap dob jeji rot-ë!’ ⁸ Loḥ yi hur sën lo nër yah bë, ‘Mehö böp, genaḥköök gebare ta ngwë sënë geving, besedev dob dok degwa, gesa getung tebek dok degwa balu galë rë. ⁹ In maḥ mëm rëk ngis anon dok ta sënë. Rëk mëm nabë nama lo, og mëm ngo rëk gebuv na.’”

Yesu Vong Bavëh Ti Nivesa Rak Loḥ Buk-sewahsën-yi

¹⁰ Yesu vare nenër gagek vu alam loḥ Buk-sewahsën-yi* ti loḥ dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Log avëh ti nedo, rëk memö gwang ya ayo lob vong beni neraḥ yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-mevidék-löö (18). Lob avëh sënë sekë ma rot gedemi sekë

vegguu besu yoh vu bë kedi bare niröp rë. ¹² Yesu lë yi, lob tahi yi ya benër vu bë, “Avëhe, sa hevong behong niraksën maya.” ¹³ Log bë nema rak avëh sënë, lob demi sesor avuti benare niröp. Log avëh lo ko Anutu arë rak. ¹⁴ Rëk dub-supinsën-yi ala ahë sengën pangsën in Yesu vong bavëh sënë nivesa rak loḵ Buk-sewahsën-yi*. Lob nër vu alam pin bë, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevidek-ti neggëp, om nabë ham nam in degevang beham nimin vesa jak, og ham nam dok buk-huk-yi, gak ham su nam in ngaa nabë sënë dok Buk-sewahsën-yi*.” ¹⁵ Loḵ Mehöböp nër yah vu yi bë, “Ham alam kwamin luu! Nelok Buk-sewahsën-yi* og ham pin neya böök bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneḵo sir ya denenum bël. ¹⁶ Gak avëh sënë lo, og yik Abraham yi mewis yi, rëk Satan jom yi ahon yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-videk-löö (18). Om sa bë kevelekin aggis in yi dok Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ¹⁷ Nër nebë sënë, lob sir sën denelë yi paya lo nij mum. Galam pin ahëj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sën nevong agi.

Gagek Peggirinsën Rak Mastet Los Yiist
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)*

¹⁸ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḵ sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo, og yik nebë va? Maḵ sëḵ tatekin jak va? ¹⁹ Sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo, og yik nebë nos sën hil nanër bë mastet* lo gahis. Mehöti ko mastet* sënë gahis behin loḵ yi huk. Lob kip merig beni nebë kele, lob sok sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej lok.”

²⁰ Loḵ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḵ sa tatekin sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo jak va ngwë geving-a? ²¹ Sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo, og yik nebë yiist* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti sarömin yiist* sënë los parawa ketuk böp löö loḵ gabum, lob köd parawa pin sënë merig.”

*Hil Adok Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)*

²² Log ya neḵo loḵ nyëg los beggang-bu la, menenër gagek vu alam, log ya in bë na Yerusalem, ²³ lob mehöti loḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehöböp, maḵ yik Anutu rëḵ geḵo alam ti ti mu nah vu yi?” Loḵ Yesu nër yah vu bë, ²⁴ “Ham pasang dev vahamin dok in ham dok na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam ngahiseḵë rëḵ degevangin rot nabë dedok na, rëḵ mu su rëḵ denoh vu rë, ²⁵ in beggang ala rëḵ kedi bebehii reping. Log ham rëḵ berup bare dobnë bepepa jak, genanër nabë, ‘Mehöböp, getahinin reping in he!’ Loḵ rëḵ nanër nöḵ vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa dugin ham!’ ²⁶ Loḵ ham rëḵ nanër nah nabë, ‘He sën hil los naha nos los nanum loḵ ti, gegenare loḵ he aggata megenenër gagek vu he lo.’ ²⁷ Loḵ rëḵ nanër vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa dugin ham! Ham sënë nevong ngaa nipaya, om ham jak na nenga in sa!’ ²⁸ Ham rëḵ gwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-gagek-rangahsën pin demedo dok Anutu-yi-nyëg, rëḵ mu ham, og rëḵ dejos ham nah dobnë beham rëḵ ngu megweköö nyëmin. ²⁹ Gak alam vu nyëg sën hes mala neverup los nyëg sën hes mala nemasuseḵ ya lo, galam vu nyëg sën ayöong neyam lo los nyëg sën sang neyam lo, og rëḵ dedok na bemedo dega nos böp gëp Anutu-yi-nyëg. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën rëḵ nah denatu alam muginsën. Galam vahi vu muginsën rëḵ nom denatu alam tamusën.”

*Yesu Su Rak Yerusalem
(Mt 23:27-39)*

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḵ buk sënë vu yi bë, “Gwevuu nyëg sënë gegena nyëg ngwë, in Herot* vongin ngis hong megenadiik.” ³² Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham na nanër vu anöö bemën kwa ngahi saga nabë, ‘Gengo! Sëḵ getii memö geto dena, gesëḵ gevong balam nijraksën nijvesa jak pehi geneheng. Gak duu og sëḵ semu sa huk na verök

yi.’ ³³ Rêk mu sêk medo mena pehi sênê geneheng, ga, duu. In su yoh vu bê dengis alam-denenêr-gagek-rangahsên ti dok beggang-bu ngwê rê, gaq yik yô dengis menadiik dok Yerusalem timu.

³⁴ “Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehô genesis alam-denenêr-gagek-rangahsên medenediik, gegetengwa Anutu-yi-alam sên nevong sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik. Sa nehevong beron beron in bê sengupin nalum lo nabê sên kökrêeh ata nesupin nalu lo lok yah babu lo, rêk nim nelêl. ³⁵ Om ham gwengö rê! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyêg rêk nabumeng na. Sa nanêr vu ham nabê: Ham su rêk malamin jak sa gökin nah rê, rot bena berup dok buk sên ham nanêr nabê: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehô sên vong yam los niwêek lo!’ ”

14

Yesu Vong Bemehô Nivuuksên Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsên-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehô vuuksên ti nedo, lob nedo lok mala. ³ Yesu lê, lob lok tepêk vu alam-horek-yi los alam Parisai* bê, “Yoh vu bê hil gevong balam nijraksên nijvesa jak dok Buk-sewahsên-yi*, ma su yoh vu rê?” ⁴ Rêk ayej ma rot, lom ko mehô saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genêr vu sir bê, “Bê ham ti nalu ma yi burmakau ti bês duk asoreng-bêl-yi dok Buk-sewahsên-yi* ti, og mak ham su rêk dadii jak nom dok buk saga rê? Gaq ham rêk gwevong!” ⁶ Rêk su kwaj tøk rak gagek ti medenêr lok yah rê.

Yesu Nêr Bê Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lê vatêvek sên deyam in bê dega nos lo ya denedo rak sêa sên los arê lo. Lob nêr gagek rak sir betatekin bê, ⁸ “Nabê mehôti gevong dik nam vu hong nabê gena nos böp sên maluh ti lu venê denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jak sêa sên los arê lo. In tum mehô sênê, mak rêk gevong dik in mehô ngwê sên los arê kesuu hong lo nam geving. ⁹ Bê gevong nabê sênê, og mehô sên vong dik in meluu lo rêk nam nanêr vu hong nabê, ‘Gebo sêa-los-arê saga vu mehô sênê.’ Lob rêk nim namum böpata rot begenah gemedo lêl hus. ¹⁰ Om nabê mehôti gevong dik in hong nabê gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lêl hus. Gwevong nabê sênê in lob mehô sên vong dik in hong lo nam gelê hong lob nanêr nabê, ‘Sa mehô, genam lêl mala.’ Nabê nanêr nabê sênê, og mêm alam pin sên ham los newa nos lo rêk degelê nabê ko hong rak. ¹¹ In mehôti bê yô geko arê jak, og Anutu rêk dahun yi. Gaq mehôti sên nabê dahun yi lo, og Anutu rêk geko arê jak na vavunê.”

Gwevong Dik Na In Mehônôn Nabê Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabê Sênê

¹² Log nêr vu mehô sên vong dik ya in yi lo bê, “Nabê gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sên ham degwa ti lo. In mak rêk degevong dik nom in hong begena gegwa nos dok nah hong nos saga gëp hir beggang buk ngwê. ¹³ Gaq nabê gwevong nos böp, og mêm gwevong dik na in alam bengöj masên, galam vahaj paya los vahaj kasöm, galam malaj kenod. ¹⁴ In alam nebê sênê su deyoh vu bê debo dok nah hong nos nyêvewen vu hong rê. Gwevong nabê sênê, lob kwam vesa. In Anutu rêk bo dok nah hong nos vu hong vu Buk-tamusên dok buk sên alam yohvu dekedo jak nah gëp bedub lo.”

Gagek Peggirinsên Rak Nos Böp (Mt 22:1-10)

¹⁵ Alam sên losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gagek sênê, lob nêr vu Yesu bê, “Mehôti sên rêk medo mega nos dok Anutu-yi-nyêg lo og kwa vesa.” ¹⁶ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Mehôti vongin bê gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bê nam dega nos böp sênê. ¹⁷ Lob mêm ya verup lok buk sên dega nos böp dok lo, lob vong

yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wirek lo bë, ‘Ham nam jak in sa hero ngaa pin ggovek ya menedo.’¹⁸ Rëk alam saga sir pin ti ti yö kwaj nevo hir gagek medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, ‘Sa bago huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.’¹⁹ Log ngwë nër vu bë, ‘Sa bago burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir dok huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.’²⁰ Log ti nër bë, ‘Yik sa nahën nehako avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nök rë.’

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggang ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, ‘Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëg sënë, begweko alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj kenod, galam vahaj kasöm lo megweko sir dok nam sa beggang.’²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, ‘Sa hevong yoh vu ayem, rëk mu len la nahën neggëp meris.’

²³ Lob ala nër yah vu bë, ‘Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa dok heek degwa geving, begedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggang yö napup.’²⁴ Gak sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, og su rëk dega sa nos rë.’”

*Hil Kwad Bo Megero, Lok Mëm Hil Tamuin Yesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë,
²⁶ “Nabë mehöti nam vu sa rëk ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë.
²⁷ Gemehöti sën su kerë yi kelepeko* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëk natu sa hur rë.

²⁸ Gak bë ham ti kwa nevo bë dev beggang ading ti jak na vavunë, og nedo bekwa neko ngaa-beggang-yi yi monë mugin lok mëm.²⁹ Nabë su gevong nabë sënë rë geyö barah mudeng mu dok na meris, log su yoh vu bë gevong besemu na rë, og alam pin rëk degelë bedenänër pelë jak mehö sënë, gedenanöp jak nabë,³⁰ ‘Mehö sënë nelev beggang, rëk mu su yoh vu bë rëk dev mesemu na rë.’

³¹ Log bë mehö-los-bengö ti na begö vu mehö-los-bengö ngwë, og medo mekwa neko aggata pin mugin lok mëm neya. In mak yik hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehö-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëk kwa bo namugin megero rë nabë: Mak rëk ngis begö vu mehö-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma mak su yoh vu rë? ³² Rëk nabë rak ni bë su yoh vu rë, og alam nyëg ngwë sën lo yö nahën denedo ading, log nevong mehö la ya denenër gagek ya bë desemu gagek menadiik gebegö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bë ham ti gelë yi ngaa mu nabë ngaanon, og su yoh vu bë natu sa hur rë.”

*Gagek Peggirinsën Rak Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ “Mamireng og ngaa nivesa. Rëk mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? ³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bë hil rëk sarömin los dob rë, in rëk gevong paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bë keseh dok na geving reggu ahëj sën hil neketëkin lok huk lo rë, in su rëk bo tebek dok nos rë. Gak hen huk maya verök yi behil nehëtë ya meris. Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

15

*Gagek Peggirinsën Rak Sipsip Sën Mala Ma
(Mt 18:12-14)*

¹ Log alam sën deneko takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gagek.
² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bë, “Mehö sënë ahë neving alam nijpaya, genegga nos ving sir.”

³ Denër nebë sënë, lob Yesu nër gagek peggirinsën vu sir bë, ⁴“Bë ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabë ti mala nama, og rëk gevuu 99 bare dega kesëk gëp nyëg len ti, log na sero ti sën mala ma lo. Yö rëk sero niwëek rot benatök jak loğ mëm. ⁵ Bë natök jak, og rëk kerë jak gëp bagë los kwa vesa menah. ⁶ Rëk nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sën yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rëk setök vu behako yom ggökin.’ ⁷ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Angër lo vu yagek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebë saga, in su huk neggëp vu sir bë rëk degërin sir rë. Gağ nabë alam nij paya ti gërin yi, og rëk kwaj vesa böpata rot vu yagek kesuu.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rağ Monë Mala Ma

⁸ “Log nabë avëh ti neko yi monë gahis nemadluho, loğ ti mala ma, og rëk taggi dok ram gesekee beggang ayo menesero rot, bemëm natök jak loğ mëm. ⁹ Bë natök vu, og rëk tahi yi alam lo, galam sën sir beggang-bu ti lo na vu yi, log nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa hevuu sa monë gahis ti, rëk sa sero metök vu ggökin.’ ¹⁰ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti sën ngaa nipaya neggëp vu yi lo gërin yi nom, og Anutu yi angër lo kwaj vesa rot.”

Gagek Peggirinsën Rağ Hur Magëm Ti Vuu Ama Geya Nyëg Ngwë

¹¹ Log Yesu nër ving bë, “Mehöti nalu maluh luu denedo, ¹² lob amon nër vu luho amaj bë, ‘Amag-e, kwam bo begebasuh hong monë lu ngaa pin borot, begebo gelek alu arig.’ Lob ama tung ngaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rë, gağ pevis besupin hen beya nyëg ading ti. Beya nedo, lob tē yi monë pin ya rağ ngaa nipaya paya sën nevong lo. ¹⁴ Vasap yi ngaa pin bemaya, log meyip böpata verup vu dob sagu. Lob nerak vu in nos lu ngaa. ¹⁵ Lob maam ya nevong huk vu mehöti ggëp nyëg sagu. Lob mehö sënë vong yi ya, beya negin yi böök lo ggëp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu böök hir nos rot bë ga, in mehöti su nelok vu yi rë.

¹⁷ Nebë sënë loğ kwa yah tök rağ ama, lob nër bë, ‘Amag yi hur lo hir nos ngahisekë, besu deyoh vu bë dega mepalët na rë. Rëk tum sengo yam nado sënë menadiikahëg pangsen. ¹⁸ Om maam sa kedi jak menah mena vu amag. Log sëk nanër vu yi nabë, “Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwëbeng sa su mehö nig vesa yoh vu bë genanër sa nabë nalum rë. Gağ gwetung sa natu hong hur ti.” ’ ²⁰ Log kedi rak meyah meya vu ama.

²¹ Nahën verup neyam ggëp ading teka, loğ ama lë yi, lob kwa paya in yi. Lob serög beya kebi yi, gemul* yi. Loğ nalu nër vu yi bë, ‘Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehö nig vesa yoh vu bë genanër sa nabë nalum sa rë.’ ²² Rëk ama nër vu yi hur lo bë, ‘Ham gwëko tob ading malangeri ti nam pevis bejöp dok yi. Geham nağah seges ti dok sekë. Geham jöp suu dok vaha. ²³ Geham gwëko burmakau nalu tuvek sën jeji lo ti nam mengis, in hil ağa nos böp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vong bë sa nalug sënë diik ya, rëk gwëbeng vesa loğ yah ggökin. Mala ma, loğ hil atök vu yi ggökin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguu ya nedo huk anon, beverup dus rağ beggang, loğ ngo geggageng dedun gedenelöö rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, belok tepëk vu yi bë, ‘Denevong va sagu?’ ²⁷ Loğ nër yah vu yi bë, ‘Arim amon yom verup, om sën amam sis burmakau nalu tuvek sën jeji lo ti medenegga gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rë, gağ ya nedo vesa beyom verup.’ ²⁸ Rëk nalu aguu ahë sengen rot, lob su loğ ya beggang ayo rë. Lob ama luk ya dobnë, beya semu aye in yi. ²⁹ Rëk nër yah vu ama bë, ‘Sa nehevong hong huk menado yoh vu ngebek ngahisekë nebë hong ngaa meris ti, gesa su nekeyëh ayem beron ti rë. Rëk su genevo memëk nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rë. Geyö nema rot. ³⁰ Rëk nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin rağ avëh baggëb lo, geyom verup, lob kwam vo yi begesis burmakau nalu tuvek sën jeji lo in yi.’

³¹ Loḵ ama nēr yah vu bē, ‘Naluḡ, hongēḵ alu nado loḵ ti yoh vu buk, besa nḡaa pin tu hong nḡaa. ³² Gaḵ mēm hil kwad vesa benapisek in arim sēnē. In vong bē diiḵ ya, rēḵ ma genedo vesa beyom verup ḡḡōkin. Mala maya verōḵ yi, loḵ hil halē yi ḡḡōkin.’ ”

16

Gagek Peggirinsēn Raḵ Hur Ti Sēn Negin Ala Yi Nḡaa Paya Lo

¹ Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo ving bē, “Mehō-los-bengō-ggoreksēn ti nedo, beyi hur ti nedo menegin yi nḡaa nḡaa paya. Lob mehō la deya vu mehō monē degwa sēnē medenēr yi hur rangah vu yi bē nevasap yi nḡaa nḡahiseḵē. ² Lob tahi yi hur yam benēr vu yi bē, ‘Genevong nebē tena sēn mehō la denēr bengōm vu sa-ē? Genah ḡetateḵin sa nḡaa pin sēn genegin lo nabē genevong nebē tena, in sejaḵ ni. In su rēḵ ḡwegin sa nḡaa ḡōkin nah rē.’

³ Lob mehō sēn negin yi nḡaa lo kwa nevo loḵ ayo bē, ‘Sēḵ ḡevong nabē va? Ma ḡemehō bōp rēḵ juuk sa na pehi lo, gesa su rēḵ ḡegin yi nḡaa ḡōkin nah rē. Sa seḵēḡ ma, om sa su yoh vu bē ḵedub dob rē-o! Log sa niḡ nemum bē sa su ḵetaḡ nos vu mehō ngwē. ⁴ Rēḵ mu sa kwaḡ tōḵ raḵ aggata ti, om nabē sa ḡevong nabē sēnē, og alam rēḵ deḡeḵo sa na hir begḡang doḵ buk sēn sa alaḡ juuk sa gesesu ḡegin yi nḡaa ḡōkin rē lo.’ ⁵ Nebē sēnē lob tahi alam pin sēn hir nyēvewen negḡēp berēḵ debo doḵ nah vu ala lo ti ti ya vu yi. Lob ti ya verup mugin, lob loḵ tepēḵ vu bē, ‘Hong nyēvewen va la negḡēp vu sa alaḡ-a?’

⁶ Loḵ nēr yah bē, ‘Wēl* dram 100.’ Lob nēr vu bē, ‘ḡweḵo ḵapiya teka sēn hong nyēvewen arē negḡēp loḵ lo, begweto ḡemedo pevis, bekwevu yiḵ dram 50 mu doḵ ḡēp.’ ⁷ ḡgovek log mehō ngwē verup, lob mehō sēn negin nḡaa lo loḵ tepēḵ vu bē, ‘Hong nyēvewen va la negḡēp-a?’ Loḵ bē, ‘Wit* bēēḵ 100.’ Lob nēr vu bē, ‘Om ḡweḵo hong ḵapiya sēn hong nyēvewen negḡēp loḵ lo, beyiḵ kwevu bēēḵ 80 mu doḵ ḡēp.’

⁸ Lob ala nḡo bē nevong nebē saga, lob ḵenu ya benēr yi hur sēn tetuhin yi lo bē yi mehō los kwa. Yōnon, mehōnon vu dob sēnē yiḵ kwaj bōp bedenetetuhin hir alam nebē sēnē. Gaḵ alam-rangah-yi, og su denevong nḡaa los kwa nebē sēnē rē.

⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Ham su ngupin monē in ḡwevong nḡaa nipaya paya jaḵ, gaḵ ham ḡwevong balam denatu ham alam jaḵ. Gevu tamusēn sēn monē nama na lo, og rēḵ deḡeḵo ham jaḵ na begḡang nivesa sēn rēḵ medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabē mehōti nemalain nḡaa mahen teka teka nivesa, og rēḵ malain nḡaa bōp nivesa ḡeving. Log mehōti sēn su ḡevong nḡaa mahen mahen nirōp rē lo, og su rēḵ ḡevong nḡaa bōp nirōp ḡeving rē. ¹¹ Om nabē ham su ḡwegin dob sēnē yi monē nirōp rē, og re rēḵ bo nḡaanon vu ham beham ḡwegin-a? ¹² Log nabē ham su ḡwegin mehō ngwē hir nḡaa nivesa rē, og re rēḵ bo ham nḡo ham nḡaa sēn lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bē ḡevong huk vu ala luu doḵ ti rē. In rēḵ nidelin ngwē, ḡahē ḡeving ngwē. Ma rēḵ napiiḵ vu ngwē, ḡenitebō in ngwē. Ham su yoh vu bē ḡwevong huk vu Anutu los monē doḵ ti rē.”

Gagek Raḵ Horek Los Anutu-yi-nyēḡ

¹⁴ Rēḵ alam Parisai* ahēḡ neving monē pangsēn, om denḡo ḡagek pin sēn Yesu nēr aḡi, lob denōp raḵ yi. ¹⁵ Rēḵ nēr yah vu sir bē, “Ham nḡo neḵo ham raḵ ḡḡēp alam malaj bē ham alam yohvu. Rēḵ mu Anutu raḵ ham ayomin ni. In nḡaa sēn mehōnon denelē bē nivesa medeneḵo raḵ lo, og Anutu nelē bē nḡaa nipaya.

¹⁶ Horek yi ḡagek los alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn hir ḡagek negḡēp in bē hil sepa doḵ, rot meverup loḵ Jon yi buk. Rēḵ loḵ Jon yi buk, beyam verup ḡwēbeng, og Bengō Nivesa raḵ Anutu-yi-nyēḡ tōḵ yam rangah. Lob alam pin nij wēēḵ rot in bē dedoḵ na nyēḡ sēnē. ¹⁷ Yaḡek los dob yoh vu bē ḡovek na bemala nama, rēḵ mu ḡagek sēn negḡēp loḵ horek lo, og su yoh vu bē teka rēḵ ḡeto mena rē.”

*Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Alam Los Venëj Denevepul Sir Lo
(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)*

¹⁸ “Bë mehöti nidëlin venë gegekō avëh ngwë natu venë, og nevonḡ baggëb. Log mehöti sën nabë gekō avëh sën regga nilëlin yi lo, og nevonḡ baggëb bengaa nipaya neggëp vu yi.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Mehö Bengö-ggoreksën Luho Mehö Meris Lasarus

¹⁹ “Mehöti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob saḡap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. ²⁰ Log mehö-ḵupeḵ-masën ti neggëp loḵ yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. ²¹ Rëḵ kwa nevo timu bë na in patu nos metes sën mehö-los-bengö-ggoreksën nevonḡ meneto loḵ tevor gebinë lo mega, rëḵ ma. Ganöö verup denetep raḵ yi pegges.

²² Loḵ mehö-ḵupeḵ-masën lo diiḵ mugin medelev, lob angër deko yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksën diiḵ tamu bedelev yi ving. ²³ Lob ya nedo Nyëḡ-nipaya beneko vanë böpata. Loḵ vër mala raḵ, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. ²⁴ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo tahi ya vu bë, ‘Amag Abraham-e! Kwam gevongin sa begwevonḡ Lasarus nam dagoo nema deggis nyë teka dok bël, begevonḡ jaḵ sa daggeg bahë yes jaḵ teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hangö nivanë böpata rot.’

²⁵ Loḵ Abraham nër yah vu bë, ‘Nalug-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sën genedo malam vesa lo, og genedo raḵ hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rëḵ vu nyëḡ sën gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetök vu vanë rot. ²⁶ Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vong lii böpata ti neggëp loḵ vuheng meneruu hil. Om alam sën denedo agi degevonḡin nabë deduḵ lii sënë gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sën denedo ggëp aga su deyoh vu bë deduḵ lii sënë gedejaḵ nam vu he rë.’

²⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo nër bë, ‘Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bë gwevonḡ Lasarus nah bena amag yi beggang. ²⁸ In sarig lo nemadvahi denedo loḵ. Om Lasarus pasang nanër gagek niwëek vu sir. In rëḵ dedok nam nyëḡ sënë bedegeko vanë.’

²⁹ Loḵ Abraham nër yah vu bë, ‘Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp vu sir. Om yik degengo saga.’ ³⁰ Lob mehö sën los kupek wirek lo nër bë, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagak su yoh vu rë. Gaḵ mëm nabë alam-diiḵsën ti kedi jaḵ gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëḵ degërin sir.’ ³¹ Loḵ Abraham nër yah vu yi bë, ‘Bë su degengo Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek rë, log nabë mehöti kedi jaḵ nah gëp bedub benah nanër, og su rëḵ degevonḡ geving yi gagek geving rë.’”

17

*Nгаа Nipaya Rëḵ Gërin Mehönon Besu Degevonḡ Geving Yesu Rë
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)*

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Nгаа aggagga rëḵ berup beseggi mehönon, lob rëḵ kepë sir. Rëḵ mu gëpin mehöti sën jan dok vahaj lo! ² In maḵ rëḵ kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jaḵ ngaa nipaya. Gaḵ nabë deseyu gelong böpata ti dok mehö nipaya saga kwa namugin medegetë yi duḵ na loo bemala nama, og sagak nivesa in lob su rëḵ kepë mehönon la rë, gaḵ nama og rëḵ gekō nyëvewen böpata rot vu tamusën. Om ham ngo gwëgin ham nivesa.

³ Nabë arim gevong ngaa nipaya, og gebo gagek jaḵ yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi ngaa nipaya saga. ⁴ Log nabë gevong paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu dok buk timu, loḵ gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëḵ nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevonḡ Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböp bē, “Gwevong behe ayomin na niwëek.” ⁶ Loḵ Mehöböp nēr yah vu sir bē, “Nabē yīḵ ham ayomin nam timu mahen teka mu nabē mastet* gahis, og ham yoh vu bē rēḵ nanēr vu ḵele malberi sēnē nabē, ‘Gesepul hong los degwam megena gejeyang hong duk na loo vuheng’, og rēḵ gevong noh vu ham ayemin.”

Yesu Nēr Bē Yi Hur Degevong Nabē Sēnē

⁷ Log Yesu nēr ving bē, “Nabē ham ti yi hur kedub dob gēp huk anon, ma gegin sipsip govek geberup beggang, og maḵ ala rēḵ nanēr vu yi nabē, ‘Gepevis begejaḵ nam sēa in gegwa nos’—a? ⁸ Ma! Mu rēḵ nanēr vu yi nabē, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu sa nos begweḵo nam besega genanum namugin, loḵ mēm rēḵ gegwa hōm los genanum tamu.’ ⁹ Log maḵ rēḵ kwa vesa megeḵo hur sēnē jaḵ in nevong ngaa yoh vu aye? Ma! ¹⁰ Om yīḵ ham gwevong nabē saga geving. Nabē ham gwevong ngaa pin begovek na noh vu sēn Anutu nēr vu ham bē ham gwevong lo, og ham nanēr nabē, ‘Heḵ hur nimin paya. Om huk sēn he nehevong lo, og yīḵ he ngo he huk om he nehevong.’ ”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemadluho Nij Vesa Raḵ

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bē na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sēn neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemadluho detök verup vu yi bedenare adingnē ¹³ gedetahi ya vu yi bē, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelē sir, lom nēr yah vu sir bē, “Ham na tato navimin vu alam-deneḵo-seriveng.” Lob nahēn medo deneyök, log navij tup nivesa raḵ pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelē bē navi nivesa raḵ, lob ggērin yi benepisek in menetahi ya vavunē, geneḵo Anutu arē raḵ geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehö saga yah verup, lob to petev loḵ Yesu vaha genēr vu bē kwa vesa rot. Rēḵ mu mehö sēnē og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lē bē mehö timu sēnē yom to vu yi, lom lēḵ menēr bē, “Sa kwag nevo bē ham nemadluho sēn lo nimin vesa raḵ pin, loḵ sir nemadvahi-bevidek-lubeluu ya deyoh tena? ¹⁸ Su deyom in bē degeḵo Mehöböp arē jaḵ rē? Gaḵ yīḵ mehö-yu-ngwē sēnē yō timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sēn nim vesa raḵ.”

Anutu-yi-nyäg Rēḵ Anon Jaḵ (Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰ Lob Parisai* deloḵ tepēḵ in Yesu bē, “Anutu rēḵ nam natu ala megegin hil nangērek-a? Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Buk sēn nabē Anutu nam gegin hil lo, og ham su rēḵ gwelē ngaa ti jaḵ malamin rē. ²¹ Log su rēḵ denanēr vu ham nabē ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rē. Ham ngo? Anutu yam nedo loḵ ham vuheng atov ggovek ya.”

²² Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Buk ti vingin berup, lob ham rēḵ gwevong in rot nabē ham gwelē Mehönon Nalu gökin, rēḵ mu ham su rēḵ gwelē yi rē gerēḵ nama. ²³ Rēḵ denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rēḵ denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamu in sir, gaḵ ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sēn Mehönon Nalu duk nom lo, og ham rēḵ gwelē nabē sēn ham nelē davēs nevēr lom nejēh raḵ nyäg pin lo. ²⁵ Rēḵ mu geko nivanē ngahiseḵē rē, galam sēn denedo gwēbeng agi degeruu demij vu yi govek rē. ²⁶ Log doḵ buk sēn Mehönon Nalu duk nom dob lo, og mehönon rēḵ medo denegevong ngaa pin nabē sēn denevong loḵ Noa yi buk wirek lo. ²⁷ Mehönon medo denegga nos los denenum, gemaluh denēḵo venēj, gavēh deneraḵ reggaj, beya verup loḵ buk sēn Noa loḵ ya yaḡ ayo lo, loḵ tum bēl böpata vuuk verup pevis merehöö sir pin.

²⁸ Log yīḵ rēḵ nabē sēn Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenum gedenebago kupeḵ lu ngaa. Denevaroh nos los denelev beggang. ²⁹ Rēḵ mu loḵ buk sēn Lot kedi ggēp Sodom meya raḵ lo, og Anutu vong nengwah böpata los gelöng nisangsang sēn netum lo luk yam vu vavunē nebē hob megga sir pin bemalaj maya. Gelöng saga arē nebē salpa*.

³⁰ Lob yīḵ rēḵ mehönon medo denegevong hir ngaa aggagga nabē saga doḵ buk sēn Mehönon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, geyi ngaa pin dok medo beggang ayo, og su dok nah geko yi kupek dok beggang ayo, gak beya mena pevis. Log nabë mehöti na medo huk anon, og yik nabë saga, su serög menah beggang, gak beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venë rë. ³³ Nabë mehöti kwa bo navi pangsen og su rek medo mala-tumsën rë. Gak nabë mehöti kwa birek in yi, og anon rek medo mala-tumsën.

³⁴ Sa nanër vu ham nabë: Mehö luu rek degëp buk jak kanyë timu dok buk sënë, lob Anutu rek geko ngwë, log gevuu ngwë begëp. ³⁵ Log avëh luu rek medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rek geko ngwë, log gevuu ngwë bemedo. ³⁶ [Log mehö luu rek demedo dok huk anon, lob Anutu rek geko ngwë, log gevuu ngwë bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh delok tepëk vu yi bë, “Mehöböp, ngaa sënë rek anon jak gëp tena?” Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Vu nyëg sën heljeng neggëp lo, og kadanii denesup sir ya timu in bë dega.”

18

Gagek Peggirinsën Rak Avëh Ti Vongin Bë Jaas Dok Vu Yi

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir in bë tahu sir beyö denajom jak noh vu buk gesu nij tebö. ² Nër bë, “Jaas sën nengo gagek lo ti nedo nyëg böp ti. Lob jaas ti sënë su neggönengin Anutu rë, log su kwa nevo mehönon ving rë. ³ Lob avëh alov ti nedo nyëg böp sënë ving. Lob neya vu jaas sënë yoh vu buk menenër vu bë, ‘Mehöti vong paya vu sa, om gwengo sa gagek megwero.’ ⁴ Lok jaas sënë kwa vo mugin bë su rek dok vu yi rë, lob nedo hus ading teka. Lok tum yom kwa vo lok ayo bë, ‘Sa su nahönengin Anutu rë, gesa su kwag nevo mehönon rë. ⁵ Rëk avëh alov sënë yam neketag vu sa mekeduung rak, om maam yik ggovek gesedok vu yi in gagek. In mak rek medo menam vu sa nabë sënë rot besa nig tebö jak na verök yi.’ ”

⁶ Log Mehöböp Yesu lok tepëk bë, “Ham ngo jaas nipaya sënë yi gagek, ⁷ om ham kwamin nevo bë? Alam sën Anutu ggooin sir rak tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bë mak su rek dok vu sir in gagek rë? Mak rek gegin hus ading rot, gesu dok vu sir pevis rë? Ma. ⁸ Sa nanër vu ham nabë: Rëk gengo hir gagek bedok vu sir pevis. Rëk mu vu tamusën sën Mehönon Nalu nom lo, og mak rek natök vu yi alam la gedenegevong geving yi medemedo ma rek nama?”

Gagek Peggirinsën Rak Alam Parisai Los Mehö Sën Neko Takës*

⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu alam vahi sën yö kwaj nevo sir bë sir alam yohvu gedenelë alam vahi pin bë nij paya lo bë, ¹⁰ “Mehö luu kwaj nevo bë denajom jak, lob luho derak medeya dub vabuong böp. Parisai* ngwë, log alam sën deneko takës* lo ngwë. ¹¹ Parisai* sënë nare ya, bevengëv rak lok ayo nebë sënë, ‘Oo Anutu, sa kwag vesa vu hong, in sa su nebë alam vahi rë. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vër. Gesir alam nij paya, gedenevong baggëb. Rëk sa og su nebë sën sir-ë rë. Gesa su nebë mehö neko takës* sën nare agi ving rë. ¹² Sayeg neggërin nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sën sa nehako lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rëk mehö sën neko takës* lo, og yö nare ggëp ading, log nilël bë su barah mala jak yagek, gak petap babu log jom rak bë, ‘Oo Anutu, sa mehö nig paya, rek mu kwam gevongin sa!’

¹⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Anutu nër mehö sën neko takës* agi bë yi mehö yohvu beyah meya yi beggang los nipaya masën. Gak mehö ngwë sënë og ma. In mehöti bë yö geko yi jak, og Anutu rek dahun yi. Gak mehöti sën yö dahun yi lo, og Anutu rek geko arë jak.”

*Yesu Jom Rak Hurmahen
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Loḵ deḵo hurmahen deyam vu Yesu, in bē gebē nema jaḵ sir. Rēḵ yi hur maluh delē, lob denēr in sir. ¹⁶ Rēḵ ma geYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log nēr bē, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwēr in sir, in alam sēn ayoj neyam timu vu sa nebē hurmahen lo, og rēḵ demedo doḵ Anutu-yi-nyēg. ¹⁷ Om sa nanēr vu ham yōnon nabē: Mehōti sēn su ayo na timu vu Anutu-yi-nyēg nabē hurmahen rē lo, og su yoh vu bē rēḵ doḵ na rē.”

Gageḵ Raḵ Ggev Sēn Yi Ngaa Ngahiseḵē Neggēp Vu Yi
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Loḵ ggev ti loḵ tepēḵ in yi bē, “Tatovaha! Hong mehō nim vesa anon, om sēḵ gevong nabē va in sena medo malag-tumsēn degwata los degwata?” ¹⁹ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Genēr sa bē sa niḵ vesa in va? In Anutu yō timu og nivesa. ²⁰ Gerak Anutu yi horek ni ggoveḵ ya bē: Su gwevong baggēb. Su gengis mehōnon medenadiiḵ. Su gegodeḵ ngaa. Su genanēr gageḵ tetuhinsēn jaḵ mehō ngwē. Gegurek amam lu atam babuj.” ²¹ Loḵ ggev lo nēr yah vu bē, “Ēē-ē, sēnēḵ sengo nahēn hurmahen, log sa nesepa loḵ horek pin sēnē rot beberup gwēbeng sagi.” ²² Yesu ngo lob nēr yah vu yi bē, “Log ngaa ti nahēn. Gwevong hong kupeḵ pin bemehō la debago, lob gebo monē sēn gweḵo jaḵ lo gelek alam sēn hej ngaa nema in sir lo. Gwevong nabē sēnē log mēm genam gesepa sa, gemēm hong kupeḵ nivesa rēḵ gēp vu yageḵ.” ²³ Rēḵ ggev sēnē ngo gageḵ sēnē, lob ayo maggin rot. In yi mehō kupeḵ degwa.

²⁴ Yesu lē yi lob nēr bē, “Alam sēn hir kupeḵ ngahiseḵē lo, bē dedoḵ na Anutu-yi-nyēg og rēḵ debimengin rot. ²⁵ Yōnon, kamer bē gurek na rureḵ len, og yiḵ huk bōpata rot, rēḵ mu nabē mehō-los-bengō-ggoreksēn ti gevong in nabē doḵ na Anutu yi nyēg og sagak huk bōpata rot kesuu.” ²⁶ Alam denḵo gageḵ sēnē lob denēr bē, “Om maḵ re yoh vu bē rēḵ medo mala-tumsēn degwata?” ²⁷ Loḵ Yesu nēr bē, “Ngaa sēn mehōnon su deyoh vu bē degevong rē lo, og Anutu yō yoh vu bē gevong.”

²⁸ Loḵ Pita nēr bē, “Gwelē! He hevu he nyēg los he ngaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong.” ²⁹ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham nabē: Alam pin sēn kwaj nevo Anutu-yi-nyēg, bedenevu hir begganḵ, gevenēj, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo, ³⁰ og Anutu rēḵ bo ngahiseḵē doḵ nah vu sir doḵ buk sēnē, log rēḵ demedo malaj-tumsēn degwata los degwata vu tamusēn.”

Yesu Nēr Beron Netu Löö Bē Rēḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Gökin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Lob Yesu ḵo sir nemadluho-bevideḵ-luu lo ya, benēr vu sir bē, “Ham ngo! Gwēbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob gageḵ pin sēn alam-denenēr-gageḵ-rangahsēn dekevu rak Mehōnon Nalu wirek meneggēp lo vingin anon jaḵ. ³² In rēḵ debo yi doḵ na alam-yu-ngwē nemaj. Lob rēḵ denanēr pelē jaḵ yi, gedevong paya vu yi, gedepesuv nyēj ḵos jaḵ yi. ³³ Log rēḵ debeek yi, log mēm dengis yi menadiiḵ. Rēḵ mu buk natu löö jaḵ, lob rēḵ kedi jaḵ nah gökin.” ³⁴ Rēḵ yi hur maluh su derak gageḵ sēnē ni rē. In neggēp vunsēn in sir lob su kwaj tōḵ rak degwa rē.

Yesu Ro Mehō Mala ḵenod Ti Menivesa Raḵ
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehō mala ḵenod ti nedo loḵ aggata nenga bemedo neketag monē lu ngaa vu alam bē dedoḵ vu yi. ³⁶ Lob ngo dedun bē alam yu bōpata to deneyam, lob loḵ tepēḵ vu sir bē, “Denevong va?” ³⁷ Loḵ denēr vu bē, “Yesu vu Nasaret verup.” ³⁸ Lob tahi ya bē, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.” ³⁹ Loḵ alam sēn denemugin lo depetupek rak yi bē aye nama. Rēḵ ma gepasang netahi menegeyeh lok bē, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!” ⁴⁰ Lob Yesu ya nare genēr vu sir bē degeḵo yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loḵ tepēḵ vu yi bē, ⁴¹ “Gevongin bē sa gevong nabē va vu hong-a?” Loḵ nēr bē, “Mehōbōp, sa bē gwevong besa malag natum gökin.” ⁴² Lob Yesu

nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa rak.” ⁴³ Lob pevis bemala nivesa rak avuti genelë nyëg. Lob tamuin Yesu meneya, geneko Anutu arë rak. Galam pin sën delë ngaa agi deko Anutu arë rak ving.

19

Sakeus Yi Gagek

¹ Lob Yesu loq ya Yeriko in bë noh na bena. ² Loq mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneko-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë ngahisekë. ³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejak ni nabë yi mehö nebë va. Rëk yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëk gelë yi nivesa rë, in alam ngahi rot medeggërin yi. ⁴ Lob serög bemugin beya merak ya kele map ti in bë mëm gelë Yesu. In rak ni bë rëk na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala rak melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, geduk pevis megenam! In sëk medo geving hong dok böm pehi sënë.” ⁶ Lob luk pevis beko Yesu rak meya yi beggang los kwa vesa. ⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëj sengën medenër bë, “Ya neggëp loq mehö nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gwengo rë. Sëk gevong sa ngaa pin vahi vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Log alam sën sa tetuhin sir gesehodek hir ngaa ti ti lo, og sëk gevong ngaa lubeluu lubeluu dok nah vu sir.” ⁹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëbeng sënë, Anutu kol alam beggang ayo ti sënë yah vu yi. In mehö sënë og degwa vu Abraham ving. ¹⁰ Yönon, Mehönon Nalu yam in bë sero mehönon sën malaj nema lo begeko sir nah.”

Gagek Peggirinsën Rak Alam Böp Ti Vo Monë Vu Yi Hur Neadluho

¹¹ Dengo gagek sënë ggovek, log nër gagek peggirinsën ti vu sir. In ya verup dus rak Yerusalem, lob kwaj nevo bë buk dus rak bAnutu-yi-nyëg vongin anon jak pevis avuti. ¹² Lob nër vu sir bë, “Mehö böp ti bë na nyëg ading ti jak in degetung yi natu mehö-los-bengö benom gegin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur neadluho yam bevo monë kapiya luu luu ggelek sir pin, log nër vu sir bë, ‘Ham medo gwevong huk bagosën jak monë sënë rot, besenom geto sënë gökin.’

¹⁴ Rëk yi alam nij nelëlin yi, om ya, log devong mehö la detamuin yi medeya beya denër bë, ‘He nimin lël bë mehö saga su natu he mehö-los-bengö megegin he!’ ¹⁵ Rëk ma gedetung yi tu hir mehö-los-bengö ggovek geyom to. Lob nër bë, ‘Ham tahi alam sën sevo monë vu sir lo nam. Sa bë galë nabë sir ti ti deneko va la va la loq ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehöti nare yam mugin benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën rak hong monë kapiya luu sënë, log sa haço kapiya mehödahis sënë loq yam ving.’ ¹⁷ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa begevong huk nivesa rot. Genemalamin ngaa mahen sënë nivesa, om sëk gevong begwegin nyëg böp yu neadluho.’

¹⁸ Log mehö ngwë sën netu luu nare benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën rak hong monë kapiya luu sënë, log gwëbeng sa haço kapiya neadluho sënë loq yam ving.’ ¹⁹ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Om sëk gevong nyëg böp yu neadvahi in gwëgin.’

²⁰ Loq hur ti verup nare yam, benër ya bë, ‘Mehö böp, hong monë kapiya luu sën lo sënë. Sa hebom loq tob nyë dus teka besa hegin nivesa beyö nedo rot. ²¹ In sa nehalë hong bë hong mehö nim wëëk. Ngaa sën mehö ngwë denetung menedo lo, og geneko. Genos sën mehö ngwë denevaroh lo, og genelev anon. Om sën sehönengin hong, lob hong monë kapiya luu sën lo yö nedo.’

²² Lob mehö-los-bengö nër vu mehö sënë bë, ‘Hong sënë, nim paya rot! Mak sëk gevong gagek vu hong jak ngo hong gagek saga rë. Mak geraç ni yönon bë sa mehö nig wëëk, bemehö ngwë denetung ngaa nedo loq sa nehako, gesa nalev nos sën mehö ngwë denevaroh lo? Yönon-a? Sa nehevong nebë sënë?’ ²³ Rëk nebë va sën su getung sa monë

loḵ ya beggang-monē-yi in bē senom og sa gaḵo teka sevōḵ geving rē-ē?’ ²⁴ Log nēr vu alam sēn denare dus vu lo bē, ‘Ham bo monē ḵapiya luu saga vēr in mehō saga, gebo nah geving vu mehō sēn ḵapiya mehōdahis nedo vu yi lo.’

²⁵ Loḵ denēr yah vu bē, ‘Mehō bōp, mu ḵapiya mehōdahis neggēp vu yi vorot.’

²⁶ Loḵ nēr bē, ‘Sa nanēr vu ham nabē mehōti sēn ngaa neggēp vu yi lo, og sēḵ bo la gökin geving vu. Gaḵ mehōti sēn yi ngaa su neggēp rē lo, og sēḵ bo teka sēn neggēp vu yi lo vēr in yi. ²⁷ Rēḵ alam sēn denelē sa paya benij lēl bē sa su natu hir mehō-los-bengō lo, og ham gwēḵo sir nam sēnē beham ngis sir bedenadiiḵ jaḵ sa malaḡ.’ ”

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebē Mehō-los-bengō
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

²⁸ Yesu nēr gāḡek sēnē ggovek, log mugin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ggēp Ḵedu Ḵele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genēr vu luho bē, “Melu na medoḵ na beggang-bu ti sēn melu malamin neya agu, lob melu rēḵ gwelē gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehōti su raḵ dogi sēnē wirek rē, lob melu kwevelekin begwēḵo nom. ³¹ Genabē mehōti doḵ tepēḵ nabē, ‘Melu gwevong va vu dogi sagi?’ og melu nanēr nah nabē, ‘Mehōbōp bē jaḵ mena.’ ”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detōḵ vu ngaa pin yoh vu sēn nēr vu luho lo. ³³ Luho medo denekevelekin dogi sēnē, loḵ dogi ala loḵ tepēḵ in luho bē, “Melu nekwevelekin dogi nalu sēnē in gwevong va vu?” ³⁴ Loḵ luho denēr yah bē, “Mehōbōp bē jaḵ mena.”

³⁵ Lob luho deḵo dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunē. ³⁶ Bemēm nerak meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggōk aggata geneggōk, ³⁷ beya deverup dus raḵ sēn aggata nehōo Ḵedu Ḵele-oliv. Lob yi hur maluh pin sēn denesepa yi lo, gesir ngahiseḵē saga kwaj vo yah ngaa bōp bōp pin sēn nevong bedenelē wirek lo, lob kwaj vesa bedenepisekin medeneḵo Anutu arē raḵ bē:

³⁸ “Anutu gevong semusemu vu mehō-los-bengō sēn neyam los Mehōbōp niwēēk!
Gāḡek ahē yes raḵ neggēp yaḡek,

log Anutu arē bōpata los niḵapiiḵ nivesa neggēp yaḡek vavunē!”

³⁹ Log alam Parisai* la deloḵ ya alam yu bōpata saga vuheng belosho deneya, lob denēr vu Yesu bē, “Tatovaha, genanēr in hong hur maluh lo sēnē nabē ayej nama.” ⁴⁰ Loḵ nēr yah vu sir bē, “Sa nanēr vu ham nabē: Bē ayej nama, og gelong lo sēnē yō rēḵ denapisek.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem

⁴¹ Loḵ Yesu ya verup dus raḵ, lob mala ya melē nyēḡ bōp Yerusalem, lob su raḵ. ⁴² Su raḵ bē, “Nabē yiḵ ḡejaḵ mehō sēn yoh vu bē gevong hong begemedo revuh lo ni gwēbeng sagi, og mēm sēnē nivesa. Rēḵ ma gemehō sēnē neggēp vunsēn in hong, gesu ḡeraḵ ni rē. ⁴³ Gwengō rē, buk ti vongin berup, lob alam sēn degevong begō vu hong lo rēḵ nam dedev lii begō yi medetetup doḵ hong. Log rēḵ deketumin hong vahi vahi. ⁴⁴ Lob rēḵ dekevoh hong geving nalum lo pin sēn denedo loḵ hong lo na. Log su rēḵ degönengin gelong ngwē ḡejaḵ medo ngwē vavunē rē. In su kwam nevo buk sēn Anutu yam in bē doḵ vu hong lo rē.”

Yesu Tii Alam Sēn Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-bōp Lo
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-bōp ayo, lob tii alam sēn denevong huk bagosēn loḵ ayo lo. ⁴⁶ Genēr vu sir bē, “Gāḡek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē: Sa beggang, og yō rēḵ natu beggang jom-raḵsēn-yi. Rēḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waak vunsēn rak.”

⁴⁷ Log nenēr gāḡek vu alam yoh vu buk loḵ dub-vabuung-bōp ayo. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bē dengis yi menadiiḵ. ⁴⁸ Rēḵ alam pin nij wēēk bē degengō yi gāḡek, lob ggev lo su detōḵ raḵ aggata ti rē.

20

Delok Tepëk In Yesu Bë Re Vo Niwëek Vu Yi (Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Buk ti, lob Yesu medo netatekin gagek vu alam loḵ dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedelok tepëk vu yi bë, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong raḵ-a?” ³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë doḵ tepëk in gagek ti nök vu ham rë. Ham nanër vu sa nabë: ⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yaḡek, ma sepa loḵ mehönnon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yö desap sir raḵ medenër bë, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yaḡek’, og rëḵ doḵ tepëk nom nabë: ‘Rëḵ nebë va sën ham su nevong ving yi rë-ë?’ ⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa loḵ mehönnon vu dob kwaj’, og rëḵ alam detengwa hil jaḵ gelöng. In kwaj neya niwëek vu yi bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti.” ⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehö sën ggooin sa raḵ lo vu ham rë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain (Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Nër nebë saga, log nër gagek peggirinsën sënë vu alam bë, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë loḵ ya alam la nemaj in bë degegin medegeḵo anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëḡ ading ti beya nedo hus ading rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemoneḵ lo dus raḵ, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo in bë debo yiyi la behur geḵo nah vu yi. Rëḵ alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris. ¹¹ Loḵ vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëḵ desis yi ving bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris. ¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëḵ desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë. ¹³ Devong nebë sënë, lob huk ala kwa vo bë, ‘Maḵ sëḵ gevong nabë tena? Maam sa gevong sengo nalug sën sahëḡ neving yi lo na, in mëm maḵ rëḵ degurek babu.’ ¹⁴ Rëḵ alam lo delë bë nalu ya verup, lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sën agi rëḵ doḵ nah ama ben begeḵo ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil ngaa.’ ¹⁵ Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediik. Om huk wain ala sënë maḵ rëḵ gevong nabë va vu sir-a? ¹⁶ Rëḵ na, lom kevoh alam sën denegin huk wain agi bemalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegegin.” Alam denḡo gagek sënë lob denër bë, “Maam ngaa nabë saga og nök gëp!”

¹⁷ Rëḵ Yesu gët sir gelok tepëk in sir bë, “Bë nama og gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo nër bë va? Sën nër bë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,
rëḵ mu netu gelöng niwëek beggang nyëḵetu yi.’

¹⁸ Mehönnon pin bë debës bedengis sir jaḵ gelöng sënë, og rëḵ deḵatak jaḵ pin. Log nabë gelöng sënë geto mejak gëp mehöti, og rëḵ natul mehö sënë bemetes na.”

¹⁹ Lob alam-horek-yi losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev derak ni bë Yesu nenër gagek peggirinsën sënë raḵ sir. Lob devongin bë denajom yi ahon doḵ buk sënë, rëḵ deggönengin alam.

Delok Tepëk Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Degetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar? (Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)*

²⁰ Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehö la ya delok yi medenelë. Lob ya detetuhin bë sir alam yohvu, in bë denajom yi ahon jaḵ gagek la bedegevong doḵ nah nemaj gena gagek vu kiap böp. ²¹ Lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, he nehango hong gagek bë hong gagek neya niröp, begenenër gagek niröp vu alam. Su genehönengin alam sën los arëj lo malaj rë. Gaḵ genetatekin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. ²² Om

kwam nevo bë? Yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?”²³ Rëk Yesu rak hir gagek tetuhinsën sënë ni, lom nër yah vu sir bë,²⁴ “Ham tato monë gahis ti nam besa galë rë.” Devo ya lob nër bë, “Re kenu los arë sën rak neggëp agi?” Lok denër yah bë “Sisar*.”²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu.”²⁶ Lob su deyoh vu bë denatök vu gagek ti jak yi gëp alam malaj medenajom yi ahon rë. Gak kenuj ya in gagek sën nër lo, lob ayej ma.

*Delok Tepëk Vu Yesu In Sën Mehönon Denadiik Gedekedi Jak Nah Lo
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

²⁷ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëk dekededi jak nah rë. Lob sir la deya vu Yesu,²⁸ bedelok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggëp bë, ‘Nabë mehöti gekö avëh, rëk nadiik geluho naluj nama, og ari geko yi alov natu venë beluho degekö naluj vu ari sën diik lo.’²⁹ Lob hur magëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob arij aguu ko avëh, lob nalu ma gediik.³⁰ Lob ari amon ko yi alov lok diik ving.³¹ Lob ari gwee vong nebë saga ving, beya metök meggi. Besir pin deko avëh timu sënë, rëk naluj ma, gedediik pin.³² Log mëm avëh diik rak neggëp hus.³³ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiksën dekededi jak nah lo, og avëh sënë rëk natu arij ti tena venë? In sir pin deko avëh timu sënë netu venëj.”

³⁴ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Maluh los avëh deneko sir lok buk sënë.³⁵ Gak maluh los avëh sën Anutu nër bë yoh vu bë rëk dekededi jak nah medemedo malaj-tumsën lo, og su rëk degekö sir dok Buk-tamusën rë.³⁶ In su deyoh vu bë denadiik gökin rë. Gak rëk demedo nabë angër lo. Anutu rëk gevong bedekedi jak nah gëp bedub, om rëk denatu yö nalu lo.³⁷ Log Moses tato vu hil ving bë alam-diiksën denekedi rak yah ggëp bedub. In kevu rak Mehöböp meneggëp lok gagek sën nengwah netum lok kele yu dabun ti lo bë, ‘Abraham yi Anutu, gIsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.’³⁸ Om nabë mehönon denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë rëk nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gak lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. In nelë mehönon pin bë sir pin denedo malaj-tumsën.”

³⁹ Nër nebë sënë, lob alam-horek-yi la denër yah vu bë, “Tatovaha, genër ya meyo vu.”⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu delok tepëk in yi ggökin yah rë.

Yesu Lok Tepëk Vu Alam Parisai In Mehö Sën Anutu Ggöin Rak In Bë Geko Hil Nah Lo
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)*

⁴¹ Lok Yesu lok tepëk yah vu sir bë, “Log nebë tena sën denenër Kerisi* bë degwa vu Davit*-ë? ⁴² In Davit yö nër rak avi beneggëp lok kapiya Saam bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp bë:

“Gemedo sa nemağ vesa.

⁴³ Gevu tamusën og sëk getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.”

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, lok nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?”

*Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebë Sënë
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)*

⁴⁵ Alam pin nahën medo denengo Yesu yi gagek, lob nër vu yi hur maluh bë,⁴⁶ “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir medegeko sir jak dok alam tabaak. Gahëj neving pangсэн bë na demedo lël mala gëp alam malaj dok dub-supinsën-yi ayo, gahëj neving bë jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi.⁴⁷ Alam sënë deneraa avëh alov hir beggag yah vu sir, log denekuung rak bedenevengev rak hus ading. Om dok buk-gagek-yi, og rëk denatök vu maggin böpata rot mekesuu.”

21

Avëh Sën Hen Monë Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu (Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vër mala raḅ menelë alam-los-bengöj-ggoreksën lo vahi, geya denetung seriveng luḅ ya keröng-monë-yi vu Anutu. ² Lob lê avëh alov ti sën hen monë ma, lob yik tung monë köḅ teka luu mu luḅ ya keröng. ³ Lob nër bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Avëh alov sën hen monë ma agi të monë böpata rot bekesuu alam vahi pin. ⁴ Senër nebë sënë in sir mehönnon-los-bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gaḅ sën denetung lo og yik metes. Gaḅ avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëḅ yö keyoveḅin keröng ahë degwa raḅ metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

Yesu Nër Bë Rëḅ Debasap Dub-vabuung-böp (Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehö la denevengwëng raḅ dub-vabuung-böp medenenër bë, “Devunek vu beggang sënë raḅ gelöng nivesa vesa los kupek sën detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot.” Loḅ Yesu nër bë, ⁶ “Ngaa pin sën ham nelë gwëbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rëḅ degönengin gelöng ti gejaḅ medo ngwë vavunë rë. Gaḅ rëḅ dekevoh pin bedegëtë geto yoh yoh.”

Yesu Nër Bë Maggin Ngahisekë Rëḅ Berup (Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob deloḅ tepëḅ vu yi bë, “Tatovaha, ngaa sën genër lo rëḅ anon jaḅ doḅ buk tena? Geva rëḅ tato vu he nabë ngaa sënë vongin anon jaḅ-a?” ⁸ Loḅ Yesu nër yah bë, “Ham gwëgin ham nivesa, in mehö la rëḅ degekuungin ham. Alam ngahisekë rëḅ denam bedenänër sarëḅ jaḅ nah sir nabë, ‘Mehö sën lo yik sa sënë.’ Log rëḅ denänër nabë, ‘Buk dus raḅ ggoveḅ ya.’ Rëḅ mu ham su sepa sir mena. ⁹ Log ham rëḅ gwëngo begö bengö los dedun nabë vongin berup, og ham su ḅenumin berup. In ngaa nebë sënë yö rëḅ nam, gaḅ Buk-tamusënëḅ yö rëḅ nahën.”

¹⁰ Log nër vu sir ving bë, “Alam dob ngwë rëḅ dekedo belosho alam dob ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëḅ dekedo belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. ¹¹ Log jemapi böpata rëḅ gee jaḅ dob beron beron. Log alam nyëḅ la rëḅ denatöḅ jaḅ meyip los niraksën aggagga. Log ham rëḅ gwelë ngaa böp böp gengaa aggagga sën rëḅ gevong beham ḅenumin berup in lo gëp yaḅek babu.

¹² Rëḅ mu ngaa pin sënë yö rëḅ nahën, log rëḅ denajom ham ahon, bedegevong paya vu ham. Rëḅ degevong beham gwëvong gäḅek doḅ dub-supinsën-yi log degetung ham na ḅarabus. Log rëḅ degeḅo ham na bare alam-los-bengöj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham. ¹³ Lob doḅ buk sënë, og yik ham nanër sa rangah vu sir. ¹⁴ Om ham medo kwamin veröḅ, gaḅ ham su medo mekwamin bo gäḅek sën ham nanër nah vu sir lo. ¹⁵ In sengo rëḅ gevong gäḅek sën ham nanër nah vu sir lo doḅ nöḅ ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sën degelë ham paya lo su deyoh vu bë dekeyëh, ma dedahun gäḅek sën sebo vu ham agi rë.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sën ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yö rëḅ denänër ham rangah vu alam sën dengis ham lo. Lob rëḅ dengis ham la medenadiik. ¹⁷ Log alam pin rëḅ ahëḅ sengën böp rot vu ham, in sa alam ham. ¹⁸ Rëḅ mu ham yumin viis ti su rëḅ mala nama doḅ ham yumin rë. ¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëëḅ, og ham rëḅ medo malamin-tumsën.”

Yesu Nër Bë Rëḅ Degevong Paya Vu Yerusalem (Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ “Rëḅ mu ham rëḅ gwelë nabë alam-begö-yi nöḅ detetup doḅ Yerusalem, og ham jaḅ ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yöḅ dus raḅ saga. ²¹ Doḅ buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëḅ debeya bedena ḅedu. Galam sën denedo loḅ Yerusalem lo, rëḅ

degevuu nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo loḵ nyëg böp agi rë lo, og su rëḵ debeya menah dedoḵ na rë. ²² Buk sënë og buk sën Anutu rëḵ bo doḵ nipaya nyëvewen lo, lob gägeḵ pin sën neggëp loḵ yi ḵapiya lo rëḵ anon jaḵ. ²³ Gëpin avëh sën naluj nare loḵ ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo doḵ buk sënë! In Anutu rëḵ gevong bemaggin böpata rot natöḵ vu dob sënë bekevoh alam sënë. ²⁴ Paëp-yu-anil rëḵ ga sir. Galam rëḵ denaduu sir gedegëḵo sir bena demedo ḵarabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëḵ vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup doḵ buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëḵ Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ Lob ham rëḵ gwelë gengaa böp aggagga natöḵ vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehönon pin vu dob rëḵ newaj bepul bemedo degelëḵ in loo dedun sën rëḵ natëë benam lo. ²⁶ Alam ngahiseḵë rëḵ kwaj bo ngaa sën anon jaḵ vu dob agi, lob rëḵ newaj jaḵ rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwëëḵ pin vu yaḵek rëḵ desasuḵin sir. ²⁷ Sënë anon jaḵ, lob rëḵ degelë Mehönon Nalu doḵ medo beggob ayo menam los niwëëḵ böpata gevunëḵ vunëḵ yaḵek yi. ²⁸ Doḵ buk sën nabë ngaa agi natöḵ nam lo, og ham rëḵ bare nam bebarah malamin jaḵ. In buk sën Anutu geḵo ham nah lo yam dus raḵ ggoveḵ ya saga.”

Yesu Tateḵin Buk-tamusën Raḵ Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Log nër gägeḵ ti metateḵin vu sir bë, “Ham kwamin bo jaḵ go* los ngaa vahi pin rë. ³⁰ Bë purpur berup ngu, og ham neraḵ ni bë go* vongin nabung beham dev jaḵ na jök. ³¹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jaḵ, og ham jaḵ ni nabë buk dus raḵ ggoveḵ ya bë Anutu natu ala benam gëgin hil.

³² Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëḵ malaj nama na veröḵ yi rë, log ngaa pin sën agi rëḵ anon jaḵ. ³³ Log yaḵek los dob rëḵ govek na bemala nama na vu tamusën, gaḵ sa gägeḵ og su rëḵ mala nama rë.”

Yesu Vo Horeḵ Vu Hur Maluh

³⁴ “Rëḵ mu ham gweḵin ham nivesa, in ham rëḵ medo gwevong ahëmin ta, genanum beyumin gevong paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabë saga rëḵ gërin ham ayomin, lob Mehöböḵ yi buk sënë rëḵ nam natöḵ vu ham avuti nabë sën sag neloḵ sapu lo. ³⁵ Buk sënë rëḵ natöḵ vu alam pin vu dob pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetaḵ vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwëëḵ. In lob ngaa pin sënë noh nenga in ham, geham medo rot menatöḵ na vu Mehönon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam loḵ dub-vabuung-böḵ rangah pin, log buk lob yah neggëp Ḵedu Ḵele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin deḵedi deneya dub-vabuung-böḵ in bë nanër gägeḵ medegengo.

22

Yudas Nër Gägeḵ Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bë Rëḵ Bo Yesu Doḵ Na Nemaj
(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)

¹ Buk vabuung sën denegga brët sën yiist* nema in lo verup. Sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horeḵ-yi denesero aggata bë dengis Yesu. Rëḵ ma in deneggönengin alam.

³ Loḵ Satan loḵ ya Yudas sën denenër arë ngwë nebë Iskariot lo ayo. Yiḵ sir nemadluho-bevideḵ-luu lo ti yi, ⁴ lob ya vengwëng ving alam-deneḵo-seriveng losho alam sën denëḵin dub-vabuung-böḵ lo, in bë natöḵ vu aggata lob bo Yesu doḵ na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenër vu yi vorot bë rëḵ debago yi. ⁶ Lob Yudas yoḵek in ayej, log kwa nesero buk sën alam ngahiseḵë su denedo ving yi rë lo, in bë mëm gevong Yesu doḵ na nemaj.

*Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksën-yi
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)*

⁷ Log Buk-vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo verup ggovek ya, lom yik buk sën denesis sipsip nalu Buk-ggöksën-yi* yi loḵ lo sënë. ⁸ Lob Yesu vong Pita luho Jon ya, genër vu luho bë, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* vu hil in hil aga.” ⁹ Loḵ luho deloḵ tepëḵ yah vu bë, “Gevongin bë alu gero gëp tena?” ¹⁰ Loḵ nër yah bë, “Melu lë! Melu na medoḵ na nyëḡ böp sagu, log mehöti rëḵ kerë bël doḵ dëḡ böp ti menatöḵ vu meluu doḵ aggata. Lob melu tamuïn yi rot bedoḵ na beggang sën doḵ na lo. ¹¹ Lob melu nanër vu beggang ala nabë, ‘Tatovaha nër bë alu anam nanër vu hong nabë, ‘Beggang ayo tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu Buk-ggöksën-yi* dok-a?’” ¹² Lob rëḵ tato ayo böpata ti sën neggëp vavunë vu meluu, ayo ti sën yö devah ḵanyë raḵ vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil doḵ saga.” ¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detoḵ vu ngaa pin yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* loḵ.

*Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)*

¹⁴ Log nyëḡ neggovek, lob Yesu bë ga nos los reggu geving sinarë lo. ¹⁵ Lob nër vu sir bë, “Sahëḡ neving rot bë sega nos los reggu Buk-ggöksën-yi* sënë geving ham rë, loḵ mëm sa gaḵo vanë. ¹⁶ Log sa nanër vu ham nabë: Sa su rëḵ ga ngaa sënë gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën hil aga doḵ ti vu Anutu-yi-nyëḡ lo.”

¹⁷ Log ḵo wain kap ti raḵ bejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu log nër vu sir bë, “Ham gwëḵo sënë nöḵ benanum noh vu ham. ¹⁸ Sa nanër vu ham nabë: Sa su rëḵ nanum wain gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën hil medo doḵ Anutu-yi-nyëḡ lo.” ¹⁹ Log ḵo brët raḵ bevengëv raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log nër bë, “Sa reggos sënë. Sën sëḵ getung natu seriveng doḵ nah ham bömin. Om ham medo sepa doḵ megwevong nabë sënë in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Nebë saga bedegga ggovek, log ḵo wain kap ti raḵ bevong nebë saga, log nër bë, “Wain kap ti sënë og sa ḵoḵ, sën sëḵ ḵeseh in ham in bë tato nabë gageḵ mewis sën sejoo in doḵ vu ham lo rëḵ anon jaḵ.

²¹ Rëḵ mu ham gwelë ham rë! Mehö sën rëḵ bo sa doḵ na alam sën denelë sa paya nemaj lo yik nedo raḵ tevor ving sa. ²² Yönon, Mehönon Nalu nesepa loḵ aggata sën Anutu nër tato vu yi lo. Rëḵ mu gëpin mehö sën rëḵ nanër yi rangah vu alam bedengis yi lo.” ²³ Nër nebë sënë, lob yö deloḵ tepëḵ vu sir yah meyom bë, “Mehö re rëḵ gevong ngaa sënë?”

Hur Maluh Denër Sir Bë Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deḵo gageḵ ti raḵ loḵ sir, medenenër bë, “Re böp kesuu in gëgin hil-a?” ²⁵ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Alam-yu-ngwë, og hir mehö-los-bengö tu alaj. Log alam sën detu ala medenëgin sir lo, og denenër behir alam denëḵo sir raḵ bedenener sir bë sir alam ngatum. ²⁶ Rëḵ mu ham, og ham su gwevong nabë saga. Gaḵ mehöti sën vongin bë natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nabë sën mehö ahë hus. Log mehöti sën vongin bë natu ham ggev lo, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris ti in doḵ vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Mehö sën medo negin in ga nos lo, ma hur sën neruu nos in bë geḵo na vu lo? Gaḵ yik mehö sën negin bë nos na in ga lo! Rëḵ mu sa, og sa nado ving ham nebë hur meris in bë sedoḵ vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin töḵ vu sa beseggi sa, rëḵ ham nedo ving sa, geham su vuu sa rë. ²⁹ Log Amag vo yi nyëḡ vu sa in bë sa gëgin, om sebo nyëḡ vu ham in ham gwegin nabë saga. ³⁰ Ham rëḵ gwa los nanum geving sa jaḵ sa tevor gëp sa nyëḡ. Geham rëḵ medo jaḵ sëa-los-arëj beseggi alam Israel degwa nemadluho-bevidek-luu sën lo hir gageḵ.”

*Yesu Nër Pita Bë Rëḵ Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)*

³¹ “Simon, Simon, gwengo rë! Satan nër vorot bë yoh vu bë rëk geḱo ham na vu yi, begerii ham tetër nabë wit* gahis. ³² Rëk sejom raḱ in hong ggovek ya bë hong vongvingsën su rëk nadiik na rë. Om sën gegwërin hong megenom lo, og gebo gadu dok arim lo.”

³³ Loḱ Pita nër yah bë, “Mehöböp, sa hero sa menado in sena ḱarabus geving hong balu nadiik dok ti.” ³⁴ Loḱ Yesu nër bë, “Pita, sa nanër vu hong nabë: Pehi buk sënë, og ḱöḱrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö nabë hong dugin sa.”

Gagek Raḱ Jej-monë-yi, Gevahek Nalu Los Paëp-yu-anil

³⁵ Log nër vu sir bë, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ḱo jej-monë-yi los je vahek sepa rë. Log ham su röp suu rë, lob maḱ ham raḱ vu in ngaa ti ma ma?” Loḱ denër yah bë, “Ma!” ³⁶ Lob nër vu sir bë, “Gaḱ gwëbeng sënë nabë mehöti yi jej-monë-yi nedo, og yö geḱo sepa yi. Bevahek nabë saga. Gemehöti sën hen paëp-yu-anil nama lo, og tahuuin paëp-yu-anil ti jaḱ yi röpröp-ayöong-yi. ³⁷ In gagek neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya bë, ‘Detevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nanër vu ham nabë: Gagek sënë rëk anon jaḱ, jaḱ ngaa pin sën rëk natök vu sa. Yönon, gagek pin sën neggëp loḱ ḱapiya raḱ sa lo, og rëk anon jaḱ.” ³⁸ Lob denër bë, “Mehöböp, gelë? He paep-yu-anil luu sënë!” Loḱ nër yah bë, “Om yik ggovek saga.”

*Yesu Jom Raḱ Vu Getsemane
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

³⁹ Log to meya dobnë beya Kedu Kele-oliv nebë sën nevong yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya detök ya, lob nër vu sir bë, “Ham najom jaḱ niwëek, in ngaa ti su kepë ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu sën hil getë gelöng na geto lo, lob yun lus log ketag vu Ama bë, ⁴² “Amaḱ, nabë kwam, og gweḱo ngaa maggin sënë vër in sa. Rëk mu su gesepa dok sa gagek, gaḱ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angër ti vu yaḱek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsen rot, lob jom raḱ ggökin niwëek rot. Lob ḱerus yam in rot benetetuk nebë ḱök beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom raḱ ggovek, log kedi raḱ beyah to vu yi hur maluh lo. Loḱ lë bë deneggëp yying, in ayoj maggin rot. ⁴⁶ Lob nër vu sir bë, “Ham newëp in-a? Ham kwedi bengev jaḱ, in ngaa ti su kepë ham.”

*Yudas Vo Yesu Loḱ Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)*

⁴⁷ Yesu nahën medo nevengwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arë nebë Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëk li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi. ⁴⁸ Loḱ Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehönon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natök vu yi, lob denër bë, “Mehöböp, he ngap sir jaḱ paggëpek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya. ⁵¹ Rëk Yesu nër bë, “Ggovek! Ngaa saga gëp!” Log bë nema raḱ mehö sënë nenga, lob nivesa raḱ yah ggökin.

⁵² Log Yesu loḱ tepëḱ vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sën losho deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Maḱ ham yam in bë sero mehö-begö-hodeḱ-yi ti om sën ham ḱo paëp-yu-anil los begö meyam-ë?” ⁵³ Sa nado lok dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rëk ham su lah nemamin loḱ sa mejom sa ahon rë. Gaḱ buk sën gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëek jaḱ na vavunë rot mekesuu.”

*Pita Lah Yi Vun Bë Yi Dugin Yesu
(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeḱo medeya. Lob deḱo yi loḱ ya alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi beggang. Log Pita tamuin sir meneya, rëk nevun yi in sir

meneyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah loḵ telig ggëp beggang sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Loḵ avëh ti lë bë medo nevenguh nengwah, lob tung mala raḵ yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Loḵ Pita lah yi vun bë, “Ma! Avëh, saḵ dugin yi.” ⁵⁸ Genedo teka loḵ mehö ngwë yah verup lë yi, lob nër bë, “Yiḵ sir sën lo ti sën hong agi ving.” Rëḵ Pita nër yah bë, “Alam-e! Saḵ ma!” ⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti loḵ mehöti yah verup nër niwëëk bë, “Yönon rot, yiḵ mehö sagi sën nesepe yi ving. In yiḵ yi Galilea ti sënë!” ⁶⁰ Rëḵ Pita lah yi vun bë, “Alam-e! Sa dugin gägek ti sën genenër agi!” Nahën nenër nebë sënë, log pevis bekökrëeh su. ⁶¹ Lob Mehöböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gägek sën Mehöböp nër vu yi vorot lo bë, “Pehi buk sënë og kökrëeh su rëḵ ngu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëng Yi
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sën denejom Yesu ahon lo denër pelë raḵ yi gedeveek yi. ⁶⁴ Debom mala lok tob, gedenesis yi, log deneloḵ tepëḵ vu yi bë, “Hong mehö-nenër-gägek-rangahsën-a? Om genanër nabë re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenër gägek nipaya ngahiseḵë vahi raḵ yi ving.

Devong Gägek Vu Yesu Raḵ Kaunsor Malaj
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deḵo Yesu yam nare malaj gedenër bë, ⁶⁷ “Genanër vu he nabë hong Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo ma ma?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Nabë sa nanër nöḵ vu ham, og ham su rëḵ gwevong geving rë. ⁶⁸ Log bë sedok tepëḵ in nöḵ vu ham gökin, og ham su rëḵ nanër dok nom vu sa rë. ⁶⁹ Rëḵ mu pehi sënë, og Mehönon Nalu rëḵ medo gëp niwëëk ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denër yah bë, “Om maḵ hong sagak Anutu Nalu hong-a?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Yiḵ saga. Ham voseḵ vorot.” ⁷¹ Lob denër bë, “Hil rëḵ gango gägek re gökin-a? Gägek sënë yö raḵ verup avi behil hango ggovek ya.”

23

Devong Gägek Vu Yesu Menare Pilatus Mala
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin deḵedi bedëḵo yi ya vu Pilatus ² gedevong gägek vu yi bë, “He halë mehö sënë bë nelok alam ahëj in deḵedi medengis begö medekepë gavman na. Genenërin he bë he su getë takës vu ham mehö-los-bengö Sisar*. Log nenër bë yiḵ yi Kerisi* sënë, beyi mehö-los-bengö.” ³ Lok Pilatus loḵ tepëḵ vu yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Loḵ nër yah vu Pilatus bë, “Genër ya meyoh vu.” ⁴ Lob Pilatus nër ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam pin bë, “Sa su töḵ vu gägek ti geneggëp vu mehö sënë rë.” ⁵ Loḵ denër yah niwëëk bë, “Netateḵin gägek vu alam yoh vu distrik Yudea pin beneloḵ ahëj rot bë degevong begö medekepë gavman na. Ḵo gägek sënë raḵ nyëdahis ggëp Galilea, lob nevong rot, gesën verup agi.”

Devong Gägek Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gägek, lob loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Mehö sënëḵ yi Galilea ti?” ⁷ Lob detateḵin vu yi merak ni bë Yesu yam vu distrik Galilea sën Herot* negin lo, lom vong yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loḵ buk sënë ving.

⁸ Herot* lë Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengö lob nevong rot bë gelë yi. Lob kwa vo bë maḵ Yesu rëḵ gevong ngaa böp ti begelë. ⁹ Nebë sënë lom Herot* nelok tepëḵ in yi hus ading. Rëḵ Yesu su nenër gägek ti yah vu yi rë. ¹⁰ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenër gägek niwëëk ya atata vu yi rot. ¹¹ Lob

Herot* losho yi alam-begö-yi devasap yi gedenër pelë rak yi. Log deko tob malangeri ti bederöp loḵ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggökin. ¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelë sir paya, rëḵ loḵ buk sënë, og luho desemu gägek medenelë sir nivesa.

Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jak Na Kelepeko
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam. ¹⁴ Log nër vu sir bë, “Ham ḵo mehö sënë yam vu sa, log ham nër bë neloḵ alam ahëj in dekedü medengis begö medekepë gavman na. Om ham gwengö rë. Sa naloḵ tepëḵ in yi gägek sënë rak ham malamin niröp. Lob sa su tōḵ vu bë vong ngaa ti paya loḵ gägek pin sën ham nër rak yi agi rë. ¹⁵ Log Herot* ving nebë saga om sën vong yi yom vu hil ggökin. Ham lë! Mehö sënë su vong ngaa ti paya in bë hil angis yi menadiik rë. ¹⁶ Om maam sëḵ beek yi gegevong yi nah mena.” ¹⁷ [In hir horek neggëp nebë Pilatus gevong alam ḵarabus ti ti vër doḵ buk vabuung sënë noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Loḵ alam pin ayej loḵ ti medekeseh rur rak bë, “Gengis mehö saga menadiik gegwevong Barabas nom vu he.” ¹⁹ Barabas sënë vong begö vu gavman loḵ nyëḡ böp saga genesis alam medenediik, lob deko yi ya nedo ḵarabus. ²⁰ Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir ggökin, in kwa nevo bë dëein Yesu mena. ²¹ Rëḵ detahi yah bë, “Gengis yi jak na kelepeko*! Gengis yi jak na kelepeko*!” ²² Loḵ yik loḵ tepëḵ yah vu sir netu beron löö bë, “In va? Mehö sënë vong va paya? Sa su halë bë vong ngaa ti paya meneggëp vu yi in bë hil angis yi menadiik rë. Om sebeek yi gegevong yi nah.” ²³ Rëḵ nij wëëḵ rot, gedetahi ya niwëëḵ ata bë ngis yi jak na kelepeko*, bayej rehöö Pilatus aye. ²⁴ Lob Pilatus kwa vo bë maam gurek hir gägek babu. ²⁵ Lob lëein mehö sën vong begö vu gavman besis mehönön dediik beya nedo ḵarabus lo yah vu sir in detahi arë. Log vo Yesu yah vu sir in bë dengis menadiik yoh vu sën alam detahi lo.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Deko Yesu rak medeya, log Simon vu Kurene nahën verup neya in bë doḵ na nyëḡ böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebë kelepeko* rak ya bagë bekerë metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu böpata denetamuin yi, gavëh ngahiseḵë denesu medenesis sir, gedenegelu tarot rak yi. ²⁸ Rëḵ Yesu ggërin yah menër vu sir bë, “Ham Yerusalem avëh, ham su ngu in sa, gaḵ mëm ham ngo ngu in ham los nalumin lo. ²⁹ In buk vongin berup lob rëḵ denanër nabë:

‘Avëh sën denare babuj seḵë lo, gavëh sën su naluj neloḵ rë lo, gavëh sën su denevo rur vu naluj rë lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In doḵ buk saga, og

‘rëḵ denanër vu kedu nabë,

“Ham kwepë ham menam jak gwëp he!”

Log rëḵ denanër vu kedu mahen mahen nabë,

“Ham dahun he!” ’

³¹ In nabë degevong nabë sënë vu kele nidun pehi sënë, og maḵ rëḵ degevong nabë va vu kele sën rëḵ denaboveng na lo?”

³² Log deko alam sën denekeyëh horek lo luu ya in bë dengis luho geving Yesu. ³³ Ya deverup nyëḡ ti sën denenër arë nebë Nyëḡ-yuseḵë lo lob desis yi rak ya kelepeko*. Log desis alam sën denekeyëh horek lo luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare Yesu nema vesa, gengwë nare nema këj. ³⁴ Lob Yesu nër bë, “Amag, gedahun sir sën devasap sa lo hir ngaa nipaya sënë na. In su derak ni bë denevong paya rë.” Ggovek log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak medegeko yi tob. ³⁵ Log alam vare denelë. Rëḵ alam ggev denër pelë rak yi bë, “Neloḵ vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönön sën Anutu ggoin yi rak lo, og yö doḵ vu yi.” ³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë rak yi ving. Log deya dus in bë

debo wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo besesuvin. ³⁷ Log denër vu yi bë, “Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og ngo gedok vu hong.” ³⁸ Log dekevu gagek ti rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.*

³⁹ Log mehö luu sën desis luho rak kelepeko* ving lo ngwë nër Yesu bë, “Hong Kerisi*? Og ngo gedok vu hong, gegedok vu aluu geving!” ⁴⁰ Rëk ngwë ngo gagek sënë, lob ggoo yi bë, “Yik alöö hoho haço vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu loḱ yah ngaa nipaya sën alu hevong lo, om alu haço vanë beyoh vu. Gaḱ mehö sënëḱ su vong ngaa ti paya rë.” ⁴² Log nër bë, “Yesu, genom los arëm böpata in gwëgin mehönong, og kwam bo sa.” ⁴³ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënë, rëḱ gemedo geving sa gëp Paradis*.”

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, loḱ hes malakenu loḱ beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök sehuksën. ⁴⁵ Lob tob böpata sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweeḱ rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeeḱ böpata bë, “Amag, sa nehevong anog neyök loḱ nemam.” Tahi nebë sënë, log diik ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begö-yi yu ti hir ala lë ngaa sënë, lob ḱo Anutu arë rak bë, “Yönon rot, mehö sënë yi mehö yohvu!”

⁴⁸ Log alam pin sën desup sir ya in bë degelë lo delë ngaa sënë, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavëh sën sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggëp ading teka medenelë ngaa pin sënë.

Debë Yesu Nihel Loḱ Ya Gelong Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehöti arë nebë Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyëḱ böp ti arë nebë Arimatea. Mehö sënë yi mehö nivesa geyi mehö yohvu, geyi kaunsor ving. ⁵¹ Rëḱ su nevo veyov in kaunsor vahi hir gagek sën denenër bë dengis Yesu lo rë. Gaḱ yö neḱin buk sën Anutu natu ala beḱegin sir lo benedo. ⁵² Lob mehö sënë ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi. ⁵³ Log ya meruh Yesu nihel navi luḱ mehom loḱ tob veroo ti, log ya meḱe loḱ waak ti. Nahën denesap waak sënë loḱ gelong yö meris beneggëp mewis, gesu debë mehö ti loḱ rë.

⁵⁴ Buk sënëḱ buk sën denero sir in bë geheng geto log dega nos Buk-ggöksën-yi* lo, log hes neluḱ in bë govek na gedegök na Buk-sewahsën-yi*.

⁵⁵ Log avëh sën desepa Yesu ggëp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelë bedub sënë. Lob delë mederak nyëḱ len ti sën bë Yesu nihel meneggëp loḱ lo ni ving. ⁵⁶ Delë ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wël, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsën-yi* og desewah yoh vu sën horek nër lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Log loḱ soda saga yi buk muginsën monbuk anon lob avëh dekedi bedeko wël los ngaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya. ² Loḱ delë gegelong sën neggërin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga. ³ Lob deloḱ ya delë rëḱ Mehöböḱ Yesu nihel su neggëp rë. ⁴ Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul loḱ, loḱ mehö luu devevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevër. ⁵ Avëh delë, lob ḱenuj verup bedepetev bemalaj ya dob. Rëḱ luho denër vu sir bë, “Ham nesero mehö mala-tumsën sënë loḱ alam-diiksën hir nyëḱ in va? Su nedo sënë rë. Gaḱ kedi rak meya gwëbeng! ⁶ Ham kwam in bo nah gagek sën nahën nedo ggëp distrik Galilea genër vu ham lo rë. ⁷ Nër vu

ham bë debo Mehönon Nalu dok na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeko*, log buk natu löö, lob rëk kedi jak nah gökin.”

⁸ Lob kwaj vo yah gagek sën Yesu nër wirek lo. ⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denër ngaa pin sënë rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sën lo losho alam vahi pin. ¹⁰ Yik sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gagek sënë vu sinarë nyëdahis lo. ¹¹ Rëk sinarë lo kwaj nevo bë yik avëh om mak yö denenër gagek kuungsën mu, lob su devong ving ayej rë. ¹² Rëk Pita kedi serög meyah bedub beya meto nare gekekooin melë waak ayo, rëk lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëk kwa neya ngahi in ngaa sënë rot.

*Mehö Luu Detök Vu Yesu Lok Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Lok yik sir sënë luu medo denetetuu aggata lok yik buk saga medeneya nyëg mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yik yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴ Lob luho medo denetetuu aggata gedenevengwëng rak ngaa pin sën lo. ¹⁵ Luho denevengwëng rak gedelok tepëk in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belöoho deneya lok ti. ¹⁶ Rëk luho su derak ni bë Yesu rë.

¹⁷ Lob lok tepëk vu luho bë, “Melu nevengwëng rak va meneya?” Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸ Lok ngwë sën arë nebë Kleopas lok tepëk yah bë, “Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derak ngaa sën verup ggëp Yerusalem lok buk agi ni, gak mak yik ngo timu sënë sën hong dugin-a?” ¹⁹ Lok Yesu lok tepëk yah bë, “Va ti?”

Lok luho denër yah vu bë, “Ngaa sën tøk vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sën nevong los nenër ggëp Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yik yi mehö-nenër-gagek-rangahsën los arë böpata ti, in nevong ngaa pin los niwëek. ²⁰ Lob hil alam-deneko-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi lok ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gagek venuh bë nadiik, lob desis yi rak ya kelepeko*. ²¹ He hekuung bë yi mehö sën rëk geko alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gagek ngwë sënë: Ngaa pin sënë tøk vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi, ²² lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he kenumin ya. In dekedi rak monbuk anon medeya bedub, ²³ lob desero Yesu nihil, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu nedo vesa. ²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, lok delë ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gak su detök rak yi rë.”

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevong ving alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek pin sën denenër lo rë. ²⁶ Ma melu su rak ni bë Kerisi* og rëk geko vanë menadiik, lok mëm vesa dok nah megek arë böpata los vunëk vunëk yagek yi rë?” ²⁷ Lob ko gagek rak lok Moses yi gagek los alam-denenër-gagek-rangahsën pin hir gagek betatekin gagek pin sën nerak yi meneggëp lok Anutu-yi-kaapiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vong in bë kesuu luho gena. ²⁹ Rëk luho denërin yi bë, “Gemedo geving aluu in hes luk ya bevongin kenu dok.” Lob lok ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ko brët rak bejom rak ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vong nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah rak mederak ni. Log mehor pevis geluho su delë yi ggökin rë. ³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, “Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netatekin Anutu-yi-kaapiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi lok buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detök vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo.

³⁴ Lob denër vu luho bë, “Mehöböp kedi rak ggökin yönon beSimon lë yi ggovek ya!”

³⁵ Nebë saga loḵ luho deturin ngaa pin sën töḵ vu luho loḵ aggata lo vu sir. Geluho denër bë derak ni loḵ sën debu brët bevo vu luho lo.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)

³⁶ Medo denenër gagek sënë, log Yesu verup nare rangah loḵ sir vuheng atov [benër vu sir bë, “Ham ayomin gëp revuh.”] ³⁷ Lob deggöneng rot beḵenuj verup. In dekuung bë mehöti ḵenu nare rangah vu sir. ³⁸ Loḵ nër vu sir bë, “Ham ḵenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelë sa vahag los nemaḡ sagi. Yiḵ sa sënë. Ham gwebë nemamin jak sa geham gwelë. Gaḵ mehönon kenuj og nijreggos los nijpeḵook nema, gaḵ su nebë sën ham lë sa agi rë. ⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëḵ mu yö denahën gesu devong ving rë, gaḵ kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bë, “Maḵ ham nos la neggëp-a?” ⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vër megga gedelë rak malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bë, “Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bë: Gagek pin sën dekevu rak sa meneggëp loḵ Moses yi horek, geneggëp loḵ alam-denenër-gagek-rangahsën hir ḵapiya, geneggëp loḵ Saam lo, og gagek pin sënë rëḵ anon jak.” ⁴⁵ Mëm tatekin kwaj, lob derak Anutu yi gagek sën neggëp loḵ ḵapiya lo degwa ni. ⁴⁶ Loḵ nër vu sir bë, “Dekevu gagek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Kerisi* geḵo vanë, gebuk natu löö, lob kedi jak nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëḵ denanër arë gëp Yerusalem namugin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë rak malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëḵ gevong ngaa sën Amaḡ nër bë rëḵ bo vu ham lo, nöḵ vu ham. Om ham ngo naḵöök medo nyëḡ sënë, rot bemëm niwëëḵ yagek yi duk nam vu ham lom mëm.”

Anutu Ko Yesu Rak Yah Yagek
(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema rak, gevengev rak in sir bë Anutu gegin sir nivesa. ⁵¹ Nahën nejom rak in sir, lob vuu sir, gAnutu ḵo yi rak yah yagek. ⁵² Log deḵo arë rak gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir loḵ dub-vabuung-böp rak buk pin bedenëḵo Anutu arë rak.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu. ² Vu muginsën rot Gagek yö nedo ving Anutu. ³ Yö tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Ngaa pin sën anon rak menedo agi, og pum rak yi yö timu. ⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum rak malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gërin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jak Rangah sënë in alam pin degengo yi gagek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gak yam in bë nanër gagek jak Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum rak mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yö tung dob, rëk luk yam nedo dob, rëk mehönon vu dob su derak ni rë. ¹¹ Yam yi nyëg, rëk yi alam su deko yi rak rë. ¹² Gak alam sën deneko yi rak bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij kök rë, gesu neggëp vu mehönon yö ayoj neggurekin sir rë, gesu neggëp vu mehönon yö kwaj bë denatu rë. Gak degwa yö neggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Gagek sënë netu mehönon rak benedo ving hil, behe halë niwëek los vunek vunek yagek yi. Niwëek los vunek vunek yagek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gak sak nahën neverup.’ ”

¹⁶ Hil pin hako ngaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëk Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala rak Anutu rë. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo lo Ama babu lo, om sën tatekin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek (Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneko-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya delok tepëk in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah gagek vun rë, gak nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggooin rak in bë gëko hil nah lo rë!” ²¹ Lok delok tepëk in yi ggökin bë, “Gak hong re? Mak hong Elia ma re?” Rëk bë, “Ma!” Lok sirek delok tepëk yah bë, “Mak hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëk nër yah bë, “Ma!” ²² Nebë saga lom delok tepëk bë, “Gak hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!” ²³ Lok Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër gagek rak sa wirek lo nebë: ‘Mehöti aye nerak lok nyëg-yumeris bë, ‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata!’ ”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob delok tepëk in yi bë, “Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sënë lo rë, lok nebë va sën generipek alam-ë?” ²⁶ Rëk Jon nër gagek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rak bël. Gak mehöti nare lok ham vuheng, geham su rak ni rë. ²⁷ Mehö saga sën rëk tamuin sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë.” ²⁸ Denër gagek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëg sën Jon neripek alam lo.

* **1:28:** Betania sën neggëp lok Jn 1:28 agi og yö ngwë, gak su nyëg mahen ti sën Lasarus lööho avëhnö luho hir nyëg lo rë.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

²⁹ Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. ³⁰ Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëk nam tamuın sa, yi og kesuu sa in yö nedo mugin, gesak ma!’ ³¹ Sa og su serak ni rë. Rëk seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëk natök nam rangah balam Israel dejak ni.”

³² Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yagek geluk yam nebë sok nuung ti meyam nedo rak yi. ³³ Sa og su serak ni rë, rëk Mehö sën vong sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duk nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëk getung Anon Vabuung jak ham nabë sën ngo genetung bël rak sir lo.’ ³⁴ Lob sa halë govek besenër gagek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Kō Yi Hur Maluh Löö

³⁵ Loḵ monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. ³⁶ Loḵ Yesu to neya, lom mala sepa menër bë, “Kë! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” ³⁷ Beyi hur maluh luu sënë dengo nebë sënë, lob ya detamuın Yesu. ³⁸ Lob Yesu ggërin yom melë bë luho denetamuın yi lob nër vu luho bë, “Melu nesero va?” Rëk luho denër yah vu yi bë, “Rabai! (Sën hil ayed nebë Tatovaha). Böm tena?” ³⁹ Rëk bë, “Melu nam rëk gwelë!” Lob luho ya delë beggang sën neggëp loḵ lo. Yik loḵ 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi loḵ buk saga.

⁴⁰ Luho sën dengo Mehö-neripek-alam Jon aye meya detamuın Yesu lo ngwë† Andreas sën Simon Pita ari. ⁴¹ Lom ya metök vu ari Simon mugin menër vu yi bë, “He tøk vu Mesia!” (Hil pekwë arë Mesia sënë doḵ nah Grik ayej nabë Kerisi*.) ⁴² Lob Andreas ḵo yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelë yi rëk bë, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rëk nanër arëm nabë Kepas!” (Arë sënë degwa nebë Gelöng.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

⁴³ Loḵ tum heng to lob Yesu bë na distrik Galilea. Lom tøk vu Pilip benër vu yi bë, “Getamuın sa!” ⁴⁴ Pilip sënë yi Betsaida ti, yik lööho Andreas lu Pita beggang-bu timu. ⁴⁵ Lob Pilip ya metök vu Natanael, lom nër vu yi bë, “Mehö sën Moses kevu gagek rak loḵ horek wirek galam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek rak ving lo sën he tøk rak ggovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.” ⁴⁶ Lob Natanael nër vu yi bë, “Maḵ ngaa nivesa ti rëk berup gëp Nasaret-a?” Rëk Pilip nër yah vu yi bë, “Genam rëk gwelë!”

⁴⁷ Yesu lë Natanael neyam vu yi, lom nër yi bë, “Ham gwelë! Israel anon soḵek yi saga! Gagek kuungsën ti su neggëp vu yi rë!” ⁴⁸ Loḵ Natanael loḵ tepëk vu yi bë, “Nebë va sën gerak sa nig-ë?” Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Pilip su tahi hong rë gengo nahën gëdo lok ḵele pik* degwa, log sa halë hong mugin ggëp sagu.” ⁴⁹ Lob Natanael nër yah vu bë, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehö-los-bengö hong!” ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Gevong ving saga in senër vu hong bë sa halë hong loḵ ḵele pik* degwa? Nahub rë, lob rëk gwelë ngaa böpata rot kesuu sënë!” ⁵¹ Lok Yesu nër vu yi ggökin bë, “Sa nanër vu ham yönön nabë nahub rëk ham rëk gwelë yagek rëk tateḵin yi geham gwelë Anutu yi angër dejak gededuk vu Mehönon Nalu.”

2

Mehöti Kō Venë Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehöti ḵo venë ggëp Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos böp geYesu ata nedo ving sir. ² Log devong gagek yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving. ³ Lob wain maya, lob Yesu ata nër vu yi bë, “Hej wain maya!” ⁴ Lom Yesu nër yah

† 1:40: Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nër ngwë arë rangah bë Andreas gelah ngwë vun, lob ngwë sagi og maḵ yik yi Jon, rëk yö kevu ḵapiya sënë om maḵ ggöneng in arë besu kevu rangah rë.

bë, “Atag! Alu su nemad loḵ ti in ngaa rë! In sa buk yö nahën!” ⁵ Rëḵ ata nër vu hur sën denevo nos ggelek lo bë, “Nabë nanër gageḵ ti vu ham, og ham gwevong noh vu!”

⁶ Lob dëg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bë vatëveḵ dejipeḵ nemaj doḵ noh vu sën alam Yuda hir gageḵ muḡeng lo. Dëg sënë böpata beyoh vu bë hil ḵeseh bëḷ ḵetuk nemadluho ma nemadluho-menemadvahi doḵ na ti ti.

⁷ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweḵo bëḷ meḵweseh doḵ na dëg sagu!” Lob deḵo meya deḵeseh luḵ ya bepin pup. ⁸ Lob nër vu sir bë, “Mëm ham jeḵoov begweḵo mena vu mehö-neḡin-nos!” ⁹ Lob deḵo medeya. Lob mehö-neḡin-nos lo num bëḷ mengo bë tu wain raḵ, rëḵ su raḵ ni bë deḵo vu tena rë. Gaḵ hur sën deneko bëḷ lo mëm derak ni. Lob mehö-neḡin-nos tahi mehö sën ko avëh lo yam benër vu yi bë, ¹⁰ “Alam pin og denevo wain nivesa ggelek muḡin, balam denenum ngahiseḵë ggoveḵ rë, loḵ denevo wain nipaya teka tamu. Gaḵ hong og ḡejom wain nivesa ahon bemëm nahën ḡevo yam ḡwëbengko!”

¹¹ Yesu vong yi ngaa böp nyëmuḡinsën sënë ḡḡëp Kana vu distrik Galilea. Tato niwëëḵ vu sir nebë sënë, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ggoveḵ log Yesu luḵ meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ḡḡëp sagu.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub Vabuung Böp Ayo (Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḵ, lob Yesu raḵ meya Yerusalem. ¹⁴ Lom töḵ rak alam sën denedo loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo medenetung burmakau los sipsip gesoḵ nuung in bë alam debago lo. Gelë alam sën denepekwë* alam Yuda hir monë loḵ yah alam Rom hir monë lo denedo hir tevor medenevong huk. ¹⁵ Lob ḵo aggis bejoo tu begö betii mehönon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah dobnë. Gekeseh alam sën denepekwë* monë lo, hir monë los tevor ya. ¹⁶ Log nër vu alam sën denevong huk bagosën raḵ soḵ lo bë, “Ham gweḵo ngaa saga mena! Ham su gwevong Amaḡ yi beggang sënë natu nyëḡ-bagosën-yi.” ¹⁷ Lob yi hur maluh kwaj vo yah gageḵ sën negḡëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: “Sa nehevong niwëëḵ in bë ḡevong hong beggang ḡëp nivesa.”

¹⁸ Rëḵ alam Yuda delë sënë lom deloḵ tepëḵ in yi bë, “Getii he, om rëḵ getateḵin hong jaḵ ngaa böp tena in he jaḵ nim nabë hong mehö-los-arëm-a?” ¹⁹ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham rëḵ kwevoh dub vabuung sënë na, gebuk natu löö rëḵ sedev nah göḵin!”

²⁰ Lob alam Yuda denër bë, “Denelev dub-vabuung-böp sënë yoh vu ta mehödahis luu menenadvahi-videk-ti, log ḡekuung bë ḡedev jaḵ nah noh vu buk löö mu?”

²¹ Rëḵ dub sën Yesu nër lo, saga yö nër raḵ navi. ²² Nebë saga, loḵ nahub geYesu kedi raḵ yah vu bedub rë, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gageḵ sën nër wirek lo, lom devong ving gageḵ sën negḡëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo los gageḵ sën Yesu nër lo.

Yesu Raḵ Alam Pin Nij

²³ Yesu nedo Yerusalem loḵ Buk-ggöksën-yi*, lob alam ngahiseḵë delë ngaa böp sën nevong lo, lom ayoj ya timu vu yi. ²⁴ Rëḵ mu Yesu raḵ sir pin ayoj ni om su vong yi loḵ ya nemaj rë. ²⁵ In raḵ alam pin ayoj ni. Mehöti su yoh vu bë nanër mehö ngwë ayo vu yi rë, gaḵ neraḵ mehönon pin ayoj ni ggoveḵ ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwëḡ

¹ Parisai* ti nedo, arë nebë Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti. ² Mehö sënë yam vu Yesu buk benër vu yi bë, “Tatovaha! He raḵ nim bë hong tatovaha ti, bAnutu vong hong yam. Bë Anutu su medo geving mehöti rë, og su yoh vu bë rëḵ geving ngaa böp böp nabë sën genevong-ë rë.”

³ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa nanêr vu hong yonon nabê: Mehöti bê su natu mewis gökin nah rê, og su rêk dok na Anutu-yi-nyëg rê.”

⁴ Lom Nikodemus lok tepêk yah vu yi bê, “Alam atov rêk natu mewis nah nabê va? Mağ yoh vu bê rêk dok nah atayo megeko yi nom-a?”

⁵ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Sa nanêr vu hong yonon nabê: Bê mehönnon su denatu mewis jak bêl los Anon Vabuung rê, og su deyoh vu bê rêk dedok na Anutu-yi-nyëg rê. ⁶ Ngaa navim yi, og sagak navim yö yi. Gak ngaa sên anom yi, og sagak anom yö yi ngaa. ⁷ Su kwam na ngahisekê in sên senêr vu hong bê genatu mewis gökin-ê! ⁸ Gak kwam bo sang rê. Sang yö neya jeggin jeggin benevê ya ya. Gengo dedun rêk su gerak ni bê ya neverup tena ma ya neyoh tena rê. Og alam pin sên detu mewis rak Anon Vabuung lo, sir nebê sênê.”

⁹ Lok Nikodemus lok tepêk yah vu yi bê, “Ngaa sênê rêk anon jak nabê va?”

¹⁰ Rêk Yesu nêr bê, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rêk su gerak ngaa sênê ni rê? ¹¹ Sa nanêr vu hong yonon nabê: Ngaa sên he narak ni lo sên he nanêr. Gehe nanêr ngaa sên he nehalê ggovek lo. Rêk ham neruu demimin vu gagek sên he nanêr lo. ¹² Sa nanêr ngaa-dob-yi vu ham, rêk ham su nevong ving rê. Om nabê sa nanêr ngaa-yagek-yi vu ham, og ham rêk gwevong geving nabê va? ¹³ Mehönnon ti su rak ya melê yagek rê, gema. Yik Mehönnon Nalu yö timu vu yagek meluk yam. ¹⁴ Wirek Moses varah nyël kenu rak nare kele vu nyëg-yumeris, lob rêk debarah Mehönnon Nalu jak nabê saga, ¹⁵ in alam pin sên ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsên degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehönnon rot, lob vong nalu perurek timu sênê yam dob in bê alam sên ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gak demedo malaj-tumsên degwata. ¹⁷ Anutu su vong Nalu yam dob in bê bo nyëvewen dok nah mehönnon hir ngaa nipaya rê. Gak vong yi yam in bê geko sir nah vu yi. ¹⁸ Mehönnon sên ayoj neya timu vu yi lo su rêk degeko nyëvewen rê. Gak mehönnon sên su ayoj neya timu vu yi rê lo, og Anutu nêr vorot bê rêk degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sênê rê. ¹⁹ Rangah yam dob ggovek, rêk mehönnon ahêj ving malakenu. Su ahêj ving rangah rê, in hir huk nipaya, om rêk degeko nyëvewen dok nah. ²⁰ Alam pin sên denevong ngaa nipaya lo, og denesis begö vu Rangah gesu detok yam vu rê, in nij nelêl bê su hir ngaa nipaya natok rangah. ²¹ Gak mehönnon sên denesepa lok ngaa nivesa lo, og detok yam rangah, in bê mehönnon degelê medejak ni nabê denevong hir huk rak Anutu niwëek.”

Mehö-neripek-alam Jon Nêr Yesu Yi Degwa Rangah

²² Sênê ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam. ²³ GeJon neripek alam vahi ving ggëp Aion, dus vu Salim. In bêl ngahisekê neggëp vu nyëg sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir. ²⁴ Vu buk saga su deduu Jon ya karabus rê geyö nahên.

²⁵ Lob gagek ti verup vuheng lok Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sên alam nij veseek jak lo. ²⁶ Lob Jon yi hur maluh ahêj sengên medeya vu Jon bedenêr bê, “Tatovaha! Mehö sên nedo ving hong wirek vu bêl Yordan nenga vahi agu, begenenêr gagek rak yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!” ²⁷ Rêk Jon tatekin vu sir bê, “Bê Anutu vu yagek su bo ngaa ti vu mehöti rê, og su rêk gevong rê. ²⁸ Ham ngo nengo gagek sên senêr wirek lo bê sa su Kerisi* rê, rêk Anutu vong sa yam mugin. ²⁹ Bê avêh ti jak maluh, og avêh saga tu maluh sên rak vu yi lo yö timu venê. Lob bê regga sênê yi mehöti medo geving yi begengo aye, og su rêk gelê avêh regga paya rê, gak rêk kwa vesa rot in yi. Lom gwëbeng sa kwag vesa rot nebê saga. ³⁰ Arê rêk böp jak, gesarêg gëp ahu.

³¹ Mehö sên yam vu vavunê kesuu ngaa pin. Mehö sên ata ko yi vu dob lo, og yi vu dob, beyö nêr gagek rak ngaa-dob-yi mu. Gak mehö sên yam vu yagek lo, og kesuu ngaa pin. ³² Mehö saga nêr gagek rak ngaa sên lê los ngo ggovek lo, rêk su mehöti vong ving yi

gagak saga rë. ³³ Gak bë mehöti gevang geving yi gagak, og yik yogekin Anutu nebë saga nebë yi mehö gagak anon degwa. ³⁴ Mehö sën Anutu vong yi yam lo, og nenër Anutu yi gagak, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loḵ yam ggërin ayo. ³⁵ Ama ahë ving Nalu, bevo ngaa pin loḵ ya nema. ³⁶ Mehönon sën ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gak mehönon sën su desepa doḵ Anutu Nalu aye rë lo, og su rëḵ demedo malaj-tumsën rë. Gak Anutu ahë sengën neggëp vu sir.”

4

Yesu Vengwëng Vu Samaria Avëh Ti*

¹ Yesu ngo bë alam Parisai* deraḵ ni bë neripek hur maluh ngahiseḵë kesuu Jon. ² (Rëḵ Yesu su neripek sir rë, gak yi hur maluh mu sën deneripek.) ³ Ngo nebë saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggökin. ⁴ Lob aggata sën yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

⁵ Lob ya metoḵ ya Samaria nyëḡ böp ti arë nebë Sukar, dus vu dob len ti sën wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. ⁶ Lob asoreng sën wirek Yakop lev medeneḵo bël loḵ lo neggëp dus vu nyëḡ saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bël-yi sënë avi. Raḵ siks krök sehuksën.

⁷ Lom Samaria* avëh ti verup in bë geḵo bël, lob Yesu nër vu yi bë, “Bël nam sa nanum!” ⁸ In yi hur maluh deya nyëḡ böp Sukar in bë debago nos. ⁹ Rëḵ Samaria* avëh nër yah vu bë, “Hong Yuda, gesa Samaria* avëh, rëḵ nebë va sën genër vu sa bë ‘Bël nam sa nanum’—ë?” Nër nebë sënë in alam Yuda denelë alam Samaria* paya besu denevengwëng vu sir rë. ¹⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë gejaḵ ngaa sën Anutu vong vu hong ni, begejaḵ mehöti sën nër vu hong bë ‘Bël nam sa nanum’ ni, og rëḵ kwetaḡ vu yi lob bo bël-mala-tumsën-yi vu hong.” ¹¹ Rëḵ avëh nër yah vu yi bë, “Mehöböḡ, höm ḵetuḵ ma, log asoreng-bël-yi sënë adingseḵë rot, om rëḵ gweḵo bël-mala-tumsën-yi sënë vu tena? ¹² Hil ḵenud Yakop num bël sënë ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bël-yi ti sënë vu he behe nanum. Rëḵ maḵ gekuong bë gekwesuu yi?” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Alam pin sën denenum bël sënë rëḵ ayoj bev nah gökin in bël. ¹⁴ Gak mehöti bë nanum bël sën sebo vu yi lo, og rëḵ nabë sën bël nebenguv loḵ yi. Log bël sënë rëḵ berup jaḵ buk, bebo mala-tumsën vu yi bemedo degwata los degwata.”

¹⁵ Lom avëh nër bë, “Mehöböḡ, gebo bël sënë vu sa in sa su ayog bev in bël, gesa su medo menom gaḵo bël vu sënë göḵ gökin!”

¹⁶ Loḵ Yesu nër vu yi bë, “Gena getahi reggam bemelu nom sënë rë!” ¹⁷ Rëḵ bë, “Sa reggaḡ ma!” Lom Yesu nër yah vu bë, “Genër bë reggam ma, saga genër yönon rot. ¹⁸ In wirek geraḵ maluh nemadvahi. Gak mehö sën genewëp ving yi loḵ yi beggang gwëbeng lo, og sagaḵ su reggam anon rë! Om genër yönon!” ¹⁹ Rëḵ avëh nër bë, “Mehöböḡ, gwëbeng serak ni bë mehö-nenër-gagak-rangahsën ti hong! ²⁰ He ḵenumin lo denesupin sir vu ḵedu Gerisim sënë medenejom raḵ vu Anutu, rëḵ ham Yuda nenër bë hil najom jaḵ gëp Yerusalem yö timu.”

²¹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh, gwëvong geving sa gagak nabë buk ti vongin berup, lob ham su rëḵ najom jaḵ vu hil Amad vu ḵedu sënë rë, beham su rëḵ najom jaḵ gëp Yerusalem yö timu geving rë. ²² Ham nejom raḵ vu ngaa sën ham dugin lo, rëḵ he og he najom raḵ vu ngaa sën he naraḵ ni lo. In mehö sën rëḵ geḵo mehönon nah vu Anutu lo rëḵ berup gëp Yuda. ²³ Lob buk sën Anutu ggooin raḵ bë berup lo vongin berup. Yönon, lob verup ggovek ya, om doḵ buk sënë og alam pin sën degevangin nabë denajom jaḵ yönon lo, og rëḵ degetung ḵenuj los dahis vu hil Amad medenajom jaḵ los ayoj timu. Kë’, hil Amad Anutu nesero alam nebë saga in bë denadudeḵ vu yi. ²⁴ Anutu yik nebë Anon Vabuung. Om nabë alam degeḵo yi jaḵ, og degetung ḵenuj los dahis vu yi, medenajom jaḵ los ayoj timu.”

²⁵ Rêk avêh nêr bê, “Serak ni bê Mesia rêk nam. Sên denenêr yi bê Mehö sên Anutu ggooin rak in bê geço hil nah lo. Bê nam, og rêk nanêr ngaa pin degwa rangah vu hil.”

²⁶ Lom Yesu nêr vu yi bê, “Yik sa lo sên sa nevengwêng ving hong agi!”

²⁷ Nenêr nebê saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevengwêng ving avêh nyêg ngwê ti sênê, rêk mehöti su loḵ tepêḵ in luho bê, “Bê bo va vu hong-a?”, ma, “Nebê va sên genevengwêng ving avêh-ê?” rê. ²⁸ Lob avêh sênê vuu yi ketuḵ menedo, geyah meya begganê beyah nêr vu yi alam bê, ²⁹ “Ham nam gwelê mehöti! Yi sênê og nêr ngaa pin sên sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Maḵ yi Kerisi* ma va?” ³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahên medo deneyam, log yi hur maluh denenêr vu yi bê, “Tatovaha, gegwa nos rê!” ³² Rêk nêr yah vu sir bê, “Sa nos sên sa naha lo nedo, geham su rak ni rê.” ³³ Lom yi hur maluh lo yö deloḵ tepêḵ vu sir bê, “Maḵ mehöti ḵo nos yam vu yi?” ³⁴ Rêk Yesu nêr bê, “Sa nos nebê sênê: Sa bê sepa doḵ yi sên vong sa meseyam lo yi gagek. Besa bê semu yi huk begovek na. Ham nenêr nebê sênê, ‘Kwev lubeluu govek na log nos nabung!’, rêḵ sa nanêr vu ham nabê ham malamin jak megeço doḵ megwelê huk rê. Nos anon loḵ beveroo rak beyoh vu bê hil ketöv bangupin. ³⁵ Mehö sên nevo nos lo neḵo yi nyêwewen rak yi huk menedo, genesupin nos sên gwêbeng agi in medo mala-tumsên degwata los degwata, lob rêḵ mehö sên nevaroh nos lo gemehö sên nevo nos anon lo, luhoho rêḵ kwaj vesa doḵ ti. ³⁶ Wirek alam hib denenêr nebê, ‘Mehö ngwê nevaroh nos loḵ huk gengwê neḵo anon.’ ³⁷ Gagek saga yönon, om sên sa hevong ham ya in bê ham gwêḵo nos anon doḵ huk sên ham su vong huk in rê lo. ³⁸ Alam ngwê yö devong huk in huk saga, rêḵ ham na gwêḵo nos anon sên devong huk in bepum rak nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahiseḵê vu nyêg saga denḵo avêh sênê yi gagek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avêh sênê nêr bê, “Nêr ngaa pin sên sa hevong wirek lo rangah vu sa!” ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketag bê medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi denḵo yi gagek besir ngahiseḵê ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denêr vu avêh sênê bê, “Gwêbeng he su ayomin neya timu vu yi rak hong gagek rê, gaḵ he ngo hango yi gagek behe rak ni bê yik Mehö sênê, sên yam in bê doḵ vu mehönon megeço sir nah vu Anutu lo yönon.”

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Rak*

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vuu nyêg sênê ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nêr gagek vorot bê, “Su rêḵ degeço mehö-nenêr-gagek-rangahsên ti arê jak gêp yö yi begganḵ degwa rê!” ⁴⁵ Loḵ ya metoḵ ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delê buk-vabuung-ggöksên-yi ving, lom delê ngaa pin sên vong vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyêg sên vong bêl tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak. ⁴⁷ Mehö sênê ngo gagek bê Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketag vu yi bê duk mena gevong benalu nivesa jak, in dus rak bê nadiik. ⁴⁸ Loḵ Yesu nêr yah vu yi bê, “Bê ham su gwelê ngaa böp aggagga rê, og ham su rêḵ gwêvong geving rê!” ⁴⁹ Rêḵ mehö-los-bengö yi ggev nêr bê, “Mehöböp, genam alu aduḵ manah pevis in sa nalug vingin nadiik!” ⁵⁰ Rêḵ Yesu nêr vu yi bê, “Genah megena! Nalum rêḵ vesa doḵ.” Lob mehö sênê vong ving Yesu yi gagek meyah. ⁵¹ Nahên neyök aggata log yi hur detoḵ verup vu yi bedenêr vu yi bê, “Nalum vesa lok!” ⁵² Lob loḵ tepêḵ vu sir bê, “Hes mala va lom vesa loḵ-a?” Rêḵ denêr bê, “Nikul veseveng loḵ seven krök buk.” ⁵³ Lom ama rak ni bê yik veseveng rak hes mala sên Yesu nêr vu yi bê nalu rêḵ vesa doḵ lo. Lom losho yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böp sênê netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Rak

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu rak meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë loḵ Hibru ayej nebë Betesda. Log delev beggang ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëketu los veluung avi nemadvahi. ³ Lob alam niraksën ngahisekë losho alam malaj kenod los vahaj nipaya, galam sën sekëj neselöngin lö deneloḵ ya beggang-ayööng-yi teka sënë beggëp [denëgin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböp yi angër ti neluḵ ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee loḵ. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduḵ na namugin lo, og yi niraksën rëḵ nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo loḵ beggang-ayööng-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lë mehö sënë neggëp lom rak ni bë nirak hus ading rot, lom loḵ tepëḵ vu yi bë, “Gevongin bë nim vesa jak-a?”

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, “Mehö böp, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehög mehönon sën geḵo sa mena getung duḵ na ngaggee lo ma! Sengo bë rëḵ duḵ na, loḵ sa nahën navimengin log denemuḵin medeneluḵ ya in sa.” ⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Om kwedi gebare begweḵo hong kanyë jak begena!” ⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa rak geḵo yi kanyë rak beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën nivesa rak lo bë, “Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gwëḵo hong kanyë dok!” ¹¹ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Mehö sën vong sa mesa nig vesa rak lo nër vu sa bë, ‘Gweḵo hong kanyë jak megena!’ ” ¹² Loḵ deloḵ tepëḵ in yi bë, “Mehö re nër vu hong bë gwëḵo hong kanyë jak megena?” ¹³ Rëḵ mehö sën nivesa rak lo duḵin, in alam ngahisekë vu nyëḡ saga lob Yesu loḵ ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rëḵ Yesu töḵ vu yi ggökin loḵ dub-vabuung-böp katum ayo lob nër vu yi bë, “Gwengo? Gwëbeng nim vesa rak, om su gwëvong ngaa nipaya gök nahin, in rëḵ maggin böpata natöḵ vu hong kesuu muḵinsën.” ¹⁵ Lob mehö sënë yah nër vu alam Yuda bë, “Mehö sën vong besa nig vesa rak lo, yik Yesu.”

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahëj sengën vu Yesu medenelë yi paya in nevong ngaa nebë sënë loḵ Buk-sewahsën-yi*. ¹⁷ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Amag nevong ngaa nebë sënë yoh vu buk pin, om sën sa nesepa loḵ yah vaha.” ¹⁸ Nebë saga lom alam Yuda devong rak rak rot in bë dengis Yesu menadiik. In su keyëh horek Buk-sewahsën-yi* mu rë, gaḵ nër bë Ama Anutu yönon. Lob yik sënë nebë luho Anutu neggëp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëëk

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Nalu su rëḵ gevong ngaa ti noh vu yö kwa rë. Gaḵ nevong ngaa sën nelë gAma nevong lo. Ngaa pin sën Ama nevong lo, og Nalu nesepa loḵ menevong nebë saga ving. ²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevong lo vu yi. Gerëḵ tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëḵ kenumin na. ²¹ Ama nenër balam-diiḵsën denekedi rak yah genevong medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa loḵ meneggooin alam rak yoh vu yö kwa, in bë demedo malaj-tumsën nabë saga. ²² Ama su rëḵ gengo mehöti yi gageḵ degwa rë. Gaḵ vo huk saga pin loḵ yah Nalu nema ggovek ya. ²³ Nebë saga in alam pin rëḵ degeḵo Nalu jak, nabë sën denëḵo Ama rak lo. Alam sën su denëḵo Nalu rak rë lo, og su denëḵo Ama sën vong yi yam lo rak ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gengo sa gageḵ bayo na timu vu Amag sën vong sa meseyam lo, og rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëḵ natöḵ jak nyëvewen rë, gaḵ kesuu diiḵsën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yönon nabë: Buk ti vongin berup, balam-diiḵsën degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengo aye lo, rëḵ demedo malaj-tumsën. ²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëëk vu Nalu

gemala-tumsën degwa neggëp vu yi ving. ²⁷ Mehönon Nalu yi, om sën Ama ggooin yi rak in bë gengo mehönon hir gägek. ²⁸ Ham su gwelëk in gägek sënë. Gaḱ buk vingin berup, lob alam-diiksën pin sën deneggëp bedub lo, rëḱ degengo aye medekedi jaḱ medenam. ²⁹ Alam sën denevongŋŋaa nivesa lo, rëḱ dekededi jaḱ medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevongŋŋaa nipaya lo, rëḱ dekededi jaḱ nah medenatök jaḱ hir nipaya nyëvewen.

Nġaa Nebë Sënë Tateḱin Yesu Degwa Rëḱ Su Devong Ving Rë

³⁰ Sa su yoh vu bë gevongŋŋaa ti noh vu sengo kwagŋŋrë. Gaḱ sa nesepa loḱ gägek sën sa nehango vu Amag lo menesesor alam hir gägek rak. Lob sa gägek neya niröp in sa su kwag nevo bë sepa doḱ ngo kwagŋŋrë, gaḱ sa nesepa loḱ yi sën vong sa meseyam lo kwa.

³¹ Bë sengo tateḱin sa degwa og su yoh vu rë. ³² Rëḱ mehö ngwë nedo metateḱin sa degwa, lob serak ni bë netateḱin yoh vu.

³³ Wirek ham vongŋŋalam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bë degengo yi gägek, lob tateḱin gägek anon vu sir ggovek ya. ³⁴ Rëḱ mu sa su nesero mehöti in bë doḱ vu sa metateḱin sa degwa rë. Gaḱ sa nanër sënë in bë ham gwërin ham bAnutu geḱo ham nom. ³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh rak nyëḱ lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tateḱin sa degwa vu ham, rëḱ mu ŋŋaa böp sën sa nehevongŋŋ lo tateḱin sa degwa rot bekesuu Jon yi gägek. Sa nehevongŋŋ huk pin sën Amag vo vu sa in bë sa gevongŋŋ begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevongŋŋ lo netato vu mehönon in bë dejak ni nabë Amag vong sa beseyam. ³⁷ Lob Amag sën vong sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin nerak yi rë. ³⁸ Geyi gägek sënë su neggëp loḱ ham ayomin rë. In ham su vongŋŋ ving mehö sën Anutu vongŋŋ yi yam lo rë. ³⁹ Ham nesero gägek loḱ Anutu-yi-ḱapiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa loḱ neggëp beham rëḱ natök jaḱ bemedo malamin-tumsën degwata. Rëḱ ḱapiya saga sën tateḱin sa degwa. ⁴⁰ Rëḱ ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeḱo sarëḱ jaḱ rë! ⁴² Rëḱ serak ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë. ⁴³ Seyam rak Amag niwëëk, rëḱ ham su ḱo sa rak rë. Bë mehöti nam jaḱ yö yi niwëëk, og ham rëḱ gwëḱo yi jaḱ. ⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönon degeḱo ham arëmin jaḱ, rëḱ ham su nevongŋŋin bë Anutu timu geḱo ham arëmin jaḱ rë, om ham rëḱ gwëvongŋŋ geving yi nabë va? ⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëḱ gevongŋŋ gägek vu ham vu Amag. Gaḱ mehö sën mëm rëḱ gevongŋŋ gägek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung bë rëḱ doḱ vu ham lo! ⁴⁶ Bë ham gwëvongŋŋ geving Moses yi gägek, og rëḱ ham gwëvongŋŋ geving sa gägek geving. In kevu gägek rak sa. ⁴⁷ Gaḱ bë ham su gwëvongŋŋ geving ŋŋaa sën Moses kevu lo rë, og ham rëḱ gwëvongŋŋ geving sa gägek nabë va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gägek sënë maya, log buk ti lob Yesu ya ŋŋaggee böp Galilea nenga vahi-sën denenër arë ngwë nebë Ngaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delë ŋŋaa böp sën vongŋŋ vu alam niraksën lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu rak meya ḱedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus rak. ⁵ Loḱ Yesu mala neḱo loḱ nyëḱ, lob lë bë alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loḱ tepëḱ vu Pilip bë, "Hil rëḱ bago nos vu tena balam sënë dega?" Nër nebë sënë meseggi Pilip, ⁶ gaḱ yö rak ŋŋaa sën bë gevongŋŋ lo ni ggovek ya.

⁷ Loḱ Pilip nër yah vu yi bë, "Bë hil bago nos jaḱ monë K200, og sagak su rëḱ noh vu sir pin bedega teka teka rë!" ⁸ Rëḱ yi hur maluh ngwë Andreas, sën Simon Pita ari lo, nër vu yi bë, ⁹ "Hurmahen ti ḱo brët nemadvahi gegël luu menedo sënë. Rëḱ mu sagak

su yoh vu alam yu böpata sënë rë!”¹⁰ Lom Yesu nër bē, “Ham nanër vu sir nabë degeto demedo.” Lob pahup ngahisekë taya menedo, lom to denedo raḅ, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ḅo nos raḅ bejom raḅ in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gël luu lo ving nebë saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹² Degga ggovek meyoḅ vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bē, “Ham ngupin nos vahi sën nahën nedoga. In hil su basap na meris.” ¹³ Lob desupin bedevasu loḅ sap nemadluho-bevidek-luu, yik degga brët nemadvahi sën meyoḅ vu sir gevewen nedo.

¹⁴ Alam delë ngaa böp sën vong-ë, lob denër bē, “Yönon rot, mehö-nenër-gagek-rangahsën sën denenër bē rëḅ nam dob lo yik sënë.” ¹⁵ Lob Yesu raḅ ni bē vongin denajom yi ahon bedegutung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yö ti tah yi meyah los ḅedu.

*Yesu Vare Neyä Raḅ Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶ Log sehuksën lob Yesu yi hur maluh deluḅ medeya ngaggee nenga ¹⁷ bederaḅ ya yaḅ in bē denah Kapernaum. Lob buk loḅ in sir geYesu yö nahën nedo ḅedu, ¹⁸ log sang yam niwëek bengaggee tē böp. ¹⁹ Log detee yaḅ meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delë Yesu raḅ nare ngaggee vavunë meverup dus vu yaḅ, lob deggöneng rot. ²⁰ Rëḅ Yesu nër ya vu sir bē, “Yik sa sën verup agi, om ham su göneng!” ²¹ Lob devongin bē degeḅo yi jaḅ na yaḅ rëḅ pevis metöḅ ya ngaggee nenga sën bē dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yö nahën denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bē su yaḅ ngahi nedo veseveng rë. Gaḅ yik timu nedo, geYesu su raḅ ya yaḅ sënë ving yi hur maluh rë gema. Gaḅ yi hur maluh meris yö derak ya yaḅ saga medeya. ²³ Rëḅ yaḅ la vu nyëḅ böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneḅnë vu nyëḅ sën Yesu jom raḅ nos gedegga lo. ²⁴ Lom delë bē Yesu losho yi hur maluh su denedo rë, lom derak ya yaḅ saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nër Yi Bē Nos Mala-tumsën-yi

²⁵ Desero yi meya detöḅ vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob deloḅ tepëḅ vu yi bē, “Tatovaha! Geyoh bē tena meḅeyam-a?” ²⁶ Rëḅ Yesu nër yah bē, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham su kwamin nevo ngaa böp sën sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gaḅ ham wa nos bahëmin pup, om sën ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sën rëḅ petar agi! Gaḅ ham gwevong huk in nos sën rëḅ medo degwata geyoh vu bē gevong beham medo malamin-tumsën lo. Mehönon Nalu rëḅ bo nos sënë vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam.”

²⁸ Lob denër yah vu yi bē, “He gevong nabë va in he gevong Anutu yi huk-a?” ²⁹ Rëḅ Yesu nër yah vu sir bē, “Anutu yi huk nebë sënë: Ham ayomin na timu vu Mehö sën Anutu vong yam lo.” ³⁰ Loḅ denër yah bē, “Rëḅ gwevong ngaa böp va ti mehe galë loḅ mëm he rëḅ gevong geving hong-a? Geyoh vu bē rëḅ gwevong va? ³¹ He ḅenumin lo degga mana* ggëp nyëḅ-yumeris wirek, nebë sën dekevu meneggëp loḅ Anutu-yi-ḅapiya lo nebë: Vo nos-yagek-yi vu sir medegga.”

³² Lom Yesu nër vu sir bē, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Moses su vo nos-yagek-yi vu ham rë, gaḅ mëm Amaḅ nevong nos-yagek-yi soḅek vu ham. ³³ Nos sën Anutu nevong lo, og luḅ yam vu yagek in bē gevong bemehönon demedo malaj-tumsën.” ³⁴ Rëḅ denër yah vu yi bē, “Om Mehöböḅ, gebo nos sënë vu he noh vu buk!” ³⁵ Rëḅ Yesu nër bē, “Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. Mehöti bē nam vu sa, og su rëḅ nadiikahë gökin nah rë. Log bē mehöti ayo na timu vu sa, og su rëḅ ayo bev in bël gökin rë. ³⁶ Rëḅ senër vu ham vorot bē ham nelë sa rëḅ ham su ayomin neyam timu vu sa rë. ³⁷ Mehönon pin sën Amaḅ vo sir vu sa lo, og rëḅ denam vu sa. Lob mehöti bē nam vu sa, og sa su rëḅ juuk yi rë. ³⁸ In sa su vu yagek meyam in bē ngo sepa kwag rë. Gaḅ seluḅ yam in bē gevong noh vu Mehö

sën vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sën vong sa meseyam lo kwa nebë sënë bë: Alam sën vong vu sa ggovek lo, saga sa su rëk gevuu sir ti bemala nama rë, gaḵ sengo rëk nanër bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën. ⁴⁰ Kë! Amaḵ kwa nebë sënë bë: Alam pin sën degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata. Gesëḵ nanër bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën.”

⁴¹ Log nër bë, “Sengo ti nos sën luḵ yam vu yaḡek!” Nër bë sënë lob alam Yuda devong ayej vu medenër ḡaḡek ngahiseḵë raḵ yi. ⁴² Denër bë, “Mehö sënëḵ maḵ Yesu sën Yosep nalu yi lo? Behil araḵ ama lu ata nij. Ma nebë va sën nër bë yi vu yaḡek meluḵ yam-ë?”

⁴³ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanër ḡaḡek ngahiseḵë vu ham! ⁴⁴ Mehöti su yoh vu bë nam vu sa meris rë. Gaḵ Amaḵ sën vong sa meseyam lo, bë ḡeḵo mehöti nam, og mehö saga rëḵ nam vu sa. Lob sëḵ nanër bekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën. ⁴⁵ Alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën dekevu ḡaḡek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: Anutu yö rëḵ tateḵin ḡaḡek vu sir pin. Lob alam pin sën denengo Amaḵ yi ḡaḡek venuh lo, og rëḵ denam vu sa. ⁴⁶ Mehöti su lë Amaḵ rë. Mehö timu sën nedo ving Anutu beyam lo, yik mehö timu saga sën lë Ama. ⁴⁷ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. ⁴⁹ Wirek ham ḵenumin lo degga mana* vu nyëḡ-yumeris medenedo, loḵ dediik. ⁵⁰ Gaḵ bë mehöti ga nos sën luḵ yam vu yaḡek agi, og su rëḵ nadiik rë. ⁵¹ Nos-mala-tumsën-yi sën luḵ meyam vu yaḡek lo, yik sa. Bë mehöti ga nos sënë, og rëḵ medo mala-tumsën degwata. Nos sën sebo vu yi lo, yik sa reggos. Sëḵ bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsën.”

⁵² Lob alam Yuda yö yah denër vu sir bë, “Nebë va sën mehö sënë bo yi reggos mehil aḡa-ë?”

⁵³ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Nabë ham su gwa Mehönon Nalu reggos los nanum yi ḵöḵ rë, og ham su rëḵ medo malamin-tumsën rë. ⁵⁴ Alam sën dega sa reggos los denanum sa ḵöḵ lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata, om sëḵ nanër bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos soḡek, gesa ḵöḵ saga sën tu bël soḡek. ⁵⁶ Mehöti bë ga sa reggos los nanum sa ḵöḵ, og rëḵ medo dok sa, gesa medo dok yi. ⁵⁷ Amaḵ sën mala-tumsën degwa lo vong sa beseyam, lob sa nado malaḡ-tumsën raḵ Amaḵ yi niwëëḵ. Nebë saga, om mehöti bë ga sa, og rëḵ medo mala-tumsën jaḵ sa nig wëëḵ. ⁵⁸ Nos sagi sën luḵ vu yaḡek meyam. Su nebë nos sën ham ḵenumin lo degga loḵ dediik lo rë. Gaḵ mehöti bë ga nos sënë, og rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata.” ⁵⁹ Yesu nër ḡaḡek sënë vu sir loḵ dub-supinsën-yi vu Kapernaum.

Gaḡek Mala-tumsën Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahiseḵë denḡo ḡaḡek sënë, lom denër bë, “Gaḡek sënë su yoh vu rë! Re yoh vu bë rëḵ jaḵ degwa ni?” ⁶¹ Rëḵ Yesu raḵ ni bë yi hur maluh denër ḡaḡek ngahiseḵë raḵ ḡaḡek sënë, lom nër vu sir bë, “Gaḡek sënë vong beham ahëmin sengën-a? ⁶² Om nabë ham ḡwelë Mehönon Nalu jaḵ menah nyëḡ sën nedo wirek meyam lo, og ham rëḵ nanër nabë va? ⁶³ Anon Vabuung yö ti nevong bemehönon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bë dok vu hil rë, gaḵ ḡaḡek sën senër vu ham ḡwëbeng agi, og yoh vu bë dok vu ham anomin begevong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëḵ ham la su devong ving rë.” Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yö raḵ nij mugin. Gerak mehö sën rëḵ nanër yi rangah vu alam-begö-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ḡḡökin bë, “Ham la su devong ving sa ḡaḡek rë, om yik raḵ degwa saga sën senër vu ham nebë: Bë Amaḵ su ḡeḵo mehöti nam rë, og su yoh vu bë yö rëḵ nam vu sa rë.”

⁶⁶ Denḡo Yesu yi ḡaḡek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ḡḡökin rë. ⁶⁷ Lom Yesu loḵ tepëḵ vu sir nemadluho-bevidek-luu bë, “Maḵ ham rëḵ kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Loḵ Simon Pita nēr yah vu yi bē, “Mehöböp, rēḵ he na vu re? Ma. Hong timu gageḵ mala-tumsēn degwa hong! ⁶⁹ Behe ayomin yök timu vu hong ggoveḵ ya, behe raḵ nim bē Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nēr gageḵ yah vu sir bē, “Sehooiin ham nemadluho-bevideḵ-luu raḵ, rēḵ ham tiḵ memö!” ⁷¹ Nēr nebē saga raḵ Yudas sēn Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevideḵ-luu hir ti yi sēn rēḵ nanēr Yesu rangah medengis yi nadiiḵ lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rē

¹ Sēnē ggoveḵ log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neḵo loḵ distrik Yudea rē, in alam Yuda denevongin bē dengis yi menadiiḵ. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung ngwē sēn denenēr bē Buk-vabuung-numeng-yi lo dus raḵ, (in wireḵ ḵenuj lo delet numeng mahen mahen medeggēp loḵ vu nyēg-yumeris, om sēn denetahu bedenesepa loḵ yoh vu ta). ³ Lob ari lo denēr vu yi bē, “Gwevu nyēg sēnē gegena Yudea in hong hur maluh degelē hong huk sēn genevong lo. ⁴ Bē mehōti kwa bo nabē gevong bengō jaḵ, og su nevun yi huk meneggēp vunsēn rē. Genevong ngaa nebē sēnē, om gena getato hong vu mehōnon pin medegelē hong.” ⁵ Ari lo sēn su denevong ving yi bē Anutu nalu rē, om sēn denēr nebē sēnē. ⁶ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Sa buk yō nahēn! Gaḵ buk pin sēnēḵ ham ngo ham buk. ⁷ Alam sēn denesepa loḵ aggata dob yi lo su deyoh vu bē degelē ham paya rē. Gaḵ denelē sa paya in sa nanēr hir ngaa nipaya sēn denevong lo rangah. ⁸ Ham ngo na gwelē buk vabuung saga! Gaḵ saḵ su rēḵ na doḵ buk vabuung sēnē rē in sa buk yō nahēn.” ⁹ Nēr bē sēnē vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melē Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loḵ ari lo demuḡin meya denelē buk vabuung geyō ti rēḵ tamuin sir merak meya. Su ya rangah rē, gaḵ vun yi meya. ¹¹ Rēḵ alam Yuda desero yi loḵ buk vabuung saga bedenēr bē, “Mehö sēnē lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenēr gageḵ ngahiseḵē raḵ yi. Vahi denenēr bē, “Yi mehö nivesa!” Gevahi denenēr bē, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rēḵ deneggōneng in hir ggev, om sir ti su nēr gageḵ raḵ yi ya rangah rē.

¹⁴ Denelē buk vabuung saga beyi buk vahi ggoveḵ ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḵ ya dub-vabuung-böp ḵatum ayo metateḵin gageḵ vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedenēr bē, “Maḵ re rēḵ tahu mehö sēnē loḵ gageḵ sēnē om sēn nenēr-ē? Mehōti su tateḵin vu yi rē!” ¹⁶ Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Gageḵ sēn senēr vu ham lo, saga su sengō ti sa ngaa rē. Gaḵ Anutu sēn nevong sa meseyam lo yi ngaa. ¹⁷ Genabē mehōti ahē geving nabē gevong Anutu yi gageḵ banon jaḵ, og rēḵ jaḵ gageḵ sēn sa nanēr agi degwa ni nabē neyam vu Anutu, ma, sengō nanēr yoh vu kwag. ¹⁸ Mehōti bē nanēr gageḵ noh vu yō kwa, og sakaḵ nevongin bē yō geḵo arē jaḵ mu. Gaḵ mehōti bē geḵo mehö sēn vong yi meyam lo arē jaḵ, og mehö saga rēḵ nanēr gageḵ los anon gesu gekuung jaḵ rē. ¹⁹ Wireḵ Moses vong horeḵ vu ham, rēḵ ham ti su nesepa loḵ yi horeḵ saga rē. Ma ham bē ngis sa nadiiḵ in degwa va?” ²⁰ Rēḵ alam saga denēr yah vu bē, “Memö nipaya ti negwang ya ayom! Re bē ngis hong nadiiḵ-a?” ²¹ Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Sa hevong ngaa böp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo gageḵ vu ham bē ham gwerah* navimin. Yōnon, rēḵ mu gageḵ sēnē su verup nyēdahis vu Moses rē, gaḵ yō verup wireḵ vu ham dobahē lo. Rēḵ ham nerah* nalumin navij loḵ Buk-sewahsēn-yi*. ²³ Ham nerah* hurmahen navij loḵ Buk-sewahsēn-yi* in bē ham su kweyēh Moses yi horeḵ. Loḵ nebē va sēn ham ahēmin sengēn vu sa in sēn sa hevong bemehōti nivesa raḵ los dahis loḵ Buk-sewahsēn-yi*-ē? ²⁴ Ham su nanēr gageḵ jeggin jeggin jaḵ alam, gaḵ ham jaḵ degwa ni meseggi rē loḵ mēm ham nanēr sir niröp.”

Denēr Bē Maḵ Mehö Sēnēḵ Yi Mehö Sēn Anutu Ggoin Raḵ In Bē Geḵo Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denër kwaj luu luu bë, “Maḵ yik mehö sën denesero yi in bë dengis yi menadiik lo saga? ²⁶ Ham lë! Nare rangah menenër gägek rëḵ su denenër gägek ti raḵ yi rë! In maḵ alam ggev derax ni bë yi Kerisi* yōnon ma va? ²⁷ Rëḵ mu hil arax mehö sënë yi nyëḡ ni, gaḵ bë Kerisi* berup, og hil su rëḵ ajaḵ yi nyëḡ ni rë!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-böp katum ayo metatekin gägek vu alam, genër rangah bë, “Ham raḵ sa nig, beham raḵ sa nyëḡ ni! Rëḵ sa su yam yoh vu sengo kwag rë. Gaḵ mehö sën vong sa meseyam lo, og gägek anon pin degwa yi, rëḵ ham su raḵ ni rë. ²⁹ Gaḵ saḵ seraḵ ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebë saga lob sir bë denaduu yi na ḵarabus, rëḵ su dejom yi ahon rë in yi buk yö nahën. ³¹ Alam ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi medenër bë, “Mesia sën bë rëḵ nam lo maḵ yik yi sënë! Gaḵ mehö ngwë su yoh vu bë rëḵ berup megevong ngaa böp böp kesuu ngaa sën mehö agi nevong-ë rë.”

Devong Ahëvavu Deya In Bë Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* denḡo alam denenër gägek aggagga nebë sënë raḵ Yesu, lom losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo devong ahëvavu la deya in bë denaduu na ḵarabus.

³³ Lob Yesu nër bë, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sëḵ nah mena vu yi sën vong sa meseyam lo. ³⁴ Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natök jaḵ sa rë. Lob ham su yoh vu bë na nyëḡ sën sena medo lo rë.”

³⁵ Lob alam Yuda yö denër vu sir bë, “Rëḵ na tena gehil su ayoh vu bë rëḵ natök vu yi rë? Maḵ rëḵ na vu hil alam vu alam Grik hir nyëḡ betahu alam Grik-a? ³⁶ Om sën nër bë, ‘Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natök vu sa rë’—ë? Log nër ving bë, ‘Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëḡ sën sena medo lo rë’. Ma maḵ gägek sënë degwa nebë va?”

Bël Mala-tumsën-yi

³⁷ Dus rak bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa!

³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëḵ benguv dok mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër raḵ Anon Vabuung sën bë rëḵ bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ḵo Yesu raḵ yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Raḵ Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la denḡo gägek saga, lob denër bë, “Maḵ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yōnon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo.” Loḵ vahi denenër bë, “Mu maḵ Kerisi* su rëḵ berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gägek raḵ Kerisi* meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë Davit* yi mewis, om yö rëḵ berup gëp nyëḡ Betlehem sën Davit yi nyëḡ lo.” ⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu. ⁴⁴ Vahi bë degeḵo yi na ḵarabus, rëḵ ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham su ḵo yi yam rë in va?”

⁴⁶ Rëḵ ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gägek nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!” ⁴⁷ Loḵ alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a? ⁴⁸ Maḵ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma! ⁴⁹ Rëḵ alam meris sënë desepa loḵ yi in su derax horek ni rë, om Anutu rëḵ gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Loḵ sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë, ⁵¹ “Maḵ hil horek nër bë hil gevong gägek vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gägek namuḡin, behil ajaḵ ngaa sën vong lo ni nivesa rë, loḵ mëm.” ⁵² Rëḵ denër gägek yah vu yi bë, “Maḵ hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-ḵapiya nivesa, og rëḵ gejaḵ ni nabë

alam-denenër-gägek-rangahsën ti su rëk berup gëp distrik Galilea rë.”⁵³ Log deketëkin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevong Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya Kedu Kele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp katum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getatekin gägek vu sir. ³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deko medevarah ya alam pin malaj ⁴ gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detök vu yi. ⁵ Moses vo horek vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jak gelong menadiik. Ma hong og rëk genanër nabë va?” ⁶ Denër bë saga in bë deseggi yi, bedenatök vu gägek ti berup avi bedegevong gägek vu yi. Rëk Yesu dudek bemedo neseröö dob rak nema deggis.

⁷ Delok tepëk pangsën rot, lob mëm vër yu rak benër vu sir bë, “Bë ham ti su nevong ngaa nipaya rë, og mëm namugin betengwa avëh sënë jak gelong ti.” ⁸ Log dudek yah bemedo neseröö dob ggökin. ⁹ Dengo nebë sënë, lom sir ti ti to medo deneya dobnë vër vër. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyö ti nedo gavëh nahën nare lok mala.

¹⁰ Lob Yesu vër mala rak benër vu avëh bë, “Avëh, sir tena? Mak mehöti su vongin bë ngis hong rë?” ¹¹ Rëk bë, “Mehöböp, ma-o!” Lob Yesu nër bë, “Sa ving, sa su hevongin bë ngis hong rë. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nër vu sir ggökin yah bë, “Sa og setu dob yi rangah. Mehöti bë tamu in sa, og su rëk ketul dok in aggata rë, gak rëk nama. In rangah rëk geli yi mena medo mala-tumsën.” ¹³ Nebë saga lob alam Parisai* denër yah vu yi bë, “Ngo genetatekin hong degwa, om hong gägek saga su anon rë.”

¹⁴ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, sengo netatekin sa degwa. Rëk sa gägek saga yönon, in serak nyëg sën sa nado meseyam gesëk nah lo ni. Rëk ham dugin sa nyëg sën sa nado meseyam gesëk nah mena medo lo. ¹⁵ Ham ngo nevo nyëvewen lok yah vu mehönon yoh vu ham alam-dob-yi ngo kwamin, rëk sa, og sa su navo nyëvewen lok yah vu mehöti rë. ¹⁶ Gak nabë sa gevong nyëvewen vu mehöti, og sëk gevong noh vu, in su sengo ti rë. Gak Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa, om sëk gevong niröp. ¹⁷ Yönon, ham horek ti neggëp nebë sënë: Bë mehö luu denanër gägek gëp ti, og luho hir gägek saga yönon. ¹⁸ Log yik sa, og sengo netatekin sa degwa rangah, gAmag sën vong sa meseyam lo netatekin sa degwa rangah ving.”

¹⁹ Nër nebë saga lob delok tepëk in bë, “Amam tena?” Lok Yesu nër yah bë, “Ham su rak sa nig rë, geham su rak Amag ni rë. Bë ham jak sa nig, og ham rëk jak Amag ni geving.”

²⁰ Netatekin gägek sënë vu alam lok dub-vabuung-böp katum ayo, genenër vu sir lok dub ayo ti sën monë ben lo rëk mehöti su jom yi ahon rë, in yi buk yö nahën.

Yesu Nër Bë, “Ham Su Rëk Na Nyëg Sën Sëk Na Lo Rë”

²¹ Log Yesu nër yah vu sir ggökin bë, “Sëk na geham rëk sero sa, rëk nama beham nadiik los ham nipaya. Geham su yoh vu bë rëk nök nyëg sën sena-ë rë.”

²² Lob alam Yuda denër bë, “Nër bë hil su ayoh vu bë rëk ana nyëg sën na lo rë! Mak nër sënë in bë yö rëk ngis yi menadiik-a?” ²³ Lok nër yah vu sir bë, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa lok aggata-dob-yi, gak sak su nesepa lok aggata-dob-yi rë. ²⁴ Om sën senër vu ham ggevek bë ham rëk nadiik los ham nipaya. Bë ham su gwevong geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham ngaa nipaya rëk gëp vu ham, beham nadiik los.”

²⁵ Lom delok tepëk yah vu yi bë, “Hong re?” Lok Yesu tatekin yah vu sir bë, “Yik sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanër vu ham wirek wirek lo. ²⁶ Sa gägek ngahisekë nahën

neggëp besa bë nanër jak ham beseggi ham. Rëk Mehö sën vong sa meseyam lo yi Mehö gägek anon degwa, om gägek pin sën sa nehango vu yi lo, yik sën sa nanër vu alam pin vu dob.” ²⁷ Nenër Ama Anutu vu sir rëk su derak ni rë.

²⁸ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Nahub rëk ham ngis Mehönon Nalu jak kelepeko*, lob mëm ham rëk jak ni dok buk saga nabë yik sa Mehö lo sënë. Lob ham rëk jak ni nabë sa su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwag rë. Gak sa nanër gägek yoh vu sën Amag tato vu sa lo. Log Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa. ²⁹ Su nevu sa besengo ti nado rë. In sa nehevong ngaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nër nebë sënë lob alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nër Bë Gägek Anon Rëk Gevong Behil Medo Malad-Tumsën

³¹ Lob Yesu nër vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bë, “Bë ham medo dok sa gägek, og ham rëk natu sa alam yönon, ³² beham rëk jak gägek anon ni, lob gägek anon saga rëk geko ham vër.”

³³ Lok denër yah vu yi bë, “Abraham yi mewis he, om he su nado lok mehö ngwë nema benehevong huk karabus vu yi rë! Rëk nebë va sën genër bë hong gägek rëk geko he vër-ë?”

³⁴ Lok mëm Yesu tatekin yi gägek vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denedo lok ngaa nipaya, bengaa nipaya negin sir. ³⁵ Alam sën denedo lok mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëk demedo degwata geving yi rë. Gak yi yö nalu og mëm rëk medo dok yi beggang degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bë geko ham vër in ngaa nipaya, og rëk geko ham vër yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Serak ni bë Abraham yi mewis ham! Rëk sa gägek su nedo lok ham ayomin rë, om sën ham bë ngis sa mesa nadiik. ³⁸ Sa nanër gägek rak ngaa sën Amag tato vu sa ggovek lo, rëk ham nesepa lok ngaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëk Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëk gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo. ⁴⁰ Senër gägek anon pin sën sa hango vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiik, rëk Abraham su vong nebë sënë rë. ⁴¹ Gak ham ngo nesepa lok amamin vaha!” Lok denër yah bë, “He atamin su deko he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rëk Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yönon, og rëk ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwag rë, gak Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su rak sa gägek degwa ni rë-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gägek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëek pangsen bë ham sepa dok amamin kwa. Vu muginsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa lok gägek anon rë, in gägek anon su neggëp vu yi rë. Bë nanër gägek ti, og rëk nanër gägek kuungsën, in yö yi ngaa nebë saga. Yi mehö gägek kuungsën, lob gägek kuungsën ala los degwa yi. ⁴⁵ Gak sak nanër gägek anon mu, om sën ham su nevong ving sa rë. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bë rëk natok vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër gägek anon mu, rëk nebë va sën ham su nevong ving rë-ë? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi gägek. Gak su Anutu nalu ham rë, om sën ham su nebë nengamin vu yi gägek rë.”

Gägek Rak Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bë, “He rak nim bë hong Samaria* ti, rëk memö nipaya ti gwang ya ayom. Sagak yönon!” ⁴⁹ Rëk Yesu nër yah bë, “Su memö nipaya gwang yam sayog rë. Gak sa nehako Amag rak, rëk ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevongin bë gako arëg jak rë. Gak Mehöti nedo beyö rëk kwa bo meseggi sa gägek begek sarëg jak. ⁵¹ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti sepa dok sa gägek, og su rëk mala nama na verök yi rë.”

⁵² Lob alam Yuda denër bē, “Gwëbeng he rak ni ggovek ya bē memö nipaya ti gwang ya ayom menelok vu hong. Abraham diik ggovek, galam-denenër-gagek-rangahsën dediik bemaya, lok genër bē, ‘Bē mehöti sepa dok sa gagek, og su rëk mala nama na verök yi rē.’ ⁵³ In gekuung bē kwesuu hil dobahë Abraham sën diik wirek lo? Gekwesuu alam-denenër-gagek-rangahsën sën dediik wirek lo ving-a? Log bē gweko hong jak megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nër yah bē, “Bē sengo gako arëg jak, og serëk natu ngaa meris. Rëk Amag neko sarëg rak, Mehö sën ham nër bē ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rëk ma geham su rak ni rē. Gak sa, og serak ni. Bē sa nanër nabë sa dugin yi, og rëk sa mehö gagek kuungsën nabë ham. Rëk serak ni ggovek ya besa nesepa lok yi gagek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahë Abraham sën kwa vesa anon rot in bē gelë sa huk sënë, lob lë ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denër bē, “Su hong ta mehödahis luu menemadluho rë geyö nahën, log mak gelë Abraham-a?” ⁵⁸ Rëk Yesu nër yah vu sir bē, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Vu muginsën gAbraham su nedo rë, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Dengo gagek saga lom deko gelong rak in bē detengwa yi menadiik, rëk Yesu vun yi lok alam ggëp dub ayo, beto meyah dobnë.

9

Gagek Rak Mehö Mala Kenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, lok tök rak mehö mala kenod ti. Yik yö mala kenod lok buk sën ata ko yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh delok tepëk in yi bē, “Tatovaha! Re vong ngaa nipaya lom sën ata ko yi to los mala kenod-a? Degwa neggëp vu mehö sënë yö yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?”

³ Lob Yesu nër yah vu sir bē, “Degwa su neggëp vu mehö sënë yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rë! Gak ngaa sënë yö rak yi in bē Anutu yi niwëek natök nam rangah. ⁴ Gwëbeng hes yö nahën netum, gehil gevong Mehö sën vong sa meseyam lo yi huk. In rëk buk dok in hil, lob mehöti su yoh vu bē rëk gevong huk rë. ⁵ Buk sën sa nado dob agi, og setu dob sënë yi Rangah.”

⁶ Yesu nër nebë sënë log pesuv nyë kos lok dob, log sarömin los, gegewi lok mehö mala kenod mala gahis, ⁷ log nër vu yi bē, “Gena gejipek duk ngaggee Siloam!” (Arë sënë degwa nebë ‘Vong ya’). Lom ya meripek luk, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam begganë ving alam sën denelë yi wirek lok buk sën neketag monë lu ngaa vu alam lo delë medelok tepëk bē, “Mak yik mehö sën medo neketag alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?” ⁹ Lom la deyogek bē, “Eë-ë! Yik mehö lo sënë!” Log la denenër bē, “Oo sagak mehö ngwë, rëk ni nebë mehö saga!” Rëk mehö sënë yi yö nër rak avi bē, “Yik sa lo sënë!”

¹⁰ Lom delok tepëk yah vu yi bē, “Rëk malam nivesa rak nebë va?” ¹¹ Lok nër yah bē, “Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob ving nyë kos gegewi lok sa malag, log nër vu sa bē, ‘Gena gejipek duk ngaggee Siloam!’ Lom seya meripek luk, lob sa malag nivesa rak besa halë nyëg.” ¹² Lob denër vu yi bē, “Mehö saga nedo tena?” Rëk nër yah bē, “Sa dugin!”

¹³ Lob deko mehö sën mala kenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴ In Yesu sarömin dob los nyë kos sënë betatekin mehö sënë mala lok Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁵ Lom mëm Parisai* delok tepëk in mehö saga ggökin bē, “Malam nivesa rak nebë va?” Lok nër yah vu sir bē, “Mehö saga jegwi dob rumengsën lok sa malag, log seripek, lob sa malag tum.” ¹⁶ Lob Parisai* la denër bē, “Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om mak Anutu su vong yi yam rë.” Rëk la denër bē, “Bē mehö nipaya ti, og su yoh vu bē rëk gevong ngaa böp nabë sënë rë!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denër yah vu mehö mala kenod bë, “Mehö sën vong malam nivesa rak lo, rëk genanër yi nabë va?” Loḵ nër yah bë, “Yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti!”

¹⁸ Wirek mehö sënë mala kenod, rëk gwëbeng mala netum, rëk alam Yuda su devong ving sënë rë. ¹⁹ Lob detahi mehö mala kenod sënë ama lu ata yam, bedelok tepëḵ in luho bë, “Maḵ melu nalumin sënë sën melu nër bë ata ḵo yi to los mala kenod lo? Rëḵ nebë va sën gwëbeng nelë nyëg-ë?”

²⁰ Lom ama lu ata denër yah bë, “Alu arak ni bë alu nalumin sënë, balu arak ni bë ata ḵo yi to los mala kenod. ²¹ Rëḵ alu su arak ni bë mala netum nebë va rë! Galu duḡin mehö sën tateḵin mala lo. Om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi rë. Yi böp rak ggovek ya, om yö nanër yi gägek!” ²² Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër gägek venuh bë: Bë mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëḵ degetii yi na in dub-supinsën-yi. ²³ Yiḵ rak degwa sënë sën ama lu ata denër bë, “Yi böp rak ggovek ya, om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi.”

²⁴ Lob detahi mehö sën mala kenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bë, “Genanër gägek sënë gëp Anutu mala nabë genenër yönon! In he og he rak ni bë yi mehö nipaya.”

²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Maḵ yi mehö nipaya ma ma? Sa duḡin. Gaḵ yiḵ serak ngaa timu ni. Wirek sa malag kenod, rëḵ gwëbeng sa malag netum.”

²⁶ Loḵ delok tepëḵ yah bë, “Vong nebë va vu hong-a? Tateḵin malam nebë va?” ²⁷ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek, ma ham su ngo rë? Ma nebë va sën ham bë gwengö nah gökin-ë? Maḵ ham bë natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggoo yi medenër bë, “Yiḵ yi hur maluh hong saga! Gaḵ he, og Moses yi hur maluh he! ²⁹ He rak ni ggovek ya bë Anutu vengwëng ving Moses, gaḵ maḵ mehö saga yam vu tena? He duḡin yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sënë nër yah vu sir bë, “Alam-e! Ngaa sënë yö agga ti! Ham su rak degwa ni rë, rëḵ vong besa malag netum! ³¹ Hil arak ni bë Anutu su nengo alam nijpaya hir gägek rë, gaḵ bë mehöti geḵo Anutu arë jaḵ los sepa doḵ yi gägek lo, og mëm Anutu rëḵ gengo aye. ³² Vu buk muḡinsën sën Anutu tung yaḡek los dob lo rot beyam töḵ gwëbeng, og su denër bë mehöti ata ḵo yi to los mala kenod rëḵ mehö ngwë tateḵin mala rë. ³³ Bë Anutu su gevong mehö sënë nam rë, og su yoh vu bë rëḵ gevong ngaa nabë sënë rë.” ³⁴ Rëḵ denër yah vu yi bë, “Atam avëh nipaya meḵo hong los ngaa nipaya, lob gerig los ngaa nipaya, loḵ bë getateḵin gägek vu he?” Denër bë sënë gedetii vu dub ayo meto meyah dobnë.

Yesu Nër Gägek Peggirinsën Rak Alam Malaj Kenod

³⁵ Yesu ngo bë deruuk mehö sënë, lob sero menër vu bë, “Ayom neya timu vu Mehönon Nalu, ma ma?” ³⁶ Loḵ nër yah bë, “O mehö böp, Mehönon Nalu sënëḵ re? Genanër tato vu sa rë, loḵ mëm sëḵ ayog na timu vu yi.” ³⁷ Lom Yesu nër vu yi bë, “Gelë yi ggovek ya, mehö sënë sën gwëbeng yiḵ nevengwëng ving hong-ë!”

³⁸ Lob mehö sënë nër bë, “Mehöböp, sayog neyök timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nër bë, “Seyam dob sënë in mehönon hir gägek natök rangah. Alam malaj kenod rëḵ malaj natum, galam sën denekuung bë malaj netum lo, og malaj kenod doḵ.”

⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gägek sënë, lob delok tepëḵ vu yi bë, “Maḵ he malamin kenod ving-a?” ⁴¹ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham malamin kenod, og ham ngaa nipaya su rëḵ gëp vu ham rë. Rëḵ ham nenër bë ham malamin netum, om ham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham!”

10

Yesu Nër Gägek Peggirinsën Rak Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanër vu ham yönon rot nabë mehöti sën su neyoh ya sipsip hir tete avi rë genepesöng ggök tete yu meneluk ya lo, og yi mehö-hodeḵ-ata los begö-yi. ² Gaḵ mehö

sën neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehö sën negin tete avi lo, og netahinin tete avi in bë sipsip alaj dok na geḱo sir. Nelem yi sipsip lo arëj ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneko sir to deneya dobnë. ⁴ Neḱo yi sipsip meto deneya dobnë ggovek, log nemugin geyi sipsip lo denetamuin yi, in deneraḱ aye ni. ⁵ Su rëḱ desepa mehö ngwë rë. Gaḱ rëḱ debeya in mehö ngwë in su deraḱ ayej ni rë.” ⁶ Yesu nër gageḱ peggirinsën sënë vu sir, rëḱ su deraḱ degwa ni rë.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebë saga lom Yesu nër yah ggökin bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sën demugin meyam denër bë Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodeḱ-ata los begö-yi. Rëḱ sipsip su denḱo ayej rë. ⁹ Gaḱ sengo ti tu tete avi. Bë mehöti nam vu sa in bë dok na tete ayo, og rëḱ medo nivesa, lob dok na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehö-hodeḱ-ata su neyam in ngaa ngwë rë. Gaḱ neyam in bë godeḱ sipsip gengis sir nadiik megevang rii jaḱ sir. Gaḱ sa, og seyam in bë demedo malaj-tumsën medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediik in dok vu yi sipsip lo. Gaḱ hur sën denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rë. ¹² In su sipsip alaj yi sogek rë, om nelë bë anöö bemën neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganöö bemën negga sipsip genetii sir ya denepalët loḱ. ¹³ In mehö sënë nevang huk in bagosën mu gesu kwa nevo sipsip lo rë.

¹⁴ Gaḱ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa naraḱ sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo deneraḱ sa nig, ¹⁵ nebë sën Amaḱ raḱ sa nig geseraḱ Amaḱ ni. Om sa nadiik in sedok vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo ving, rëḱ su denedo dob Yudea sënë rë. Om sëḱ gaḱo sir saga geving lom degengo sayeg medesepa dok. Lob rëḱ sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amaḱ ahë neving sa in sëḱ nadiik in sir. Sëḱ nadiik gesëḱ vesag dok nah gökin. ¹⁸ Nabë sa su ngogekin nabë sa nadiik rë, og mehöti su yoh vu bë rëḱ ngis sa rë. Gaḱ sengo yogekin bë sëḱ nadiik. Sa nig wëëḱ yoh vu bë sa nadiik, gesa nig wëëḱ yoh vu bë sëḱ vesag dok nah gökin. Gageḱ sënë rëḱ anon jaḱ noh vu sën Amaḱ nër vu sa lo.”

¹⁹ Alam Yuda denḱo gageḱ sënë lob devasuh sir ya yu luu ggökin. ²⁰ Balam ngahiseḱë denenër bë, “Memö nipaya gwang ya yi, om sën nenër gageḱ jeggin jeggin. Ma nebë va sën ham nebë nengamin vu yi gageḱ-ë?” ²¹ Gela denenër bë, “Nabë memö nipaya nevang yi, og su rëḱ nanër gageḱ nabë sënë rë! Bë memö nipaya, og su yoh vu bë gevong bemehö mala ḱenod sënë nivesa jaḱ rë!”

Alam Yuda Desis Begö Raḱ Avij Vu Yesu

²² Nelok buk-ayöong-yi og kwaj nevo buk sën dejom raḱ dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nebë saga lob Yesu vare neggök dub nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedelok tepëḱ vu yi bë, “Rëḱ medo gwevang behe ayomin ketul dok noh vu buk va la? Bë hong Kerisi*, og genanër rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek ya, rëḱ ham su nevang ving rë. Huk pin sën sa nehevang raḱ Amaḱ niwëëḱ lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rë, in su sa sipsip ham rë. ²⁷ Sa sipsip lo, og denengo sayeg, gesa naraḱ nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesëḱ gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata gesu rëḱ malaj nama rë. Gemehöti su yoh vu bë rëḱ geḱo sir vër in sa nemaḱ rë. ²⁹ Amaḱ vong sir vu sa, log Amaḱ niwëëḱ rot bekesuu ngaa pin, om mehöti su yoh vu bë rëḱ geḱo sir vër in nema rë. ³⁰ In alu Amaḱ og yik aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom gelong raḱ in bë detengwa yi menadiik. ³² Lok Yesu nër vu sir bë, “Sa tato Amaḱ yi huk nivesa vesa ngahiseḱë vu ham, rëḱ ham kwamin nevo sa huk ti tena besën ham bë ngis sa jaḱ gelong-ë?”

³³ Lok alam Yuda denër yah vu yi bë, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bë angis hong jak gelöng rë! Gağ genenër gägek jeggjin jeggjin. Hong mehö dob yi mu, rëk genër hong bë hong Anutu.

³⁴ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Mağ gägek neggëp loğ horek sën Anutu vo vu ham lo bë, ‘Senër ham bë ham anutu’ ma ma? ³⁵ Anutu nër alam sën vong yi gägek ya vu sir wirek lo bë sir anutu, om hil su ayoh vu bë mehoo Anutu yi gägek sënë rë. ³⁶ Rëk ham nër vu Mehö sën Ama ggooin rağ bevong yam dob lo bë nenër gägek jeggjin jeggjin in nër bë Anutu nalu yi! ³⁷ Nabë sa su nehevong Amag yi huk rë, og mëm ham su ayomin nam timu vu sa beyik ggovek. ³⁸ Rëk mu sa nehevong yi huk, om nabë ham su ayomin nam timu vu sa rë, og ham gwelë huk sën sa nehevong-ë lo, lob ham jak ni nabë Amag nedo loğ sa, gesa nado loğ yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwë in bë degeko na karabus, rëk ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemëm yah meya vasek bël Yordan beyah tök ya nyëg sën Jon neripek alam lok nyëdahis lo, benedo nyëg sagu. ⁴¹ Lob alam ngahisekë deyam vu yi bedenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon su vong ngaa böp rë, gağ gägek pin sën nenër rağ mehö agi, sën anon rağ.” ⁴² Lob sir ngahisekë ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diik

¹ Mehöti arë nebë Lasarus nedo Betania lob nirak meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëg lo. ² Lob Maria sën keseh ngaa reggu nivesa rağ Yesu vaha gerevu rağ yu viis lo sën maluhnö Lasarus nirak. ³ Nebë saga, lob avëhnö luho devong gägek ya vu Yesu bë, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, nirak!” ⁴ Yesu ngo bë nirak rëk nër bë, “Nirak, rëk mu niraksën saga su rëk gevong menadiik rë! Gağ nirak in bë tato Anutu niwëek nam rangah bAnutu Nalu niwëek natök nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëk ngo bë Lasarus nirak lob nedo buk luu ving vu nyëg sën nedo lo, ⁷ loğ nër vu yi hur maluh bë, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bë, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bë detengwa hong jak gelöng, log bë genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bë, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bë mehöti na jak rangah, og su rëk talek rë, in nelë nyëg. ¹⁰ Ma bë mehöti na doğ buk, og rëk talek in nyëg malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, loğ nër vu sir ggökin bë, “Hil mehö Lasarus neggëp yiing rëk sëk na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bë, “Mehöböp, nabë neggëp yiing, og rëk nivesa jak nah pevis!” ¹³ In dekuung bë neggëp yiing mu, gağ mu Yesu nër bë Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tatekin vu sir bë, “Lasarus diik! ¹⁵ Lob sa kwag vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëk ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bë, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jak Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

¹⁷ Log mëm Yesu ya beya verup, lob denër vu bë Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. ¹⁸ Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). ¹⁹ Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bë degevong beluho ayoj nivesa jak doğ buk sën luho maluhnöj diik lo. ²⁰ Nebë saga lom Marta ngo Yesu bengö bë neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beggang.

²¹ Lob Marta nër vu Yesu bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë. ²² Rëk serak ni, bë gekwetag ngaa ti vu Anutu og rëk bo vu hong.”

²³ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Maluhnöm rëk kedi jak nah!” ²⁴ Rëk Marta nër yah vu bë, “Serak ni bë rëk kedi jak nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëk dekedi jak nah lo.”

²⁵ Rëk Yesu nër bë, “Mehönon dekedi jak nah los demedo malaj-tumsën degwa sa. Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, nabë nadiik, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Galam sën denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rëk denadiik bemalaj nama na verök yi rë. Gak rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gevong ving gagek sënë ma ma?”

²⁷ Lob Marta nër yah vu Yesu bë, “Ëë-ë Mehöböp! Sa hevong ving hong ggovek ya bë Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehö sën Anutu nër wirek bë rëk duk nam dob lo.”

Yesu Su

²⁸ Marta nër bë sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi loḵ beggang ayo bë, “Tatovaha verup nedo betahi hong.” ²⁹ Maria ngo lob kedi rak pevis meya vu Yesu.

³⁰ Yesu su verup beggang rë, geyö nahën nedo nyög len ti sën Marta ya metök vu yi loḵ lo. ³¹ Lom alam Yuda sën denedo ving Maria ggëp beggang ayo lo, delë bë kedi rak pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bë neya in bë ngu jak bedub avi.

³² Loḵ Maria töḵ ya nyög sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp loḵ vaha genër vu yi bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë!” ³³ Yesu lë bë nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom loḵ tepëḵ bë, “Ham bë meneggëp tena?” ³⁴ Loḵ denër bë, “Mehöböp, genam rëk gwelë!” ³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delë medenër bë, “Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!” ³⁷ Rëḵ la denenër bë, “Mehö sënë vong bemehö mala kenod mala nivesa rak, om bë berup og maḵ yoh vu bë rëḵ gevong beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëḵ nadiik rë, ma su yoh vu rë?”

Yesu Nër BeLasarus Vesa Loḵ Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yik waak ti gedepëḵa gelöng böpata ti ggërin avi. ³⁹ Lob Yesu nër bë, “Ham kwehe gelöng saga na!” Loḵ mehö sën diik lo avëhnö Marta nër bë, “Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!” ⁴⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Senër vu hong gwëbeng lo bë, nabë gwevong geving, og rëḵ gwelë Anutu niwëëḵ!”

⁴¹ Lob mëm dekehe gelöng ya, log Yesu vër mala rak ya yaḡek genër bë, “O Amag! Sa ḵetag vu hong begengo sa jom-raksën ggovek ya. ⁴² Serak ni bë genengo sa jom-raksën yoh vu buk, rëḵ sa kwag nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bë dejak ni nabë gevong sa yam.”

⁴³ Nër bë sënë log tahi niwëëḵ bë, “Lasarus! Gweto genam dob!” ⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi loḵ lo. Devenir yi loḵ tob ggëp vaha beya metök baḡë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwepuh tob vër in yi!”

Alam Devengwëḡ Rak Yesu Medenër Bë Dengis Menadiik

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Alam Yuda ngahiseḵë sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rëḵ sir la yah denër ngaa sën Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bë, “Hil rëḵ gevong nabë tena? In mehö sënë nevong ngaa böp böp ngahiseḵë.

⁴⁸ Bë hil agöneng in yi gegevong nabë sënë rot, og rëḵ alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëḵ nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin.”

⁴⁹ Loḵ hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ ta saga, lob nër vu sir bë, “Ham su nerak ngaa ti ni rë. ⁵⁰ Om sën ham su kwamin töḵ rak bë: Nabë mehö timu nadiik doḵ nah alam pin bej, og mëm nivesa rë. In mëm alam pin

su malaj nama.” ⁵¹ Rêk su nêr sênê yoh vu yô kwa rê. Gak tu alam-deneço-seriveng hir ggev böp lok ta ti saga, om yik netu mehö-nenêr-rangahsên ti ving menêr gagek rangah rak sên Yesu rêk nadiik dok nah alam Yuda bej lo. ⁵² Rêk mu su rêk nadiik in alam Yuda mu rê, gak rêk nadiik in ngupin Anutu nalu lo pin sên denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³ Lob dejoo gagek venuh lok buk sênê bê dengis yi menadiik. ⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah lok alam Yuda malaj ggökin rê, gak tah meya beggang-bu ti arê nebê Epraim, sên neggêp dus vu nyêg-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggöksên-yi* dus rak, lob alam ngahisekê vu nyêg pin derak medeya Yerusalem in bê desemu sir in dega nos-ggöksên-yi. ⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi katum ayo, gedenenêr vu sir bê, “Ham kwamin nevo nebê va? Mak Yesu su rêk nam gelê buk vabuung sênê rê?” ⁵⁷ Galam-deneço-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denêr ggovek bê, “Bê mehöti rak ni bê nedo bê tena, og nanêr tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Rak Yesu Vaha (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metök ya Betania sên nêr bemehö diiksên Lasarus kedi rak vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahên neggêp in bê mêm degelê Buk-ggöksên-yi*. ² Lom devong nos böp vu Yesu vu nyêg sênê, lob Marta neruu nos geLasarus losho vatêvek medo denegga nos ving Yesu. ³ Lob Maria ko ngaa reggu nivesa buayo böp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga rak heljêng. Arê nebê nart beyi monê böpata rot. Lom Maria rikin rak Yesu vaha, gerevu rak yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwavek lok beggang ayo pin. ⁴ Rêk yi hur maluh ti arê nebê Yudas Iskariot, mehö sên rêk nanêr Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, nêr bê, ⁵ “Hil su bê gevong balam debago ngaa reggu nivesa sênê jak K300 in hil adok vu alam-kupek-masên jak-a?” ⁶ Rêk su kwa vo alam-kupek-masên lo yönon benêr rê. Gak mehö-hodek-ata! In negin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monê-yi, lom neggodek monê sên denetung lok lo.

⁷ Rêk Yesu nêr bê, “Ham naköök! Genevong tahutahu rak sa buk sên dedev sa na lo. ⁸ Alam-kupek-masên rêk demedo geving ham gesu rêk nama na rê, gak sak su rêk medo geving ham hus ading rê!”

Alam-deneço-seriveng Devengwênj Rak Bê Dengis Lasarus Nadiik

⁹ Lob alam Yuda ngahisekê derak ni bê Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rêk su deyam in bê degelê Yesu yô ti rê, gak deyam in bê degelê Lasarus sên Yesu nêr bekeki rak vu bedub lo geving. ¹⁰ Lom alam-deneço-seriveng hir ggev dejoo gagek revuh ti bê dengis Lasarus nadiik geving. ¹¹ In alam Yuda ngahisekê kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gedevuu alam-deneço-seriveng ya.

Yesu Lok Ya Yerusalem Nebê Mehö-los-bengö (Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahisekê yam denedo ggovek ya in bê dega nos böp ggöksên-yi, lok heng to lom dengo Yesu bengö bê vingin berup Yerusalem. ¹³ Lom deço kapah meya denebuu yi vu aggata, lob depisek in yi bê:

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sên neyam los Mehöböp niwêek lo!

Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu tök vu dogi merak nedo. Yoh vu sên Anutu-yi-kapiya nêr lo bê:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rê!

Ham gwelê rê!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.
Nedo raq dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muginsën yi hur maluh su deraq ngaa sënë degwa ni rë, rëk nahub geYesu kedi raq garë böp raq ggovek, loq mëm kwaj vo yah gagek sën neggëp loq Anutu-yi-ka-piya lo, lom deraq ni bë anon raq yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahisekë sën denare ving Yesu genër beLasarus kedi raq betah yi in waak geto mejom lo, denër bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loq aggata, in dengo bengö bë vong ngaa böp sënë. ¹⁹ Lob Parisai* yah denër vu sir bë, “Kë! Ham lë! Hil hed gagek su rëk anon jak rë, in alam pin yah detamuin yi.”

Alam Grik La Bë Degelë Yesu*

²⁰ Log alam ngahi deraq medeya Yerusalem loq buk vabuung sënë in bë degeko Anutu arë jak gedega nos Buk-ggöksën-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sën yi nyëg Betsaida vu distrik Galilea lo bedelok tepëk vu yi bë, “Mehö böp, he bë galë Yesu.”

²² Lob Pilip ya menër vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denër vu Yesu.

²³ Loq Yesu nër yah vu luho bë, “Buk sën Mehönon Nalu niwëek los arë böp natök nam rangah lo dus raq. ²⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë hil su gehin saköm gahis ti duk na dob bemengëk na rë, og yik saköm gahis timu saga beyö rëk medo. Rëk mu nabë duk na dob bemengëk na, og rëk nakip banon ngahisekë berup jak. ²⁵ Mehöti bë ahë geving navi vu dob sënë, og rëk anon mala nama. Gaq mehöti bë nidëlin navi vu dob sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata. ²⁶ Bë mehöti gevongin nabë natu sa hur ti, og sepa dok sa vahag. Lob nyëg sën sa medo lo, og sa hur lo rëk demedo nyëg saga geving sa. Mehöti bë natu sa hur ti, og rëk Anutu geke yi jak.”

Yesu Nër Bë Rëk Dejekö Yi Jak Kelepeko

²⁷ “Sayog maggin rot, om sëk nanër nabë va? Maq sëk nanër nabë, ‘Amag, gweko sa vër in ngaa sën vongin natök vu sa agi?’ Ma! Sa su rëk nanër nabë sënë rë. Gaq seyam sënë in bë sa gaqo maggin nabë sënë. ²⁸ Om Amag, getato nim wëek los arëm böp na rangah!” Yesu nër nebë sënë log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa tato nig wëek los arëg böp ya rangah vorot, gesëk gevong gökin nah!” ²⁹ Loq alam sën denare dus vu lo, dengo lob denër bë, “Vakuvek veröp!” Gela denër bë, “Angër ti nër gagek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nër vu sir bë, “Gagek sënagi su yam in bë bo niwëek vu sa rë, gaq yam in ham. ³¹ Gwëbeng og Anutu joo alam dob sënë hir gagek venuh ggovek ya bë rëk bo nyëvewen dok nah vu sir yönon. Log gwëbeng vongin juuk dob ala nipaya sën lo na.

³² Dejekö sa jak na vavunë, loq mëm sëk getah alam dok mehönon pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nër gagek sënë in bë tato nabë rëk dengis yi jak kelepeko* menadiik.

³⁴ Loq alam denër yah vu bë, “He hango gagek nebë sënë loq horek bë Mesia rëk medo degwata los degwata. Rëk nebë va sën genër bë dejekö Mehönon Nalu jak na kelepeko*-ë? Maq Mehönon Nalu sagra re?”

³⁵ Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Yik Rangah rëk medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jak Rangah sënë dok buk sën nahën nedo ving ham agi, in malakenu rëk gërin ham. Mehöti bë na dok malakenu, og rëk dugin nyëg sën neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sënë dok buk sën nahën nedo ving ham agi, log mëm ham ngo rëk natu alam dob sënë hir rangah.”

Yesu nër nebë saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahisekë Su Devong Ving Yesu Rë

* **12:20:** Jon kevu bë alam Grik la deyam in bë degelë Yesu. Alam Grik sënë su alam Yuda rë. Rëk mu dengo Anutu bengö bekwaj vo bë yik Anutu sogek, lom denesepa loq yi horek medenejom raq vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sënë deya Yerusalem in bë degelë dub-vabuung-böp medenajom jak dok. Loq tum dengo Yesu bengö bedeya vu yi in bë degelë. Alam-yu-ngwë pin og su denesepa loq Anutu rë, gaq yik sir ti ti nebë sënë.

³⁷ Yesu vong ngaa böp ngahisekë medenelë, rëk su ayoj ya timu vu yi rë, ³⁸ lob mehönenër-gägek-rangahsën Yesaya yi gägek anon rak nebë sënë. Sën kevu meneggëp nebë: “Mehöböp, alam tena devong ving alu hed gägek-a?”

Log Mehöböp, re rak nim wëek ni?”

³⁹ Su deyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu rë, in gägek ngwë sën Yesaya kevu meneggëp lo anon jak geving. Sën nebë:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,

gevong kwaj ma in sir,

in bë su rëk degelë ngaa jak malaj los kwaj bo bedejak ni rë,

log su deyoh vu bë degërin ayoj nom vu sa,

besa gevong nijvesa jak rë. Gerëk nama!”

⁴¹ Yesaya lë Yesu niwëek los vunek vunek yagek yi wirek, lom nër gägek saga rak yi.

⁴² Rëk mu alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rëk deneggönengin alam Parisai*, lom su denër rangah rë, in kwaj nevo bë rëk dejuuk sir in dub-supinsën-yi.

⁴³ Om su ahëj ving pangsen bë Anutu geko arëj jak rë. Gak mëm ahëj ving pangsen rot bë mehönon yö degeko arëj jak.

Gägek Rak Sën Yesu Gengo Alam Hir Gägek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bë, “Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo ti rë. Gak ayo neya timu vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.

⁴⁵ Gemehöti sën gelë sa lo, og nelë Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴⁶ Seluk yam dob sënë nebë rangah in bë alam pin sën ayoj nam timu vu sa lo su demedo dok malakenu.

⁴⁷ Bë mehöti gengo sa gägek rëk su gevong banon jak rë, og sa su rëk gevong nyëvewen dok nah vu yi rë. In sa su yam dob in bë gevong nyëvewen vu mehönon rë gak seyam in bë gako sir nom. ⁴⁸ Mehöti bë geruu demi vu sa gesu gebë nenga vu sa gägek rë, og ngaa sën rëk seggi yi betatekin nabë vong paya lo nedo. Yik gägek sën sa nanër lo. Rëk seggi yi menanër nabë geko nyëvewen nipaya dok nah vu Buk-tamusën. ⁴⁹ In sa su nehevong gägek yoh vu sengo kwag rë. Gak Amag sën vong sa meseyam lo, yö nër gägek pin sënë vu sa bë sa gevong los nanër. ⁵⁰ Nër vu sa bë sa nanër yi gägek vu ham in ham medo malamin-tumsën degwata, geserak ni bë yi gägek saga yönon om sën senër.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksën-yi yö nahën geYesu rak ni bë buk dus rak ggovek ya bë gevuu dob sënë genah vu Ama. Ahë neving yö yi alam sën denedo dob sënë vu muginsën rot meya verup lok buk sën diik lo.

² Medo denegga nos sehuksën lok Satan lok ya Yudas Iskariot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bë gevong Yesu dok na alam Yuda nemaj. ³ Rëk Yesu yö rak ni ggovek ya bë Ama lëin ngaa pin lok ya nema, berak ni ving bë Anutu vong yi yam, gerëk nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi rak vu tevor mekah yi röpröp ngwë sën neröp ggök vavunë lo ya, log ko taor ti bevëh neggëp balo, ⁵ log keseh bël lok ya perë böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu rak taor sën vëh neggëp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup lok Simon Pita. Lom Pita nër vu yi bë, “Mehöböp, bë gejipek sa vahag-a?”

⁷ Lob Yesu nër yah vu bë, “Gwëbeng og su gerak ngaa sën sa nehevong agi ni rë. Gak nahub rëk rëk gejak ni.”

⁸ Lok Pita nër yah vu bë, “Su rëk gejipek sa vahag rë! Gak rëk nama!” Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Bë sa su jipek vaham rë, og alu su rëk nemad dok ti in huk rë.” ⁹ Lob Simon Pita nër yah bë, “Om Mehöböp, su gejipek sa vahag mu, gak gejipek sa nemag los sa yug geving!” ¹⁰ Rëk Yesu nër bë, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yik rëk jipek vaha mu gökin,

gaḵ anon pin niveseek raḵ ggovek ya, rēḵ mu su ham pin rē.”¹¹ In Yesu rak ni ggovek ya bē mehō saga rēḵ nanēr yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mēm nēr bē, “Ham pin su nimin veseek raḵ rē!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log rōp yi rōprōp yah geto nedo. Log nēr vu sir bē, “Maḵ ham raḵ ngaa sēn sa hevong vu ham-ē ni?”¹³ Ham nenēr sa nebē Tatovaha los Mehōbōp, lob ham nēr yoh vu in sa nebē saga. ¹⁴ Ham Mehōbōp los Tatovaha sa, rēḵ seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabē saga. ¹⁵ In gwēbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevong nabē sēn sa hevong vu ham-ē. ¹⁶ Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Hur ti su kesuu ala rē. Genabē mehōti gevong ngwē geḵo gagek mena, og ngwē sēn ḵo gagek meneya lo, su kesuu mehō sēn vong yi ya lo rē. ¹⁷ Bē ham jaḵ ngaa saga ni, beham gwevong nabē saga, og rēḵ ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanēr rak ham pin rē, gaḵ sengo raḵ alam sēn sehoo in sir raḵ tu sa alam ggovek lo nij. Rēḵ gagek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ. Gagek sēn nēr nebē: Mehō sēn negga nos ving sa, vēr vaha raḵ in baḵē sa. ¹⁹ Gagek sēn sa nanēr vu ham lo su anon rak rē geyō nahēn, rēḵ sa nanēr vu ham namugin in bē nahub rēḵ natōḵ rangah, lob ham rēḵ gwevong geving sa nabē yik Mehō lo sēnē. ²⁰ Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Mehōti bē gevong nivesa vu mehō sēn sa gevong nōk lo, og mehō saga vong nivesa vu sa nebē saga. Log mehōti bē gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehō sēn vong sa meseyam lo ving.”

Yesu Tato Mehō Sēn Bē Rēḵ Nanēr Yi Rangah Lo
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Yesu nēr nebē saga ggovek, log ayo maggin genēr bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē ham sēnē ti rēḵ gevong sa doḵ na alam sēn denelē sa paya lo nemaj.”²² Lom yi hur maluh degēt sir meyah meyom in sir duḵin mehō sēn Yesu nēr gagek raḵ yi lo. ²³ Log hur maluh ti sēn Yesu ahē neving yi lo* nedo dus vu Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita tē kwa in genēr vu bē, “Gedok tepēḵ vu yi nabē nenēr re!”

²⁵ Lob kepē yi yah dus vu Yesu genēr vu bē, “Mehōbōp, genenēr re saga?”²⁶ Lob Yesu nēr yah vu bē, “Rēḵ sa dagoo nos teka sēnē doḵ gabum besebo vu yi. Og yik mehō lo sēnē.” Lob dagoo nos ḵemu teka loḵ gabum bevo vu Yudas sēn Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vēr ggovek log pevis geSatan loḵ ya ayo. Yesu nēr vu bē, “Ngaa sēn bē gwevong lo, og gwevong pevis.”²⁸ Lom sir pin sēn medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su raḵ gagek sēn Yesu nēr agi degwa ni rē. ²⁹ Derak ni bē Yudas negin jej-monē-yi, lom vahi kwaj nevo bē maḵ Yesu nēr vu bē na bago nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, maḵ nēr vu bē bo ngaa vu alam sēn denerak vu in ngaa lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah dobnē. To meyah log buk loḵ.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah dobnē ggovek, log Yesu nēr bē, “Gwēbeng Mehōnon Nalu niwēēk los arē bōp tōḵ yam rangah ggovek ya, log Mehōnon Nalu vong bAnutu niwēēk los arē bōp tōḵ yam rangah ving.”³² Yōnon, vong bAnutu niwēēk los arē bōp tōḵ yam rangah, om Anutu rēḵ gevong beMehōnon Nalu niwēēk los arē bōp natōḵ nam rangah geving, om vongin gevong pevis. ³³ Naluḡ lo! Sa medo geving ham teka rē, loḵ ham rēḵ sero sa nabē sēn senēr vu alam Yuda wirek lo nebē, ‘Ham su yoh vu bē rēḵ na nyēḡ sēn sēḵ na-ē rē.’³⁴ Sa bē bo horek mewis ti vu ham nabē: Ham ahēmin geving ham. Ham ahēmin geving ham nabē sēn saḡēḡ neving ham lo. ³⁵ Bē ham ahēmin geving ham nabē sēnē, og rēḵ alam pin deḵaḵ ni nabē sa hur ham.”

Yesu Nēr Vu Pita Bē Rēḵ Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

* 13:23: Mehō sēn Yesu ahē neving yi lo og maḵ yik yi Jon, rēḵ mu yō kevu ḵapiya om sēn lah yi vun bekevu meneggēp vunsēn.

³⁶ Loḵ Simon Pita loḵ tepēḵ vu yi bē, “Mehöböp, rēḵ gena tena?” Lom Yesu nēr yah vu bē, “Su geyoh vu bē rēḵ gesepa sa meḡenam nyēḡ sēn sena-ē rē. Gaḵ nahub rē, loḵ rēḵ getamuin sa.” ³⁷ Rēḵ Pita nēr bē, “Mehöböp! Sa su rēḵ sepa hong mena pehi rē in va? Sēḵ nadiiḵ in hong!”

³⁸ Lob Yesu nēr yah bē, “Rēḵ genadiiḵ in sa yönon-a? Sa nanēr vu hong yönon rot nabē pehi sēnē og ḵökrēeh su rēḵ ngu rē, log rēḵ gedah sa vun beron löö!”

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹ “Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ² Amaḡ yi beggang los ayo ngahiseḵē neggēp. Bē nama, og sa su rēḵ nanēr vu ham wireḵ nabē sena gero nyēḡ vu ham rē. ³ Rēḵ nyēḡ neggēp, om sēn sena gero vu ham govek rē, loḵ mēm senom meḡaḵo ham jaḵ geving sa in nyēḡ sēn sa medo lo, og ham rēḵ medo geving. ⁴ Log nyēḡ sēn sa bē na lo, og ham raḵ yi aggata ni ggoveḵ.”

⁵ Rēḵ Tomas nēr yah vu yi bē, “Mehöböp, gena tena? He duḡin! Lob he rēḵ ajaḵ aggata saga ni nabē va?”

⁶ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Aggata sa, gegageḵ anon los mala-tumsēn degwa sa. Mehöti su rēḵ noh aggata ngwē mena vu Amaḡ rē, gaḵ rēḵ nama! Gaḵ yiḵ sengo timu. ⁷ Bē ham jaḵ sa niḡ, og ham raḵ Amaḡ ni ving. Gwēbeng ham raḵ ni, in ham lē yi ggoveḵ.”

⁸ Rēḵ Pilip nēr yah vu bē, “Mehöböp, getato Amam vu he, loḵ mēm he kwamin vesa.”

⁹ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “Pilip! Sa nado hus adingseḵē rot ving ham, rēḵ ngo genahēn gesu gerak sa niḡ rē? Alam sēn delē sa lo, og yiḵ nebē delē Amaḡ. Ma genēr bē ‘Getato Amam vu he’ in va? ¹⁰ Ma su geving ving bē Amaḡ nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amaḡ rē? Gageḵ sēn sa nanēr vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwaḡ rē, gaḵ Amaḡ sēn nedo loḵ sa lo yö neving yi huk. ¹¹ Ham gwevong geving sa gageḵ sēnē nabē sa nado loḵ Amaḡ, gAmaḡ nedo lok sa! Bē nama, og ham kwamin bo huk pin sēn sa nehevong lo, lom ham gwevong geving saga. ¹² Sa nanēr vu ham yönon rot nabē: Bē mehöti ayo nam timu vu sa, og yiḵ rēḵ geving huk pin nabē sēn sa nehevong agi geving. Log rēḵ geving huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amaḡ. ¹³ Log ngaa pin sēn ham kwetag in jaḵ sarēḡ lo, og sēḵ geving vu ham, in sa geving bAmaḡ niwēēḵ los arē böp natöḵ nam rangah nabē saga. ¹⁴ Bē ham kwetag in ngaa jaḵ sarēḡ, og sēḵ geving vu ham.”

Yesu Nēr Bē Rēḵ Gevong Anon Vabuung Nam

¹⁵ “Bē ham ahēmin geving sa, og rēḵ ham sepa doḵ sa horeḵ. ¹⁶ Lob sēḵ ketag na vu Amaḡ, lob rēḵ geving ham Mehö ngwē nam in gadu ham los geving niwēēḵ vu ham, gerēḵ medo geving ham degwata los degwata. Mehö sēnē yiḵ yi Anon Vabuung begageḵ anon ala yi. ¹⁷ Alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bē degeḵo yi rē, in su delē yi bederaḵ ni rē. Rēḵ hameḵ ham raḵ ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸ Sa su rēḵ gevu ham mehām medo kwetul doḵ nabē hur meten rē. Gaḵ sēḵ nom vu ham. ¹⁹ Buk su hus ading rē galam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin su rēḵ degelē sa gökin rē, gaḵ hameḵ rēḵ gwelē sa. Sa nado malaḡ-tumsēn, om ham rēḵ medo malamin-tumsēn geving. ²⁰ Doḵ buk saga og ham rēḵ jaḵ ni nabē sa nado loḵ Amaḡ, geham nedo loḵ sa, gesa nado loḵ ham. ²¹ Mehöti sēn geḵo sa horeḵ mesepa doḵ nivesa lo, og mehö sēnē ahē neving sa. Lom bē mehöti ahē geving sa, og Amaḡ rēḵ ahē geving yi, gesahēḡ geving yi geving, gesēḵ tateḵin sa vu yi bejaḵ sa niḡ.”

²² Yesu nēr nebē sēnē, lom mehö ngwē arē nebē Yudas, saga su Iskariot rē, nēr vu Yesu bē, “Mehöböp, genēr va saga? Sēn bē getato hong rangah vu he gesu rēḵ getato hong vu alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rē-ē? Saga nabē va?”

²³ Loḵ Yesu nēr yah vu bē, “Bē mehöti ahē geving sa, og rēḵ sepa doḵ sa gageḵ megero, lob mēm Amaḡ rēḵ ahē geving yi, galu rēḵ anam medo geving yi. ²⁴ Mehöti bē su ahē

geving sa rë, og su rëk sepa dok sa gagek rë. Gagek sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rë, gaḵ yam ggëp Amag sën vong sa meseyam lo. ²⁵ Sa nahën nado ving ham gesenër gagek sënë vu ham. ²⁶ Gaḵ Mehö sën dok vu ham anon lo, sagaḵ Anon Vabuung sën Amag rëk gevong nom los sa nig wëek dok nah sa böḡ lo, og rëk tateḵin ngaa pin vu ham los bër ham kwamin jaḵ beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham. ²⁷ Sa bë na jaḵ om sa gevong beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayog neggëp revuh lo. Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bë degevong beham ayomin geto revuh rë, gaḵ saḵ seyoh vu om sa nehevong. Om mëm ham su newamin jaḵ, geham su göneng in ham. ²⁸ Ham ngo sa gagek sën senër vu ham bë sa gevuu ham gesena rëk sëḵ nom vu ham. Bë ham ahëmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amag, in Amag og böp bekesuu sa. ²⁹ Gagek sënë yö nahën gesa nanër vu ham namugin, in nabë anon jaḵ og ham jaḵ ni.

³⁰ Sa su rëk nanër gagek pangsen rot vu ham rë, in dob sënë ala nipaya vongin berup, rëk mu su yoh vu bë rëk kepë sa rë. ³¹ Sa bë alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni nabë sahëḡ neving Amag, gesa nehevong ngaa yoh vu gagek sën Amag vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jaḵ mehil ana!”

15

Yesu Nër Bë Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwaseḵë soḡek sa, gAmag tu wain ala. ² Sa nemag pin sën su denesis anoj rë lo, og Amag neketöv vër menetë ya, gesa nemag nivesa pin sën denesis anoj lo, og neketöv dus genetongin, in bë dengis anoj ngahiseḵë rot. ³ Lob gagek sën senër vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebë saga. ⁴ Ham medo dok sa, loḵ mëm sëḵ medo dok ham. Bë ham su medo dok sa rë, og ham su rëk ngis anomin rë. Sa tahu raḵ nema sën su raḵ nare jes rë lo, in saga su yoh vu bë ngis anon rë. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehöti sën nedo loḵ sa gesa nado loḵ yi lo, og rëk ngis anon ngahiseḵë rot. Bë sa su medo geving ham rë, og ham su yoh vu bë rëk gwevong ngaa ti niröp rë. ⁶ Mehöti bë su medo dok sa rë, og rëk mala nama nabë wain nema sën deneketöv vër benebebov ya lob denesupin beya denevesi raḵ ya nengwah lo.

⁷ Nabë ham medo dok sa gesa gagek medo dok ham yönon, lom nabë ham ahëmin geving ngaa ti bekwetag, og rëk ham gweko. ⁸ Bë ham ngis anomin ngahiseḵë, og saga rëk geḵo Amag arë jaḵ los tato niwëek, lob ham rëk natu sa hur. ⁹ Sahëḡ neving ham nebë sën Amag ahë neving sa, om ham su gwetah ham vër in sa ahëḡ-vingsën saga. ¹⁰ Bë ham sepa dok sa horek, og sëḵ ahëḡ geving ham pangsen, nabë sën sa nesepa loḵ Amag yi horek, gahë neving sa pangsen lo. ¹¹ Senër gagek pin sënagi yök vu ham, in bë ham kwamin vesa nabë sa, beham kwamin-vesasën gërin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebë: Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëḡ neving ham. ¹³ Mehöti bë nadiik dok nah yi alam lo bej, og ahë neving sir kesuu sën mehönon pin ahëj neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabë ham sepa dok sa horek sën sevo vu ham lo, og ham tu salam yönon. ¹⁵ Om sa su rëk nanër ham gökin nah nabë sa hur meris ham rë, in hur meris og sir dugin huk sën alaj kwa nevo bë gevong lo. Gaḵ senër ham bë ham tu sa alam soḡek, in ngaa pin sën sa nehango ggëp Amag lo, og senër rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooin sa raḵ rë, gaḵ sehooin ham raḵ mehevong ham ya in bë ham ngis anomin ngahiseḵë beham anomin saga medo degwata. Lom nabë ham kwetag ngaa ti jaḵ sarëḡ vu Amag, og rëk bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebë sënë: Ham ahëmin geving ham!”

Yesu Nër Bë Alam Sën Denesepa Loḵ Aggata-dob-yi Lo Rëk Degevong Begö Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ “Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, bë ahëj sengën vu ham, og ham jaḵ ni nabë ahëj sengën vu sa nebë saga mugin. ¹⁹ Bë ham degwa vu dob, og rëk alam sën denesepa

loḵ aggata-dob-yi lo ahëj geving ham, in ham los degwa timu. Rëḵ ma geham su degwa vu dob rë. Sehooin ham raḵ loḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, om sën ahëj sengën vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo gageḵ sën senër vu ham lo bë: Hur ti su kesuu ala rë. Dedeginengin sa raḵ ngaa maggin, om rëḵ dedeginengin ham jaḵ ngaa maggin nabë saga geving. Gaḵ bë desepa doḵ sa gageḵ, og rëḵ desepa doḵ ham gageḵ geving. ²¹ Rëḵ mu mehõnon rëḵ degevonḡ nij paya vu ham in salam ham, in su deraḵ Mehõ sën vong sa meseyam lo ni rë. ²² Bë sa su nam nanër gageḵ rangah vu sir rë, og su rëḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rë. Rëḵ seyam nër vu sir, om gwëbeng sënë su yoh vu bë dedahun jaḵ hir ngaa nipaya rë. ²³ Mehõti bë gelë sa paya, og nelë Amag paya ving nebë saga. ²⁴ Ngaa böp böp sën mehõti su vong wirek rë lo, bë sa su nam gevonḡ medegelë rë, og su rëḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rë. Rëḵ delë bë sa nehevong ngaa böp ngahiseḵë nebë sënë, lom nahën denelë alu Amag paya. ²⁵ Nebë saga in bë gageḵ sën dekevu meneggëp loḵ hir horek lo anon jaḵ nabë: Denelë sa paya meris mu gedegwa ma. ²⁶ Lob Mehõ-dok-vu-ham, Anon Vabuung gageḵ-anon-yi sën yam vu Amag lo, sën sëḵ gevonḡ vu Amag menom vu ham lo, og rëḵ tateḵin sa degwa. ²⁷ Geham rëḵ tateḵin sa degwa rangah nabë saga geving, in ham nedo ving sa vu muginsën mejom ahon menedo.

16

¹ Senër gageḵ sënë vu ham in bë ham su bës bemalamin nama. ² Alam rëḵ dejuuk ham in hir dub-supinsën-yi, gebuk rëḵ berup lob dengis ham beham nadiik, gerëḵ degekuung nabë sagaḵ denevonḡ Anutu yi huk. ³ Rëḵ degevonḡ ngaa saga pin in su deraḵ Amag ni rë, besu deraḵ sa nig rë. ⁴ Om senër gageḵ saga vu ham vorot, in nabë buk saga natõḵ vu ham, og ham kwamin bo nah gageḵ sën senër vu ham lo.”

Yesu Tateḵin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muginsën sa su nër gageḵ nebë sënë vu ham rë, in sa nahën nado ving ham. Log gwëbeng sa bë nah mena vu Mehõ sën vong sa meseyam lo, rëḵ ham ti su loḵ tepëḵ in sa bë, ‘Gëya tena?’ rë, gema. ⁶ Senër gageḵ saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rëḵ sa nanër gageḵ anon sënë vu ham bë sa nayah in bë doḵ vu ham. Bë sa su nah rë, og ham Mehõ sën doḵ vu ham lo su rëḵ nom vu ham rë. Gaḵ senah loḵ mëm sëḵ gevonḡ nom vu ham. ⁸ Mehõ saga rëḵ nam, lob rëḵ tateḵin vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo nabë ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëḵ tateḵin nabë nyëvewen rëḵ natõḵ vu sir. ⁹ Rëḵ tateḵin nabë ngaa nipaya neggëp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rë. ¹⁰ Gerëḵ tateḵin nabë ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amag geham su nelë sa ggõkin yah rë. ¹¹ Gerëḵ tateḵin nabë denatõḵ vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bë dob sënë ala nipaya rëḵ natõḵ vu yi ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Sa gageḵ ngahiseḵë rot sën sa bë nanër vu ham lo neggëp, rëḵ ham nahën gesu yoh vu bë ham jaḵ ni venuh rë. ¹³ Gaḵ mëm Anon Vabuung gageḵ-anon-yi nam lo, lob mëm rëḵ tateḵin gageḵ anon los dahis vu ham beham jaḵ ni. In su rëḵ nanër yõ yi gageḵ rë. Gaḵ gageḵ sën ngo lo, sën rëḵ nanër, gerëḵ nanër gageḵ sën nahën gesu anon raḵ rë lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rëḵ geḵo sarëḡ jaḵ, in rëḵ geḵo gageḵ vu sa benom nanër rangah vu ham. ¹⁵ Amag yi ngaa pin tu sa ngaa, om sën senër raḵ Mehõ saga bë rëḵ geḵo gageḵ vu sa menom nanër rangah vu ham.”

Yesu Nër Bë Ayoj Maggin Rëḵ Gërin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rëḵ hus ading rë lob ham su yoh vu bë rëḵ gwelë sa rë, log buk su rëḵ hus ading rë gaḵ ham rëḵ gwelë sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yõ delok tepëḵ vu sir bë, “Nenër gageḵ va sënë? Bë, ‘Buk su rëḵ hus ading rë lob hil su ayoh vu bë rëḵ galë yi rë, log buk su rëḵ hus ading rë lob hil rëḵ

galë yi gökin-ë! Log nër ving bë neya vu Ama-ë? ¹⁸ Nër bë buk su rëk hus ading rë sënë degwa nebë va? Hil dugin yi gagek saga!”

¹⁹ Lom Yesu rak ni bë denevongin bë dedok tepëk in yi, lom nër vu sir bë, “Ham nelok tepëk in ham in sa gagek saga sën senër bë buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bë rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë lob ham rëk gwelë sa gökin. ²⁰ Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Ham rëk ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo rëk kwaj vesa. Ham rëk kwamin paya, rëk mu ham kwamin paya saga rëk gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avëh ti bë bimeng in geko nalu, og ayo maggin rot in vanë tøk vu yi, lok nabë mëm geko nalu govek lo, og mëm su rëk kwa bo vanë lo gökin nah rë, gak kwa vesa in ko nalu metu yi ngaa ggovek ya. ²² Lob ham nebë saga. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëk sëk galë ham gökin, lob mëm ham rëk kwamin vesa rot gemehonon su deyoh vu bë degevong beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëk dok tepëk in ngaa ti nah vu sa rë. Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Bë ham kwetag ngaa ti vu Amag jak sarëg, og rëk gevong vu ham. ²⁴ Wirek ham su kwetag ngaa ti rak sarëg rë. Bë ham kwetag, og ham rëk gwëko lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

²⁵ “Senër gagek pin sënë vu ham rak gagek peggirinsën mu. Gak buk vongin berup, lob sa su rëk nanër vu ham jak gagek peggirinsën gökin rë, gak sëk nanër Amag degwa gëp rangah vu ham. ²⁶ Lob buk saga bë berup, og rëk ham kwetag ngaa vu yi jak sarëg. Sa su nër bë sëk ketag vu Amag in ham rë, ²⁷ in Amag yö kwa pesivin ham, in ham ahëmin neving sa geham vong ving bë sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸ Sa nado ving Amag beseluk yam dob. Log sa hevongin gevuu dob sënë, gesenah mena vu Amag gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Kë! Mëm gwëbeng genër neggëp rangah, gesu genër rak gagek peggirinsën rë. ³⁰ Gwëbeng he rak ni ggovek bë gerak ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehönon hir tepëk rëk mehö la denër vu hong rë. Sënë vong behe hevong ving bë Anutu vong hong yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Gwëbeng ham vong ving sa? ³² Om ham gwengo rë! Buk dus rak, lob tøk yam ggovek ya, geham rëk kwetëkin beham ti ti nah mena bömin, gesengo perurek timu rëk medo. Rëk sa su perurek timu ngo rëk medo rë, in Amag nedo ving sa. ³³ Senër gagek pin sënë vu ham in bë ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu dob sënë ngaa maggin rëk deginengin ham, rëk mu ham su newamin jak, in sa kënë dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Rak In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nër saga ggovek log varah mala rak yagek gejom rak bë:

“Amag, buk verup ggovek ya, om getato nalum niwëek los arë böp natök nam rangah in lob mëm nalum gevong benim wëek los arëm böp natök nam rangah.

² Gevong besetu mehönon pin alaj in bë sa gevong balam pin sën gevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³ Log nabë dejak nim nabë Anutu anon perurek timu hong, los dejak Yesu Kerisi sën gevong yam lo ni, og saga rëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁴ Sa hevong benim wëek los arëm böp tøk yam rangah vu dob, gesa semu huk sën gevong vu sa bë sa gevong lo ggovek ya.

⁵ O Amag, gwevong besa nig wëek los arëg böp natök nam rangah gökin nabë sën neggëp rangah wirek lok buk sën sa nado ving hong gedob yö nahën lo.

⁶ Sa tatekin hong degwa rangah vu mehönon sën gehooïn sir rak vu sa vu dob lo. Hong alam saga, lok gevong sir vu sa, lom desepa lok hong gagek. ⁷ Lob gwëbeng derak ni ggovek ya bë ngaa pin sën gevong vu sa lo, og yö yam vu hong timu. ⁸ In gagek sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko rak bedevong ving rot bë sa vu hong meseyam.

Bedevong ving bë gevong sa yam. ⁹ Sejom rak in sir sënë. Sa su jom rak in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë, gaḵ sejom rak in sir sën gevo vu sa lo, in hong alam sir. ¹⁰ Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sënë detato sa nig wëek los arëg böp rangah.

¹¹ Sa su rëḵ medo dob rë, gaḵ sir yö rëḵ demedo gesenök vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sën gevong vu sa lo jaḵ nim wëek, in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ¹² Sën sa nahën nado ving sir lo, og sa nehegin sir sën gevong vu sa lo rak nim wëek. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rë, gaḵ yik mehö nipaya timu sën vongin mala nama lo, saga mala maya verök yi, in gägek sën neggëp loḵ hong kapiya lo anon jaḵ. ¹³ Gwëbeng sënë sa bë nöḵ vu hong, rëḵ sa nanër gägek sënë vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabë sa. ¹⁴ Sevo hong gägek vu sir, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo delë sir paya in su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁵ Sa su ketag vu hong bë gwëko sir vër in dob rë, gaḵ sa ketag vu hong bë gwëgin sir vu Mehö Nipaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loḵ aggata-dob-yi rë, nebë sën sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁷ Gwevong bedejak gägek anon ni venuh, loḵ mëm rëḵ denatu hong hur niröp jaḵ saga, in hong gägek og gägek anon. ¹⁸ Sa hevong sir medeneya vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nebë sën gevong sa meseyam vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi agi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur niröp in bë sedok vu sir bedejak gägek anon ni venuh medenatu hong hur niröp nabë saga geving. ²⁰ Sa su ketag in sir sënë mu rë, gaḵ sa ketag in alam sën rëḵ degengo hir gägek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amag! Gwevong sir pin demedo jevuh ti nabë sën genedo loḵ sa, gesa nado lok hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni medegevong geving nabë gevong sa meseyam. ²² Log nim wëek sën gevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ²³ Sa nado loḵ ayoj nebë sën genedo loḵ sayog lo, in bë demedo jevuh ti borot, galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni nabë gevong sa meseyam, los dejak ni nabë ahëm neving sir nebë sën ahëm neving sa.

²⁴ O Amag! Ahëm neving sa wirek loḵ buk sën dob yö nahën gesu getung rë lo rot, lob gevong nim wëek los arëm böp vu sa, om sa bë salam sën gevong vu sa lo demedo geving sa dok nyëg sën sëḵ medo dok lo in degelë sa nig wëek los arëg böp saga.

²⁵ O Amag, Mehö yohvu! Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su deraḵ nim rë, gaḵ sa og serak nim gesir sënë deraḵ ni bë gevong sa meseyam. ²⁶ Senër hong degwa vu sir, gesëḵ medo nanër. In ahëvingsën na menoh vu sir geving nabë sën ahëm neving sa lo, log sa medo dok ayoj.”

18

Yudas Nër Yesu Rangah Vu Alam-begö-yi (Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Yesu jom rak ggovek log to meya ving yi hur maluh meya devasek bël Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ggëp nyëg saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluḵ ya. ² Log Yudas sën nër yi rangah lo, yö rak huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ggëp saga buk ngahi. ³ Lob ko alam-begö-yi yu ti ving alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo hir hur los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedëko ngaa-begö-yi sepa. ⁴ Yesu rak ngaa pin sën vongin natök vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir meloḵ tepëḵ bë, “Ham nesero re?” ⁵ Rëḵ denër yah vu bë, “Yesu Nasaret!”

⁶ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Sa lo sënë!” Lob Yudas sën tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nër vu sir bë, “Sa lo sënë!” lom deyah rak demij medekepë meya deneggëp dob.

⁷ Lom Yesu loḵ tepëḵ in sir ggökin bë, “Ham nesero re?” Loḵ denër yah bë, “Yesu Nasaret!”

⁸ Loḵ Yesu nër yah bë, “Senër vu ham ggovek ya bë yik sa lo sënë! Nabë ham nesero sa,

og ham gwevong alam sënë geto dena.”⁹ Nër bē saga in yi gāgek sën nēr vorot lo anon jak nabē, “Sir sën gevong sir vu sa lo, og sir ti su rēk mala nama rē.”

¹⁰ Lom Simon Pita neko paēp-yu-anil ti sepa, lob tur vēr besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arē nebē Malkus. Rēk Yesu nēr vu Pita bē, “Gejöp hong paēp dok nah newis. Ma gekuung bē sēk noh nenga in ngaa maggin sën Amag vong sa yam in lo?”

Deko Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi yu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rēk ggen Kayapas loḵ yah ben benedo loḵ ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sënë sën nēr vu alam Yuda wirek lo bē, “Bē mehō timu nadiik dok nah alam pin bej, og mēm nivesa.”

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwē detamuin Yesu medeya. Loḵ alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwē saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom loḵ ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnē. Loḵ hur maluh ngwē sën alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menēr vu avēh sën negin veluung avi lo, log ko Pita meluho deloḵ ya. ¹⁷ Lob avēh sën negin veluung avi lo loḵ tepēk vu Pita bē, “Maḵ mehō saga yi hur maluh ti hong-a?” Rēk bē, “Saḵ ma!”

¹⁸ Log nyēg ayöong, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahēvavu sën den-emalajin nyēg lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Loḵ Tepēk In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp loḵ tepēk in Yesu yi hur maluh los yi gāgek sën nenēr vu mehōnon lo. ²⁰ Rēk Yesu nēr yah vu bē, “Sa nanēr gāgek vu mehōnon pin menado rangah, gesa nanēr loḵ dub-supinsën-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sën alam Yuda denesupin sir loḵ lo. Sa su nanēr gāgek menalah vun in ham rē. ²¹ Om su gedok tepēk in sa, gaḵ gedok tepēk in sa gāgek vu alam sën denengo sa gāgek lo rē, in denngo mederak ni.”

²² Vare nenēr gāgek saga, lob ahēvavu sën denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genēr bē, “Su genanēr gāgek nabē saga vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp!”

²³ Rēk Yesu nēr yah vu bē, “Nabē senēr gāgek ti paya, og genanēr rangah nabē senēr tena paya. Ma nabē senēr yoh vu, rēk nebē va sën gesis sa meris mu-ē?”

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahën nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denēr vu yi bē, “Maḵ yi hur maluh ti sën hong-ē?” Rēk Pita lah yi vun bē, “Saḵ ma!”

²⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti sën Pita sap nenga ris ya lo gadē ma ngaa ti verup nēr bē, “Maḵ sa halē hong sënë. Sën genare ving yi loḵ huk anon agu lo?” ²⁷ Rēk Pita lah yi vun ggökin yah bē, “Saḵ ma!”, lob pevis beḵokrēeh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Loḵ heng to, lom deko Yesu ggēp Kayapas yi beggang beto deya Prëtoryam (sën nebē kiap böp yi beggang). Rēk alam Yuda su deloḵ ya Prëtoryam ving Yesu rē, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bē rēk gevong benij paya jak, lob su deyoh vu bē dega

nos-ggöksën-yi rë. ²⁹ Nebë saga lom Pilatus to meya dobnë vu sir menare malaj genër bë, “Ham nër gägek va raḵ mehō sënë?”

³⁰ Lom denër yah vu bë, “Mehō saga bë su yi mehō nipaya rë, og he su rëḵ gaḵo yi manam vu hong rë!” ³¹ Rëḵ Pilatus nër yah bë, “Maam ham gwëḵo nök megwengö yi gägek noh vu ham horek!” Rëḵ denër bë, “Ham alam Rom ham horek nërin he bë he su ayoh vu bë rëḵ angis mehōnon bedenadiiḵ rë.” ³² Nebë saga in bë Yesu yi gägek sën nër bë rëḵ nadiiḵ jaḵ ḵelepeḵo* lo anon jaḵ.

³³ Lom Pilatus loḵ yah Prëtoryam ggökin metahi Yesu yah meloḵ tepëḵ in bë, “Alam Yuda hir mehō-los-bengö hong-a?”

³⁴ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Nḡo kwam nevo gägek saga, ma mehō la denër vu hong-a?”

³⁵ Loḵ Pilatus nër yah vu yi bë, “O! Sa su Yuda ti rë! Hong alam losho hir alam-deneḵo-seriveng lo hir ggev yö deḵo hong yam vu sa. Ma gevong va paya?”

³⁶ Loḵ Yesu nër bë, “Su sa nyëḡ neggëp dob sënë rë. Bë sa nyëḡ gëp vu dob sënë, og rëḵ salam sën detamuin sa lo degevong begö jaḵ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bë rëḵ denajom sa ahon rë.”

³⁷ Lom mëm Pilatus nër yah bë, “Om maḵ hong mehō-los-bengöm ti yönon-a?” Rëḵ Yesu nër yah bë, “Genër yoh vu! Sa mehō-los-bengög ti, rëḵ setu mehōnon meluḵ yam dob in bë sa nanër gägek anon rangah. Mehöti bë gägek anon gëp doḵ ayo, og rëḵ gengo sayeg.”

³⁸ Rëḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Gägek anon sagaḵ va?”

Pilatus Nër Bë Denatul Brëm Na Yesu Betii Ḵelepeḵo

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nër gägek saga ggovek, log to meyah dobnë menër vu alam Yuda bë, “Sa su töḵ vu gägek ti geneggëp vu mehō sënë rë. ³⁹ Rëḵ mu ham nḡo ham aggata neggëp bë sa gaḵo mehöti bër in ḵarabus doḵ Buk-ggöksën-yi* benök vu ham. Om ham nanër rë, nabë ham vongin bë sa gaḵo ham alam Yuda ham mehō-los-bengö vër vu ham ma ma?” ⁴⁰ Rëḵ detahi yah niḵelap vu bë, “Yiḵ ma! Gaḵ Barabas!” Barabas og mehō sën nesis alam genegodeḵ hir nḡaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nër medejom Yesu ahon medeḵo meya deveek yi raḵ aggis. ² Gemëm alam-begö-yi detahu mehō-yurëmek raḵ yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöy hir madub gedetung raḵ yu, log deröp tob mala saḡap loḵ yi, ³ log ya denare mala gedevong kewësën vu bë, “Alam Yuda hir mehō-yurëmek! He haḵo hong raḵ!” Log depetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnë ggökin menër bë, “Ham lë, sa hevongin gaḵo yi geto menam vu ham, in mëm ham nḡo jaḵ gägek sën senër vu ham lo ni nabë sa su töḵ vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.” ⁵ Lob mëm Pilatus ḵo Yesu los madub niggin ggin, betob mala saḡap sën beto meya vu sir genër bë, “Ham lë! Mehō lo sënë!”

⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev los ahëvavu sën denemalajin nyëḡ lo, delë yi lom detahi bë, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Lom Pilatus nër yah vu sir bë, “Om ham nḡo gwëḵo yi nök mengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*. In sa su töḵ vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.”

⁷ Loḵ alam Yuda denër yah vu bë, “He horek neggëp lom horek saga sën nër bë nadiiḵ in ḵo yi raḵ benër yi nebë Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus nḡo gägek saga, lob ggöneng in yi pangsën rot, ⁹ lom loḵ yah Prëtoryam meloḵ tepëḵ in Yesu ggökin bë, “Geyam vu tena?” Rëḵ Yesu aye ma. ¹⁰ Lom Pilatus nër vu yi bë, “Su gevengwëḡ in sa rë? Gerak ni bë setu ala! Seyoh vu bë gaḵo hong vër, geseyoh vu bë gevong hong vu sir medengis hong jaḵ na ḵelepeḵo*!”

¹¹ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Bë Anutu vu vavunë su ngogek rë, og su rëk genatu ala rë. Nebë saga, om mehö sën vong sa loḵ yök nemam lo, saga sën vong ngaa nipaya sevök hong.”

¹² Pilatus ngo gagek saga, lom tum kwa vo bë geḵo Yesu vër, rëk alam Yuda detahi ya nikelap bë, “Bë gweḵo mehö saga vër, og su mehö-los-bengö Sisar* yi mehö hong rë! Mehöti bë yö gooin yi jak natu mehö-los-bengö, og neḵo yi raḵ bë kesuu Sisar*.” ¹³ Pilatus ngo hir gagek saga ggovek, lob ḵo Yesu meto meya gerak nedo säa-gagek-yi ggëp nyëg sën denenër bë Telig Gelöng lo. (Denenër ggëp Hibru ayej bë Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bë dega nos Buk-ggöksën-yi*, gemëm siks krök monbuk lob Pilatus nër vu alam Yuda bë, “Ham gwelë ham mehö-los-bengö sënë!” ¹⁵ Rëḵ detahi yah nikelap bë, “Gweḵo na! Gweḵo na! Gengis yi jak na ḵelepeḵo*!” Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ in sir bë, “Ham vongin bë sengis ham mehö-los-bengö jak na ḵelepeḵo*?” Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër yah bë, “He hömin mehö-los-bengö ma, gaḵ yik mehö-los-bengö Sisar* yö timu!” ¹⁶ Denër nebë saga, lob tum Pilatus lëein Yesu loḵ yah nemaj in dengis yi jak na ḵelepeḵo*.

Desis Brëm Ya Yesu Vetii Kelepeḵo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi ḵelepeḵo* raḵ gedëḵo yi medeya nyëg sën denenër arë nebë Nyëg Yuseḵë lo, (Hibru ayej nebë Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi raḵ ḵelepeḵo* ggëp sagu, bedesis mehö luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gagek raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: *YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ*. ²⁰ Lom nyëg sën desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* lo, neggëp dus vu nyëg böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahiseḵë detevin gagek saga in dekevu loḵ ayej löö pin. Dekevu loḵ alam Yuda ayej, gelok alam Rom ayej, gelok alam Grik ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneḵo-seriveng hir ggev denër vu Pilatus bë, “Su gekwevu nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö, gaḵ kwevu nabë yö nenër yi nebë alam Yuda hir mehö-los-bengö.”

²² Loḵ Pilatus nër yah vu sir bë, “Gagek sën sa ḵevu aga lo, yö gëp jak!”

²³ Lob alam-begö-yi desis Yesu raḵ ya ḵelepeḵo* ggovek, loḵ mëm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rëḵ yi röpröp ading sën neröp ya gebinë lo nahën neggëp, rëḵ devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delë bë devasu nebë saga, om denër bë, “Hil su nakweek, gaḵ hil getë gelöng mahen in nabë mehöti sën sevök hil lo, og geḵo los dahis.” Devong nebë saga lob gagek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ. Gagek sënë nebë: “Devong sa tob ggelek sir.

Gedetë gelöng mahen in bë gooin mehöti jak megeḵo sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sën Yesu ata lo luho ari, geKlopa venë Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi ḵelepeḵo*. ²⁶ Lob Yesu lë bë ata luho hur maluh* ti sën ahë neving yi pangsen lo denare, lom nër vu ata bë, “Avëh-e! Gwelë nalum saga!” ²⁷ Log nër vu hur maluh saga bë, “Gwelë atam saga!” Lom loḵ buk saga hur maluh saga ḵo Yesu ata raḵ meya nedo ving yi ggëp ben.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mëm Yesu raḵ ni bë semu ngaa pin ggovek ya, lom nër bë, “Sayog neveu in bë!” in gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jak. ²⁹ Lob wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo nedo loḵ gabum ti. Lom deḵo ngaa-ayo-sovinsen sën nedo loḵ loo lo ti, bededuu vetii ngesing ti mededaḵoo luḵ gedevo ya verup loḵ avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nër bë, “Sa semu ngaa pin ggovek ya!” Log kwa yun luḵ gelëein anon ya.

Alam-begö-yi Depejeh Yesu Kweben

³¹ Loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē monbuk lob dega nos Buk-ggöksēn-yi*, lom deketag vu Pilatus bē gevong alam-begö-yi na dekeyēh lööho vahaj in denadiik pevis, log dejuh navij geto. In bē mehōnon navij su bare jaḵ ḵelepeḵo* doḵ Buk-sewahsēn-yi*, in Buk-sewahsēn-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-begö-yi ya dekeyēh mehō luu sēn lo ngwē vaha mugin, log devong ngwē sēn nare vahi lo ving nebē saga. ³³ Log deloḵ ya Yesu, rēḵ delē bē diik ggovek ya, lom su desis vaha mekeyēh rē. ³⁴ Rēḵ alam-begö-yi ti pejēh Yesu kweben raḵ jeggevek lom ḵōḵ los bēl keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehō sēn lē ngāa agi raḵ mala lo, sēn kevu, om yi gāḵek sagi yönon. Yō raḵ ni benenēr gāḵek yönon in ham jaḵ ni geving begwevong geving. ³⁶ Devong nebē sēnē lob gāḵek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ. Sēn nenēr bē: “Sekē ti su rēḵ keyēh rē.”

³⁷ Gengwē neggēp bē:

“Alam rēḵ malaj jaḵ mehō sēn depejēh lo.”

Debē Yesu Loḵ Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sēn Yosep vu Arimatea, sēn vong ving Yesu rēḵ mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa loḵ Yesu ya rangah rē lo. Yi saga sēn ya ketaḵ vu Pilatus bē juh Yesu nihel vēr in ḵelepeḵo*, lom yoḵekin beya meruh vēr. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sēn wirek ya vu Yesu loḵ buk lo. Lom ḵo ngāa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenēr arēj nebē mur* los alos), * bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vēr lob desepa loḵ alam Yuda vahaj medebom nihel los ngāa reggu nivesa saga loḵ tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggēp dus vu nyēg sēn desis Yesu raḵ ḵelepeḵo* lo, lom waaḵ ti neggēp loḵ, rēḵ su debē heljēng ti loḵ rē, geyō nahēn neggēp mewis. ⁴² Lom debē Yesu loḵ, in neggēp dus, galam Yuda hir buk sēn desemu sir lo ggovek ya.

20

Yesu Kedi Raḵ Ggökin

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsēn-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyēg su heng to rē geyō nahēn, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lē bē gelöng tetolin ya in waaḵ avi. ² Lom serög meya menēr vu Simon Pita luho hur maluh* ngwē sēn Yesu ahē neving yi pangsen lo, benēr vu luho bē, “Deḵo Mehöböp vēr in bedub gehe dugin sēn ya debē lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwē sēn lo deserög pevis medeya bedub. ⁴ Luho deserög loḵ ti, loḵ hur maluh ngwē sēnē lo serög niwēek mekesuu Pita betōḵ ya mugin. ⁵ Ya verup bē mala melē waaḵ ayo, loḵ lē bē tob gam veroo sēn lo neggēp, rēḵ su luḵ ya waaḵ ayo rē. ⁶ Loḵ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḵ ya waaḵ ayo melē bē tob gam veroo sēnē nahēn neggēp vevirsēn, ⁷ getob ngwē sēn debun yu loḵ lo su nedo ving tob veroo saga rē, gaḵ yö ya nedo los vahininsēn ya tahsēn. ⁸ Lom hur maluh ngwē sēn ya verup bedub avi muginsēn lo luḵ ya waaḵ ayo melē nebē sēnē ving, lom vong ving bē Yesu kedi raḵ yah. ⁹ In wirek luho su derak gāḵek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa ni rē. Sēn neggēp nebē rēḵ kedi jaḵ nah vu bedub lo. ¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya beggang.

Maria Vu Magdala Lē Yesu

(Mk 16:9-11)

¹¹ Rēḵ Maria vare nesu loḵ waaḵ sēn debē Yesu loḵ lo nenga. ¹² Nahēn vare nesu, log bē mala in waaḵ ayo loḵ lē gangēr luu deröp tob veroo meris bedenedo loḵ nyēg len ti sēn

* 19:39: Alos og vos reggu nivesa ti sēn denēḵo medenerikin raḵ heljēng in bē su nivē na.

debë Yesu loḵ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bë, “Avëh, genesu in va?” Loḵ nër yah vu luho bë, “Deḵo sa Mehöböp meya debë la, gesa duḡin nyëḡ sën debë loḵ lo!” ¹⁴ Nër bë saga ggovek gepeggin yu yom, lob lë Yesu genare, rëḵ su raḵ ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh! Gësu in va? Genesero re?” Rëḵ Maria kuung bë mehö sën neḡin huk saga, lom nër yah vu yi bë, “Mehö böp, bë gweḵo yi meḡeya, og genanër nyëḡ sën ḡebë yi loḵ lo tato vu sa, in senah ḡaḵo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bë, “Maria!” Loḵ Maria raḵ ni pevis lom peggin menër vu yi loḵ Hibru ayej bë, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gedëin sa! In sa nahën gesa su raḵ meyah vu Amag rë. Om genah meḡena genanër vu arig lo nabë, ‘Sëḵ jaḵ menah vu Amag ḡeham Amamin, vu sa Anutu ḡeham Anutu.’ ”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bë, “Sa halë Mehöböp!”, log nër Yesu yi ḡaḡek pin rangah vu sir.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

¹⁹ Soda saga ggovek ya ḡehes luḵ ya bebuk loḵ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii repinḡ in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng genër bë, “Ham ayomin ḡëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḵ in delë Mehöböp. ²¹ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Ham ayomin ḡëp revuh! Sëḵ ḡevonḡ ham na nabë sën Amag vonḡ sa meseyam.”

²² Nër nebë saga, log rov saheng raḵ sir genër bë, “Ham gweḵo Anon Vabuung nöḵ!” ²³ Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rëḵ nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og rëḵ nahën ḡëp vu sir rot.”

Tomas Töḵ Vu Yesu

²⁴ Rëḵ sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bë Pepid lo), su nedo ving sir loḵ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bë, “He halë Mehöböp!” Loḵ Tomas nër yah vu sir bë, “Bë sa su ḡalë brëm len sën negḡëp loḵ nema lo rë, besa su jöp nemaḡ doḵ brëm len rë, gesa su jöp nemaḡ doḵ kele len sën negḡëp loḵ kweben lo rë, og sa su rëḵ ḡevonḡ geving rë, ḡerëḵ nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rë, loḵ yi hur maluh denedo loḵ begḡanḡ saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii repinḡ in sir gedenedo, loḵ Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng atov genër bë, “Ham ayomin ḡëp revuh!” ²⁷ Log nër vu Tomas bë, “Genam ḡwebë nemam deggis jaḵ sënë, ḡegwelë sa nemaḡ. Geḡejöp nemam doḵ sa kwebeg. Su kweyëh ḡaḡek, ḡaḵ ḡwevonḡ geving!”

²⁸ Lom Tomas nër yah vu yi bë, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “ḡelë sa om ḡevonḡ ving-a? Rëḵ mu alam sën su delë sa rë, rëḵ degevonḡ geving lo, og rëḵ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Ḳapiya Sënë In Va?

³⁰ Yesu vonḡ ngaa böp ngahiseḵë meyi hur maluh delë, rëḵ sa su kevu los dahis meneggëp loḵ ḵapiya sënë rë. ³¹ Yik sa kevu dus ti ti sënë in bë ham jaḵ ni begwevonḡ geving nabë Yesu yi Kerisi* sën Anutu Nalu. Ham ḡwevonḡ geving nabë saga benatu yi alam lob ham rëḵ medo malamin-tumsën jaḵ arë.

21

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

¹ Nahub rë lok Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee böp Tiberias* nenga. Tato yi nebë sënë: ² Simon luho Tomas (sën denenër yi nebë Pepid lo), geNatanael (vu Kana ggëp distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo lok ti. ³ Lom Simon Pita nër vu sir bë, “Sena gaço gël!” Lom denër vu yi bë, “He nökö geving hong.” Lom ya derak ya yag ti rëk su deko gël ti lok buk saga rë gema rot. ⁴ Benyëg heng lom Yesu nare ngaggee nenga rëk yi hur maluh dugin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir bë, “Hur magëm-e! Ham ko gël la?” Rëk detahi yah vu yi bë, “Ma roto!” ⁶ Lob tahi vu sir bë, “Maam hamek gwetë lek nah los yag nenga vesa rë, lok mëm ham rëk gweko.” Lom detë lek luk yah yoh vu sën nër-ë gededadii rak yom, rëk devimengin in gël ngahisekë vevii besu deyoh vu rë.

⁷ Lob hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving pangsen lo, nër vu Pita bë, “Sagik Mehöbö!” Lom Simon Pita ngo bë Mehöbö, lom kebu yi rak röpröp ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pesong ya bël beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi sën denedo rak yag lo, deko yag mededadii lek los gël medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu ronek (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya derak ya ronek lom delë bë nengwah medo netum begël medo nenök rak gebrët la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweko gël sën gwëbeng ham ko aga lo la nam.” ¹¹ Lom Simon Pita rak yah yag medadii lek los gël böp böp rak yam ronek. Begël 153 pup rëk lek su vepul rë.

¹² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin deggöneng in sir gesir ti su lok tepëk in yi rë, in derak ni bë Mehöbö. ¹³ Lob Yesu ko brët beyam vo vu sir, bevo gël ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi rak vu bedub lob tato yi beron netu löö sënë vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, lok Yesu lok tepëk vu Simon Pita bë, “Jon* nalu Simon, mak ahëm neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Lok Simon yögek bë, “Eë-ë, Mehöbö! Ngo gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ Lok Yesu lok tepëk in yi beron ngwë ggökin bë, “Jon* nalu Simon, mak ahëm neving sa yönon ma ma?” Rëk Simon nër yah bë, “Eë-ë, Mehöbö! Ngo gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gwegin sa sipsip lo!”

¹⁷ Lok lok tepëk in yi netu beron löö bë, “Jon* nalu Simon, mak sa mehö hong yönon-a?” Nebë saga, lom Pita ayo maggin rak in lok tepëk in yi tu beron löö benër bë, “Mak sa mehö hong yönon-a?”, lok nër yah bë, “Mehöbö, ngo gerak ngaa pin ni, om gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Om gebet sa sipsip! ¹⁸ Gesa nanër vu hong yönon nabë ngo genahën magëm lom genevëh hong kabi megeneko lok nyëg yoh vu sën ahëm neving lo. Rëk mu nabë hong atov jak, og rëk getelë nemam gemehöti naduu hong kabi ahon megeli hong na nyëg sën su ahëm neving rë lo.”

¹⁹ Yesu nër gagek saga rak Pita in bë tato sën rëk nadiik begeko Anutu arë jak lo. Nër gagek saga ggovek log nër vu Pita bë, “Gesepa dok sa!”

Hur Maluh Sën Yesu Ahë Naving Lo*

²⁰ Lok Pita ggërin yi yah lom lë hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi pangsen lo.* Mehö sënë sën medo denegga nos wirek lo, lok kepë yi yah neggëp lok Yesu babu gelok tepëk vu bë, “Mehöbö, re rëk nanër hong rangah-a?” ²¹ Pita lë bë netamuin luho, lob lok tepëk in vu Yesu bë, “Mehöbö, gak mehö saguk rëk nabë va?” ²² Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëk in va? Sengo sa ngaa! Om nabë sa kwag bo nabë yö medo rot gesenom geto rë, og yö rëk medo rot. Gak hong og ngo gesepa dok sa!”

* **21:20:** Mehö sën Yesu ahë neving yi pangsen lo og mak yik yi Jon, rëk mu yö kevu kapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

²³Lob mēm gagek lo ya meyoh vu ari lo vahi nebē hur maluh sagu su rēk nadiik rē. Rēk mu Yesu su nēr bē su rēk nadiik rē, gaḵ nēr bē, “Bē sa kwag bo nabē medo rot gesenom geto rē, og yō rēk medo rot.”

²⁴Yiḵ hur maluh sēnē sēn nēr gagek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he rak ni bē yōnon. ²⁵Gengaa vahi sēn Yesu nevonḡ lo nahēn neggēp. Rēk bē sa kwag bo mesepa doḵ los dahis mekevu doḵ na ḵapiya, og maḵ rēk ḵapiya sēnē na megērin dob pin.

SinarĒ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagek Ya Nare Vorot Bĕ Rĕk Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagek sĕn sa kevu muginsĕn lo, saga sa tatekin ngaa pin sĕn Yesu nevang los yi gagek sĕn nenĕr lo, ² vu muginsĕn rot beverup loĵ buk sĕn yah meya yagek lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir raĵ vorot lo ggovek log Anutu ko yi raĵ yah yagek. ³ Mehō saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loĵ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deĵak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehōdahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕg anon jaĵ lo degwa tato vu sir. ⁴ Lob medo negga nos ving sir loĵ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevuu Yerusalem. Gaĵ ham medo gwegin ngaa sĕn Amaĵ nĕr bĕ rĕk gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵ In Jon neripek alam raĵ bĕl, rĕk su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin jaĵ na ham.”

⁶ Loĵ buk saga desupin sir raĵ bedeloĵ tepĕk in yi bĕ, “Mehōbōp, maĵ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕg jaĵ gehil ngo vongin gegin hil gōkin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷ Rĕk nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕk jaĵ buk los ngebek saga ni rĕ, in Amaĵ yō tu ala mekwa vo meneggĕp vu yi. ⁸ Rĕk mu Anon Vabuung rĕk nam jak na ham los bo niwĕek vu ham, beham nanĕr sarĕg rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Raĵ Yah Yagek

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹ Yesu nĕr gagek sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi raĵ yah yagek, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggōkin rĕ. ¹⁰ Log nahĕn vare malaj nesepa, lob pevis medelĕ mehō luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹ Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yagek pangsĕn in va? Yesu sĕn vuu ham geraĵ yah yagek lo rĕk duĵ nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi geraĵ meyah agi!”

Deggooin Mehōti Raĵ In Doĵ Nah Yudas Ben

¹² Lob sir vu keĵu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Keĵu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yik yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehōnon degee medena doĵ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³ Bedetōĵ yah Yerusalem mederaĵ ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwĕ sĕn Alpeus nalu, log Simon ngwĕ sĕn mehō neruuk alam Rom lo, log Yudas sĕn Yakobus ngwĕ nalu. ¹⁴ Alam pin sagi sĕn ayoj timu medenejom raĵ medenedo. Gavĕh la losho Maria sĕn Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom raĵ medenedo ving.

¹⁵ Ggovek, loĵ buk ti lob Pita kedi nare loĵ ari lo pin malaj benĕr gagek ti vu sir. Gesir pin saga raĵ neggĕp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶ Pita nĕr bĕ, “Arig lo, gagek sĕn dekevu meneggĕp loĵ Anutu-yi-kaĵiya lo anon raĵ beyik ggovek. Wirek Anon Vabuung vong gagek verup Davit avi benĕr raĵ Yudas, mehō saga sĕn tato aggata vu alam bĕ denajom Yesu ahon lo, lob gagek wirek hen saga gwĕbeng anon raĵ ggovek ya. ¹⁷ In wirek Yesu ggooin Yudas raĵ menedo ving he beko huk sĕnĕ ving he. ¹⁸ Ham raĵ ni bĕ Yudas sĕn agi ko dob len ti raĵ monĕ hel kōĵ sĕn devo vu yi lo, lob ya mevĕs bahĕ tetap bahĕ pin keseh to meya. ¹⁹ Lob alam pin sĕn denedo Yerusalem lo, dengo gagek saga mederaĵ ni, lom denenĕr dob saga loĵ ayej nebĕ Akeldama. Sĕnĕ nebĕ Dob-hel-kōĵ. ²⁰ Log tum gagek neggĕp loĵ kaĵiya Saam sĕn denevang raro raĵ wirek lo nebĕ:

‘Yi beggang yō medo menabumeng na,
mehōti su doĵ medo!’

Log gagek ngwë nër ving nebë:

‘Mehö ngwë pevis medok nah ben.’

²¹ Om hil pevis magooïn mehöti vuheng dok alam sën deneya ving hil los Mehöböp Yesu rak buk pin sën hil nehaço lo. ²² Mehöti sën neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup lo buk sën Anutu ço Yesu vër in hil geço yi yah vavunë lo. Mehönon sën delë sagi pin, og mëm hil agooin ti jak begeço huk geving he benanër rangah nabë Yesu kedi rak vu bedub yönon.”

²³ Pita nër bë saga, lob deggöoin mehö luu rak. Ngwë Yosep sën denenër yi nebë Barsabas garë ngwë nebë Yustus lo, log ngwë arë nebë Matias. ²⁴ Lom dejom rak vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gerak alam pin ayoj ni, om mëm ngo getato vu he nabë gehöoin mehö luu sagi ngwë tena rak ²⁵ in dok nah Yudas ben menatu sinarë nyëdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyëg sën bë na lo.” ²⁶ Lob derekö veri rak luho lob löö rak Matias, lom devong yi tu sinarë ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luk Yam

¹ Buk-supinsën-yi sën denenër bë Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir lok beggang ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggëp yagek, benesu nebë sang niwëëk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delë ngaa nebë nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya merak ya sir ti ti. ⁴ Lob Anon Vabuung loç yam ggërin ayoj pin, lob denër ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngahi sën sir vu nyëg pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ dengo ngaa sën dedun rak, lob desupin sir ya, lom delëk in dengo alam sënë denevengwëng loç ayej ti ti.

⁷ Lob delëk bekwaj ya ngahi medenër bë, “Alam sën agi yik sir Galilea pin! ⁸ Rëk nebë va sën hil pin nehango bë denevengwëng loç hil ayed ti ti niröp-ë? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sën nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sën dus vu Kurene lo ga, hil alam vatëvek vu Rom ving. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu-ngwë sën deggërin sir medenesepa loç alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rëk hil pin nehango bë denenër gagek rak Anutu yi huk niwëëk loç hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delëk gekwaj ya ngahisekë. Geya denër vu sir nebë, “Ngaa sagi degwa nebë va?” ¹³ Rëk la denenër gagek pelësën nebë, “Denum bël mengëës pangсэн beyuj vong paya.”

Pita Nër Gagek Rangah

¹⁴ Loç Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sënë kedi denare, lob tahi niwëëk genër rangah vu alam bë, “Ham Yuda los alam-yu-ngwë pin sën ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebë nengamin vu sa gagek, beham jak ngaa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bë alam sagi denum meyuj vong paya, gaç ma! Yik nahën 9 krök monbuk gemehöti su nenum bël mengëës monbuk rë. ¹⁶ Rëk mu mehö-nenër-gagek-rangahsën Yoel nër rak ngaa sënë wirek bë:

¹⁷ ‘Anutu nër bë, “Buk-tamusën dus jak,

og sëk kesh sa Anon Vabuung jak alam pin.

Geham nalumin maluh los avëh lo rëk denanër gagek rangah nabë alam-denenër-gagek-rangahsën.

Log ham hur magëm rëk degelë ngaa aggagga nabë pesepsën,

geham alam atov rëk degëp medegelë pesepsën.

¹⁸ Kë! Vu buk saga rëk sa kesh sa Anon Vabuung jak sa hur maluh los avëh,

lob rëk denanër gagek rangah nabë alam-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁹ Lob mëm sëk gevong huk aggagga gëp yagek,
gesëk gevong ngaa böp böp gëp dob sënë:
Kök los nengwah genengwah aru.

²⁰ Log hes rëk malakenu dok,
gekwev mala kök jak.

Govek log mëm Mehöböp yi buk natök nam.
Yi buk rëk böp los niwëek.

²¹ Log alam sën detahi ya vu Mehöböp lo pin,
og rëk Anutu geko sir nah vu yi.” ’

²² Om ham Israel! Ham gwengö gagek sagi! Sa bë nanër Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo rak huk niwëek los ngaa böp sën Anutu vo lok mehö saga nema lo ni. Tato ngaa böp saga vu ham in bë ham jak ni nabë Anutu vong yi yam. ²³ Wirek Anutu yö kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mëm tung mehö saga lok yök ham nemamin. Lok ham vong lok ya alam-yu-ngwë sën denekeyëh horek lo nemaj, bedesis yi rak ya kelepeko* mediik. ²⁴ Rëk mu Anutu nër mekedi rak yah vu bedub meko yi vër vu nivanë nipaya pin sën diiksën-yi lo. In diiksën saga su yoh vu bë dahun mehö saga yönon rë. ²⁵ In Davit nër gagek rak yi bë:

‘Sa nehalë Mehöböp nedo sa malag yoh vu buk pin.

Nare ggëp sa nemağ vesa gengaa ti su rëk kepë sa rë.

²⁶ Om sën sa ahëg nivesa, log mëm sa hevong ayeğ in sa kwag vesa rot.

Gesëk bo kwag in hong bemedo,

²⁷ in su rëk gwevuu sa kenug bemedo Nyëg-diiksën-yi rë.

Log su rëk gwevuu hong mehö vabuung bepëtar na rë.

²⁸ Getato aggata mala-tumsën-yi vu sa, om rëk gemedo geving sa,
lom rëk sa kwag vesa rot.’

²⁹ Arig lo, sa bë nanër niröp vu ham nabë hil mehö teta wirek hen Davit diik ggovek ya, bedelev. Geyi bedub nahën neggëp vu hil gwëbeng. ³⁰ Rëk mu Davit yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti, log yö rak ni bë Anutu nër yönon venuh nebë, ‘Sëk getung hong mewis ti bemedo jak hong sëa natu mehö-los-bengö dok nah böm.’ ³¹ Wirek Davit lë ngaa sën Anutu rëk gevong lo, log nër rak Kerisi bë rëk kedi jak nah. Nër bë Anutu su rëk gevuu yi bemedo Nyëg-diiksën-yi benavi petar na rë. ³² Yönon, Anutu nër beYesu saga kedi rak yah, behe pin halë ngaa sën agi ggovek ya om sën he nanër. ³³ Gwëbeng rak yah vavunë ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beko Anon Vabuung ggëp ama nema ggovek ya, yoh vu sën wirek Ama nër bë rëk bo vu yi lo. Lob ngaa sën ham lë los ham ngo gwëbeng lo tato bë vong yam ggovek. ³⁴ Davit su rak ya yagek rë, rëk nër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,

“Gemedo sa nemağ vesa.

³⁵ Gevu tamusën og sëk getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.” ’

³⁶ Nebë sënë om hil Israel pin ajağ ni yönon nabë Yesu saga sën ham rekö yi rak ya kelepeko* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehöböp los hil Kerisi.”

Alam Ngahisekë Deggërin Sir Mederipek Bël

³⁷ Alam sënë dengö gagek saga lob gelu ayoj rot, lom denër vu Pita losho sinarë saga nebë, “O arig lo! He rëk gevong nabë va?”

³⁸ Lok Pita nër yah vu sir bë, “Ham ti ti ngo gwërin ayomin geham jipek bël jak Yesu Kerisi arë in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Anutu rëk gevong Anon Vabuung vu ham. ³⁹ In wirek Anutu nër bë gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sën nahën denedo ading in yi lo geving. Yönon! Rëk gevong vu alam pin sën hil Mehöböp Anutu tahi sir bë dena vu yi lo.” ⁴⁰ Pita nër gagek agga ngahisekë hus ading rot vu sir, log nër niwëek bë, “Ham gwëgin ham! Ham kwehe ham vër in alam nij paya sën

denedo dob-ël!” ⁴¹ Nebë saga, lob sir vahi dejom Pita yi gagek ahon medenevong ving, lom deripek bël. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehöböp yi hur medenedo. ⁴² Nijwëek bë degengo alam sinarë hir gagek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rak.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarë devong ngaa böp ngahisekë balam pin delë lob deggöneng.

⁴⁴ Lob alam pin sën ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi ngaa rë, gak denevong ngaa pin tu sir pin hir ngaa. ⁴⁵ Devong hir dob los hir kupek in bë alam debago, lob deneko monë rak medenevo ggelek sir pin in bë ti su jak vu in nos lu ngaa. ⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneya dub-vabuung-böp katum ayo yoh vu buk, log denesupin sir lok hir beggang ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir. ⁴⁷ Deneko Anutu arë rak yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehöböp nevong balam deneggërin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sënë yoh vu buk.

3

Mehö Vaha Nipaya Nivesa Rak

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-böp rak 3 krök sehuksën in bë denajom jak. In alam Yuda denevong nebë sënë.

² Lob mehö vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaku yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sën denenër arë nebë Malangeri lo. Ata yö ko yi to los vaha nipaya, lom denevong nebë saga yoh vu buk in bë ketag los tahi monë lu ngaa vu alam sën deneya dub-vabuung-böp katum ayo lo. ³ Mehö saga lë Pita luho Jon geluho bë dedok na dub-vabuung-böp, lob ketag vu luho bë luho debo ngaa vu yi. ⁴ Rëk Pita luho Jon degët yi niwëek ata, log Pita nër vu yi bë, “Gebarah malam jak megwelë aluu rël!”

⁵ Lob kwa vo bë mak luho rëk debo ngaa vu yi, lom peggirin mala yah vu luho. ⁶ Rëk Pita nër bë, “Sehög monë ma! Gak mu sa bë dok vu hong nabë sënë: Sa nanër vu hong jak Yesu Kerisi Nasaret arë nabë, ‘Kwedi jak megena!’ ” ⁷ Lom jom lok nema vesa bedadii yi rak. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwëek lok, ⁸ gemëm kedi pevis mevare neya. Belok ya dub-vabuung-böp katum ayo ving luho, genepisek menepesöng geneko Anutu arë rak.

⁹ Lob alam pin delë bë ggee meneya geneko Anutu arë rak. ¹⁰ Lob derak ni bë yik mehö sën nedo yoh vu buk lok dub-vabuung-böp veluung avi Malangeri, meneketag los netahi monë lu ngaa vu sir lo. Lob delë bë nivesa rak lom delëk anon bekwaj neketul lok.

Pita Nër Gagek Ggëp Dub-vabuung-böp Ayo

¹¹ Mehö sënë nahën nekebi Pita lu Jon, lob alam deserög meya detetup lööho lok dub nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo, lob delëk böpata rot. ¹² Pita lë alam sagi lob nër gagek vu sir bë, “Ham alam Israel! Nebë va sën ham ayomin ya ngahisekë in ngaa agi-ë? Ham su gwelë aluu! Mak ham kwamin nevo bë rak alu ngo he niwëek ma mak alu ngo vabuung om sën alu hevong mehö aga benivesa rak meneya-ë? Gak ma! ¹³ Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sën, hil kenud lo hir Anutu lo, sën ko yi hur Yesu arë rak nebë sënë. Sën yik mehö saga sën ham vo yi lok ya alam-begö-yi nemaj, geham lah yi vun ggëp Pilatus mala lo. Pilatus bë dëein yi mena, rëk ma geham ruu demimin vu yi! ¹⁴ Ham ruu demimin vu mehö vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bë dëein mehöti sën sis mehö la bedediik lo vër vu ham. ¹⁵ Mehö mala-tumsën degwa yi rëk ham sis yi bediik. Lok Anutu nër mekedi rak yah vu bedub, behe halë bë nedo mala-tumsën, besën he nanër rangah. ¹⁶ Galu ayomin neya timu vu yi, om sën alu anër arë, lob vong niwëek vu mehö sënë besën ham nelë yi beham rak ni lo. Yesu vong mehö sënë nivesa rak rak ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. ¹⁷ Yönon, arig lo! Serak ni bë ham los

ham ggev su rak degwa ni rē, om sēn ham vong paya vu yi nebē sēnē. ¹⁸ Rēk wirek Anutu yō tatekin gāgek verup alam-denenēr-gāgek-rangahsēn lo pin avij nebē yō yi Kerisi rēk nam begeko vanē. Lob vong gāgek saga banon rak rak huk sēn ham vong lo.

¹⁹ Om ham gwērīn ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngāa nipaya pin na, lob mēm Mehōbōp rēk gevong beham nimin semē semē jak. ²⁰ Lob rēk gevong Yesu nom vu ham. Mehō saga sēn Anutu ggooin rak in bē geko hil nah lo.

²¹ Log gwēbeng nedo yagek menegin buk sēn Anutu bē gevong ngāa pin natu mewis lo. Nebē sēn nēr wirek verup alam-denenēr-gāgek-rangahsēn vabuung lo avij lo.

²² Moses nēr nebē, ‘Ham Mehōbōp rēk gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehō-nanēr-gāgek-rangahsēn ti nabē sa. Om ham gwebē nengamin vu gāgek sēn rēk nanēr vu ham lo. ²³ Gaḡ nabē mehōti su gengo mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn saga aye rē, og Anutu rēk gevong bemala nama, gesu rēk medo mala-tumsēn geving yi alam rē.’

²⁴ Log alam-denenēr-gāgek-rangahsēn pin yik denenēr gāgek nebē saga. Samuel losho alam sēn deneverup ggōkin yi medenenēr gāgek rangah lo, sir pin denenēr gāgek rak buk sēnē.

²⁵ Lob gwēbeng ham loḡ yah alam-denenēr-gāgek-rangahsēn bej, begagek sēn Anutu losho hil kenud lo dejoo venuh wirek lo anon rak vu ham, in nēr vu Abraham bē, ‘Hong mewis ti rēk natu mehō semusemu bedoḡ vu alam pin vu dob.’ ²⁶ Yōnon, Anutu kwa vo hil alam Yuda mugin, lob ggooin nalu Yesu rak bevong yam in bē gevong semusemu vu hil. Log semusemu sēnē nebē hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na bagērīn hil nom vu yi.”

4

Detung Pita Luho Jon Ya Karabus

¹ Pita luho Jon nahēn denenēr gāgek vu alam, log alam-deneḡo-seriveng losho mehō sēn negin alam loḡ dub-vabuung-bōp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. ² Ahēj sengēn vu luho in luho denenēr gāgek rangah vu alam bē Yesu kedi rak yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo karabus in sehuk luḡ, gemēm bē monbuk lom degevong gāgek vu luho. ⁴ Rēk mu alam ngahiseḡē sēn denḡo luho hir gāgek lo devong ving, bederevuh yam ving alam muginsēn besir 5,000 rak.

Devong Gagek Vu Pita Lu Jon Rak Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-deneḡo-seriveng hir ggev bōp Anas, geKayapas luho mehōti arē nebē Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedeloḡ tepēḡ in luho bē, “Melu vong ngāa sagi rak re niwēēk-a? Ma re vong meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung loḡ yam ggērīn Pita ayo lom nēr vu sir bē, “Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwēbeng ham maḡ bē doḡ tepēḡ in aluu in ngāa nivesa sēn alu hevong vu mehō vaha nipaya-ē. Maḡ ham bē jak mehō sēn nivesa rak agi degwa ni? ¹⁰ Nabē nebē saga, og mēm alu hevongin bē ham jak ni balam Israel pin dejak ni geving nabē: Yesu Kerisi Nasaret niwēēk vong mehō sagi benivesa rak los dahis begwēbeng nare ham malamin. Ham sis mehō saga bediḡ rak kelepeḡo*, rēk Anutu nēr bekedi rak yah ggēp bedub. ¹¹ Yōnon!

‘Ham alam sēn denelev beggang lo nimin lēlin gelong ti sēnē.

Rēk mu netu gelong niwēēk beggang nyēketu yi.’

Og gelong saga yik Yesu. ¹² Su mehō ngwē yoh vu bē doḡ vu hil rē. In vu dob pin og Anutu su tato arē agga ngwē vu hil bē rēk geḡo hil nah vu yi rē.”

¹³ Denḡo bē Pita luho Jon denēr rangah niwēēk, lob deranga nemaj in derak ni bē luho su deluḡ dub rē, gaḡ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rēk derak ni bē wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehō sēnē nare ving luho gedelē bē navi nivesa raḡ yōnon, lob su deyoh vu bē denanēr gagek ti doḡ nah vu luho rē. ¹⁵ Lob alam ggev denēr vu lööho bē lööho degeto dena dobnē rē.

Lob lööho to deya, log mēm yō yah desap sir raḡ medenēr bē, ¹⁶ “Rēḡ hil gevong va vu mehō luu saga? Luho devong ngāa böp sēnē balam vu Yerusalem pin deraḡ ni, om hil su ayoh vu bē rēḡ abun gagek saga rē. ¹⁷ Gaḡ gagek saga rēḡ na menoh vu alam pin, om hil nanēr in luho niwēek nabē luho su dena denanēr gagek jaḡ Yesu arē saga vu mehō la gökin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemēm denēr vu luho bē luho su na denanēr gagek jaḡ Yesu arē, beluho su detahu gagek sēnē vu alam. ¹⁹ Rēḡ Pita luho Jon denēr yah vu sir bē, “Nabē alu gevuu Mehöböp yi gagek sēnē na galu sepa doḡ ham gagek, og maḡ Anutu rēḡ gelē aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rē. ²⁰ Alu su ayoh vu bē rēḡ ayemin nama rē. Gaḡ alu rēḡ nanēr gagek rangah jaḡ ngāa pin sēn alu halē los hango lo!”

²¹ Lob ggev lo devong gagek raḡ luho niwēek ggökin, log mēm delēin luho beluho deya. Alam ggev deggöneng in alam, in sir pin deneko Anutu arē raḡ in ngāa sēn luho devong agi, lob su kwaj ḡo aggata ti in bē debo vanē vu luho rē. ²² Gemehō sēn luho devong ngāa böp raḡ yi benivesa raḡ lo, yi ta mehödahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Raḡ Bē Anutu Bo Niwēek Vu Sir Medenanēr Gagek Rangah

²³ Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenēr alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta hir gagek pin vu sir. ²⁴ Dengo ggovek, log sir pin ayoj timu gedejom raḡ vu Anutu bē, “O Mehöböp, ngo getung dob los yagek los loo bengaa pin sēn denedo loḡ lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vong gagek ti verup loḡ hong hur Davit avi, sēn he kenumin lo, nebē:

‘Nebē va sēn alam-yu-ngwē ahēj sengēn pangsen rot,
gemehōnon la medo denevengwēng yah nenga meris mu-e?’

²⁶ Alam-los-bengöj vu dob sēnē pin kedi dero sir in degevong begö,
log alam böp pin desupin sir medevengwēng raḡ begö
in bē dedahun Mehöböp luho Mehō sēn ggökin raḡ in bē geḡo hil nah lo na.’

²⁷ Yōnon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwē, galam Israel, bedevengwēng yah nenga nebē saga ggöp nyēḡ böp Yerusalem in bē dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehō sēn wirek gehöin yi raḡ lo. ²⁸ Dejoo gagek revuh ti nebē saga in bē degevong ngāa sēn wirek geduu gagek ahon niwēek bē rēḡ anon jaḡ lo. ²⁹ Om Mehöböp, ngo kwam bo gagek maggin pin sēn bē degevong-ē rē megedok vu hong hur he, log gwevong niwēek vu he in he nanēr hong gagek rangah, gehe su agöneng. ³⁰ Gebēr nemam niwēek jaḡ begwevong alam niraksēn nijvesa jaḡ, log gwevong ngāa böp los huk aggagga jaḡ hong hur vabuung Yesu arē.”

³¹ Nahēn denejom raḡ nebē sēnē, log beggang sēn desupin sir loḡ lo ggee böpata gAnon Vabuung yam ggēr in ayoj, lob mēm denenēr Anutu yi gagek niwēek ata gesu deneggöneng rē.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sēn ayoj neya timu vu Yesu lo ahēj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehōti lē yi ngāa ti benēr bē, “Sagik sa ngāa!” rē, gaḡ hir ngāa pin saga sēn tu sir pin hir ngāa.

³³ Lob sinarē nyēdahis lo denenēr gagek rangah bē Mehöböp Yesu kedi raḡ ggökin, lob hir gagek saga los niwēek balam pin deneko arēj raḡ. ³⁴ Sir ti su raḡ vu in nos los ngāa ti rē, in sir sēn deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi medeneko monē raḡ. Deneko monē raḡ, ³⁵ lob devo vu sinarē nyēdahis lo medenegin, loḡ mēm sinarē denevo ggelek alam sēn deneraḡ vu in ngāa lo.

³⁶ Mehöti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë raḵ yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehö nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vong bemehöti baḡo, lob ḵo monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehö ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vong yi dob len ti bemehö la debaḡo. ² Rëḵ luho venë devengwëng loḵ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yö hir ngaa. Log Ananias ḵo vewen beya mevo vu alam sinarë genër bë monë sën lo yiḵ pin sënë.

³ Loḵ Pita nër vu yi bë, “Ananias, Satan nare loḵ ayom begevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sën su debaḡo dob rë lo, og yiḵ ngo hong ngaa! Log debaḡo om maḵ monë saga netu hong ngaa in bë gwegin megwevong noh vu kwam. Ma re nër vu hong bë gwevong paya nabë sënë? Su ḡelah monë sënë vewen vun in mehönön mu rë, gaḵ ḡelah vun in Anutu!”

⁵ Ananias ngo ḡaḡek sagi, lob diḵ pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggöneng böpata rot.

⁶ Lob alam maḡëm kedi debom loḵ tob beya delev. ⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venë verup yam beggàng ayo, lob su raḵ ngaa sën töḵ vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita loḵ tepëḵ vu yi bë, “Maḵ yiḵ melu ḵo monë yoh vu sën raḵ dob saga ma ma?”

Loḵ avëh nër yah bë, “Ëë-ë! Yoh vu! Alu haḵo nebë saga!” ⁹ Rëḵ Pita nër bë, “Melu reggam joo ḡaḡek revuh ti gemelu bë seggi Mehöböp yi Anon Vabuung-a? Om gwengö! Alam sën delev reggam lo yom denare loḵ veluung avi, om rëḵ debaḵu hong geving bena dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavëh saga diḵ beto neggëp loḵ Pita vaha, lob alam maḡëm deloḵ yam beggàng ayo medelë bë avëh diḵ meneggëp, lom devaḵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sën denḡo ḡaḡek agi deggöneng böpata rot.

Ngaa Böp Aggagga Verup

¹² Lob sinarë nyëdahis devong ngaa böp aggagga raḵ alam vahi besir pin denelë, lob mëm alam sën denesepa loḵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loḵ dub-vabuung-böp nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deḵo arëj raḵ, rëḵ deggöneng gesu desupin sir ya ving sir rë. ¹⁴ Rëḵ alam maluh los avëh ngahiseḵë ayoj ya timu vu Mehöböp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu böpata raḵ.

¹⁵ Lob tum denevaḵu alam nijraksën meyam debë neggëp loḵ ḵanyë los bëḵ loḵ aggata, lob denebë sir ti ti ya ya in bë Pita geto mena, og hes gelu ḵenu na mejaḵ sir. ¹⁶ Galam vu nyëḡ pin sën denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Deneḵo alam nijraksën ving alam sën memö nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa raḵ yah ḡḡökin.

Angër Ḷo Sinarë Lo Vër In Ḷarabus

¹⁷ Nebë saga lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵo yi alam Sadukai* pin denelë Yesu yi alam paya, ¹⁸ om dejoo ḡaḡek lob kedi dejom sinarë nyëdahis lo ahon bedetung sir luḵ ya ḵarabus. ¹⁹ Rëḵ Mehöböp yi angër yam tahinin reping in sir buk vuheng, log ḵo sir to meyah dobnë genër bë, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-böp ḵatum ayo beham tateḵin ḡaḡek vu alam pin nabë degevong nabë sënë in denatu mewis medemedo malaj-tumsën.”

²¹ Denḡo ḡaḡek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-böp bedetateḵin ḡaḡek vu alam. Getum alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵo yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denër ḡaḡek ya beggàng ḵarabus bë deḡeḵo sinarë nam.

²² Lob hir hur delok ya beggang karabus, rek sinare su denedo re. ²³ Lob yah dener vu sir be, "He hale beggang karabus yi reping rek desis lok beniwëek gahëvavu denare medenegin. Lob he tahinin, rek he su atok rak mehöti genedo beggang ayo re."

²⁴ Lob hir ggev sen negin alam lok dub-vabuung-böp lo losho alam-deneko-seriveng hir ggev dengo gagek saga, lob kwaj ya ngahisekë bedenesero degwa. ²⁵ Lok mehöti ya verup vu sir bener be, "Alam sen ham tung sir ya karabus lo denare dub-vabuung-böp katum ayo medenetatekin gagek vu alam." ²⁶ Lob hir ggev sen negin alam lok dub-vabuung-böp lo, losho ahëvavu la, ya deko sir. Rek su desis sir gederot re gema. In deneggöneng in alam be rek detengwa sir jak gelöng.

Sinarë Su Deneggöneng In Kaunsor Rë, Gedenenër Gagek Rangah

²⁷ Deko sir yam medevarah sir nare vuheng lok kaunsor lo malaj, galam-deneko-seriveng hir ggev böp ner vu sir be, ²⁸ "He ner niwëek ata vu ham be ham su na naner bengö saga rangah vu alam, rek ham nevong in va? Ham nenër gagek saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin be gweko gagek jak nom he nabë he sis mehö saga mediik!" ²⁹ Rek Pita losho sinare saga dener yah vu sir be, "He be sepa dok Anutu yi gagek namugin, gemehönon hir gagek gep tamusen! ³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi rak kelepeko*, rek hil kenud hir Anutu ner mekedi rak yah. ³¹ Anutu ko yi rak yah vavunë betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geko hil nah vu Anutu, gevongin gerin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na. ³² He hale ngaa pin saga, om sen he naner rangah gAnon Vabuung sen Anutu vong vu alam sen nengaj yes vu yi gagek lo tatekin gagek sagi ving."

Gamaliel Ner Bë Alam Kaunsor Denahubin Sinarë

³³ Kaunsor lo dengo yi gagek saga lob ahëj sengen pangsen rot gedevongin be dengis sinare pin saga medenadiik. ³⁴ Rek kaunsor ti are nebë Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahëj neving yi rot los deneko yi rak. Lob kedi menër vu sir be degevong sinare geto dena dobnë teka re, lob to deya.

³⁵ Log ner vu kaunsor pin be, "Ham alam Israel! Bë ham gwevong ngaa ti vu alam senë, og mak ham ngo kwamin bo nivesa re. ³⁶ Ham rak ni be wirek mehöti are nebë Tiudas kedi bener be, 'Sa, sa mehö los nig wëek böpata!' Lob alam rak neggëp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rek desis yi bediik, log alam sen denetamuin yi lo deveya beya depalët lok geyi huk vës bemala maya verök yi. ³⁷ Log tum buk sen kiap böp nekevu mehönon arëj lo lob Yudas vu Galilea kedi rak beko alam vahi yah detamuin yi. Rek desis yi ving bediik, log alam pin sen denetamuin yi lo deketekin sir bemaya. ³⁸ Om sen sa be naner vu ham nabë ham göneng in alam saga, gham naköök gedemedo re. Nabë yö denevong huk yoh vu mehönon kwaj, og rek noh paya bebës. ³⁹ Gak nabë degwa neggëp vu Anutu yönon, og ham su yoh vu be rek kwepë sir re, om ham gwegin ham in ham su ngis begö vu Anutu!"

Sinarë Kwaj Vesa In Devong Nimumsën Vu Sir In Yesu Arë

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gagek saga, gedetahi sinare pin lok yah bedeveek sir, log dener niwëek vu sir be su denaner Yesu bengö rangah log delëein sir medeya.

⁴¹ Lob mem devuu kaunsor ya geto deyah dobnë, lob kwaj vesa rot in Anutu ko sir rak belë sir be deyoh vu be alam degevong benij namum in Yesu arë. ⁴² Lob medo denetatekin gagek rangah lok dub-vabuung-böp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyö medo denenër Yesu Kerisi bengö rangah gak su denevuu re.

6

Deggoin Alam Nemadvahi-bevidek-luu Rak In Dedok Vu Sinarë Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahisekë rak, lob sir vahi sën denevengwëng Grik ayej lo ahëj sengën vu vahi sën denevengwëng alam Yuda ayej* lo. Ahëj sengën rak degwa nebë sënë: Alam sën denevengwëng Grik ayej lo denenër bë, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hömin avëh alov lo rë.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu muginsën desupin Yesu yi hur lo pin yam medenër vu sir bë, “Bë he gevuu Anutu yi gägek na gehe bo nos gelek, og su yoh vu rë! ³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jak rë. Sir sën alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loḵ sir niwëek lo, gesir sën los kwaj lo. Lob mëm hil gevong medegegin huk sagi. ⁴ Gaḵ heḵ ngo rëḵ medo in najom jak noh vu buk pin los tateḵin Anutu yi gägek mu.”

⁵ Alam pin ahëj ving gägek saga, lob deggooin Stepan, sën mehö yö nevang ving niwëek ata gAnon Vabuung nedo niwëek ving yi lo. Log deggooin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wirek yi alam-yu-ngwë ti rëḵ ggërin yi beloḵ ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga loḵ sinarë malaj, log dejom rak gedebë nemaj rak sir.

⁷ Log Anutu yi gägek ya meyoh vu nyëḡ pin, balam ngahisekë detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneḵo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gägek Vu Stepan

⁸ Anutu vong semusemu los niwëek böpata vu Stepan, lob nevang ngaa böp aggagga balam denelë. ⁹ Rëḵ alam vahi kedi desis begö rak gägek yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenër hir dub-supinsën-yi saga nebë alam sën devo sir vër in mehö ngwë nemaj ggovek lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rëḵ su deyoh vu bë dekeyëh Stepan yi gägek rë, in Anon Vabuung yö vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monë vu mehö la in bë denanër gägek kuungsën jak Stepan nabë, “He hango bë nenër gägek pelësën rak Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devong balam teta los alam-horek-yi galam pin ahëj sengën vu rak saga, lob mëm sir yö depesöng medejom Stepan ahon bedëḵo ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehö la in bë denanër gägek kuungsën jak yi lom denër bë, “Mehö saga nenër gägek nipaya rak dub-vabuung-böp sënë, geraḵ Moses yi horek. ¹⁴ He hango mehö saga nër bë, ‘Yesu Nasaret saga rëḵ kevoh dub-vabuung-böp sënë gepekwë gägek wirek hen sën Moses vong vu hil lo benatu agga ngwë jak.’ ”

¹⁵ Lob kaunsor pin detung malaj rak Stepan niwëek ata, lom delë mala niḵapiik rak nebë angër ti.

7

Stepan Tateḵin Gägek Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ bë, “Gägek sagi yönon-a?”

Lob Stepan nër yah bë, ² “O arig lo, amaḡ lo! Ham gwengo rë! Wirek hil dobahë Abraham nahën nedo Mesopotamia gesu ya Haran rë, lob vu buk saga niwëek ala Anutu töḵ vu yi. ³ Lom nër vu yi bë, ‘Gwevuu hong dob los hong alam na gegena nyëḡ len ti sën sëḵ tato vu hong.’ ”

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diiḵ ggovek, loḵ mëm Anutu vong yi yam nedo nyëḡ sën gwëbeng hil nado loḵ agi. ⁵ Rëḵ Anutu su vo dob sënë len mahen teka vu Abraham in bë yö gegin menatu yi ngaa niröp rë, gema. Rëḵ Anutu nër bë tamusën og rëḵ bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rëḵ mu, loḵ buk sën Anutu nër gägek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log

* **6:1:** Vu nyë dahis og alam Yuda denevengwëng Hibru ayej lob Anutu yi ḵapiya muḡeng neggëp loḵ Hibru ayej. Rëḵ verup loḵ Yesu yi buk og ayej Hibru sënë pekwë yi bedenenër arë nebë Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rëḵ yööhu teka.

Anutu nēr ving bē, ‘Hong mewis rēk na demedo alam-yu-ngwē hir dob. Lob rēk denatu alam-yu-ngwē saga hir hur bededeginengin sir jaḵ huk ḵarabus noh vu ta jaḵ gēp alam mehōdahis ti (400). ⁷ Rēk mu tamusēn, og sēḵ gevong nyēvewen vu alam-yu-ngwē saga sēn rēk dedeginengin hong mewis raḵ maggin bōp lo. Loḵ mēm rēk degevu nyēg sagi na, gedenam denajom jaḵ vu sa gēp sagi.’

⁸ Lob Anutu joo gāgek vu Abraham bē gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rē loḵ Abraham ḵo nalu Isaak, lob neggēp rot beyah verup loḵ buk sēn netu nemadvahi-bevidek-lōō sēn ata ḵo yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vong nebē sēnē vu nalu Yakop ving, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebē saga ving. ⁹ Rēk hil degwa lo saga denelē arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwē bedebago yi. Bedeḵo medeya Ejep betu Ejep ti yi ngaa meris. Rēk Anutu nedo ving yi, ¹⁰ meloḵ vu yi, beḵo yi vēr vu ngaa nipaya pin sēn deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa bōpata vu yi loḵ Ejep hir mehō-los-bengō Parao mala belē. Lob tum Parao tung yi tu ggev yuseḵē vu Ejep benegin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rēk meyip bōpata neggēp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin bōpata tōḵ vu sir, behil ḵenud lo su deyoh vu bē denatōḵ vu nos rē. ¹² Rēk Yakop ngo bē nos nedo Ejep, lob vong hil ḵenud lo deya nos beron muginsēn. ¹³ Ggovek ya loḵ sireḵ deyah netu beron luu, lob mēm Yosep nēr yi rangah vu ari lo bē, ‘Ham arimin sa Yosep.’ Lob mēm Parao raḵ ni bē Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vong gāgek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis lōō benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luḵ meya nedo Ejep bediik, log hil ḵenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deḵo navij yom Sekem beyah debē loḵ waaḵ sēn wirek Abraham bago vu alam Hamor raḵ monē betu yi waaḵ bedub lo.

¹⁷ Lom buk sēn bē Anutu gevong ngaa sēn wirek nēr vu Abraham bē rēk gevong lo neggovek in bē natōḵ nam rangah, lob alam Israel deverōng bedeggērin nyēg Ejep. ¹⁸ Beggovek, loḵ Ejep hir mehō-los-bengō mewis ti verup, lob su raḵ Yosep yi huk nivesa sēn nevong lo ni rē. ¹⁹ Om sēn nevong rii raḵ hil alam, genevong huk ḵarabus vu hil ḵenud lo. Geniwēēk rot bē dejuuk naluj maluh nikōḵ lo na demedo dobnē medenadiik.

²⁰ Loḵ nahub rē, loḵ Moses ata ḵo yi loḵ buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi loḵ beggang ayo yoh vu kwev lōō. ²¹ Loḵ mēm ya debē yi loḵ bēl nenga, loḵ tum Parao nalu avēh ḵo yi ya menegin nebē sēn yō nalu.

²² Lob Moses luḵ dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi loḵ alam Ejep hir gāgek los kwa pin, lom tum netu mehō los kwa-sevērinsēn-yi genevong huk los niwēēk ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehōdahis luu raḵ, lob kwa vo bē na gelē yi alam Israel. ²⁴ Lom tōḵ raḵ Ejep ti genevasap Israel ti, lob loḵ vu Israel ti sagi bevong nyēvewen loḵ yah nipaya saga vu basis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bē rēk yi alam kwaj bo yi nabē Anutu vong yi yam in bē doḵ vu sir. Rēk ma gesu kwaj nevo nebē saga rē.

²⁶ Loḵ heng to lob Moses yah verup betōḵ vu Israel luu geluho denesis sir. Lob vongin bē gevong beluho ayoj nakul gebegō gēp, om nēr bē, ‘Alam-a! Melu arimin ham lo! Rēk nebē va sēn melu nevong paya vu ham-ē?’ ²⁷ Rēk mehō sēn vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genēr bē, ‘Re nēr vu hong bē genatu he ggev los mehō sēn gebo nyēvewen vu he?’ ²⁸ Maḵ bē gengis sa nabē sēn gesis Ejep ti bediik veseveng lo?’ ²⁹ Nēr bē saga lob Moses ggōneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyēg. Lob mēm rēk ḵo nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehōdahis luu ggovek ya, loḵ mēm angēr ti tato yi vu yi neggēp nyēg-yumeris dus vu ḵedu Sinai. Angēr los nengwah daggen loḵ nare ḵele teka niggin ggin. ³¹ Lob Moses lē lob kwa ya ngahiseḵē in ngaa sēn tōḵ vu yi. Lob ya dus in bē gelē nivesa, lob Mehōbōp aye nēr bē, ³² ‘Sa Anutu sēn ḵenum lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.’ Lob Moses lēk beggōneng bē su gelē.

³³ Lob Anutu nēr vu yi bē, ‘Genakah suu vēr in vaham. In nyëg sën genare loḵ aga og nyëg vabuung. ³⁴ Sa halë huk nipaya los maggin pin sën dedeginengin raḵ sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluḵ yam in bē sa kevelekin sir los gaḵo sir vēr vu ngaa maggin. Om kwedi jaḵ! Sa bē gevong hong megenah Ejep.’ ³⁵ Yiḵ Moses saga sën wirek deruu demij vu yi gedenër bē, ‘Re tung hong bē genatu ggev böp los mehö sën gebo nyëvewen vu he?’ lo. Rëḵ Anutu vong yi yah in bē natu hir ggev los kevelekin sir vēr, om sën vong bangër sënë töḵ vu yi loḵ kele mahen teka sën lo in bē bo niwëëk vu yi.

³⁶ Log yiḵ Moses saga sën vong ngaa böp aggagga vu sir vu Ejep, loḵ ḵo sir vēr beli sir beya deyoh Loo-ḵöḵ vuheng meya deḵo loḵ nyëg-yumeris yoh vu ta mehödahis luu.

³⁷ Log yiḵ Moses saga sën nēr vu alam Israel bē, ‘Anutu rëḵ gevong ham ti natu mehö-nanër-gägek-rangahsën nabë sa.’

³⁸ Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yiḵ Moses saga sën ya nedo ḵedu Sinai ving angër bevengwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil ḵenud lo, lob ḵo Anutu yi gägek mala-tumsën-yi bevong vu hil, ³⁹ rëḵ hil ḵenud lo nij lëlin yi gedekeyëh aye bederuuk yi gekwaj vo bē denah Ejep.

⁴⁰ Lom denër vu Aaron bē, ‘Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sën ḵo he vu Ejep meyam lo maḵ ya tena? He dugin!’ ⁴¹ Lom mëm desemu burmakau nalu maluh ti ḵenu raḵ goor betu anutu-kuungsën gedenetung seriveng vu. Log ahëj nivesa in ngaa sën yö desemu raḵ nemaj agi. ⁴² Rëḵ Anutu ruu demi vu sir in denejom raḵ los ayej loḵ hes los kwev gebetuheng pin sën denedo yägek babu lo, yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehödahis luu vu nyëg-yumeris,

lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.

Maḵ saga ham vong vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaḵu anutu-kuungsën Molok yi dub sël
ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng ḵenu.

Ham semu ngaa ḵenu pin saga in bē ham najom jaḵ vu los gweḵo arëj jaḵ,

om sëḵ gevong nyëvewen vu ham,

besëḵ gevong beham kwesuu nyëg böp Babulon*

mena medo ḵarabus vu nyëg adingnë.’

⁴⁴ Wirek hil ḵenud denedo nyëg-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël getato bē nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nēr tato vu Moses bē gevong lo.

⁴⁵ Ggovek loḵ hil ḵenud lo deyam ving Yosua in bē degeḵo alam-yu-ngwë hir dob, lob Anutu loḵ vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deḵo dub sël sën amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot beberup loḵ Davit yi buk.

⁴⁶ Loḵ mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom raḵ vu bē rëḵ dev dub ti vu Yakop yi Anutu. ⁴⁷ Rëḵ ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rëḵ lev. ⁴⁸ Rëḵ mu Mehö-gayeheng Anutu su nedo loḵ dub sën mehönon denelev raḵ yö nemaj lo rë. In mehö nenër-gägek-rangahsën nēr bē:

⁴⁹ ‘Mehöböp nēr bē sënë:

“Yägek netu sa sëa sën sa nado raḵ,

gedob saga netu ngadoheng sën sa nehebë vahag raḵ lo.

Om re yoh vu bē dev dub ti vu sa in bē sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bē sa nemaḵ su tung ngaa pin sënë rë?” ’

⁵¹ Ham alam ayomin niwëëk. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuung yoh vu buk pin nebë sën ham ḵenumin lo deneruuk wirek lo. ⁵² Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti tena sën ham ḵenumin lo su denevong paya vu yi rë? Ma! Desis alam sën denenër gägek rangah bē mehö yohvu Yesu rëḵ nam lo bedediik. Lob yi saga yam, rëḵ ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediik. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu ham rëḵ ham su nesepa loḵ rë.”

Detengwa Stepan Raḵ Gelöng Mediik

⁵⁴ Dengo gägek sagi, lob gägek sagi gelu ayoj rot. Lom deneköö nyěj, gahěj sengën böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëḵ Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala raḵ yaḡek niwëek ata benelë Anutu nikapiik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengo rë! Sa halë bë yaḡek tateḵin yi, log Mehönon Nalu nare loḵ Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur raḵ gedemir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan ahon, ⁵⁸ gederot yi medeḵo medeya Yerusalem katum degwa dobnë, log mëm detengwa yi raḵ gelöng bediik. Lob alam sën denër gägek kuungsën raḵ yi lo dekah hir tob mugin bedetung menedo loḵ mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo negin, ⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan raḵ gelöng. Nahën denesis yi raḵ gelöng, log pevis mejom raḵ bë, “Mehöböp Yesu! Gweḵo sanog nöḵ vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luḵ getahi bë, “Mehöböp, su gebo doḵ nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu loḵ sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam dekedo in bë debo maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketëḵin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyëdahis mu yö nahën denedo nyëḡ böp Yerusalem. ² Galam vahi sën denesepa loḵ Anutu yi gägek medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevoh Yesu yi alam benama na verök yi, lob nesepa lok beggang pin beneloḵ ya benëḵo maluh gavëh ving, benedadii sir ya ḵarabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sën deveya medeya jeggin jeggin lo denëḵo loḵ rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyëḡ. ⁵ Pilip luḵ meya nyëḡ böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahiseḵë denego yi gägek los delë ngaa böp sën nevong lo, lom debë nengaj vu yi pangsën. ⁷ In denelë gememö nipaya sën negwang ya alam ngahiseḵë ayoj lo dengeëḵ geto deya in sir. Log alam ngahiseḵë seḵëj neselöngin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak. ⁸ Lom mëm alam ayoj tee yi rot vu nyëḡ saga.

⁹ Lob mehöti arë nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevong yesëḵ lu ngaa aggagga, menevong balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedenër bë yi mehö böp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwëek bë degengo yi gägek, lob denenër bë, “Mehö saga ḵo Anutu niwëek böpata yönon!” ¹¹ Nijwëek in bë degengo yi gägek in nerob alam buk ngahiseḵë los nevong yesëḵ medenelë yi ngaa böp nebë sënë, lob kwaj neya ngahiseḵë.

¹² Loḵ tum mëm Pilip nër Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëḡ los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avëh pin devong ving bederipek bël. ¹³ GeSimon vong ving nebë saga ving beripek bël, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelë ngaa böp aggagga ngahiseḵë sën Pilip nevong lo, lob kwa neya ngahiseḵë.

¹⁴ Log tum alam sinarë sën nahën denedo Yerusalem lo denego bë alam Samaria* deḵo Anutu yi gägek raḵ, lom devong Pita lu Jon deya vu sir. ¹⁵ Luho deluḵ meya deto, lom dejom raḵ vu Anutu in bë gevong Anon Vabuung vu alam sën denevong ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su loḵ yam ggërin ayoj rë, geyö nahën. Gaḵ yik deripek bël raḵ Yesu arë mu. ¹⁷ Om luho debë nemaj raḵ sir, lom mëm Anon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lë bë sinarë luho debë nemaj raḵ sir bAnon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj, lom ḵo monë ya vu luho ¹⁹ genër bë, “Melu bo niwëek saga vu sa geving, in nabë sa geḵë nemag ḵaḵ mehöti, og Anon Vabuung doḵ nam gërin yi.” ²⁰ Rëḵ Pita nër vu yi bë, “Höm

monë mala nama na verok yi, behong geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebago Ngaa sën Anutu vong nyëmasën vu hil lo jak monë! ²¹ Su rëk gedok vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bë ayom nipaya. ²² Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenajom jak vu Mehöböp in kevothong ngaa nipaya sën neggëp lok ayom aga na. ²³ Sa halë bë ayom sis yi pangsen, gengaa nipaya lok nare ayom bejom hong ahon.”

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, “Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mëm dok vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natok vu sa!”

²⁵ Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah bedevong Mehöböp yi gagek yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggangbu ngahisekë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevu Yerusalem geya nehö ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëg-yumeris lo.”

²⁷ Lob Pilip kedi rak meya. Lok mehö nyëg ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, benegin yi monë los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom rak vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata meneyah. ²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi kapiya rak yi karis mejom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyëg. ²⁹ Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, “Gena dus vu karis saga megena geving!”

³⁰ Lob Pilip serög meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek, lob lok tepëk in yi bë, “Mağ gagek sën genër aga, mağ gerak degwa ni ma ma?”

³¹ Lok mehö saga nër yah vu Pilip bë, “Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sëk jak degwa ni nabë va?” Lob nër vu Pilip bë, “Gejak nam vavunë balu ajak karis mana!”

³² Gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya bemehö-ë netevin lo sënë:

“Deli yi yam nebë sën deneli sipsip yam in bë dengis menadiik, gesu nevengwëng rë.

Nebë sën denekeping sipsip nalu niviiis, rëk su nesu rë.

³³ Devong nimumsën rot vu yi, rëk mehöti su kedi rak melok vu yi menër yi gagek mero rë gema.

Ma rëk yi mewis tena in hil nanër rë?

In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rë.”

³⁴ Lom avëh-los-bengö yi hur sënë nër vu Pilip bë, “Getatekin vu sa rë! Mehö-nenër-gagek-rangahsën nër gagek sagi rak re? Yö nër rak yi, ma nër rak mehö ngwë?”

³⁵ Lob Pilip tatekin Anutu yi gagek dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetuu aggata medeneya beya deto bël ti, lob mehö saga nër bë, “Gwelë! Bël neggëp! Yoh vu bë gejipek sa ma ma?”

³⁷ [Lok Pilip nër yah vu yi bë, “Bë gevong ving anon lok ayom, og mëm!” Rëk bë, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bë Anutu nalu yi!”] ³⁸ Lob mëm nër bë karis bare, log luhoho medeluk ya bël, bemëm Pilip dagoo yi luk ya bël.

³⁹ Log luho derak yom ronek, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ko Pilip ya, gemehö sënë su lë yi ggökin rë, rëk mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gağ Pilip, og Anon Vabuung ko yi metok ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëg böp pin menër Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metok ya Sisarea.

9

Saulus Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö

(Sn 22:4-16; 26:9-18)

¹ Log Saulus nahën nenër gagek los niwëek bë gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiik. Lob ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp, ² benër vu yi bë kevu

ḳapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gagek loḳ ḳapiya saga nebë, “Nabë Saulus sënë natök vu maluh ma avëh la gedenesepa loḳ Yesu yi aggata, og gagek ma genaduu sir megeḳo sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahëvavu la deya raḳ beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu yagek nebë davës beluḳ yam jëh raḳ sir. ⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo gagek ti yam vu vavunë bë, “Saulus, Saulus! Gëvo vanë vu sa in va?” ⁵ Rëḳ Saulus nër yah bë, “Mehöböp, hong re?” Rëḳ gagek lo yom ggökin bë, “Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo. ⁶ Rëḳ mu kwedi jaḳ megena nyëg böp sagu, genahub rëḳ mëm mehöti rëḳ nanër ngaa sën gwevong lo tato vu hong!” ⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rëḳ denelëk besu deyoh vu bë debengwëng rë. Log dengo gagek saga dedun rëḳ su delë bë mehöti nedo rë.

⁸ Loḳ mëm Saulus kedi nare bemala netum rëḳ nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom loḳ nema bedeli yi ya nyëg böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rëḳ mu yö nahën mala ḳenod rot, log su negga nos los nenum bël rë.

¹⁰ Loḳ Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arë nebë Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belë nebë pesepsën, genër vu yi bë, “Ananias!” Rëḳ bë, “Mehöböp, sa nado-ë!” ¹¹ Lob Mehöböp nër vu yi bë, “Kwedi gena aggata ti sën denenër arë nebë Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mëm gedoḳ tepëḳ in Tarsus ti sën denenër arë nebë Saulus. Mehö sagi medo nejom raḳ ¹² genelë ngaa nebë pesepsën bë mehöti arë nebë Ananias neloḳ ya beggang ayo mebë nema raḳ yi in bë gevong bemala natum megelë nyëg gökin.” ¹³ Rëḳ Ananias nër yah vu bë, “Mehöböp, sa hango alam ngahiseḳë denenër mehö saga bë nevong huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ḳo gagek vu alam-deneḳo-seriveng hir ggev in bë naduu alam sën ayej neloḳ hong vu agi, in bë dena ḳarabus.” ¹⁵ Rëḳ Mehöböp nër yah vu bë, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehooin yi raḳ ggovek ya in geḳo sa bengög bena nanër vu alam-yu-ngwë losho hir alam-los-bengöj, gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rëḳ tato nivanë aggagga pin sën rëḳ natök vu yi jaḳ sën nanër sarëg rangah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya raḳ. Ya verup beloḳ ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebë nema raḳ Saulus genër vu bë, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sën töḳ vu hong loḳ aggata lo vong sa beseyam in bë malam natum gökin nah, gemëm Anon Vabuung doḳ nam gërin ayom.”

¹⁸ Ngaa sën ggërin Saulus mala lo ni nebë gël niḳepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemëm kedi beripek bël.

¹⁹ Log mëm Saulus gga nos bemëm niwëëḳ loḳ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyëg böp Damaskus.

Saulus Nër Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi ggëp nyëg böp Damaskus benër Yesu yi gagek rangah nebë, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!” ²¹ Alam pin dengo yi gagek lob delëḳ pangsen beḳenuj ya gedeloḳ tepëḳ vu sir bë, “Mehö saga maḳ sën yik nevong paya vu alam sën ayej neloḳ Yesu arë vu Yerusalem lo! Maḳ yik yi saga sën gwëbeng verup agi in naduu sir sënë megeḳo nah vu alam-deneḳo-seriveng hir ggev-ë?”

²² Rëḳ Saulus kedi menër gagek los niwëëḳ ata, lob alam Yuda sën denedo vu Damaskus lo dengo yi gagek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yönon bë Yesu yi mehö sën Anutu ggooiin yi raḳ netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk ngahiseḳë ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyëg böp Damaskus dejoo gagek in bë dengis Saulus menadiiḳ. ²⁴ Rëḳ ngo hir gagek saga bë vare denegin yi loḳ aggata avi pin yoh vu buk los rangah in bë dengis yi benadiiḳ. ²⁵ Rëḳ alam sën dengo yi gagek

medenesepa loḵ lo deko yi buk medetung loḵ kadaḵaad medevong ggök ya katum gelöng yu vavunë vu nyëḡ böp saga nenga, medesejun aggis in yi geluḵ ya dobnë beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betök yah Yerusalem, lom vongin bë losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rëḵ deneggöneng in yi, in kwaj nevo bë su Yesu yi hur maluh yi yönon rë. ²⁷ Rëḵ Barnabas ḵo Saulus beya vu sinarë nyëdahis lo, getateḵin bë Saulus lë Mehöböp ggëp aggata benër gägeḵ vu yi om sën ggërin yi menenër Yesu arë rangah los niwëëḵ vu nyëḡ böp Damaskus rot. ²⁸ Ggoveḵ lom mëm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggëp Yerusalem. Vong huk niwëëḵ benër Mehöböp arë rangah gesu ggöneng rë. ²⁹ Nër gägeḵ raḵ Yesu vu alam Yuda sën denevengwëng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gägeḵ saga, lom desero aggata in bë dengis yi benadiiḵ. ³⁰ Rëḵ Kerisi-yi-alam vahi denḡo, lob deko yi bedeluḵ medeya Sisarea, bedevong ya Tarsus. ³¹ Nebë saga lom mëm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netök vu sir ggökin rë. Yesu yi huk saga niwëëḵ raḵ, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneḵo arë raḵ, log Anon Vabuung vo niwëëḵ vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijsekë loḵ.

Pita Vong Ainias Benivesa Raḵ

³² Lob Pita ya meyoh vu nyëḡ pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggëp sagu. ³³ Lob töḵ vu Luda ti arë nebë Ainias. Sekë pin selöngin beneggëp loḵ beggang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-löö. ³⁴ Lob Pita nër vu yi bë, “Ainias! Yesu Kerisi vong benim vesa raḵ. Om kwedi gebahinin hong ḵanyë!” Lob Ainias kedi raḵ pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delë yi, lob mëm deggërin sir yom vu Mehöböp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Lok Yah

³⁶ Yesu yi hur avëh ti nedo Yopa arë nebë Tabita. Sën Grik ayej nenër nebë Dorkas lo. Lob nevong nivesa benelöḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo yoh vu buk pin. ³⁷ Lob loḵ buk saga niraḵ lob diiḵ. Lob deripeḵ yi gedebë raḵ ya neggëp beggang ayo vavunë ti.

³⁸ Lob Yopa neggëp dus vu Luda, gehur maluh denḡo bë Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehö luu deko dik ya vu yi bë, “Genam vu he pevis, gesu genaköpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gägeḵ meya ving luho medeyah deverup lob deko yi ya beggang ayo vavunë. Lob avëh alov pin ya detetup loḵ yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sën Dorkas semu vu sir loḵ buk sën yö nahën nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rëḵ Pita ruuk alam pin saga to deyah dobnë, log yun lus log jom raḵ. Log mëm peggirin mala ya vu heljëng genër bë, “Tabita, kwedi jak!” Lob avëh mala tum belë Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom loḵ Tabita nema belöḵ vu bekedi raḵ, log tahi Anutu-yi-alam los avëh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bë vesa loḵ yah. ⁴² Gägeḵ saga yoh vu alam Yopa pin medenḡo, lob sir ngahiseḵë ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngahiseḵë ggëp Yopa. Nedo ving Simon sën mehö nesemu ḵabi lu ngaa raḵ reggu navi lo.

10

Angër Tök Vu Kornelius Menër Gägeḵ Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arë nebë Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehödahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sën denedo loḵ ti lo deneggöneng in Anutu medeneḵo arë raḵ. Nevo monë ngahiseḵë in bë doḵ vu alam Yuda sën deneraḵ vu in ngaa lo, geyö nejom raḵ vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti loḵ 3 krök sheuksën, lob lë ngaa ti nebë pesepsën meneggëp rangah rot. Lë bë Mehöböp yi angër ti loḵ ya beggang ayo vu yi benër bë, “Kornelius!” ⁴ Lob Kornelius ḵenu verup begët yi, loḵ nër bë, “Mehöböp! Bë va?” Rëḵ angër nër yah vu Kornelius bë, “Anutu lë hong jomraḵsën gelë bë genelöḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo, log lë

bë yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatök jak Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo bedegeko nom. ⁶ Mehö saga nedo lo Simon ngwë sën yi mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga.” ⁷ Angër nër gagek nebë saga vu Kornelius ggovek log ya rak, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-begö-yi ti. Mehö-begö-yi saga yi mehö-jomraksën-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nër gagek saga pin mero vu lööho, log mëm vong lööho ya Yopa.

Pita Lë Ngaa Nebë Pesepsën

⁹ Lööho deya beya deneggëp aggata. Genyëg heng gelööho deya medeya dus rak vu nyëg böp Yopa log hes vuheng rak. Log Pita rak ya Simon yi beggang yu-tamangsën vavunë in bë najom jak. ¹⁰ Lob diikahë, lob kwa vo bë ga nos rëk nahën deneyeh, lob lë ngaa ti nebë pesepsën yam vu yi. ¹¹ Lë yagek tatekin log ngaa ti luk meyam dob nebë sën denejom lo to nyëketu lubeluu lo, geböpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin lo nedo. Ngaa pin sën denevëng, gengaa pin sën vare deneya los deneggevek dob lo. ¹³ Lob gagek ti yam vu Pita ving bë, “Pita, kwedi gengis reggu begegwa!”

¹⁴ Lob Pita nër bë, “Ma rot, Mehöböp! Sa su rëk ga rë! Sak su naha ngaa nebë sënë rë. In he horek nenërin bë nipaya besu yohvu rë.” ¹⁵ Rëk gagek saga yom vu yi netu beron luu nebë, “Ngaa sën Anutu nër bë yohvu, saga su genanër nabë su yohvu rë!” ¹⁶ Ngaa pin sën agi tök vu Pita beron löö, log pevis betob sën yah meya vavunë.

¹⁷ Pita nahën kwa neya ngahi bë, “Ngaa sën sa halë agi degwa nebë va?” log alam Rom sën Kornelius vong sir yam lo deverup. Lööho delok tepëk in Simon sën mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mëm verup denare lo veluung avi.

¹⁸ Log detahi medelok tepëk bë, “Simon sën arë ngwë nebë Pita lo nedo sënë ma ma?” ¹⁹ Rëk Pita nahën kwa nevo ngaa sën lë nebë pesepsën lo, lo Anon Vabuung nër vu yi bë, “Gwengo? Mehö löö denesero hong! ²⁰ Om kwedi geduk megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir medeyam.” ²¹ Lob Pita luk ya vu alam saga benër bë, “Mehö sën ham nesero lo, yik sa sënë. Ma ham yam in-a?”

²² Lo denër bë, “Kornelius, sën alam-begö-yi hir kapten lo vong he yam. Mehö yohvu sën neggöneng in Anutu geneko arë rak, galam Yuda pin denër bë yi mehö nivesa. Lob Anutu yi angër ti to menër vu yi bë gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bë gengo hong gagek.”

²³ Lom Pita nër bedelok ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggëp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

²⁴ Ya deggëp buk ti vu aggata, lo mëm detök ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahi yi alam losho yi mehö la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir. ²⁵ Pita to melok ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggëp lo Pita vaha in bë geko arë jak. ²⁶ Rëk Pita jom lo nema mekedi nare genër vu bë, “Kwedi jak! Sa, og sa mehönon meris mu!” ²⁷ Lob luho devengwëng gedeyah beggang ayo vu alam ngahisekë sën desupin sir medenedo lo.

²⁸ Lob Pita nër vu sir bë, “Ham ngo rak ni bë horek niwëek ata nërin he alam Yuda bë he su ayoh vu bë ana medo geving alam-yu-ngwë, ma ana vatëvek vu sir rë. Rëk Anutu tato vu sa nebë sa su nanër mehöti nabë nipaya ma su mehö yohvu rë. ²⁹ Om sën sa su keyëh gagek rë. Gak ham kwetag sa lom seyam pevis. Rëk sa bë gango niröp nabë ham tahi sa in va?”

³⁰ Lob Kornelius nër bë, “Ngaa sënë tök vu sa bebuk löö ruu ya ggovek ya. Sa medo najom rak lo sa beggang ayo rak 3 krök sheuksën lob pevis besa halë mehöti nare geyi tob veroo benikapiik. ³¹ Lob nër vu sa bë, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraksën ggovek gemedo mekwa nevo monë lu ngaa pin sën genevong in bë dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo. ³² Om gwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën denenër arë

ngwë nebë Pita lo. Mehö saga nedo loḵ Simon ngwë sën mehö nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’ ³³ Om sën sa hevong mehö la deyök in hong. Lob gevong nivesa begeyam, om sën gwëbeng he pin ayam nado loḵ Anutu mala agi in bë he gango gagek sën Mehöböp vong vu hong in bë genanër vu he lo.”

Pita Nër Gagek Ggëp Kornelius Yi Beggang

³⁴ Lom mëm Pita nër bë, “Yönon rot, gwëbeng serak ni bë Anutu su kwa ya vu mehö los arë ma alam vahi mu rë. ³⁵ Gaḵ kwa nevo alam vu nyëg pin bë: Nabë sir ti göneng in yi begevong ngaa nohvu, og nelë yi nivesa.

³⁶ Yönon, Anutu vong yi gagek vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa vu he. Bengö Nivesa sën nër gagek mamer vu he bë Yesu Kerisi tu alam pin hir Mehöböp. ³⁷ In ham ngo rak ngaa sën Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nër gagek bël-ripeksën-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ggëp Galilea, lob bengö ya meyoh vu nyëg pin vu distrik Yudea. ³⁸ Gemak ham rak ni bë Anutu ggooin yi rak bevong Anon Vabuung los niwëek vu yi, lob ya meyoh vu nyëg pin beloḵ vu mehönon. Anutu nevo niwëek vu yi, lob vong alam sën Satan nevong paya vu sir lo benijvesa neraḵ. ³⁹ Gehe sënë halë yi wirek, lob sën he nanër gagek rangah rak ngaa pin sën nevong vu Yerusalem los nyëg pin vu distrik Yudea lo. Gesën derekö yi rak kelepeko* gedesis mediik lo. ⁴⁰ Rëḵ buk netu löö lob Anutu nër bekedi rak yah, log tato yi rangah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delë rë. Gaḵ yik yö tato yi vu he sën wirek Anutu ggooin he rak in bë he nanër yi gagek rangah lo. Kedi rak yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nër vu he bë he nanër yi gagek pin rangah vu mehönon nabë Anutu ggooin yi rak in bë gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksën pin hir gagek. ⁴³ Alam-denenër-gagek-rangahsën pin denër yi gagek rangah nebë: Anutu nekevoh alam pin sën ayoj neya timu vu Yesu lo hir ngaa nipaya ya rak Yesu arë los niwëek.”

Alam-yu-ngwë Deḵo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahën nenër gagek saga, log Anon Vabuung yam rak ya alam pin sën dengo yi gagek agi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sën ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delëk anon rot in denelë bë Anutu keseh Anon Vabuung rak alam-yu-ngwë ving. ⁴⁶ Dengo sir gedenenër ayej aggagga bedeneko Mehöböp arë rak, lob Pita nër bë, ⁴⁷ “Alam sënë deḵo Anon Vabuung nebë hil, om re rëḵ nanërin bël-ripeksën-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nër vu alam sën deyam ving yi lo bë dejipek sir jak Yesu Kerisi arë. Lob tum deketaḡ vu Pita bë medo buk la geving sir rë.

11

Pita Tatekin Kornelius Yi Gagek Vu Kerisi-yi-alam Ggëp Yerusalem

¹ Sinarë nyëdahis loḵ arij lo sën denedo yoh vu distrik Yudea pin lo dengo gagek bë alam-yu-ngwë deḵo Anutu yi gagek ggovek ya ving. ² Log Pita rak meyah Yerusalem, lob alam Yuda sën denesepa loḵ Yesu lo denër yi, in nijwëek bë degerah* alam sën deneggërin sir yah vu Yesu lo navij pin nabë sën sir Yuda lo. ³ Gedenër yi bë, “Gerak ya alam sën su derah* navij rë lo hir beggang gegewa nos ving sir!” ⁴ Rëḵ Pita tatekin ngaa pin sën töḵ vu yi lo vu sir bë, ⁵ “Sa nado nyëg böp Yopa, besa medo najom rak lok hes vuheng, lob sa halë ngaa ti nebë pesepsën. Sa halë ngaa böpata nebë sën denejom loḵ tob nyëketu lubeluu, beluḵ vu yagek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetung malaḡ rak tob saga ayo peggo rot, lob sa halë bë reggu aggagga pin sën denedo dob lo denedo loḵ. Reggu pin sën vare neya los neggevek dob lo, gesën nevëëng vavunë lo. ⁷ Lob sa hangö gagek ti yam vu sa bë, ‘Pita, kwedi gengis reggu begegwa!’ ⁸ Rëḵ senër bë, ‘Mehöböp, ma rot! Saḵ su naha ngaa nebë sënë rë! In he horek nenërin bë nipaya gesu yohvu rë.’ ⁹ Lob gagek sën yam vu yagek lo nër vu sa netu beron luu nebë, ‘Ngaa

sĕn Anutu nĕr bĕ yohvu lo, og su genanĕr saga nabĕ su yohvu rĕ!’ ¹⁰ Lob ngaa pin saga yam netu beron lĕo, log yah beya yagek ggĕkin.

¹¹ Log mehĕti nedo Sisarea bevong mehĕ lĕo deyam in sa lob pevis belĕoĕho verup denare loĕ beggang sĕn sa nado loĕ lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nĕr vu sa bĕ, ‘Gena geving sir. Su kwam na ngahi!’ Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sĕnĕ deya ving sa behe ya malok ya Kornelius yi beggang. ¹³ Lob Kornelius nĕr vu he bĕ lĕ angĕr ti genare loĕ yi beggang ayo benĕr vu yi bĕ, ‘Gwevong mehĕ la dena Yopa bena denanĕr Simon sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Pita lo nam. ¹⁴ Og rĕk nanĕr gagek la vu hong, lob Anutu rĕk geĕo hong los hong alam pin nom vu yi jak gagek saga.’

¹⁵ Lob sa nahĕn nanĕr gagek vu sir, lob Anon Vabuung loĕ yam ggĕrin ayoj nebĕ sĕn loĕ yam ggĕrin hil muginsĕn lo. ¹⁶ Lob sa kwag vo Mehĕbĕp yi gagek ggĕkin, sĕn nĕr bĕ, ‘Jon neripek alam rak bĕl mu, gak Anon Vabuung rĕk doĕ nam gĕrin ham.’ ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehĕbĕp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yik vong Anon Vabuung vu sir nebĕ saga. Nebĕ saga lob sa su nebĕ re in bĕ segĕrin Anutu rĕ?”

¹⁸ Dengo Pita yi gagek saga, lob devuu hir gagek sagi ya gedĕo Anutu arĕ rak bedenĕr bĕ, “Oo mak Anutu yoh vu bĕ gĕrin alam-yu-ngwĕ ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsĕn.”

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deĕo Huk Rak Muginsĕn

¹⁹ Desis Stepan ggovek loĕ mĕm maggin bĕpata tĕk vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalĕt loĕ bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rĕk su denĕr Bengĕ Nivesa vu alam-yu-ngwĕ rĕ. Gak yĕ ya denenĕr vu alam Yuda mu. ²⁰ Loĕ sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyĕg bĕp Antiok bedenĕr gagek vu alam Grik ving. Denenĕr Mehĕbĕp Yesu yi Bengĕ Nivesa rangah vu sir, ²¹ lob Mehĕbĕp loĕ vu sir balam Grik ngahiseĕ devong ving medeggĕrin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem dengo gagek sagi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metĕk ya vu sir lob lĕ bĕ Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahĕ nivesa. Lom mĕm lev horek loĕ sir pin bĕ degurek Mehĕbĕp babu bekwaj bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehĕ nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwĕĕk ata.

Lob alam vu bĕpata deggĕrin sir medelok yam ving Mehĕbĕp yi alam. ²⁵ Lob mĕm Barnabas ya Tarsus in bĕ sero Saulus. ²⁶ Lob tĕk rak yi beĕo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam ngahiseĕ loĕ Anutu yi gagek. Lob mĕm yik alam Antiok saga detahi ggev rak Mehĕbĕp yi hur muginsĕn nebĕ Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahĕn denedo saga lob alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn vahi vu Yerusalem deluk medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arĕ nebĕ Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nĕr gagek rangah verup avi bĕ meyip bĕpata rĕk natĕk vu dob pin. Lob yi gagek saga anon rak loĕ mehĕ-los-bengĕ Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok dejoo gagek venuh bĕ degevong monĕ noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doĕ vu sir. Denevong yoh vu sir ti ti, gesu deneggulin rĕ. ³⁰ Lob devo monĕ saga vu Barnabas lu Saulus beluho deĕo yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediik Geduu Pita Ya Karabus*

¹ Loĕ buk saga mehĕ-los-bengĕ Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bĕ ngis sir. ² Lom nĕr vu yi alam-begĕ-yi bedeketĕv Jon ari Yakobus kwa rak paĕp bediik. ³ Lob lĕ bĕ alam Yuda ahĕj ving huk nipaya saga, lob nĕr vu yi ahĕvavu bedetung Pita luk ya karabus ving. Jom yi ahon loĕ Buk-ggĕksĕn-yi* yi buk ti, ⁴ betung yi loĕ ya nedo karabus, in kwa nevo bĕ Buk-ggĕksĕn-yi* yi buk pin govek na log mĕm geĕo menam bare alam Yuda

malaj. Nebë saga log tato alam-begö-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepkwë sir in.

⁵ Lob medo denegin Pita loḵ ḵarabus, rëḵ Anutu-yi-alam medo denejom rak in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angër Ti Ḷo Pita Vër In Ḷarabus

⁶ Deduu Pita rak sëng böp luu benedo ḵarabus gemëm Herot* vongin bë geḵo yi nam gageḵ monbuk. Alam-begö-yi luu denare veluung avi bedenegin, log deduu luu nemaj vetii Pita nema vahi vahi geneggëp loḵ luho vuheng atov bebuk vuheng rak.

⁷ Loḵ Mehöböp yi angër ti verup benikapiik jëh rak beggang ḵarabus saga ayo. Lob angër sis Pita kweben genër vu yi bë, “Kwedi jaḵ pevis!” Lob sëng luho vepul in Pita nema beto nedo. ⁸ Log angër nër vu yi bë, “Gwevëh hong ḵabi los gwetung hong suu nah!”

Pita vong nebë saga, lob angër nër ggökin bë, “Gejöp hong röpröp-ayöong-yi nah gegetamuin sa!”

⁹ Lob Pita vuu beggang ḵarabus ayo getamuin yi beya, rëḵ mu su rak ngaa sën angër vong vu yi agi ni bë yönon rë, gaḵ kuung bë maḵ neggëp melë pesepsën mu. ¹⁰ Luho deya, beya dekesuu alam-begö-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetöḵ ya reping aën sën deduḵ nah dobnë lo, lob reping saga yö tahinin yi in luho geluho to deya dobnë beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangër mehor bevuu Pita geya.

¹¹ Loḵ mëm Pita ḵenu loḵ yah lob nër bë, “O gwëbeng mëm serak ni rot bë Mehöböp vong yi angër yam ḵo sa vër loḵ Herot* nema, geloḵ ngaa pin sën alam Yuda kwaj nevo bë degevong vu sa lo.” ¹² Pita kwa vo nebë saga ggovek, log mëm ya meya Jon sën denenër arë ngwë nebë Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahiseḵë desupin sir rak beggang saga bemedo denejom rak. ¹³ Log Pita ya verup nare dobnë gepepa rak reping, lob hur avëh ti arë nebë Roda ya in bë tahinin. ¹⁴ Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot beḵenu pesöng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rë, gaḵ serög meyah beggang ayo benër vu sir bë, “Pita verup nare loḵ veluung avi!” ¹⁵ Rëḵ denër vu bë, “O! Maḵ genepesep!” Rëḵ pasang nër niwëëḵ bë, “Ma! Verup nare yönon rot!” Loḵ denër bë, “Om maḵ sagak kenu!” ¹⁶ Rëḵ Pita vare nepepa rak reping benare rot, loḵ mëm detahinin gedelë yi, lob delëḵ meḵenuj ya.

¹⁷ Loḵ Pita vong nema bë ayej nama, log mëm turin gageḵ pin sën Mehöböp ḵo yi vër in beggang ḵarabus beto meyom dob lo vu sir. Log nër ving bë, “Ham na nanër gageḵ sënë vu Mehöböp ari Yakobus losho hil arid sën Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnë, beya nyëg ngwë.

¹⁸ Log mëm rangah rak behes mala töḵ lob alam-begö-yi delëḵ anon beyö deneloḵ tepëḵ vu sir medenenër bë, “Pita ya tena?” ¹⁹ Lob Herot* vong yi alam-begö-yi ya denesero Pita, rëḵ ma gesu detöḵ vu yi rë. Lom mëm Herot* loḵ tepëḵ in alam-begö-yi lubeluu sën denegin Pita buk lo rot. Rëḵ ma lob nër bedesis sir medediik, log tum Herot* vuu distrik Yudea geluḵ meya nedo nyëg böp Sisarea.

Herot Diik Ya*

²⁰ Log Herot* ahë sengën böpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bë dena vu yi. Lob desemu gageḵ vu Blastus sën negin yi beggang los kupeḵ lo ggovek rë bë rëḵ dok vu sir, loḵ mëm desu vu mehö-los-bengö Herot* bë semu gageḵ saga gedemedo. Nij wëëḵ bë gevong nabë saga in denebago nos loḵ yi dob, gaḵ nabë nama, og rëḵ degeḵo nos vu tena?

²¹ Lob Herot* ggoojin buk ti rak, lob vunëḵ rak alam-los-bengöj hir tob vunëḵsën, gerak nedo alam-los-bengöj hir sëa benër gageḵ vu sir. ²² Lob alam saga detahi bedëḵo yi rak bë, “Aye nebë anutu ti nevengwëng! Gaḵ mehönnon og su denenër gageḵ nebë sagu rë!” ²³ Rëḵ Herot* su dahun arë vu sir genër bë degeḵo Anutu soḵek arë jaḵ rë, om Mehöböp yi angër vong bebebën gga ahë pevis mediik.

²⁴ Log Mehöböp yi gägek niwëek raḵ meyoh vu nyëg pin. ²⁵ Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mëm luho deyah medeya Antiok. Luho deḵo Jon sën arë ngwë nebë Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinarë Nyëmuḡinsën

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenër-gägek-rangahsën la, getatovaha la, medenedo. Sir sën arëj agi: Barnabas, geSimeon sën denenër arë ngwë nebë Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sën luho mehö-los-bengö Herot* derig loḵ ti lo ga, Saulus. ² Denedo loḵ buk ti lob sir sën Kerisi-yi-alam agi ayej ggërin nos medenedo, gemedo denejom raḵ vu Mehöböp. Lob Anon Vabuung nër vu sir bë, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jaḵ in huk sën sa tato luho in bë luho degevong lo.” ³ Lob ayej ggërin nos gedenejom raḵ ggökin, gemëm debë nemaj raḵ luho gedevong luho ya.

Luhu Denër Bengö Nivesa Ggëp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluḵ medeya Selusia mederaḵ yaḡ vu saga bedeggök loo medeya Kupros. ⁵ Luhu detök ya Salamis, lob luho denër Anutu yi gägek loḵ alam Yuda hir dub-supinsën-yi la. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo neya ving luho beneloḵ vu luho. ⁶ Lob lööho detetuu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belööho detök ya Papos. Lob lööho detök raḵ Yuda ti arë nebë Bar-Yesu. Yi mehö nerob alam los nevong yesëḵ lu ngaa aggagga, rëḵ nenër yi bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti. ⁷ Mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong huk vu kiap böp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi gägek begengo. ⁸ Rëḵ mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë loḵ Grik ayej nebë Elumas lo, nevong in bë gërin luho gekiap su gërin yi besepa dok Yesu. ⁹ Rëḵ Anon Vabuung loḵ ya meggërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala raḵ Elumas niwëek genër bë, ¹⁰ “Satan nalu hong! Genevong ayem vu gägek anon pin! Gägek kuungsën pin los gägek nipaya saga pup ayom ya! Genevong paya vu Mehöböp yi aggata nivesa pin! Maḵ su kwam nevo bë gwevuu na rë? ¹¹ Om gwengö! Gwëbeng Mehöböp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rëḵ gwelë nyëg rë gerëḵ gemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru loḵ, log ketul loḵ beya nesero mehönon sën denajom dok nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap böp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëk anon meranga nema in Mehöböp yi gägek.

Luhu Devong Huk Ggëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yaḡ ḵo sir ya Perga ggëp distrik Pampulia, rëḵ Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detök ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsën-yi* lob deloḵ ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham gägek la neggëp in bë bo niwëek dok alam ayoj, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema raḵ bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu menëḵo yi raḵ lo, ham gwengö rë! ¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë loḵ dob Ejep wirek, lok mëm Anutu ggooin sir raḵ bevong bengahijsekë loḵ, loḵ tum ḵo sir vër in nyëg saga raḵ niwëek. ¹⁸ Lob jom yi ahon loḵ nyëg-yumeris genegin sir yoh vu ta mehödahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam yu nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo loḵ yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev raḵ in bë degegin sir. Rot Beverup loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bē gevong mehō-los-bengō ti in gegin sir, lob Anutu vong Saulus sēn Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehō-los-bengō menedo yoh vu ta mehōdahis luu. ²² Rēk mēm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehō-los-bengō loḵ yah ben. Tateḵin Davit vu sir bē, ‘Sehooiin Yese nalu Davit raḵ ggovek. Sahēg ving yi vorot, in rēk tamuın sa gāgek.’ ²³ Anutu vong yoh vu sēn nēr wirek bē rēk gevong lo, lob anon raḵ. Vong Davit* yi mewis ti sēn Yesu verup vu Israel in bē geḵo hil vēr in hil ngāa nipaya nyēvewen. ²⁴ Yesu yō nahēn, log Jon mugin benēr gāgek rangah vu alam Israel pin bē degērin sir vu hir ngāa nipaya gedėjipek bēl. ²⁵ Lob dus raḵ in bē Jon yi huk govek na, lob nēr bē, ‘Ham kuung bē sa re? Sa su mehō sēn ham negin lo rē. Om ham gwengō rē! Mehōti sēn rēk tamuın sa menam, og sa su mehō nig vesa yohvu in bē sa natu yi hur ti meḵevelekin vaha suu rē.’

²⁶ Arig lo, ham sēn Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwē vahi sēn ham nehōneng in Anutu lo, og Anutu vong gāgek sēnē yam vu hil pin in bē geḵo hil vēr in hil ngāa nipaya nyēvewen. ²⁷ Alam sēn denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su derak Yesu sagi ni nivesa rē, gesu detōḵ raḵ alam-denenēr-gāgek-rangahsēn hir gāgek sēn denenēr loḵ Buk-sewahsēn-yi* pin lo degwa rē. Om dejoo yi gāgek bē nadiiḵ, lom gāgek sēn alam-denenēr-gāgek-rangahsēn denenēr wirek lo anon raḵ. ²⁸ Su delē bē vong ngāa ti paya in bē dengis yi rē, rēk detahi niwēēk vu Pilatus bē ngis yi menadiiḵ. ²⁹ Devong yoh vu ngāa pin sēn alam-denenēr-gāgek-rangahsēn dekevu wirek meneggēp loḵ Anutu-yi-kapiya lo, banon raḵ ggovek ya. Log deḵo yi vēr vu kelepeḵo* beya debē yi ya bedub. ³⁰ Rēk Anutu vong bekedi raḵ yah vu bedub ggōkin. ³¹ Kedi raḵ vu bedub, lob tato yi vu alam sēn denesepa yi vu Galilea wirek gederak medeya Yerusalem ving yi lo. Lob gwēbeng alam saga sēn medo denenēr yi gāgek rangah vu mehōnon.

³² Lob he yam in bē nanēr yi Bengō Nivesa vu ham nabē ngāa sagi sēn wirek Anutu nēr vu hil ḵenud lo bē rēk gevong lo, ³³ saga gwēbeng Anutu vong banon raḵ vu hir mewis lo sēn hil agi ggovek ya. Saga nebē vong meYesu kedi raḵ yoh vu gāgek sēn neggēp lok Saam netu luu lo bē:

‘Sa nalug hong. Sa haḵo hong gwēbeng!’

³⁴ Log nēr wirek bē rēk gevong bekedi jaḵ nah vu bedub, gesu yoh vu bē rēk gēp mepetar na rē, in Anutu nēr bē:

‘Sēḵ gevong ngāa nivesa vesa pin sēn wirek senēr bē sēḵ gevong vu Davit lo vu ham yōnon.’

³⁵ Log tateḵin gāgek sēnē raḵ gāgek ngwē sēn nebē:

‘Su rēḵ gwevu hong mehō vabuung mepetar na rē.’

³⁶ Hil arak ni bē Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa beberup lok buk sēn diiḵ lo. Lob delev yi beya neggēp ving ama lo bu lo bemēm petar ya yōnon. ³⁷ Gaḵ mehō sēn Anutu vong mekedi raḵ lo, og saga su petar ya rē. ³⁸ Om arig lo, sa bē ham jaḵ ni, om sēn he nanēr gāgek rangah vu ham bē: Mehō saga sēn yoh vu bē kevoh ham ngāa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bē rēḵ kevoh ham ngāa nipaya na genanēr nabē ham alam yohvu rē. Rēḵ mehō saga sēn mēm yoh vu bē kevoh alam pin sēn ayoj na timu vu yi lo hir ngāa nipaya pin na, genanēr sir nabē sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebē saga, om ham gwēgin ham! In ngāa sēn alam-denenēr-gāgek-rangahsēn denenēr wirek lo su natōḵ vu ham. Sēn nebē:

⁴¹ ‘Ham sēn nenēr gāgek pelēsēn, ham gwelē!

Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!

In sa hevong huk ti loḵ ham buk sēn ham nedo-ē,

rēḵ mu nabē mehōti nanēr sagi vu ham,

og ham su rēḵ gwevong geving yi gāgek rē!’ ”

⁴² Ggovek log Paulus luho Barnabas bē geto denah dobnē, lob alam saga denēr vu luho bē luho nom denanēr gāgek sagi doḵ Buk-sewahsēn-yi* ngwē tamusēn gōk nahin.

⁴³ Log deketëkin sir, loḵ alam Yuda ngahiseḵë losho alam-yu-ngwë sën deggërin ayoj medenejom raḵ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loḵ sir bë nij wëëk bedegevong geving Anutu yi semusemu sën nevong vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewahsën-yi* ngwëgu, lob alam vu nyëḡ saga pin yam desupin sir in bë degengo Anutu yi gägek. ⁴⁵ Rëḵ alam Yuda delë alam ngahiseḵë yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi gägek pin bedenër gägek nipaya raḵ. ⁴⁶ Nebë saga lom Paulus lu Barnabas denër yah niwëëk ata bë, “Yönon! Huk neggëp vu aluu bë alu gaḵo Anutu yi gägek sënë nam vu ham namugin. Rëḵ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bë ham su yoh vu bë rëḵ medo malamin-tumsën degwata rë. Om ham gwengo rë! Alu rëḵ peggin he nah benanër vu alam-yu-ngwë sënë. ⁴⁷ In Mehöböp nër vu he bë: ‘Sa hevong hong in genatu alam-yu-ngwë hir rangah, megedoḵ vu sir noh vu dob pin megweḵo sir nom vu sa.’ ”

⁴⁸ Alam-yu-ngwë saga denḡo yi gägek, lob ahëḡ nivesa rot in Mehöböp yi gägek, galam pin sën Anutu yö ggooin sir raḵ bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata lo devong ving. ⁴⁹ Lob Mehöböp yi gägek saga ya meyoh vu nyëḡ saga pin. ⁵⁰ Rëḵ alam Yuda deloḵ avëh los arëḡ sën denejom raḵ ving sir lo la ahëḡ, gedeloḵ ggev maluh vu nyëḡ sagu la ahëḡ ving bë nij tebö in Paulus lu Barnabas gedegetii luho na in hir nyëḡ.

⁵¹ Lob luho detetëhin kebus in vahaj in bë tato hir huk nipaya sën rëḵ gëp degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sën denḡo Yesu yi gägek ggëp Antiok medevong ving lo, ahëḡ nivesa rot gemëm Anon Vabuung luḵ yam ggërin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebë sën Antiok lo. Luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi bedenër Bengö Nivesa rangah. Luho denër nivesa, lob alam Yuda los alam Grik yu böpata devong ving. ² Rëḵ alam Yuda vahi su devong ving rë, lob deloḵ alam dahis ahëḡ bedenër gägek nipaya raḵ Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu Ikonium gesu deneggöneng rë. Gaḵ luho nijwëëk medenër Mehöböp yi gägek rangah, lob Mehöböp vong niwëëk loḵ luho nemaj, beluho devong ngaa böp böp los huk aggagga in bë tato vu alam nabë gägek semusemu sën denenër lo yönon. ⁴ Rëḵ alam nyëḡ saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarë luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bë degevang paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bë dengis luho jaḵ gelong beluho denadiik. ⁶ Rëḵ luho denḡo, lob deveya medeya distrik ngwë arë nebë Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sën denedo dus vu nyëḡ böp luu saga. ⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su neggee meneya rë, in ata ko yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër gägek, lob Paulus gët yi niwëëk geraḵ ni bë ayo neya timu beyoh vu bë nivesa jaḵ. ¹⁰ Lob nër ya niwëëk bë, “Kwedi jaḵ begebare!” Lob mehö sënë kedi raḵ pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahiseḵë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi loḵ ayej Lukaonia nebë, “Anutu luu depöö mehönon raḵ bedeloḵ yam vu hil!” ¹² Bedenër Barnabas bë hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenër gägek, om denër yi bë hir anutu-kuungsën Hermes. ¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëḡ böp sagu nenga, lob Seyus yi mehö-neḵo-seriveng vunëḵ vu burmakau nalu maluh la raḵ sesik beḵo meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Loḵ sinarë Barnabas lu Paulus denḡo gägek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir röpröp, geluho deserög bedeya deloḵ ya alam vuheng atov bedetahi bë, ¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bë

gwevong va? Aluu mehōnon meris mu nebē ham! Alu bē nanēr Bengō Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngāa kuungsēn saga na geham peggirin ham nom vu Anutu sēn mala-tumsēn degwa. Sēn tung dob los yāgēk geloo los ngāa pin sēn nedo loḵ lo. ¹⁶ Yōnon, wirek Anutu lē mehōnon mu, gedevong ngāa pin yoh vu yō kwaj. ¹⁷ Rēḵ su vun yi rot in bē ham dugin yi rē. Gaḵ nevong ngāa nivesa vesa vu ham mehōnon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon neloḵ loḵ yi buk nirōp. Nevong nos vu ham nebē saga, lob vong beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devong gāgēk sagi bedenare saheng saheng rot in bē degērin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Raḵ Gelōng

¹⁹ Loḵ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloḵ alam saga ahēj, lob ahēj sengēn bedetengwa Paulus raḵ gelōng. Dekuung bē diiḵ ya, lom dedadii to meya dobnē. ²⁰ Lom alam sēn denevong ving lo yam detetup yi, rēḵ kedi raḵ beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denēr Bengō Nivesa rangah vu nyēg sagu, lob alam ngahiseḵē detu Yesu yi hur. Saga ggovek loḵ luho deyah Lustra los Ikonium, medetōḵ yah Antiok vu distrik Pisidia ggōkin, ²² bedevo niwēēk loḵ Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horek vu sir bē, “Ham ngo ayomin na timu vu Kerisi niwēēk bemedo. Hil bē adoḵ na Anutu-yi-nyēg, rēḵ mu hil gaḵo maggin namugin rē.”

²³ Lob luho deggooin alam la raḵ yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggērin nos gedejom raḵ in sir medetung sir loḵ ya Mehōbōp sēn ayoj neya timu vu yi ggovek lo nema in bē gegin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwē Sēn Neggēp Suria Lo

²⁴ Ggovek ya saga log luho deyoh ya distrik Pisidia medetōḵ yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denēr Anutu yi gāgēk rangah ggēp Perga. Ggovek, log luho deluḵ medeya Atalia. ²⁶ Loḵ tum luho derak yaḡ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yiḵ Antiok saga sēn wirek alam detung luho loḵ Anutu nema in bē gegin luho geluho na degevong yi huk sēn luho denevong rot begwēbeng agi. ²⁷ Log luho detōḵ yah Antiok lom mēm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngāa pin sēn Anutu nevong vu luho lo rangah, gedenēr bē Anutu tatekin aggata vu alam-yu-ngwē bedeyoh vu bē ayoj na timu vu Yesu geving. ²⁸ Lob luho denedo buk ngahiseḵē ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsēn Ggēp Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluḵ medeya Antiok bedenēr gāgēk vu arij lo bē, “Nabē ham su sepa doḵ Moses yi horek begwerah* navimin rē, og Anutu su rēḵ geḵo ham nah rē!” ² Denēr nebē sēnē, lob Paulus lu Barnabas ahēj sengēn rot vu sir bedevo gāgēk raḵ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggooin Paulus lu Barnabas raḵ, galam la ving, in bē dejak medena Yerusalem bedebengwēng jaḵ gāgēk rahsēn* navij geving sinarē nyēdahis losho alam ggev.

³ Devong sir ya, lob ya deyoh aggata sēn neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenēr bengō vu Kerisi-yi-alam vu beggang-bu mahen mahen pin loḵ distrik luu saga bē alam dahis deggērin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahēj nivesa in.

⁴ Lob ya detōḵ ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarē, galam ggev, deko sir raḵ. Lob Paulus lu Barnabas denēr ngāa pin sēn Anutu vong vu luho lo vu sir. ⁵ Rēḵ alam Parisai* la sēn ayoj neya timu vu Yesu lo dekedi medenēr yah bē, “Ham gwerah* navij, geham nanēr vu sir nabē desepa doḵ Moses yi Horek geving, og mēm!”

⁶ Nebē saga lob sinarē nyēdahis losho alam ggev desupin sir in bē debengwēng jak medegero. ⁷ Medo denesap sir raḵ gāgēk hus adingseḵē, loḵ mēm Pita kedi menēr bē, “Arij lo! Ham raḵ ni bē wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggoooin sa raḵ in bē sa nanēr

Bengö Nivesa vu alam dahis in degengo bedevong geving. ⁸ Anutu rak mehönön pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebë sën vo vu hil lo, in bë tato nabë nelë sir nivesa. ⁹ Su vong huk ti vu hil gevong huk agga ngwë vu sir rë. Gaḵ ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek rak. ¹⁰ Ma ham bë seggi Anutu in va? Sën ham bë gwebë ngaa maggin saga jaḵ Kerisi-yi-alam kwaj-ë! Gaḵ yik hil los hil kenud lo su ayoh vu bë kerë horek sagi geving rë. ¹¹ Gaḵ hil nehevong ving bë Anutu neḵo hil yah vu yi rak Mehöböp Yesu yi semusemu, lob yik neḵo alam saga yah nebë saga ving.” ¹² Pita nër bë sënë, lob alam supinsën pin ayej ma, gedebë nengaj in Barnabas luho Paulus hir gagek sën luho deneturin ngaa böp aggagga pin bë Anutu vo niwëek vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwë lo.

¹³ Luho denër ggovek log Yakobus kedi menër bë, “Arig lo, ham gwengo sa gagek rë! ¹⁴ Simon nër vu ham bë Anutu yam vu alam-yu-ngwë muginsën nebë sënë in gooin sir vahi jaḵ bedenatu yi alam. ¹⁵ Lob alam-denenër-gagek-rangahsën yik denër gagek timu nebë sënë. Sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

¹⁶ ‘Nahub rëḵ sëḵ nam,

lob Davit yi dub sën tamang meto nedo lo, saga sëḵ dev jaḵ nah gökin.

Yi ngaa pin sën petar ya lo, saga sëḵ bo mewis doḵ nah,

berëḵ medo nabë sën muginsën.

¹⁷⁻¹⁸ In mehönön vahi rëḵ desero Mehöböp.

Alam-yu-ngwë sën sengo hooïn sir rak in bë denatu sa ngaa lo pin.

Mehöböp sën vong begagek agi toḵ yam rangah wirek lo,

lob nër nebë sënë vu hil.’ ”

¹⁹ Log nër ving bë, “Om sa kwag nevo bë hil su abo horek ngahiseḵë medeginengin alam-yu-ngwë sën deneggërin sir medeyam vu Anutu lo. ²⁰ Gaḵ mëm hil ḵevu ḵapiya ti na vu sir nabë su dega reggu sën alam denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu degevong baggëb, log su dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij ḵök. ²¹ Gaḵ hil ngo arak ni bë mehönön denedo yoh vu nyëḡ pin medenër Moses yi horek loḵ dub-supinsën-yi yoh vu Buk-sewahsën-yi* pin rot Beverup gwëbeng.

Dekevu Ḵapiya Ya Vu Alam-yu-ngwë Sën Denevong Ving Lo

²² Lob sinarë losho alam ggev geKerisi-yi-alam pin dejoo gagek, log deggoin hir mehö luu rak in bë luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggoin Yudas sën arë ngwë nebë Barsabas geSilas, sën luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom dekevu ḵapiya bedevo loḵ luho nemaj. Dekevu nebë:

He sinarë los alam ggev sën ham arimin lo he.

He ḵevu ḵapiya dus ti sagi yök vu he arimin lo ham sën ham alam-yu-ngwë vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hango bë he alam la deyök bedenër horek ngahiseḵë vu ham bedevong ham ayomin maggin rak geham kwamin neketul loḵ. Rëḵ he su anër vu sir bë degevong nabë saga rë. ²⁵ He hango gagek sagi, lob mëm he ayomin timu, gehe joo gagek ggovek gemëm he hooïn arimin luu sënë rak behevong luho deneyök vu ham ving he arimin luu sën he ahëmin ving luho pangsën lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggöneng in navij bë rëḵ malaj nama jaḵ sën denëḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi arë rak agi rë.

²⁷ Nebë sënë, lob he hevong Yudas lu Silas deyök ving luho in bë mëm luho denanër gagek sagi jaḵ avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuung nër vu he, behe joo gagek bë he su getung horek ngahiseḵë bedeginengin ham. Gaḵ yik horek sagi sën mëm ham sepa doḵ. ²⁹ Ham su gwa reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, geham su gwa reggu nij ḵök, geham su gwa reggu sën deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong baggëb. Nabë ham gwëgin ham besu gwevong ngaa pin sagi rë, og rëḵ nivesa rot.

Gagek ggovek saga.

Anutu geving ham begeving he.

³⁰ Ggovek, log mēm Kerisi-yi-alam devong sir medeluk medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggëp sagu, log devo kapiya vu sir. ³¹ Detevin kapiya, lob kwaj vesa in gagek nivesa sën neggëp lo kapiya lo vo niwëek vu sir. ³² Lob alam-denenër-gagek-rangahsën luu sën Yudas lu Silas lo, denër gagek ngahisekë vu sir, bedevo niwëek vu sir bedegadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggëp Antiok ggovek, lo k tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluho deyah medeya vu alam sën devong luho ya lo. ³⁴ [Rëk Silas yö vong yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehönön medenenër Mehöböp yi Bengö Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek lo Paulus nër vu Barnabas bë, “Alu anah mana galë arid lo vu nyëg pin rë, sën wirek alu anër Mehöböp yi gagek vu sir lo. In alu aja k ni nabë denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bë geko Jon na geving luho. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo. ³⁸ Rëk Paulus nër bë, “Mehö sagi sën wirek vuu aluu ggëp Pampulia gesu yam huk ving aluu rë lo, om alu su ga ko yi na geving!” ³⁹ Lob luho denër sir rot, lom devasuh sir beBarnabas ko Markus beluho derak yag bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketag vu Mehöböp bë yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya. ⁴¹ Luho ya deko lo k distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwëek lo k Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arë nebë Timoti. Yuda avëh ti sën ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamak Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenër Timoti bë mehö nivesa. ³ Paulus ahë ving Timoti bë na geving yi, lob ko yi merah* navi. In kwa vo bë alam Yuda sën denedo agu, lob vong nebë sënë in derak ni bë Timoti ama Grik, om rëk dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggang-bu ngahisekë, lob denevong gagek sën sinarë los ggev dejoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenër vu sir bë desepa dok. ⁵ Lob mēm Kerisi-yi-alam devong ving niwëek ata, log alam denelok yam ving sir yoh vu buk, besir ngahisekë nerak.

Paulus Lë Alam Masedonia Ti Lok Pesepsën

⁶ Devongin bë dena distrik Asia* rëk Anon Vabuung nërin sir bë su dena denanër Anutu yi gagek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deko lo k distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup lo k distrik Musia hir den atov, lom kwaj nevo bë dedok na distrik Bitunia, rëk Yesu yi Anon Vabuung nërin sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lë ngaa nebë pesepsën lo k buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bë, “Gegök loo megenam distrik Masedonia megedok vu he!” ¹⁰ Paulus lë ngaa saga ggovek, log he pevis benesero yag in bë aja k mana loo vahi distrik Masedonia, in he rak ni bë Anutu tahi he in bë he na nanër Bengö Nivesa vu alam sagu.

Ludia Ggerin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avëh Ti

¹¹ Lob he rak yag vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sën alam Rom yam denedo lo k benyëg böpata kesuu beggang-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyëg saga. ¹³ Log Buk-sewahsën-yi* lob he heto mayoh bël nenga sën neggëp dus vu beggang agi aggata avi, behe ya matok vu nyëg len teka sën alam Yuda denesupin sir medenejom rak lo k lo. Lob he tok rak avëh la gedesupin sir medenedo bël saga nenga, lob he heto nado ving sir manër gagek rangah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avëh ti arë nebë Ludia ngo he gagek sagi. Avëh sënë nevonng huk monë yi rak tob mala sagap, geyö nejom rak vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gagek lob Mehöböp ggërin ayo gebë nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bël ggovek loḵ nër bë, “Bë ham gwelë nabë sayog neya timu vu Mehöböp yönon, og ham dok nam medo sa beggang.” Jij he niwëek ata nebë sënë, lob he su ayoh vu bë keyëh aye rë.

Paulus Luho Silas Deya Karabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwë lob tum he tetuu aggata maya nyëg jomraksën-yi, loḵ hur avëh ti töḵ vu he loḵ aggata. Mehöti bago avëh sënë tu yi ngaa meris, lob yi avëh sënë yutöksën benenër gagek vunsën rangah. Lom avëh sagi ala neḵo monë böpata rak yi huk yutöksën sënë. ¹⁷ Lob avëh sagi sepa he los Paulus metahi bë, “Anutu vavunë yi alam sënë yönon rot! Denenër aggata sën Anutu geko mehönön nah lo tato vu hil!” ¹⁸ Avëh sënë nevonng nebë sënë rak buk, lob Paulus ni tebö rak, lom ggërin menër vu memö nipaya bë, “Senër rak Yesu Kerisi arë niwëek vu hong bë gedëin avëh sënë gegena!” Lob pevis bememö lëin avëh geto meya.

¹⁹ Lom avëh sagi ala lo pin delë bë hir bagosën degwa to meya, lob dejom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Deḵo luho ya vu kiap log denër bë, “Alam Yuda luu sënë deyam in bë degevonng bebegö berup dok hil nyëg. ²¹ In denenër bë hil sepa dok horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevonng ma sepa dok rë lo.” ²² Lob alam pin deloḵ vu sir medenër gagek rak luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nër bedeveek luho rak beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detung luho loḵ ya karabus gedenër niwëek vu mehö negin beggang karabus bë gegin luho nivesa. ²⁴ Mehö saga ngo gagek niwëek sënë, lob tung luho loḵ ya beggang karabus ayo peggo, gedevingin luho vahaj ahon rak ngadoheng.

²⁵ Log buk vuheng rak lob Paulus lu Silas medo denejom rak los denevonng raro vu Anutu, galam karabus pin medo denengo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee rak beggang karabus los mudeng pin, lob reping pin tahinin avuti, gesëng puh in alam karabus pin. ²⁷ Lob mehö negin karabus kedi melë bë reping pin tahinin, lom kuung bë alam karabus to deya pin, lom tur yi paëp-yu-anil in bë yö tetev yi benadiik. ²⁸ Rëḵ Paulus tahi niwëek ya vu bë, “Su gebasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö negin karabus tahi bedëḵo ram yam. Log serög meluḵ ya karabus ayo, rëḵ neggöneng rot genelëḵ, lob petev meneggëp loḵ Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnë genër bë, “Mehö böp luho! Sa gevonng nabë va in Anutu geko sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denër vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rëḵ Anutu geko hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mëm luho detatekin Mehöböp yi gagek rangah vu losho yi alam sën deneggëp loḵ yi beggang lo. ³³ Lob buk vuheng rak rëḵ ḵo luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël loḵ yik buk saga. ³⁴ Log ḵo luho loḵ yah yi beggang ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devonng ahëvavu la ya medenër bë, “Ham gwëḵo mehö luu saga vër in karabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehö negin karabus yah menër gagek sënë vu Paulus bë, “Kiap devonng gagek yam bë melu nah. Om melu dëin beggang karabus na gemelu na los gagek nahub.” ³⁷ Rëḵ Paulus nër vu sir bë, “Aluu alam Rom, rëḵ alu su hevong ngaa nipaya ti in bë degetung aluu duk na karabus rë. Gaḵ yö desis aluu meris mu rak alam pin malaj gedetung aluu yam karabus. Log gwëbeng maḵ bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yö denam medegeli aluu geto menah dobnë.”

³⁸ Lob ahëvavu deḵo gagek sënë meyah denër vu kiap lo, lob kiap dengo bë luho alam Rom yönon, lom deggöneng rot. ³⁹ Lob ya denër gagek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnë. Log denër vu luho bë luho degevuuy nyëg sënë gedena. ⁴⁰ Lob luho

to deya in beggang karabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelë Kerisi-yi-alam bedenër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bë Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rak meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyëg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sën alam Yuda hir dub-supinsën-yi ti nedo lo. ² Lob Paulus vong ggökin yah nebë sën nevong yoh vu nyëg lo. Loḵ ya dub-supinsën-yi ving alam Yuda loḵ Buk-sewahsën-yi* metateḵin Anutu-yi-ḵapiya yoh vu soda löö vu sir. ³ Nër Anutu yi gagek degwa tato getateḵin vu sir bë Anutu yö joo gagek ggovek ya bë Kerisi duk nam dob beḡoḵo ḡerus menadiiḵ, gekedi jaḵ nah gökin. Log nër bë, “Yesu sën senër bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggöoin rak in bë ḡoḵo hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën denḡo yi gagek lo la degḡerin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rak vu Anutu lo yu böpata detamuin luho. Lob avëh los bengöj-ggoreksën ngahiseḡë devong nebë sënë ving. ⁵ Rëḡ alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debaḡo alam sën nijpaya beyuj-lul-ḡöḡ lo la ggëp telig, gedesupin mehönön ngahiseḡë rot beya deloḡ alam beggang saga ahëj, bahëj sengën rak bededun böpata verup. Ya degḡerin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bë deḡoḵo luho geto dena dobnë vu alam. ⁶ Rëḡ su detoḡ vu luho rë, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnë bedeḡo sir ya denare loḵ kaunsor malaj, log detahi böpata bë, “Alam sën denelöḡ alam ahëj yoh vu nyëg pin bë deḡevong paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ë. ⁷ Lob Yason sënë ḡo sir loḵ ya yi beggang. Alam saga sën denekeyëh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenër bë mehö-los-bengö ngwë nedo arë nebë Yesu.” ⁸ Kaunsor losho alam pin denḡo gagek sënë lob newaj rak. ⁹ Lob denër beYason losho yi alam debaḡo sir, gedenër vu sir bë deḡegin Paulus luho Silas nivesa in su deḡevong beḡoḵo berup. Log delëin sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

¹⁰ Loḵ pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya loḵ buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho deloḡ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Lob alam Yuda sën denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deḡo Anutu yi gagek rak mahëj ving. Detevin Anutu-yi-ḵapiya yoh vu buk in bë deḡaḵ ni nabë luho denenër gagek anon ma ma. ¹² Lob alam Yuda ngahiseḡë losho alam Grik los bengöj-ggoreksën vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavëh.

¹³ Ggovek loḵ alam Yuda vu Tesalonika denḡo Paulus bengö bë nenër Anutu yi gagek ggëp Beroya. Lob deya nyëg sagu, medetetuhin alam sagu in bë ahëj sengën jaḵ vu Paulus losho alam sën denesepa yi lo. ¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonë, geSilas lu Timoti denedo Beroya. ¹⁵ Lob alam sën deḡo Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedeneyah, lom deḡo gagek meyah denër vu Silas lu Timoti bë luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nër Gagek Ggëp Atens

¹⁶ Paulus medo neḡin luho ggëp Atens, loḵ lë alam nyëg sagu bë denesepa loḵ hir anutu-kuungsën ngahiseḡë rot, lob ayo maggin rot. ¹⁷ Lob loḵ ya dub-supinsën-yi belosho alam Yuda denesap sir rak gagek. Log nevengwëng ving alam-yu-ngwë sën denejom rak ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenër gagek vu alam pin sën yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denër bë, “Mehö gagek jeggin jeggin saga bë nanër gagek re?” Lob

sir la denër bē, “Maḵ bē nanēr alam nyëḡ la hir anutu!” Nēr bē sēnē in Paulus nēr gageḵ rak Yesu los kediraksēn.

¹⁹ Lom deḵo Paulus ya hir beggāḡ kaunsor ggēp Ḷedu Ares medelok tepēḵ in yi bē, “Yoh vu bē he gāngo gageḵ mewis sēn genenēr agi lo degwa? ²⁰ He hango hong gageḵ rēḵ yō agga ti, om he hevongin bē gāngo gageḵ sagi los degwa!” ²¹ In yīḵ alam Atens sogek ving alam nyëḡ ngwē sēn yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwē rē. Gak denedo in bē degengo gageḵ mewis medebengwēḡ ḵaḵ mu.

²² Lob Paulus nare loḵ kaunsor vu Ḷedu Ares vuheng atov genēr bē, “Ham alam Atens! Seraḵ ham nimin bē ham kwamin vō anutu pin menegin sir nivesa. ²³ Lob sa haḵo lok nyëḡ mehalē ham jepō sēn ham netung in bē ham najom ḵaḵ vu sir lo. Lom sa halē jepō ti geham kwevu gageḵ raḵ neggēp nebē ‘Anutu sēn hil duḡin lo yiyi’. Om anutu sēn ham duḡin rēḵ ham nejom raḵ meris mu vu yi lo, sēn gwēbeng sa bē nanēr yi gageḵ vu ham.

²⁴ Anutu sēn tung dob los ngaa aggagga pin sēn denedo loḵ lo, og Anutu saga sēn yi Mehōbōp sēn tu yaḡek los dob ala. Rēḵ su nedo loḵ dub sēn mehōnon denelev raḵ nemaj lo rē. ²⁵ Mehōnon su deyoh vu bē dedok vu yi rē, in su neraḵ vu in ngaa ti rē. Gaḵ yō vong bemehōnon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁶ Lob vong bemehōnon pin depum raḵ degwa timu bedeyoh vu nyëḡ pin vu dob, geyō tung hir buk los den atov pin vorot. ²⁷ Nevong ngaa nebē saga in bē mehōnon pin kwaj bo Anutu gēp ayoj. Genabē desero yi, og rēḵ denatōḵ ḵaḵ yi, in su nedo ading in hil rē. ²⁸ Gaḵ hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raḵ yi timu. Nebē sēn ham alam kwaj bōp la denenēr bē, ‘Hil degwa yi yōnon!’ lo. ²⁹ Om nabē hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabē Anutu ni nebē ngaa sēn mehōnon denesemu raḵ goor ma seriva ma ḡelōḡ lo rē. ³⁰ Wirek sēn mehōnon duḡin Anutu lo, og Anutu yō lē ggovek ya rēḵ su kevoh sir ya rē. Rēḵ gwēbeng og nēr niwēēḵ vu mehōnon pin vu dob bē degērin sir. ³¹ Log yō ggooin buk ti raḵ vorot in bē gengo mehōnon pin hir gageḵ mebo nyēvewen vu sir nirōp. Lob yō ggooin mehōti raḵ in huk sagi, gevong yi mekedi raḵ yah vu bedub in bē tato vu hil nabē yīḵ mehō lo sagi.”

³² Alam lo denḡo gageḵ bē alam-diiksēn dekedī ḵaḵ nah vu bedub, lob vahi denōp raḵ yi, rēḵ vahi denēr bē, “Nahub rēḵ genanēr gageḵ sēnē ḡōkin nah vu he behe gāngo!” ³³ Denēr ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rēḵ mu alam ti ti deggērin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arē nebē Dionusius sēn kaunsor Ḷedu Ares ti, log avēh ti arē nebē Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggēp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob tōḵ vu Yuda ti arē nebē Akwila geyi nyëḡ Pontus. Luho venē Priskila yō sōb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehō-los-bengō Klaudius yō tii alam Yuda pin bē degevu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yīḵ löōho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sēl beggāḡ-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsēn-yi pin menenēr vu alam Yuda los alam Grik bē ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Loḵ Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mēm Paulus nenēr gageḵ yoh vu buk pin vu alam. Nēr gageḵ niwēēḵ vu alam Yuda bē Yesu yīḵ yi Mehō sēn Anutu ggooin raḵ in bē ḡeḵo hil nah lo. ⁶ Rēḵ dekeyēh yi gageḵ gedenēr pelē raḵ yi, lob Paulus tetēhin kebus to in yi tob log nēr vu sir bē, “Bē ham malamin nama, og yō degwa vu ham, su sa ngaa rē. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwē.” ⁷ Lob lēēin dub-supinsēn-yi geto meya meraḵ ya alam-yu-ngwē ti arē nebē Titius Yustus yi beggāḡ benedo ving yi. Mehō sēnē yi mehō nejom raḵ vu Anutu, lob yi beggāḡ nedo dus vu Yuda hir dub-supinsēn-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsēn-yi ala arē nebē Krispus, lob loḡho yi alam deggērin sir bayoj ya timu vu Mehōbōp. Galam Korint ngahiseḵē denḡo Paulus aye medevong ving bederipeḵ bēl.

⁹ Log buk ti lob Paulus lë ngaa ti nebë pesepsën geMehöböp nër vu yi bë, “Su gegöneng! Gak hongek genanër gagek rangah! Su genajom hong ahon! ¹⁰ Sa nado ving hong, om mehöti su rëk ngis hong rë, in alam ngahisekë vu nyëg böp sënë rëk denatu salam.”

¹¹ Lom mëm Paulus nedo Korint metatekin Anutu yi gagek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rëk nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap böp, lob loḵ buk saga alam Yuda denër gagek revuh ti gedeko Paulus ya gagek ggëp beggang-gagek-yi, ¹³ gedenër gagek tetuhinsën rak yi bë, “Mehö sagi netahu alam bë denajom jak vu Anutu og desepa doḵ aggata ngwë medekeyëh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bë nanër gagek nah, rëk Galio nër vu alam Yuda mugin bë, “Ham alam Yuda, nabë gagek nipaya sogek ma, ngaa nipaya ti neggëp vu mehö sënë yönon, og yoh vu bë mëm sa gango ham los ham gagek. ¹⁵ Gak nabë ham yam loḵ tepëḵ in sa in gagek meris meris ma, rak ham ngo ham degwa la, ma rak ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nöḵ gëp! Ham ngo semu! Sa nig lël bë sa su gango gagek in ngaa nabë sënë!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnë.

¹⁷ Nebë saga, lob tum alam Yuda deggërin yah beyö dejom hir dub-supinsën-yi ala ti arë nebë Sostenes ahon, bedeveek yi loḵ beggang-gagek-yi mala. Rëk Galio su nër gagek ti rak sir rë.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rë, loḵ jom Kerisi-yi-alam nemaj gerak ya yag in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lööho detök ya Senkria, lob mëm Paulus keping yu viis in buk yah verup loḵ buk sën aye ggërin yi neggëp Anutu mala wirek lo bë su rëk keping yu rë lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyëg sënë, geyö ti luḵ ya dub-supinsën-yi ayo menër gagek vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denër vu yi bë medo buk la geving sir rë, rëk su sepa loḵ ayej rë. ²¹ Gak jom nemaj gesemu gagek vu sir bë, “Nabë Anutu su nanërin sa rë, og sëḵ nom berup vu ham buk ngwë gökin.” Log rak ya yag ti ggëp Epesus meya. ²² Yag ya meya nedo Sisarea, lob Paulus rak ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mëm luḵ meyah Antiok.

Paulus Neḵo Loḵ Nyëḵ Netu Beron Löö

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi rak vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyëḵ mahen mahen pin meya nevo gadu loḵ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nër Yesu Bengö Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arë nebë Apolos. Sën yi mehö-vengwëngsën-yi, geyö rak Anutu-yi-ḵapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loḵ Mehöböp yi aggata yö wirek vorot, gak Yesu og su rak ni rë. Rëḵ ayo niwëëḵ in bë nanër bengö rangah, lob nër niröp rot vu sir. Gak mëm Jon og mëm lë yi buk sën neripek alam rak bëḵ lo rak mala, ²⁶ om mëm mehö saga nër los ayo niwëëḵ ata loḵ alam Yuda hir dub-supinsën-yi. Loḵ mëm Priskila luho Akwila denḡo yi lob mëm deḡo yi ya vu luho beluho denër Kerisi yi aggata tato niröp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub gApolos kwa vo bë na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyoḡek in aye bë gevong nabë sënë, lom dekevu ḵapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bë degeḡo yi jak. Apolos töḵ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi beloḵ vu alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo niwëëḵ rot. ²⁸ In niwëëḵ rot benër yah bedahun alam Yuda hir gagek rak alam pin malaj, getato vu sir bë Anutu-yi-ḵapiya nër meneggëp rangah nebë Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḡo hil nah lo.

¹ Apolos nahën nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metok ya Epesus, lob tok rak Kerisi-yi-alam la ggëp sagu. ² Lob lok tepëk in sir bë, “Sën ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob mak Anon Vabuung lok yam ggërin ham ayomin ving-a?” Lok denër yah vu bë, “Ma! Mehöti su nër Anon Vabuung ti bengö mehe hango rë.” ³ Lob Paulus lok tepëk yah ggökin bë, “Log deripek ham rak bël nebë tena?” Lom denër yah vu bë, “Deripek he nebë sën Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nër yah bë, “Wirek Jon nër vu alam bë degërin ayoj bedejipek bël, log nër vu sir ving bë nahub rëk ayoj na timu vu mehö sën rëk tamuïn yi menam lo. Mehö sagi arë nebë Yesu.” ⁵ Dengö Paulus yi gagek saga lob denër meripek sir rak Mehöböp Yesu arë. ⁶ Lob Paulus bë nema rak sir, lob pevis bAnon Vabuung lok yam ggërin ayoj medenër alam nyëg ngwë ayej aggagga, bedenënër gagek nebë alam-denenër-gagek-rangahsën.

⁷ Sir yoh vu nemadluho bemak videk luu.

⁸ Log Paulus lok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betatekin Anutu-yi-nyëg degwa rangah vu sir bejij sir yoh vu kwev löö. ⁹ Rëk alam la ayoj niwëek rot gesu denevong ving rë. Gedenënër gagek nipaya rak Mehöböp yi aggata rak alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob ko alam sën denesepa lok yi gagek lo rak menenër gagek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tatekinsën-gagek-yi. ¹⁰ Bevong nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo dengo Mehöböp yi gagek.

Gagek Rak Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp lok Paulus nema, ¹² lob tum alam deneko agesip los tob la sën Paulus navi nerak lo beya denetung rak alam nijraksën, lob hir niraksën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevongev rak tupaak medeneko lok nyëg pin in bë degetii memö na in alam gedegeko monë jak lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bë degetii memö na in alam. Bedenenër bë, “Ham gwevong noh vu sayeg in sa nanër vu hong rak Yesu arë sën Paulus nër gagek rak yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebë sënë. ¹⁵ Rëk memö nër yah vu sir bë, “Yesu saga serak ni. Geserak Paulus ni ving. Gak mu ham re lo?” ¹⁶ Lob mehö sën memö negwang ya yi lo, pesöng ggök sir gesis sir pin bekweek hej tob bedeko nipaya rot, bedepiv kök medeveya meto deyah dobnë los ahëj töksën. ¹⁷ Ggovek rëk alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus derak ngaa sënë ni, lob sir pin deggöneng böpata gedeko Mehöböp Yesu arë rak. ¹⁸ Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetung bu rak ngaa pin lo rangah gedevuu ya. ¹⁹ Galam ngahi sën denevong parahek los naböö lu ngaa lo desupin hir kapiya parahek los naböö yi gedevesi rak ya nengwah rak alam pin malaj. Lob detevin kapiya sënë yi monë sën denebago rak lo, lob yoh vu monë gahis 50,000. ²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwëek rak nebë sënë genetato yi niwëek bë yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëgin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lë ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bë na distrik Masedonia los Akaya lok mëm nah mena Yerusalem. Nër bë, “Sena sagu govek rë, lok sena galë Rom geving.”

²² Lob vong yi mehö luu sën denelok vu yi lo demugin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob lok buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir rak degwa nebë sënë: ²⁴ Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahisekë denesemu ngaa rak seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub kenu mahen mahen rak seriva in alam debago. ²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo rak ni bë hil nehaço monë nivesa rak hil huk seriva sënë. ²⁶ Lob ham rak ni ving nebë mehö sën Paulus lo lok alam ngahisekë rot

ahěj, beggërin ayoj raķ yi gagek sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raķ nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaķ vong yoh vu distrik Asia* pin ving. ²⁷ Lob Paulus yi gagek sagi su rëķ gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaķ rëķ dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin denëķo arë raķ, rëķ mu nabë Paulus medo nanër gagek nabë saga, og rëķ hil anutu-avëh böpata los niwëëķ sënë rëķ natu ngaa meris barë nama na.”

²⁸ Dengo gagek sënë lob ahěj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” ²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëķ saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loķ ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëķ luho deyam ving Paulus. ³⁰ Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gagek vu sir, rëķ Yesu yi hur deggërin yi. ³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yö deneraķ nij, om devong gagek ya vu yi ving bedenër niwëëķ vu yi bë su doķ na beggang-supinsën-yi.

³² Lob alam ngahiseķë saga deneketul loķ rot, in sir vahi denetahi gagek agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su deraķ gagek sën desup sir in lo degwa ni rë. ³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yö neraķ gagek degwa ni. Lom Aleksander varah nema raķ gebë nanër gagek tato vu sir. ³⁴ Rëķ ma gederak ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loķ ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëķ mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loķ mëm mehö sën tu nyëķ böp Epesus hir ggev benekevu hir gagek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus! Mehö re rëķ dugin nyëķ böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los ķenu gelöng sën luķ yam vu yagek lo? ³⁶ Mehöti su yoh vu bë keyëh gagek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ķo mehö luu sënë yam, rëķ mu luho su deggodeķ dub yi ngaa ti rë. Geluho su denër pelësën raķ hil anutu-avëh rë, gema! ³⁸ Om nabë Demetrius losho yi hur hir gagek ti neggëp vu mehöti, og buk-gagek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëķ gengo hir gagek. ³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu doķ supinsën yi buk niröp. ⁴⁰ Rëķ mu alam Rom rëķ denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedoķ tepëķ in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëķ nanër doķ nah vu sir rë!” ⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoh supinsën ya bedeketëķin sir.

20

Paulus Ya Mëķo Loķ Distrik Masedonia Los Grik

¹ Gagek sënë ahë yes raķ ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëëķ doķ ayoj. Log jom nemaj geya raķ beya distrik Masedonia. ² Ya meyoh vu nyëķ pin menër gagek ngahiseķë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kwev löö ggovek, log bë jaķ yaķ mena Suria. Rëķ ngo bë alam Yuda dejoo gagek bë dengis yi menadiiķ, lom sepa vaha meyoh distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luho Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sënë demugin meya denegin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevu Pilipi galu arak yaķ maya. Alu aya buk nemadvahi loķ mëm atöķ ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Loķ Vesa Loķ

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sehuksën, lob he supin he in bë aģa nos los Pasa. Lob Paulus nër gagek vu alam, in monbuk og bë na jaķ. Lob nër gagek hus ading rot vu sir bebuk

vuheng rak. ⁸ Lob detaggi lok ram ngahisekë benare lok beggang ayo vavunë sën he nasupin he lok lo. ⁹ Lob maluh magëm ti arë nebë Etikus nedo rak veluung avi ayöong yi, gePaulus nenër gagek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp yiing lom vës vu beggang ayo ti sën tēb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluk meya devër yi rak rëk diik. ¹⁰ Lok Paulus luk meya tabuu mehö magëm saga genër bē, “Ham su newamin jak, in anon nahën nedo lok yi.”

¹¹ Lob Paulus rak yah vavunë belosho alam saga debu brēt medegga. Ggovek lok nēr gagek hus adingsekë vu sir rot benyëg heng, log ya rak. ¹² Gedeko maluh magëm sënë medeya. Rëk su diik rē genedo vesa, lob kwaj vesa rak yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nēr mugin bē noh dob mena geto Asos, lob mēm he gaço yi jak nom yag vu sagu. Lob he rak yag bamugin baya nehegin yi ggëp Asos. ¹⁴ Lok Paulus yök to metök vu he, lob he hako yi rak yom yag mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hēp benyëg heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk lok yah geheng, lob mēm he ya matök ya Samos. Lok he hēp yah beheng to, log mēm he ya matök ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bē kesuu Epesus gena in nilël bē su medo distrik Asia* pangsen. Gaç bē pevis in kwa vo bē gelë Buk-supinsën-yi sën denenër bē Pentikos lo, gëp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He tøk ya Miletus, log Paulus vong gagek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bē denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nēr vu sir bē, “Ham ngo rak ngaa pin sën sa nehevong wirek lok sën sa nahën neverup mewis ggëp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham rak ni bē alam Yuda dejoo gagek vunsën beron ngahisekë in bē dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangsen. Rëk sa su hako sa rak rē, gaç sa malag ruk keseh in Mehöböp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun gagek nivesa ti rē, gaç senër rangah behevong ngaa pin in bē dok vu ham. Gesenër rangah vu ham lok ham supinsën, gelok ham beggang ayo ving. Besagak ham rak ni. ²¹ Senër gagek niwëek rak buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degërin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehöböp Yesu. ²² Om ham gwengo rē! Anon Vabuung negejiin sa bē sena Yerusalem. Lob mak va rëk natök vu sa vu sagu? Sa dugin. ²³ Rëk Anon Vabuung tatekin vu sa yoh vu nyëg pin sën seya lo meserak ni bē sëk natök vu karabus gengaa maggin ngahisekë rëk deginengin sa. ²⁴ Rëk sa su kwag nevo navië sënë bē ngaa anon rē. Sa su nig wëek ata bē najom ahon rē, gaç sa bē sepa dok aggata sën sa nesepa lok lo, benama na rē. Sa bē semu huk sën sa hako vu Mehöböp Yesu lo na. Huk sën sa nanër Bengö Nivesa jak Mehöböp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengo rē! Wirek seyök vu ham besa hako lok menanër gagek rak Anutu-yi-nyëg. Rëk gwëbeng serak ni bē ham su rëk gwelë sa malag gökin nah rē. ²⁶ Nebë saga, om gwëbeng sa bē nanër vu ham nabë: Nabë ham ti nadiik bemala nama, og su degwa vu sa rē, ²⁷ in sa su höneng rē, gaç sa tatekin Anutu kwa pin los dahis vu ham. ²⁸ Om ham gwegin ham nivesa, gegwegin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham rak tu alaj. Ham gwegin ham nivesa beham gwegin Mehöböp yi alam sën yö bago sir rak nikök lo geving. ²⁹ In serak ni bē sëk gevu ham gesena, log rëk alam gagek kuungsën la nabë anöo bemën nij paya rëk desarömin sir geving ham, lob degevong paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rëk dekedi medenanër gagek kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gwegin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham lok ya Anutu nema, gelok yi gagek semusemu ayo, lob saga yoh vu bē bo niwëek vu ham gemëm ham rëk gwëko ngaa nivesa vesa pin sën Anutu rëk gevong vu alam pin sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo. ³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rē. ³⁴ Gaç ham ngo rak ni bē sa nemaç sënë yö jom

huk belok vu sa in ngaa sën sa narak vu in lo. Genelok vu alam sën denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebë sënë in tato vu ham nabë hil gevong huk niwëek in hil adok vu alam sekëj masën. Gehil kwad bo gagek sën Mehöböp Yesu yö nër lo nebë, ‘Mehöti sën nabë bo ngaa vu mehö ngwë, gesu kwa bo nabë rëk geko nyëvewen dok nah rë lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasën sën kwa vesa in ngaa sën mehö ngwë denevo vu yi lo.’ ”

³⁶ Paulus nër gagek saga ggovek, log yun lus gejom rak ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bë rëk gevuu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nër bë su rëk degelë yi gök nahin rë. Log mëm deko yi meya detung rak ya yag.

21

Paulus Rak Ya Yag In Na Yerusalem

¹ He hevuu sir gehe rak ya yag maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batok ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he tok rak yag ti vu saga geneya los Ponisia. Lob he rak ya baya. ³ He ya heto halë Kupros neggëp ya los he nemamin këj, lob he kesuu gaya rot baya neto nyëg böp Suria malok ya Ture. In yag bë getung kupek duk gëp nyëg sagu.

⁴ Lob he ya matok rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Lok Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bë su na Yerusalem. ⁵ Rëk ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuu nyëg sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh los hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob he yun lupin ggëp loo nenga genajom rak. ⁶ Log mëm he jom nemamin, log he rak ya yag baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gagek Rangah Rak Paulus

⁷ He rak yag bekesuu Ture gaya rot batok ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir. ⁸ Lob monbuk lob he vu Petolemais batok ya Sisarea, behe lok ya sinarë Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahi-bevidek-luu sën delok vu sinarë nyëdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi. ⁹ Lob nalu avëh avö lubeluu sën maluh su dehov sir rë lo, lob sir avëh-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë nebë Agabus vu distrik Yudea meluk meyam Sisarea. ¹¹ Yam in bë gelë he, lom ko Paulus yi kabi beduu yö vaha los nema rak, log nër bë, “Anon Vabuung nër bë, ‘Alam Yuda vu Yerusalem rëk denaduu kabi sënë ala nabë sënë, log rëk debo yi dok na alam-yu-ngwë nemaj.’ ” ¹² He hango nebë sënë, lob he los alam pin sën he nado lok beggang ti saga lo anër niwëek vu Paulus bë su jak mena Yerusalem. ¹³ Lok Paulus nër gagek yom vu he bë, “Nebë va sën ham nesu benevong mesayog maggin nerak-ë? Seyoh vu bë sena karabus. Gak nabë sa nadiik in Mehöböp arë geving gëp Yerusalem, og yik yoh vu ving!” ¹⁴ Lom he su ayoh vu bë rëk agërin kwa rë, om sën he ayemin ma, gehe nër bë, “Om maam anon jak noh vu Anutu kwa!”

¹⁵ Ggovek log he semu ngaa ngaa lok, garak maya Yerusalem. ¹⁶ Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sën he bë ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barë nebë Menason, sën yö vong ving wirek nyëmuğinsën lo. ¹⁷ He tok ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deko he rak los kwaj vesa. ¹⁸ Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halë Yakobus. Lob alam ggev pin denedo ving yi. ¹⁹ Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sën Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwë lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gagek Beya Dub Ayo

²⁰ Dengo lob deko Anutu arë rak, lok tum denër vu yi bë, “Ari! Gerak ni bë alam Yuda rak neggëp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa lok horek sën Moses ko agi niwëek ata. ²¹ Rëk denengo bë genenër vu alam Yuda sën denedo ving alam-yu-ngwë lo bë degevu Moses yi horek na, gegenenër bë su degerah* naluj navij, gesu

desepa dok ngaa wirek hen gökin. ²² Om hil rëk gevong nabë va? Yönon rot, rëk degengo gagek nabë geyam ggovek ya. ²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sën he bë nanër vu hong agi. He alam lubeluu denër gagek ti venuh neggëp Anutu mala. ²⁴ Om gwëko alam saga, begesepa dok horek pin sën gevong beham nimin veseek jak gëp Anutu mala lo, gegwetung monë natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabë sënë, og alam pin rëk dejak ni nabë gagek sën denenër rak hong lo, og anon ma. Gemëm yö rëk dejak ni nabë genesepa lok Moses yi horek ving. ²⁵ Gak alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu kapiya ya vu sir ggovek ya banër gagek sën hil ajoo wirek lo vu sir bë: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu dega kōk, gesu dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevong baggëb.”

²⁶ Nebë saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa lok horek pin sën gevong benij veseek jak gëp Anutu mala lo. Log lok ya dub-vabuung-böp ving benër buk sën buk-niveseeksën-yi govek na lo tato vu alam-deneko-seriveng lo. Buk sën degetung seriveng balam-deneko-seriveng debesi jak jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Lok Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus rak bë nama na, lok alam Yuda la vu distrik Asia* delë Paulus genedo lok dub-vabuung-böp ayo, lob delok alam pin ahëj bahëj sengën rak. Lob dekedi dejom Paulus ahon ²⁸ gedetahi bë, “Ham alam Israel, ham dok vu he! In mehö sagi nenër vu alam yoh vu nyëg pin bë dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beko alam Grik la lok yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëg vabuung sënë!” ²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëg böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ko yi lok ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën rak, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepevis bedevhii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deko Paulus Medeya Hir Katum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëk bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beko alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medeluk medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon rak sëng luu.

Log lok tepëk in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?” ³⁴ Rëk alam yu böpata, om detahi gagek ya nikelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë gengo gagek degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu katum sënë yi lël lob alam nij wëek rot bë dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bë degërin yi nivesa rë, lom devaku yi ya vavunë. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bë, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo, rëk Paulus lok tepëk vu alaj bë, “Yoh vu bë sa nanër gagek ti vu hong rë?” Lok alam-begö-yi alaj lëk belok tepëk yah bë, “Gerak Grik ayej ni? ³⁸ Sa hekuung bë hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu gegeko alam nij paya los begö hodek 4,000 megeya nyëg-yumeris lo!” ³⁹ Rëk Paulus nër yah vu bë, “O sak Yuda, gatağ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëg los bengö. Om gëngogek gesa nanër gagek dus ti vu alam sënë rë.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yoëkin. Lob Paulus rak ya nare lël gevarah nema rak. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gagek ya vu sir lok Hibru ayej.

22

¹ Nër bē, “Arig lo amag lo, ham gwengo rē! Sa bē tatekin sa gagek degwa rangah vu ham.” ² Dengo bē Paulus nēr vu sir loḵ Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rē. Log mēm Paulus nēr bē, ³ “Sa Yuda ti. Satag ḵo sa ggēp Tarsus vu distrik Kilisia, rēḵ serig ggēp nyēg böp Yerusalem sēnē geGamaliel ḵo sa luḵ yi dub betahu sa niröp loḵ hil ḵenud lo hir horek pin. Gesa nig wēek mesayog ya vu Anutu timu nebē sēn gwēbeng ham nimin wēek menetamuin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sēn denesepa loḵ Yesu yi aggata lo, lob sa bē ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avēh ving rak sēng beya denedo beggang ḵarabus. ⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp losho kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bē rēḵ denanēr gagek saga rangah vu ham, in dekevu ḵapiya vu arij lo vu nyēg böp Damaskus besa haḵo beya in bē sa naduu alam vu sagu begaḵo nam Yerusalem bedegeḵo vanē.

Paulus Tatekin Sēn Ggērin Yi Tu Yesu Yi Hur (Sn 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Lob sa nahēn nayök aggata beseya verup dus rak nyēg böp Damaskus, lob hes vuheng rak. Loḵ pevis berangah ti vēr böpata nebē davēs vu yagek beyam jēh rak sa. ⁷ Lob sevēs beya nahēp dob, log sa hangō gagek ti yam vu sa bē, ‘Saulus, gēvong vanē vu sa in va?’ ⁸ Rēḵ selok tepēḵ yah bē, ‘Mehöbö-p-a? Hong re?’ Loḵ nēr yom bē, ‘Sa Yesu Nasaret sēn genevong vanē vu sa lo!’ ⁹ Galam sēn deneya ving sa lo delē rangah sēnē ving, rēḵ su dengo mehō sēnē aye rē.

¹⁰ Lob senēr bē, ‘Om Mehöbö-p, sēḵ gevong nabē va?’ Loḵ Mehöbö-p nēr yom vu sa bē, ‘Kwedi jaḵ megena Damaskus. Lob vu nyēg sagu rēḵ mehōti nanēr huk pin sēn sehooin rak vu hong lo tato vu hong.’ ¹¹ Rangah sagi gelu sa malag, lob sa su yoh vu bē galē nyēg lu ngaa rē, om alam sēn deya ving sa lo dejom loḵ sa nemaḵ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehōti nedo barē nebē Ananias. Yi mehō nesepa loḵ Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sēn denedo Damaskus lo denēḵo yi rak bē yi mehō nivesa. ¹³ Mehō saga yam vu sa benēr bē, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malag tum ggōkin yah besa halē yi. ¹⁴ Log nēr ving bē, ‘Hil ḵenud hir Mehöbö-p yō ggōoin hong rak in bē gejaḵ kwa ni. Gelē Mehō yohvu sēnē ggovek ya, gegengo gagek sēn rak verup avi lo. ¹⁵ In rēḵ genanēr yi gagek rangah. Genanēr ngaa sēn gelē los gengo lo vu mehōnon pin. ¹⁶ Ma genegin va rot-a? Kwedi jaḵ bezejipek bēl. Genanēr Yesu arē gerēḵ jipek hong ngaa nipaya na.’ ”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwē

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak loḵ dub-vabuung-böp, lob sa ḵenug ya nebē pesepsēn ¹⁸ besa halē Mehöbö-p. Lob nēr vu sa bē, ‘Gepevis! Gwevuu Yerusalem gegena! Nabē genanēr sa gagek vu alam sēnē og su rēḵ degengo bedegevong geving rē!’ ¹⁹ Lob senēr bē, ‘Mehöbö-p, yō derak ni bē wirek seyoh vu dub-supinsēn-yi pin beseduu alam sēn ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ Gewirek desis Stepan sēn nenēr hong gagek rangah lo mediik, lob sayog nivesa in saga gesa vare nemalagin alam sēn denetengwa yi lo hir röpröp.’ ²¹ Rēḵ nēr vu sa bē, ‘Gena! Rēḵ sa gevong hong na aggata ading begena vu alam-yu-ngwē.’ ”

Alam-begö-yi Alaj Gin Paulus

²² Alam Yuda vare denengo Paulus yi gagek rot beya verup loḵ gagek vewen sagi loḵ detahi niwēek bē, “Ham jaḵ na genadiik! Mehō nebē saga su medo vesa!” ²³ Lom denetahi ya nikelap gedekah hir röpröp medenetetēhin, gedeneraa kebus rak medenetē ya vavunē.

²⁴ Nebē saga lob alam-begö-yi alaj nēr bedēḵo Paulus loḵ ya hir ḵatum ayo. Genēr vu sir ving bē debeek yi in denatōḵ jaḵ degwa sēn alam Yuda denetahi gagek ya nikelap rak yi lo. ²⁵ Lom deduu Paulus ya vetii ḵele ggovek in bē debeek, rēḵ alam-begö-yi hir kapten

nare dus vu Paulus, lob Paulus nêr vu yi bē, “Ham horek nêr bē yoh vu bē ham beek Rom ti geham su gwengō yi gāgek namugin rē?”

²⁶ Lob kapten ngo gāgek sēnē, lob ya menêr vu alam-begō-yi alaj bē, “Gevongin bē gwevong nabē va? Mehō saga lo yi Rom ti!” ²⁷ Lob ala yom vu Paulus melok tepēk vu yi bē, “Genanêr vu sa nabē hong alam Rom ti ma ma?” Rêk Paulus yogek bē, “Ēē-ē, sa Rom ti!” ²⁸ Lok alam-begō-yi alaj nêr bē, “Sa hetē monē ngahisekē in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!” Rêk Paulus nêr yah bē, “Gaḳ sa og amaḡ Rom, om atag ḳo sa besa Rom.”

²⁹ Lob alam sēn bē debeek yi lo pevis bedelēein yi, galaj newa raḳ rot in kwa vo bē duu Rom ti raḳ sēng. ³⁰ Rêk vongin bē jaḳ ngāa sēn alam Yuda denêr bē Paulus vong paya lo ni nirōp, om ḳo yi vēr monbuk gevong gāgek ya vu alam-deneḳo-seriveng hir ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ḳo Paulus luḳ ya nare malaj.

23

Paulus Nêr Gāgek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus gêt kaunsor genêr bē, “Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwag nevo bē sa nehevong yoh vu yi gāgek rot beberup gwēbeng!” ² Nêr nebē sēnē, lob alam-deneḳo-seriveng hir ggev bōp Ananias nêr vu yi alam sēn denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rêk Paulus nêr yah vu yi bē, “Hong gang nipaya rêk hevek nivesa raḳ nedo navi vavunē mu! Anutu rêk petap hong! Genedo sagi in bē gwengō sa gāgek megeseggi jaḳ hil horek, rêk mu ngo kweyēh horek sagi in genêr bedesis sa!”

⁴ Lob alam sēn denare dus vu Paulus lo denêr bē, “Su genanêr gāgek nipaya jaḳ Anutu yi ggev bōp sēnē!” ⁵ Rêk Paulus nêr yah bē, “Arig lo, sa su raḳ ni bē yi alam-deneḳo-seriveng hir ggev bōp rē. Gaḳ Anutu nêr meneggēp lok yi ḳapiya bē: Su genanêr gāgek nipaya jaḳ ala sēn neḡin hong alam lo!”

⁶ Lob Paulus raḳ ni bē alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bē, “Arig lo! Sa og sa Parisai* soḡek rot! Sa nehevong ving bē alam-diiksēn rêk dekedo jaḳ gökin, lob yik raḳ degwa saga sēn gwēbeng devong gāgek vu sa.” ⁷ Nêr gāgek saga lob gāgek ahē sengēn yi verup pevis lok Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenêr bē mehōnon su deyoh vu bē rêk dekedo jaḳ nah gēp bedub rē, gangēr ma, gengaahur ma. Gaḳ alam Parisai* devong ving lööhoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun bōpata, lok alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenêr niwēek bē, “He halē mehō saga bē ngāa nipaya ti su neggēp vu yi rē! Maḳ ngāahur ti ma angēr ti yō vengwēng vu yi!” ¹⁰ Lob gāgek ahē-sengēn-yi ya mebōp raḳ rot, lob Rom hir alam-begō-yi alaj ggōneng. In sir yu luu, lob bē rêk dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiik. Lom nêr balam-begō-yi deluḳ beya devo Paulus vēr in sir gedeko yi lok yah hir ḳatum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehōbōp yam nare rangah vu Paulus genêr vu bē, “Gemedo los nim wēek! Genêr sa gāgek rangah ggēp Yerusalem ggovek, gerêk genanêr sa gāgek gēp Rom nabē saga geving.”

Yuda Dejoo Gāgek Bē Dengis Paulus Menadiik

¹² Nyēg heng lob alam Yuda desupin sir medenêr gāgek venuh gedetato nemaj ya vavunē bē su dega los denanum rot bemēm nabē dengis Paulus benadiik lok mēm. Gaḳ nabē dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir. ¹³ Sir sēn denêr gāgek venuh lo sir mehōdahis luu gela sevōk.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneḳo-seriveng hir ggev los alam teta bedenêr bē, “He nêr gāgek niwēek betato nemamin ya vavunē ganêr venuh bē he su rêk aga nos los nanum bēl rē rot, bena berup doḳ buk sēn he ngis Paulus menadiik lo lok mēm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwevong gāgek na vu Rom hir alam-begō-yi alaj pehi nabē degeko Paulus duḳ menam vu ham. Ham nanêr vu yi nabē ham bē gwengō Paulus yi gāgek degwa gök nahin in

ham jak ni niröp. Gehe semu he ggovek ya. Su rëk nam natök nam vu ham rë, gak he rëk angis yi menadiik dok aggata!”¹⁶ Rëk Paulus mewa ngo gagek bë rëk degetung dum gëp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya melok ya Rom hir alam-begö-yi hir katum belok ya menër rangah vu Paulus.¹⁷ Lob Paulus tahi alam-begö-yi hir kapten ti yam, benër vu bë, “Gweko hur magëm sagi na vu ham ggev, in ko gagek ti in bë nanër vu yi.”¹⁸ Lob kapten ko yi beli ya vu ala benër vu bë, “Karabus Paulus tahi sa benër vu sa bë sa gako hur magëm sënë nam vu hong, in ko gagek ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom lok nema, beko meya nenga, beluho yö luu ya denedo, log mëm lok tepëk in yi bë, “Gevongin bë genanër gagek re vu sa?”²⁰ Lok hur magëm nër bë, “Alam Yuda dejoo gagek ggovek bë rëk dedok tepëk in hong begweko Paulus duk mena vu kaunsor neheng in dedok tepëk in yi gagek degwa pangsen vu yi.”²¹ Rëk mu su gwebë nengam vu hir gagek, in hir alam mehödahis luu gela sevök bedenër gagek venuh bë su rëk dega los denanum rë, rot bemëm yö dengis Paulus menadiik rë. Gwëbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medenegin hong bë rëk gengogekin hir gagek ma nama.”

²² Lob alam-begö-yi alaj vong mehö magëm sënë yah, genër niwëek vu yi bë, “Su gena genanër vu mehöti nabë genër gagek sënë rangah vu sa!”

Alam-begö-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Böp Peliks

²³ Lob alam-begö-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benër vu luho bë, “Melu barah alam-begö-yi. Alam sën denerak hoos lo mehödahis löö benemadluho (70), galam sën denejom rug lo jak gëp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jak 9 krök buk.”²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jak, geham gwegin yi nivesa bena berup vu kiap böp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begö-yi alaj kevu kapiya ti ving nebë:

²⁶ Sehuksën! Kiap böp Peliks, mehö-los-bengö!

Sa Klaudius Lusias, sa kevu kapiya sënë yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehö sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rëk sa hango bë yi Rom ti lob seya ving alam-begö-yi behe tok ya vu sir, lob he hako yi vër lok nemaj.²⁸ Lom sa bë gango gagek degwa sën denër rak yi lo, om sën sa hako yi luk meyah vu hir kaunsor.²⁹ Rëk sa hango denër gagek rak yi in yö hir horek la. Gak su devong gagek vu yi in ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na karabus rë.³⁰ Log gwëbeng gagek ti tok vu sa bë dekeyëhin yi vunsën in bë dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevong yi yök vu hong, gesenër vu alam sën denenër gagek rak yi lo bë yö nök denanër hir gagek rangah jak malam niröp.

³¹ Lob alam-begö-yi vu Rom devong yoh vu yi gagek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris lok buk.³² Log nyëg heng lob alam-begö-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën denerak hoos lo deko Paulus ya Sisarea.³³ Detok ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap böp gedevong Paulus lok ya nema ving.³⁴ Kiap böp tevin kapiya lob lok tepëk in Paulus bë, “Hong distrik tena?” Rëk Paulus nër bë, “Sa vu Kilisia.”³⁵ Lob nër bë, “Alam sën denenër gagek rak hong lo deberup, log mëm sa gango hong gagek.” Lom nër bedeko Paulus beya neggëp mehö-los-bengö Herot* yi beggang böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gagek Rak Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneko-seriveng hir ggev böp Ananias luk meya, lob ko alam teta la ving, beko mehö sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gagek sën denanër jak Paulus lo rangah vu kiap böp.² Kiap böp tahi Paulus beberup, log Tertulus kedi mugin menër gagek rak yi bë, “Mehö los bengö Peliks! Ngo gelok vu he behe nado nivesa rot gebegö lu ngaa ma. Gengo kwam böp

begebenelok vu he in huk begenevong ngaa aggagga pin sën he nehevong paya paya wirek lo benivesa nerak. ³ Om sën he ayomin nivesa rot in ngaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot. ⁴ Om sa su rëk agërin hong pangsen rot rë. Gak sa bë ketag hong mu nabë gwengö sa gagek dus ti sën sa bë nanër agi. ⁵ He halë mehö sënaga bë mehö nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyëg pin ahëj sengen nerak medenesis begö vu sir. Lob tu alam yu ti sën yö deggoin sir rak medenenër sir nebë Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevong in bë gevong paya vu he dub-vabuung-böp geving, rëk he jom yi ahon. [Lob he bë seggi yi jak he horek, ⁷ rëk ham alam-begö-yi alaj Lusias yam, lob niwëek rot beko yi vër lok he nemamin ⁸ genër bë alam sën bë denanër gagek jak yi lo denatök nam malam.] Om nabë gedok tepëk in Lusias og mak yö rëk nanër ngaa pin sën he nër rak Paulus lo rangah vu hong nabë yönon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehö sënë yi gagek sën nër rak Paulus lo ving bë, “Gagek pin saga yönon rot!”

Paulus Vong Gagek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap böp të kwa in Paulus, lob Paulus nër ya bë, “Serak ni bë ngo genegin he sënë yoh vu ta ngahisekë, om sën sa kwag vesa besa bë nanër gagek nyëvewen dok nah vu hong. ¹¹ Hong kiap böp, om geyoh vu bë gedok tepëk vu hong alam, lob mëm rëk detatekin vu hong nabë serak yag menahën neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beserak meya Yerusalem in bë najom jak beyik buk su hus ading rë, gak yik buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya. ¹² Lob alam Yuda su delë sa bë alu mehöti anër he rë. Gesu delë bë selok alam ahëj lok dub-vabuung-böp ma, lok dub-supinsen-yi ma, ggëp telig rë, gak ma. ¹³ Gak gagek sën gwëbeng denër rak sa agi lo, og saga su deyoh vu bë rëk denatök vu degwa ti begejak ni nabë yönon rë. ¹⁴ Gak mëm sa bë nanër rangah vu hong nabë sa nesepa lok aggata sën denenër pelë rak agi bë aggata kuungsën lo. Sa nesepa lok aggata saga in bë sa gako he kenumin lo hir Anutu jak. Log sa nehevong ving gagek pin sën neggëp lok horek lo los gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bë Anutu rëk gevong balam-diiksën dekedo jak nah gökin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yik sir sën yam denare-ë, denevong ving nebë saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangsen bë sa gevong ngaa nivesa vu Anutu gevu mehönon noh vu buk. ¹⁷ Sa hevu sa nyëg geseya nado nyëg ngwë bengebek la ggovek ya lok seyom vu sa alam. Sa hako monë lu ngaa yom in bë dok vu alam sën denerak vu in lo, gesa bë getung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebë sënë, lob sa sepa lok he horek in sa nig veseek jak gëp Anutu mala. Lob sa nado lok dub ayo balam delë sa bë mehönon ngahi su denare ving sa rë, gemehö la su devong dedun rë. ¹⁹ Gak mëm Yuda la vu distrik Asia* denedo, om nabë alam saga mëm mak yö detök rak gagek nipaya ti geneggëp vu sa, og mëm nam debare malam gedenanër rangah vu hong. ²⁰ Gak nama, om alam sagi mëm yö denanër ngaa sën delë gesa hevong paya lok buk sën sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Mak yik gagek timu sënë, sën sa nare lok sir vuheng gesa tahi bë, ‘Sa hevong ving bë alam-diiksën rëk dekedo jak nah gökin.’ Yik rak degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa.”

²² Rëk mu Peliks rak Yesu yi aggata sën Paulus nër lo ni vorot, lom nër vu alam Yuda bë degegin galam-begö-yi alaj Lusias duk menam rë, log mëm rëk gengo hir gagek sagi gök nahin. ²³ Lob nër vu kapten bë geko Paulus nah karabus, rëk mu su geko duk na karabus niwëek rot. Gesu gërin Paulus yi alam sën nabë dedok vu yi in ngaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Karabus Ngebek Luu

²⁴ Buk la ya ggovek log Peliks ko venë Drusila yam. Drusila yi Yuda avëh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bë tatekin degwa sën alam degevong geving Yesu Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rëk Paulus tatekin gagek rak sën hil gevong ngaa niröp lo, gerak sën hil gegin hil nivesa lo,

gerak sĕn Anutu rĕk gevong nyĕvewen dok nah hil ngaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benĕr bĕ, “Genah megena rĕ! Genabĕ buk len ti gĕp og sĕk tahi hong megenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo ngaa ngwĕ loĵ ayo ving. Kuung bĕ maĵ Paulus rĕk bo monĕ la vu yi in bo yi vĕr, om sĕn tahi yi beron ngahi yam beluho denevengwĕng. ²⁷ Lob Paulus nedo karabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos loĵ yah Peliks ben. Rĕk Peliks vong in bĕ alam Yuda ahĕj geving yi om su ko Paulus vĕr rĕ geyö nahĕn nedo loĵ karabus.

25

Paulus Ketag Bĕ Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gagek*

¹ Pestos verup betu kiap loĵ yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö loĵ mĕm rak meya Yerusalem. ² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenĕr gagek rak Paulus. Denĕr niwĕĕk vu Pestos bĕ, ³ “Gedok vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bĕ degetung dum dok aggata bedengis Paulus menadiik. ⁴ Rĕk Pestos nĕr yah bĕ, “Dus rak in senah mena Sisarea, om Paulus medo karabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduk medenam geving sa, in nabĕ mehö sagi vong ngaa ti paya, og denanĕr gagek jak yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maĵ yoh vu buk nemadvahi-bevidek-löö ma nemadluho ggovek, log luĵ meyah Sisarea. Log monbuk lob rak ya nedo beggang-gagek-yi, log nĕr vu sir bĕ degeko Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob alam Yuda sĕn deluk medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenĕr gagek maggin ngahisekĕ rak yi. Rĕk su deyoh vu bĕ detato hir gagek vu Pestos nabĕ yĕnon rĕ.

⁸ Lob Paulus nĕr yah bĕ, “Sa su hevong ngaa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dub-vabuung-böp ma, vu mehö-los-bengö Sisar* rĕ.” ⁹ Rĕk Pestos vongin bĕ alam Yuda ahĕj geving yi om loĵ tepĕk vu Paulus bĕ, “Yoh vu bĕ hil anah Yerusalem besa gango hong gagek gĕp sagu ma ma?” ¹⁰ Rĕk Paulus nĕr yah bĕ, “Gwĕbeng sa nare loĵ mehö-los-bengö Sisar* yi beggang-gagek-yi, lom beggang sagi og beggang-gagek-yi om ham gwengo sa gagek dok! Gerak ni ggovek ya bĕ sa su hevong ngaa nipaya ti vu alam Yuda rĕ. ¹¹ Nabĕ nipaya böp ti neggĕp vu sa beyoh vu bĕ dengis sa dok nah mesa nadiik, og ggovek, gemĕm dengis sa. Gaĵ nabĕ gagek sĕn denenĕr rak sa agi su anon rĕ, og mehöti su yoh vu bĕ bo sa dok na nemaj rĕ. Om sĕn sa ketag vu mehö-los-bengö Sisar* bĕ gengo sa gagek.”

¹² Lob Pestos vengwĕng ving yi alam sĕn denevo kwa vu yi lo mugin, loĵ mĕm nĕr bĕ, “Gekwetag bĕ Sisar* gengo hong gagek, om gena vu Sisar*!”

Pestos Loĵ Tepĕk In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek loĵ mehö-los-bengö Agripa luho venĕ Bernisi deyam Sisarea in bĕ degelĕ Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nĕr Paulus yi gagek bengö ya vu mehö-los-bengö bĕ, “Peliks ko mehöti ya karabus wirek meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denĕr gagek rak yi, gedenĕr vu sa bĕ sebo nyĕvewen vu yi. ¹⁶ Rĕk senĕr yah vu sir bĕ he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehöti rĕ. Gaĵ mehö sĕn gagek neggĕp vu yi lo, og mĕm ya nare alam sĕn denenĕr gagek rak yi lo malaj mugin, gehe navo nyĕg vu yi in bĕ bare menanĕr gagek nom jak gagek sĕn denenĕr rak yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su köpek rĕ. Gaĵ heng to log sa nado rak beggang-gagek-yi gesenĕr bedeko mehö saga yam. ¹⁸ Lob alam sĕn denĕr gagek rak yi lo denare. Lob sa hekuung bĕ rĕk denanĕr gagek nipaya jak yi, rĕk ma. ¹⁹ Gaĵ losho deneggök sir in aggata sĕn degeko hir keruing lu ngaa jak lo. Gedeneggök sir in mehö diiksĕn ti arĕ nebĕ Yesu, in Paulus nĕr bĕ mehö saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bĕ sa su yoh vu bĕ gango gagek degwa la nabĕ saga rĕ, om selok tepĕk in Paulus bĕ, ‘Maĵ hil anah Yerusalem loĵ mĕm sĕk gango hong gagek sĕnĕ gĕp sagu.’ ²¹ Rĕk Paulus nĕr bĕ yö

medo dok karabus, gemehö-los-bengö Sisar* gengo yi gagek rë. Lom senër bë nah medo karabus besa natök vu aggata rë, loĵ mëm sa gevong yi na vu Sisar*.” ²² Lob Agripa nër vu Pestos bë, “Sa bë gango mehö sagi yi gagek!” Lob yogek bë, “Neheng rëĵ gwengo!”

²³ Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devunek log alam deĵo luho raĵ kapah medeyam. Luho deloĵ ya beggang-supinsën-yi ving alam-begö-yi alaj pin, los alam böp böp vu nyëĵ sagu, lob Pestos nër bedeĵo Paulus yam. ²⁴ Log nër bë, “Mehö-los-bengö Agripa, geham alam pin sën ham yam nedo ving he-ë, ham gwelë mehö sënë! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sënë ving bedejij sa rot bedetahi niwëek bë su medo mala vesa, gaĵ nadiik. ²⁵ Rëĵ sa halë bë su vong ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik rë. Log yö ketag raĵ avi bë Sisar* gengo yi gagek, om sën sa hevongin bë gevong yi na. ²⁶ Rëĵ sa su töĵ vu yi gagek anon degwa ti meneggëp rangah in bë mëm sa kevu ĵapiya betateĵin vu hil mehöböp Sisar* rë. Om mëm sën sa haĵo mehö sagi yam vu hong mehö-los-bengö Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin gango yi gagek nivesa, loĵ mëm sa natök vu yi gagek la in sa kevu dok ĵapiya. ²⁷ Nabë sa gevong karabus ti na, gesa su gevong yi gagek degwa na geving rë, og saga su yoh vu rë.”

26

Paulus Tateĵin Yi Gagek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nër vu Paulus bë, “Bë genanër hong gagek la, og genanër!” Lom Paulus kedi nare betelë nema genër yi gagek bë, ² “Mehö-los-bengö Agripa! Alam Yuda denenër gagek raĵ sa yoh vu buk, lob gwëbeng sa kwaĵ vesa rot in sa nare malam megenër bë gwengo sa gagek. ³ Sa kwaĵ vesa in ngo geraĵ ngaa pin sën hil Yuda ngo nesepa loĵ lo ni, gengaa pin sën hil nemehoo hil in lo. Om sa bë gwengo sa gagek, og su nim tebö ĵak pevis.

⁴ Ngaa pin sën sengo nahën magëm gesa hevong wirek rot beberup gwëbeng agi, og saga alam Yuda pin deneraĵ ni, in sa nado ving sir ggëp Yerusalem. ⁵ Yö deneraĵ sa niĵ rot, om nabë kwaĵ nevo, og deyoh vu bë denanër rangah vu hong nabë sa Parisai* ti, besetu sir vahi sën denesepa loĵ horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sën gwëbeng sa nare agi, gedenevong gagek vu sa in sa nehevong ving gagek nivesa sën wirek Anutu vo vu hil ĵenud lo lo, gesa navo kwaĵ in buk sën bë gagek agi anon ĵaĵ lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yiĵ denevo kwaĵ in buk sën bë gagek agi anon ĵaĵ lo ving, lom deneĵom raĵ vu Anutu buk gerangah. O Mehö Gayeheng, yiĵ raĵ degwa sënë sën Yuda denër gagek kuungsën raĵ sa. ⁸ Ma nebë va sën ham kwamin nevo bë Anutu su yoh vu bë gevong balam-diiksën deĵedi ĵaĵ nah göĵin rë-ë? ⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahiseĵë in bë sa dahun Yesu Nasaret arë, lob sa hekuung bë sa nehevong ngaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebë sënë vu Yerusalem, lom alam-deneĵo-seriveng hir ggev devo niwëek vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahiseĵë benehaĵo yah karabus. Log kaunsor denenër bë dengis sir medenadiik, lob sa navo veyovin hir gagek ving. ¹¹ Gesa navo maggin ngahiseĵë vu sir loĵ dub-supinsën-yi pin. Sa nehevong in bë denanër pelë los degeruu demij vu Mehöböp, gesahëĵ sengën böpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwë hir nyëĵ ving.”

Paulus Nër Yi Gagek Sën Ggërin Yi Mevong Ving Yesu Lo

(Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneĵo-seriveng hir ggev denër gagek niwëek vu sa medegadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehö Gayeheng! Sa medo naya raĵ hes vuheng atov, lob sa halë rangah ti vër nebë davës betum vu yaĵek begelu yam raĵ sa loĵ aggata. Tum böpata rot kesuu nyëĵ mala, lom yam ĵëh raĵ he los alam pin sën deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avës baya nahëp dob, lob sa hango gagek ti yam loĵ Hibru ayeĵ bë, ‘Saulus, Saulus

gëvo vanë vu sa in va? Vongin gebakë ngaa sën los nevu lo, lob ngo vongin gebo vanë vu hong.’

¹⁵ Lob selok tepëk bë, ‘Mehöböp, hong re?’ Lom Mehöböp nër yom bë, ‘Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo! ¹⁶ Om kwedi gebare niwëëk. Gwëbeng seyam vu hong in sa bë gooin hong jak in genatu sa hur megena genanër rangah nabë gelë sa nebë sënë. Gerëk genanër ngaa sën sëk tato vu hong beron la vu tamusën lo rangah geving. ¹⁷ Gesëk gegin hong dok alam Israel los alam-yu-ngwë sën sëk gevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sëk gevong hong na vu sir in tatekin malaj medegevuu malakenu na gedegerin sir nom vu rangah. Degevuu Satan yi niwëëk gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengö rëk dahun hir ngaa nipaya na. Gemëm rëk denam sa nyëg geving alam sën ayoj nyam timu vu sa bedetu sa ngaa ggovek lo.’ ”

Paulus Nër Vu Agripa Bë Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehö-los-bengö Agripa, sa halë ngaa yagek yi sënë, lob sa su keyëh gagek rë. ²⁰ Gak senër gagek rangah vu alam Damaskus mugin, log senër vu alam Yerusalem, gevu nyëg Yudea pin, gevu alam-yu-ngwë ving. Senër vu sir bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa niröp in tato nabë deggerin ayoj ggovek ya. ²¹ Sa hevong nebë sënë, lob alam Yuda dejom sa ahon rak degwa saga lok dub-vabuung-böp, gebë dengis sa besa nadiik. ²² Rëk Anutu lok vu sa, rot besën verup gwëbeng besa nare genanër gagek yök vu alam meris, gevu ham alam los arëmin lo agi. Sa su nanër gagek agga ngwë rë, gak sa nanër gagek sën wirek alam-denenër-gagek-rangahsën losho Moses denenër bë rëk berup lo. ²³ Denër nebë, ‘Kerisi rëk geko vanë, log yö rëk kedi jak namugin gep bedub. Lob rëk nanër gagek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’ ”

Paulus Nër Gagek Vu Agripa In Bë Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nër nebë sënë, lob kiap böp Pestos petupek rak yi bë, “Paulus, hong bado! Geluk dub ngahisekë, lom kwam böpata vong beyum vong paya!” ²⁵ Rëk Paulus nër yah bë, “Mehö niwëëk Pestos, sa yug su vong paya mesenër gagek jegin jegin rë, gak senër gagek niröp beyönon. ²⁶ Mehö-los-bengö sënë nerak ngaa pin sënë ni, om sa su nahöng rë gesenër rangah vu yi. Serak ni bë ngaa pin sën agi su yoh nenga in mala los nenga rë. Gak rak ni, in ngaa pin sënë su verup vunsën rë. ²⁷ O Mehö-los-bengö Agripa, mak gevong ving alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek-a? Eë-ë, serak ni bë genevong ving!”

²⁸ Lok Agripa nër yah vu Paulus bë, “Nabë genanër hus ading teka rot og mak hong gagek rëk gevong mesegerin sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nër yah vu bë, “Eë-ë! Nabë sa nanër dus, ma ading, og yik yoh vu! Sa najom rak vu Anutu bë, hong, galam pin sën ham los nengo sa gagek gwëbeng-ë lo gwërin ham nabë sa, gak mëm sëng sënë og su natok vu ham.” ³⁰ Paulus nër nebë sënë, lok mehö-los-bengö kedi nare ving kiap böp Pestos, geBernisi, galam sën denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnë ggovek, lok desap sir rak medenër bë, “Mehö sagi su vong ngaa ti paya in bë nadiik ma medo karabus rë.” ³² Lob Agripa nër vu Pestos bë, “Nabë mehö sënë su ketag nabë Sisar* gengö yi gagek rë, og yoh vu bë gebo yi vër mena.”

27

Deko Paulus Rak Ya Yag In Na Rom

¹ Kwaj vo gagek venuh bë he jak yag mana Rom, lob detung Paulus losho karabus vahi lok ya kapten ti nema. Arë nebë Yulius lob negin alam-begö-yi rak neggëp alam nemadvahi (100) lok yu böpata ti sën denenër sir bë mehö-los-bengö Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yag ti bë geko kupek na nyëg böp la vu distrik Asia*, lob he rak ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyu yag ya Sidon, lob Yulius vong nivesa beyogekin Paulus bë yoh vu bë na

gelë yi alam medegegin yi jak nos lu ngaa. ⁴ He vu Sidon maya, rëk sang böp yam ggëp yağ neru meruuk he. Lom yağ yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tøk ya Mura vu distrik Lusua. ⁶ Vu nyëg saga alam-begö-yi hir kapten tøk vu Aleksandria hir yağ ti geneya los Itali, lom ko he rak ya. ⁷ Behe ya rak baya. He vimengin baköpek rot buk ngahisekë, lok mëm he tøk ya verup dus vu nyëg böp Kenidus. Lok sang ggërin he, lom he su ayoh vu bë ana rë, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salmone baya, in sang böpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batøk ya nyëg ti arë nebë Yag-ben-nivesa neggëp dus vu nyëg böp Lasea. ⁹ He vasap buk ngahisekë ggëp saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sën hob los sang yi lo verup beloo vongin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nër gagek vorot vu sir bë, ¹⁰ “Alam-e! Nabë hil ana, og hil rëk natøk vu maggin böpata. Hil rëk basap kupek los yağ, gehil mehönon rëk malad nama geving.” ¹¹ Rëk alam-begö-yi hir kapten bë nenga vu yağ ala luho yağ yi kapten, gesu ngo Paulus yi gagek rë. ¹² Yağ ben sënë su nyëg nivesa in bë yağ medo dok dok buk sang yi rë, om alam ngahisekë denër gagek venuh bë dekesuu nyëg saga gedena. Kwaj nevo bë rëk denatøk na nyëg böp Poniks bedemedo nyëg sagu dok buk ayöong los sang yi, og mëm nivesa. In Poniks saga yik yağ ben nivesa ti vu Krete, geyag vaha neggëp luu. Ngwë neggëp ahë, gengwë neggëp nën.

Sang Vong Meloo Nipaya Rak

¹³ Lob ayöong nalu verup gesu yam niwëek rot rë, lob dekuung bë deyoh vu bë na denatøk na nyëg saga. Lob dedadii anka rak yah gedeseпа loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rëk pevis besang niwëek böpata ti sën denenër bë Nyëhuhek lo, yam ggëp kedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ggëp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bë pekwë yağ neru nah vu sang rë, lom he hevu besang ko he mehe ya rot. ¹⁶ He serög meheto maya kedu loo vuheng sën denenër arë nebë Kauda lo demi. Lob he hevong huk böp rot menaduu dëgi ahon. ¹⁷ Dedadii dëgi rak yam yağ vavunë ggovek ya, log deduu aggis la lok yağ anon atov in bë niwëek jak. Rëk newaj rak bë yağ rëk na mejak vu saap Surtis sën neggëp dus vu Aprika lo, lom detë anka sël luk ya loo gesang ko he gehe medo nahök mu. ¹⁸ Sang los loo sis merot he niwëek ata, lob kedi detë kupek luk ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu löö lob dejom kupek yağ yi pin rak nemaj medetë luk ya loo ving.

²⁰ Lob Nyëhuhek böpata sënë sis he rot gesu ahë yes nerak teka rë. Ggërin he buk ngahisekë gehe su ayoh vu bë galë hes mala los betuheng rë, lom he kwamin nevo bë rëk he malamin nama yönon. ²¹ Denedo mu buk ngahisekë genos ma, lob Paulus kedi menër vu sir bë, “Alam-e, bë ham gwengo sa gagek wirek behil medo Krete, og mak hil su rëk natøk vu maggin nabë sënë rë, gehil su rëk basap ngaa pin sënë rë. ²² Rëk ma lo, om ham nimin wëek! Mehöti su rëk mala nama rë, gak yağ mu yö rëk mala nama. ²³ In Anutu sën setu yi hur besa najom rak vu yi lo, yi angër ti yam vu sa gwëbeng buk ²⁴ benër bë, ‘Paulus, su gegöneng! In rëk gena gebare mehö-los-bengö Sisar* mala. Om gwengo rë! Genejom rak in alam pin sën denedo rak yağ ving hong agi, lom Anutu yoğekin bë rëk demedo vesaj geving hong.’ ²⁵ Om alam! Ham su göneng! Sa hevong ving bë Anutu rëk gevong ngaa pin sënë banon jak nabë sën nër vu sa agi. ²⁶ Rëk mu yağ rëk na medah dok kedu loo vuheng ti.”

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul lok baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng rak lob alam yağ dengo bë yağ mak ya medus rak dob ti. ²⁸ Lob deseyu gelöng lok aggis medetë luk ya loo medetahöo rak nemaj medelë bë ading yoh vu mehödahis ti. Lok hek heto maya teka ving lob detë ggökin yah, lob delë bë ading yoh vu nemadluho

* **27:9:** Buk-dali-nos-yi sënë og yik buk sën alam Yuda hir alam-deneko-seriveng yusekë nesis sipsip tuvek meneko nikök menelok ya dub-vabuung-böp ayo vabuung soğek in kevoh alam Yuda hir ngaa nipaya na lo. Denelë buk sënë lok kwev Oktoba neyoh vu ta pin gayej nenër dali ggërin nos besu denegga rë.

menemadvahi. ²⁹ Lom deggöneng bë he hevongin ana ketul he jak gelöng, om detë anka lubeluu luk ggëp yağ hus, gedenejom rak bë rangah jak pevis.

³⁰ Log alam yağ vahi denesero aggata in bë degevuu yağ gedebeya medena ronek, lob deseyesin dëgi luk ya, gedetetuhin bë degetë anka la na yağ neru. ³¹ Rëk Paulus nër vu alam-begö-yi losho hir kapten bë, “Nabë alam sënë geto dena in yağ, og ham pin rëk malamin nama!” ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dëgi geto meluk ya loo.

³³ Log nyëg ggovek in bë geheng, lob Paulus nër vu alam gejj sir bë dega nos teka rë. Nër bë, “Ham ngo medo newamin nerak yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rë. ³⁴ Om sën sa nanër niwëek vu ham bë ham gwa nos teka benimin wëek dok. Ham ti su rëk mala nama rë!” ³⁵ Nër bë saga log ko brët bejom rak ya vu Anutu rak malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wëek rak gedeko hej nos rak ving medegga. ³⁷ He pin sën nado rak yağ lo rak neggëp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detë wit* los bëek ngahisekë sën nahën nedo loğ yağ ayo lo luk ya loo in bë sepëp jak in yağ.

Yağ Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelë nyëg, rëk mu sir dugin. Rëk delë nyëg len ti geloo ggurek ya, geraggër nivesa, lom kwaj nevo bë mak degevonğ yağ na mejak na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluk nedo loo gedekvelekin aggis in stiya. Gededadii sël rak yah in bë ayöong dok megeko yağ na roneknë. ⁴¹ Rëk loo ko yağ beyoh paya merak ya saap ti belah loğ. Neru lah loğ niwëek ata menedo, geloo nesis ya menerak yağ hus rot lom veröp. ⁴² Nebë saga lob alam-begö-yi devong in bë dengis alam karabus medenadiik, in bë ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rëk hir kapten kwa vo Paulus lom nërin sir. Genër bë alam sën deyoh vu bë degök bël lo pin depesöng na loo namugin bena dejak na roneknë. ⁴⁴ Galam vahi sën su deneggök bël rë lo, og jak degëp yağ nyë veröpsën ti ti bena dejak na ronek geving. Lom alam pin devong nebë saga meya derak ya ronek los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya marak ya ronek, lob he hango gedenenër nyëg sënë arë nebë dob Malta. ² Lob alam nyëg sënë devong nivesa rot vu he. Hob to rak genyëg nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bevev rak ya nengwah, rëk nyël ti loğ neggëp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo loğ. ⁴ Lob alam vu nyëg saga delë nyël sënë gevare nesoo loğ Paulus nema lob denër bë, “Mak yönon, mehö sënë sis mehöti mediik, rëk loo su rehöö yi rë, om sën yi nyëvewen tok vu yi besis yi agi.” ⁵ Rëk Paulus tetëhin nyël beya meto merak ya nengwah rëk ngaa ti su vong yi rë. ⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bë rëk buuk ma, rëk nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rëk ma gedelë bë ngaa nipaya ti su nevong yi rë, lom tum depekwë medenër bë, “Mak yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arë nebë Publius, yi dob neggëp dus vu nyëg sagu. Mehö saga ko he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk löö. ⁸ Lob Publius sënë ama nirak meneggëp. Nivanë böp gahë neverup kök, rëk Paulus ya mejom rak yi, gebë nema rak lom vesa loğ. ⁹ Vong nebë saga, lob alam nirak sën vu nyëg sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa rak ggökin. ¹⁰ Lob deko he rak nivesa rot. Lob ggovek gehe bë ajak na yağ mana, lob deko nos lu ngaa vu he medetung rak ya yağ.

Paulus Ya Metök Ya Rom

¹¹ He nado kwev löö ggëp sagu, loğ he rak alam nyëg böp Aleksandria hir yağ ti sën anutu-kuungsën-pepid kenuj denare rak neru lo baya. In yağ saga rivin menedo loğ buk sang los ayöong yi vu nyëg sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk löö. ¹³ Mëm he rak mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayöong nalu verup ggëp ahë gebuk netu luu lob he tök ya Puteoli. ¹⁴ He tök vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denër bë he medo geving sir soda ti rë. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyëg böp Rom dengo bë he ya verup, lom yam denebuu he ggëp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatëvek-löö. Paulus lë sir, lom jom rak ya vu Anutu los ahë nivesa in sir, gayo niwëek rak. ¹⁶ Log he loḵ ya nyëg böp Rom, lob kiap böp nër bë yoh vu bë Paulus yö bago beggang yu dahis bemedo dok, galam-begö-yi ti medo geving in gëgin yi.

Paulus Nër Bengö Nivesa Ggëp Nyëg Böp Rom

¹⁷ Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nër vu sir bë, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bë dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sën hil kenud lo hir ngaa lo rë. Rëḵ deduu sa ggëp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom deloḵ tepëḵ in sa rot, rëḵ ma gesu denetök vu ngaa nipaya ti in bë mëm dengis sa mesa nadiik rë, lob kwaj vo bë dekevelekin sa vër. ¹⁹ Rëḵ ma, galam Yuda dekeyëh gägek sagi, lom sehög aggata ngwë su neggëp rë, om sën sa ketag bë mehō-los-bengö Sisar* gengo sa gägek. Gaḵ sa su bë rëḵ gevong gägek vu salam in ngaa ti rë. ²⁰ Om sën sa tahi ham rak degwa saga, gesa bë galë ham benanër gägek vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehō sën hil Israel pin nehegin lo. Lob yik deduu sa rak sëng rak degwa sagi.”

²¹ Lob denër vu yi bë, “Alam Yudea la su dekevu kapiya yam in bë denanër hong vu he rë. Galam Yuda ti su yam nër vu he genër gägek nipaya rak hong rë. ²² Gaḵ he bë gango ayom jaḵ ngo avim. He su arak gägek saga degwa ni rë. Gaḵ he rak ni mu bë vu nyëg pin alam denenër gägek nipaya rak Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggoin buk ti rak, lob sir ngahisekë deyam vu Paulus ggëp yi beggang betatekin gägek degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenër gägek rak Anutu-yi-nyëg, log nenër Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. ²⁴ Lob sir la devong ving yi gägek, gela su devong ving rë. ²⁵ Lob demehoo sir log deya rak, loḵ Paulus nër gägek ti vu sir bë, “Anon Vabuung nër yönon rot beberup mehō-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi vu hil kenud lo bë:

²⁶ ‘Gena vu alam sënë begenanër vu sir nabë sënë:

“Rëḵ ham gwengo gägek gök gökin,

rëḵ mu ham su rëḵ jaḵ degwa ni rë.

Rëḵ ham gwelë gök gökin,

rëḵ mu ham su rëḵ natök jaḵ degwa rë.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis rak,

gesu denengo gägek rë,

gedemir malaj.

Devong nebë sënë in bë malaj rëḵ gelë ngaa,

genengaj rëḵ gengo gägek,

lob ayoj rëḵ natök jaḵ gägek degwa,

lob degërin bedenom vu sa

besa gevong benijvesa jaḵ nah gökin.’

²⁸ Om ham gwengo rë, gägek nivesa sën Anutu vong yam in bë geḵo mehōnon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwë ggovek ya, om rëḵ degengo medegevong geving.” ²⁹ Paulus nër gägek saga ggovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahëj sengën böpata geto deyah dobnë medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loḵ beggang sën nebago genedo loḵ lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu alam sën deneyam vu yi lo pin. ³¹ Nenër gägek rak Anutu-yi-nyëg, genetatekin Mehöböp Yesu Kerisi yi gägek vu sir. Nenër rangah los niwëek gemehöti su nërin yi rë.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarë Sën Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yö vong sa mesetu sinarë beggooin sa raq bë sa nanër Bengö Nivesa rangah. ² Sën Anutu yö nër verup alam-denenër-gägek-rangahsën avij wirek rot meneggëp loq yi kapiya lo. ³ Bengö Nivesa sënë raq Nalu Yesu Kerisi, hil Mehöböp sën yam tu mehönon loq Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekedi raq yah vu bedub, lob sën kedi raq yah vu bedub lo tato rangah bë Anutu Nalu los niwëek yönon. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa raq yi timu. Bevong he behe tu sinarë in bë gaqo arë jaq menanër rangah vu mehönon pin vu dob nabë ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi köök yök vu ham alam Rom bë ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sën sa kevu kapiya sënë yök vu ham Rom pin sën Anutu kwa pesivin ham beggooin ham raq in bë ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedegevong ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vo Bë Na Gelë Alam Rom

⁸ Sa bë nanër jaq sënë namugin rë: Alam pin dengo medenenër yoh vu nyëg pin bë ham ayomin neya timu vu Yesu, om sën sa najom raq vu Kerisi bë nanër vu Anutu nabë sa kwag vesa rot in ham pin. ⁹ Sayog neya vu Anutu genekehe sa bë sa gevong yi huk benanër Nalu yi Bengö Nivesa rangah. Lob Anutu yö raq ni bë sa kwag nevo ham menajom raq in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halë ham wirek rë, om sën sa neketag vu Anutu yoh vu buk bë kwa og yö natök vu aggata besenök vu ham. ¹¹ In sahëg ving pangsen bë senök galë ham, besa gevong Anon Vabuung yi semusën vahi sën vo vu sa lo vu ham geving in bo niwëek vu ham. ¹² Sa kwag nevo bë ham vongvingsën rëk gadu sa, gesa vongvingsën rëk gadu ham, behil abo niwëek dok hil vewen vewen nabë sënë.

¹³ Arig lo, om sën sa bë ham jaq ni nabë beron ngahisekë og sa nehevongin bë senök vu ham. In sa bë gaqo ham vahi nom vu Anutu nabë sën sa nehaqo alam-yu-ngwë vahi deyom ggovek lo. Rëk sa hög aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk loq sa nemaq meneggëp bë sa tatekin yi gägek vu alam Grik sën denedo nivesa lo, gevu alam nyëg vahi sën denedo paya lo geving. Vu alam los kwaj, gevu alam kwaj masën geving. ¹⁵ Om sën sa kwag nevo pangsen bë sa nanër Bengö Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengö Nivesa Sënë Tato Anutu Niwëek

¹⁶ In sa su nig nemum in Bengö Nivesa rë. In tu Anutu yi niwëek beyoh vu bë gëko alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namugin, loq mëm ham alam-yu-ngwë gökin. ¹⁷ Log Bengö Nivesa sënë netato bë Anutu mehö niröp los yohvu. Nabë mehöti gevong geving Bengö Nivesa, og rëk ayo na timu vu Yesu noh vu sën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kapiya lo bë, “Mehöti bë ayo na timu vu yi, og Anutu rëk nanër mehö sënë nabë yi mehö yohvu, lob medo mala-tumsën.”

Mehönon Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil naraq ni bë, Anutu ahë sengën benevo nipaya nyëvewen neyam vu yagek lok yah vu alam pin sën deneruu demij vu yi, gedenevong ngaa nipaya medenedahun yi gägek anon raq hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sën hil ayoh vu bë galë majak ni lo neggëp rangah vu alam sën deneruu demij vu yi agi. In Anutu yö tato rangah vu mehönon pin ggovek ya. ²⁰ Yönon, alam delë dob los ngaa pin sën Anutu tung lo wirek beyam verup gwëbeng, lom sënë tato Anutu yi ngaa vahi sën mehönon su deyoh vu bë degelë jaq malaj rë lo vu hil. Log ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jaq malad rë lo, og saga tatekin Anutu yi degwa los yi niwëek böpata sën neggëp ving yi degwata los degwata lo

rangah vu hil. Nebë sënë, om mehönnon su deyoh vu bë dedah hir nipaya vun gedenanër nabë, “Sa su rak ni bë ngaa nipaya rë!” ²¹ In mehönnon derak Anutu ni rëk su kwaj nevo bë Anutu yönnon bedeko arë rak rë. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sën vo vu sir lo rë. Gaḱ kwaj nesepa loḱ gagek meris meris bedenetu alam kwaj masën bedenedo loḱ malakenu. ²² Deḱo sir rak medenenër bë, “He alam los kwamin!” rëk ma gedetu alam kwaj masën. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehö los niwëek sën su nediik rë lo. Log tum ngaa sën denediik medenepetar ya lo nebë mehönnon, gesoḱ los reggu genyël lo, og denesemu ḱenuj medeneḱo arëj rak medenejom rak vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilëlin sir bë, maam kwaj nipaya yö geli sir na vu ngaa nipaya sën ahëj neving lo, gevu ngaa ningöhek sën su yoh vu rë lo, beyö debasap navij. ²⁵ Alam nebë sënë denevuu Anutu yi gagek anon ya gedenepekwë medeneḱo gagek kuungsën rak. Log deneruu demij vu Anutu sën ngaa pin ala lo, gedenejom rak vu ngaa sën Anutu tung lo gedenesepa loḱ yö hir aggata. Nij nelëlin Anutu sën hil gako arë jak na vavunë mebare mena degwata los degwata lo. Yönnon. ²⁶ Om sën Anutu nilëlin sir bë yö demedo doḱ hir ngaa nipaya sën malaj anon in lo. Avëh og nij nelëlin hir aggata niröp sën deḱak maluh lo, gedeneḱḱerin sir yah medenevong ngaa sën su yoh vu rë lo ving avëh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebë saga. Nij nelëlin aggata niröpsën sën deḱeko avëh lo gayoj vev rasap rasap nebë nengwah in bë yö deḱevong ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sënë denevong ngaa nimumsën ving mehö ngwë lob yö deneko nyëvewen nipaya loḱ yah, yoh vu hir nipaya sënë. ²⁸ In nij nelël bë su kwaj bo Anutu ḱep ayoj, lom Anutu lëëin sir ya beyö medo denevong yoh vu kwaj nipaya sënë, bedenevong ngaa nipaya aggagga sën su yoh vu bë mehönnon deḱevong rë lo. ²⁹ Denevong ngaa pin sën su niröp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pangsën gedenele alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediik. Denenër sir ga, denetetuhin mehö ngwë gedenevong paya vu sir. Denevengwëng gagek yah nenga rak mehö ngwë ga, ³⁰ denenër gagek kuungsën rak mehö ngwë ving bë nij paya. Denelë Anutu paya medenesis begö vu yi ga, denenër pelësën ga, deneko sir rak medenevong paang. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyëh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëk su denevong yoh vu hir gagek rë. Su ahëj neving sir sën yik sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevongin mehö ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebë alam sën deḱevong ngaa nabë sënë og yoh vu bë denediik bemalaj nama. Lob alam sënë derak horek sënë ni ggovek ya, rëk ma gemedo denevong ngaa nebë sënë. Lob su denevong sënë mu rë, gaḱ kwaj vesa in alam sën denevong ngaa nebë agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nengo Hil Gagek Degwa Og Neseggi Niröp

¹ Om sa nanër vu ham ti ti sën ham nenër mehö ngwë bë nij paya lo nabë: Su geyoh vu bë gedah ngo hong nipaya vun rë. In gengo! Genenër mehö ngwë bë nipaya, lob sënë og yik genenër valeḱ hong ving nebë saga bë nim paya. In yik ngaa sën genenër rak yi lo, og yik genevong nebë sënë ving. ² Lob hil arak ni bë Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sën denevong ngaa nebë agi, lob sënë og Anutu nevong yoh vu. ³ Om hong sën genenër alam sën denevong ngaa nipaya nebë agi bë nij paya lo, rëk mu yik genevong nebë sënë ving, ma ḱekuung bë? Su geyoh vu bë rëk ḱebeya in Anutu megenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebë va? Anutu nevong nivesa rot vu hong menegin hus adingsekë rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sënë, maḱ ḱekuung bë ngaa meris-a? Gaḱ Anutu nevong nivesa vu hong sënë in bë ḱegwërin hong. ⁵ Sën ayom niwëek ata gesu genewërin hong rë lo, og sënë nebë sën ngo genebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahë sengën rot vu hong. Rëk mëm doḱ buk-ahësengën-yi sën

Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehönon pin lo, og rëk genatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sënë. ⁶ In rëk bo nyëvewen gelek mehönon pin noh vu ngaa sën denevong lo. ⁷ Alam sën denejom sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevong in bë denatu alam-los-bengöj gelos arëj böp gedemedo malaj-tumsën lo, og Anutu rëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁸ Gaḵ alam sën yö kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu gägek anon, gedenesepa loḵ ngaa nipaya lo, og Anutu rëk ahë sengën böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisangsën rëk gebom alam pin sën denevong ngaa nipaya lo. Alam Yuda namugin, loḵ mëm alam-yu-ngwë gökin. ¹⁰ Gaḵ alam pin sën denevong nivesa lo, og Anutu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj, garëj böp jak, bayoj gëp revuh. Rëk alam Yuda namugin, loḵ alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehönon arëj bë sir böp benevong nyëvewen vu sir rë, gaḵ nevong nyëvewen yoh vu ngaa sën denevong lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sën su denesepa loḵ alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëk seggi sir jak alam Yuda hir horek rë, rëk mu rëk malaj nama geving in su denesepa loḵ yö hir aggata niröp rë. Gaḵ alam sën denesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëk seggi sir jak, gebo nyëvewen vu sir in dekeyëh. ¹³ Alam sën denengo horek meris mu lo su rëk arëj nabë sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gaḵ alam sën denesepa loḵ horek lo mu, sën mëm rëk arëj nabë sir alam yohvu. ¹⁴ Nebë sënë lob alam-yu-ngwë su denerak alam Yuda hir horek ni rë, rëk mu yö denesepa loḵ yö hir horek vahi beya nevaleḵ gägek vahi sën alam Yuda hir horek nër lo. Om sir duḡin alam Yuda hir horek rëk mu saga tato bë Anutu yi horek vahi neggëp loḵ ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp loḵ ayoj bekwaj nevo ngaa vahi bë nivesa gengaa vahi bë nipaya, lom deneseggi sir loḵ ayoj bedenënër bë denevong sënë, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëk nanër vu Buk-tamusën, lob Kerisi Yesu rëk seggi mehönon pin hir gägek vunsën nabë sën sa nanër rangah vu ham loḵ Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devong Ving Bë Horek Yoh Vu Bë Dok Vu Sir

¹⁷ Gaḵ hong! Arëm nebë Yuda, gekwam nevo bë horek sën Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bë dok vu hong in gägek. Gengo geneḵo arëm rak megenenër bë Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Gerak Anutu kwa ni. Geluḵ dub loḵ horek saga ggovek, om sën gerak aggata niröpsën-yi ni bahëm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bë geyoh vu bë getato aggata niröp vu alam malaj ḵenod, lob alam sën denedo loḵ malakenu lo, og getato rangah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebë kwa los gägek anon pin neggëp loḵ ham horek sagi, om sën geyoh vu bë gebo kwa vu alam kwaj masën megetahu alam sën denedo ngöḵ ngöḵ nebë hurmahen lo dok gägek. ²¹ Yönon, genetahu alam vahi, rëk nebë va sën su ngo genetahu hong loḵ rë-ë? Genenër vu alam bë su degodeḵ, rëk mu ngo genehodeḵ. ²² Gegenenër bë alam su degevong baggëb, rëk mu ngo genevong. Nim nelëlin anutu-kuungsën rëk mu genelok ya alam dahis hir dub ayo megenehodeḵ hir anutu-kuungsën hir ngaa. ²³ Ngo geneḵo arëm rak megenenër bë gerak Anutu yi horek ni, rëk mu ngo genekweyëh yi horek megenevasap Anutu arë rak ngaa nebë saga. ²⁴ Yönon, sënë yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë: Alam dahis denenër pelësën rak Anutu arë, log degwa vu ham.

Bë Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bë Geḵo Sir Nah Vu Anutu Rë*

²⁵ Sën derah* navim lo, nabë gesepa dok Horek, og sagak ngaa nivesa. Yönon, derah* navim vorot, rëk mu nabë gekweyëh horek, og yik nebë sën su derah* rë. ²⁶ Nebë sënë, om mehöti sën su derah* navi rë lo, nabë sepa dok horek, og mehö sënë rëk bengö na nabë alam sën derah* navij vorot lo. ²⁷ Yönon, Anutu vong horek meneggëp vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rëk nim lël megenekweyëh horek, om mehö-yu-ngwë sën su derah* navi rë rëk nesepa loḵ horek anon lo, og yi huk saga tato rangah bë nim paya om rëk gweḵo nyëvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rëk mu nabë mehöti ama

lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bë gevong bemehö saga natu Anutu-yi-alam yönon rë. Log nabë degerah* mehöti navi, og saga mu su yoh vu bë gevong bemehö saga natu Yuda ti yönon rë. ²⁹ Gaḱ yik mehö sën ayo neya timu vu alam Yuda hir ngaa lo, sën yi Yuda soḱek. Log yik mehö sën ayo neya timu vu Anutu lo, sën netu Anutu-yi-alam soḱek. Mehö nebë sënë su nesepa loḱ horek meris mu rë, gaḱ nesepa loḱ los kwa nevo, bayo neya timu. Mehönon maḱ su rëḱ degeḱo mehö nebë sënë jaḱ rë, gaḱ Anutu yö rëḱ geḱo yi jaḱ.

3

Ngaa Nipaya Su Yoh Vu Bë Dahun Ngaa Nivesa Rë

¹ Nebë sënë, om alam Yuda rëḱ dekesuu mehö ngwë nabë va? Geva nivesa neverup raḱ sën denerah* navij-ë? ² Alam-e! Yi ngaa nivesa aggagga neggëp! Nyëmuḱinsën nebë sënë: Anutu vo yi gageḱ vu alam Yuda in bë degeḱin. ³ Yönon, rëḱ mu sir la su denevong yoh vu gageḱ sënë rë. Om Anutu maḱ rëḱ gevek hir ngaa nipaya saga babu bedahun yi gageḱ nivesa na? ⁴ Rëḱ nama! Nabë mehönon pin denanër gageḱ kuungsën, og sënë su rëḱ pekwë Anutu rë, gaḱ yö rëḱ medo menanër yönon degwata los degwata. Yik yoh vu gageḱ sën neggëp loḱ yi ḱapiya lo bë:

“Hong gageḱ pin og niröp rot.

Om nabë degevong gageḱ vu hong, og rëḱ kwesuu sir yönon.”

⁵ Om hil rëḱ nanër nabë va? Nabë hil nehevong ngaa nipaya gAnutu nevong ngaa yohvu mu, og maḱ Anutu su yoh vu bë bo nyëvewen doḱ nah hil ngaa nipaya rë? In hil ngaa nipaya tato yi ngaa nivesa rangah bevong barë böp raḱ mekesuu-a?—sënëḱ sa nesepa loḱ mehönon kwaj mu mesenër— ⁶ rëḱ nama! Hil su rëḱ nanër nabë saga rë, in nabë Anutu su mehö yohvu rë, og su yoh vu bë rëḱ seggi mehönon hir ngaa pin bebo nyëvewen doḱ nah vu sir rë.

⁷ Log nabë hil nanër nabë mehönon degeḱo Anutu arë jaḱ rot, in delë bë sa mehö gageḱ kuungsën, rëḱ yi og mehö nenër gageḱ los anon, og maḱ su yoh vu bë rëḱ bo nipaya nyëvewen doḱ nah vu sa rë? In ngaa nipaya sën sa nehevong lo tato yi ngaa nivesa rangah barë böp raḱ mekesuu-a? ⁸ Bë nabë sënë, og hil rëḱ nanër nabë, “Ham-o! Behil gevong ngaa nipaya in ngaa nivesa rëḱ berup jaḱ!” Log alam vahi denekuung raḱ medenenër gageḱ raḱ he yah nenga bë he nanër nebë sënë! Rëḱ ma! Hil su ayoh vu bë gevong nabë sënë rë! Om alam sën denenër bë aga rëḱ degeḱo nyëvewen doḱ nah beyoh vu.

Mehö Nivesa Ti Su Nedo Rë

⁹ Om-a? Maḱ hil Yuda kesuu alam-yu-ngwë? Ma veröḱ yi! He nër ggovek ya bë hil pin nado loḱ ngaa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwë pin. ¹⁰ In gageḱ neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebë:

“Mehö nivesa ti su nedo rë, gema veröḱ yi.

¹¹ Mehö los kwa ti su nedo rë,
geti su nesero Anutu in bë jaḱ ni rë.

¹² Mehönon pin deyoh paya in aggata niröp,
gesir pin los dahis nij paya raḱ.

Gaḱ mehöti su nevong ngaa nivesa rë, gema veröḱ yi.

Ti su nebë sënë menedo rë.”

¹³ “Avij nebë asoreng vu bedub ggëp netök,
gedaggej nenër gageḱ kuungsën.”

“Vong bë nyël nevu parahek nipaya nedo loḱ avij”,

¹⁴ “medeneterot mehönon raḱ gageḱ nipaya”.

¹⁵ “Deneserög pevis in bë dengis mehönon medenadiik.

¹⁶ Denevong rii raḱ ngaa nivesa pin vu nyëḱ pin sën deneya lo,
bedenevong maggin vu alam.

17 Malaj nesepa begö gesir dugin gagek-ahë-yes.”

18 “Su kwaj nevo Anutu bedeneggöneng in yi rë.”

19 Yönon, hil arak ni bë gagek sën neggëp loḵ horek lo neggëp vu alam sën deneggevek horek babu lo. Rëḵ mu Anutu yi horek og neggëp in bë mehönön pin nij namum bayej nama, gedajak ni nabë gagek neggëp vu sir berëḵ degeko nyëvewen jak hir nipaya. 20 In sën hil sepa dok horek lo, og su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö niröp gëp Anutu mala rë. Gak yik timu sënë nebë horek netato hil ngaa nipaya rangah vu hil behil narak ni bë hil keyëh.

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mëm Arë Nebë Mehö Yohvu

21 Wirek Anutu tato rangah rak horek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek bë yi mehö yohvu yönon, rëḵ gwëbeng og yö tato rak agga ngwë. 22 Ngaa agga ngwë sënë sën netato bë Anutu mehö yohvu yönon lo nebë: Nabë mehöti ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḵ nanër yi nabë mehö yohvu. Lob alam pin sën ayoj na timu vu yi lo yik arëj nebë sënë. Alam Yuda galam-yu-ngwë ving. 23 Yönon! Hil mehönön pin nehevong ngaa nipaya, gehil araain besu ayoh vu bë gevong noh vu Anutu kwa rë. 24 Rëḵ Anutu vong semusën sënë vu hil nyëmasën nebë hil atu alam yohvu, degwa rak sën Kerisi Yesu loḵ yah hil bed bediik in hil lo. 25 Anutu ggooin Yesu rak in bë nadiik beköḵ keseh in kevoh alam sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya na. Anutu su nevong newa newa benevo nyëvewen loḵ yah alam hir ngaa nipaya pevis rë, gak yö jom yi ahon. Loḵ mëm vong Kerisi yam bediik loḵ yah hil bed in bë tato rangah nabë su kwa nevirek in mehönön hir ngaa nipaya rë, gak yi og mehö yohvu benevo nyëvewen loḵ yah. 26 Kë, vong Kerisi yam loḵ buk sën gwëbeng agi in bë tato rangah nabë yi mehö yohvu yönon. Lob vong yam in bë hil ajak ni nabë Anutu su nevong ngaa jeggin jeggin rë. Gak mehöti sën ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rëḵ nanër yi geving nabë yi mehö yohvu. 27 Nebë sënë, om hil anoh aggata tena in bë gaḵo arëd jak nabë hil alam yohvu? Ma! Aggata su neggëp rë! In va nenërin sën hil gaḵo arëd jak-ë? Horek nenërin-a? Ma huk sën hil nehevong lo nenërin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su neggëp vu hil rë, gak hil nehevong ving bë Yesu diik loḵ yah hil bed, om hil su ayoh vu bë gaḵo ngo arëd jak rë. 28 In hil arak ni nebë hil atu alam yohvu rak sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, gak su nerak sën hil nesepa loḵ horek lo rë. 29 Ma nebë va? Maḵ alam Yuda mu yö hir Anutu sënë ma, alam-yu-ngwë hir Anutu ving-a? Gak yik alam-yu-ngwë hir Anutu ving! 30 In yik Anutu yö timu. Lob alam sën derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sën Anutu rëḵ nanër sir nabë sir alam yohvu. Log yik alam sën su derah* navij rë, rëḵ ayoj neya timu vu Yesu lo, yik Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. 31 Om sën hil ayod neya timu vu Yesu lo maḵ dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! Gagek sën sa kevü agi tato bë horekeḵ ngaa anon ving.

4

Anutu Nër Abraham Bë Yi Mehö Yohvu

1 Abraham ni nebë hil behil dobahë yi. Om hil rëḵ nanër va jak yi? 2 Yönon, nabë Abraham tu mehö yohvu rak yi huk, og yoh vu bë yö geḵo arë jak. Gak gëp Anutu mala og ma! 3 In Anutu-yi-ḵapiya nër bë, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benër yi nebë mehö yohvu.”

4 Log nabë mehöti gevong huk megeḵo monë jak, og hil su nanër nabë neḵo monë saga nyëmasën. Gak mu neḵo rak yi huk. 5 Nebë saga, om nabë mehöti ayo na timu vu Anutu sën yoh vu bë nanër mehönön nij paya nabë sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabë Anutu rëḵ gevong nyëvewen dok nah menanër yi nabë mehö yohvu rë, og mëm Anutu rëḵ gelë nabë ayo neya timu vu yi, lob rëḵ nanër yi nabë yi mehö yohvu.

6 Log Davit nër rak mehö nebë sënë ving nebë, “Mehöti sën hen huk nivesa ma, rëḵ Anutu nenër yi nyëmasën nebë mehö yohvu lo, og mehö nebë sënë rëḵ kwa vesa rot.”

7 Log nër ving bë:

“Alam sën Anutu ƙo hir ngaa nipaya vër medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehöti sën Mehöböp nër yi bë ngaa nipaya su neggëp vu yi rë lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sën denerah* navij lo, kwaj vesa in sën Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya lo, log yik alam sën su denerah* navij rë lo, og kwaj vesa in Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rë! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bë Abraham ayo neya timu vu yi lom nër yi nebë mehö yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nër Abraham nebë yi mehö yohvu nangërek-a? Maƙ rah* navi ggovek ya rëƙ mëm, ma su rah* navi rë? Gaƙ su rah* navi rë geyö nahën, log Anutu nër yi nebë yi mehö yohvu. ¹¹ Lok mëm rah* navi, lom navi tato bë ayo neya timu vu Anutu ggovek ya om sën Anutu nër yi vorot bë yi mehö yohvu. Lob tu alam pin sën su denerah* navij rë rëƙ ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëƙ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sën denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sën denerah* navij lo rëƙ su kwaj nevo saga mu rë, gaƙ denesepa lok Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sën Abraham su rah* navi wirek rë, rëƙ ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Gagek Yam Vu Alam Sën Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vo bë Abraham nesepa lok horek om sën ggooin losho yi mewis lo rak in bë mehönnon pin degevek babuj rë. Gaƙ lë bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nër yi bë yi mehö yohvu, lom mëm sën nër bë rëƙ gevong bemehönnon pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëƙ nabë mehönnon pin saga degevek alam sën denesepa lok horek lo babuj mu, og sën hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen gagek sën joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil arak ni bë horek netato bë hil rëƙ gaƙo nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya. Gaƙ bë horek nama, og hil su ayoh vu bë nanër nabë mehönnon denekeyëh horek rë. ¹⁶ Nebë sënë, om Anutu yi gagek semusën rëƙ anon jak vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo. Lob vongin bë gevong semusën sënë nyëmasën vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rëƙ gevong vu Abraham yi mewis sën denesepa lok horek mu lo menatu hir ngaa rë, gaƙ rëƙ gevong vu alam pin sën ayoj neya timu vu yi nebë Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sën hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahë. ¹⁷ Yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ƙapiya lo bë: “Sa hevong hong tu alam ngahisekë hir dobahë.” Lob Abraham tu hil dobahë ggëp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Gevong ving bë Anutu yoh vu bë nanër balam-diiksën dekedo jak nah medemedo malaj-tumsën, geyoh vu bë nanër gagek jak alam sën deberup vu tamusën lo geving nabë sën denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sën Anutu nër agi su anon rak in Abraham lë vorot mevong ving niwëëk rë, gaƙ vong ving niwëëk bë rëƙ anon jak yönon nabë sën lë rak mala lo. Nebë sënë, om sën tu alam ngahisekë hir dobahë yönon yoh vu sën Anutu nër lo bë, “Hong mewis lo rëƙ deberöng nabë betuheng!” ¹⁹ Abraham yi ngebek dus rak mehödahis nemadvahi (100), lom navi su niwëëk yoh vu bë geƙo nalu rë. Lob yik venë Sara nebë saga ving. Abraham rak sënë ni, rëƙ ma gevong ving niwëëk. ²⁰ Anutu nër bë ngaa sagi rëƙ berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rë. Gaƙ vong ving niwëëk geƙo Anutu arë rak, ²¹ gerak ni bë Anutu yoh vu bë rëƙ gevong gagek sën nër lo banon jak. ²² Lob Anutu rak ni bë Abraham ayo neya timu vu yi nebë sënë, lom nër yi bë yi mehö yohvu.

²³ Log gagek sënë neggëp lok Anutu-yi-ƙapiya bë, “Anutu nër yi bë yi mehö yohvu.” Lob sënë og su nër Abraham yö timu rë. ²⁴ Gaƙ nër rak hil ving. Bë hil ayod na timu vu Anutu sën nër behil Mehöböp Yesu kedi rak yah vu bedub ggökin lo, og mëm rëƙ gelë hil nabë saga geving menanër nabë hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beƙo hil ngaa nipaya nyëvewen rak yah yi mediik. Log Anutu nër mekedi rak yah ggökin in bë nanër hil nabë hil alam yohvu.

5

Anutu Nër Hil Bë Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenër hil nebë hil alam yohvu, om sën hil los Anutu nado revuh ti degwa rak hil Mehöböp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sën gwëbeng og Anutu nelë hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil arak ni bë rëk geço hil nah yi nyëg mebo semusën nivesa vesa pin vu hil. ³ Rëk mu hil su napisek in sagi mu. Gaç hil napisek in maggin sën netök vu hil lo geving. In hil narak ni bë maggin nevo niwëek vu hil in bë mëm hil nid gengoin menajom hil ahon mekerë maggin. ⁴ Lob nabë hil najom hil ahon mekerë maggin, og hil rëk natu alam los nid wëek gengaa maggin su rëk kepë hil rë. Lob nabë hil nid wëek nabë saga, og hil rëk abo kwad in ngaa nivesa vesa sën Anutu ggooin rak bë gevong vu hil lo. ⁵ Lob nabë hil abo kwad in ngaa sënë, og Anutu su rëk gevong behil nid namum rë, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bë bër hil kwad jak buk pin nabë Anutu kwa pesivin hil. ⁶ Wirek og hil su ayoh vu bë gaço hil vër in hil ngaa nipaya rë, rëk Anutu ggooin buk rak, lob Kerisi diik lok yah hil mehönon nid paya lo sënë bed. ⁷ Nabë mehöti nadiik in bë dok vu mehö nivesa ti, og hil rëk kenud na in, in su alam ngahisekë denevong nebë saga rë. Yönon, mak alam ti ti deyoh vu bë nij dël jak sir medenadiik dok nah mehö nivesa ti ben. ⁸ Rëk mu hil ngo nahën nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diik in bë dok vu hil. Lob Anutu tato rak sënë bë kwa pesivin hil pangsen. ⁹ Om sën nër hil bë hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa rak Yesu nikök. Nebë sënë, om gwëbeng hil arak ni yönon bë rëk dok vu hil rot gehil su rëk gaço nyëvewen jak hil ngaa nipaya rë. ¹⁰ Wirek hil ngo nahën medo nasis begö vu Anutu, lok Nalu diik lok buk sënë in bë gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebë saga lob gwëbeng hil los nado revuh ti, om hil arak ni yönon bë Anutu rëk geço hil nah vu yi behil rëk medo malad-tumsën, in Kerisi nedo mala-tumsën vorot. ¹¹ Lob yik su nebë sënë mu rë, gaç gwëbeng og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehöböp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehönon Denediik, Lok Tum Yesu Vong Om Rëk Demedo Malaj-Tumsën

¹² Lob hil arak ni bë ngaa nipaya pum rak mehö timu nyëdahis, lok mëm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yik degwa rak yi. Log diiksën pum rak ngaa nipaya, lob nevong bemehönon pin denediik. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³ Vu buk muginsën Anutu su vo Horek-nemadluhö vu mehönon rë, lob vu buk saga ngaa nipaya neggëp dob vorot. Om lok buk saga og Anutu su yoh vu bë nanër nabë mehönon denekeyëh horek rë, in Horek su neggëp rë. ¹⁴ Rëk mehönon dediik lok Adam yi buk beyam verup lok Moses yi buk. Lob diiksën dahun mehönon pin. Rëk mu mehönon saga su dekeyëh horek nebë sën Adam keyëh lo rë, in Horek su neggëp lok hir buk saga rë. Rëk denediik ving. Lob yik mehö sën verup vu tamusën lo vong ngaa ngwë nebë Adam. ¹⁵ Rëk Anutu yi semusën og böpata rot kesuu ngaa nipaya sën Adam vong lo. In alam ngahisekë denediik rak mehö timu saga yi ngaa nipaya, rëk mu Anutu vong mehö timu sën Yesu Kerisi beko yi semusën böpata yam vu hil behil haço nyëmasën. Lob semusën nyëmasën sënë semu alam ngahisekë rot bekesuu diiksën.

¹⁶ Lob ngaa nipaya sën verup rak mehö timu agi luho semusën sën hil haço nyëmasën lo, luho hir anon su neggëp ti rë. Gaç mehö timu sën nekeyëh horek lo, og Anutu seggi yi gagek benër bë mehö nipaya om mehönon rëk denadiik bemalaj nama. Rëk vu tamusën galam ngahisekë denekeyëh gagek, og Anutu vong yi semusemu nyëmasën yam, lob mëm nër hil bë hil alam yohvu. ¹⁷ In vu muginsën mehö timu keyëh horek, rëk mehönon pin dediik rak mehö saga yi keyëhsën. Log vu tamusën sagi, og Anutu nër alam pin sën deneko semusën vu Yesu Kerisi nyëmasën lo nebë sir alam yohvu. Om Yesu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj medemedo malaj-tumsën geving yi degwata los degwata. ¹⁸ In yik nebë sënë. Mehö timu vong ngaa nipaya, lob yi nyëvewen yoh vu mehönon pin bë denadiik berëk malaj nama. Log yik mehö timu vong ngaa yohvu, lob

Anutu nër bë mehönön pin deyoh vu bë denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën jak yi. ¹⁹ Mehö timu keyëh gagek, lob sënë vong balam pin detu alam nij paya. Log yik mehö timu sepa loğ gagek, lob sënë rëğ gevong balam ngahisekë denatu alam yohvu.

²⁰ Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahisekë loğ. Ngaa nipaya ngahisekë loğ, rëğ mu semusën böpata sënë yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹ Yönon, ngaa nipaya tu ala mugin bevongin bë dahun hil behil malad nama. Rëğ mu semusën yam in bë kesuu ngaa nipaya begevong mehönön medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën degwata. Semusën sënë nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi diik in hil.

6

Bël-Ripeksën Tahu Bë Hil Adiik Ving Kerisi

¹ Om hil rëğ nanër nabë va? Mağ hil nanër nabë hil ngo medo gevong ngaa nipaya in Anutu yö medo gevong yi semusën nam vu hil nyëmasën gök gökin-a? ² Ma! Rëğ nama! Bë hil atu Kerisi-yi-alam, og yik nebë sën hil adiik vorot, om hil su nehebë nengad vu ngaa nipaya benesepa loğ ggökin yah rë. ³ Sën hil aripek bël rağ Yesu Kerisi arë lo tahu bë hil adiik ving yi gehil atu mewis rağ. Ma ham su rağ ni rë? ⁴ Nebë saga, om sën hil aripek bël lo tahu sën Kerisi diik medelev lo, gevong bë hil ngaa mugeng diik beneggëp loğ söv. Om hil natu mewis jak nabë sën Anutu tato niwëek beKerisi kedi rağ vu bedub ggökin betu mewis lo.

Hil Rëğ Medo Malad-Tumsën Geving Kerisi

⁵ Yönon! Hil ngaa mugeng diik ya nebë sën Kerisi diik lo gehil atu yi alam. Nebë sënë, om hil rëğ natu mewis nabë sën Kerisi kedi rağ ggökin betu mewis lo, behil medo malad-tumsën geving yi. ⁶ Hil araq ni bë vong bë hil ayod mugeng diik ya rağ kelepeko* ving Kerisi in bë gevong bengaa nipaya niwëek sën nevong huk loğ hil navid lo nama na, in hil su sepa doğ ngaa nipaya gökin nah. ⁷ In ngaa nipaya og su yoh vu bë kepë mehö sën diik lo gökin nah rë.

⁸ Lob hil ngaa mugeng diik ya ving Kerisi, om hil gevong geving anon nabë hil rëğ medo malad-tumsën geving yi. ⁹ In hil araq ni bë Kerisi kedi rağ ggökin ggëp bedub, om su rëğ nadiik nah gökin rë. Diiksën su yoh vu bë dahun yi gökin rë. ¹⁰ In diik beron timu, lob kevoh hil ngaa nipaya pin ya vorot. Rëğ gwëbeng og nedo mala-tumsën beluho Anutu denedo revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rë nabë Yesu Kerisi diik, om yik vong bë ham diik ving beham su yoh vu bë sepa doğ ngaa nipaya gökin nah rë. Gağ ham tu Anutu-yi-alam bevong bë ham nedo malamin-tumsën ving yi. ¹² Ham navimin sën rëğ petar na lo nevongin bë ham sepa doğ ngaa nipaya, rëğ mu ham su gurek ngaa nipaya babu megwevong. ¹³ Ham su bo nemamin los vahamin lu ngaa vu ngaa nipaya in gwevong ngaa nipaya gökin nah. Gağ ham gwevong navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabë mehönön sën dediik ggovek rëğ dekedi rağ ggökin ggëp bedub medenedo vesaj ggökin yah lo. Geham gwevong navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevong ngaa yohvu mu jak. ¹⁴ Nabë saga loğ mëm ngaa nipaya su yoh vu bë kepë ham gökin nah rë. In gwëbeng og ham su hurek horek babu menesepa loğ rë, gağ ham nesepa loğ Anutu yi gagek semusën sën nevo vu ham nyëmasën lo.

Hil Natu Ngaa Niröpsën Yi Hur

¹⁵ Om hil gevong nabë va? Gwëbeng hil su rëğ sepa doğ horek in geğo hil nah vu Anutu rë, gağ hil nesepa loğ Anutu yi gagek semusën sën nevo vu hil nyëmasën lo. Om mağ hil ayoh vu bë medo gevong ngaa nipaya ma nama? Ma rot! ¹⁶ Ham rağ ni ggovek! Bë ham bo navimin vu mehöti nabë ham gwevong huk vu yi megwevong noh vu aye, og ham tu yi hur. Yik nebë saga, om ham su yoh vu bë sepa doğ ngaa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rë. In ham rëğ gwëko nyëvewen doğ nah ngaa nipaya beham malamin nama veröğ yi. Gağ bë ham nengamin yes vu Anutu, og rëğ gevong beham natu alam

yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wirek ham nesepa lok ngaa nipaya, rëk Anutu vong yi gagek yök vu ham, lob ham nengamin yes benesepa lok los ayomin dahis. ¹⁸ Ngaa nipaya duu ham ahon rëk Anutu ko ham vër in, gevong beham tu yi hur sën denesepa lok ngaa yohvu mu lo. ¹⁹ Rëk ham kwamin su niwëek lok rë geyö nahën, om sën senër mesepa lok hil mehönnon ngo kwad. Wirek ham navimin kehe ham beham nesepa lok ngaa nipaya los ngaa sën su neyoh vu rë lo beham kweyëh gagek pangsen. Om gwëbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa dok ngaa yohvu mu in ham ayomin niröp jak.

²⁰ Wirek ham nesepa lok ngaa nipaya, gak ham su nesepa lok ngaa yohvu rë. ²¹ Lob vu buk saga mak ham neko nyëvewen nivesa nebë va rak ngaa nipaya sën ham nevong lo? Ma! Lob gwëbeng og ham nimin nemum in ngaa nipaya saga, log ham rak ni bë diiksën tu ham nyëvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rëk ma gAnutu ko ham vër in ngaa nipaya bevong ham tu yö yi hur. Lob nyëvewen sën rëk bo dok nah vu ham lo nebë sënë: Ham ayomin niröp jak, lok mëm ham rëk medo malamin-tumsën degwata. ²³ In alam sën denesepa lok ngaa nipaya lo, og rëk degeko nyëvewen dok nah medenadiik bemalaj nama. Rëk Anutu og nevo semusën vu hil nyëmasën rak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi huk nebë hil medo malad-tumsën degwata.

7

Paulus Tahu Gagek Rak Maluh Los Venëj

¹ Arig lo, sa nanër gagek sënë vu ham sën nerak horek ni rot lo nebë: Horek tu ala menegin mehönnon yoh vu buk pin sën denedo vesaj lo. Ma ham su rak gagek sënë ni rë?

² Lob yik nebë sënë: Nabë avëh jak regga beregga nahën nedo, og horek duu luho regga ahon. Rëk nabë regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rë. ³ Gak nabë regga yö nahën nedo gevenë ya merak maluh ngwë, og horek nenër yi nebë nevong baggëb. Gak nabë regga nadiik, og horek sënë su ggërin yi rë, om nabë jak maluh ngwë og su nevong baggëb rë.

⁴ Om arig lo, yik ham nebë sënë. Kerisi lok yah ham bömin mediik in ham, lob sënë vong bë ham diik ving geHorek su negin ham ggökin rë, om ham yoh vu bë jak vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehö sën kedi rak yah vu bedub ggökin in bë gevong behil gevong Anutu yi huk banon jak lo. ⁵ Wirek hil ngo nahën nesepa lok ngaa nipaya sën hil malad anonin los navun hil in lo, lok horek nërin ngaa nipaya sënë, rëk mu sënë vong behil kwad nevo bë hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngaa nipaya saga yi nyëvewen neggëp bë hil rëk nadiik bemalad nama. ⁶ Rëk vong bë hil adiiik ving Kerisi, om ko hil vër in Horek sën neduu hil ahon wirek lo, in bë su gegin hil gökin. Gak wirek, og hil nesepa lok Horek sën dekevu meneggëp lo, rëk mu gwëbeng og hil atu mewis rak menesepa lok ngaa sën Anon Vabuung netato vu hil lo.

Ngaa Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë Horekek ngaa nipaya? Ma! Nabë Horek su tato ngaa nipaya vu sa rë, og sa su rëk jak ni nabë nipaya rë. Bë Horek su nanër nabë, “Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa” rë, og sa su rëk jak ayog nevu nevu sënë ni nabë ngaa nipaya rë. ⁸ Rëk Horek saga tatekin aggata vu ngaa nipaya benepelëpin sa, lob vong besayog nevu nevu in ngaa nipaya aggagga. Gak bë Horek nama, og ngaa nipaya nebë heljeng, in sa su rëk galë nabë ngaa nipaya rë. ⁹ Wirek sën sa dugin Horek lo, og sa hekuung bë sa nado nivesa. Lok tum serak Horek ni, lob ngaa nipaya vesa lok yah vu sa, lob serak ni bë sëk nadiik bemalag nama. ¹⁰ Anutu vong Horek yam in bë geli sa na niröp besa medo malağ-tumsën, rëk mu ma geHorek tato vu sa bë sëk nadiik bemalag nama. ¹¹ In Horek nër aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob serak ni bë sëk nadiik bemalag nama. ¹² Nebë sënë, om hil arak ni bë Horek yö vabuung. Lob Horek

yi gagek pin vabuung ving beniröp genivesa. ¹³ Ma maḵ Horek nivesa sënë vong besëḵ malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sën kepë sa, om sëḵ malag nama. Yiḵ nebë sënë in bë nanër ngaa nipaya tato nabë ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neḵo Horek nivesa sënë in bë kepë sa jaḵ besa malag nama. Lob Horek nenër ngaa nipaya degwa tato vu sa bë ngaa nipaya yönon.

Ngaa Nipaya Neggërin Hil Kwad

¹⁴ Hil arak ni bë Horek sënë vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gaḵ sa, og ngaa muḡeng neggëp loḵ sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵ Yönon, sa su narak ngaa sën sa nehevong lo degwa ni rë. Gaḵ ngaa sën sa nehevongin pangsën bë sa gevong lo, og sa su nehevong rë. Rëḵ ngaa sën sa nig nelëlin verök yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶ Gengaa sën sa bë gevong in serak ni bë ngaa nivesa lo, og saga nebë serak Horek ni beseyogekin bë ngaa nivesa, rëḵ mu sa su nehevong yoh vu rë. ¹⁷ Rëḵ su sengo ti nehevong ngaa nipaya sënë rë, gaḵ ngaa nipaya sën nedo loḵ sayog lo sën yö nevonḡ. ¹⁸ In serak ni bë ngaa nivesa ti su neggëp loḵ sayog rë. Sa nanër ngaa muḡeng sën neggëp loḵ sayog lo. In sa nehevongin bë gevong ngaa nivesa, rëḵ ma gesa su yoh vu bë gevong banon jaḵ rë. ¹⁹ Gaḵ ngaa nivesa sën sa nehevongin bë gevong lo, og sa su nehevong rë. Gengaa nipaya sën sa su nehevongin bë gevong rë lo, og tum sa nehevong. ²⁰ Sa nehevong ngaa sën sa su kwag nevo bë sëḵ gevong rë lo, rëḵ sa su ngo nehevong rë, gaḵ ngaa nipaya sën nedo loḵ sayog lo yö nevonḡ.

²¹ Lob sa nehevong nebë sënë rak buk pin: Sa nehevongin bë gevong ngaa nivesa, rëḵ ma gengaa nipaya nedo loḵ sayog benepebip sa. ²² Yönon, sahëḡ neving Anutu yi horek pangsën loḵ sayog. ²³ Rëḵ sa halë horek ngwë neggëp loḵ sa navig pin. Lob nesis begö vu Anutu yi horek sën neggëp loḵ sayog lo. Log netung sa loḵ ya ngaa nipaya sën nedo loḵ sa navig agi nema beneduu sa ahon. ²⁴ Wöp-o! Lob sa mehö nig paya rot! Maḵ re rëḵ bo sa vër in ngaa muḡeng sën rëḵ gevong besa malag nama agi? ²⁵ Om sa kwag vesa rot vu Anutu! In vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë geḵo sa vër. Yönon, sa kwag og nesepa loḵ Anutu yi horek, rëḵ sa ngaa muḡeng sën nedo loḵ sayog lo, og nesepa loḵ ngaa nipaya yi aggata beluho denepemëgin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevong Anon Vabuung Vu Hil

¹ Nebë saga, om hil sën naha rak Kerisi Yesu lo, og gagek sën nër bë hil gaḵo nipaya nyëvewen lo ti su rëḵ gëp vu hil rë. ² In Anon Vabuung yi horek nër bë alam degevong ngaa nipaya, og denadiik bemalaj nama. Log nër ving bë hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rëḵ nadiik bemalad nama rë, gaḵ hil rëḵ medo malad-tumsën degwata. ³ Ngaa muḡeng neggëp loḵ hil ayod, om Horek su yoh vu bë kevoh ngaa nipaya na rë. Rëḵ ngaa sën Horek su yoh vu bë gevong rë lo, og Anutu yö nevonḡ. Vong nalu yam betu mehönon rak, benavi nebë hil mehönon nid paya vu dob sënë navid.

Lob Anutu vong bemehönon hir ngaa nipaya nyëvewen yah rak neggëp Kerisi, bediik loḵ yah hil bed in bë Horek yi nyëvewen su gëp vu hil. ⁴ Horek nër bë hil gaḵo nyëvewen doḵ nah hil nipaya, lob sagaḵ nër niröp beyoh vu. Rëḵ Anutu vong beKerisi diik loḵ yah hil bed basis hil nyëvewen bemaya, om hil su rëḵ malad nama rë. Hil su nesepa loḵ ngaa muḡeng sën nedo loḵ hil ayod lo rë, gaḵ hil nesepa loḵ Anon Vabuung yi aggata om sën vong nebë sënë vu hil. ⁵ In alam sën ngaa muḡeng nedo loḵ ayoj lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gaḵ alam sën denesepa loḵ Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶ Nabë mehöti kwa na vu ngaa muḡeng mu, og mehö sënë rëḵ nadiik bemala nama. Gaḵ nabë mehöti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehö sënë rëḵ ayo gëp revuh in rëḵ medo mala-tumsën.

⁷ Log nabë mehöti kwa sepa dok ngaa mugeng mu, og mehö sënë nesis begö vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rë, gesu yoh vu bë gevong noh vu rë. ⁸ Alam sën deneseпа lok ngaa mugeng lo, og alam nebë sënë su deyoh vu bë degevong bAnutu kwa vesa in sir rë. ⁹ Rëk hamek su nesepa lok ngaa mugeng rë. Gaḵ Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yönon beham nesepa lok. Rëk nabë Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehöti rë, og su Kerisi-yi-alam yi rë. ¹⁰ Yönon, ham navimin nediik, in ham nevong ngaa nipaya, rëk mu nabë Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsën.

¹¹ Anutu nër beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rëk nadiik mepetar na rëk mu nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo lok ham ayomin, og Anutu sën nër meYesu kedi rak yah lo rëk gevong bAnon Vabuung bo mala-tumsën vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevong Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa mugeng su nesemu hil rë, om hil su agurek babu besepa dok. ¹³ Gaḵ nabë ham sepa dok ngaa mugeng, og ham rëk nadiik bemalamin nama. Rëk nabë ham gweko niwëek vu Anon Vabuung bedok vu ham beham nimin dëlin ngaa nipaya sën ham navimin bë gevong lo, og ham rëk medo malamin-tumsën. ¹⁴ Alam pin sën deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vong Anon Vabuung yök vu ham in bë deginengin ham beham medo megöneng in yi rë. Gaḵ vong yök vu ham in bë ham jak ni nabë ham tu Anutu nalu. Lom nevong behil ayed nelok yi bë, “Amag! Amag!” ¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenër rangah vu hil lok hil ayod bë hil atu Anutu nalu. ¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rëk medo ben geving yi, geyi ngaa pin rëk natu hil ngaa geving. Kerisi ko vanë wirek, lob hil atu yi alam menehako vanë nebë saga gwëbeng ving in bë hil medo nivesa rot geving yi vu tamusën, gAnutu yi ngaa nivesa vesa pin rëk natu hil los Kerisi hil ngaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusën

¹⁸ Sa kwag nevo bë vu tamusën sën hil ana medo nivesa lo, og mëm hil rëk galë ngaa maggin sën netök vu hil gwëbeng agi nabë ngaa meris. ¹⁹ In ngaa pin sën Anutu tung lo ggëp denegin buk sën Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo. ²⁰ In ngaa pin sënë yö nahën denedo paya, rëk su nebë sënë yoh vu yö kwaj rë. Gaḵ Anutu yö tung sir nebë sënë, om denevo kwaj in buk sën ngaa pin nijvesa jak los dahis lo. ²¹ Anutu rëk geḵo ngaa pin sën netung lo vër in ngaa sën nevasap sir benevong bemalaj nema ya gwëbeng agi, berëk semu ngaa pin benijvesa jak bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin. ²² Hil arak ni bë ngaa pin sën Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin ngaa maggin, nebë sën avëh denevimeng lo, yö vu wirek rot begwëbeng.

²³ Lob su ngaa nebë sënë mu rë. Gaḵ hil sën hil hako Anon Vabuung vorot lo, og yik hil navo belol ving menehegin buk sën Anutu gevong behil natu nalu lo yönon lo. Sën hil natu nalu lo nebë: Geḵo hil navid bër vu dob los ngaa nipaya. ²⁴ Anutu ko hil yah vu yi ggovek ya, rëk hil nahën navo kwad in buk sën gevong banon jak lo. Gaḵ bë berup govek na, og hil su rëk abo kwad in gökin nah rë, in mehöti su nevo kwa in ngaa sën netök yam ggovek ya lo ggökin rë. ²⁵ Rëk ngaa sën yö nahën gesu anon nerak rë lo, nabë hil gevong geving rot nabë rëk anon jak vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log nelok buk sën hil su nayoh vu bë kwad bo gagek menajom jak niröp rë lo, og Anon Vabuung nelok vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bë nanër gagek sagi berup hil avid rë. ²⁷ Gehil Amad sën nelë mehönon ayoj lo nerak Anon Vabuung yi gagek sagi ni, generak ni bë Anon Vabuung nesepa lok Anutu kwa menelok vu hil sën Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bë ngaa pin sën netök vu alam sën ahëj neving Anutu lo, og yik Anutu nevong ngaa pin sënë nevong huk lok ti in bë gevong nivesa vu sir. Yik nevong vu yi alam pin sën ggoin sir rak yoh vu yö kwa lo. ²⁹ In Anutu ggoin sir rak vorot wirek

betato sir in bë nij nabë Nalu, lob Nalu natu arij aguu, gari lo ngahisekë. ³⁰ Lob alam sën tato sir wirek lo, og supin sir yah vu yi. Lob alam sën supin sir yah vu yi agi, og nër sir ving bë sir alam yohvu. Lob alam sën nër sir bë sir alam yohvu lo, og nër bë rëk demedo nivesa rot geving yi.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rëk Gevuu Hil Rë

³¹ Om hil rëk nanër va jak ngaa pin sën Anutu nevang-ë? Nabë Anutu dok vu hil, og mehöti su yoh vu bë kepë hil rë! ³² In su ggulin Nalu rë, gak vong yam in bë dok vu hil pin. Vong ngaa böpata saga vu hil, om mak rëk gevong yi ngaa vahi pin vu hil nyëmasën geving. ³³ Om re yoh vu bë gevong gagek jak alam sën Anutu yö ggooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nër hil bë hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rëk nanër nabë hil mehönon nid paya? Mak Kerisi? Ma! Kerisi og loq yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bë dok vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bë bo hil vër in Kerisi ahëvingsën sënë? Ma! Rëk mu nabë maggin natök vu hil ma, nabë hil kwad na ngahi ma, nabë hil gaço vanë, ma, nabë meyip gevong hil ma, nabë hil ajak vu in tob ma, ngaa nipaya basap hil ma, begö natök vu hil, og rëk nabë va? Mak Kerisi su ahë neving hil rë? Gak ahë neving hil! ³⁶ Yönon, ngaa nebë sënë netök vu hil yoh vu gagek sën neggëp loq Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelë he nebë sipsip, om sën denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rëk mu yik ngaa pin sënë og ngaa meris. In Kerisi ahë neving hil menevang behil kesuu menare nid wëek. ³⁸ In sa hevong ving rot bë ngaa ti su yoh vu bë bo hil vër in Anutu ahëvingsën sënë rë. Nabë hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bë bo hil vër rë. Log angër los ggev-dob-yi gengaa sën nedo gwëbeng agi los ngaa sën rëk berup vu tamusën ma, niwëek aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sën nedo yagek babu lo los ngaa sën nedo dob gebinë lo, ma ngaa vahi sën nedo jeggin jeggin agi. Ngaa pin nebë sënë, og su deyoh vu bë dedok Anutu ahë bepekwë gagek sën ahë neving hil-ë rë. Gak vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë tato rangah nabë ahë neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sën senër lo og yönon, gak sa su tetuhin rë, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuong tatekin vu sa loq sayog ving bë senër gagek sënë yönon. ² Sa nanër vu ham nabë: Sayog maggin gesa kwaq paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabë yoh vu bë sa basap sa in mëm sa gaço sa alam Israel denah vu Kerisi jak sën sa hetah sa vër in Kerisi-yi-alam gesa malag nama na verök yi lo, og sëk kwaq vesa in megevong nabë sënë. Rëk ma gesaga su yoh vu bë rëk dok vu sir rë. ⁴ Sir alam Israel sogek bedetu Anutu nalu lo, log denelë nikapiik rak malaj ving, log Anutu joo yi gagek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sën degetung seriveng in bë dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arë jak lo vu sir. Log nër yi gagek vahi vu sir bë rëk gevong vu sir geving. ⁵ Alam Israel sënë og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sën tu ngaa pin ala lo pum rak sir, rëk mu yi Anutu sogek, sën hil gaço arë jak na vavunë degwata los degwata lo yönon.

Anutu Ggooin Yi Alam Rak

⁶ Rëk mu hil su nanër nabë: Anutu hen gagek anon ma. Hil su nanër nabë saga in alam sën depum rak Israel lo, og sir pin su Israel sogek rë. In sir vahi su denesepa loq Anutu rë. ⁷ Alam sën depum rak Abraham nikök lo, og su sir pin detu yi mewis yönon rë. In Anutu nër vu yi wirek bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis mu nabë hong alam.” ⁸ Nebë sënë in nalu lo sën depum rak nikök mu lo, og su detu Anutu nalu rë. Gak hurmahen sën depum rak gagek sën Anutu joo lo, og mëm hil nanër sir nabë Abraham yi mewis sogek.

⁹ Gagek sën Anutu joo lo nebë, “Sëk nom geto dok buk sën sehooïn rak lo, lom mëm Sara rëk geķo nalu maluh ti.”

¹⁰ Log yik su gagek timu sënë rë. Gaķ hil dobahë Isaak ķo Rebeka, lob nalu luu lok pepid, lob Anutu nër gagek ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahën denare lok ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rë, rëk Anutu nër gagek rak luho vorot in bë tato rangah nabë su nelë ngaa sën denevong lo menenër rë, gaķ yö neggooin mehõnon rak yoh vu kwa. ¹² Nër vu Rebeka bë, “Aguu rëk gurek amon babu!” ¹³ Sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ķapiya lo nebë, “Sahëg neving Yakop, rëk sa nehalë Esau paya.”

¹⁴ Om hil rëk nanër nabë va? Maķ hil nanër nabë: Anutu su nevong ngaa yohvu rë? Ma! ¹⁵ In nër vu Moses bë:

“Nabë sa hevongin bë semu mehõti, og sëk semu.

Log nabë sa hevongin bë kwag paya in mehõti, og sëk kwag paya in.”

¹⁶ Om yik nebë sënë. Anutu su kwa paya in mehõti in mehõ sënë kwa nevo bë Anutu kwa paya in yi rë. Log su kwa paya in mehõti in nevong Anutu yi huk niwëek rë, gaķ yö nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nër vu Parao wirek meneggëp lok yi ķapiya nebë, “Maggin sën sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bë tato sa nig wëek vu mehõnon pin in denanër sa bengög na menoh vu dob pin. Yik rak degwa saga sën sa hetung ggev Parao rak hong.” ¹⁸ Om nabë Anutu kwa bo nabë kwa paya in mehõti, og rëk kwa paya in yi. Log nabë kwa nevo bë gevong bemehõti ayo dahis jaķ, og rëk gevong bayo dahis jaķ.

Anutu Yi Kwa-Vonginsën Los Ahë Sengën

¹⁹ Rëk mu maķ ham ti rëk nanër vu sa nabë, “Nebë saga, lok nebë va sën Anutu nenër bë ngaa nipaya degwa neggëp vu hil mehõnon-ë? In hil su ayoh vu bë ķeyëh yi rë.” ²⁰ Rëk hong re? Hong mehõnon mu rëk geyoh vu bë gwevong ayem jaķ Anutu? Dëg sogek su nelok tepëķ in ala sën nejegwi yi lo bë, “Genesemu sa nebë sënë in va?” rë. ²¹ Gaķ mehõ sën nejegwi dëg lo yö nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bë geķo ngagek gobeng timu mejegwi dëg luu jaķ. Lob nabë semu ngwë malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwë in bë huk meris meris yi, og yik ggovek. Yö yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bë tato ahë sengën rangah betateķin niwëek vu mehõnon in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahë sengën vu sir bë kevoh sir bemaalaj nama na verõķ yi, rëk ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebë saga in kwa nevo mehõnon vahi sën kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yö ggooïn sir rak vorot in bë demedo nivesa dok yi nyëg geving yi, gerëķ gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sënë. Ggooïn hil rak. Su ggooïn lok he Yuda mu rë, gaķ ggooïn alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp lok Anutu-yi-ķapiya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wirek rë lo, og sëk nanër sir nabë salam sir.

Galam sën sa su ahëg neving sir wirek rë lo, og sëk ahëg geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëg sën sa nanër sir wirek bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëk nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër rak alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rëk geķo sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehõbõp rëk govek gagek na gebepul pevis,

log bo nyëvewen dok nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gagek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:

“Nabë Mehõbõp sën negin angër-begõ-yi pin vu yagek lo

su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,

og hil rëk malad nama na verõķ yi

nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëk Ma

³⁰ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gaḵ alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa doḵ horek, og rëk gevong medenatu alam yohvu. Rëk ma gesu denesepa loḵ horek los dahis rë. ³² Rëk su detu alam yohvu rë, in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gaḵ kwaj nevo bë ngaa sën denevong lo yoh vu bë rëk geḵo sir nah vu Anutu, rëk ma. Denelë kelepeḵo* nebë su yoh vu rë, in ngaa nimumsën, lob sënë nebë sën deketul vahaj raḵ gelöng bedevës. ³³ In gageḵ sënë neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Ham ngo! Sa hetung gelöng ti vu Sion* in bë mehönön deketul vahaj jaḵ.

Sa hetung gelöng niwëek ata in gevong rii jaḵ mehönön.
Gaḵ alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk nij namum rë.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rë

¹ Arig lo, sa hevongin rot bë Anutu geḵo alam Israel nah vu yi, om sa najom raḵ vu yi in sir rot. ² Seraḵ nij, om sën senër bë nij wëek rot bë desepa doḵ Anutu. Rëk su denevong los kwaj rë. ³ In deneketul loḵ in aggata sën Anutu nanër sir nabë sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yö kwaj in bë denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa loḵ aggata sën Anutu vong in bë hil sepa doḵ menatu alam yohvu lo rë. ⁴ Hil araḵ ni bë Horek yi huk verup lah loḵ Kerisi, om sën Anutu rëk nanër alam pin sën ayoj na timu vu Kerisi lo nabë sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bë Geko Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yiḵ nebë sën Moses kevu gageḵ raḵ Horek bë: Horek yoh vu bë gevong mehönön medenatu alam yohvu lo. Kevu nebë sënë, “Mehöti bë sepa doḵ horek sënë pin, og rëk medo mala-tumsën.” ⁶ Rëk mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sën vong behil arëd nebë hil alam yohvu, om ham su kwamin bo doḵ ayomin nabë, “Re rëk doḵ na yageḵ, megeḵo Kerisi duḵ nam-a?” In hil araḵ ni bë luk yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabë, “Re rëk duḵ na alam-diiksën hir nyëg in geḵo Kerisi nom-a?” Gaḵ kedi raḵ yah ggovek ya.

⁸ Log geraḵ ni ving bë, “Gageḵ yiḵ neggëp vu hong. Neggëp loḵ avim geneggëp loḵ ayom.” Yiḵ gageḵ sën hil nanër rangah bë hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabë genanër Yesu berup avim nabë yi Mehöböp, log gwevong geving doḵ ayom nabë Anutu nër bekedi raḵ yah vu bedub, og Anutu rëk geḵo hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu raḵ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rëk geḵo hil nah vu yi jaḵ sën hil nanër verup avid bë yi alam hil lo.

¹¹ Lob gageḵ neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë, “Alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk juuk sir benij namum rë.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwë neggëp timu in yiḵ hil pin hil Mehöböp timu nedo, lob nevong semusën böpata vu alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëk geḵo sir nah vu yi.” ¹⁴ Rëk nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëk ayej doḵ yi rë. Log nabë su degengo yi gageḵ rë, og su rëk ayoj na timu vu yi rë. Log nabë mehöti su nanër yi gageḵ rangah vu sir rë, og su rëk degengo rë. ¹⁵ Log nabë Anutu su gevong alam sën denanër gageḵ lo dena vu sir rë, og re rëk nanër rangah vu sir-a? Yoh vu gageḵ sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Alam sën denanër Bengö Nivesa rangah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Lok Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rëk mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sën Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vong ving gageḵ sën he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving raḵ gageḵ sën hil nehango lo, lob gageḵ sën hil nehango lo, og neverup raḵ Kerisi avi.

18 Rêk selok tepêk bê: Maḵ su denengo Bengö Nivesa sênê rê? Gaḵ dengo ggovek ya. In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebê:

“Ayej ya meyoḵ vu dob pin.

Log hir gagek ya metök ya dob nenga pin.”

19 Rêk selok tepêk beron ngwê ggökin bê: Maḵ Israel su derak gagek sênê degwa ni rê? Gaḵ derak ni in Moses nêr wirek bê:

“Sêḵ gevong beham ayomin rêḵ ngis yi in alam-yu-ngwê sên su los bengöj rê lo, log sêḵ gevong beham ahëmin sengên vu alam-yu-ngwê sên kwaj masên lo.”

20 Rêk Yesaya su neggöneng rê genenêr rangah bê:

“Alam sên su denesero sa rê lo detök vu sa, log alam sên su denelok tepêk in sa vu mehö la rê lo, og sa tato sa rangah vu sir.”

21 Lob nêr rak Israel nebê:

“Sa hetê nemaḡ in alam sên denekeyêh los demehoo sa gagek lo yoh vu buk pin bê denom vu sa, rêḵ ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

1 Lob sa bê doḵ tepêk in gagek ngwê nabê maḵ Anutu ruuk yi alam-a? Ma verök yi! Yiḵ sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benyamin.

2 Log Anutu su rêḵ juuk yi alam sên ggooin sir rak wirek lo rê. Ma ham su rak gagek sên Anutu-yi-ḵapiya nêr rak Elia lo ni rê? Elia su vu Anutu in alam Israel bê, 3 “Mehöbö! Denesis hong alam-denenêr-gagek-rangahsên medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyiḵ sengo ti nahên nado, lob denesero sa in bê dengis sa mesa nadiik.” 4 Rêḵ Anutu nêr yah vu yi nebê va? Nêr nebê sênê, “Sehoo in alam 7,000 rak medenedo vu sa, su deneggurek anutu-kuungsên Baal babu rê.”

5 Lob yiḵ buk sên gwëbeng agi nebê ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggoin sir yu mahen teka rak medenedo. 6 Ggoin sir rak in yö kwa pesiv in sir, gaḵ su ggoin sir rak in denvong huk nivesa la rê. Gaḵ nabê ggoin sir rak in nelê bê denvong ngaa nivesa, og nevong loḵ yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rê. 7 Om maḵ nebê va? Nebê sênê: Alam Israel malaj nesepa bê Anutu gelê sir nivesa, rêḵ ma gesu nelê sir pin nivesa rê. Yönon, ggoin sir yu mahen teka rak benelê sir nivesa, rêḵ sir vahi pin og nengaj nemir, om su detök rak gagek anon rê. 8 Yoh vu gagek sên neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bê:

“Anutu vong benij tebö nebê sên deneggëp yiing.

Nevong malaj bê degelê yi gagek rêḵ su dejak ni, genevong nengaj bê degengo rêḵ su denatök jak degwa.

Lob denedo nebê sênê rot meverup gwëbeng.”

9 Log Davit nêr rak Israel ving bê:

“Hir nos böp sên denegga lo rêḵ natu gegweeng los rasoh in kevoh sir mebo nyëvewen vu sir.

10 Malaj ḵenu doḵ gesu degelê ngaa, lom hir ngaa mugeng saga yö jak gëp demij meyo gëp degevek degwata.”

Anutu Ko Alam-yu-ngwê Yom

11 Lob sa bê doḵ tepêk in gagek ngwê nabê: Alam Israel devës saga, om rêḵ malaj nama na verök yi? Ma! Rêḵ nama! Dekeyêh gagek lob tum Anutu ḵo alam-yu-ngwê yom rak sênê. Vong nebê sênê in bê alam Israel ayoj ngis yi, lob mêm degërin sir nom vu yi geving.

12 In dekeyêh gagek lom sênê loḵ vu mehönon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sênê vong bengaa nivesa tök vu alam-yu-ngwê. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sênê

rêk gevong bengaa nivesa rot natok vu mehõnon pin mekesuu ngaa sèn verup rak hir keyehsèn lo.

¹³ Sa bë nanër gagek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwaḡ vesa in huk sènë menehevong. ¹⁴ Sa nehevongin huk sènë rot in bë gevong mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sèn ham neko lo, in sa gako sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehõnon rak sèn ruuk alam Israel lo. Om buk sèn Anutu geḡo alam Israel nom gökin lo, og rêk nabë sèn dekedo rak yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel deneko parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemugin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los dahis netu yi ngaa ving. Log nabë keke gega* tu Anutu yi ngaa, og keke nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yõnon, mak Anutu keyeh keke oliv* nema vahi bevo vër, log ko hong nebë keke oliv* bemën nema ti megelu hong lok yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneḡo jeji ggëp keke oliv* sènë gega ving nema soḡek vahi lo. ¹⁸ Om su gweḡo hong jak vu nema soḡek lo. Nabë gweḡo hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gega, gak gega su nare rak hong rë. ¹⁹ Rêk mu mak rêk genanër nabë, “Anutu keyeh nema pin sènë in bë gelu sa dok nah bej.” ²⁰ Sënëk yõnon, rêk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak hongek genare niwëek in ayom neya timu vu yi, om su gweḡo hong jak. Gak gegöneng megwegin hong. ²¹ In Anutu su lë nema soḡek mu menedo rë, om su rêk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehõ kwa vonginsèn los mehõ niwëek ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sèn nij nelëlin yi lo, og nevong nyëvewen vu sir lok yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rêk kwa gevongin hong, gak nabë nama, og rêk ketöv hong na geving. ²³ Om nabë nema soḡek sèn nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rêk gelu sir dok nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bë gevong nabë saga. ²⁴ Gerak ni bë wirek og keke oliv* bemën nema hong, rêk Anutu ketöv hong vër megelu hong lok yah oliv* nivesa, gak su aggam sènë niröp rë. Om yõnon rot, yoh vu bë rêk geḡo oliv* soḡek nema lo sènë megelu sir dok nah yö aggaj gökin.

Anutu Kwa Nevongin Mehõnon Pin

²⁵ Arig lo, sa bë ham su kwetul dok in gagek vunsèn sènë. In rêk ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër gagek vunsèn sènë rangah vu ham. Gagek sènë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis, lob demedo nabë sènë rot mena berup dok buk sèn Anutu gooin alam-yu-ngwë jak govek na bedegërin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rêk geḡo Israel vahi pin nom noh vu gagek sèn neggëp lok yi kapiya lo bë: “Mehõ sèn dok vu hil megeḡo hil vër lo rêk berup gëp Sion*.”

Lob rêk kevoh Yakop yi mewis hir ngaa nipaya sèn deneruu demij vu Anutu lo na.”

²⁷ Log yi gagek ngwë nër bë:

“Sëḡ najoo gagek sènë jak sir nabë
sëḡ kevoh hir ngaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengõ Nivesa, lob denesis begõ vu Anutu in ngaa sènë, rêk mu saga nelok vu ham. Rêk mu Anutu ggooin sir rak vorot in denatu yi alam, om sèn nahën ahë neving sir. In kwa nevo kenuj los hir dobahë lo. ²⁹ In nabë Anutu gooin alam yu ti jak begevong semusèn vu sir, og su rêk nom pekwë gagek rë. ³⁰ Wirek ham kweyeh Anutu aye, rêk ma geham wërin ham yom, lom ham ko semusèn gwëbeng rak sèn alam Israel dekeyeh aga lo. ³¹ Yõnon, alam Israel dekeyeh gagek gwëbeng in bë ham gweḡo semusèn jak, lok mëm rêk nom degërin sir medegeḡo semusèn geving vu tamusèn. ³² In Anutu vuu mehõnon pin ya bedenedo los hir ngaa nipaya medeginengin sir in bë mëm rêk gevong yi gagek kwa vonginsèn noh vu sir pin.

Yik Hil Gako Anutu Arë Jak

* **11:16:** Gagek sènë rak parawa-brët-yi los keke gega, og yik gagek peggirinsèn rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rêk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

- 33 Alam-e! Hil napisek in Anutu in kwa böpata benerak ngaa pin ni los dahis kesuu mehönnon pin.
 Hil su ayoh vu bë ajaḱ yi gagek sën kwa nevo lo ni rë,
 gehil su ayoh vu bë ajaḱ ngaa sën nevong lo ni rë.
- 34 Yoh vu sën dekevu meneggëp loḱ yi ḱapiya lo bë:
 “Re rak Mehöböp kwa ni?
 Ma re vo kwa vu yi?”
- 35 “Ma re vo ngaa vu yi mugin
 om rëḱ bo doḱ nah vu yi?”
- 36 Ma! Yi yö tung ngaa pin.
 Geyö ti tu ala benegin ngaa pin.
 Bengaa pin tu yi ngaa.
 Om hil gaḱo arë jaḱ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

12

Hil Getung Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa gejiin ham bë ham gwevong navimin vu Anutu nabë sën mehönnon denetung seriveng vu yi lo. Ham bo vabuung in ham navimin megwetung natu seriveng vu Anutu, rëḱ mu ham medo vesamin in ham gwevong yi huk, loḱ mëm rëḱ kwa vesa in. In ngaa nebë saga og ngaa yohvu meneko Anutu arë rak.

² Log ham su sepa doḱ ngaa sën alam-dob-yi denevong lo, gaḱ ham gwërin ham kwamin menatu mewis in ham jaḱ ngaa sën Anutu kwa nevo bë nivesa los yohvu geniröp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusën vu sa, om sa bë nanër vu ham pin ti ti nabë ham su gweḱo ham jaḱ mesevök ham huk, gaḱ ham ngo sepa doḱ ham huk megwevong niröp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga niröp noh vu niwëek sën Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggëp, rëḱ mu hir huk su neggëp ti rë, gaḱ denevong huk aggagga yö yoh vu sir.

⁵ Lob yik hil ngahiseḱë nebë saga, rëḱ hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yik anon timu gelen ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyëmasën, gevo kwa aggagga vu hil, om nabë mehöti yoh vu bë nanër gagek rangah in ḱo semusën sënë vu Anutu, og mehöti sënë nanër gagek rangah noh vu niwëek sën Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabë semusën neggëp vu mehöti in bë gegin ari lo in huk og gegin. Log nabë mehöti yoh vu bë tahu alam in ḱo semusën sënë vu Anutu, og mehö sënë natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabë mehöti kwa neggëp in bë nanër Anutu yi gagek tato vu alam, og gevong banon jaḱ. Log nabë mehöti bë bo ngaa vu ari lo, og gevong vu sir los ayo timu. Log ggev sën negin yi alam lo, og gegin sir niröp gesu ni tebö. Log mehöti bë kwa paya in ari medoḱ vu yi, og doḱ vu yi los kwa vesa.

Ham Ahëmin Geving Ham Arimin Sën Kerisi-yi-alam Lo Yönon

⁹ Sën ham ahëmin geving arimin lo lo, og ham su gwekuung jaḱ. Gaḱ ham ahëmin geving sir yönon. Ham gweruu demimin vu ngaa nipaya geham napiik vu ngaa nivesa.

¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabë ham arimin sir bemëm ham ahëmin geving sir yönon. Ham pin ti ti gweḱo arëmin jaḱ vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gwevong Mehöböp yi huk niwëek noh vu buk geham su nimin tebö. ¹² Ham bo kwamin in Mehöböp bemedo los kwamin vesa. Nabë maggin natök vu ham, og ham bare niwëek. Geham ngo medo najom jaḱ noh vu buk. ¹³ Nabë Anutu-yi-alam la dejak vu in ngaa, og ham doḱ vu sir, log nabë alam-yu-ngwë deberup vu ham, og ham gwegin sir nivesa. ¹⁴ Bë alam degevong paya vu ham, og ham najom jaḱ nabë Anutu gevong nivesa vu sir. Kë! Ham najom jaḱ nabë gevong nivesa vu sir. Gaḱ ham su terot sir los

najom jak nabë Anutu gevang paya vu sir. ¹⁵ Alam sën kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sën ayoj maggin medenesu lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabë ham böp, gak ham los alam sën su los bengöj rë lo sepa ham. Ham su ngo kwamin bo ham menanër nabë, “Sengo timu los kwag!” ¹⁷ Nabë mehöti gevang paya vu ham, og ham su gwevang nipaya dok nah nyëvewen vu yi. Gak ham kwamin bo ngaa nivesa mu megwevang jak alam pin malaj. ¹⁸ Ham gwegin ham in begö degwa su gëp vu ham, gak ham malamin sepa sën ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehö lo, ham su ngo bo dok ngaa nipaya sën denevang vu ham lo, gak ham naköök gAnutu ahë sengën vu sir megevang dok nah vu sir. In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë: Mehöböp nër bë, “Voloksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk, om ham naköök gesengo rëk bo dok nah.” ²⁰ Rëk mu nabë:

“Mehö sën nevang paya vu hong lo nadiikahë,
og gebo nos vu yi.

Genabë ayo bev in bël og gebo bël kul vu yi.

Yönon, nabë gwevang nabë sënë,

og rëk getah yi nah bekwa bo yi ngaa nipaya sën lo bemëm ni namum in.”

²¹ Su gwevang bengaa nipaya kepë hong, gak gebare niwëek megekwepë ngaa nipaya jak ngaa nivesa.

13

Hil Agurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sën detu gavman medenegin ham lo babuj. In gavman su yö deggooin sir rak rë, gak Anutu vo niwëek vu gavman vu nyëg pin in huk pin. Lob Anutu yö tung gavman vu nyëg pin medenedo. ² Nebë saga om nabë mehönon dekeyëh gavman, og dekeyëh Anutu ving. Om rëk denatök vu nyëvewen. ³ Alam nijvesa su deneggöneng in kiap rë, gak mëm alam sën denevang ngaa nipaya lo mu mëm deneggöneng in. Nabë ahëm ving bë su gegöneng in gavman, og gwevang ngaa nivesa jak buk pin, lob mëm rëk gavman geko arëm jak. ⁴ In Anutu tung gavman in bë dok vu hong megemedo nivesa. Rëk mëm nabë gekweyëh horek og gegöneng. Gerak ni bë begö sën nejom lok nema lo, og su neko meris rë. Gak Anutu tung gavman in bë degevang yi huk medebo nipaya dok nah vu mehöti sën gevang ngaa nipaya lo. ⁵ Nebë saga om hil agurek gavman babu. Rëk mu hil su agöneng in ngaa nipaya nyëvewen sënë mu mesepa dok hir gagek, gak hil kwad bo nabë sënëk ngaa niröp, om hil sepa dok.

⁶ Log sën hil getung takës lo, og ngaa niröp ving, om gwetung in Anutu vo huk lok alam gavman nemaj medetu yi hur. ⁷ Om nabë gavman degetung horek in ngaa ti nabë degek takës jak, og gebo monë jak vu sir noh vu saga. Alam sën deneko takës lo, og ham gwetung takës vu sir niröp. Galam sën deneko takës-kupek-yi (kastams) lo, og ham bo takës-kupek-yi vu sir niröp geving. Log alam sën denegin ham lo, og ham gurek babuj, galam sën denetu ggev lo, og ham gweko arëj jak.

Bë Ham Ahëmin Geving Mehönon Og Sagak Ham Nesepa Lok Horek Yönon

⁸ Ham göneng in nyëvewen pin nabë su gëp vu ham. Gak yik nyëvewen timu sënë yö gëp vu ham vewen vewen degwata nabë: Ham ahëmin geving ham vewen vewen jak buk pin. Nabë ham gwevang nabë saga, og ham nevang yoh vu sën Horek nër lo. ⁹ In Horek nër nebë sënë bë, “Su gegodek mehö ngwë venëj los reggaj. Su gengis mehönon medenadiik. Su gegodek. Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa.” Horek sënë gevahi sën neggëp lo, og yik pin degwaj timu sënë nebë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ¹⁰ In mehö sën ahë neving mehö ngwë lo, og su rëk gevang paya vu yi rë. Om nabë hil ahëd geving mehönon, og hil nesepa lok horek pin menehevang yoh vu.

Hil Gevong Ngaa Niröp

¹¹ Ham ahëmin geving ham nabë sënë in ham rak ni bë buk verup ggovek ya, om ham malamin natum beham kwedi jak. Buk sën Anutu geko hil nah vu yi lo yam dus teka, gak su neggëp ading in hil nebë sën neggëp lok buk sën hil nehevong ving nyëdahis lo rë.

¹² Mala vahis vongin nama na gedus rak bë rangah vongin berup. Om mak hil gevuu ngaa malakenu yi pin na, gehil agërin hil navid jak ngaa rangah yi. ¹³ Hil ana aggata niröp nabë sën mehönnon deneya rangah. Hil su sepa dok alam sën denesup sir in bë denanum böp medegevong ngaa jeggin jeggin lo. Hil su gevong baggëb gegevong ketod vu ngaa ningöhek jeggin jeggin. Hil su ayod nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa, log hil su ahëd sengën bemehoo hil. ¹⁴ Gak ham gwëko Mehöböp Yesu Kerisi begwevëh nabë tob in gërin ham in ngaa nebë saga. Geham su kwamin bo megwevong ngaa nipaya sën ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sën ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gwëko yi nam geving ham sën Anutu-yi-alam ham lo. Rëk mu ham su ngis begö vu yi in gägek vahi. ² In alam vahi ayoy neya timu vu Yesu niwëëk, lob denegga reggu los ngaa aggagga pin. Rëk alam vahi mu su denevong ving niwëëk rë, lom sën denegga jojeng los nos mu. ³ Om mehöti sën negga ngaa pin lo su kwa bo gägek jak mehö ngwë sën neggöneng in reggu lo. Gemehö sën su negga reggu rë lo su kwa bo gägek jak mehö ngwë sën negga ngaa pin lo nabë nevong paya. Gak Anutu ko mehö ngwë sën negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehö re om genenër gägek nipaya rak mehö ngwë yi hur-a? Nabë bare, ma nabë bës, og ala yö yi ngaa. Rëk mu rëk bare niwëëk. In Mehöböp yö yoh vu bë bo niwëëk vu yi mebare niwëëk.

⁵ Log mehö la kwaj nevo buk vahi bë böpata rot kesuu buk vahi. Log mehö ngwë kwaj nevo bë buk pin neggëp ti gesu ngwë kesuu ngwë rë. Om alam pin ti ti yö deseggi gägek sënë bedegevong noh vu ngaa sën kwaj nevo bë neko Anutu arë rak lo. ⁶ In mehö sën kwa nevo buk ti nebë buk böpata rot lo, og nevong nebë sënë in geko Anutu arë jak. Gemehö sën negga ngaa pin lo, og negga in geko Anutu arë jak. In nejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in reggu genegga. Log mehö ngwë sën su negga reggu rë lo, og su negga rë in geko Anutu arë jak. Genejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu genegga. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanër bë hil medo vesad ma, hil nadiik na rë. ⁸ Gak nabë hil medo vesad, og Mehöböp yö yi ngaa. Genabë hil nadiik, og Mehöböp yö yi ngaa. Om nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yö ti yi ngaa hil. ⁹ Om sën Kerisi diik gevesa lok yah in bë natu alam diiksën los malaj-vesasën hir Mehöböp. ¹⁰ Nebë saga, om su gwelë arim paya megenanër nabë yi mehö nipaya. Ham vahi nevong nebë saga rëk su yoh vu rë, in hil pin rëk bare Anutu mala begengo hil gägek. ¹¹ Sënë yik yoh vu gägek sën neggëp lok yi kapiya lo nebë:

“Mehöböp nër bë, ‘Sa nado malag-tumsën yönon rot,
om sa gägek sënë rëk anon jak yönon rot geving nabë:
Alam pin rëk dengun lusej gedenadudek vu sa,
galam pin rëk avij geko sarëg jak.’ ”

¹² Om hil pin ti ti ngo rëk nanër hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su Gevong Ngaa Nipaya Begevong Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebë saga, om hil su kwad bo gägek nipaya jak arid lo gökin. Gak hil kwad bo hil arid lo nabë hil su tato aggata paya vu sir in rëk debës bemalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meserak ni bë nos los reggu ti su yö nipaya vorot rë. Gak nabë mehöti yö kwa bo ti nabë nipaya besu yohvu rë, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebë sënë om nabë ngaa sën genewa lo nevong paya vu arim sën Kerisi yi mehö lo bekwa neya

ngahi, og su ahëm neving yi yönon rë. Kerisi diik in arim ti sënë, om su gwevong paya vu yi jak nos sën genewa lo. ¹⁶ Om su gwevong ngaa nabë sënë, in kwam nevo bë nivesa, rëk alam vahi rëk kwaj bo nabë su yohvu rë. ¹⁷ In ngaa sën hil aga los nanum lo su yoh vu bë gevong behil natu Anutu-yi-alam rë, gak nabë Anon Vabuung gevong behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod gëp revuh, gehil kwad vesa, og saga sën tato bë hil atu yi alam. ¹⁸ Bë mehöti natu Kerisi yi hur mesepa dok aggata sënë, og Anutu rëk kwa vesa in yi gemehönon rëk degelë yi nabë yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebë saga om hil sepa dok aggata pin sën gevong mehil medo jevuh ti lo, gaggata sën bo niwëek vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanër ham in nos megwevong paya vu Anutu yi huk. Yönon, ngaa pin nivesa sën bë hil aga. Rëk mu nabë ngaa sën genewa lo gevong bemehö ngwë bës, og sënë netu hong ngaa nipaya. ²¹ Nabë arim ti gelë gegegwa reggu ma genanum wain ma, gwevong ngaa ngwë, lob sënë gevong bebës, og maam su gwevong genök gëp. ²² Rëk mu nabë gejak ni nabë ngaa pinek yohvu, og yik melu Anutu ngo ham ngaa gesu gwevong gagek berup jak begwevong paya vu arim lo. Nabë mehöti kwa bo ngaa ti nabë ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rë, og yö kwa vesa. ²³ Gak nabë mehöti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya neggëp vu yi. In su ayo neya timu rë geyö gga jeggin. Ngaa pin sën mehönon su ayoj ya timu vu rë geyö denevong lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Dok Kerisi Kwa

¹ Hil sën nare nid wëek lo, hil najom hil ahon in dok vu alam sën su denare nij wëek rë lo. Gak hil su sepa dok hil ngo kwad megevong paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti ngo kwad bo hil alam madok vu sir in degeko kwa nivesa bemëm nij wëek jak. ³ Hil arak ni bë Kerisi og su nesepa lok yö kwa rë. Gak ngaa sën netök rak yi lo neyoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bë, “Gagek pelësën sën alam denenër rak hong lo yam neraak sa.”

⁴ Log gagek pin sën dekevu wirek meneggëp lo, og dekevu in bë bër hil kwad. Dekevu gagek sënë in bë bo niwëek vu hil, log gevong behil bare nid wëek, gehil gevong geving, gabo kwad in sën Anutu geko hil nah lo. ⁵ Ham sepa dok Kerisi lob Anutu sën negadu mehönon los neving behil nare nid wëek lo gevong beham medo jevuh ti nabë sën Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin gëp ti gayemin dok ti megweko hil Mehöhöp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak.

Kerisi Nelok Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwë

⁷ Om ham pin gweko arimin sën Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahëmin geving ham nabë sën Kerisi ahë neving ham lo, lok mëm saga sën rëk geko Anutu arë jak. ⁸ Lom sa bë nanër vu ham nabë Kerisi tu hur in dok vu alam Yuda sën denerah* navij lo. Vong nebë sënë in bë tato nabë Anutu yi gagek anon, los gevong bAnutu yi gagek pin sën joo vu kenuj lo wirek lo anon jak. ⁹ Lob neving in bë alam-yu-ngwë degelë nabë Anutu kwa vongin sir, lom degeko arë jak noh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë: “Om sën sëk nanër arëm rangah vu alam dahis.

Gesëk gevong raro megaako arëm jak.”

¹⁰ Log gagek ngwë neggëp lok yi kapiya ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwë nër ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë pin, ham gweko Mehöhöp arë jak.

Geham mehönon pin, ham gweko arë jak jak raro.”

¹² Log Yesaya nër ving bë:

“Yese yi mewis ti rëk berup,

lob rëk arë böp jak megegin alam-yu-ngwë.

Lob rëk debo kwaj in yi nabë

gegin sir megevong nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sën nevang mehil navo kwad in yi lo gevong beham kwamin vesa rot, geham ayomin gëp revuh jak sën ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mëm Anon Vabuung gevong niwëek vu ham, beham bo kwamin in buk sën geḱo ham nah vu yi lo bemedo gwegin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarë Sën Nevong Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwag vo loḱ ayog meserak ni bë: Ham malamin nesepa ngaa nivesa geham kwamin neggëp in ngaa vahi pin, om ham ngo yoh vu bë doḱ vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rëḱ gagek vahi sën sa neḱevu yök vu ham lo, og niwëek teka. Rëḱ sa su nahöneng rë, gesa ḱevu in bë bër ham kwamin. In Anutu vong huk sënë loḱ sa nemag ¹⁶ in bë sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwë menanër Anutu yi Bengö Nivesa rangah vu sir. Sa nebë alam-deneḱo-seriveng ti, lob sa bë gaḱo alam-yu-ngwë denam vu Anutu bAnon Vabuung gevong medenatu vabuung gesa getung sir denatu seriveng sën Anutu gelë nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu negadu sa balu nehevong huk loḱ ti, om sën sa kwag vesa in huk sën sa nehevong vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevongin bë nanër ngaa ngwë rë, gaḱ yik sa bë nanër ngaa timu sënë nabë: Kerisi vo niwëek loḱ sa gagek los ngaa sën sa nehevong lo, lob ggërin alam-yu-ngwë yom rak sënë. ¹⁹ Vo niwëek vu sa nebë sagi, lob sa hevong ngaa böp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwëek vu sa ving. Om sën senër Kerisi yi Bengö Nivesa pin rangah ggëp Yerusalem nyëdahis, beseya meyoh vu nyëg pin beberup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bë nanër Bengö Nivesa vu nyëg vahi sën yö nahën denedo gesu denengo Kerisi bengö rë lo, in sa su bë rëḱ dev beggang jak na mehö ngwë hir mudeng vavunë rë.

²¹ Gaḱ sa bë gevong nabë sën gagek neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë:

“Alam sën su denengo bengö rë lo,

og rëḱ degengo.

Galam sën su denengo yi gagek rë lo,

rëḱ dejak ni.”

Paulus Kwa Nevo Bë Na Berup Gelë Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sënë ggërin sa rot, lob sa su yoh vu bë nöḱ vu ham wirek rë. ²³ Gaḱ sahëg neving yoh vu ngebek ngahiseḱë rot bë senök galë ham rëḱ ma. Rëḱ gwëbeng og huk su ggërin sa vu sënë rë, ²⁴ lob sa bë na dob Spain, om mak sëḱ nöḱ berup galë ham namugin rë loḱ mëm sena. Gesa bë medo teka geving ham bekwag vesa rë, loḱ mëm ham rëḱ gweḱo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rëḱ mu sëḱ na Yerusalem rë, in sa bë doḱ vu Anutu-yi-alam gëp sagu rë. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yö kwaj nevo medenër gagek venuh bë dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sën denerak vu in ngaa lo. ²⁷ Yö kwaj nevo bë degevong nabë sënë, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyëvewen neggëp vu sir. Alam Yuda devo Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë in bë doḱ vu anoj, om sën nyëvewen neggëp vu alam-yu-ngwë in bë dedok vu sir geving jak ngaa navij yi. ²⁸ Om sa bë gevong seriveng sënë los dahis doḱ na nemaj niröp behuk sënë nama na rë, loḱ mëm senök berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob serak ni bë nabë senök berup vu ham, og sëḱ gaḱo Kerisi yi semusën böpata benök vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bë ḱetag vu ham nabë ham tu hil Mehöböḱ Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vong ahëvingsën vu ham, om ham nimin wëek menajom jak in sa pangsën geving nabë Anutu doḱ vu sa. ³¹ Ham najom jak nabë Anutu gevong balam Yudea vahi sën denekeyëh gagek lo su denajom sa ahon. Log ham najom jak nabë Anutu gevong beyi alam vu Yerusalem su nij dëlin seriveng sën sa nehako ya in bë doḱ vu sir agi. ³² Om nabë Anutu kwa, og sëḱ nöḱ berup vu ham los kwag vesa besewah memedo teka geving ham rë.

³³ Anutu sën nevang behil ayod neggëp revuh lo nök bemedo geving ham pin. Yönon.

16

Paulus Nër Gagek Yoh Vu Alam Ngahisekë Bë Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bë ham gwegin hil avëhnöd Poebe nivesa. In nevang huk menelok vu Kerisi-yi-alam vu Kengkrai. ² Geham kwamin bo Mehöböp begweko Poebe nök medo geving ham. In hil sën Anutu-yi-alam hil lo, og hil gevong ngaa nivesa nabë sënë. Log nabë maggin ti neggëp vu yi, og ham dok vu yi. In nelok vu alam ngahisekë genelok vu sa ving.

³ Ham nanër sayeg vu Priska luho regga Akwila nabë sa kwag nevo luho. Luho sën alöö nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho delok vu sa in gagek wirek. Su deneggöneng rë, gedus rak in bë luho denadiik dok nah sa bög rëk ma. Lom su sengo ti kwag vesa in luho rë. Gağ alam-yu-ngwë pin sën detu Kerisi-yi-alam lo denepisek in luho ving.

⁵ Geham nanër vu Kerisi-yi-alam sën denesupin sir lok luho hir beggang medenelë Soda lok lo geving nabë sa kwag nevo sir.

Log ham nanër vu Epainetus sën sahëg neving yi rot lo nabë sa kwag nevo yi. Yi sën ggërin yi mugin betu Yesu yi mehö kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.

⁶ Geham nanër vu Maria sën nevang huk niwëek menelok vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo nabë sa kwag nevo yi ving.

⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwag nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam mugin lok mëm sa tamu, lob luho arëj lok ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.

⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwag nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböp yi hur.

⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu sa mehö Stakus geving.

¹⁰ Geham nanër sayeg vu Apeles sën denenër bë nesepa lok Kerisi yönon lo nabë sa kwag nevo yi.

Gevu Aristobulas losho alam pin sën deneggëp ving yi lok yi beggang lo geving.

¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböp-yi-alam sën denedo lok Narkisus yi beggang lo geving nabë saga.

¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevang Mehöböp yi huk niwëek lo geving,

gevu Persis sën sahëg neving yi lo, in nevang huk vu Mehöböp pangsen lo.

¹³ Geham nanër vu Rupus, mehö nivesa sën Mehöböp ggooin yi rak in natu yi hur lo, nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu ata sën vong bë satag ving lo geving.

¹⁴ Geham nanër vu alam pin sënë: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwag nevo sir.

¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.

¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevang gagek semusen yök vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevangin bë debasuh ham bedekëp ham lo. Denekeyëh Yesu yi gagek sën ham ko ggovek ya lo, om ham gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸ In alam nebë sënë og su denevang hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gağ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gagek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir

gagak nengën los jeji rëk tetuhin sir. ¹⁹ Alam pin dengo ham bengömin bë ham nesepa loḵ Anutu yi gagak, lob mëm sa kwag vesa rot in ham. Rëk mu sa bë ham ngo jak ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰ Loḵ mëm Anutu sën nevonḡ behil ayod neggëp revuh lo bakë Satan gevek na ham vahamin gebinë beham gwevonḡ rii jak.

Hil Mehöböp Yesu Kerisi gevonḡ yi semusën nöḵ vu ham.

Alam Vahi Denër Gagak Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹ Log sa mehö Timoti sën alu nehevonḡ huk loḵ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yik he degwa ti lo, yik denenër nebë sagi ving.

²² Log sa Tertius,* sa hango gagak sënë rak verup Paulus avi besa kevu kapiya sënë rak ngo nemaḡ. Sa hevong gagak yök vu ham bë sa kwag nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³ Log Gayus sën negin sa loḵ yi beggang agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda loḵ ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menegin kaunsor nyëḡ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴ [Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nöḵ gëp geving ham pin. Yönon.]

Yik Hil Gaḵo Anutu Yö Ti Arë Jak

²⁵ Hil gaḵo Anutu arë jak na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa doḵ Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su denerak gagak sagi ni rë, gaḵ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëk mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam rangah. ²⁶ Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp rangah, om sën he nanër gagak sënë rangah vu alam-yu-ngwë pin yoh vu sën alam-denenër-gagak-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya vorot lo. Anutu vonḡ nebë sënë in bë alam-yu-ngwë degevonḡ geving medesepa doḵ yi aggata. ²⁷ Yik Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gaḵo arë jak na vavunë degwata los degwata jak Yesu Kerisi. Yönon.

* 16:22: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † 16:23: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu tato sa ggovek bë getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarë lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu kevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sën Anutu ggooin ham raq in bë ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenër ham bë ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyëg pin sën denejom raq vu hil Mehöböp Yesu Kerisi lo. In hir Mehöböp yi, gehil Mehöböp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwag vesa in ham raq buk vu Anutu in vong semusën vu ham degwa raq Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwag vesa vu Anutu rot in vong semusemu ngahisekë rot vu ham, beham nenër yi gagek anon pin rangah los kwamin, geham raq gagek pin saga degwa ni. ⁶ In he nër Kerisi yi gagek rangah vu ham wirek, lob ham raq ni bë gagek anon beham jom ahon. ⁷ Om sën ham negin hil Mehöböp Yesu Kerisi sën rëk duk nom lo, geham su nerak vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rë. ⁸ Gaq Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rëk medo niwëek bena berup doq Buk-tamusën, lob gagek ti su rëk gëp vu ham doq buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo rë. ⁹ Anutu su mehö kwa luu in bë rëk tetuhin ham rë, gaq ggooin ham raq in bë ham los Nalu Yesu Kerisi sën hil Mehöböp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rëk arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi vo niwëek vu sa, om sën sa bë gejiin ham nabë ham gwevong ngaa nabë sënë: Ham pin gwevong gagek gëp ti, geham su basuh ham. Gaq ham medo jevuh ti los kwamin gëp ti, gayomin gëp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denër vu sa bë ham vasuh ham in gagek la, beham ahëmin sengën böpata vu ham. ¹² Sa hango bë ham pin ti ti netatekin ham degwa nebë sënë: La denenër bë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi denenër bë, “Apolos yi mehö sa!” Gela denenër bë, “Pita yi mehö sa!” gela denenër bë, “Kerisi yi mehö sa!” ¹³ Ham nenër nebë saga in va? Maq Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediik raq kelepeko* in bë sedok vu ham-a? Gemak ham ripek bël raq sa Paulus arëg-a? ¹⁴ Ma! Sa kwag vesa vu Anutu in sën sa su ngo ripek ham rë, gaq yik seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehöti su yoh vu bë rëk nanër nabë ripek raq sarëg rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log mak seripek mehöti ving ma va, sa kwag virek. ¹⁷ In Kerisi su vong sa yam in bë sejipek alam rë! Gaq vong sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vong sa yam in bë sa nanër mehönon hir gagek los kwaj rë, gaq bë nabë sënë, og mak Kerisi yö vasap yi raq kelepeko* meris gedegwa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëek Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gagek bë gagek jeggin jeggin ganon ma. Rëk mu hil sën Anutu nevongin bë geqo hil nah lo, og hil narak ni bë kelepeko* yi gagek saga sën tato Anutu yi niwëek. ¹⁹ In gagek neggëp loq Anutu-yi-kapiya nebë:

“Sëk dahun alam los kwaj hir gagek,

log sëk kevoh alam sën denerak gagek böp böp degwa ni lo kwaj.”

²⁰ Maq alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gagek nivesa los kwa in mehönon degadu jak sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehönon nebë saga pin bë hir gagek los kwa böp böp pin tu gagek kwa masën ganon ma. ²¹ In Anutu mehö los kwa benerak ni bë mehönon sën denedo dob lo su deyoh

vu bë kwaj bo bedenatök jak aggata sën geķo sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengö Nivesa rangah in geķo alam sën denevong ving lo nah vu yi, rëķ ma gedelë bë gageķ kwa masën. ²² Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëēķ rot bë degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatök jak gageķ böp böp los degwa, og mëm desepa dok. ²³ Log he nanër gageķ rangah bë Yesu diik raķ keķepeķo* in hil, rëķ alam Yuda denelë bë gageķ sënë su yoh vu rë om denepesuv nyěj raķ, log alam Grik denelë bë gageķ kwa masën gaķ su anon rë. ²⁴ Gaķ hil sën Anutu ggooin hil raķ lo, hil Yuda los Grik, hil arax ni bë Kerisi tato Anutu niwëēķ los kwa vu hil raķ sën Yesu diik raķ keķepeķo* agi.

²⁵ Kë! Vong beķerisi diik lob mehönnon denekuung bë Anutu og mehö kwa masën, rëķ mu kwa sënë kesuu mehönnon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëēķ rë, rëķ mu niwëēķ sënë kesuu mehönnon pin nijwëēķ.

²⁶ Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ķo ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëķ alam-dob-yi su deneko ham ngahi raķ medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengömin rë. ²⁷ Gaķ alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj masën lo, saga Anutu ggooin raķ in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sën alam vu dob denenër sir bë sekěj masën lo, saga Anutu ggooin sir raķ in bë dahun mehönnon los nijwëēķ vu dob. ²⁸ Log ggooin alam sën alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo raķ. Neggöoin alam sën detu ngaa meris vu dob lo raķ in bë kevhö alam sën denenër bë sir alam-los-bengöj lo na. ²⁹ Vong nebë sënë in bë mehöti su geķo arë jak gëp Anutu mala.

³⁰ Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin niröp behil natu yi alam lob rëķ geķo hil nah vu yi. ³¹ Nebë sënë, om hil gevong noh vu gageķ sën deķevu meneggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo nebë, “Mehöti bë napiseķ, og napiseķ in Mehöböp timu.”

2

Paulus Kevu Keķepeķo Yi Gageķ

¹ Lob arig lo, wireķ seyök vu ham besenër Anutu yi gageķ anon vu ham, lob sa tateķin gageķ sepëp sepëp gesa su nër gageķ nebë mehönnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ² Sa kwag nevo loķ ayog nebë buk sën sa medo geving ham lo, og sa su rëķ kwag bo ngaa ngwë rë, gaķ sëķ kwag bo Yesu Kerisi yö timu gesëķ kwag bo nabë diik raķ keķepeķo*. ³ Lob seyök nado ving ham, rëķ sa su yoh vu rë, lom sehönengin ham gesa nehelëķ rot. ⁴ Log gageķ los Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehö los kwa in bë bo bël dok ham rë, gaķ senër los ayog ggönengsën rëķ mëm Anon Vabuung vo niwëēķ vu sa gageķ. ⁵ Sa hevong nebë sënë in bë mehönnon hir gageķ los kwa su gërin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gaķ yik Anutu yi niwëēķ timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶ Yönon, alam sën deneraķ Anutu yi gageķ degwa ni ggoveķ ya lo, og mëm he nanër gageķ degwa böp böp vu sir. Gaķ he su netateķin degwa raķ kwa dob yi rë, gehe su netateķin degwa raķ alam ggev los bengöj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëķ nama lo. ⁷ Gaķ he nanër Anutu kwa rangah. Wireķ gageķ los kwa sënë neggëp vunsën loķ buk sën Anutu su tung dob rë lo rot. Log yö ggooin gageķ sënë raķ in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengöj vu dob sënë ti su raķ gageķ sënë degwa ni rë. Gaķ bë deķaķ ni, og su rëķ deķeķo Mehöböp los arë böpata sënë bedengis yi jak na keķepeķo* rë. ⁹ Rëķ mu he nanër ngaa sën deķevu meneggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo nebë: “Ngaa sën mehöti su lë raķ mala los ngo loķ ya nenga rë lo, gengaa sën mehönnon su kwaj vo loķ ayoj mugin rë lo,

og ngaa saga Anutu yö nero vorot vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo,
om rëk natu hir ngaa.”

¹⁰ Gagek sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung nerak ngaa pin degwa ni venuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehö re nerak ngwë ayo ni? Ma! Mehö sën lo yö anon sën nedo lok yi lo, saga sën nerak ni. Lob mehöti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gak yik Anutu yi Anon Vabuung yö timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gak Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagek nivesa vesa pin sën Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sën he nanër rangah. Gak he su nanër gagek sën he nehako ggëp mehönon kwaj lo rë. Anon Vabuung yö tahu he lok gagek sën he nanër-ë, behe netatekin gagek rak Anutu yi ngaa vu alam sën Anon Vabuung nedo lok sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sën Anon Vabuung su nedo lok sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagek rë. In kwaj nevo gagek sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gak Anon Vabuung yö timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehöti sën Anon Vabuung nedo lok yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehöti sën Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehö sënë rë. ¹⁶ Saga yönon, in Anutu-yi-kapiya nër bë:

“Mehöti su yoh vu bë jak Mehöböp ayo ni
benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë.”
Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa lok.

3

Alam Sën Detu Hur Medenelok Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagek vu ham nabë sën sa nanër vu alam sën Anon Vabuung nedo lok sir-ë rë. Gak sa nanër vu ham nebë sën sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngök ngök nebë hurmahen in Kerisi yi gagek. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëek rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gevong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa lok ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevong sënë nebë alam sën denesepa lok ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi nenër nebë, “Apolos yi mehö sa!” Ngaa nebë sënë tato bë ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rë nabë Apolos sënë yi va? Gesa Paulus sënë sa va? Ma! Yik aluu hur meris mu rëk Mehöböp vo huk ggelek aluu. Nebë sënë lob alu anër Bengö Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sënë nebë sa nevaroh nos vë, gApolos nepevuh bël lok, rëk mëm Anutu nevong banon nerak. ⁷ Om mehö sën nevaroh nos vë lo su los bengö rë. Gemehö sën nepevuh bël lok lo bengö ma ving. Gak yik mehö sën nevong benos anon nerak lo, saga Anutu sën mehö-los-bengö. ⁸ Lob mehö sën nevaroh nos vë lo luho mehö sën nepevuh bël lok lo yik deneggëp ti. Lob luhoho rëk degeko nyëvewen dok ti noh vu hir huk sën denevong lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebë Anutu yi huk. Ham nebë beggang sën Anutu nelev.

Alam Sën Detu Hur Medenelok Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebë Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusën vu sa bevong sa nebë kamuda los kwa, om sën sa varah mudeng degwa luk ya ham nyëg ggovek ya. Lok mëm mehö ngwë nelev beggang rak ya mudeng sënë vavunë. Rëk mu sa nanër nabë alam sën dedev lo, og degegin sir nivesa bededev beggang niröp. ¹¹ Ham beggang yi mudeng sogek sën nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gak mehöti su yoh vu bë dev mudeng ngwë duk na geving kesuu ti sënë rë. ¹² Lob bë mehöti dev beggang jak mudeng sënë, og mak dev jak goor, los seriva, gegelöng malangeri, ma kele, gesëh, ma gus, ¹³ og hir huk rëk natök rangah vu Buk-tamusën behil galë nabë nivesa ma ma. Anutu rëk seggi huk pin nabë sën nengwah lok beggang

meseggi ngaa niyes los niwëek. ¹⁴ Om nabë mehöti yi huk sën nelev rak mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yö rëk gëp rot, lob natök jak nyëvewen nivesa. ¹⁵ Rëk mu nabë huk sën nelev rak mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabë sën nengwah lok beggang begga ngaa niyes pin lo, og su rëk geko nyëvewen nivesa jak rë. Gak rëk medo mala-tumsën mu nabë mehöti sën hil hetah yi vër lok nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jak ni nabë ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo lok ham. ¹⁷ Nebë sënë om bë mehöti gevong paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rëk kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Gako Mehönon Arëj Jak

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabë ham ti kwa nevo nebë yi mehö los kwa böp benerak dob sënë yi ngaa pin degwa ni, og gërin yi natu mehö los kwa masën gökin in Anutu bo kwa vu yi bemëm natu mehö los kwa yönon. ¹⁹ In Anutu nelë kwa dob-sënë-yi nebë ngaa kwa masën. Yoh vu sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, “Vong balam-los-kwaj-böp kwaj los hir ngaa kuungsën aggagga tu jaheng besis sir.” ²⁰ Log dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya ving nebë, “Mehöböp rak alam-los-kwaj-böp kwaj ni nebë ngaa meris.” ²¹ Om ham su basuh ham menapisek in mehönon ti ti sën detu ggev medenegin ham lo, in ggev lu ngaa pin og detu ham ngaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sënë, gemala-vesasën, gediiksën, gengaa sën nedo gwëbeng agi, gengaa sën rëk berup vu tamusën. Ngaa pin sënë detu ham ngaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi ngaa, geKerisi tu Anutu yi ngaa.

4

Mehöböp Yö Neseggi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabë Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sën he netatekin yi gagek vunsën degwa. ² Lob alam ggev lo og gagek rak sir meneggëp bë degevang hir mehöböp yi huk niröp rot. ³ Rëk nabë ham ma, mehönon vahi deseggi sa medenanër nabë sa nehevong huk paya, og sagak ngaa meris. Gesa ving, sa su ngo neseggi sa huk benanër nebë sa nehevong paya rë. ⁴ Yönon, sa su rak ni bë ngaa nipaya ti neggëp vu sa rë, rëk mu sa su yoh vu bë nanër nabë sa mehö nigröp rë. Gak Mehöböp yö timu yoh vu bë seggi sa menanër. ⁵ Om ham su nanër mehönon namugin nabë sir nivesa ma nipaya. Gak gëp rot geMehöböp duk nom rë. Duk nom lom mëm rëk gevong ngaa pin sën neggëp vunsën lok malakenu lo natök nam rangah, lob rëk alam pin ayoj tato yi nam rangah. Lob vu buk saga Anutu rëk bo nyëvewen vu hil noh vu huk sën hil nehevong lo.

Alam Korint Yö Deneko Arëj Rak

⁶ Arig lo, sa tahu gagek sënë rak alu Apolos mu, in bë ham kwamin bo bejak ni rëk mëm ham gwelë mehönon pin nabë saga geving. Om ham su kweyëh gagek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bë, “Ham ti su geko mehö ngwë arë jak gedahun mehö ngwë arë.” ⁷ Re vong hong begetu mehö los arë? Log hong va yö neggëp vu hong vorot gAnutu su vo vu hong rë? Om nabë geneko vu Anutu yö timu, lok nebë va sën geneko arëm rak bë ngo getu ngaa pin sënë ala-ë? ⁸ È kë! Ham ahëmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggovek ya? Geham kwesuu he getu Anutu-yi-alam los bengömin ggovek ya? Oga! Nabë ham tu yi alam los bengömin yönon, og mëm nivesa! In mëm he natu yi alam los bengömin geving ham behil gëgin alam dok ti. ⁹ Sa kwag nevo nebë Anutu mak tung he sinarë nado nebë alam sën denedo yah deminë lo, behe tu alam meris meris. Yik nebë sën alam denenër bë he nadiik lo, lob bë dengis he jak alam pin malaj, mehönon gangër geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenër he nebë he alam kwamin masën in he tu Kerisi-yi-alam, gak mëm ham saga nesepa loḵ Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rë, gak hameḵ alam los nimin wëëḵ. Hameḵ alam los bengömin, gak denelë he bë he alam nimin paya. ¹¹ Yönon, he medo nadiikahëmin los ayomin nevev in bël, gehe narak vu in tob lu ngaa yö vu buk agu rot beberup gwëbeng. Alam denepesu nemaj gedeneḵetul he, gehe bömin sën he medo revuh doḵ lo ma. ¹² Gehe ngo nehevong huk böp rot rak nemamin in doḵ vu he. Gedenenër pelë rak he, rëḵ he najom rak in sir bë Anutu semu sir. Denedeginengin ngaa maggin rak he, rëḵ he nehalë sir mu. ¹³ Deneko gageḵ nipaya rak he, rëḵ he nanër gageḵ ahë yes yah vu sir. Gedenenër he nebë dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelë he nebë alam hir ḵale ḵale sën deneḵeḵël ya nedo nenga lo. Rot beberup gwëbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su ḵevu ḵapiya sënë in bë gevong beham nimin namum rë. Gak sa kwag vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bë bo horek vu ham. ¹⁵ Bë hil natevin alam sën detahu ham loḵ Kerisi yi gageḵ lo, og hil rëḵ natevin sir ngahiseḵë rot, rëḵ mu ham amamin su ngahiseḵë nebë saga rë. Gak yik sa sën sa nanër Kerisi Yesu yi Bengö Nivesa vu ham nyëdahis, om sën sa nebë ham amamin soḵek. ¹⁶ Om sën sa nanër vu ham niwëëḵ bë ham sepa doḵ sa vahag. ¹⁷ Ham nebë sa nalug lo ham, om yik rak degwa saga sën sa hevong Timoti yöḵ vu ham. Sa hako yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sën sahëḵ neving yi pangsen rot in neggurek Mehöböp babu yönon. Om rëḵ bër ham kwamin in ngaa sën sa nesepa loḵ in setu Kerisi yi hur lo göḵ nahin. Yik senër ngaa sën sa nanër vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyëḵ pin bë desepa doḵ lo. ¹⁸ Maḵ ham la denekuung bë maḵ sa su rëḵ nöḵ vu ham rë, lom deneko sir rak bë sir gayeheng. ¹⁹ Rëḵ mu nabë Mehöböp ngogek, og sëḵ nöḵ vu ham pevis bemëm sejak alam sën deneko sir rak lo nij wëëḵ ni, gesa su rëḵ göneng in hir gageḵ rë. ²⁰ In gageḵ meris meris su netato Anutu yi nyëḵ rangah rë, gak hil sepa doḵ megevong banon jak og mëm. ²¹ Ham vongin bë sa gevong nabë tena? Ham bë sa gaḵo begö benök vu ham-a? Ma ham bë sa kwag paya in ham besa nahub nöḵ-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggëb

¹ Sa hangö bë ham ti nevonḵ baggëb, lob baggëb sënë og nipaya rot balam dahis deneggönengin gesu deyoh vu bë degevong rë. Gageḵ lo nebë mehöti ḵo ama venë.* ² Om maḵ ham ngo nahën neḵo ham rak-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehö sën nevonḵ ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yönon, sa nado adingnë rëḵ sa kwag nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yönon besa hangö mehö sën nevonḵ ngaa agi yi gageḵ ggoveḵ ya. ⁴ Lob sa kwag nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jak hil Mehöböp Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimin wëëḵ, log Mehöböp Yesu rëḵ bo niwëëḵ vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehö sënë na vu Satan in navi gesang gedëëin ngaa nipaya na. Hil gevong nabë sënë in mëm gërin yi nom vu Anutu, lob Anutu geḵo anon nom doḵ Mehöböp yi buk vu tamusën.

Alam Korint Degetii Mehö Nipaya Na

⁶ Ham neḵo ham rak sënë og ngaa nipaya, ma ham su rak ni rë? Yiist* og yik mahen teka rëḵ nevonḵ brët böpata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* muḵeng na geham natu brët mewis sën yiist* su loḵ nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggöksën-yi* bediik in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggöksën-yi* gehil su najom yiist* muḵeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gak hil gaḵo brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggöksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-gageḵ-niröp-yi los nanër gageḵ anon mu.

* 5:1: Sën Paulus nër bë ama venë lo, og maḵ nër rak ama venë ngwë tamusën.

⁹ Log sa kevu lok kapiya ngwë sën sa kevu yök vu ham wirek lo nebë ham su gwa jak alam sën denevong baggëb lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevong baggëb lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodek los alam sën denesepa lok anutu-kuungsën lo verök yi rë. Nabë ham gwevuu alam nabë sënë na verök yi, og ham rëk gwevuu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëk gagek sën sa kevu yök vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehö ti gevong baggëb ma, mala anonin mehö ngwë hir ngaa ma, nesepa lok anutu-kuungsën ma, nenër gagek nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neko mehö ngwë hir ngaa, og ham su bengwëng geving yi! Gaq gëp beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë gango alam dahis hir gagek rë gaq ma, rëk Kerisi-yi-alam og maq ham yoh vu bë gwengo hir gagek bejak nij. ¹³ Gaq alam sën denedo nenga lo, og Anutu yö rëk gengo hir gagek. Rëk mu ham gwetii mehö nipaya sënë na in ham, nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevong Kot Vu Arij

¹ Log sa hango bë ham alam vahi hir gagek neggëp vu arij lo vahi sën Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sën detu jaas lo in bë degengo hir gagek. Sagak su yoh vu rë. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bë degengo gagek medeseggi, om nebë va sën nij nelëlin sir-ë? ² Hil sën Anutu-yi-alam hil lo hil rëk gango alam-dob-yi pin hir gagek vu tamusën, ma ham su rak saga ni rë? Yönon, ham rëk gwengo mehönon pin hir gagek, om maq ham yoh vu bë gwengo gagek mahen mahen nabë saga megwero! ³ In hil rëk gango angër hir gagek geving, om hil ayoh vu rot bë gango ngaa dob sënë yi gagek meris meris pin. ⁴ Lok nebë va sën ham gagek neggëp vu ham rëk ham neya vu alam sën denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bë degengo ham gagek-ë? ⁵ Sa kevu gagek sënë in bë ham nimin namum! Ma ham mehöti su los kwa menedo in bë gengo ham gagek rë? ⁶ Om sën ham ti nenër ngwë, lob luho denepevis medeneya vu alam sën su denesepa lok Kerisi rë lo in bë degengo luho hir gagek-ë?

⁷ Yönon, bë ham gwevong gagek vu arimin, og saga ham vong paya beham vës vorot. Gaq bë ham arimin ti gevong paya vu ham rëk ham nanër nabë, “Ggovek, gagek ma!”, og sagak ham nevong nivesa. Genabë ham arimin la degekuungin ham medegodek ham ngaa, rëk ham gwelë sir mu, og sagak nivesa. ⁸ Rëk ma geham ngo nevong paya vu ngo arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodek hir ngaa! ⁹ Alam sën denevong ngaa nipaya lo su rëk arëj in Anutu-yi-nyëg rë. Ma ham su rak gagek sënë ni rë? Alam sën denevong baggëb, galam sën denesepa lok anutu-kuungsën lo, galam sën nij nelëlin reggaj los venëj geya denevong baggëb vu maluh los avëh ngwë lo, gemaluh sën ahëj neving ngaa nebë avëh bedenevong ngaa nimumsën vu maluh ngwë lo, ¹⁰ galam sën denevong hodek lo, galam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo, galam sën denenum medenekeyevin lo, galam sën denenër pelësën lo, galam sën deneko mehö ngwë hir ngaa jeggin lo. Ham su gwekuung nabë alam sën rëk arëj in Anutu-yi-nyëg, gaq rëk nama! ¹¹ Lob ham la denevong nebë sënë wirek, rëk Anutu ripek ham ggovek ya beggoin ham rak beko ham yah tu yi ngaa, lob nër ham ggovek ya nebë ham alam yohvu. Hil Anutu vong nebë sënë rak yi Anon Vabuung gedegwa rak Mehöböp Yesu Kerisi.

Hil Gaqo Anutu Arë Jak Jak Hil Navid

¹² Yönon, ngaa pin og yoh vu bë sa gevong! Rëk mu ngaa pin su rëk dok vu sa rë. Kë', ngaa pin og yoh vu bë sa gevong! Rëk mu sa su rëk gevong ngaa ti benatu sa alag in gegin sa rë. ¹³ Yönon, nosek hil ahëd kevus yi ngaa gehil ahëd kevus neggëp in bë hil aga nos, lok tum Anutu rëk kevoh luhoho na dok ti. Rëk mu hil navid su neggëp in bë hil gevong baggëb rë, gaq yik Mehöböp yi ngaa, geMehöböp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nër

beMehöböp kedi rak bevuu alam-diiksën ya, lob niwëek saga sën rëk gevong behil rëk kedi jak geving nabë saga. ¹⁵Maḵ ham rak ni bē ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om maḵ yoh vu bē sa kehe Kerisi navi len ti vēr megevong natu avēh baggēb navi len ti? Ma! Su yoh vu rē! ¹⁶Ma ham su rak ni rē? Mehōti luho avēh baggēb ti bē degodek sir og yik luho detu anon timu nebë saga, in Anutu nēr gāgek menare vorot rak maluh los avēh bē, “Bē degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷Rëk mehōti sën ga jak Mehöböp lo og yik luho anon timu. ¹⁸Om ham nimin dēlin baggēb gebeya in. Ngaa nipaya vahi pin sën mehōnon denevong lo, og neggēp nenga in navij, gaḵ mehōti sën gevong baggēb lo, og vong paya vu yō navi. ¹⁹Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su rak ni rē? Anutu vong yōk vu ham ggovek ya benedo loḵ ham ayomin, geham navimin su ala ham rē gaḵ Anutu. ²⁰In bago ham yom rak ngaa böpata rot beham tu yi ngaa, om ham gwēko Anutu arē jak, jak ham navimin.

7

Maluh Los Avēh Degeko Sir Nabë Sënë

¹Mēm sa bē kevu gāgek doḵ nah tepēk sën ham kwevu loḵ ham ḵapiya lo. Nabë mehōti gegin yi gesu geko avēh rē, og mēm nivesa. ²Rëk mu baggēb neggēp, om alam pin degeko venēj natu sir, gavēh pin dejak reggaj natu sir. ³Maluh navi tu venē yi ngaa, om su nanēr in yi. Log avēh nebë saga, navi tu regga yi ngaa om su gulin yi. ⁴Avēh su tu navi ala rē, gaḵ regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rē, gaḵ venē tu ala. ⁵Melu ḵo ham om ngwē su geruu demi vu ngwē begulin navi. Yōnon, nabë melu najoo gāgek doḵ ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jak vu Anutu rē, og mēm nivesa. Loḵ mēm tum melu medo doḵ ti gök nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bē rëk najom ham ahon rē geSatan rëk pelēpin meluu. ⁶Sengo kwag nevo gāgek sënë besa kevu yōk vu ham, gaḵ su horek sogek ti rē, ⁷in sa bē alam pin demedo maluh bu los avēh bu nabë sën sa. Rëk mu Anutu vo niwëek ggelek alam yoh vu yō kwa. Gadu mehō ngwē rot bevo huk vu sir bē demedo avēh bu, ma maluh bu, rëk vo huk ngwē vu mehō ngwē om su deyoh vu bē demedo bu rē.

⁸Log sa bē nanēr gāgek ti vu alam sën nahën gesu deneko sir rē lo, gevu avēh alov nabë: Bē demedo nabë sa, og mēm nivesa. ⁹Rëk mu nabë su deyoh vu bē denajom sir ahon rē, og maam degeko sir. In nabë degeko sir og nivesa, in rëk ayoj gurekin sir rot begevong paya vu sir.

¹⁰Log sa bē nanēr gāgek ti vu maluh los avēh sën denejom nemaj ggovek lo, rëk su sengo sa horek rē gaḵ Mehöböp yi horek. Nabë: Avēh su gevuu regga! ¹¹Gaḵ nabë gevuu regga, og yō medo meris. Gaḵ nabë nama, og luho regga degero gāgek genah vu yi gökin. Gemaluh su juuk venē nabë saga! ¹²Log gāgek vahi sënë og sengo nanēr, gaḵ su Mehöböp yi gāgek rē. Nebë: Nabë hil arid ti venē su ayo neya timu vu Kerisi rē, rëk avēh sënë ahē ving bē medo geving yi, og hil arid sënë su juuk yi. ¹³Log nabë avēh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi rē, rëk maluh sënë ahē ving bē medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴In ham rak ni, mehō sën su ayo neya timu vu yi rē lo tu Anutu yi ngaa, in luho venē detu anon timu, log avēh sën su ayo neya timu vu yi rē lo tu Anutu yi ngaa, in luho regga detu anon timu. Gaḵ bē nama, og naluj lo rëk nabë alam dahis, rëk ma gedetu vabuung. ¹⁵Rëk nabë ngwē sën su ayo neya timu vu Yesu rē lo nidēlin ngwē og ggovek. Horek ti su deginengin hil arid ma avēhnöd sënë benēr in rē, gaḵ gevuu gena. Rëk mu Anutu vingin bē ham medo revuh. ¹⁶Hong avēh! Maḵ geyoh vu bē gedoḵ vu reggam benatu Kerisi yi mehō ma ma? Su geraḵ ni rē! Gehong maluh! Maḵ geyoh vu bē gedoḵ vu venēm benatu Kerisi yi avēh ma ma? Su geraḵ ni rē! Om melu su gwetah ham vēr pevis rē.

Ham Medo Nabë Sën Ham Nedo GAnutu Ggoin Ham Rak Lo

¹⁷ Rêk mu ngaa sên Mehöböp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sên ham nedo loḵ bAnutu ggooin ham raḵ beham tu yi ngaa lo, og ham ngo medo nabë saga. Sa nehevong horek nebë sênë vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyëg pin. ¹⁸ Nabë mehöti rah* navi ggovek loḵ mêm Anutu ggooin yi raḵ betu yi ngaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabë mehöti su rah* navi rë rêk Anutu ggooin yi raḵ betu yi ngaa, og su gerah* navi, gaḵ medo nabë sên nedo vorot lo. ¹⁹ In sên hil gerah* navid lo, og yiḵ ngaa meris. Gesên hil su gerah* navid rë lo, og yiḵ ngaa meris ving. Gaḵ bë hil sepa doḵ Anutu yi gagek og mêm ngaanon. ²⁰ Om ham gwevong noh vu ngaa sên ham medo nevong bAnutu ggooin ham raḵ tu yi ngaa lo. ²¹ Nabë mehöti bago hong megetu yi ngaa in gwevong huk vu yi meris, loḵ Anutu ggooin hong raḵ megewërin hong yah vu yi, og yiḵ ggovek gesu kwam paya in hong, gaḵ malam sepa hong huk saga megwevong. Rêk mu nabë genatök vu aggata geneggëp megeyoh vu bë gebo hong vër in hong ala sên deginengin hong lo, og mêm nivesa. Gebo hong vër in nema bengo gwegin hong. ²² In mehö sên tu mehö ngwë yi ngaa lo, og Mehöböp ggooin yi raḵ in bë natu Mehöböp yi mehö los arë. Log mehö los arë sên Anutu ggooin yi raḵ lo, og ggooin yi raḵ in bë mehö saga su rêk gëgin yi gökin rë, gaḵ natu Kerisi yi ngaa. ²³ Anutu bago ham yom raḵ ngaa böpata, om ham natu yi ngaa geham su natu mehö ngwë hir ngaa mededeginengin maggin jaḵ ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sên ham nevong wirek gAnutu ggooin ham raḵ tu yi ngaa lo.

Gagek Raḵ Maluh Los Avëh Sên Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham lok tepëḵ in avëh avö vu sa loḵ ham kapiya nebë, “Yoh vu bë dejak maluh ma nama?” Mehöböp su tatekin ngaa saga vu sa rë, rêk mu vo semusên vu sa in bë sa gevong yi huk nivesa, om sa bë nanër sengo sa gagek ti jaḵ avëh avö lo. ²⁶ Sa kwag nevo bë: Vu buk sagi ngaa maggin netök vu hil, om maam ham ngo medo bu nabë sên ham nedo gwëbeng agi. ²⁷ Nabë geḵo avëh ggovek, og su kwam bo nabë gejuuk yi. Gaḵ nabë su geḵo avëh rë, og su gesero avëh nabë gwëko. ²⁸ Rêk mu nabë gwëko avëh, og su gevong ngaa nipaya rë. Genabë avëh avö jaḵ maluh, og su vong ngaa nipaya rë. Gaḵ mu maluh los avëh sên denëḵo sir lo, og rêk degeḵo maggin vu dob sênë, lob sa bë ngaa nebë sênë su natök vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanër nebë sênë vu ham in buk dus raḵ. Om alam sên los venëj lo degevong huk vu Mehöböp nabë alam sên venëj ma lo. ³⁰ Galam sên denesu in hir heljëng lo degevong huk vu Mehöböp nabë alam sên su denesu rë lo. Galam sên denepisek in ngaa nivesa töḵ vu sir lo, degevong huk nabë alam sên su denepisek rë lo. Galam sên denebago ngaa lo degevong huk vu Mehöböp nabë alam sên hej kupeḵ ma lo. ³¹ Galam sên denevong huk in ngaa dob yi lo, og su degelë ngaa dob yi nabë hir ngaanon. In hil arak ni bë dob sênë rêk pekwë yi menatu agga ngwë jaḵ yönon.

³² Sa nig lël bë ham su kwamin na ngahi. Mehöti sên su neḵo avëh rë lo, og kwa neya vu Mehöböp yi huk timu in bë Mehöböp kwa vesa in yi. ³³ Gaḵ mehö sên neḵo avëh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi in bë venë kwa vesa in yi, ³⁴ lob kwa neya luu luu. Gavëh bu ma avëh avö, og yoh vu bë kwa na vu Mehöböp yi huk timu megevong huk in bë navi los ayo yö gëp niröp. Gaḵ avëh sên neraḵ maluh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi benevong huk in bë regga kwa vesa in yi. ³⁵ Senër gagek sênë in bë doḵ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bë deginengin ham rë, gaḵ sa bë ham medo niröp begwevong Mehöböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwë su geḵo ham kwamin seggi.

³⁶ Nabë mehöti kwa neya luu luu bë maḵ nevong paya vu nalu in nedo rot bavëh bu raḵ, gaḵ ahë ving bë jaḵ maluh rêk ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehö sênë gevong noh vu yö kwa. Nabë gevong bavëh avö sênë jaḵ maluh, og ggovek, mehö sênë su nevong ngaa nipaya rë. ³⁷ Rêk mu nabë ngaa ti su vong newa newa loḵ yi rë gesu kwa neya luu luu rë, gaḵ ayo niwëëk genër vorot bë nalu yö medo bu, og yiḵ ggovek, nevong nivesa. ³⁸ Nebë saga om nabë mehöti gevong menalu jaḵ maluh og nivesa. Log mehöti

bë najom nalu ahon gesu jak maluh rë, og nivesa rot. ³⁹ Nabë avëh ti regga yö nahën nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rëk mu nabë regga nadiik gevongin bë jak maluh ngwë, og jak. Rëk mu jak maluh sën nesepa lok Mehöböp lo ti. ⁴⁰ Rëk mu sengo kwag nevo nebë: Nabë medo meris, og rëk kwa vesa rot. Lob sa kwag nevo nebë Anutu yi Anon Vabuung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sën Denetung Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsën Lo

¹ Log ham lok tepëk in reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo lok ham kapiya. Yönon, “Hil los kwad!” rëk mu hil kwad nevong mehil nehako hil rak, gak bë hil ahëd geving mehönön og saga sën nevong behil nekedi los nid wëëk. ² Nabë mehöti kwa bo nabë yö neraç ngaa pin ni ggovek ya, og mehöti saga yö nahën gesu kwa tök rak yönon rë. ³ Gak nabë mehöti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu rak ni bë yi mehö saga. ⁴ Om sa bë nanër gagek jak reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo nabë: Hil arak ni bë anutu-kuungsën sënë su ngaanon rë. Besu anutu ngahi denedo rë, gak yik Anutu perurek timu nedo. ⁵ Yönon, ngaa ngahisekë denedo ggëp yagek los dob, lob alam dahis denenër sir nebë anutu lo. Kë’, anutu los mehöböp ngahisekë nebë sënë denedo, ⁶ rëk mu hil narak ni bë Anutu timu nedo, sën hil Amad Anutu sogek. Ngaa pin degwajsekë yi, gehil degwad yi. Geyik Mehöböp perurek timu nedo, sën Yesu Kerisi, beyö tung ngaa pin. Behil nado malad-tumsën rak yi. ⁷ Rëk Kerisi-yi-alam vahi su derak gagek sënë ni rë, om sir la nahën denekuung bë anutu-kuungsën denedo. Om sën nabë dega reggu sën alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, og denelë bë ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bë ngaa nipaya neggëp vu sir. ⁸ Yönon, Anutu su nelë nos sën hil naha lo lom nelë hil paya ma nivesa rë. Nabë hil nid dëlin nos vahi, og saga su rëk semu hil rë. Log bë hil aça reggu pin, og hil su rëk nid paya jak rë. ⁹ Rëk mu ham gwegin ham. Nabë ham nevong ving Anutu niwëëk beham yoh vu bë gwa reggu saga, rëk mehö sën su nevong ving niwëëk rë lo bë gelë ham geham gwa, og ham rëk gwevong paya vu yi bengaa nipaya rëk kepë yi.

¹⁰ Hong mehö sën geraç gagek ni ggovek-e! Nabë gena medo gegwa reggu gëp anutu-kuungsën yi dub, genabë mehöti sën ayo neggönengin lo gelë hong, og mak rëk gwevong bemehö saga ga anutu-kuungsën yi seriveng geving. ¹¹ Gwelë! Hong mehö los kwam, rëk nabë gwevong nabë saga, og rëk gebasap mehö sën Kerisi diik in yi lo ti berëk mala nama in ayo neggönengin. ¹² Bë ham gwevong nabë saga, lob ham arimin lo vahi sën ayoj neggönengin lo degelë bedevong ngaa sën ayoj neggönengin lo, og ham nevong paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³ Om nabë nos los reggu sën sa naha lo nekepë arig lo, og maam sa su rëk aça nah gökin rë rot besa nadiik, in sëk gevong bengaa nipaya kepë arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neço Monë Rak Huk Sinarë Rë

¹ Mak setu mehöti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarë ti rë? Mak sa su halë hil Mehöböp Yesu rak malag rë? Gehuk sën sa nehevong vu Mehöböp lo, mak su anon ham rë? ² Yönon mak mehö la su derak sa nig bë sa sinarë ti rë, rëk mu ham og ham ngo rak ni, in ham vong ving rak sa gagek, lob saga tato rangah bë Mehöböp yi sinarë sa.

³ Kë’! Lok senër yah vu alam sën denenër pelë rak sa lo bë: ⁴ Mak su yoh vu bë Kerisi-yi-alam dedok vu he medebo nos los bël kul vu he rë genama? ⁵ Ma mak su yoh vu bë he gako Kerisi yi avëh medenatu he venëmin in degeko dok geving he nabë sën sinarë vahi geMehöböp ari lo losho Pita denevong-ë rë? ⁶ Gemak alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bë gevuu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedok vu aluu rë? ⁷ Om mak alam-begö-yi tena denebago yö hir nos los tob gengaa begö yi in bë degevong begö jak-a? Ma! Alam-begö-yi su denevong nebë saga rë! Log mehö sën nevaroh huk wain lo, og yö neço

anon menegga. Log mehö sën negin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸ Om gagek sën sa nanër agi lo, og su mehönon meris yö hir gagek rë, gaḵ dekevu meneggëp loḵ Horek ving. ⁹ Moses kevu gagek meneggëp loḵ yi horek bë, “Bë burmakau gevong huk mebakë wit* lu ngaa, og su genaduu avi.” Maḵ Anutu yö nër raḵ burmakau mu, ¹⁰ ma nenër raḵ hil mehönon ving-a? Gaḵ yik nenër gagek sënë raḵ hil mehönon ving! In mehö sën nevong huk menejeliin dob lo nevo kwa in nos bë anon doḵ, gemehö sën nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëḵ ga geving. ¹¹ Nebë saga, om he nehevong huk in bë adoḵ vu ham anomin, om yik yoh vu bë ham doḵ vu he navimin megwevong nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gaḵ ham neloḵ vu alam vahi nebë saga, om yoh vu bë ham doḵ vu he mekesuu sir. Rëḵ mu he haḵo Bengö Nivesa yöḵ vu ham, log he nado los maggin gehe su nehako ngaa vu ham rë, in he nimin lël bë he su agërin Kerisi yi Bengö Nivesa in ham. ¹³ Alam sën denevong huk loḵ dub-vabuung-böp lo, og deneko hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su raḵ sënë ni rë? ¹⁴ Om sën Mehöböp nër gagek nare vorot bë alam sën denevong yi huk medenenër Bengö Nivesa rangah lo, og degeḵo ngaa sën doḵ vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sën denanër Bengö Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rëḵ sa su haḵo ngaa ti nebë sënë vu ham rë. Log gwëbeng sënë ving og sa su kevu gagek sënë in bë gaḵo ngaa nabë sënë vu ham rë, log sa su rëḵ pekwë sa megako rë, gaḵ sa kwag vesa rot in sa su nehako ham ngaa saga rë. Om nabë sa nadiikahëḡ menadiik na, og ggovek gesa su rëḵ ketag nos lu ngaa vu ham rë. ¹⁶ Sa su nehako bengög raḵ in sën sa nanër Bengö Nivesa rangah agi rë, in Anutu vo huk sënë vu sa lob sa su yoh vu bë gevuu na rë. Gaḵ nabë sa gevuu na gesa su nanër Bengö Nivesa rangah rë, og gëp in sa! ¹⁷ Bë sengo gevong huk sënë noh vu sengo kwag, og maḵ sëḵ gaḵo monë jaḵ. Rëḵ mu sa su kwag nevo huk sagi behoo in sa raḵ in bë sa gevong rë, gaḵ Anutu yö vo loḵ ya sa nemaḡ om sa su yoh vu bë gevuu na rë. ¹⁸ Om sa su haḵo nyëvewen ti raḵ rë, gaḵ sa haḵo nyëvewen nebë sënë: Ngaa sën seyoh vu bë gaḵo jaḵ Bengö Nivesa lo, og yik sa su nehako rë gema. Sa nanër Bengö Nivesa sënë vu alam nyëmasën beyik sa nyëvewen lo ggovek sënë.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rë! Rëḵ sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bë sa gaḵo alam ngahiseḵë nom. ²⁰ Om sën sa hevong sa tu alam Yuda ti raḵ alam Yuda malaj in bë segërin alam Yuda nom. Rëḵ Moses yi horek sën denesepa loḵ lo su nejom sa ahon niwëëḵ rë, gaḵ sa nesepa loḵ yi horek raḵ malaj in bë sa gaḵo sir nom vu Anutu. ²¹ Log sën sa nado ving alam sën su denesepa loḵ Moses yi horek rë lo, og sa nesepa loḵ hir aggata in bë sa gaḵo alam sën Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rëḵ sënë su nebë sa hevuu Anutu yi horek rë, gaḵ sa nesepa loḵ Kerisi yi horek. ²² Log sën sa nado ving alam sën ayoj neggönengin ngaa lo, og sa nahönengin ngaa nebë saga ving in bë sa gaḵo sir nom. Gesa nesepa loḵ alam pin vahaj in bë sa gaḵo sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sënë in bë Bengö Nivesa na menoh vu nyëḡ pin geBengö Nivesa rëḵ semu sa geving.

Hil Serög Niwëëḵ Begako Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham raḵ ni bë alam sën deneserög in bë dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rëḵ mu sir timu nekesuu meneko kupek. Om ham gwevong nabë saga! Ham serög niwëëḵ in ham kwesuu megweḵo kupek-yageḵ-yi. ²⁵ Lob alam pin sën denevongin bë dekesuu sir vahi lo, og denejom sir ahon gemedo denetahu sir raḵ buk. Denevong nebë sënë in bë degeḵo madub sën mehönon denero raḵ kele ris, berëḵ meran na pevis lo, gaḵ hil og hil nehevong in bë gaḵo madub nivesa sën medo degwata lo. ²⁶ Om sa neserög, og sa su neserög gemalag malag rë; gesa napëëḡ mehö ngwë, og sa su nehetë nemaḡ meneketul nyëḡ meris meris rë. ²⁷ Sengo netahu sa loḵ ngaa maggin in bë navig gengoin. In bë sëḵ nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

10

Hil Gegin Hil In Pelëpinsën Rëk Kepë Hil

¹ Arig lo, sa bë nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil kenud lo ya wirek lob Loo-kök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bël rak beggob los loo nebë saga benetato bë detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sën Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin denum bël sën Anon Vabuung vong yam lo. Denum bël sën Anon Vabuung vong meneya ving sir beberup lok gelöng lo, lob gelöng saga yik Kerisi. ⁵ Rëk ma gesir ngahisekë denevong ngaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sën kevoh sir mesekej neggëp nyëg yu meris meris. ⁶ Lob ngaa pin sënë tato vu hil bë hil su malad anon in ngaa nipaya nabë sën malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa dok anutu-kuungsën yi ngaa nabë sën sir la denevong wirek-ë. In gagek nër neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë, “Alam Israel to denedo in bë dega los denanum log mëm dekedî rak in bë dedöo medejak sir. ⁸ Log hil su gevong baggëb nabë sën sir la denevong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bemalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denevong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoh sir bemalaj ma lo. ¹¹ Ngaa pin sënë tøk vu alam Israel in bë mehönon pin dejak ni, lob gagek sënë neggëp lok kapiya in bë bo kwa vu hil mehönon sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehö sën yö kwa nevo yi bë nare niwëek lo gegin yi nivesa in rëk bës. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rë, gak yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëk Anutu su mehö kwa luu menetetuhin ham rë, om rëk gërin seggisën sën rëk kesuu ham nimin wëek lo in ham. Gak nabë seggisën natök vu ham, og rëk Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëek gesu ngaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Dok Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëg neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëk seggi sa gagek. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom rak los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi nikök ggelek hil besupin hil lok ti ma ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, mak sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil lok ti ma ma? ¹⁷ Yik brët timu, rëk supin hil ngahisekë lok ti behil atu anon timu, in yik hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving rak ya jepö log denegga vewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi dok ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yö ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gak su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham dok ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum dok Mehöböp yi kap genanum dok memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jak Mehöböp yi tevor gegwa jak memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Mak bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëek kesuu yi?

Hil Gako Anutu Arë Jak Noh Vu Buk

²³ Yönon! “Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong” rëk mu ngaa pin su rëk dok vu hil rë. Kë! “Ngaa pin yoh vu bë hil gevong”, rëk ngaa pin su nevong niwëek vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gegin yi jak ngaa nivesa, gak ham pin kwamin bo alam vahi beham gwegin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebago ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in nabë, “Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?” ²⁶ In hil arak ni bë, “Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yik Mehöböp yö ti yi ngaa pin.” ²⁷ Nabë mehöti su vong ving Yesu rë, rëk tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovek. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in. ²⁸ Rëk mu nabë mehö ngwë nanër vu

ham nabë, “Sënëk reggu seriveng anutu-kuungsën yi!”, og ham kwamin bo mehöti sën nër gägek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gaḵ neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwaḡ bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëḵ ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëḵ kwa na ngahi megelë sa paya. ³⁰ Rëḵ mu nabë sa najom jaḵ na vu Anutu los ahëḡ nivesa in reggu gesega, og alam sën ayoj neggöneng in lo rëḵ denanër gägek nipaya jaḵ sa in va? ³¹ Om doḵ buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevong ngaa ti lo, og ham gwevong ngaa pin sënë in bë geḵo Anutu arë jaḵ. ³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevong ngaa sën negelu vahaj bengaa nipaya nekepë sir lo. ³³ Ham gwevong nabë sën sa nehevong lo. Sa nehevong ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevong in bë doḵ vu sa rë, gaḵ sa nehevong ngaa pin in bë doḵ vu alam pin bedegërin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevong ngaa mesepa doḵ sa vahag nabë sën sa nesepa loḵ Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jak

² Ham nevong nivesa, in ham ngo medo nesepa loḵ gägek sën sa haḵo meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon. ³ Rëḵ sa hevongin bë ham jaḵ ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala. ⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jaḵ, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ḵo yi raḵ kesuu ala. ⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jaḵ ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ḵo yi raḵ kesuu regga in nevong paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jaḵ og nevong paya nebë saga ving beyik luho neggëp ti. ⁶ Gaḵ nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëḵ nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yik genum yu. ⁷ Gaḵ maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëëk, rëḵ avëh og tato nebë maluh los niwëëk bekesuu yi. ⁸ In Anutu su semu maluh raḵ avëh rë, gaḵ semu avëh raḵ maluh. ⁹ Log Anutu su tung maluh in bë gadu avëh rë, gaḵ tung avëh in bë gadu maluh. ¹⁰ Nebë saga, om avëh yö degenum yuj in tato nabë deneggurek reggaj babuj, bangër lo degelë. ¹¹ Rëḵ mu avëh su yoh vu bë yö gegin yi genidëlin maluh rë, log maluh su yoh vu bë yö gegin yi genidëlin avëh rë, gaḵ detu Mehöböp yi alam, om luho dedoḵ vu sir vewen vewen. ¹² In Anutu semu avëh raḵ maluh kweben, loḵ mëm avëh denëḵo maluh. Rëḵ mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham ngo nanër rë. Nabë avëh su genum yu rë genajom jaḵ vu Anutu og maḵ sënë nivesa? ¹⁴ Gaḵ nipaya, in hil maluh gavëh hil aggata tato vu ham nebë: Nabë maluh ti yu viis duk ading rot kesuu avëh, og rëḵ ni namum. ¹⁵ Gaḵ nabë avëh gevong beyu viis duk ading, og sagak yi vunëksën nivesa. In Anutu yö tung bë yu viis duk ading in genum yu jaḵ. ¹⁶ Gaḵ nabë mehöti bë mehoo gägek sënë menanër gägek jaḵ pangsen, og su yoh vu rë, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebë sënë.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bë nanër horek vahi vu ham, rëḵ sa su rëḵ gaḵo ham arëmin jaḵ in ngaa nipaya sën ham nevong agi rë. In ham nesupin ham in bë ham najom jaḵ, lob ngaa nipaya neverup loḵ saga kesuu ngaa nivesa sën ham nevong lo. ¹⁸ Sa hango bë buk sën ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu ngahi, lob sa kwaḡ nevo bë maḵ sagak yönon. ¹⁹ Kë’! Maḵ ham nevasuh ham nebë saga in bë tato alam sën denedo nivesa loḵ ham lo medenatök nam rangah. ²⁰ Om nabë ham ngupin ham nabë sënë, og ham su yoh vu bë gwa Pasa niröp rë. ²¹ In ham nesupin ham in bë ham gwa Pasa, rëḵ ma geham nevong newa newa meham ti ti ngo newa ham nos loḵ yah ham. Log mehö ngwë medo denediikahëj, log ngwë denenum wain pangsen medenekeyevin. ²² Ham nevong nebë

saga in va? Maḵ ham su bömin nedo in bë ham gwa los nanum doḵ rë? Ma maḵ ham kwamin vo Anutu-yi-alam sënë bë ngaa meris, om sën ham nevonḡ nimumsën vu sir vahi sën hej nos nemain sir lo? Sëḵ nanër nabë va vu ham-a? Maḵ sa gaḵo ham arëmin jaḵ-a? Ma rot! Sa su rëḵ gaḵo ham arëmin jaḵ in ngaa nabë sënë rë.

Mehöböp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa haḵo gageḵ sënë vu Mehöböp behaḵo yök vu ham wireḵ nebë: Loḵ buk sën Yudas nër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, lob Yesu ḵo brët rak ²⁴ bejom rak los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nër bë, “Sa navig sënë! Sa hevong in bë doḵ vu ham! Ham gwevonḡ nabë sënë in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga ggoveḵ log ḵo kap rak nebë saga benër bë, “Wain sënë tato bë seḵoo gageḵ mewis ving ham rak sa nig ḵök meneggëp. Doḵ buk sën bë ham nanum sënë, og ham gwevonḡ nabë sënë in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabë ham gwa brët los nanum doḵ kap sënë, og sagaḵ ham tato rangah bë Mehöböp diik in ham. Lob ham gwevonḡ nabë sënë rot bena berup doḵ buk sën Yesu duk nom gökin lo.

Mehöti Gevonḡ Paya Vu Pasa Og Rëḵ Natök Jaḵ Nyëvewen

²⁷ Om sën nabë mehöti su jaḵ ni nivesa rë geyö ga Mehöböp yi brët sënë los nanum doḵ kap sënë meris mu, og vasap Mehöböp navi los nikök bengaa nipaya neggëp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yö kwaj bo ayoj medegero rë, loḵ mëm dega brët sënë los denanum doḵ kap sënë. ²⁹ In mehöti bë ga los nanum jeggim jeggim gesu geḵo Mehöböp navi jaḵ rë, og nevonḡ ngaa nipaya berëḵ natök jaḵ nyëvewen. ³⁰ Yik rak degwa sënë sën ham vahi seḵëj nema genij neraḵ gevahi denediik. ³¹ Gaḵ bë hil ti ti ngo kwad bo ayod megero, og Anutu su rëḵ gevong nyëvewen natök vu hil rë. ³² Gaḵ nabë Mehöböp bo nyëvewen vu hil nabë saga, og nevonḡ in bë hil navid gesang bagërin hil in hil su malad nama geving alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo. ³³ Nebë saga om arig lo, nabë ham ngup ham in gwa Pasa, og ham gweḡin ham vahi rë, loḵ mëm ham gwa doḵ ti. ³⁴ Nabë mehöti nadiikahë, og yö ga nos gëp yi beggang borot, in nabë ham ngupin ham og ngaa nipaya su gëp vu ham. Log gageḵ vewen yö nahën neggëp, om senök berup vu ham rë loḵ mëm sa gero.

12

Anon Vabuung Yi Semusën Aggagga

¹ Log arig lo, sa bë ham su kwetul doḵ in Anon Vabuung yi semusën. ² Ham ngo rak ni ggoveḵ bë, wireḵ sën ham ngo nahën alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutukuungsën sën su yoh vu bë bengwëḡ rë lo beham nesepa loḵ sir. ³ Om sën sa bë ham jak ni nabë: Bë Anutu yi Anon Vabuung medo doḵ mehöti bedoḵ vu yi in gageḵ, og mehö saga su yoh vu bë nanër nabë Anutu nelë Yesu paya rë. Log alam sën Anon Vabuung su neloḵ vu sir in gageḵ rë lo, og su deyoh vu bë denanër nabë, “Yesu yik yi Mehöböp!” rë.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusën aggagga neggëp rëḵ yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sën hil gevong vu Mehöböp lo neggëp, rëḵ yik Mehöböp perureḵ timu nedo. ⁶ Log aggata aggagga neggëp in bë hil sepa doḵ megevonḡ yi huk, rëḵ yik Anutu timu sënë sën nevonḡ niwëëḵ vu alam pin bedeyoh vu bë degevonḡ. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusën aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bë doḵ vu sir pin. ⁸ Kë’! Yik Anon Vabuung nevonḡ semusën vu mehöti in bë nanër gageḵ los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevonḡ semusën ngwë vu mehö ngwë in bë tateḵin gageḵ degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevonḡ bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëëḵ beyoh vu bë gevong huk niwëëḵ. Geyik Anon Vabuung timu sënë sën nevonḡ bemehö ngwë neyoh vu bë gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ. ¹⁰ Log ngwë ḵo niwëëḵ vu Anon Vabuung in bë gevong ngaa böp böp, gengwë ḵo kwa in bë seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vonḡ benyëḡ ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ḵo kwa vu bepekwë ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëḵ mëm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rêk Mëm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rêk mëm navij len ti ti lo neggëp. Lok mëm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nebë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bël rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sën atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sën hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rê, gaḵ yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om maḵ vaha rêk nanër nabë, “Saḵ su nema rê om su navi len ti sa rê!” Nabë nanër nabë sënë og hen gageḵ anon ma, gaḵ yik navi len ti. ¹⁶ Log maḵ nenga rêk nanër nabë, “Sa su mala rê, om su navi len ti sën sa-ë rê!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gageḵ anon ma, gaḵ yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malad, og hil rêk gango gageḵ nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rêk pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rêk hil navid su nebë sënë rê, gaḵ Anutu yö tung len ti ti lo nedo rak hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rêk hil navid soḡek medo tena? ²⁰ Rêk su nebë sënë rê! Gaḵ hil navid len ngahiseḵë neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malad su yoh vu bë rêk nanër nabë nilëlin hil nemad rê. Log hil yud su yoh vu bë rêk nanër nabë nilëlin hil vahad rê. ²² Gaḵ hil narak ni bë hil navid len vahi sën su nijwëek rê lo, og nabë su demedo rê, og hil navid su yoh vu bë medo rê, gaḵ rêk nama! ²³ Log hil navid len vahi sën hil nid nemumin lo, og hil nehako rak menaröp tob nivesa vesa lok. Log hil navid len vahi sën su malangeri rê lo, og hil navunek vu pangsen. ²⁴ Log hil navid len vahi sën nivesa lo og hil su neḵebu rê. Rêk mëm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevonḡ behil nesemu len ti ti sën su malangeri rê lo menehero. ²⁵ Vonḡ nebë sënë in bë hil navid len ti ti su debasuh sir rê, gaḵ demedo jevuh ti mededok vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesang, og nesang yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam rak in bë degevong yi huk. Ggooin sinarë rak muginsën, lob mëm ggooin alam-denenër-gageḵ-rangahsën rak netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sën denevonḡ ngaa böp böp lo ggökin, log alam sën denevonḡ alam niraksën nijvesa nerak lo ggökin sënë, lob alam sën denelok vu alam lo, galam ggev sën denegin huk pin lo, galam sën alam nyëḡ ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gaḵ sir pin su detu sinarë rê, gesir pin su detu alam-denenër-gageḵ-rangahsën rê. Gesir pin su detu tatovaha rê. Gesir pin su deḵo niwëek in bë degevong ngaa böp böp rê. ³⁰ Gesir pin su deḵo niwëek in bë degevong alam nijraksën nijvesa jak rê. Genyëḡ ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rê. Gesir pin su deyoh vu bë depekwe ayej saga lo nam rangah rê. ³¹ Rêk mu ham malamin sepa semusën böp böp sën senër mugin lo pangsen. Log sa bë tato aggata nivesa ti sën kesuu aggata pin lo vu ham.

13

Aggata Sën Hil Ahëd Geving

¹ Nabë sa nanër gageḵ dok mehönon ayej ti ti lo, gedok angër ayej geving, rêk mu sa su ahëḡ neving mehönon rê, og sëḵ gevong dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu. ² Log nabë seyoh vu bë nanër Anutu yi gageḵ rangah los sejak gageḵ sën neggëp vunsën lo degwa pin ni venuh, genabë sejak ngaa pin ni, genabë sayog na timu vu yi niwëek ata beseyoh vu bë nanër ḵedu meseyesin yi megeto mena, rêk mu nabë sa su ahëḡ neving mehönon rê, og setu ngaa meris. ³ Log nabë sebo sa ngaa pin gelek alam-ḵupeḵ-masën, ma nabë sa gevong navig na in nengwah ga besa nadiik, rêk mu sa su ahëḡ neving mehönon rê, og ngaa pin sënë su yoh vu bë dok vu sa rê.

⁴ Bë mehöti ahë geving mehönon yönon, og nejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya nyëvewen vu alam sën denevonḡ vu yi lo rê, gaḵ nevonḡ ngaa nivesa mu vu sir. Mehö nebë sënë su ayo nesis yi vu mehö ngwë in hir ngaa nivesa rê, gesu netee yi rak menenër

gagak paang paang rë, log su neko arë rak rë. ⁵ Log mehö nebë sënë su nevonng bemehö ngwë ni nemum rë. Gesu kwa neya vu yi ngaa pangsen rë, gesu yi mehö ahë sengen rë, gesu kwa nevo ngaa nipaya sën denevonng vu yi lo rë. ⁶ Log mehö nebë sënë su kwa vesa in ngaa nipaya rë, gak kwa vesa in Anutu yi gagak anon. ⁷ Su pevis menelë mehö ngwë nebë mehö nipaya rë, gak kwa nevo bë mak mehö nivesa berëk gërin yi megevonng ngaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerë maggin pin sën netok vu yi lo. ⁸ In ahë vingsen su rëk nama na rë, gak yö rëk gëp degwata! Gak mëm huk sën hil nanër Anutu yi gagak rangah lo, mu sën rëk nama na. Genyëg ngwë ayej su rëk berup hil avid gökin rë, gengaa pin los kwa sën hil narak ni gwëbeng agi rëk natu ngaa meris. ⁹ In gwëbeng hil narak ngaa vahi mu ni. Log Anutu su tatekin kwa pin los dahis vu hil rë, gak vahi yö nahën neggëp vu yi. ¹⁰ Gak vu tamusën gAnutu gero ngaa pin beniröp jak, og huk pin sën hil nehevong teka teka agi rëk nama na. ¹¹ Wirek sengo nahën hurmahen og vu buk saga sa nanër gagak nebë hurmahen. Lok mëm sa böp rak, lob sa hevu ngaa hurmahen yi ya. ¹² Kë! Log gwëbeng hil nehalë ngaa pin paya paya nebë sën hil nehalë malad lok dubdub malakenu ti, om su neggëp rangah rot rë. Rëk mëm vu tamusën og hil rëk galë Anutu anon sogek jak malad. Gwëbeng serak ni teka teka, gak nahub rëk sëk jak ni venuh nabë sën Anutu rak sa nig-ë. ¹³ Om ngaa löö mu sënë neggëp berëk gëp degwata: Sën hil ayod neya timu vu Anutu, gesen hil navo kwad in yi, gahë-vingsen. Rëk mëm ahë-vingsen netu muginsen vu luu sënë.

14

Anon Vabuung Yi Semusen Sënë Netu Muginsën

¹ Om ham malamin sepa ahë-vingsen namugin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusen geving, rëk mu ham kwamin bo semusen ti sënë namugin, sën nebë ham nanër Anutu yi gagak rangah.

² Log mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og su nenër vu mehönon rë, gak yö nenër vu Anutu timu. In mehöti su rak gagak sënë ni rë geyö nenër gagak vunsën rak Anon Vabuung niwëk. ³ Gak mehö sën nenër Anutu yi gagak rangah lo, og nenër vu mehönon menelok vu sir benevo niwëk vu sir benegadu sir. ⁴ Rëk mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og yö nelok vu yi mu, gak mehöti sën nenër Anutu yi gagak rangah lo, og mëm nelok vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bë alam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, rëk mu sahëg neving pangsen rot bë ham nanër Anutu yi gagak rangah. Mehö sën bë alam-nyëg-ngwë ayej berup avi lo, nabë su pekwë gagak sënë in bë dok vu alam rë, og bengö ma. Gak mehö sën nenër Anutu yi gagak rangah lo, og yi mehö-los-bengö. ⁶ Om arig lo, nabë senök vu ham balam-nyëg-ngwë ayej berup savig, rëk sa su nanër gagak mewis la sën Anutu tato vu sa lo rë, gesa su tatekin gagak degwa la vu ham rë, gesa su nanër Anutu yi gagak begëp rangah rë, gesa su navo kwa vu ham rë, og saga su rëk dok vu ham rë.

Hil Nanër Anutu Yi Gagak Dok Ayej In Dejak Ni

⁷ Log yik gevëëg los gita nebë sënë! Nabë hil gevë gevëëg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyoh vu bë desepa dok raro rë. ⁸ Log nabë degeve biuka rëk su ngu niröp noh vu sën begö yi lo rë, og alam su rëk desemu sir in degevonng begö rë. ⁹ Lom ham gagak nebë saga. Nabë ham nanër gagak jeggin jeggin balam degengo dedun mu gesu dejak ni rë, og rëk dejak ham gagak sënë degwa ni nabë va? Ma! Ham gagak saga yö ya meris mu. ¹⁰ Yönon, mehönon ayej ngahisekë rot neggëp dob, lob ti su dedun meris mu rë. Gak yö denengo medenerak degwa ni. ¹¹ Log nabë sa su rak alam sënë ayej ni rë, og rëk degelë sa paya nabë mehö kwa masen ti. Log sëk galë sir paya nabë sir alam kwaj masen. ¹² Lob ham nebë saga. Ham ahëmin neving pangsen bë gwëko Anon Vabuung yi semusen, om ham malamin sepa semusen sën nelok vu Kerisi-yi-alam lo namugin.

¹³ Nebë saga, om mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og najom jak vu Anutu nabë bo niwëek vu yi in pekwë gagek sënë betatekin degwa geving. ¹⁴ In nabë sa najom jak vu Anutu dok alam-nyëg-ngwë ayej, og mak sanog nejom rak, rëk sa kwag su nesepa lok rë. ¹⁵ Om mak sa gevong nabë va? Sa kwag nevo nebë sënë bë: Sanog bë najom jak, log sa kwag jak ni geving, og nivesa. Log sanog bë gevong raro, log sa kwag jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rëk mu nabë anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyëg-ngwë ayej berup avim, og mehö meris sën nedo ving hong lo su yoh vu bë ngogekin hong jomraksën sënë rë. In nengo dedun rëk su rak hong gagek sënë degwa ni rë. ¹⁷ Yönon, mak genejom rak megenenër gagek nivesa, rëk mu su getatekin Anutu yi gagek vu mehö ngwë sagi megelok vu yi rë. ¹⁸ Sa kwag vesa vu Anutu in alam-nyëg-ngwë ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rëk mu nabë sa bare Kerisi-yi-alam malaj dok dub ayo, og sa bë nanër gagek dus nemadvahi mu dok ayej gegagek hus adingsekë dok alam-nyëg-ngwë ayej nök gëp, in su rëk dejak ni rë.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gak mëm nabë ngaa nipaya, og mëm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rëk mëm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Lok Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nër bë,

‘Sa hevong sa gagek vu alam sënë lok ayej rëk ma,

om tum sëk gevong alam sën denevengwëng nyëg ngwë ayej lo denök in bë denanër sa gagek vu sir.

Log sëk gevong sa gagek berup alam beggang-bu ngwë avij geving,

rëk mu rëk nama gesu rëk degevang geving sa gagek rë.’ ”

²² Nebë saga om hil arak ni bë Anon Vabuung su nevong balam-nyëg-ngwë ayej neverup hil avid in bë tato niwëek vu Kerisi-yi-alam rë, gak nevong in bë tato niwëek vu alam dahis. Log su nevong behil nanër Anutu yi gagek rangah in tatekin yi gagek degwa vu alam dahis rë, gak nevong in bë tatekin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabë alam dahis la ma alam meris la deduk na demedo dub ayo geving ham sën Kerisi-yi-alam lo galam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, og rëk denanër ham nabë ham yumin vong paya. ²⁴ Gak nabë ham pin nanër Anutu yi gagek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gagek pin rëk gelu ayo geham gagek pin rëk tato vu nabë nevong ngaa nipaya meneggëp vu yi. ²⁵ Log ham gagek rëk balek yi ngaa nipaya pin sën kwa nevo meneggëp kesii lok ayo lo, lob rëk nadudek gegek Anutu arë jak genanër rangah nabë, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jak Los Gevong Raro Nikelap

²⁶ Om arig lo, ham gwevong nabë va? Nabë ham ngupin ham dok dub ayo, og huk neggëp vu ham pin. Ti gevong raro, gengwë nanër Anutu yi gagek vu ham, geti tatekin gagek ti sën Anutu tato vu yi lo, galam-nyëg-ngwë ayej berup ngwë avi, log ngwë pekwë gagek sënë in ham jak ni, beham gwevong ngaa pin sënë in bo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabë alam-nyëg-ngwë ayej berup mehö la avij, og luu mu degevang, ma mak löö, og yik ggovek. Gesu denanër gagek nikelap, gak sir ti ti kedi denanër mesepa dok, log mehö ngwë pekwë hir gagek in alam dejak ni. ²⁸ Rëk nabë mehöti su nedo in bë pekwë alam-nyëg-ngwë ayej sagi rë, og mehö sën bë nanër lo najom yi ahon gesu bengwëng dok dub ayo. Gak yö getah yi na lok mëm nanër yi gagek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sën denanër Anutu yi gagek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanër, gesir vahi pin medo degengo hir gagek mekwaj bo. ³⁰ Log nabë mehöti köök nedo, lok Anutu tato gagek ti vu yi avuti, og mehö sën vare nenër gagek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanër Anutu yi gagek rangah in alam pin dejak gagek ni bebo niwëek vu sir. ³² Galam sën denenër Anutu yi gagek rangah lo deyoh vu bë degegin sir nivesa, gak anoj sën Anutu

tung loḵ sir lo su rēḵ kehe sir medebengwēng nikelap rē. ³³ In Anutu su ahē ving bē hil gevongŋŋaa jeggŋin jeggŋin rē, gaḵ ahē ving bē hil medo revuh. Log ham gwevongŋ nabē sēn Anutu-yi-alam pin denevong loḵ hir dub lo. ³⁴ Avēh ayej nama doḵ dub ayo gesu debengwēng. Gaḵ dedahun sir nabē sēn dekevu meneggēp loḵ Horek lo. ³⁵ Genabē sir dugŋin gāgēk ti degwa bedevongŋin bē dejak ni, og sir ti ti yō rēḵ dedoḵ tepēḵ in reggaj gēp bej. Gaḵ nabē avēh denanēr gāgēk doḵ dub ayo og su yoh vu rē.

³⁶ Ma nebē va? Maḵ ham tu Anutu yi gāgēk degwa? Ma ham ngo neḵo Anutu yi gāgēk gesu alam vahi denēḵo ving rē? ³⁷ Nabē mehōti nanēr nabē yi mehō-nenēr-Anutu-yi-gāgēk-rangahsēn ti ma, nanēr nabē ḵo Anon Vabuung kwa, om nabē yōnon, og rēḵ jak gāgēk sēn sa ḵevu vu ham-ē ni nabē Mehōbōp yi horek. ³⁸ Gaḵ nabē mehōti su raḵ gāgēk sēnē ni rē, og maḵ yi su mehō-nenēr-gāgēk-rangahsēn ti rē. ³⁹ Nebē saga om arig lo, ham malamin sepa nabē ham natu alam sēn denenēr Anutu yi gāgēk rangah lo, geham su gwērŋin alam sēn nyēḡ ngwē ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rēḵ mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevongŋ megēp nirōp.

15

Kerisi Diik Ggovek Gekedi Raḵ Yah

¹ Log arig lo, sa bē bēr ham kwamin gökin nah jaḵ Bengō Nivesa sēn senēr vu ham lo. Sēn ham ḵo raḵ lob ham medo nesepa loḵ lo. ² Nabē ham vongŋ ving Bengō Nivesa sēn senēr rangah vu ham lo yōnon, beham medo nesepa loḵ, og rēḵ geḵo ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsēn.

³ Log senēr gāgēk sēn sa haḵo wirek lo vu ham mugŋnsēn. Senēr bē Kerisi diik in hilŋŋaa nipaya pin yoh vu sēn dekevu wirek meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁴ Log debē yi loḵ ya bedub. Loḵ buk netu löö, lob kedi raḵ yah ggōkin yoh vu sēn dekevu wirek meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁵ Lom tato yi vu Pita mugŋin, loḵ mēm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁶ Log mēm tato yi ggōkin vu hil arid lo ngahiseḵē loḵ ti, sir 500 gela sevōḵ. Lob hil arid lo sēnē, sir ngahiseḵē rot nahēn denedo vesaj gela dediik ggovek ya. ⁷ Lob mēm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarē lo pin. ⁸ Loḵ tum mēm tato yi vu sa nebē hurmahen sēn pesuv loḵ atayo, gata su ḵo yi loḵ yi buk nirōp rē lo. ⁹ Yōnon, sinarē nyēdahis pin lo arēj neggēp, gaḵ saḵ ma! In sa hevongŋ paya vu Anutu-yi-alam, om maḵ su yoh vu bē denanēr sa nabē sinarē rē. ¹⁰ Rēḵ mu Anutu vo semusēn vu sa, lom setu sinarē nebē sēn sa nado gwēbeng-ē, lob yi semusēn sagi su tuŋŋaa meris banon ma rē, gaḵ sa nehevongŋ huk bōp menekesuu sinarē pin. Rēḵ su sengo ti nehevongŋ rē, gaḵ yik Anutu yi semusēn sēn nevo vu sa lo, sēn yō nevongŋ. ¹¹ Rēḵ mu sa su nanēr gāgēk agga ngwē rē, gaḵ yik he sinarē pin nanēr gāgēk rangah neggēp ti, lom ham nevongŋ ving gāgēk sagi.

Alam Diiksēn Rēḵ Dekedi Jaḵ Nah

¹² Lom he nanēr gāgēk rangah raḵ buk bē: Kerisi diik, loḵ Anutu nēr mekedi raḵ yah ggōkin. Loḵ nebē va sēn ham vahi denenēr nebē, “Alam sēn denediik lo su deyoh vu bē rēḵ dekedi jaḵ nah gökin rē”—ē? ¹³ Nabē alam-diiḵsēn su rēḵ dekedi jaḵ nah yōnon rē, og Anutu su nēr meKerisi kedi raḵ ving rē! ¹⁴ Log nabē Anutu su nēr meKerisi kedi raḵ yah yōnon rē, og gāgēk sēn he nanēr-ē anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁵ Om nabē nebē sēnē, og he tu alam-gāgēk-kuungsēn menanēr rangah bē Anutu nēr meKerisi kedi raḵ yah ggōkin, gehe netetuhin ham bē Anutu yi gāgēk. Gaḵ nabē Anutu su rēḵ nanēr balam-diiḵsēn dekedi jaḵ nah yōnon rē, og su nēr beKerisi kedi raḵ ggōkin yah ving rē! ¹⁶ Yōnon, nabē Anutu su rēḵ nanēr balam-diiḵsēn dekedi jaḵ gökin nah rē, og Anutu su nēr beKerisi kedi raḵ yah ving rē.

¹⁷ Log nabē Anutu su nēr beKerisi kedi raḵ yah yōnon rē, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, gehamŋŋaa nipaya nahēn neggēp vu ham. ¹⁸ Galam sēn ayoj ya timu vu

Kerisi wirek rëk dediik lo malaj ma ving. ¹⁹ Log nabë hil ayod neya timu vu Kerisi, rëk hil kwad bo nabë nelok vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëk dok vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëk kwaj paya in hil. ²⁰ Rëk mu su nebë sënë rë! Gaḵ Kerisi diik, loḵ Anutu nër bekeḵi raḵ yah yönon rot, betu alam-diiḵsën hir mehö muginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiik lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yik sën hil kedi jak nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebë saga. ²² In mehönon pin denediik gedegwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëk dekeḵi jak nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëk mu hil pin yu ti ti lo ngo rëk kedi jak nah dok hil buk. Kerisi kedi muginsën gebuk sën duk nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëk kedi jak gökin yi.

²⁴ Lob mëm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëk gevong gavman pin geggev pin los alam niwëek vahi pin denatu alam meris, log mëm bo yi nyëg pin dok nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëḵ medo bena berup dok buk sën bakë ngaa sën denevong in bë dedahun yi na lo pin geto dedok nah vaha gebinë. ²⁶ Rëk kevoh ngaa sën bë dahun yi na lo pin govek, log rëk kevoh diiḵsën geving jak gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gebinë, lob hil arak ni vorot bë: Nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metung. ²⁸ Gemëm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, loḵ mëm tum Anutu Nalu yö rëḵ gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëḵ natu ngaa pin ala.

²⁹ Gaḵ nabë mehönon su rëḵ dekeḵi jak nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bë dedok vu alam-diiḵsën in degwa va? Nabë alam-diiḵsën su rëḵ dekeḵi jak nah yönon rë, og alam deneripek bël in bë dedok vu alam-diiḵsën in va? ³⁰ Log he ving! He nado loḵ maggin sën bë kevoh he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwag vesa rot in ham in hil atu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bë: Raḵ buk pin og ngaa maggin nedegingengin sa benevongin bë sa malag nama. ³² Log nabë sa kwag nevo bë sa gaḵo nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëḵ ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabë alam-diiḵsën su rëḵ dekeḵi jak nah gökin yönon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo maga los nanum
in hil rëḵ nadiik neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehönon hir gagek in rëḵ degekuung jak in ham. Nabë hil sepa dok alam nij paya, og hil rëḵ nid paya jak geving sir. ³⁴ Om ham gwevuu ngaa ngök ngök na geham kwamin bo ngaa niröp. Ham su gwevong ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengo rë! Ham la yö denahën gesu denerak Anutu ni rë. Senër gagek sënë in bë ham nimin namum.

Hil Kedi Jak Nah, Og Hil Rëḵ Agga Ngwë Jak

³⁵ Rëḵ mu mehöti maḵ rëḵ dok tepëḵ nabë, “Alam diiḵsën rëḵ dekeḵi jak nah nabë va? Log rëḵ navij nabë va medenom-a?” ³⁶ Hong-e! Kwam ma! Gahis sën genehin lo, bë nakip og navi rëḵ petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë. Gaḵ genehin gahis meris mu nebë sën saköm gahis ma ngaa gahis vahi. ³⁸ Lob mëm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevong nos gahis pin agga ti ti lo yö denekip lom yö nij nelok yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gaḵ mehönon yööhu gereḵḵu yööhu. Sok yööhu gegël yööhu. ⁴⁰ Log ngaa yagek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rëḵ ngaa yagek yi malaj ngeri nebë ngaa yagek yö yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yö yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rëḵ yööhu, log kwev netum benivesa rot rëḵ yööhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rëḵ su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiḵsën dekeḵi jak nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gaḵ navi sën kedi jak nah lo, og su rëḵ petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, sagaḵ su ngaa nivesa rë, gaḵ navi sën kedi jak nah gökin lo, og saga

sën mēm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og sagak ngaa sekë masën, gak navi sën kedi jak nah lo, og saga ngaa los niwëek. ⁴⁴ Navi sën hil nalev ya lo, og sagak ngaa dob yi, gak navi sën kedi jak nah gökin lo, saga anon yö yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log gagek neggëp lok Anutu-yi-ƙapiya ving nebë, “Adam ngwë muginsën tu mehönon rak menedo vesa”, log tum Adam ngwë tamusën rëk gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rëk mu hil su nado malad-tumsën vu muginsën rë, gak hil nado vesad mu vu dob sënë vu muginsën gehil rëk medo malad-tumsën yönon vu tamusën. ⁴⁷ Mehö muginsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rëk mehö tamusën yam vu yagek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehö-dob-yi sënë, log hil ana yagek, og hil pin rëk nid nabë mehö-yagek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehö-dob-yi sënë, om rëk hil nid nabë sën mehö-yagek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë dok na Anutu-yi-Nyëg rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë dok na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë.

⁵¹ Ham gwengo rë! Sa bë nanër gagek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rëk nadiik rë! Gak hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rëk napöö agga ngwë jak ⁵² pevis avuti dok buk sën avuuk ngu vu tamusën lo. In avuuk rëk ngu, log alam-diiksën dekedo jak nah gesu rëk depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rëk pekwë menapöö agga ti jak. ⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rëk pekwë menatu ngaa sën su rëk petar rë lo, genavi sën nediik-ë, rëk pekwë bemedo mala-tumsën bemedo degwata. ⁵⁴ Kë! Om nabë hil galë nabë navi sën nepetar lo pekwë yi metu ngaa sën su nepetar rë lo, gehil galë nabë navi sën nediik lo pekwë yi benedo mala-tumsën, og dok buk saga hil rëk ajaƙ ni nabë gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ƙapiya lo anon rak. Sënë nebë, “Anutu kesuu ngaa pin bekevoh diiksën ya verök yi.”

⁵⁵ “Hil nadiik rëk mu diiksën su niwëek rot bedeginengin hil rë.

Hil nadiik rëk mu diiksën su rëk kevoh hil yönon rë.”

⁵⁶ Horek tato bë hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiksën yusekë.

⁵⁷ Rëk ma, om mēm hil kwad vesa vu Anutu in nevong behil Mehöböp Yesu Kerisi lok yah hil bed bemēm hil rëk kesuu diiksën gemedo malad-tumsën, yik degwa rak Kerisi. ⁵⁸ Om arig lo, sahëg neving ham, om ham medo los nimin wëek geham su medo los nimin yes yes. Gak ham medo gwevong Mehöböp yi huk jak buk pin geham su najom ham ahon, in ham neraƙ ni nebë huk sën ham nevong vu Mehöböp lo og ham su nevong meris rë.

16

Seriveng Sën Dok Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sën ham gwetung in dok vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu gagek sën senër vu Kerisi-yi-alam vu Galata bë degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabë ham neƙo monë va la rak huk sën Anutu lok vu ham meham nevong lo, og mēm ham gwëƙo ti ti vër in megwetung natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jak, in senök vu ham og sa kevu ƙapiya besebo medegeƙo geving ham seriveng sagi medena Yerusalem. ⁴ Gak nabë seriveng böp besa kwag bo nabë maƙ sena geving, og he pin rëk ana.

Paulus Bë Na Gelë Alam Korint

⁵ Lob sëƙ noh na distrik Masedonia vuheng rë, lok mēm senök vu ham. In sa bë na Masedonia namugin rë. ⁶ Lok mēm sëƙ nöƙ berup ham nyëg, lob sa medo saga teka geving ham. Maƙ sëƙ medo geving ham bena berup dok kwev sën loo nesis böp lo benama na rë ma sa dug. Lok mēm sena nyëg ngwë, og ham yoh vu bë bo nos teka vu sa geham gwëƙo sa na aggata. ⁷ In sa su bë nöƙ galë ham mu gesena pevis rë, gak nabë Mehöböp ngoƙek, og sëƙ medo geving ham hus ading teka rë. ⁸ Rëk sa hevongin bë medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rë. ⁹ In sa halë bë sa huk böpata

neggëp sënë beyoh vu bë ngis anon ngahisekë, rëk alam sën denelë sa paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nök berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik nevang Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweruu demimin vu yi, gaḵ ham nahubin yi rot megweḵo yi nom aggata benom vu sa, in sa medo nehegin losho hil arid lo vahi. ¹² Gaḵ hil arid Apolos og sejjij yi rot bë nök vu ham geving hil arid lo vahi, rëk gwëbeng su bë rëk nök rë, gaḵ yö rëk medo bemëm nabë natök vu aggata og mëm yö rëk nök.

Gagek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gwegin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëek nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham ahëmin geving mehönön megwevong ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ngwë vu ham. Ham raḵ Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam mugin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsën medeneloḵ vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevu alam sën deneloḵ vu sir bedenevong huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwaḡ vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om deloḵ yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devong besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gweḵo alam nebë saga arëj jak.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom raḵ vu Anutu loḵ luho hir beggang lo ahëj neving ham medenenër gagek semusën yök vu ham in Mehöböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehöböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, senḡo ḵevu gagek dus teka sën neggëp hus agi raḵ nemaḡ bë ham medo nivesa. ²² Mehöti bë su ahë geving Mehöböp rë, og Anutu gevong bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehöböp duḵ nom pevis!) ²³ Mehöböp Yesu yi semusemu nök gëp geving ham. ²⁴ Sahëḡ neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bë sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam vu Korint aga, gevu Anutu-yi-alam pin sën denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu nökö gëp geving ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Lok Vu Yi

³ Hil gaço hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak, in yi Anutu, mehö kwa vonginsën los aye semusën ala. ⁴ He nado los ngaa maggin medeginengin he pangsën rëk Anutu nesemu aye in he. Yö medo nevang nebë saga, om he ngo ayoh vu bë rëk semu ayemin in alam sën denedo lok maggin ayo lo, nabë sën Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanë aggagga sën tök vu Yesu lo tök vu he pangsën, rëk mu yik Kerisi aye semusën nedo ving he nebë saga ving. ⁶ Ngaa maggin tök vu he in bë gevang beham ayomin sepëp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepëp in bë gevang beham ayomin sepëp jak dok buk sën ham kwerë maggin nabë he lo, bemëm ham bare niwëek. ⁷ He kwamin nevo ham behe rak ni vorot bë ham rëk gweko maggin nabë sën he, om Anutu rëk gevang beham ayomin sepëp jak geving nabë he.

⁸ Arig lo, ngaa maggin sën tök vu he ggëp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bë adah vun in ham rë. Gaç vasap he pangsën medeginengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bë mak he su rëk medo vesamin rë. ⁹ Ngaa saga tök vu he rot behe kwamin vo bë he rëk malamin nama yönon. Rëk he rak ni bë ngaa nebë saga netök vu he in bë he jak ni nabë he nimin wëek su yoh vu bë adok vu he rë, om hil getung malad in Anutu timu sën nenër balam-diiksën denekedi rak yah lo. ¹⁰ Anutu ko he vër in ngaa saga gehe su adiik rë, gerëk geço he vër nabë saga gökin. Yönon, he nehetung malamin in yi yö timu bë rëk geço he vër in ngaa vahi pin gök gökin nabë saga. ¹¹ Om hamek najom jak in dok vu he geving. Nabë sënë in Anutu gengo alam ngahisekë hir jomraksën medok vu he, behe dok vu alam ngahisekë bemëm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rë

¹² He kwamin vesa in ngaa sënë behe rak ni bë yönon. Sënë nebë: He su kwamin nevo bë alam debo ngaa dok nah he huk rë, gaç Anutu og nelok vu he, gehe nehevong ngaa niröp los gagek anon sën Anutu vong vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su nekevu gagek peggirinsën malah gagek vun in ham rë, gaç he nekevu meneggëp rangah in bë ham natevin beham jak degwa ni. ¹⁴ Ham ngo rak he gagek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebë sën he rëk kwamin vesa in ham dok buk sën hil Mehöböp Yesu duk nom lo. ¹⁵ Sa kwag nevo gagek saga gesayog kehe sa vorot bë senök vu ham, besa gevang beham kwamin vesa natu beron luu rë, rëk ma. ¹⁶ Wirek og sa kwag nevo bë senök geto ham nyëg lok mëm sena Masedonia. Log nabë sa vu sagu mesenom, og sëk nom geto ham nyëg gökin, lok mëm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rëk ma gesa su yoh vu rë. Ma ham kwamin nevo bë senër bë sëk nökö rëk ma gesengo nër jeggin jeggin gesa su kwag nevo nivesa rë? Ma ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sa gevang ngaa, lok ma gesa nehaço seggi seggi nebë alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehö gagek anon degwa, om sa nebë saga ving. Sa su nayogek los nanër ma lok ti rë. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sën alu Silvanus* geTimoti behe netatekin yi degwa vu ham lo su nenër gagek luu lok ti rë, gaç yik nenër yönon mu. ²⁰ In gagek pin sën Anutu joo lo, og degwa los anon neggëp vu Yesu yö timu, om mëm hil gaço Anutu arë jak behil angogekin nabë Anutu og mehö nenër gagek anon mu. In Yesu vong banon rak. ²¹ Yik Anutu saga sën nër ving vu

he gevu ham bë hil atu Kerisi-yi-alam yönon lo, lob ggooin hil rak in bë hil gevong yi huk. ²² Log vong yi Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato rangah nabë hil atu yi alam ggovek ya, gAnon Vabuung sënë nedo loḵ hil ayod in bë tato nabë Anutu yi gagek sën geḵo hil nah vu yi lo rëḵ anon jaḵ yönon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rë

²³ Nabë sa hekuung rak, og Anutu rëḵ gelë lob ngis sa mesa nadiik. Rëḵ ma gesenër yönon rot bë sa su bë gevong beham nimin namum in ngaa nipaya sën ham nevong lo rë, om sën sa su yöḵ Korint pevis rë. ²⁴ He su atu ham vongvingsën ala rë, gaḵ ham ngo vong ving Anutu niwëëḵ vorot menedo, rëḵ he bë adoḵ vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sën sengo kwag nevo loḵ ayog wirek beneggëp bë sa su nöḵ vu ham begevong mehil ayod maggin in ham ngaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaḵ nabë sa gevong beham ayomin maggin, og re yoh vu bë gevong mesa kwag vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bë degevong besa kwag vesa gökin rë. ³ Nebë saga om sën sa ḵevu ḵapiya saga yöḵ vu ham wirek in bë ham gwërin ham in ngaa nipaya. In nabë senök berup vu ham, og ham su gwevong besayog maggin in ham, gaḵ ham gwevong besa kwag vesa. Log sa kwag nevo ham nebë: Nabë sa kwag vesa in ngaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa doḵ ti. ⁴ In wirek sa ḵevu ḵapiya vu ham, lob sayog maggin gesa ayog ketul loḵ bemalaḡ ruḵ keseh, rëḵ sa su ḵevu in bë gevong nimumsën vu ham rë, gaḵ sa ḵevu in bë ham jaḵ ni rot nabë sahëḡ neving ham pangсэн.

Alam Korint Dekevoh Mehö Sën Vong Ngaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehöti sën vong paya lo, og su vong mesengo ti ayog maggin rë. Gaḵ vong beham pin ayomin maggin ving, –rëḵ mu sa su geḵev gagek, gaḵ sa bë nanër nabë vong beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rëḵ ham vahi ngahiseḵë devo nyëvewen vu mehö saga vorot om ggovek, ⁷ gemëm ham kvevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rëḵ ayo maggin pangсэн rot mekesuu, lom maggin sënë kepë yi bemala nama. ⁸ Om sa bë ham tato rangah nabë ham ahëmin neving yi yönon.

⁹ Lob sa ḵevu ḵapiya yöḵ vu ham in bë sa seggi ham mesejaḵ ni nabë, ham rëḵ nengamin yes los dahis ma rëḵ nama! ¹⁰ Nabë ham dahun mehöti yi ngaa nipaya na, og sëḵ kwag birekin geving. Log ngaa nipaya sën sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggëp Kerisi mala in bë doḵ vu ham. Mu sa kwag nevo bë maḵ su ngaa nipaya ti neggëp in bë sa dahun na rë. ¹¹ Rëḵ sa bë gero gagek rë, in Satan rëḵ pelëpin hil bekepë hil. In hil ngo arak kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Ggëp Troas

¹² Wirek seya verup Troas in bë nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah, lob Mehöböp vong bedebë nengaj in sa gagek rot, lob sa medo nehevong yi huk vu sagu. ¹³ Rëḵ sa su nado nivesa rë, in arig Titus su verup vu sa rë. Lom tum sejom nemaj geseyom heto Masedonia.

Sinarë Denevong Mehöböp Yi Huk Rak Anutu Niwëëḵ

¹⁴ Om sa nehako Anutu arë rak in Kerisi tu ngaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi rak buk. Lom nevo huk vu hil bë hil gevong yi gagek na menoh vu nyëḡ pin nabë ngaa reggu nivesa balam pin degengo medejaḵ ni. ¹⁵ In Anutu nelë hil nebë Kerisi yi ngaa reggu nivesa sën neya vu alam sën deneggërin sir los alam sën rëḵ malaj nama lo. ¹⁶ Lob vahi denḡo bë nivë vongin gevong medenadiik, log vahi denḡo bë reggu nivesa loḵ sir in demedo malaj-tumsën degwata. Lob huk saga maḵ re rëḵ gevong menoh vu los dahis-a? Ma! ¹⁷ Rëḵ mu heḵ su nanër gagek nebë alam vahi rë. Senër sir ngahiseḵë

sën denenër Anutu yi gagek medeneko monë rak lo. Gaḅ heḅ atu Kerisi-yi-alam, om sën he ayomin timu genanër Anutu yi gagek menare mala.

3

Gagek Mewis Sën Anutu Joo Ving Mehönon

¹ Maḅ ham kwamin nevo bë he nehaḅo arëmin rak ggökin yah-a? Ma maḅ he rëḅ gaḅo ḅapiya vu mehö ngwë in bë tateḅin he vu ham nabë sën alam vahi denevong lo? Ma maḅ ham kwevu ḅapiya nebë sënë ti in dok vu he? Ma! ² Yik ham ngo tu he ḅapiya sën tateḅin he. Lob gagek sën neggëp loḅ ḅapiya sagi lo neggëp loḅ he ayomin, balam pin deyoh vu bë degelë medenatevin. ³ Lom neggëp rangah nebë ham tu Kerisi yi ḅapiya in tateḅin yi Bengö Nivesa sën vo vu he behe haḅo yök vu ham lo. Rëḅ su kevu rak bël veriik rë, gaḅ kevu rak Anutu sën malatumsën degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggëp rak gelong petes la rë, gaḅ nekevu loḅ ham ayomin.

⁴ Lob he su ahöneng in gagek sagi rë, gaḅ he nanër rangah meneggëp Anutu mala, in sën he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. ⁵ Yönon, he su ngo ayoh vu bë gevong Anutu yi huk rë, om sën he su rëḅ nanër nabë he ngo nehevong rë, gaḅ Anutu yö timu nelok vu he behe nehevong yi huk. ⁶ Yik yi timu sënë sën negadu he ahon behe yoh vu bë tateḅin gagek mewis sën Kerisi joo vu hil lo. Lom gagek mewis sënë og su Horek sën dekevu wirek meneggëp loḅ ḅapiya lo rë, gaḅ sënëḅ Anon Vabuung yö yi gagek. In Horek sën neggëp loḅ ḅapiya lo og denedeginengin hil bedenener bë hil rëḅ malad nama. Rëḅ ma gAnon Vabuung vër hil rak in bë hil medo malad-tumsën.

⁷ Anutu kevu Horek sagi rak neggëp gelong bevo vu hil kenud lo wirek, rëḅ hil su ayoh vu bë sepa dok rë, lob tato bë hil vingin malad nama. Nebë saga rëḅ mu buk sën vo Horek vu hil kenud lo lo, og buk böpata los arë, lob Moses mala nikapiik ata bejeh loḅ alam Israel malaj besu deyoh vu bë degelë yi rë. Lok nahub rë lob nikapiik saga nemaya. ⁸ Nebë saga rëḅ mu hil narak ni bë buk sën Anon Vabuung gegin hil lo, og buk böpata rot mekesuu buk ngwë sagi. ⁹ Gaḅ bë hil nanër Horek sën nenër rangah bë hil nehevong paya lo yi buk nabë böpata los arë, og hil nanër Anon Vabuung sën nenër bë hil mehönon yohvu lo yi buk nabë böpata rot mekesuu ngwë muginsën. ¹⁰ Yönon, buk sën hil anër wirek bë böpata los arë lo, og gwëbeng arë maḅ maya, in buk ngwë sagi arë böpata rot bekesuu. ¹¹ Hil nanër Horek sën yi huk maya lo nebë nivesa, om hil nanër ngaa sën gevong behil rëḅ medo degwata lo nabë nivesa rot mekesuu.

¹² Lob he nehevong ving gagek sënë, om sën he su nimin ggöneng rë, gaḅ he nanër rangah. ¹³ He su nehevong nebë Moses rë. Sën nekebu mala rak tob in bë alam Israel su degelë nabë mala nikapiik nemaya in nama na verök yi lo rë. ¹⁴ Rëḅ mu alam Israel ayoj dahis rak besu derak ni nivesa rë, rot begwëbeng. Om nabë denaner gagek mugeng sën Anutu joo ving sir nyëdahis lo rangah, og kwaj nahën maggin bevong bë tob nekebu malaj in gagek anon. Gaḅ bë ayoj na timu vu Kerisi og mëm yi timu yoh vu bë kehe tob sënë vër in malaj medejak gagek anon ni. ¹⁵ Rëḅ mu ma, in yö nahën denetevin Moses yi ḅapiya, lob vong bë tob neggërin ayoj. Rot begwëbeng. ¹⁶ Rëḅ mu nabë degërin ayoj nom vu Mehöböp og rëḅ bo tob saga vër in sir. ¹⁷ In Mehöböp sënë og yik yi Anon Vabuung, lob Mehöböp yi Anon Vabuung sënë neḅo hil vër in ngaa pin sën nedeginengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sënë, og ngaa ti su neggërin hil malad rë, gaḅ Mehöböp yi nikapiik netum rak hil gehil nebë dubdub, om hil abër nikapiik saga na menoh vu mehönon vahi pin. Log nikapiik netum rak hil yoh vu buk, lom nepekwë hil behil rëḅ nid nabë yi Mehöböp yö kenu. Log Mehöböp yik yi Anon Vabuung menevong nebë sënë vu hil.

4

Alam Sinarë Nebë Dëg Sogek

¹ Anutu kwa vongin he lom vo huk sënë vu he, om sën he su sekëmin nema in huk sagi rë. ² Gaḅ he kehe he in ngaa nimumsën sën neggëp vunsën lo, gehe su nanër gagek kuungsën rë, gehe su nehako gagek ngwë menanër loḅ yah Anutu yi gagek rë. Gaḅ he nanër gagek anon ya rangah in bë alam pin degengo medejaḅ huk sën he nehevong ggëp Anutu mala lo ni nabë yoh vu.

³ Lob Bengö Nivesa sën he nanër lo neggëp rangah. Yönon, maḅ yö neggëp vunsën in alam sën rëḅ malaj nama lo mu, ⁴ in su denevong ving rë. Gaḅ dob ala Satan kebu kwaj in bë Kerisi sën ni nebë Anutu lo, yi Bengö Nivesa niwëëk los arë böpata su natum doḅ ayoj medejaḅ ni. ⁵ In he su nanër he ngo bengömin rë, gaḅ he nanër Kerisi sën tu Mehöböp lo bengö, lob he nesepa loḅ Yesu om sën he tu ham hur ving. ⁶ In yik Anutu sën nër nyëdahis bë malakenu rangah jaḅ lo vong berangah raḅ ggëp hil ayod ving behil arak Anutu niwëëk los niḅapiik ni. In Yesu töḅ yam rangah, behil halë bë rangah sënë neggëp rak mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebë dëg soḅek sën ningöhek lo, rëḅ Anutu tung yi ngaa nivesa anon loḅ yam he ayomin in bë mëm alam degelë medejaḅ ni nabë he su alam los nimin wëëk rë. Gaḅ mu yö nevong yi huk los niwëëk böpata loḅ he behe nehevong yi huk. ⁸ Yönon ngaa maggin neketumin he, rëḅ su nedahun he rë. He kwamin neketul loḅ, rëḅ he su kwamin nema veröḅ yi rë. ⁹ Mehönon denetii he, rëḅ Anutu su nevu he ya rë. Denesis he behe heto navuv dob, rëḅ ma gehe su nadiik rë. ¹⁰ He haḅo Yesu yi diiksën rak yom he navimin rak buk vu nyëḅ pin behe nehako vanë bedus raḅ bë he nadiik. Rëḅ he su nimin tebö in rë, gaḅ he nehako vanë nebë saga in bë alam degelë medejaḅ ni nabë Yesu yoh vu bë gevong behil medo malad-tumsën nabë yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sën denesis he sën nado vesamin lo yoh vu buk bebë he nadiik. Nebë saga in bë alam degelë he navimin medejaḅ ni nabë Yesu nedo mala-tumsën meneloḅ vu he. ¹² Yönon, yoh vu buk pin og vong bë he nadiik, rëḅ mu yik nebë saga in bë mëm ham rëḅ medo malamin-tumsën vu tamusën.

¹³ Log Anon Vabuung vo niwëëk vu he in bë he ayomin na timu vu Anutu nabë sën dekevu meneggëp loḅ Anutu-yi-ḅapiya lo nebë, “Sayog neya timu vu Anutu om sën senër gagek rangah.” Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sën he nanër yi gagek rangah ving. ¹⁴ In he raḅ ni ggovek ya bë Anutu nër beMehöböp Yesu kedi raḅ yah, gerëḅ nanër behe kedi jaḅ nah geving yi, gerëḅ geḅo he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kë! Ngaa maggin pin sënë netöḅ vu he in bë doḅ vu ham, log Anutu yi semusemu noh vu alam ngahiseḅë menapup ayoj. Lob sënë gevong balam ngahiseḅë rot kwaj vesa rot vu Anutu medegeḅo arë jaḅ mekesuu.

Ngaa Maggin Sën Netöḅ Vu Hil Lo Rëḅ Gevong Behil Arëd Böpata Jaḅ

¹⁶ Om sën he su sekëmin nema in huk sënë rë. Yönon, he navimin nevongin bë nipaya jaḅ, rëḅ Anutu nevo niwëëk vu he ayomin benetu mewis raḅ yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sën netöḅ vu he agi, yik he nehalë nebë ngaa meris benedo buk dus teka mu. Rëḅ Anutu nevong vu he in bë he arëmin böpata rot megëp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bë tahu luho vu yi rë.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa ngaa sën hil nehalë raḅ malad lo rë, gaḅ he malamin nesepa ngaa sën hil su nehalë raḅ malad rë lo. In ngaa sën hil nehalë raḅ malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rëḅ ngaa sën hil su nehalë raḅ malad rë lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rëḅ Ajöp Navid Mewis Yagek-yi

¹ In hil arak ni ggovek bë hil navid sën hil nado loḅ vu dob gwëbeng agi og yik nebë numeng mu. Log nabë numeng sënë petar na, og hil beggang ngwë sën Anutu rëḅ bo vu hil lo nedo. Mehönon su delev beggang saga raḅ nemaj rë, gaḅ yö nedo yagek beyö

nedo degwata los degwata. ² Yönon, hil nado loḵ numeng sënë lob hil nado los susën. Om hil ahëd neving pangsen rot bë hil ajöp hil navid mewis gërin hil nabë tob benatu hil beggang yagek-yi. ³ In nabë hil ajöp hil navid yagek-yi, og rëḵ gërin hil gehil kenud su rëḵ medo meris rë. ⁴ In hil nahën nado loḵ numeng sënë, lob hil medo nehango vanë menasu. Rëḵ mu hil su nehevongin bë rëḵ hil kenud medo meris rë, gaḵ hil navid sënë rëḵ nadiik, om hil nehevongin bë ajöp hil navid mewis yagek-yi gök na hil nabë tob mewis, behil medo malad-tumsën yönon.

⁵ Log Anutu yö ggooin hil raḵ in bë hil medo malad-tumsën nabë sënë, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato vu hil nabë rëḵ anon jaḵ. ⁶ Om sën he ngo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he raḵ ni bë he navimin vong bë he beggang behe nado loḵ, rëḵ mu vu buk sën he nado agi, og he su nado ving Mehöböp loḵ yi nyëg rë geyö nahën. ⁷ In gwëbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gaḵ hil su malad neraḵ yi rë. ⁸ Rëḵ mu senër ggovek bë he nado los ayomin timu gehe ahëmin neving pangsen bë he gevuu navimin sënë na gehe na medo nivesa geving Mehöböp gëp ben. ⁹ Nebë saga, om nabë he medo geving yi doḵ ben, ma nabë he ngo nahën nemedo adingnë, og yik he kwamin nevo Mehöböp niwëek ata yoh vu buk bë he gevong ngaa noh vu sën ahë neving lo. ¹⁰ In hil pin rëḵ bare Kerisi mala megengo hil gagek pin nabë hil nado loḵ hil navid dob yi sagi, og maḵ hil nehevong ngaa nivesa ma hil nehevong ngaa nipaya. Lob hil pin ti ti ngo rëḵ gaḵo nyëvewen doḵ nah.

Hil Adoḵ Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahöneng in Mehöböp, om sën he nehevong huk in bë gevong balam ayoj na timu vu yi. Rëḵ he nado rangah atov ggëp Mehöböp mala, lob sa kwag nevo bë maḵ ham raḵ he nimin ving. ¹² He su kevu gagek sënë yök vu ham in bë ham gwëḵo he arëmin jaḵ rë, gaḵ he kevu in bë ham jaḵ ni. Lob ham yoh vu bë nanër gagek doḵ nah vu alam sën deneḵo sir raḵ in ngaa sën denevong raḵ alam malaj rëḵ anon su neggëp loḵ ayoj rë lo. ¹³ Yönon, nabë he kwamin masën nebë sën alam aga denenër lo, og he kwamin masën in bë he gevong Anutu yi huk beyik ggovek. Gaḵ nabë he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bë he doḵ vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahëvingsën kengev he, om sën he nehevong yi huk. In he raḵ ni bë loḵ yah hil bed mediik in hil pin, lom sënë vong bë hil pin adiik ggovek ya. ¹⁵ Mehö sënë loḵ yah hil pin bed bediik in hil, om mëm hil mehönon sën nado malad vesa agi su medo mana noh vu ngo kwad gökin. Gaḵ hil kwad bo Mehö sën loḵ yah hil bed bediik in hil gekedi raḵ yah lo, behil gevong noh vu yö kwa jaḵ buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehönon navij mu benanër sir bë nijvesa genij paya, rëḵ gwëbeng he su nehevong nebë saga ggökin rë. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëḵ gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rë. ¹⁷ Om nabë mehöti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vong yi betu mewis raḵ, gaḵ yi ngaa mugeng og maya veröḵ yi genelë ngaa pin nebë pekwë yi bemewis raḵ.

¹⁸ Anutu yö timu vong ngaa pin sënë, log vong Kerisi yam in bë gevong mamer vu hil, loḵ mëm vo huk-mamer-yi sënë loḵ yam hil nemad ving. ¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vong Kerisi yam in bë geḵo mehönon pin denom vu yi, gesu rëḵ kwa bo hir ngaa nipaya sën denevong lo nabë nahën neggëp vu sir rë. Lob vo huk sënë vu hil bë hil nanër gagek-mamer-yi rangah. ²⁰ Om sën hil hako Kerisi avi menanër yi gagek rangah. Yik sënë nebë Anutu netahi alam pin raḵ hil avid. Hil nalok yah Kerisi ben menanër yi gagek vu alam pin menajij sir nebë, “Ham dahun ham, geham gwevuu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti.” ²¹ Mehö sënë su nevong ngaa nipaya ti rë, rëḵ Anutu supin hil ngaa nipaya pin yah raḵ yi betum loḵ yah hil bed bediik. Log saga vong bAnutu nelë hil nebë sën hil aloḵ yah Kerisi ben batu mehönon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Deneko Maggin Ngahisekë Rak Huk Sënë

¹ He nehevong huk ving Anutu om sën he nër niwëek vu ham bë: Ham ko Anutu yi semusën ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaḵ Anutu nër meneggëp loḵ yi ḵapiya bë:

“Getahi yam vu sa, lom sa hango loḵ buk sën sa halë hong nivesa lo.

Seloḵ vu hong loḵ buk sën sehooïn rak in bë sa gaḵo mehõnon denom vu sa lo.”

Om ham gwengo rë! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yiḵ gwëbeng sënë, log buk sën geḵo hil nah lo yiḵ gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër gageḵ nipaya jaḵ Anutu yi huk sën he nehevong lo, om sën he su nehevong ngaa ti bemehõnon vahaj nelah loḵ medenevës rë. ⁴ Gaḵ he najom he ahon rak buk pin menehaḵo vanë sën netõḵ vu he lo. Loḵ buk sën he naraḵ vu in ngaa lo, gelõḵ buk sën ngaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëek meneḵerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yõnon.

⁵ Log deneveek he gedenetung he ya ḵarabus. Alam pin denereseeh rur rak he, geyam denetetup he in bë dengis he. He nehevong huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rë, gemeyip nevong he. ⁶ He nehevong ngaa nirõp, gehe nehako kwa nivesa. He su hevong ahëmin sengën pevis rë. He nehevong nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelõḵ vu he, gehe ahëmin neving mehõnon yõnon. ⁷ He nanër gageḵ anon mu, gehe nehevong huk rak Anutu niwëek. He najom gageḵ nirõpsën-yi betu he ngaa-begõ-yi loḵ he nemamin vahi vahi, behe nahërin begõ rak vahi log nasis begõ rak vahi. Yõnon, he nehevong ngaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la deneko he arëmin rak, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër gageḵ nipaya yah nenga rak he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevong ngaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam gageḵ tetuhinsën, rëḵ ma gehe nanër gageḵ anon mu, gehe nehevong Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengo he bengõmin rë, rëḵ mu he bengõmin neggëp. Denevongin bë dengis he behe nadiik, rëḵ ma gehe nahën nado vesamin. Denejoo gageḵ bë he nadiik, rëḵ ma gesu anon neraḵ rë. ¹⁰ He ayomin maggin, rëḵ ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebë alam sën deneraḵ vu in ngaa lo, rëḵ ma gehe navo ngaanon vu alam ngahisekë. He alam sën he hõmin kupeḵ lu ngaa ma lo, rëḵ ma genganon pin tu he ngaa. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he gageḵ ti vun in ham rë gaḵ he tateḵin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahëmin neving ham yõnon, rëḵ ham su ahëmin neving he nebë saga rë. ¹³ Om ham gwevong nabë saga—sa nanër gageḵ sënë nebë sën sa nanër vu nalug lo—benanër ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo gageḵ menaduu ham betii alam sën su ayoj neya timu vu Yesu rë lo. In ngaa yohvu los ngaa nipaya su denegga rak sir rë, log rangah los malakenu su hir ngaa neggëp ti rë. ¹⁵ Ma Kerisi ahë neving Satan meluho denedo loḵ ti? Ma alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo los alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og deyoh vu bë kwaj bo ngaa gëp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyëḵ gebus hir ngaa su neggëp ti rë, log ham rak ni bë hil atu Anutu mala-tumsën yi dub vabuung yoh vu sën Anutu nër wireḵ meneggëp loḵ yi ḵapiya lo bë, “Sëḵ medo geving sir gesena geving sir. Gesëḵ natu hir Anutu, log rëḵ denatu salam.”

¹⁷ Nebë saga log Mehõböp nër ving bë:

“Ham gooin ham jaḵ dok sir

geham na medo yu ngwë.

Ham pesu nemamin in ngaa nipaya,

loḵ mëm sëḵ gaḵo ham nom.”

¹⁸ “Sëḵ natu ham amamin

geham rëk natu sa nalug maluh los avëh lo.
Niwëek ala Mehöböp nër nebë sënë.”

7

¹ Om arig lo, sahëg neving ham log Anutu nër gagek semusemu nebë sagi vu hil meneggëp. Om hil kevoh ngaa nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil agöneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam niröp yönon.

Alam Korint Deggërin Sir Lom Mëm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahëmin geving he. He su hevong ngaa nipaya vu mehöti rë, gehe su tahu mehöti loḵ ngaa nipaya rë, gehe su hekuung in mehöti gehaḵo yi kupek rë. ³ Sa su nanër gagek sënë in bë nanër jaḵ ham rë, gaḵ senër ggovek bë he ahëmin neving ham rot. Om nabë ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabë ham nadiik, og he nadiik geving. ⁴ Senër rangah rot vu ham gesa su nalah vun rë. Ngaa maggin töḵ vu sa rot, rëḵ sa kwag vesa gesa napisek in ham. ⁵ Yönon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rë, gaḵ maggin aggagga netöḵ vu he. Begö tetup he rot, lob he newamin neraḵ gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rëḵ mu Anutu sën nevang balam ayoj maggin ayoj sepëp neraḵ lo vong behe ayomin sepëp raḵ, in vong Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vong behe ayomin sepëp raḵ rë. Gaḵ ham vong beTitus ahë nivesa lob ḵo gagek sënë yam, lob yik raḵ saga sën Anutu vong behe ayomin sepëp raḵ ving. Titus nër vu he bë ham ahëmin ving pangsen rot bë ham gwelë sa, beham ayomin maggin in ham vong ngaa nipaya, geham kwamin vo sa pangsen rot bë ham doḵ vu sa. Sa hango gagek pin sënë, lob sa kwag vesa rot. ⁸ Seraḵ ni bë sa kapiya vong beham ayomin maggin, rëḵ sa su ayog maggin in sënë rë. E! Wirek sayog maggin, in seraḵ ni bë kapiya sënë vong beham ayomin maggin, rëḵ yik dus teka mu. ⁹ Rëḵ gwëbeng og sa kwag vesa. Sa su kwag vesa in sën ham ayomin maggin agi rë, gaḵ sa kwag vesa in ham ayomin maggin sënë vong beham wërin ham. Seraḵ ni bë Anutu yö vong beham ayomin maggin, gaḵ he gagek su vong paya vu ham rë. ¹⁰ Yönon, ngaa maggin sën netöḵ vu hil lo, nabë gevong behil agërin hil nah vu Anutu bAnutu geko hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nabë ngaa maggin natöḵ vu sir, og su rëḵ degërin sir nah vu Anutu rë. Gaḵ nengaj dahis, lob maggin saga nekepë sir benevang bemalaj rëḵ nama veröḵ yi. ¹¹ Om ham kwamin bo maggin sën nedeginengin ham lo nabë Anutu nevang vu ham, in maggin saga vong beham pevis beseggi gagek sën neggëp vu ham lo. Beham vengwëng raḵ pevis betateḵin degwa, log ham höneng in Anutu benimin lëlin ngaa nipaya saga. Kë, log ham ahëmin ving rot bë ham gwelë sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wëek bevong nyëvewen vu mehö sën nevang ngaa nipaya aga lo. Ham nevang ngaa pin saga in bë ham semu ham gagek, lob töḵ rangah ggovek ya bemaya. ¹² Om degwa sën sa kevu gagek yöḵ vu ham wirek lo, og sa su kevu raḵ mehö sën vong ngaa nipaya lo mu rë, gesu degwa raḵ mehö ngwë sën ngwë nevang paya vu yi lo mu rë, gaḵ sa kevu in bë ham jaḵ ni gëp Anutu mala nabë ham ahëmin neving he yönon. ¹³ Lob ham nero gagek nebë saga, lob mëm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangsen rot in ham vong beTitus ayo sepëp bekwa vesa rot. ¹⁴ In wirek sa haḵo ham raḵ rak Titus mala, rëḵ sa su nig mum in sa gagek sagi rë, gaḵ he gagek pin sën he nër vu ham wirek lo, og yönon. Om sën he haḵo ham arëmin raḵ rak Titus mala lo, og mëm gwëbeng töḵ yam rangah ving bë yönon rot. ¹⁵ Lob Titus kwa vesa pangsen vu ham in yöḵ vu ham, log ham pin nengamin yes meḵo yi raḵ los ham hurek babu. ¹⁶ Lob sahëg nivesa in sa halë bë ngaa pin sën ham nevang lo og ham nevang nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebë Dedoḵ Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bë geturin Anutu yi semusën sën vong banon rak vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gagek vu ham rë. ² In maggin nedeginengin sir yoh vu buk rëk kwaj vesa rot. Sir alam sën denerak vu in ngaa yönon, rëk mu kwaj nevo gagek ti medenero. Gagek lo nebë degetung seriveng in dok vu alam vahi, lom detung beböpata rot. ³ Serak ni om sën sa nanër sir rangah bë yö denevong yoh vu kwaj, gak mehöti su gejiin sir rë, log hir monë sën yoh vu bë degetung natu seriveng lo, og saga denetung gedenetung la nesevök ving beneya böpata rot. ⁴ Gedeneketag vu he yoh vu buk bë he ngogek gegaço hir seriveng na medok vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetung monë mu yoh vu sën he kwamin nevo bë degetung lo rë, gak denetung sir netu seriveng vu Anutu muginsën, lok mëm denetung monë ving. Denesepa lok Anutu kwa bedenetung sir lok yam he nemamin bedenër bë degevong noh vu he ayemin. ⁶ Om sën he nër vu Titus bë gero huk sën nevong lok ham nyëg wirek lo benama na geving rë. Nabë sën alam Masedonia devong vorot lo. Sënëk sa nanër huk sën ham dok vu alam sën hej kupek lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sën ham nevong lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu yönon, lob ham netahu alam lok Kerisi yi gagek rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yönon bë gwevong Anutu yi huk, lob ham ahëmin neving he pangsën rot, om sa nanër vu ham nabë hamek pasang dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bë rëk bo horek vu ham rë! Gak alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bë seggi ham nabë ham rëk ahëmin geving Anutu yi huk yönon ma nama. ⁹ Ham rak ni bë hil Mehöböp Yesu Kerisi semu hil yönon. Yi mehö los arë ggoreksën-yi rëk vong yi lok yah tu mehö nema masën in ham, in bë nema masën sagi gevong beham gwërin ham, lob ham natu alam los bengömin ggoreksën-yi gëp yagek. ¹⁰ Rëk mu sengo nër yoh vu kwag mu, in sa kwag nevo bë: Nabë ham gwetung seriveng nabë sënë, og nivesa, in ham ngo nër huk sënë mugin beham tung seriveng la ggovek ya lok ta ngwë wirek. ¹¹ Om ham semu huk sën ham ko rak wirek lo menama na rë. Ham nengamin yes megwetung seriveng noh vu sën ham monë neggëp vu ham lo. ¹² Nabë mehöti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sën yi monë neggëp vu yi lo, og Anutu rëk gelë yi nivesa. Gak nabë yi ngaa su neggëp rë, og Anutu rak ni beyik ggovek. ¹³ Sa su nër bë ham gwetung seriveng böp in bë dok vu alam vahi geham jak vu in ngaa rë, gak sa bë ham pin medo nivesa gëp ti. ¹⁴ Gwëbeng sënë og ham ngaa ngahisekë neggëp, om ham dok vu sir sën hej ngaa ma lo. Rëk mu nahub genabë hir kupek la gëp vu sir geham hömin nama, og tum rëk dedok vu ham beham semu ham vewen vewen nabë saga. ¹⁵ Noh vu gagek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bë, “Alam sën denesupin mana* ngahisekë lo, og su la nedo mepetar ya rë, gesir sën denesupin hej paya teka mu lo, og su dediikahëj rë.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwag vesa vu Anutu in vong beTitus ahë neving ham nebë sa. ¹⁷ Yönon, nenga yes vu sa gagek, rëk mu yö ahë neving ham, om sën yö kwa vo meneyök vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sën Kerisi-yi-alam pin denge bengö bë nenër tanësën nivesa lo beneyök ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rë, gak Kerisi-yi-alam pin deggoin yi rak in bë na geving sa balu gaço seriveng semusën sën hil nehetung lo na vu alam sën hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wëek menehevong in bë gaço Anutu arë jak. ²⁰ Rëk he nimin lël bë mehö la su denanër gagek nipaya jak he nabë he su nehegin seriveng böpata sënë nivesa rë, om sën he hevong hil arid sënë yök ving. ²¹ He su kwamin vo bë he gevong ngaa niröp gëp Mehöböp timu yö mala mu rë, gak he bë gevong gëp mehönon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwë in bë nök geving luho. He seggi mehö ngwë sënë lok huk aggagga buk ngahisekë, rëk he halë bë niwëek menevong. Lob serak ni bë rëk niwëek rot megevong huk sënë geving, in ayo ya timu bë ham rëk gwevong ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jak ni nabë sa mehö sën alu nehevong huk lok ti in bë adok vu ham lo. Gehil arid luu sënë, og ham jak ni nabë Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho deneko Kerisi arë rak rot rak luho hir huk. ²⁴ Om ham ahëmin geving lööho megweko sir jak, bAnutu-yi-alam pin degelë medejak ni. Geham gwevong begagek sën he nehaço ham rak vu lööho lo anon jak.

9

Seriveng Sën Doq Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gagek rak seriveng sën doq vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rëk kevu gagek adingsekë vu ham jak ngaa sënë rë. ² In serak ni bë ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sën sa haço ham rak vu alam Masedonia nebë, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya lok ta ngwë wirek.” Lob dengo ham bengömin bë ham nevong nebë saga, lom sir ngahisekë ayoj ggee rot, lom detung ving nebë ham. ³ Om sën sa hevong behil arid lo sagi deyök in bë he su gaço ham jak in gagek saga meris mu, gak sa bë ham gwero ngaa sënë borot begovek na. ⁴ Gak nabë alam Masedonia la denök geving sa behe nök natök vu ham geham su supin ham seriveng ggovek ya rë, og ham rëk gwevong behe, geham, behil nid namum pangsen rot. In sayog ya timu vu ham behaço ham arëmin rak bë ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa gejiin hil arid lo sagi bë denamugin medenök vu ham in degevong beham gwetung ham seriveng sën ham nër lo begovek na borot. Rëk mu ham gwetung los ahëmin nivesa, gak ham su gwetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehöti bë baroh nos mahen teka, og yik rëk geço nos anon mahen teka. Log mehöti bë baroh nos huk böpata, og rëk geço nos anon ngahisekë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo doq ayomin nabë ham neyoh vu bë gwetung va la natu seriveng, og mëm ham gwetung noh vu saga. Ham su gwetung los ayomin maggin, geham su gwetung in ham nehöneng in mehö ngwë malaj. Gak Anutu ahë neving bë mehönon degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu bë rëk bo semusen nivesa vesa pin vu ham, beham su jak vu in ngaa ti rë, gak ham yoh vu bë rëk medo nivesa bedok vu alam vahi geving jak buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë:

“Mehö sënë nelok vu alam sën hej ngaa nema lo
 gesu neggulin yi ngaa in sir rë.
 Yö nevong ngaa niröp nebë sënë,
 om arë rëk gëp degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehö sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rëk gevong vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevong beberöng rot. In mëm ngaa niröp sën ham nevong lo rëk doq vu alam ngahisekë. ¹¹ Lob mëm rëk ham ngaa ngaa ngahisekë beham noh vu bë doq vu alam ngahisekë. Lob ham kupek lu ngaa sënë rëk gevong bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yönon, ham nevong huk nivesa nebë sënë beham nelok vu Anutu-yi-alam in ngaa sën denerak vu in lo. Lob ham su nevong saga mu rë, gak ham nevong bekwaj vesa böpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevong menelok vu hil arid lo agi rëk tato ham rangah vu sir bedejak ham nimin rot nabë: Ham nesepa lok Anutu yi gagek menero geham nehurek Kerisi yi Bengö Nivesa babu. Log rëk degelë nabë ham vo kupek lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degeko Anutu arë jak in ham. ¹⁴ Lob rëk dejak ni nabë Anutu yi semusen böpata neggëp vu ham, lob mëm ahëj geving ham pangsen gedenajom jak in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa böp ti sën vo vu hil lo, in ngaa böpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

Paulus Dahun Gagek Nipaya Sën Denër Rak Alam Sinarë Lo Ya

¹ Alam la denenër gagek rak sa Paulus bë: Sa nado ving ham, og sa nanër gagek ahë yes vu ham, gak sa nado adingnë og sa nekevu gagek ahë sekë rak ham. Nebë saga, om sa kevu gagek dus ti sënë neyök vu ham. Sa dahun sa bemalag yes rak nebë Kerisi gesa ketag vu ham. ² Sa ketag vu ham nabë ham gwegin ham in senök berup vu ham, og sa su nanër gagek ahë sekë jak ham. Rëk mu sa kwag nevo bë mak sëk nanër niwëek vu ham la sën kwaj nevo bë he nehevong ngaa nebë alam-dob-yi lo. ³ Yönon, he mehönon, rëk he su nasis begö nebë sën mehönon denesis lo rë. ⁴ In ngaa-begö-yi sën he nasis begö rak lo, og su ngaa-dob-yi rë. Gak he nasis begö rak Anutu niwëek, om sën he ayoh vu bë kevoh katum niwëek sën alam nij paya loḵ denedo lo na. ⁵ Katum sënë nebë hir gagek tetuhinsën sën kwaj nevo lo, gegagek sevöksën pin sën alam denenër in bë degërin alam sën bë dejak Anutu ni lo. Gehe nahërin ngaa pin sën mehönon kwaj nevo lo, in bë alam yö dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wërin ham ggovek ya beham tamuin Kerisi vorot, om nabë ham gwevong ngaa ti paya, og he rëk abo nyëvewen dok nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sën neggëp rangah ggëp ham malamin agi rë! Nabë mehöti kwa nevo bë tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejak ni nabë su yi perurek timu tu Kerisi yi mehö rë, gak he tu Kerisi-yi-alam ving nebë yi, behil pin neggëp ti. ⁸ Mehöböp vong mesetu ggev in bë sedok vu ham beham gwevong geving niwëek, gak su vong sa in bë sa kevoh ham na rë. Mak ham kwamin nevo bë sa nehako sa rak in huk sënë, rëk mu sa su rëk nig namum in ngaa sën Anutu vong vu sa lo rë. ⁹ Gak sa su hevongin bë ham göneng in sa kapiya mu, gesa malag og nama rë. ¹⁰ Yönon, mehö la denenër gagek yah nenga rak sa bë, “Yi kapiya los maggin genenër gagek ahë sekë rak hil, gak nabë berup og hil rëk galë yi nabë niwëek ma genepegöpin gagek.” ¹¹ Om mehö sën nenër gagek agi, og yö jak ni rë nabë: He nök berup vu ham, og yik he rëk gevong ngaa timu noh vu gagek sën he nekevu loḵ kapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bë tahu alam sën deneko sir rak lo begako he jak nabë sir rë. In alam saga, og alam kwaj masën medenetahu sir vu mehö ngwë medeneseggi sir rak yö hir huk gedeneḵo sir rak meris mu. ¹³ Rëk he, og he su ayoh vu bë gako he jak pangsen mekesuu huk sën Anutu vong loḵ he nemamin lo rë. Gak he nesepa loḵ huk sën Anutu vo ggelek he lo, lob he hevong yoh vu saga bayök verup vu ham ving. ¹⁴ He su ngo kwamin nevo beverup ayök vu ham meris rë, gak he hako Kerisi yi Bengö Nivesa mayök vu ham nyëdahis in Anutu yö vo huk sënë vu he. ¹⁵ Mehö ngwë su denevong huk sënë rëk he nehako he rak in rë, gak he ngo hevong huk in ham. Lob he malamin nesepa bë ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rë, loḵ mëm ham gwevong behe gevuu ham gana nyëg la geving. ¹⁶ Nabë sënë in he gako Bengö Nivesa na vu alam vahi vu nyëg ngwë. He su rëk adok na mehö ngwë hir huk megako arëmin jak meris in ngaa sën denevong lo rë. ¹⁷ Rëk mu nabë mehöti napisek, og napisek in Mehöböp timu. ¹⁸ In mehöti sën yö neko arë rak lo, og Anutu su rëk ngoḵekin yi gagek rë. Gak mëm nabë Mehöböp geḵo mehö sënë arë jak, og mëm rëk yi mehö-los-bengö yönon.

11

Paulus Nër Alam Sinarë Gagek-kuungsën-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bë kevu gagek-kwamasën-yi ti meham natevin rë! Om ham naköök geham natevin! ² Sa gagek sënë nebë: Anutu ahë neving ham pangsen meneggooin ham rak netu yi ngaa, lom sa ahëg neving ham pangsen rot nebë sënë ving. Yönon, sehooïn ham rak ggovek ya in bë ham jak vu maluh timu. Sa bë gevong ham vu Kerisi nabë sën avëh avö yö nedo niröp anon merak vu maluh lo. ³ Rëk mu sa nahöneng in bë ngaa ti rëk kepë ham nabë sën nyël tetuhin Eva wirek bekepë yi lo. In mak ham rëk kwamin bo ngaa nipaya geham rëk gevuu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rë. ⁴ Sa nahöneng nebë saga in sa kwag nevo bë mehö nidahis ti bë nök berup vu ham benanër kerisi ngwë

yöohu sën he su anër vu ham rë lo vu ham, ma nabë geḱo memö ngwë sën su Anon Vabuung soḱek rë lo, ma bengö ngwë yöohu sën ham su vong ving wirek rë lo, og maḱ ham rëḱ gwëḱo mehö saga jaḱ pevis. ⁵ Rëḱ seraḱ ni bë alam sën ham nër bë sinarë soḱek lo, og sir saga su dekesuu sa rë. ⁶ Yönon, maḱ sa nanër gaḱek mekwag neketul loḱ in. Rëḱ mu ham raḱ ni bë sa kwag neggëp, in he netateḱin gaḱek anon pin vu ham wirek beham nengö.

⁷ Ham raḱ ni bë sa nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham wirek, og sa su nehaḱo monë raḱ saga rë. Ma sën sa nedahun sa in bë gaḱo ham jaḱ agi, og maḱ sa nehevong paya ma nivesa? ⁸ Sa haḱo monë vu Kerisi-yi-alam vahi in bë doḱ vu sa gesa gevong huk in ham, lob sënë vong bë sën sa nahodeḱ hir monë. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa naraḱ vu in ngaa, rëḱ sa su neḱetaḱ ngaa menavo maggin vu ham ti rë. Gaḱ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mëm deloḱ vu sa in ngaa lu ngaa sën sa naraḱ vu in lo. Yönon, sa nehegin sa nivesa gesa su neḱetaḱ in ngaa ti menavo maggin vu ham rë. Gesëḱ gegin sa nivesa noh vu buk nabë saga. ¹⁰ Kerisi yi gaḱek anon neggëp lok sayog, om senër beyönon rot bë sa su navo maggin vu ham rë, om mehöti su yoh vu bë rëḱ mehoo sa rë. ¹¹ Maḱ sa su nehaḱo monë lu ngaa vu ham rë in degwa va? Maḱ sa su ahëḱ neving ham rë? Ma! Anutu raḱ ni bë sahëḱ neving ham yönon! ¹² Rëḱ sengo rëḱ medo gevong noh vu sa gaḱek sagi, in alam la denesero aggata in bë yö degeḱo arëḱ jaḱ balam degelë sir nabë he los sir neggëp ti. Rëḱ ma gesa nehevong in bë segërin aggata in sir. ¹³ In alam sënë sir sinarë kuungsën. Denepekwë arëḱ medenetetuhin ham bë Kerisi yi sinarë sir, rëḱ ma gesu denevong yi huk niroḱ rë. ¹⁴ Om ham su gwelëḱ in ngaa sënë, in hil naraḱ ni bë Satan yö nepekwë yi benavi nivesa neraḱ neyoh vu angër rangah-yi. ¹⁵ Nebë saga, om nabë yi hur depekwë sir nabë saga geving balam degelë sir nabë sir alam nijvesa, og hil su avid natöḱ in sir. Rëḱ mu alam sënë rëḱ denatöḱ jaḱ nipaya nyëvewen doḱ nah hir huk sënë vu tamusën.

Paulus Neḱo Maggin Ngahiseḱë Raḱ Huk Sinarë

¹⁶ Senër nebë sënë ggovek, rëḱ sa bë nanër gökin nah nabë: Mehöti su gekuung nabë sa mehö kwag masën. Gaḱ nabë ham kwamin nevo nebë sënë, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabë saga, om ham naḱöök gemëm sa napisek in sa teka rë. ¹⁷ Mehöböp su vo gaḱek sënë vu sa rë, gaḱ sa bë ngo nanër nabë sën alam ngöḱ ngöḱ denenër lo, in seraḱ ni bë ngaa anon neggëp vu sa, om sëḱ napisek in. ¹⁸ Sa halë bë alam ngahiseḱë denepisek in ngaa sën denevong ggëp dob lo, om maam sa bë napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kë mëm, ham alam los kwamin nivesa, om sën alam ngöḱ ngöḱ og ham nelë sir mu gedenenër gaḱek jeggin jeggin vu ham! ²⁰ Yönon! Nabë mehöti gedu gaḱek in ham nabë ham natu yi ḱarabus megwevong yi huk, ma nabë ga ham ngaa pin, ma gevong sebul in ham, ma geḱo yi jaḱ vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rë. ²¹ Rëḱ he, og he su nehevong nimin wëëḱ bevasap ham nebë alam saga rë, om sën mëm maḱ sëḱ nig namum, in ham nër sa bë sa mehö nig wëëḱ masën.

Rëḱ mu nabë mehöti niwëëḱ menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanër gaḱek-kwamasën-yi-og sa nig wëëḱ mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahën nesepa loḱ gaḱek-kwamasën-yi lo!—Og sa ḱesuu sir lok Kerisi yi huk. Sa nehevong huk böp niwëëḱ ata kesuu sir. Seya ḱarabus beron ngahiseḱë rot raḱ yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahiseḱë rot kesuu sir bedus neraḱ in bë sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron 39* yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa raḱ beggi, loḱ sireḱ deveek buk ngwë yah, loḱ sireḱ denevong buk ti yah ving benetu beron löö. Log buk ngwë lob alam

* **11:24:** Moses yi horek nër bë debeek mehöti og debeek mena berup dah doḱ mehödahis luu, in nabë dekesuu og maḱ rëḱ degelë mehönon nabë ngaa meris bedevong rii jaḱ menadiik. Nebë saga om alam Yuda bë debeek mehöti og deneveek beron 39 mu.

detengwa sa rak gelöng beron ti. Log sa nehako loḵ nyëḡ rot rak yag, lob yag löö devong paya in sa beron löö bedeluw ya loo ḡebinë. Beron ti saga og sehëp nahök loo yoh vu buk ti gerangah ngwë bedus rak bë sa nadiik na rëḵ ma. ²⁶ Sa naya aggata ading rak buk, lob bël nevaar benevongin bë ḡeḵo sa na beron ngahi, rëḵ ma. Log buk vahi og alam-begö-hodeḵ bë dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bë dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwë bë dengis sa. Gebuk vahi og alam bë dengis sa ḡëp beggang telig atov mesa nadiik, log buk vahi bë dengis sa ḡëp vos ayo. Log buk vahi og loo bë jehöo sa, gebuk vahi og alam sën denetetuhin bë Kerisi-yi-alam sir lo bë dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk böp rot mesekëḡ nemaya. Sehëp natum yoh vu buk ngahiseḵë. Sa nadiikahëḡ in nos gayog nevev in bël kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayöong nesis sa in tob nema in sa.

²⁸ Lob yik su sagi mu rë, gaḵ maggin ngahiseḵë nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwag kwag rak buk pin ving besa nesero aggata in bë mëm sa ḡegin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bë mehöti ayo neggöneng in ngaa, og sayog neggöneng in ngaa saga ving bë sa su rëḵ ḡevong rë in rëḵ kepë yi. Log bë ngaa nipaya nekepë mehöti, og sahëḡ sengën in ngaa nebë saga. ³⁰ Nabë sa napiseḵ, og sëḵ napiseḵ in sën sa nig wëëḵ ma lo.

³¹ Lob Mehöböp Yesu Ama Anutu sën arë böpata neggëp degwata lo rak ni bë sa su netetuhin rë. ³² Sa nado nyëḡ böp Damaskus wirek, lob kiap sën mehö-los-bengö Aretas tung in ḡegin nyëḡ sagu lo, nër bahëvavu la medo denegin aggata avi pin in bë denaduu sa medegetung sa na ḵarabus. ³³ Rëḵ hil arid lo detung sa loḵ ya ḵadaḵaad medejom sa ḡgök ya ḵatum yu meseya dobnë, bemëm sa vey a in yi meseyam.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahiseḵë Loḵ Pesepsën Vu Paulus

¹ Aggata ngwë su neggëp rë! Yönon, ngaa sënë su yoh vu bë dok vu hil rë, rëḵ maam sengo napiseḵ benanër pesepsën los ḡageḵ vunsën sën Mehöböp tato vu sa lo rangah rë.

² Seraḵ Kerisi yi mehöti* ni, gAnutu ḵo yi rak ya yageḵ yi teb ti sën netu löö lo. Yö wirek rot beta nemadluho bevideḵ lubeluu ḡgoveḵ ya-maḵ mehö sënë ya yönon ma ḡḡëp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu yö rak ni.

³⁻⁴ Log seraḵ ni bë Anutu ḵo mehö sënë ya Paradis ving-maḵ ya yönon, ma ḡḡëp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu mu yö neraḵ ni. Log nengo ḡageḵ vabuung sën su yoh vu bë mehöti nanër rangah rë lo vu sagu. ⁵ Bë mehöti nabë sënë, og seyoh vu bë napiseḵ in, rëḵ sa, og sa su rëḵ napiseḵ in rë. Bë sa napiseḵ in sa, og yik sëḵ nanër nabë sa su nig wëëḵ rë beyik ḡgoveḵ saga. ⁶ Nabë sengo napiseḵ in sa, og sa su rëḵ nig namum rë, in sëḵ nanër los anon. Rëḵ sa su ngo rëḵ napiseḵ in sa rë, in sa nig lël bë mehöti su kwa bo sa ḡageḵ saga meḡelë nabë sa mehö nig vesa. Gaḵ sa hevongin bë ham ḡwelë ngaa sën sa nehevong los ham ḡwengo ḡageḵ sën sa nanër lo mu, beham jaḵ sa nig niröp jaḵ saga.

Ngaa Nebë Rureḵ Duu Paulus Navi

⁷ Ḡageḵ sën Anutu tato vu sa agi, og ngaa böpata rot, lob Anutu nilël bë sa su ḡaḵo sa jaḵ pangсэн, om sën vong ngaa ti nebë rureḵ yam bemedo neduu sa navig. Sënë vong bë Satan yi angër ti verup sis sa in bë dahun sa gesa su ḡaḵo sa jaḵ pangсэн.

⁸ Lob sa ḵetaḡ vu Mehöböp niwëëḵ rot beron löö bë ḡeḵo ngaa sënë vër in sa. ⁹ Rëḵ ma genër yom vu sa bë, “Sa semusën neyök vu hong rot om ḡgoveḵ, in nim wëëḵ ma, om sën sa nig wëëḵ yoh vu bë ḡevong huk begëp rangah in mëm alam degelë medejak ni.” Mehöböp nër nebë sënë, om sën sëḵ napiseḵ in sën sa nig wëëḵ ma agi. Lob sa kwag vesa rot in seraḵ ni bë Kerisi niwëëḵ nedo loḵ sa. ¹⁰ Nebë sënë, om nabë sa ḡevong paya, ma alam denanër ḡageḵ nipaya jaḵ sa, ma ngaa maggin aggagga natök vu sa, ma alam

* 12:2: Paulus yö nenër yi rëḵ nelah yi vun menenër bë mehöti.

degevang paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwag vesa rot. In nelok buk sen sa nig week nema lo, og Anutu negadu sa bemem sa nig week nerak yonon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bë Degevang Geving Niweek

¹¹ Gagek sen senër agi og yik gagek-kwamasen-yi, rek mu degwa neggëp vu ham in ham su ko sa rak rë gema. Yonon, sa mehõ meris, rek ham alam sinarë sogek senë su dekesuu sa rë. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevong huk böp ngahisekë ggëp ham nyëg besa tato sinarë hir gebum pin vu ham: Sa hevong ngaa böp böp los huk aggagga gengaa nidug. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yonon, rek nebë va sen ham kwamin nevo bë Kerisi-yi-alam vahi denevong ngaa nivesa medekesuu ham-ë? Mak yik dekesuu ham lok ngaa timu senë, sen sa su nehaõ ham ngaa menavo maggin vu ham rë agi. Om nabë ham kwamin nevo bë sa hevong paya vu ham nebë saga, og ham dahun sa ngaa nipaya senë na!

¹⁴ Log gwëbeng sa semu sa netu beron löö in bë senök vu ham, rek sa su rek gaõ ham ngaa mebo maggin vu ham rë. Gak sa bë gaõ ham nom mu. Sa su malag anonin ham kupek lu ngaa rë. In ham rak ni bë hurmahen hej huk sen dengupin ngaa in dok vu amaj los ataj lo ma. Gak amaj lu ataj mu mem sen hir huk neggëp medenesupin ngaa in bë dok vu naluj lo. ¹⁵ Log nabë sa basap sa ngaa pin los sa geving in dok vu ham anomin, og sa basap los kwag vesa beyik ggovek. Yonon, nabë ham su rek ahëmin geving sa rë, og yik ggovek gesahëg geving ham pangsen.

¹⁶ Rek mak ham la rek denaner nabë, “Yonon, su neõ hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rë, rek mu yi mehõ tetuhinsen, om netetuhin hil in bë geko hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sen sa hevong sir medeyok vu ham lo, mak sa tetuhin geti ko ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yonon, sa gejiin Titus beyok vu ham wirek, log sak hevong hil arid senë yok ving yi. Lom mak Titus kuung in ham geko ham ngaa ti? Mak Anon Vabuang timu su neli aluu rë? Ma mak alu su nesepe lok aggata timu rë?

¹⁹ Sa kwag nevo bë mak ham tevin gagek pin, lom ham kwamin nevo bë he nekevu in bë semu he gagek jak ham malamin. Rek su nebë saga rë, gak he tu Kerisi yi hur om he nanër gagek senë beneggëp Anutu mala. Arig lo, sahëg neving ham, om sen he nekevu gagek pin senë in bë gadu ham beham gwevong geving niweek. ²⁰ In sa nahöneng bë sek nok berup vu ham, lob sek natok vu ham geham su medo nabë sen sa kwag nevo bë ham medo nabë lo rë. Log ham rek gwelë sa gesa medo nabë sen ham su ahëmin ving bë sa medo rë lo. Lom rek ngaa aggagga nabë senë rek natok vu hil nabë: Hil rek nanër hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahëd sengen, hil basuh hil in gagek, hil nanër gagek nah nenga jak hil, gehil tanë gagek nipaya jak hil. Gemak he ngo rek gaõ he jak geham ngo rek gwëko ham jak, lob begõ berup begevong paya vu hil huk.

²¹ Log sa nahöneng ving bë sek nok vu ham, lob sa Anutu gevong besa nig namum in sen nabë ham ngaa nipaya nahen negëp vu ham lo. Lob sek ayog maggin rot in ham alam vahi ngahisekë sen denevong ngaa nipaya wirek lob mak su deneggërin sir bedeneruu demij vu rë lo. Sir sen kwaj verok medenevong ngaa nipaya, gedenevong baggëb, gedenevong ngaa sen su yoh vu bë degevong rë lo.

13

Alam Korint Degegin Sir Nivesa Medegevang Geving

¹ Gwëbeng sa bë nok vu ham beron natu löö. Lob nabë mehõ luu ma löö denaner gagek timu, og saga tato bë yonon, om hil rek sesor. ² Sa nado ving ham lok sen seyok beron netu luu lo, lom senër ngaa sen sa bë gevong lo vu alam sen denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanër nok vu ham gökin nabë: Nabë senök vu ham gökin, og sa su rek galë alam sen denevong ngaa nipaya lo mu rë. ³ Gak ham vingin bë jak ni nabë Kerisi nevong gagek verup savig, om sek gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham rak ni ggovek ya bë Kerisi og su mehõ sekë masen meneggöneng in ham rë.

Gaḵ tato yi niwëek vu ham vorot. ⁴Yönon, wirek og su tato yi niwëek rangah rë, lom desis yi raḵ kelepëko*, rëḵ gwëbeng nedo mala-tumsën raḵ Anutu niwëek. Lob he nesepa loḵ vaha, lom he nimin wëek masën nebë saga ving. Rëḵ mu he rëḵ medo malamin-tumsën geving yi jaḵ Anutu niwëek, lob he rëḵ tato yi niwëek sënë vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejaḵ ni nivesa nabë maḵ ham ayomin neya timu vu yi yönon ma ma! Ham ngo gwelë ham mejaḵ ni rë! Maḵ ham raḵ ni bë Yesu Kerisi nedo loḵ ham ayomin-a? Nabë ham dugin og su yi alam ham rë.

⁶ Log sa kwaḡ nevo bë: Nabë ham seggi he, og ham rëḵ jaḵ ni nabë he tu Kerisi-yi-alam yönon. ⁷ He najom raḵ vu Anutu bë doḵ vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anër nebë sënë in bë he bengömin natöḵ nam rangah nabë he nehevong huk nivesa rë. Gaḵ nabë alam denanër he nabë he su nehevong huk nivesa rë gaḵ mëm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rëḵ kwamin vesa in ngaa nabë saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rëḵ gevong ngaa ti medahun gagek anon rë, gaḵ he yoh vu bë nanër na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabë he nimin wëek nama geham nimin wëek gëp, og he rëḵ kwamin vesa, in he neḵetaḡ vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböp vo niwëek vu sa in bë sa gadu ham geham ayomin na timu vu yi yönon. Gaḵ su vo vu sa in bë sa ḵevoh ham jaḵ rë, om sën gwëbeng sa nado nyëḡ ading gesa ḵevu gagek sënë yöḵ vu ham in bë nabë senök berup medo geving ham, og sa su nanër gagek ahë seḵë jaḵ ham.

Gagek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gagek hus nabë ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabë ham natu alam yohvu. Ham gwebë nengamin vu sa gagek sagi! Ham gwevong ngaa gëp ti bemedo los ahëmin geving ham. GA nutu sën ahë neving hil genevong behil nado revuh lo rëḵ medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sënë denenër bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböp Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahë geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jaḵ ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su haço niwëek vu mehönon rë, log mehönon ti su ggooin sa raç in huk sagi rë. Gaç Yesu Kerisi ggooin sa raç, luho hil Amad Anutu sën ko yi vër in alam-diiksën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedevong beham ayomin gëp revuh. ⁴ Geyik Yesu sagi sën loç yah hil bed mediik in hil ngaa nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lö. Vong nebë sënë in bë geço hil vër in ngaa nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaço arë jaç na vavunë kesuu ngaa pin degwata los degwata. Yönon.

Yik Bengö Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa keñug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehö sën ggooin ham rak bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa loç gagek agga ngwë. ⁷ Rëç mu gagek agga ngwë su neggëp rë, gaç yik alam vahi denevongin bë dekepë ham, gedenevongin bë depekwë Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaç. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yagek pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jaç, og Anutu rëç kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehöti pekwë Bengö Nivesa sën ham ngo lo benatu Bengö agga ngwë jaç, og Anutu rëç kevoh mehö sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maç ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehönon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehönon degeço sa jaç-a? Bë nabë saga og maç sa su rëç natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaç sëç gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëç arig lo, sa nanër vu ham yönon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehönon hir gagek rë. ¹² Log mehö la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa loç rë, gaç Yesu Kerisi yö tatekin vu sa beseraç ni. ¹³ Maç ham ngo sa bengög ggovek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa loç hir Horek niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin ngaa maggin raç Kerisi-yi-alam rot gesa su kwaç paya in sir rë, gaç sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maç ham ngo bë sa nig wëek rot bekesuu alam Yuda sën he rig loç ti lo pin, in sa nesepa loç alam ggev wirek hen hir gagek pin. ¹⁵ Rëç mu sa nahën nare loç atag ayo log Anutu ggooin sa raç bevong yi semusën vu sa in bë rëç geço sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehö ngwë in bë gaço kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaç sa kedi raç pevis beseya distrik Arabia loç tum sa sesor mejom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, loç mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëç sa su halë sinarë vahi ving rë, gaç yik sa halë Mehöböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gagek sën sa kevu-ë, og yönon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung raç rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggovek, loç mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa loç Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraç sa nig rë. ²³ Gaç yik dengo mu bë mehö sën nevongin bë kevoh sir wirek lo, mëm gwëbeng nenër rangah bë alam ayoj na timu vu Yesu. ²⁴ Denengo nebë saga lob mëm denëço Anutu arë raç in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyogekin Bengö Nivesa Sën Paulus Nenër Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubeluu ggovek ya, loḵ mēm alöö Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin. ² Seyah verup in Anutu tato gägek ti vu sa bē sa gevong nabē saga. Lob mēm he los alam ggev lo ngo nado, lob senēr Bengö Nivesa sēn senēr rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebē sēnē in sa nehevongin bē deḵ ngāa sēn sa nehevong lo los ngāa sēn sēḵ gevong lo ni bedengogekin.

³ Lom deyogekin bemēm Titus sēn alu nesepa he lo, og yi Grik ti rēḵ su denēr bē gerah* navi rē gema! ⁴ Yōnon, hil arid lo vahi denenēr bē gerah rēḵ ma. Rēḵ mu su hil arid sēn Kerisi-yi-alam sir yōnon lo rē, gaḵ denekuungin he bē hil arid sir gedeneyam vunsēn loḵ he supinsēn. Denevongin bē deḵ ni nabē Kerisi ḵo hil vēr in Horek sēn deginengin hil wirek lo, og mēm denaduu hil bedegevong hil behil agevek Horek babu gökin medeginengin hil nah. ⁵ Loḵ sa nig lēlin bē su dedahun gägek anon sēn neggēp lok Bengö Nivesa lo in ham, om sēn sir alam los arēj rēḵ ma gesa su nahōneng in malaj rē. Gaḵ sa nig wēek rot bē he su gebē nengamin vu hir gägek.

⁶ Lob alam sēn arēj neggēp nebē sir ggev lo, rēḵ sa su nahōneng in sir in sir alam ggev rē. Gaḵ Anutu nelē hil pin neggēp ti og su denenēr gägek ti ya ving Bengö Nivesa sēn sa nanēr rangah lo rē. ⁷ Gaḵ yik denenēr bē, “Yōnon, Anutu ggooin hong raḵ in bē genanēr Bengö Nivesa rangah vu alam sēn su denerah* navij rē lo. Nebē sēn ggooin Pita raḵ in bē nanēr Bengö Nivesa rangah vu alam sēn denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevong Pita netu alam sēn denerah* navij lo hir sinarē, log nevong niwēek vu sa ving in bē sa gevong huk nabē saga vu alam-yu-ngwē. ⁹ Lom mēm Yakobus lööho Pita lu Jon sēn detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, deraḵ ni bē Anutu nelē sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bē tato nabē he pin nalok vu he menehevong huk timu bemēm alu rēḵ ana vu alam-yu-ngwē. Gesir mēm dena vu alam sēn denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik lööho denēr gägek timu vu aluu bē he rēḵ kwamin bo alam sēn deneraḵ vu in ngāa lo badok vu sir, lob sa kwaḡ nevo gägek saga bē nivesa in sengo kwaḡ vo mugin.

Paulus Nēr Pita Yi Ngāa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, loḵ tum nahub gePita verup vu he ggēp Antiok lob sa hevong gägek rak yi raḵ mala, in vong paya nebē sēnē. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwē sēn detu Kerisi-yi-alam lo. Loḵ tum Yakobus yi mehō la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rē in neggōneng in alam sēn denenēr niwēek bē hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa loḵ vaha medenevong nebē saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwē.

¹⁴ Sa halē sēnē bē su denesepa loḵ Bengö Nivesa niröp rē, lob senēr vu Pita galam pin vare denengo. Senēr bē, “Hong alam Yuda ti rēḵ mu su genesepa loḵ alam Yuda vahaj rē, gaḵ genesepa loḵ alam-yu-ngwē vahaj. Rēḵ genevong maggin vu alam-yu-ngwē bē desepa dok alam Yuda vahaj in va?”

Mehō Sēn Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehō Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gaḵ he su alam-yu-ngwē benimin paya rē. ¹⁶ Rēḵ mu hil araḵ ni bē nabē mehōti sepa dok Moses-yi-horek, og sēnē su yoh vu bē gevong benatu mehō yohvu rē, gaḵ nabē ayo na timu vu Yesu Kerisi og mēm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebē ham, gaggata ngwē su neggēp rē, om sēn he nanēr bē hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bē hil natu mehōnon yohvu. Gaḵ nabē hil sepa dok Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bē rēḵ natu mehōnon yohvu rē. Yōnon, nabē mehōti sepa dok Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bē dok vu yi begevong yi natu mehō yohvu rē. ¹⁷ Om gägek sēn senēr bē he Yuda su sepa dok Horek, gaḵ he sepa dok Kerisi nabē ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato bē he alam nimin paya nebē ham alam-yu-ngwē. Nebē saga, om maḵ saga nēr bē Kerisi vongin bē hil sepa dok ngāa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabē segērin sa nah vu Horek sēn sa hevuu ya lo, og maḵ seyoh paya geseyom.

¹⁹ In Horek nër sa bë sək nadiik bemalag nama, om sən gwëbeng sa su rək gebë nengag vu Horek gökin rë. Gağ sək malag sepa Anutu mu mesa gevong noh vu kwa. In yik sënë vong bë sediiğ rak kelepeko* ving Kerisi, ²⁰ rək ma gesa nahën nado vesag. Rək mu yik su nebë sən sengo nado vesag rë. Gağ yik Kerisi sënë nedo vesa loğ sayoğ lob gwëbeng sa nado vesag, in sayoğ neya timu vu Anutu Nalu sən kwa pesivin sa bediiğ loğ yah sa böğ lo. ²¹ Sa su rək juuk Anutu yi semusën sënë rë, gağ nabë Moses-yi-horek yoh vu bë gevong behil natu mehönnon yohvu, og Kerisi vasap yi bediiğ meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sën Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nër Yesu Kerisi tato vu ham geham rak ni bë diik rak kelepeko* in ham ggovek ya. Rək mehöti mağ tong ham kwamin ma va om sən ham su nesepa loğ gagek anon rë-ë? ² Sa bë doğ tepëğ in gagek ti vu ham rë. Mağ ham nesepa loğ Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengö Nivesa beham vong ving rək mëm-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neko ham yom, loğ ham newërin ham yah vu ngaa sən ham nevong wirek lo! ⁴ Anutu vo semusën ngahisekë vu ham rək ham kwamin nevo bë ngaa meris-a? Bë ham kwamin bo nabë saga og ham nevasap yi ngaa betu ngaa meris yönon! ⁵ Ma mağ Anutu vong Anon Vabuung yök vu ham benevong ngaa böp loğ ham in ham nesepa loğ Moses-yi-horek-a? Ma nevong vu ham in ham nevong ving gagek sən he nër rangah vu ham wirek lo? Gağ ham nevong ving rak he gagek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rë! Dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya bë, “Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu rak ni benër yi bë mehö yohvu.” ⁷ Om ham jak ni nabë alam sən ayoğ neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yönon. ⁸ Anutu rak ni wirek beneggëp loğ yi çapiya bë, alam-yu-ngwë rək ayoğ na timu vu yi lob mëm geğo sir nah vu yi. Bengö Nivesa sënë neggëp loğ yi çapiya vorot, loğ gagek sən Anutu nër vu Abraham wirek lo nebë, “Sëğ gevong semusën vu alam-yu-ngwë pin degwa jak hong!” ⁹ Nebë saga om sən alam sən ayoğ neya timu vu yi lo deneko semusën sën Abraham ço wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rək mu alam sən kwaj nevo bë desepa doğ Horek in demedo malaj-tumsën lo, og rək malaj nama, in gagek neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya bë, “Mehöti sën nesepa loğ Horek sën neggëp loğ çapiya-horek-yi rək su niwëëk menevong yoh vu gagek pin los dahis rë lo, og rək mala nama.” ¹¹ Lob mehöti su yoh vu bë sepa doğ Horek pin los dahis megevong yi natu mehö yohvu gëp Anutu mala rë. Gağ gagek neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya bë, “Alam yohvu ayoğ neya timu vu Anutu lom mëm sën denedo malaj-tumsën degwata.” ¹² Rək Horek su nër gagek rak alam sən ayoğ neya timu vu Anutu lo rë, gağ nër bë, “Mehöti sën nesepa loğ Horek pin los dahis lo rək medo mala-tumsën degwata.” ¹³ Rək hil su ayoh vu bë sepa doğ Horek pin los dahis rë, om Horek nër bë hil rək malad nama na verök yi. Rək mu rək nama, in Kerisi du hil gagek-nyëvewen-yi saga rak yah yi. Nebë saga, in dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya nebë, “Anutu nelë mehönnon sën dereko rak kele lo paya.” ¹⁴ Lom Anutu nevong nebë saga in bë Kerisi gevong begagek semusën sën nenër vu Abraham wirek lo anon jak. Gagek semusën sënë nebë rək geğo alam-yu-ngwë nah vu yi geving. Genevong in bë Anon Vabuung nam medo geving hil jak sën hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bë Dahun Yi Gagek Semusën Sën Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rë

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ti metahu jak ngaa sën hil mehönnon nehevong vu dob lo rë. Bë mehöti najoo gagek venuh nabë nadiik loğ mëm debo yi kupeğ gelek nalu lo losho yi alam, lob kevu megëp balam degelë, og mehö ngwë su yoh vu bë jesöo gagek vewen na, ma kevu yi gagek dus ngwë megelu doğ na geving rë. ¹⁶ Lob gagek sën Anutu nër wirek

lo, og nër raḅ Abraham bë, “luho yi mewis”. Su dekevu bë “losho yi mewis” rë. Bë nabë saga og denanër jaḅ alam ngahi, gaḅ yik dekevu raḅ mehö timu bë, “luho yi mewis”, lob sënë valeḅ Kerisi. ¹⁷ Om gageḅ sën sa bë nanër lo nebë: Anutu joo gageḅ ving Abraham ggovek ya nebë saga beneggëp, loḅ mëm ngebek 430 maya lob mëm Anutu vong Horek vu Moses. Rëḅ Horek sënë yö nahën neverup tamusën rot, om su yoh vu bë kevoḅ gageḅ muginsën sën Anutu joo vorot lo na benatu gageḅ meris rë. ¹⁸ Gaḅ nabë hil nanër nabë alam sën su denesepa loḅ Horek rë lo su deyoh vu bë degeḅo Anutu yi gageḅ semusën sënë rë, og hil kevoḅ gageḅ semusën sën Anutu joo ving Abraham muginsën lo ya betu gageḅ meris. ¹⁹ Nebë saga, om maḅ nevong Horek yam ving in va? Nevong yam in bë nanër ngaa nipaya tato vu hil bena berup doḅ buk sën Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sën Anutu nenër gageḅ semusën raḅ yi lo. Lob angër denenër Horek saga vu Moses in bë geḅo nam vu hil ḅenud lo. ²⁰ Rëḅ mu wirek og Anutu nevong gageḅ semusën saga niröp vu Abraham, gangër los mehönon su deloḅ vu yi medenër rë.

Horek Yi Huk Bë Geḅo Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek maḅ neggërin Anutu yi gageḅ semusën benetu ngaa meris-a? Gaḅ ma! Bë Horek ti neggëp beyoh vu bë gevong behil medo malad-tumsën og nivesa. Yik rëḅ gevong behil natu mehönon yohvu. ²² Rëḅ ma, geti su nebë saga rë. Anutu-yi-ḅapiya tatekin bë hil pin nehevong ngaa nipaya meneggëp vu hil, om aggata timu neggëp. Bë hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḅ gevong yi gageḅ semusën saga vu hil banon jaḅ. ²³ Wirek sën gageḅ vongvingsën-yi yö nahën lo, og Horek tu ala bedeginengin hil. Rot beya verup loḅ buk sën Kerisi tatekin aggata vongvingsën-yi rangah vu hil lo. ²⁴ Horek tu ala menegin hil in bë geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mëm Anutu nanër hil nabë hil alam yohvu. ²⁵ Loḅ mëm gwëbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mëm Horek su nedeginengin hil ggökin yah rë.

Sën Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yönon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi. ²⁷ Log ham pin sën neripek bëḅ raḅ Kerisi arë lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevong ngaa neggëp ti. ²⁸ Beham su rëḅ basuh ham gökin nah nabë ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwë rë. Geham su rëḅ basuh ham nah nabë ham vahi og hur meris geham vahi og ala rë. Geham su rëḅ basuh ham menanër ham nabë, “Heḅ maluh gehameḅ avëh!” rë. Gaḅ ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti. ²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mëm ham tu Abraham yi mewis ving nebë saga, om ham rëḅ natöḅ vu semusën pin sën Anutu baḅo raḅ Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rëḅ Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bë mehöti nanër borot nabë nalu rëḅ doḅ nah ben megeḅo yi ngaa pin natu yi ngaa, rëḅ mu nalu yö nahën mahen, og yik su anon raḅ beḅo pevis rë. Gaḅ yö nahën nedo nebë hur ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup loḅ buk sën ama ggooḅin raḅ lo. ³ Log hil nebë saga. Hil nahën nado nebë hurmahen gehil su arig rë, lob ngaahur sën denegin dob agi denedeginengin hil. ⁴ Rëḅ mu buk sën Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavëh ti ḅo yi. Lob dahun yi gesepa loḅ Horek, ⁵ in bë doḅ vu hil mehönon sën Horek deginengin hil lo begeḅo hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sën nevong Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḅ hil ayod, benevong behil netahi bë, “Aba! nebë Amag!” ⁷ Om su hong hur meris megenevong huk vu ala ngwë rë, gaḅ getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nër bë yi ngaa pin tu hong ngaa.

Paulus Kwa Ya Ngahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham dugin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsën hir hur bedenegin ham, rëk mu anutu-kuungsën saga su sir anutu sogek rë.

⁹ Loḵ mëm gwëbeng sënë ham neraḵ Anutu ni ggovek ya-E mu maḵ sa nanër nabë Anutu neraḵ ham nimin-loḵ ham bë gwërin ham nah vu ngaahur meris nebë saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bë degevong ngaa nivesa ti vu ham rë, gesu deyoh vu bë dedoḵ vu ham rë. ¹⁰ Ham nahën nesepa loḵ meneko hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis rak. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevong huk rot in ham rëk ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḵ sa vahaḡ nabë sën sa nesepa loḵ ham vahamin wirek lo. Sa nig rak wirek rëk ham su nevong paya vu sa rë. Gaḵ niraḵsën jom sa ahon besa nado ham nyëḡ, lom senër Bengö Nivesa vu ham nyëdahis. ¹⁴ Niraḵsën saga vong huk böp vu ham, rëk ham su nimin nelëlin sa ma ham ruu demimin vu sa rë. Gaḵ ham ḵo sa rak nebë Anutu yi angër ti, ma nebë Kerisi Yesu yö yök vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rëk gwëbeng og maḵ nebë va? Yönon! Seraḵ ni bë wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vongin bë selupek malamin gahis vër mebo vu sa!

¹⁶ Loḵ nebë va? Ham nelë sa paya gwëbeng in senër gagek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog serak alam saga nij vorot bë deneko ham rak, rëk mu sir alam nij paya. Denevongin bë hil basuh hil gemëm ham nimin dëlin sa geham napiik vu sir mu pangsën. ¹⁸ Sa su newaḡ neraḵ in ham rë! Gaḵ nabë sa su medo geving ham rë galam vahi kwaj bo nabë dedoḵ vu ham yönon, og sagaḵ nivesa. ¹⁹ Rëk naluḡ lo! Sayoḡ niḵerus rot nebë sën ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bë ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bë sa medo geving ham loḵ mëm seyoh vu bë nanër gagek niröp vu ham. Rëk mu ma gesa kwaḡ neya ngahi bë sa gevong nabë va!

Gagek Peggirinsën Rak Hagar Lu Sara

²¹ Ham bë ḡurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo gagek sën Horek nër agi rë! ²² Neggëp loḵ Horek nebë Abraham nalu luu. Luho yi hur avëh ti deḵo ngwë, geluho venë sogek yö deḵo ngwë. Venë sogek sënë og su hur avëh ti yi rë, gaḵ yö tu ala menegin yi. ²³ Lob nalu ngwë sën luho yi hur avëh deḵo lo, og deḵo nebë sën hil pin nehaḵo nalud lo. Gaḵ ngwë sën luho venë sogek deḵo lo, og luho deḵo sir, lob Anutu nevong benalu loḵ in bë yi gagek sën nër vorot lo anon jaḵ.

²⁴ Lob gagek peggirinsën rak gagek sagi. Avëh luu sënë nebë gagek luu sën Anutu joo vu mehönön lo. Hagar nebë Horek muginsën sën Anutu vo vu alam Yuda ggëp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris. ²⁵ Kedu Sinai nedo dob Arabia sën Hagar yi mewis lo yö hir dob lo, lob sënë nebë Yerusalem sën nedo dob agi. Lob Yerusalem sën nedo dob agi, losho yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin. ²⁶ Rëk mu Yerusalem ngwë sën nedo vavunë lo, og saga nebë Abraham venë sogek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rë. Lob avëh saga vong bë hil pin atad. ²⁷ In dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Hong avëh sën genare newam meris

gesu geḵo nalum ti rë lo,

kwam vesa rot!

Hong sën su genevimengin nalum ti rë lo.

Ayem jaḵ meḡenanër rangah nabë ahëm nivesa rot!

In avëh sën regga ni nelëlin yi lo yi mewis rëk ngahij sekë rot

kesuu avëh sën nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebë Isaak. Ham nebë hurmahen sën Anutu vong yam in bë gagek semusën sën nër vorot lo anon jaḵ lo. ²⁹ Rëk hurmahen sën ata ḵo yi nebë hil atad deneko hil pin lo nelë hurmahen ngwë sën degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek besis begö vu yi, lom yik gwëbeng nebë saga ving. ³⁰ Rëk mu dekevu Sara yi gagek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, “Gwetii hong hur avëh luho nalu dena in hur avëh nalu su rëk doḵ

nah böm geving sa nalug rë, gaḵ rëḵ nama!" ³¹ Om arig lo, hil su nebë hur avëh nalu hil rë, gaḵ hil nebë venë soḡek nalu hil.

5

Hil Sën Kerisi Ko Hil Vër In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gökin

¹ Kerisi ko hil vër in ngaa sën deginengin hil lo in bë hil su agurek nah ngaa ti babu megegin hil nah gökin. Om ham bare niwëek geham su gurek Horek babu medeginengin ham. ² Ham ngo! Sa Paulus sa bë nanër vu ham nabë: Nabë degerah* ham navimin, og Kerisi su rëḵ doḵ vu ham rë, gaḵ rëḵ nama!

³ Lob sa bë nanër gagek sënë vu ham gökin nah rë nabë: Bë ham gwerah* navimin, og ham rëḵ sepa doḵ Horek megwevong noh vu pin geving. Rëḵ nabë ham kweyëh horek timu og ham rëḵ malamin nama. ⁴ Nabë ham kwamin bo nabë ham sepa doḵ Horek in gevong meham natu mehõnon yohvu, og ham kwehe ham vër in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rëḵ nanër ham nabë ham alam yohvu rë, gaḵ rëḵ nama. ⁵ Rëḵ Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nid wëek menavo kwad in buk sën Anutu nanër hil nabë hil mehõnon yohvu jaḵ sën hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, nabë hil herah* navid ma hil su herah* navid rë, og sagak ngaa meris besu neloḵ vu hil rë. Gaḵ ngaa anon soḡek nebë hil ayod neya timu vu yi, bahëd neving yi losho alam vahi pin sën ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham nesepa loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggërin ham om sën gwëbeng ham su nesepa loḵ gagek anon rë-ë? ⁸ Anutu sën ggooin ham rak lo su ggërin ham yah nebë saga rë! ⁹ Ngaa nipaya yiḵ nebë yiist*. Gagek nipaya mahen teka neloḵ ya ham ti ti ayomin, lob denenër yoh vu ham pin lob nevong beham pin nimin paya nerak. ¹⁰ Rëḵ Mehõbõp vo niwëek vu sa besa kwaḡ nevo bë ham rëḵ gwevuu gagek nipaya saga na, gemëm hil sepa doḵ kwa timu. Rëḵ mu alam sën denevong gagek nipaya neverup loḵ ham lo, nabë sir los arëj ma alam meris, og hir ngaa nipaya sënë neggëp vu sir berëḵ degeko nyëvewen doḵ nah.

¹¹ Lob arig lo, alam sagi ahëj sengën vu sa, in senër bë Yesu diik rak kelepeko* in bë geḵo hil nah vu Anutu. Gaḵ bë sa nanër nabë hil gerah* navid in bë hil anah vu Anutu, og su rëḵ ahëj sengën vu sa rë, gesu rëḵ dedeginengin ngaa maggin jaḵ sa rë. ¹² Ham nanër vu alam sën denevong gagek nebë agi neverup loḵ ham lo nabë sahëḡ neving bë degerah paya gedeketöv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham rak in bë geḵo ham vër in ngaa sën deginengin ham lo. Rëḵ mu ham gwegin ham nivesa geham su kwamin bo nabë neḵo ham vër in Horek, om mëm ham gwevong ngaa sën ham malamin anonin lo jeggin jeggin noh vu kwamin. Gaḵ mu ham ahëmin geving ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin bo nyëvewen rë, gaḵ ham doḵ vu ham nyëmasën. ¹⁴ In hil nasupin Horek pin loḵ yah gagek timu sënë nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong! ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa. Gaḵ nabë ham medo nanër ham menakwër yalek doḵ ham ayomin, og ham rëḵ basap ham beham kwetëḵin ham genyëḡ gëp meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanër vu ham nabë: Nabë ham sepa doḵ Anon Vabuung megegin ham, og ham su rëḵ malamin anonin ngaa nipaya meham gwevong rë. ¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sën Anon Vabuung nelë bë su yoh vu rë lo, log Anon Vabuung ahë neving bë hil gevong ngaa nivesa sën hil ayod ninelëlin lo. Luho medo denesis begõ vu sir, om ham su yoh vu bë rëḵ gwevong ngaa nivesa sën ham kwamin nevo lo banon jaḵ rë. ¹⁸ Rëḵ mu nabë ham nesepa loḵ Anon Vabuung, og Horek su negin ham rë.

¹⁹ Lob ngaa sën hil nemalad anonin lo nebë sënë: Hil nehevong baggëb, gehil nehevong ngaa sën su yoh vu rë lo, gehil kwad nevo ngaa jeggin jeggin rak ngaa sën alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong parahek los

katong. Hil nevasuh hil menasis begö vu hil vewen vewen, hil nanër hil, hil ayod nesis yi, hil ahöd sengën menehevong paang. Hil nevengwëng rak ngaa nipaya vunsën in bë gaço hil jak, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalë mehö ngwë paya in ngaa nivesa tök vu sir, hil nanum bël mengëës menekeyevin, hil nehevong nos böp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jeggin jeggin, log hil nehevong ngaa nipaya aggagga pin nebë saga ving. Lob sa bë nanër vu ham gökin nabë sën senër vu ham wirek lo nabë: Alam sën denevong ngaa nebë aga, og su rëk dedok na Anutu-yi-nyëg bedemedo geving yi rë. ²² Rëk mu Anon Vabuung tahu hil lok ngaa nebë sënë: Hil ahöd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod gëp revuh, hil su abo dok nipaya nyëvewen, hil kwad bo mehö ngwë madok vu sir, hil napiik vu ngaa nivesa, hil gevong niröp noh vu sën hil nanër lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gaç horek ti su neggëp in bë nanërin ngaa nebë sënë rë.

²⁴ Lob mehönon sën detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sën malaj anonin lo los ngaa nipaya sën ayoj nevu nevu in lo rak ya kelepeko* in bë nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo niwëek vu hil, lob hil ayoh vu bë sepa dok ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa dok vaha jak buk pin. ²⁶ Hil su sepa dok ngaa sën geço hil aröd jak lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jak, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi deneko sir rak lo paya.

6

Hil Adok Vu Hil Arid Lo Sën Denetök Rak Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa lok Anutu niwëek lo tato aggata niröp vu yi. Rëk mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweko ham jak, gaç ham gwegin ham, in ngaa nipaya rëk pelëpin ham beham rëk bës geving. ² Ham dok vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netök vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëk mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, lok mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaç su degeko sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëk seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham dok vu ham alam sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bë tetuhin Anutu rë, gaç rëk gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa dok ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëk natök jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gaç nabë sepa dok Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëk geko nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo mala-tumsën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëek, og hil rëk gaço nyëvewen nivesa dok nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bë gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adok vu mehönon pin nabë saga, rëk mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namugin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Rak Kelepeko

¹¹ Log ham gwelë gagek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemaç niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeko sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netök vu alam sën denenër bë Kerisi diik rak kelepeko* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëk mu su denesepa lok Horek pin rë gema. Gaç denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denanër hir huk rangah medegeko sir jak in. ¹⁴ Rëk sa, og sa nehaço sa rak in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik rak kelepeko*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëk malag anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam rak lo, nabë rah* navi ma su rah*

navi rë, og sagak ngaa meris, gak ngaa anon nebë mehö saga tu mewis rak. ¹⁶Lob alam pin sën kwaj nevo gagek agi bedenesepa loḵ lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel rak.

¹⁷Om mehöti su geḵo gagek saga jak gökin nah. Alam denevong rii rak sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp loḵ sa naviḡ vorot beyiḵ ggovek saga.

¹⁸Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bë sa natu Kerisi yi sinarë. Sa kevu kapiya sënë yök vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiik vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Anutu Vo Semusën Pin Vu Hil Rak Kerisi

³ Hil gaço hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak in vong Kerisi yam, lom ko yagek yi semusën nivesa vesa pin sën nelok vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yönon, yö ggooin hil rak wirek gesën su tung yagek los dob rë geyö nahën lo. Ahë neving hil beggooin hil rak betato hil bë hil natu Yesu yi alam gehil natu mehönon nid röpsën, gesu gelë nabë ngaa nipaya gëp vu hil. ⁵ Geyö kwa vo wirek ving bë rëk semu hil nabë sënë, lom nër vorot bë Yesu Kerisi rëk geko hil nah vu yi lom mëm nanër hil nabë nalu hil. ⁶ Hil su nehevong ngaa nivesa ti in bë mëm gevong nabë saga dok nah vu hil rë, gaç ahë neving Nalu Yesu om sën nevong vu hil nyëmasën, om hil gaço arë jak na vavunë rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh niök ya in bë kevoh hil ngaa nipaya na gesu gëp vu hil, log mëm geko hil nah vu Anutu. ⁸ Lob nevong yi semusën sënë böpata rot vu hil gesu neggulin rë. Genevo kwa los netatekin gagek degwa vu hil ving. ⁹ Tatekin gagek sën kwa nevo wirek beyö neggëp vunsën vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebë, buk govek na rë, lok mëm Kerisi natu ala bengupin ngaa pin jevuh ti bedegevek babu. Ngaa pin vu yagek gengaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu nevong ngaa pin banon neraç neyoh vu yö kwa, om kwa vo wirek benër vorot bë Kerisi rëk geko hil nom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuda rak wirek lok sën Nalu yö nahën gesu yam dob rë lo, in bë he kwamin bo Kerisi megegin yi. Lob saga neko Anutu arë rak benetato niwëek rangah vu mehönon. ¹³ Lok mëm gwëbeng sënë ham alam-yu-ngwë nengo gagek anon ving beham hurek babu. Gagek anon sënë nebë Bengö Nivesa sën tatekin vu ham nebë Anutu ro aggata in bë geko ham nah vu yi lo. Ham vong ving ggovek, lok mëm Anutu vong Anon Vabuung yam belok ya nedo ham ayomin yoh vu sën nër vorot lo, in bë tato nabë yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato rangah bë Anutu bago hil tu yi alam ggovek ya. Geyö rëk medo tato nabë sënë in geko Anutu arë los niwëek jak. Rot bena berup dok buk sën anon jak bAnutu geko hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Rak Bë Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebë saga lom sa hango bë ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahëg nivesa rot vu Anutu in ham buk gerangah, mesa medo najom rak in ham gesa su nehevuu rë. ¹⁷ Sa medo najom rak nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëek lo gevong beham natu alam los kwamin beham jak gagek los degwa ni beham jak Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom rak ving bë gevong beyi gagek gëp rangah vu ham beham jak ni, gemëm ham jak ni geving nabë ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham rak in bë ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yagek. Log vongin bë gevong yi ngaa nivesa los arë arë ngahisekë rot vu ham. ¹⁹ Log sa bë ham jak ni nabë Anutu niwëek böpata rot kesuu ngaa vahi pin, log nevong niwëek saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebë sën vong ngaa niwëek böpata ²⁰ sën ko Kerisi vër in alam-diiksën bevesa lok yah, betung yi ya nedo nema vesa ggëp yagek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev gengaa los arëj, gengaa niwëek pin sën denedo yagek babu lo. Yönon, kesuu ngaa pin sën arëj neggëp vu dob agi, gesën arëj rëk berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung ngaa pin lok ya nema ggovek ya bevong tu Kerisi-yi-alam pin hir yusekë in ngaa pin ala yi.

²³ Lom vong bë Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loḵ ngaa pin vu yagek los dob lo nedo loḵ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bë Rëḵ Malad Nama Rëḵ Kerisi Luk Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bë rëḵ malamin nama na veröḵ yi in ham nekweyëh gagek los nevong ngaa nipaya. ² In ham nesepa loḵ aggata-dob-yi. Ham nevong ngaa nipaya geham nengamin yes vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yagek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevong huk loḵ alam sën su nengaj yes vu Anutu rë lo ayoj. ³ Wirek og hil naha raḵ sir gehil medo nesepa loḵ ngaa sën hil ahëd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa loḵ ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah loḵ rë. Lob Anutu ahë sengën vu hil rot wirek bevongin bë kevoh hil na. Nebë sën nahën ahë sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loḵ ngaa nebë sagi. ⁴ Rëḵ mu Anutu mehö kwa vonginsën degwa lob kwa pesivin hil pangsën rot. ⁵ In hil ngaa nipaya tato bë hil rëḵ malad nama, rëḵ ma gAnutu vong behil atu mewis nebë sën vong beKerisi vesa loḵ yah bekeddi rak yah vu bedub lo. Ḳo hil yah vu yi nyëmasën, gaḵ su vong loḵ yah hil ngaa nivesa ti rë. ⁶ Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu Ḳo hil raḵ ving yi benër vorot bë hil rëḵ medo doḵ ti gëp yagek. ⁷ Nevong nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehö semusën degwa yönon rot, in nevong ngaa nivesa saga vu hil degwa raḵ Kerisi Yesu. ⁸ Ham su yoh vu bë gwevong ngaa ti doḵ nah in gweḲo ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaḵ mu Anutu semu ham raḵ sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹ Degwa su neggëp vu ngaa nivesa sën ham nevong lo in bë ham rëḵ gweḲo arëmin jaḵ rë. ¹⁰ In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevong behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹ Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij lo denenër ham bë ‘alam sën su denerah* navij rë’ lo. ¹² Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaḵ alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gagek sën Anutu joo raḵ sir lo, og su joo raḵ ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in ngaa nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu soḲek su nedo ving ham in bë doḵ vu ham rë. ¹³ Rëḵ mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh niḲöḲ in ham. ¹⁴ In netu hil mehö-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh Ḳatum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵ In degwa nebë vasap navi bediḲ mekevoh gagek sën nevong behil nehalë hil paya lo ya. Gagek sën kevoh ya-ë, og yik Horek sën nedeginengin gagek ngahiseḲë raḵ he menenërin ngaa vahi vu he ving lo. Log nevong nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶ Yönon, diḲ raḵ kelepeḲo* in bë gevong behil natu anon timu begagek sën neggëp vu hil lo nadiḲ na, loḵ mëm geḲo hil pin doḵ ti nah vu Anutu. ¹⁷ Om sën Ḳo Bengö Nivesa mamer-yi beyam nër. Vong mamer vu ham sën nedo adingnë lo, gevu he sën nado dus lo ving. ¹⁸ Yönon, Yesu vong behil yu luu ayam loḵ ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tateḲin aggata vu hil.

Hil Sën Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Sogek

¹⁹ Nebë saga om gwëbeng sënë ham su nebë alam-yu-ngwë los alam nenga nenga rë. Gaḵ ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyëḡ tu ham nyëḡ, geham nebë alam sën denedo loḵ Anutu yi beggang ving yi. ²⁰ Log ham nebë beggang sën Anutu lev, gemudeng sën ham nare raḵ nebë alam sinarë nyëdahis loḲo alam-denenër-gagek-rangahsën. GeYesu tu

degwasekë nebë gelöng niwëek sën beggang nyëketu yi. ²¹ Lob gadu beggang sekë pin ahon bebgang anon pin köpek, lob beggang saga tu dub vabuung yönon betu Mehöböp yi ngaa. ²² Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebë beggang sekë sën delev beggang rak beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung dok medo.

3

Paulus Yi Huk Bë Nanër Bengö Nivesa Vu Alam-yu-ngwë

¹ Nebë saga, om sën sa Paulus seya nado karabus in sën senër Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwë lo. ² Maḵ ham ngo ggovek bë Anutu vo gagek semusën sën vingin bë nanër vu ham lo vu sa in bë sa gaḵo nöḵ vu ham. ³ Log yik tato gagek sën neggëp vunsën wirek lo rangah vu sa, yoh vu gagek dus sën sa kevu yöḵ vu ham wirek lo. ⁴ Om nabë ham natevin, og ham yoh vu bë jaḵ ni nabë serak Kerisi yi gagek sën neggëp vunsën wirek lo ni. ⁵ Anutu su tatekin gagek sënë vu alam sën denedo dob wirek lo ti berak ni rë. Gaḵ gwëbeng og Anon Vabuung tatekin vu Anutu yi sinarë los yi alam-denenër-gagek-rangahsën mederak ni. ⁶ Log gagek sënë nër bë Yesu Kerisi vong Bengö Nivesa yam in bë ham alam-yu-ngwë dok nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gagek sën Anutu joo wirek bë gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷ Lob Anutu vong semusën vu sa nyëmasën rak yö yi niwëek, gevong besetu yi hur in bë sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah. ⁸ Gaḵ sa mehö nig paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rëḵ vong semusën anon saga loḵ yam sa nemaḡ nyëmasën, in bë sa nanër Kerisi yi ngaa anon nivesa sën nevong in bë dok vu alam-yu-ngwë lo rangah vu sir. ⁹ Log sa tatekin vu mehönon pin nabë Anutu vong gagek sën neggëp kesii wirek lo töḵ yam rangah banon rak nebë sënë. In gagek sagi yö neggëp kesii loḵ Anutu ayo vu buk sën tung dob lo rot begwëbeng. ¹⁰ Neggëp kesii wirek in bë ngaahur hir ggev los ngaahur nij wëek vu yagek babu degelë Kerisi-yi-alam gwëbeng sagi medejak ni nabë Anutu mehö kwa böp kesuu sir pin. ¹¹ In yö kwa vo nyëdahis meneggëp loḵ ayo vorot bë hil Mehöböp Kerisi Yesu rëḵ gevong ngaa sënë banon jaḵ. ¹² Hil ayod neya timu vu Yesu om sën hil su nahöning in Anutu mala rë, gaḵ hil naha rak yi los najom rak ya vu yi nebë sën hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḵ gesekëmin nama in ngaa maggin sën nedeginengin sa lo rë. Gaḵ mu ham napisek in ngaa saga töḵ vu sa, in netöḵ vu sa rak degwa sën sa nehaḵo Bengö Nivesa yöḵ vu ham lo.

Paulus Vongin Bë Alam Epesus Dejak Ni Nabë Kerisi Ahë Neving Sir

¹⁴ Om sën sa najom rak in ham pangsën geneketag vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu bë dok vu ham. ¹⁵ In alam yagek-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom rak vu yi nebë: Ngaanon los niwëek nivesa pin neggëp vu yi, om gevong Anon Vabuung nöḵ vu ham in bo gadu dok ham ayomin beham bare niwëek. ¹⁷ Gesa najom rak nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yö rëḵ medo dok ham ayomin. Lob ham jaḵ ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bemëm ham bare niwëek jaḵ degwa saga, nabë sën keke gëga neluḵ ya dob benare niwëek. ¹⁸ Bemëm ham los Anutu-yi-alam pin rëḵ jaḵ ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën rak buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom rak bë ham jaḵ ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehönon narak ni lo. Om mëm Anutu rëḵ dok medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëp vu ham. Gaḵ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevong lo.

²⁰ Log hil gaḵo Anutu arë jaḵ, in yö yoh vu bë gevong ngaa böp böp vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ketag in los kwad bo lo. Nevong ngaa nebë saga rak yö niwëek sën nevong huk loḵ hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gaḵo Anutu arë jaḵ noh vu buk pin degwata los degwata. Yönon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-Alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado qarabus in Mehöböp yi mehö sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham rak, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gweko ham jak, gak ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo dok ngaa nipaya sën ham vahi denevong vu ham lo, gak ham ahëmin geving ham. ³ Ham nimin wëek in ham su basuh ham, gak ham medo jevuh ti nabë sën Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëk naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geyik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham rak lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböp timu nedo, gehil nehevong ving ggëp ti, gehil naripek bël ggëp ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi huk, genedo lok hil pin ayod. ⁷ Rëk Kerisi vo yi semusën ti ti ggelek hil pin, behil haço nyëmasën yoh vu yö kwa.

⁸ Yoh vu sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kaþiya lo nebë:
 “Kesuu alam sën denesis begö vu yi lo
 beduu sir ahon,
 log mëm rak yah vavunë
 bevo semusën ggelek mehönon nyëmasën.”

⁹ Rëk gagek sën nër agi bë rak yah vavunë om saga mak tato bë luk yam dob sën neggëp gebinë agi mugin. ¹⁰ Gak mehö sën luk yam lo, yik mehö sën rak yah vavunë mekesuu yagek teb pin lo, lob rak yah vavunë in bë natu ala megegin ngaa pin.

¹¹ Log vo semusën aggagga vu yi alam nebë sënë: Vahi denetu sinarë, gevahi denetu alam-denenër-gagek-rangahsën, gevahi deneko lok nyëg medenenër Bengö Nivesa vu alam dahis. Vahi denegin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusën ggelek nebë sënë in bë Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededok vu sir, geKerisi-yi-alam ngahijsekë jak bedebare nijwëek. ¹³ Rot behil pin gevong geving gagek gëp ti, gehil pin ajak Anutu nalu ni, lob mëm hil natu mehönon yohvu nabë Kerisi sën mehö yohvu geniröp los dahis lo. ¹⁴ Rëk mu hil su medo gevong ngök ngök nabë hurmahen. Bë hil gevong nabë saga, og mehönon pin hir gagek sën kwaj nevo medenenër lo rëk geço hil nah menom nabë sën sang neko kele nema los ris. Mehönon kuungsën rëk dekepë hil galam nijpaya los kwaj rëk detetuhin hil. ¹⁵ Rëk mu nabë hil ahëd geving hil benanër gagek anon mu, og hil rëk nabë Kerisi behil gevong ngaa pin nabë sën nevong lo, geyö rëk natu yusekë begegin hil pin. ¹⁶ Saga nebë sën yusekë nesupin mehöti ni len ti ti pin in bë semu anon jak. Gehil pin ti ti nebë telitek menelok vu anon bevo niwëek vu navi. Gelen ti ti nevong huk agga ti ti yoh vu sir. Gemëm ahëj neving sir mesir böp nerak lok ti medenare niwëek medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Dok Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehöböp yi alam om sa bë nanër niwëek vu ham nabë ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabë sën alam dahis denevong lo. In su denesepa lok ngaa anon rë, gak kwaj nevo ngaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo lok malakenu, om sën su deyoh vu bë deseggi gagek medejak degwa ni rë. Anutu vingin bë gevong medemedo malaj-tumsën rëk ma gedenedo adingnë, in ayoj ni tebö in yi gesu denerak ni rë. ¹⁹ Alam dahis og su deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los ngaa nivesa medejak ni rë, om sën deggërin sir yah bemedo mekwaj nevo ngaa sën maluh los avëh denevun sir in lo mu pangësën. Log malaj anonin ngaa nipaya pin bedeneya vu pangësën. ²⁰ Rëk Kerisi su nër bë ham gwevong nabë sënë rë. ²¹ Ma mak ham su ngo Kerisi yi gagek anon sën he netahu ham lok lo rë? ²² Gagek sënë nebë ham nakah ngaa mugengsën sën ham nevong wirek lo vër in ham, geham gwevuu ham ayomin wirek-hen-yi na. In ngaa mugeng og nesepa

loḵ ngaa nipaya sën ham malamin anonin lo, genevong beham nimin paya nerak. ²³ Om ham ayomin mewis jaḵ geham kwamin bo ngaa nivesa mu. ²⁴ Geham jöp gageḵ anon niröpsën-yi los vabuung doḵ nah ham, beham natu mewis jaḵ benimin nabë Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevuu gageḵ lahsën vun los gageḵ kuungsën pin na, geham nanër gageḵ los anon mu vu ham. ²⁶ Bë ham ahëmin sengën og ham gwegin ham nivesa in ngaa nipaya rëḵ gëp vu ham, gaḵ ham ahëmin nakul beham gwero gageḵ pevis gehes mala su duk na. ²⁷ In nabë nama og ham rëḵ tateḵin aggata vu Memö Nipaya Satan berëḵ kepë ham. ²⁸ Log mehö sën neggodeḵ ngaa lo, og su godeḵ ngaa ti gökin nah. Gaḵ yö sero huk ti megevong jaḵ nema niröp in geḵo monë teka jaḵ medoḵ vu yi, gerëḵ doḵ vu mehö ngwë sën nerak vu in ngaa lo geving.

²⁹ Log ham su nanër gageḵ jeggin jeggin berup ham avimin. Gaḵ ham bosekḵ menanër gageḵ nivesa mu in doḵ vu alam sën denengo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loḵ ya nedo ham ayomin in bë tato namugin behil ajaḵ ni nabë Anutu rëḵ geḵo hil vër in ngaa nipaya nyëvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gwevong bAnon Vabuung ayo maggin jaḵ. ³¹ Ham su gwelë mehö ngwë paya, geham su ahëmin sengën jaḵ, geham su gwevong paang, geham su nanër pelësën jaḵ mehö ngwë, geham su ahëmin nipaya vu mehö ngwë. ³² Gaḵ ham gwelë ham nivesa, geham doḵ vu ham. Log ham su kwamin bo ngaa nipaya sën mehö ngwë denevong vu ham lo. Gaḵ ham kwevoh na nabë sën Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh ham ngaa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Doḵ Ngaa-Rangah-Yi

¹ Anutu ahë neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa doḵ vaha begwevong ngaa noh vu sën Anutu nevong lo. ² Log ham medo gwevong ngaa los ahëmin geving mehönon pin, nabë sën Kerisi ahë neving hil beloḵ yah hil bed lo. Lob saga rëḵ natu seriveng nabë seriveng reggu nivesa sën denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggëb los ngaa ningöhek sën hil navun hil in lo, gengaa nipaya sën ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwëng jaḵ, in sagak su yoh vu rë. ⁴ Ham su nanër gageḵ nipaya paya berup avimin, geham su sevērin gageḵ kwamasën-yi, geham su nanër gageḵ jeggin jeggin sën su yoh vu rë lo genanöp in. In ngaa nebë saga og su yoh vu bë ham gwevong rë, gaḵ ham nanër ham kwamin vesa vu Anutu in ngaa nivesa vesa pin sën nevong vu ham lo. ⁵ In ham rak ni ggovek bë mehö sën neggodeḵ avëh avö, gemehö sën nevong ngaa ningöhek, gemehö sën ahë neving baggëb benevong jeggin jeggin lo, sënë nebë nesepa loḵ ngaa kuungsën wirek hen nebë jepö los nyëḡ gebus beḵo arëj rak, og alam nebë sënë su deyoh vu bë dedoḵ na Kerisi luho Anutu hir nyëḡ rë. ⁶ Ham su gwebë nengamin vu alam sën denevongin bë detetuhin ham beham gwevong ngaa nipaya lo. In Anutu ahë sengën vu alam sën denekeyëh aye medenevong ngaa jeggin jeggin nebë agi, log rëḵ bo nyëvewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebë doḵ ti. ⁸ In ham nedo loḵ malakenu wirek, rëḵ gwëbeng og Mehöböp nevong beham nedo loḵ rangah, om ham gwevong ngaa pin nabë alam sën denedo loḵ rangah lo. ⁹ In alam sën denedo loḵ rangah lo, og denevong ngaa nivesa mu los ngaa yohvu, gedenesepa loḵ gageḵ anon. ¹⁰ Ham seggi ngaa pin bemalamin sepa ngaa sën Mehöböp ahë neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in ngaa nipaya los ngaa malakenu-yi in su neloḵ vu hil rë, gaḵ ham tato rangah vu alam nabë ngaa nebë saga og nipaya. ¹² In ngaa nipaya pin sën denevong vunsën lo, og hil su bengwëng jaḵ, in hil nid nemum in. ¹³ Gaḵ ngaa pin sën neggëp rangah lo, og alam pin denelë medenerak ni, ¹⁴ in ngaa pin sën rangah gelu rak lo, og neggëp rangah rot. Nebë gageḵ sën dekevu meneggëp lo nebë:

“Hong sën genewëp lo! Kwedi!

Gwevuu diiksën na in
lob Kerisi gevong benyëḡ geheng in hong

gegemedo dok rangah!”

¹⁵ Om ham gwegin ham nivesa. Ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabë alam kwaj masën, gaḱ ham gwevong ngaa pin nabë alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rë, gaḱ ham nimin wëëk megwevong huk jaḱ buk pin, in ngaa nipaya neggëp loḱ buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevong nabë sën alam kwaj masën denevong lo, gaḱ ham kwamin bo mejak ngaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëḱ nimin paya jaḱ, gaḱ mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevong Anutu yi sengii los raro, gegwevong tarot nivesa sën gadu ham kenumin, geham gwevong raro dok ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jaḱ buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in ngaa pin sën nevong benetöḱ vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jaḱ Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Gagek Raḱ Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gweḱo ham jaḱ vu arimin, gaḱ ham dahun ham in lob saga geḱo Kerisi arë jaḱ. ²² Log ham avëh, ham gurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin menegin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj meneko sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in ngaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediḱ loḱ yah bej ²⁶ in bë gevong benij röp los nij mewis jaḱ lo. Log neripek sir raḱ bël los nevong yi gagek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jaḱ, gengaa ningöhek ma ngaa nipaya su gëp vu sir, log mëm rëḱ gevong bedenatu yi ngaa vabuung gengaa nipaya nama na veröḱ yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë saga. Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham navimin lo, in mehöti sën ahë neving venë lo, og yö ahë neving yi. ²⁹ In mehöti su ni nelëlin yö navi rë, gaḱ yö nevet yi menegin yi nivesa rot nebë sën Kerisi yö negin yi alam lo. ³⁰ Kerisi negin hil nivesa in hil nebë yi reggos los sekë gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sën Anutu yi gagek nër lo bë, “Maluh rëḱ gevuu ama lu ata genapiiḱ vu venë beluho denatu anon timu.”

³² Log gagek vunsën sënë og degwa böpata ngwë neggëp. Yönon, nenër raḱ Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rëḱ mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahëmin geving venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham lo. Log ham avëh, og ham gurek reggamin babuj.

6

Gagek Raḱ Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggëp. Ham tu Mehöböp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevong noh vu hir gagek. ² In Anutu yi horek nër bë, “Gegurek amam lu atam babuj.” Lob horek saga tu ham Horek muginsën geyi gagek semusën neggëp ving. ³ Gagek semusën sënë nebë, “Ham rëḱ medo nivesa meham medo hus adingsekë rot gëp dob.”

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevong paya vu ham nalumin lo bahëj sengën vu ham, gaḱ ham gwegin sir nivesa bedesepa dok Mehöböp yi gagek los degevong ngaa pin niröp.

Gagek Raḱ Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevong noh vu mehö sën tu alamin menegin ham lo aye. Ham gönengin sir, geham ayomin na timu vu sir nabë sën ham nevong vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevong huk jaḱ malaj mu in nabë ahëj nivesa in ham, gaḱ ham gwevong nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hur beham nesepa loḱ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevong huk in nabë mehönon degelë ham nivesa, gaḱ ham kwamin vesa megwevong huk los niwëëk in Anutu gelë ham nivesa. ⁸ In ham neraḱ ni vorot bë:

Nabë ham gwevong huk nivesa geham su nimin tebö rë, og Anutu rëk gevong nyëvewen dok nah vu ham sën tu hur lo, gevu ham sën tu ala lo geving.

⁹ Log ham sën tu ala lo, ham gwegin ham hur nivesa geving. Ham su gwevong paang los nanër gagek nipaya jak sir, in ham rak ni bë ham los ham hur ham alamin timu nedo yagek benelë ham pin neggëp ti.

Kerisi-yi-alam Nebë Alam-begö-yi

¹⁰ Log arig lo, sa gagek hus sënë nebë: Ham nimin wëek menatu Mehöböp yi alam yönon! Yi mehö niwëek ata, om ham gweko niwëek vu yi. ¹¹ Ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo dok na ham navimin, in ham bare niwëek gengaa sën Memö Nipaya Satan nevong in bë tetuhin ham lo su kepë ham. ¹² In hil su nasis begö vu mehönon rë, gak hil nasis begö vu ggev los ngaa niwëek sën denegin ngaa malakenu-yi lo, gevu memö nipaya sën denegin yagek babu lo. ¹³ Om ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo pin dok na ham, in nabë buk nipaya natök vu ham, og ham bare niwëek bengis begö rot begovek na, gemëm ham medo. ¹⁴ Ham gwevëh gagek anon gëp ham balomin beham bare. Geham gwevong ngaa niröp mu in gërin ham newamin. ¹⁵ Log ham jöp Bengö Nivesa sën nevong behil ayod neto revuh lo dok na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwëek geham su jöpek. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jak buk, lob saga natu ham kelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin dejak vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ko ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin dok in gërin begö. Geham gweko gagek sën neggëp lo Anutu-yi-kapiya lo pin in Anon Vabuung gevong benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö jak.

¹⁸ Log ham najom jak los kwetag vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëk dok vu ham. Ham su nimin tebö! Gak ham pasang najom jak in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom jak in sa geving nabë sa bengwëng og Anutu gevong gagek berup savig besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wirek lo nam rangah, gesa su gönengin mehönon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado karabus agi. Om ham najom jak nabë sa su göneng in mehönon megevu huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gak sak nanër rangah metatekin mena rot.

Gagek Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelok vu sa balu nehevong Mehöböp yi huk lob sa ahëg neving yi. Lob neyök vu ham berëk nanër sa los ngaa pin sën netök vu sa lo rangah vu ham bemëm ham jak huk sën sa nehevong lo ni. ²² Yik sa hevong yi meyök vu ham rak degwa sënë in bë nanër sa bengög vu ham begevong beham nimin wëek jak. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevong beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevong semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu kevu kapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegin dub los alam sën denelok vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham bedegevang ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwag nevo ham lo, og sa najom rak vu sa Anutu los kwag vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neketag vu Anutu bë dok vu ham lo, og sa neketag los ahëg nivesa in ham. ⁵ Sa kwag vesa in ham nelok vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beberup gwëbeng. ⁶ Lob serak ni ggovek bë Anutu yö vong huk nivesa lok ham ayomin vu nyë dahis, lob yö rëk medo gevong rot begovek na dok buk sën Kerisi Yesu duk nom lo.

⁷ Log sën sa kwag vesa in ham lo, og sagak yoh vu. In buk vahi og sa nado karabus, log buk vahi og sa nehevong huk in bë gadu Bengö Nivesa balam degevang geving niwëek. Lob nelok buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevong banon nerak menesemu alam vahi lo, og yik ham nevong huk sagi ving behil kwad vesa lok ti, om sën sa kwag nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yönon neggëp Anutu mala bë sayog nepebip sa in bë senök galë ham pin, in sahëg neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom rak in ham bë ham ahëmin geving ham niwëek rot noh vu buk pin bena meböpata jak. Gesa najom rak ving bë ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi ngaa pin, ¹⁰ in ham jak ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup dok buk sën Kerisi duk nom lo. ¹¹ Lob ngaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bë gevong banon jak dok hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëk geko Anutu arë jak nabë mehö niwëek los arë böpata.

Paulus Ya Karabus Lob Sënë Lok Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bë ham jak ni nabë ngaa sën tök vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gak nelok vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegin mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo, galam vahi pin, og derak sa nig ggovek ya bë seyam karabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo ngahisekë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bë seyam karabus, lob ayoj niwëek rak in sënë, lob devuu ggönengsën ya genij wëek rak medenër Anutu yi gagek rangah. ¹⁵ Yönon, sir vahi og ahëj nipaya in sarëg ya, lob denevang in bë dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi gagek rangah rak degwa sënë, rëk sir vahi og ahëj nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë derak ni bë sa nado sënë in bë sa gadu Bengö Nivesa, om sën ahëj neving sa medenenër gagek rangah. ¹⁷ Rëk sir vahi og denenër Yesu yi gagek in bë degeko yö arëj jak. Gak ayoj su niröp rë. Yönon, denevang in bë debo maggin la dok na geving vu sa dok karabus. ¹⁸ Rëk yik sagak ngaa meris. Bë denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi gagek rangah, om sa kwag vesa in sënë, gesëk kwag vesa rot. ¹⁹ In serak ni bë ngaa sënë rëk dok vu sa besëk medo nivesa, in serak ni ggovek ya bë ham nejom rak yoh vu buk in bë dok vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuung gadu sa. ²⁰ Sa navo kwag in ngaa timu, gesa hevong ving bë rëk anon jak nabë: Sa su rëk nig namum in ngaa sën sa nehevong ggëp dob lo ti rë. Gak nabë sa nadiik, ma nabë sa medo vesag, og sa bë gevong ngaa pin sënë los nig wëek in geko Kerisi arë jak. Vu pehi sënë, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwag nevo nebë sënë: Nabë sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya. Gak nabë sa nadiik og nivesa rot, in sëk medo geving Kerisi yönon. ²² Rëk mu nabë sengo nahën medo vesag vu dob, og sëk gevong huk vahi geving banon jak, om mak sëk

gevang nabë va? Sa dugin! ²³ Sa kwag luu luu in sënë. Sa bë nadiik bena medo geving Kerisi in sënëk nivesa rot. ²⁴ Gaḱ mu nabë sengo nahën nemedo dob, og yik nivesa rot, in mēm sēḱ medo medoḱ vu ham rē. ²⁵ Om sa kwag neya timu meseraḱ ni bë maḱ sēḱ medo vesag medoḱ vu ham in ham gwevang geving niwēēk bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebë saga, om nabë dekevelekin sa besenök berup vu ham gökin, og ham rēḱ kwamin vesa in begweḱo Kerisi Yesu arē jaḱ pangsen.

Alam Pilipi Losho Paulus Degebë Doḱ Ti Medengis Begö In Bengö Nivesa

²⁷ Rēḱ mu ham sepa doḱ Kerisi yi Bengö Nivesa niröp in nabë senök galë ham, og sejak ni. Ma nabë sa gango ham bengömin mu, og yik ggovek, gesēḱ gango nabë ham ahëmin neving ham menare loḱ ti, bayomin ti, beneloḱ vu ham menesis begö in Bengö Nivesa in bë na meniweēk jaḱ balam degevang geving. ²⁸ Sa hevongin bë gango ham bengömin nabë ham su nehönengin alam sën denekeyēh ham gagek lo rē. Gaḱ sa bë gango nabë ham nare niwēēk. Bë ham bare niwēēk nabë saga, og saga netato bë rēḱ malaj nama. Log netato ving bë Anutu rēḱ geḱo ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusen sënë vu ham bë ham ayomin na timu vu Kerisi mu rē, gaḱ vo semusen ngwë vu ham bë kwerë maggin vahi geving in ham tu yi alam. ³⁰ Yik hil nasis begö ggöp ti in Bengö Nivesa, nebë sën ham lë gesa nehevong wirek lo, genebë sën ham ngo bë sa nahën nehevong gwëbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahëd Geving Arid Lo

¹ Maḱ ham neḱo niwēēk vu Kerisi? Kerisi ahë neving ham lom saga vong beham ayomin to revuh-a? Gemak Anon Vabuung neduu hil tu alam yu timu? Gemak ham ahëmin neving mehönon gekwamin nevingin sir-a? ² Om nabë nebë saga og mēm ham sepa doḱ kwa timu. Ham ahëmin geving ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bë ham gwevang nabë saga, og ham rēḱ gwevang besa kwag vesa böpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweḱo ham jaḱ. Gaḱ ham gurek alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabë dekesuu ham raḱ ngaa nivesa. ⁴ Geham su gwegin ham ngo ham ngaa mu, gaḱ ham gwegin mehö ngwë hir ngaa geving.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ḳo Arë Raḱ

- ⁵ Ham kwamin bo ngaa nabë sën Kerisi Yesu nevang lo.
- ⁶ Anutu soḱek yi,
rēḱ mu su kwa nevo bë najom aggata sën luho Anutu neggöp ti lo ahon rē.
- ⁷ Gaḱ vuu aggata sënë ya getu mehönon raḱ,
bevong ngaa nebë hur meris.
- ⁸ Tu mehönon bedelë yi nebë mehönon soḱek,
rēḱ mēm yö dahun yi genesepa loḱ Anutu aye rot bediik.
Yönon, diik raḱ kelepeḱo* nebë alam nij paya.
- ⁹ Om sën Anutu ḱo yi raḱ, raḱ yik degwa sënë,
beḱo yi raḱ yah vavunë rot.
Lob tung ggev ti sën kesuu ggev vahi pin lo raḱ yi.
- ¹⁰ In nabë degengo Yesu arë,
og alam pin vu yaḱek gevu dob gevu dob gebinë
rēḱ dengun lusej vu yi.
- ¹¹ Log mehönon pin rēḱ denanër rangah doḱ ayej nabë:
Yesu Kerisi tu Mehöböḱ.
Gedegeḱo Ama Anutu arë jaḱ nabë saga.

Hil Najëh Nabë Betuheng

¹² Om sa mehö lo! Ham ngo medo gwevong noh vu sayeg nabë sën ham nevonng aga. Yönon, sën sa nado ving ham wirek lo og ham nevonng, gaḵ gwëbeng sënë sengo nado adingnë, om ham pasang gwevong nabë saga. Anutu ḵo ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham göneng in yi begurek babu in mëm rëḵ geḵo ham nah vu yi beham medo geving yi vu tamusën. ¹³ In hil arak ni bë Anutu nevonng huk loḵ ham. Yö nevër ham kwamin, lob mëm ham nevonng ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

¹⁴ Log ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham gwevong los nimin yes, gaḵ ham su gwevong ayemin vu los gök ham in. ¹⁵ Ham gwevong nabë sënë in ngaa nipaya su gëp vu ham, gaḵ ham medo niröp nabë sën Anutu nalu ham lo. Yönon, ham nedo loḵ alam nij paya los alam gagek tetuhinsën vuheng, rëḵ mu ham rëḵ najëh jaḵ sir nabë betuheng. ¹⁶ Ham nanër gagek sën yoh vu bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën lo vu sir in mëm sa napisek in doḵ buk sën Kerisi duk nom dob lo. In sëḵ jaḵ ni nabë sa su nevasap sa menehevong huk meris rë. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain rak ving, lob yik sën ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebë seriveng saga. Log nabë dengis sa, og yik ggovek, in sa nig ḵök rëḵ keseh nabë wain sën denekeseh rak ham seriveng lo, lob sëḵ kwag vesa geving ham. ¹⁸ Om yik ham kwamin vesa geving nabë saga behil kwad vesa doḵ ti.

Timoti Yi Gagek

¹⁹ Nabë Mehöböp Yesu kwa bo, og sëḵ gevong Timoti nöḵ vu ham, loḵ mëm rëḵ nom nanër ham bengömin vu sa besa kwag vesa. ²⁰ In su sa mehö ngwë nedo balu kwamin nevo ngaa neggëp ti nebë Timoti rë. Yö kwa nevo ham rot bë doḵ vu ham. ²¹ Gaḵ alam vahi pin og yö denegin yö hir ngaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rë. ²² Rëḵ Timoti og ham rak ni bë yi mehö nivesa beneloḵ vu sa in Bengö Nivesa nebë sën hurmahen ti neloḵ vu ama. ²³ Sa bë gevong yi nöḵ pevis vu ham, rëḵ mu sejaḵ ngaa sën rëḵ natök vu sa lo ni namugin loḵ mëm. ²⁴ Rëḵ mu sa hevong ving bë Mehöböp rëḵ tateḵin aggata gesengo rëḵ nöḵ vu ham geving.

Epaproditus Yi Gagek

²⁵ Log sa kwag nevo bë maḵ sëḵ gevong hil arid Epaproditus nah vu ham gökin pevis. Wirek ham vong yi loḵ yah ham bömin beyam loḵ vu sa, balu nehevong huk loḵ ti galam desis begö vu aluu in Bengö Nivesa. ²⁶ Rëḵ tum nevo kwa in ham bë nöḵ gelë ham. Gayo maggin rot in ham ngo bë nirak. ²⁷ Yönon, nirak böpata lob dus rak bë nadiik na. Rëḵ Anutu kwa vongin aluu beloḵ vu yi in bë su nadiik besayog maggin böpata rot rë. ²⁸ Om sën sa kwag nevo rot bë sa gevong yi nöḵ pevis beham gwelë yi gökin bekwamin vesa lob mëm sa maggin rëḵ ahë yes jaḵ teka geving. ²⁹ Om ham gweḵo yi nöḵ vu ham los kwamin vesa in Mehöböp yi hur yi. Geham gweḵo alam nabë sënë arëj jaḵ. ³⁰ Dus rak bë nadiik doḵ Kerisi yi huk. In ham su yoh vu bë doḵ vu sa rë, om sën loḵ yah ham bömin beneloḵ vu sa, rëḵ töḵ vu niraksën sënë bedus rak bë nadiik.

3

Mehöti Sën Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bë semu gagek sënë hus nabë ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanër gagek timu sënë yoh vu buk, rëḵ mu sa su rëḵ nig tebö jaḵ in rë, in gagek saga rëḵ gadu ham. ² Ham gwegin ham in alam sën denevong huk nipaya nebë anöö bemën lo. Ham gwegin ham in alam nij paya sën denevongin bë dekepë ham lo. Geham gwegin ham in alam sën denevongin bë degerah* ham navimin in mëm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggëp vu ngaa saga rë, gaḵ hil sagi og Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nehaḵo Anutu arë rak, om hil atu yi alam soḵek. Hil su kwad nevo navid rë, gaḵ hil napisek in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, mak sengo yoh vu bë kwag bo sa navig. Nabë mehö la kwaj nevo sën derah* navij lo bë yoh vu bë geḵo sir nah vu Anutu, og seyoh vu

bë nanër rot kesuu sir. ⁵ In satag ko sa lob buk tu nemadvahi-bevidek-löö lob derah* sa navig. Saḵ Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Saḵ Hibru ti gesamag lu atag og Hibru ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa loḵ Moses yi horek nebë sën sir lo. ⁶ Sa nig wëëk rot bë sa gevong Anutu yi huk, om sën wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rëḵ mu nabë mehöti seggi sa jaḵ Moses yi horek, og rëḵ gelë nabë sa nesepa loḵ pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bë ngaa pin sënë og ngaa böp rot, loḵ tum sehërin sa tu Kerisi yi mehö lob serak ni bë ngaa pin sënë og yik ngaa meris. ⁸ Sa su nanër rak Yuda hir ngaa mu rë. Gaḵ serak ni bë Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sën sa nehalë ngaa vahi pin bë ngaa meris. Sa nesepa loḵ Kerisi vaha, besa hevuu ngaa vahi pin ya, besa nehalë nebë laa, gesa bë najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bë gevong besa natu mehö yohvu rë. Rëḵ sayog neya timu vu Kerisi, om sën Anutu nër sa bë sa mehö yohvu, in Anutu nenër mehönon bë sir alam yohvu degwa rak sën ayoj neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bë sejak Kerisi ni yönon. Gesa bë gaḵo niwëëk vu yi in diik gekedi rak yah. Sa hevongin bë gaḵo ḵerus nabë sën ko lo, gesa bë sa su kwag bo sa, gaḵ sa bë dahun sa nabë sën Kerisi dahun yi bediik lo. ¹¹ Sa nehevong nebë sënë, in sa kwag nevo bë rëḵ gevong besëḵ ḵedi jaḵ nah gëp bedub geving.

Paulus Serög Niwëëk In Bë Geḵo Ḵupeḵ Nivesa Vu Yageḵ

¹² Yönon, sa su kwag nevo bë sa nehevong ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rë. Gaḵ sengo nesepa loḵ ngaa pin sënë rot in bë sëḵ gaḵo nyëvewen nivesa sën Kerisi Yesu ggoin rak in bë gevong vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rëḵ gaḵo sa jaḵ nabë sa haḵo anon ggovek ya rë. Gaḵ yik sa nanër gageḵ timu sënë nabë: Sa hevuu ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevong huk niwëëk in bë sa gaḵo ngaa tamusën-yi. ¹⁴ Sa neserög niwëëk in bë sa natök na telig wewen sën lo medegebë sarëḡ, loḵ mëm Anutu tahi sa mesena vavunë megako nyëvewen jaḵ Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sën Anutu nër hil nebë hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gageḵ gëp ti nabë hil gevong nabë sagi. Rëḵ nabë ham kwamin nevo gageḵ ngwë yööhu, og Anutu rëḵ tateḵin ham kwamin. ¹⁶ Rëḵ mu gageḵ anon sën hil nesepa loḵ agi, og hil ngo najom ahon menapiik vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa doḵ sa vahag. Geham gwelë alam vahi sën denesepa loḵ sa lo geving nivesa, beham sepa doḵ he vahamin. ¹⁸ Senër vu ham beron ngahiseḵë ggovek ya, log gwëbeng saḵ nanër vu ham gökin los malag bël nabë: Alam ngahiseḵë denelë Kerisi paya bedenevongin bë dedahun gageḵ sën netateḵin yi ḵelepeḵo* lo na. ¹⁹ Alam sënë malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedeneḵo rak tu hir anutu. Denepiseḵ in ngaa nimumsën aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sënë rëḵ malaj nama gëp Nyëḡ Nipaya. ²⁰ Gaḵ hil og hil atu alam-yageḵ-yi, lob hil nehegin bë Mehöböp Yesu Kerisi vu yageḵ meduḵ nom begeḵo hil nah. ²¹ Rëḵ gevong behil navid nipaya sënë pekwë yi bemalangeri jaḵ nabë sën yö navi. Rëḵ gevong nabë sënë jaḵ niwëëk sën yoh vu bë getung ngaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nër Bë Ahëj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebë sënë om arig lo, ham tu Mehöböp yi alam om ham ngo bare niwëëk. Sahëḡ neving ham, besa nehevongin bë galë ham gökin. In sa kwag vesa in ham, geham vong bë sa soḵ sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntuke, melu gwengö rë! Melu semu gageḵ in Mehöböp yi hur avëh meluu. ³ Log hong sën alu nehebë loḵ ti in huk-e! Sa nanër vu hong nabë gedoḵ vu avëh luu sënë. In wirek og alöö nalok vu he in Bengö Nivesa ving Klement losho alam vahi sën he nehevong huk timu barëj neggëp lok ḵapiya-mala-tumsën-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehöböp jaḵ buk pin, gesak nanër gökin nabë ham pasang kwamin vesa

rot. ⁵ Ham gwevong balam pin dejak ham nimir nabë ham nejom ham ahon, geham su neko ham rak rë. In Mehöböp yam dus rak ggovek ya. ⁶ Om ham su newamin jak! Gak nabë ham jak vu in ngaa ti, og ham najom jak bekwetag vu Anutu in, lob ham najom jak benaner los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Lok mëm Anutu rëk gevong beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi dugin ngaa sënë degwa besu detök rak rë, rëk mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëk gevong beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jak in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gagek ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo ngaa nabë sënë noh vu buk: Ngaa pin sën anon lo, gengaa sën niröp lo, gengaa sën neyohvu lo, gengaa pin sën nivesa lo, gengaa sën malangeri lo. Geham kwamin bo ngaa sën hil galë nabë nivesa lo los ngaa pin sën yoh vu bë hil gako arë jak lo. ⁹ Ngaa pinek sa tahu ham lok, lob ham ko ggovek ya, gengaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lë ggovek ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo rëk medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwag vesa rot gesa napisek in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëk gwëbeng ham kwamin vo sa belok vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wirek bë dok vu sa, rëk aggata su neggëp in bë ham gwevong nam rë. ¹¹ Sa su bë rëk nanër nabë sa narak vu in ngaa rë. Gak wirek og sa newag nerak in ngaa sën netök vu sa lo, rëk gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in ngaa pin. ¹² Sehög ngaa bë paya teka, og yik ggovek, genabë ngahisekë og yik ggovek. Log bë sega nos menajom sa ahon, ma meyip gevong sa, ma nabë senoh vu ngaa pin, ma sejak vu in ngaa, og sa nehalë ngaa pin sënë bë yik neggëp ti, lob vu nyëg pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyoh vu bë gevong ngaa pin jak niwëek. ¹⁴ Rëk ham nevong nivesa, in ham nelok vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo rak ni bë wirek sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggovek gesa naya rak, rëk alam saga la su denevengwëng ving sa bë he dok vu he vewen vewen rë. Gak ham mu sën mëm ham nevong.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wirek, lob ham nelok vu sa benevong kupek vu sa, rëk su beron timu rë. ¹⁷ Rëk saga su nebë sa malag anonin kupek rë. Gak sa hevongin bë ham gwevong huk nivesa nabë sënë in gevong beham nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa hako ngaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupek vu sa bEaproditus ko yam lok ya sa nemaq ggovek ya. Kupek sënë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëk gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam, om sa Anutu rëk gegin ham nivesa in ngaa pin sën ham nerak vu in lo jak ngaa nivesa vesa pin sën neggëp vu yi lo. ²⁰ Om hil gako hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwag nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëek bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nök gëp geving ham kenumin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḡ in bē sa natu Kerisi Yesu yi sinarē lo. Alu hil arid Timoti ² kevu kapiya sēnē yök vu Kerisi-yi-alam ham sën ham nedo Kolosi aga. Vu he arimin ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi yōnon lo. Sa neḡetaḡ vu hil Amad Anutu in ham bē semu ham begevong ham ayomin gēp revuh.

Anutu Vong Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sën alu najom raḡ in ham lo. ⁴⁻⁶ Yōnon, he najom raḡ in ham rot loḡ buk sën he hangō ham bengömin bē ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahēmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besën verup gwēbeng. Ham ngo Bengö Nivesa yi gagek anon wirek, loḡ mēm ham raḡ ni bē ham rēḡ medo malamin-tumsën degwata gēp yagek. Bengö Nivesa saga ya meyoh vu nyēḡ pin, lob neving balam denesepa loḡ Kerisi. Lob töḡ verup vu ham ving, lob ham vong ving besepa loḡ loḡ buk sën ham ngo muginsën berak ni bē Anutu yi gagek semusën yōnon lo, rot beberup gwēbeng. ⁷ Epapras sën tahu ham loḡ Bengö Nivesa sēnē beham raḡ ni lo, og yik mehö nivesa balu nehebē loḡ ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi meneloḡ yah he bömin benevong yi huk ggēp ham nyēḡ. ⁸ Loḡ mēm nēr ham bengömin yom vu he bē Anon Vabuung loḡ vu ham beham ahēmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Raḡ Bē Anutu Gadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nēr gagek yom vu he nebē saga, lob mēm alu najom raḡ in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rē. Gaḡ alu neḡetaḡ vu Anutu bē gevong beham natu alam los kwamin yōnon, gAnon Vabuung tateḡin ham kwamin beham jaḡ ngaa pin ni nabē nivesa ma nipaya. In mēm ham jaḡ ngaa pin sën Anutu ahē neving bē hil gevong lo ni. ¹⁰ Nabē sēnē, loḡ mēm ham yoh vu bē sepa doḡ Mehöböp yi aggata niröp bemēm kwa vesa in ham. Lob ham rēḡ gwevong ngaa nivesa jaḡ buk pin banon jaḡ, gemēm ham jaḡ Anutu ni gökin rot.

¹¹ Log alu najom raḡ in ham ving bē Anutu mehö niwēek ala los gayeheng bo niwēek vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerē maggin pin bebare los kwamin vesa ¹² begweḡo hil Amad arē jaḡ. In vong beham yoh vu bē doḡ na geving yi alam pin behil rēḡ medo doḡ yi Nyēḡ-rangah-yi. ¹³ Yōnon, ḡo hil vēr in malakenu niwēek, getung hil loḡ ya ving Nalu sën ahē ving yi pangsen lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu bago hil yom ggovek ya bedahun hil ngaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yik luho Anutu sën hil su ayoh vu bē galē yi rē lo neggēp ti. Yō nedo nyēdahis betu ngaa pin sën Anutu tung agi ala. ¹⁶ Tung ngaa pin vu yagek gevu dob. Tung ngaa pin sën nedo hil malad agi, gengaa vahi sën hil su nehalē rē lo. Tung alam-los-bengöj, gegavman, geggev, galam sën denetu ala lo. Yōnon, tung ngaa pin sēnē bengaa pin yō tu yi ngaa. ¹⁷ Yō nedo nyēdahis gengaa la su nedo rē, log medo negin ngaa pin sën tung lo medenedo nivesa raḡ yō niwēek. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yuseḡē. Yi mehö muginsën sën kedi raḡ yah ggēp bedub lo. Kedi raḡ in bē yō ti natu ngaa pin ala. ¹⁹ Anutu vingin bē luho Nalu gēp ti, om sën vong yi ngaanon vu yi beggērin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vingin bē gevong mamer vu mehōnon los ngaa pin sën vu yagek los dob lo, in bē hil los medo jevuh ti. Om sën vong Nalu yam bediik raḡ kelepeḡo* loḡ yah hil bed in bē gagek nadiik na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemēn in Anutu. Ham kwamin nevo ngaa nipaya mu menesepa loḡ, lob saga vong beham los Anutu nelē ham paya. ²² Rēḡ Kerisi diik loḡ yah ham bömin in bē ham los Anutu medo jevuh ti. Vong nebē sēnē in bē geḡo ham nah vu

yi beham natu alam nimin röp los alam nimin vesa gegagek su gëp vu ham gëp Anutu mala. ²³ Gaḵ ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwëek ata. In ngaa ngwë rëḵ geḵo ham kwamin seggi lob tum ham rëḵ gwevuu aggata sën ham vong ving niwëek rak Bengö Nivesa sën ham ngo lo na. Denër Bengö Nivesa sënë ya meyoh vu mehönon pin vu dob, lob sa Paulus setu hur ving menanër ving.

Paulus Lok Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwëbeng sënë sa haḵo maggin, rëḵ maggin sënë nelok vu ham om sa kwag vesa. Log maggin sën sa neḵerë lok sa navig agi, og sa neḵerë lok yah Kerisi ben. Sa neḵerë in bë dok vu Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yik su sengo ti neḵerë rë, gaḵ alu Kerisi neḵerë lok ti.

²⁵ Lob Anutu yö ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk lok sa nemaḡ bë sa nanër yi gagek pin vu ham. ²⁶ Gagek sënë yö neggëp vunsën in mehönon vu nyëḡ pin wirek, beneggëp rot beberup gwëbeng. Rëḵ gwëbeng og töḵ yam rangah vu Kerisi-yi-alam bederaḵ ni ggovek ya. ²⁷ Anutu yö kwa vo bë tateḵin gagek vunsën sënë vu yi alam pin, besir sën yu-ngwë lo deḵaḵ ni geving nabë gagek nivesa rot belos bengö. Gagek vunsën sënë nebë Kerisi nedo ving ham, lob ham nevo kwamin in yi bë geḵo ham nah medo nivesa rot geving yi. ²⁸ Om sën he medo nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah gehe nalev horek vu mehönon bë degeḡin sir nivesa. He netateḵin gagek los kwa nivesa pin vu alam pin in bë gaḵo sir pin denah vu Kerisi medenatu yi alam niröp, gaḵ su demedo dug dug in ngaa ti. ²⁹ Nebë saga, om sën sa nehevong huk böp rot menavimengin, rëḵ Kerisi yö negadu sa menevong niwëek vu sa.

2

Hil Gevong Geving Niwëek Genid Dëlin Gagek Kuungsën

¹ Yönon, sa bë ham jaḵ ni nabë sa nehevong huk böp rot in bë sedok vu ham los alam Laodisea galam ngahiseḵë sën su malaj neraḵ sa malaḡ rë lo. ² Sa nehevong huk böp sënë in bë ham bare niwëek los ahëmin nivesa, gesa nehevongin bë ham ahëmin geving ham, in saga rëḵ naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bë ham jaḵ gagek ni los degwa, bejaḵ ni nabë gagek anon. Senër gagek sën netateḵin Kerisi vu hil lo. In neggëp vunsën ving Anutu wirek, rëḵ töḵ yam rangah gwëbeng beyoh vu bë gevong kwa nivesa rot vu ham. ³ Yönon, Anutu kwa pin los degwa geyi gagek los kwa böp böp pin neggëp vu Kerisi. ⁴ Senër gagek saga vu ham in bë mehöti su bo bël dok ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado ving ham rë, rëḵ sa kwag nevo ham rot bevong bë sën sa nado ving ham, lob sa kwag vesa in sën ham nedo revuh ti geham ayomin neya timu vu Kerisi lo.

Hil Aga Jaḵ Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsën Yönon

⁶ Ham ḵo Kerisi Yesu tu ham Mehöböp ggovek ya, om ham bare mena geving yi nabë saga. ⁷ Ham bare niwëek jaḵ yi, nabë sën kele nare niwëek rak dob, genabë sën beggang nedo niwëek rak mudeng lo. He nër Bengö Nivesa vu ham, om ham gwevong geving niwëek bemëm rëḵ gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa vu Anutu jaḵ buk. ⁸ Ham gweḡin ham. In rëḵ mehöti nanër gagek kwa dob yi mu benanër gagek meris vu ham beḡekuung in ham begërin ham. Alam nebë sënë og denevengwëḡ rak alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sënë yi horek meris aggagga, gesu denevengwëḡ rak Kerisi rë. ⁹ Yesu og Anutu soḡek, log Anutu Anon nedo lok yi beggërin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggërin ham ving nebë saga beham su neraḵ vu in ngaanon ti rë. In yi yö tu ala bekesuu angër los arëḡ gengaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bë ham natu Kerisi-yi-alam rë, gaḵ vong bë Kerisi rah* ham navimin vorot, rëḵ su rah ham rak nema rë. Gaḵ ham vuu ham ngaa muḡeng ya gewërin ham yah vu Kerisi, lob saga nebë sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bël, lob sënë tahu bë ham diḵ bedelev ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bë ham kwedi rak ggöḵin, in

ham vong ving bë Anutu og mehö niwëek meko Yesu vër in bedub benedo mala-tumsën. ¹³Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, geham nesepa lok ngaa kwa-mugeng-yi, lob sënë vong beham tu ngaa diiksën-yi in bë malamin nama. Rëk ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rëk gevong behil medo malad-tumsën geving Kerisi. ¹⁴Horek yi gagek vahi sën nevongin bë dahun hil lo neggëp vu hil, bevong bë hil rëk bare gagek, rëk ma gAnutu kevoh ya. In sënë nebë sën tul brëm ya gagek sënë vetii kelepeko* ving Yesu bepin maya. ¹⁵Om angër los arëj gengaahur böp böp su arëj neggëp in bë hil nadudek vu sir rë. Gaç Yesu kesuu sir raç kelepeko* betato rangah raç alam pin malaj bë detu ngaa meris benijwëek masën.

Yik Hil Nebë Sën Hil Adiak Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶Nebë saga, om nabë mehö la denanër ham in ngaa sën ham newa los nenum lo, gedenanër ham in ham su nesepa lok hir buk aggagga sën detung yoh vu ta gekwev gesoda lo rë, og ham su gwebë nengamin vu sir. ¹⁷In ngaa nebë sënë og yik ngaa sën rëk anon jak vu tamusën lo yi tahusën mu. Gaç mëm Kerisi mu mëm yik ngaanon. ¹⁸Om ham gwegin ham in alam sën denenër ngaa sën denelë lok pesepsën lo. Geham gwegin ham in alam sën denedudek vu angër lu ngaa lo. In alam nebë saga og kwaj nevo ngaa dob yi bedenevongin bë degërin ham nah vu sir, geham su gweko nyëvewen nivesa sën Kerisi bë gevong vu ham lo rë. Gaç yö devongin bë degeko sir jak mu, ¹⁹gesu denepiik vu Kerisi sën tu hil yud lo rë. Yönon, hil pedus los telitek nevo niwëek yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rëk mu hil yud og negin hil anod los dahis nivesa in bë hil ajig benid wëek jak noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yik nebë hil sën Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰Vong bë ham diik ving Kerisi, lob ham vuu dob sënë yi ngaa meris meris ya. Rëk nebë va sën ham nevong ngaa nebë alam-dob-yi-ë? In ham nesepa lok Horek ggökin nebë, ²¹“Su genajom ngaa sënë; su gegwa ngaa saga; su gwebë nemam jak ngaa sënë!” ²²Horek nebë sënë og nenër raç ngaa sën hil aga bemala nama na verök yi lo. In horek nebë sënë og mehönon yö hir gagek mu, gaç su ngaanon rë. ²³Yönon, mak hil rëk gekuung nabë horek nebë sënë og nivesa los kwa. In gejiin hil bë hil ana soda los raro lu ngaa, gedenenër bë hil ngo dahun hil gehil ngo basap hil navid besu gegin nivesa rë. Rëk ma, gengaa nebë sënë og su yoh vu bë dok vu hil yönon rë, in hil ayod mak nahën nevu nevu in ngaa nipaya behil nesepa lok.

3

Yik Hil Nebë Sën Hil Kedi Rak Yah Ving Kerisi

¹Nabë ham kwedi rak yah ving Kerisi, og ham malamin sepa ngaa sën nedo vavunë vu nyëg sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ²Ham kwamin bo ngaa-vavunë-yi noh vu buk, gaç ham su medo mekwamin bo ngaa-dob-yi. ³In Kerisi diik lok yah ham bömin lob saga vong bë ham diik ya, rëk ma geham rëk medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴Lom sën hil kedi jak bemedo malad-tumsën lo, og degwa yö vu Kerisi, om yö rëk natök rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëk kwedi geving yi beberup los vunëk vunëk yagek yi.

Hil Natu Mehönon Mewis

⁵Nebë saga om ham gwevuu ngaa-dob-yi sën neggëp lok ham ayomin lo pin na. Ngaa-dob-yi sagi nebë: Baggëb aggagga pin, ngaa ningöhek sën su yoh vu bë hil gevong rë lo, gengaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, gengaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebë sën hil nesepa lok anutu-kuungsën. ⁶Alam sën denevong ngaa nebë agi, og Anutu rëk gevong nipaya nyëvewen dok nah vu sir. ⁷Wirek ham newa raç alam nebë sënë, beham nevong ngaa pin sënë ving. ⁸Rëk mu gwëbeng sënë og ham gwevuu ngaa nebë sënë pin na. Ham su gwelë mehönon paya, ham su gwevong paang, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevong nevumin. ⁹Ham su dah gagek vun

genanër gagek kuungsën vu ham. In ham vuu ngaa mugeng ya, beham su nesepa lok yah rë. ¹⁰ Ham tu mehõnon mewis raḱ ggovek ya. Yõnon, Anutu semu ham beham tu mehõnon mewis raḱ, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bë ham rëḱ nabë yi. ¹¹ Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabë: Sireḱ alam-yu-ngwë gehileḱ alam Yuda. Genabë, hileḱ neherah* navid, gesireḱ su denerah* navij rë. Gehil su nanër alam vahi nabë: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam dug dug, galam sënëḱ detu ngaa meris, galam sagak yõ denegin sir. Ma! Gaḱ yik Kerisi nevonḱ balam pin neggëp ti geKerisi nedo loḱ alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Doḱ Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

¹² Anutu ggooin ham raḱ ggovek ya beham tu yi alam, lob ahë neving ham. Nebë saga, om ham sepa doḱ ngaa nabë sënë: Ham kwamin gevongin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehõnon geyik maam degevonḱ paya vu ham. ¹³ Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rë, gaḱ ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabë gagek neggëp vu ham ti in ari vonḱ paya vu yi, og maam gelë ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehõböp kevoh ham ngaa nipaya ya, om ham gwevonḱ nabë saga vu arimin lo.

¹⁴ Log sën hil ahëd geving hil lo, og sënë kesuu ngaa vahi pin, beneduu ngaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa doḱ ngaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangsën kesuu ngaa vahi. ¹⁵ Lob Kerisi gevong beham ayomin geto revuh, lob sënë yõ gëgin ham rot. In Anutu tahi ham in bë ham natu degwa timu gayomin gëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. ¹⁶ Lob Kerisi yi gagek napup ham ayomin rot, bemëm ham rëḱ medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tateḱin gagek vu ham, bebarah ham verõḱ jaḱ. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevonḱ sengii jaḱ arë los gwevonḱ tarot sën neḱo arë raḱ loḱ ayo peggo lo, geham gwevonḱ raro megweḱo arë jaḱ. ¹⁷ Log ngaa pin sën ham nenër lo gengaa pin sën ham nevonḱ lo, og ham gwevonḱ in geḱo Mehõböp Yesu arë jaḱ, in yõ tateḱin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Gagek Raḱ Maluh Los Venëj Genaluj Lo

¹⁸ Ham avëh, ham gurek reggamin babuj, in Mehõböp nelë sënë bë yohvu.

¹⁹ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir.

²⁰ Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in ngaa pin, in mëm Mehõböp gelë ham nivesa.

²¹ Log ham sën amaj ham lo, ham su gwevonḱ paya vu nalumin ayoj bahëj sengën jaḱ, in rëḱ ayoj maggin jaḱ bedegöneng.

Gagek Raḱ Hur Los Ggev

²² Log ham sën hur lo, ham gwebë nengamin vu ham alamin hir gagek. Ham su gwevonḱ huk jaḱ malaj mu in nabë kwaj vesa in ham. Gaḱ ham gönengin Mehõböp, geham ayomin na niröp vu huk. ²³ Gengaa pin sën ham gwevonḱ lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevonḱ niwëëḱ. In ham su nevonḱ huk vu mehõnon mu rë, gaḱ ham nevonḱ vu Mehõböp. ²⁴ Om Mehõböp yõ rëḱ bo doḱ nah beham gweḱo nyëvewen sën ggooin raḱ vu ham lo. In ham tu Mehõböp Kerisi yi hur. ²⁵ Gaḱ mehõ sën nabë gevong paya lo, og rëḱ geḱo nyëvewen jaḱ ngaa nipaya sën nevonḱ lo. In hil su ayoh vu bë gevong bAnutu gurek hil babud rë.

4

¹ Log ham sën tu ala menegin hur lo, ham gwevonḱ ngaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehõböp nedo yaḱek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jaḱ Vu Anutu Los Ayod Timu

² Ham najom jak los ayomin timu, geham su nimin tebö. Ham kwamin sepa beham najom jak los kwamin vesa vu Anutu. ³ Log ham najom jak vu Anutu in he geving nabë tatekin aggata vu he, in he nanër yi gägek rangah betatekin Kerisi degwa sën neggëp vunsën wirek rëk mëm tök yam rangah gwëbeng agi. Yönon, deko sa yam karabus in sa nanër gägek sënë, ⁴ om ham najom jak in sa nabë sa tatekin nivesa begëp rangah noh vu huk sën Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevong ngaa nivesa los kwamin jak alam dahis malaj, log nabë aggata neggëp in bë ham nanër Bengö Nivesa vu sir, og ham su nimin tebö. ⁶ Ham nanër gägek malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabë denedo nebë va og ham nanër gägek niröp bedok vu sir.

Paulus Vong Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷ Tukikus mëm rëk nanër huk sën sa nehevong lo bengö vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahëg neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob nelok vu sa rot gesu nitebö rë. ⁸ Sa hevong yi yök vu ham rak degwa sënë, in bë ham jak he huk ni, gegevong beham ayomin niwëek jak.

⁹ Lob sa hevong Onesimus yök ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yönon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahëd neving yi. Lob luho rëk denanër ngaa sën anon rak ggëp agi vu ham.

Paulus Kevu Bë Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰ Aristarkus yam karabus ving sa, lob kwa nevo ham menenër. GeMarkus sën Barnabas gadë lo kwa nevo ham menenër ving. Sën sa kevu wirek vu ham lo bë: Nabë nök berup vu ham, og ham gwëko yi jak. ¹¹ Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenër. Yik alam Yuda löo mu sagi sën denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bë yi nyëg anon jak. Lööho sënë denegadu sa rot.

¹² Log ham mehö Kolosi ngwë sën Epapras lo kwa nevo ham ving menenër. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom rak in ham yoh vu buk. Nejom rak vu Anutu bë ham bare nimin wëek nabë maluh, beham jak Anutu kwa ni, besepa dok noh vu buk pin. ¹³ Serak ni ggovek ya, om sën senër bë nevong huk böp rot in bë dok vu ham gedok vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving. ¹⁴ Hil dokta Lukas sën hil ahëd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenener.

¹⁵ Log ham nanër sa vu hil arid lo sën denedo Laodisea agu nabë sa kwag nevo sir ving menenër. Geham nanër vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sën denesupin sir medenejom rak lok yi beggang lo geving. ¹⁶ Ham natevin kapiya sënë govek log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Ge kapiya sën sa kevu ya vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷ Geham gwevong gägek sënë na vu Arkipus nabë kwa bo huk sën Mehöböp vo lok nema lo, begevong niwëek banon jak. ¹⁸ Sa Paulus sengo kevu gägek dus teka sagi rak nema bë sa kwag nevo ham. Ham kwamin bo sa in sengo nahën nado karabus los sëng. Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sën ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bë Mehöböp luho nalu sagi degevang semusen vu ham, log degevang beham medo revuh.

Alam Tesalonika Devong Ving Niwëek Medenedo Nivesa

² Alöö najom rak in ham yoh vu buk gehe ahëmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nër ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bë ham nevong huk nivesa beneggëp rangah bë ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevong huk böpata sagi in degwa nebë ham ahëmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bë rëk duk nom dob.

⁴ Arig lo! He arak ni ggovek bë Anutu ahë neving ham lob ggoin ham rak. ⁵ He narak ni nebë saga in he haço Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bë sang meris rë, gaç Anon Vabuung vo niwëek loç beham rak ni venuh bë gagek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelë ngaa pin sën he nehevong in bë doç vu ham lo. ⁶ Ham nelë bekwamin nevo, lom mëm ham nesepa loç ngaa sën he nehevong lo, geham nesepa loç Mehöböp ving. Alam pin sën denedo dus vu ham lo dedeginengin maggin rak ham, rëk ham jom Bengö Nivesa ahon gemëm Anon Vabuung vong beham kwamin vesa. ⁷ Lom mëm ham vo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya rak saga, lom kwaj nevo bedenesepa loç ham. ⁸ In ham vong Anutu yi gagek ya meyoh vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rë, gaç ham bengömin sën ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoh vu dob pin. He su ayoh vu bë rëk nanër ham vu mehöti rë, in derak ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyëg pin denenër yom vu he bë he haço Anutu yi gagek mayök vu ham, lob ham vuu yesëç los seriveng wirek hen ya, geham wërin ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sën mala-tumsën degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenër vu he bë, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sën Ama Anutu nër bekedi rak in alam-diiksën lo bë: Rëk nom vu yagek gökin begeço hil vër in nipaya nyëvewen sën rëk nam natök vu mehönon pin lo.

2

Huk Sën Paulus Nevong Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham rak ni bë he su ayök vu ham mehe huk ya meris rë. ² Geham rak ni bë deveek he vu Pilipi gedenër gagek nipaya rak he, log ham sis begö vu he ving. Rëk he Anutu vo niwëek vu he behe nër Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahönengin ham rë. ³ He haço gagek anon rak menanër niwëek vu ham rak degwa nebë sënë: He su nehekuung rak menanër rë, log he su ayomin ningöhek genanër rë, gehe su nanër in bë tetuhin ham rë. ⁴ Gaç Anutu nelë he nivesa bekwa vo he bë he nanër yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanër gagek in bë mehönon ahëj nivesa vu he rë, gaç he bë Anutu sën nerak he kwamin ni venuh lo ahë nivesa vu he. ⁵ Ham rak ni ggovek, gehe nanër nebë sagi los nanër yönon neggëp Anutu mala nebë: He nado ving ham wirek, og he su anër gagek in bë abo bël doç ham rë gema rot, gehe su alam ayomin luu manër in bë gaço ham monë rë. ⁶ Gehe su nehevong in bë mehönon degeço he arëmin jak rë. Ham ma alam vahi. ⁷ Gaç Kerisi yi sinarë he los arëmin, om he yoh vu bë nanër vu ham nabë ham doç vu he in ngaa sën doç vu he rëk ma. He su ayoh vu bë nanër gagek nabë saga medeginengin ham rë. Gaç he nebë ata sën negin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebë saga, gehe kwamin

nevo ham benehegin ham in he ahëmin neving ham rot, om sën he pasang nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yönon, gehe yoh vu bë nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabë he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rë, in bë he su ketag ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham dok buk sën he nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lë beham rak ni, log Anutu rak ni ving bë he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bë nanër gagek nipaya jak he rë. ¹¹ Ham rak ni bë he nehegin ham pin nebë sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bë ham sepa dok aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nër niwëek vu ham bë ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwëek sagi ggooin ham rak in bë ham medo geving yi dok yi nyëg nikapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwëek Bë Degeko Maggin

¹³ Log he ahëmin nivesa vu Anutu rak buk pin ving in ham, in he nër gagek sënë vu ham bë Anutu yi gagek, lob ham pevis beko rak menër bë Anutu yi gagek anon gak mehönon su denër yoh vu yö kwaj rë. Lob yik Anutu yi gagek yönon, begwëbeng nahën nevong huk lok ham sën ham nevong ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa lok Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham rak maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gagek-rangahsën bedediik, log denede-ginengin ngaa maggin rak he nebë saga ving gedenesepa lok aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehönon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gagek rangah vu alam dahis megako sir nah vu Anutu. Medo denevong ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëk mu Anutu ahë sengën vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevuu ham ya. Senër he navimin mu, gak he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsen bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëk ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham beron ngahi rëk Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gak yik ham! Ham netu he madub nivesa, om dok buk sën Mehöböp duk nom lo, og he rëk napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwag vo bë maam sengo ti medo Atens beyik ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevong Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëg pin lo yök vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëek. ³ In ngaa maggin sën tök vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëk natök vu hil yönon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëk natök jak ngaa maggin medeginengin hil, lok mëm gwëbeng sënë ham tök rak. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën sa hevong Timoti yök in bë sa gango nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën mak jij ham niwëek rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata rak ham ganon ma.

Timoti Kō Gagek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Lok mëm Timoti yök beyom verup vu he ggovek, lob nër gagek nivesa rak ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin neving mehönon. Genër ving bë ham kwamin nevo he pangsen geham nevongin bë ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin bë galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin rak, rëk mu mëm he kwamin vo bë ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp rak. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gagek ahon. ⁹ Om he rëk gako Anutu arë jak in ham bena berup tena? He su ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangsen rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom rak vu Anutu buk gerangah nebë gevong behe galë ham malamin gökin nah, lok mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëek rë, og he rëk adok vu ham babo niwëek vu ham.

Paulus Jom Rak Bë Anutu Geko Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detatekin aggata in he nök vu hamek-a! ¹² Lob Anutu gevong niwëek vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehönon pin pangsen nabë sën he ahëmin neving ham lo. ¹³ Lob Anutu dok vu ham megevong ham ayomin niröp jak in gagek ti su gëp vu ham gëp hil Amad Anutu mala dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi losho yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil Gevong Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, gagek ti nahën! He ketag los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevong ngaa pin niröp geham su gwevuu na, gak ham pasang gwevong niwëek ata. Senër ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa lok lo. ² Ham rak gagek sën selok yah Mehöböp Yesu mala behako yök vu ham lo ni. ³ Ngaa sën Anutu ahë neving bë ham gwevong lo nebë: Ham natu mehönon niröpsën. Log ahë neving bë ham noh nenga in baggëb. ⁴ Log ahë neving bë ham gweko avëh ti ti beham gwevong niröp los noh vu sën ham los venëmin ko ham. ⁵ Gak ham su malamin anonin ham jeggin jeggin nabë alam dahis sën su derak Anutu ni rë lo. ⁶ Log Anutu vingin bë mehöti su gevong ngaa nipaya vu mehö ngwë begodek venë rë, ma rot. In rëk bo nyëvewen dok nah ngaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ggërin hil yah vu yi in bë hil gevong ngaa niröp gehil su gevong ngaa sën su yoh vu rë lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin gagek sënë, og su nilëlin mehönon hir gagek rë, gak nilëlin Anutu sën vong yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi gagek.

⁹ Log gagek ngwë neggëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa lok Yesu lo. Rëk mehöti su yoh vu bë kevu gagek jak ngaa sënë vu ham rë, in Anutu tato vu ham ggovek nebë saga beham ahëmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham ngo nevong nebë sënë vu hil arid lo pin sën denedo distrik Masedonia lo. Rëk arig lo, he vo gadu lok ham bë ham pasang ahëmin geving sir pangsen, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham ngo gwevong ham huk, geham gwevong huk bisnis teka in ham medo nivesa nabë sën he nër vu ham wirek lo. ¹² Ham gwevong nabë sënë in ham su jak vu in ngaa ti rë, lob mëm alam sën su denesepa lok Yesu rë lo degelë ham medejak ni nabë ham alam nimin vesa.

Mehöböp Rëk Gevong Behil Kedi Jak Nah

¹³ Arig lo, he hevongin bë ham jak ngaa sën rëk natök vu alam-diiksën lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabë alam sën su ayoj neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rë lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bë Yesu diik bekeki rak ggökin, lob hil nehevong ving bë alam sën denesepa lok Yesu rëk denediik lo, rëk nabë saga. Rëk malaj natum nah, lom Anutu geko sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanër sënë vu ham in Mehöböp yö nër rangah vu he vorot. Bë hil vahi rëk nahën nemedo vesad mena berup dok buk sën Mehöböp duk nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sën Kerisi-yi-alam lo vahi sën dediik ggovek lo rë. ¹⁶ Gak Anutu yi avuuk rëk ngu log angër hir ggev aye jak menanër, lob Mehöböp rëk duk vu yagek menom. Lob alam sën denesepa lok Yesu rëk denediik lo, rëk dekeki jak

namugin. ¹⁷ Lob mēm rēk degeko hil vahi sēn hil nahēn nado vesad lo jak na beggob ayo vavunē geving sir in hil gebuu Mehōbōp vu yagek babu, lob mēm hil medo geving Mehōbōp degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo gagek nabē sagi beham gadu ham jak.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehōbōp Rēk Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabē he rēk kevu gagek jak Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gak ham rak ni venuh nebē Mehōbōp yi buk rēk nam natōk vu hil nabē mehō hodek ti yam loḵ buk vuheng. ³ Yik rēk nabē sēnē: Alam rēk denanēr nabē, “Buk nivesa behil medo revuh!” log doḵ buk saga ngaa maggin rēk nam vu sir avuti, nabē sēn avēh nalu loḵ lob nivanē tōḵ vu yi pevis geyi dugin. Yik rēk nabē saga, lob mehōti su yoh vu bē beya doḵ buk saga rē.

⁴ Rēk arig lo, buk sagi su rēk natōk vu ham nabē sēn mehō hodek ti yam loḵ buk geham dugin yi lo rē, in ham su nedo loḵ malakenu rē. ⁵ Gak ham alam rangah los hes tumsēn yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rē. ⁶ Om hil su agēp nabē alam vahi pin, gak hil medo malad natum gehil su ketul doḵ bekwad birek nabē alam sēn denenum bēl mengēēs lo. ⁷ Alam deneggēp og deneggēp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rēk mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gak hil medo los kwad bo ngaa nirōp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahēd geving hil, og mēm saga natu kelenavi megērin hil newad in begō. Log hil kwad bo nabē Yesu yam in bē geḵo hil nah vu Anutu, og mēm saga natu bun sēn gērin hil yud in begō. ⁹ Anutu su ggooin hil rak in bē hil natōk jak hil ngaa nipaya nyēvewen rē, gak ggooin hil rak in bē hil Mehōbōp Yesu Kerisi geḵo hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehōbōp Yesu Kerisi sēnē diik loḵ yah hil bed in bē nabē hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rēk medo malad-tumsēn geving yi. ¹¹ Om mēm ham gadu ham los doḵ vu ham in ham nimin wēek jak, nabē sēn ham nevong lo.

Paulus Semu Gagek Hus

¹² Arig lo, he nanēr vu ham nabē ham jak Mehōbōp yi alam sēn detu ggev medenevong huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gweko sir jak, geham ahēmin geving sir in denevong huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanēr vu ham nabē ham gwevong nabē sēnē: Ham bo horek vu alam sehēb, geham gadu alam sēn deneggōneng lo. Geham doḵ vu alam sēn su denevong ving niwēek rē lo, log ham nahubin alam pin beham nanēr gagek ahē yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo doḵ nah ngaa nipaya nyēvewen vu mehōti sēn vong vu ham lo, gak ham nimin wēek megwevong ngaa nivesa mu vu ham gevu mehōnon pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ geham najom jak pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahēmin nivesa vu Anutu in ngaa pin sēn netōk vu ham lo, in Anutu vongin bē ham gweko yi jak nabē saga. ¹⁹ Ham su napuv Anon Vabuung yi nengwah, ²⁰ geham su nanēr pelēsēn jak gagek sēn Anutu vo vu yi alam medenenēr rangah lo. ²¹ Gak ham seggi ngaa pin beham najom ngaa nivesa ahon, ²² log ngaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sēn nevong behil nado revuh lo gevong beham natu mehōnon nimin rōp anon. Log gēgin ham kenumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gēp vu ham doḵ buk sēn hil Mehōbōp Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sēn ggooin ham rak lo su rēk gevu ham na rē, gak yō rēk medo medok vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jak in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sēn ham nevong lo. ²⁷ Sa Mehōbōp yi mehō sa, om sa nanēr vu ham nabē ham natevin kapiya sēnē barimin lo pin degengo. ²⁸ Hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi semusēn gēp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu kapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong hir semusemu vu ham bedevong beham ayomin gëp revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëäk

³ Arig lo, huk sënë neggëp vu he rak buk pin bë he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi rot beniwëäk rak, lom ham nesepa loḵ bahëmin neving ham rot beya meniweäk rak. ⁴ Yik nebë sënë, om sën he nehako ham rak vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham tok vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëḵ ham nare niwëäk bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Neseggi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bë Anutu nevang ngaa pin niröp, in maggin sënë nevang beham yoh vu bë rëḵ na medo Anutu yi nyëg. ⁶ Lob Anutu nevang huk niröp mu, om nahub rë loḵ mëm rëḵ bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëḵ geḵo ham vër in ngaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, geham rëḵ medo nivesa geving he doḵ buk sën Mehöböp Yesu duk nom vu yageḵ geving yi angër niwëäk lo lo. ⁸ Yesu rëḵ duk nom los nengwah daggen böpata in gevong nyëvewen vu alam sën su deneggurek Anutu babu rë, gedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu doḵ Nyëg Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bë demedo geving Mehöböp rë, gesu rëḵ malaj jak yi nabë yi Mehö niwëäk los bengö ¹⁰ doḵ buk sën duk nom lo rë. Gaḵ Anutu-yi-alam, og rëḵ degeḵo yi jak rot kesuu, galam pin sën ayoj neya timu vu yi lo og rëḵ degelë yi medenapisek in. Lob yik ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot rak gageḵ sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Rak Ya Vu Anutu Bë Gadu Alam Tesalonika Niwëäk

¹¹ Yik nebë sënë, om he medo najom rak ya vu Anutu yoh vu buk bë: Ggoin ham rak tu yi alam, om doḵ vu ham beham sepa doḵ yi niröp. Ham nevang ving yi om bo niwëäk vu ham in huk sën ham nevang los ngaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jak nivesa. ¹² Nebë sënë in bë ham huk pin geḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jak na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong hir semusemu vu ham, bedegeḵo ham arëmin jak geving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëḵ Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëḵ nom gökin nah, lob hil rëḵ angupin hil na vu yi, om he bë nanër vu ham nabë ham su kwetul doḵ in gageḵ sënë. ² In mehö la rëḵ denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk tok yam ggovek ya gedenanër nabë ngaahur ti nër vu sir mederak ni. Ma denanër nabë he kevu kapiya nebë saga ya vu sir. Rëḵ ma geham su kwam kwamin in hir gageḵ sënë genewamin jak pevis. ³ In mehöti rëḵ tetuhin ham, gaḵ buk sënë og su yoh vu bë rëḵ nam meris rë. Gaḵ mëm nabë alam ngahiseḵe degeḵo sir jak los degeruu demij vu Anutu namugin, gemehöti sën rëḵ natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natok nam rangah geving rë, loḵ mëm. Yik Mehö Nipaya sën rëḵ mala nama doḵ Nyëg Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëḵ ngis begö vu ngaa pin sën mehönön denenër bë anutu lo los ngaa pin sën deneko rak lo, gegeḵo yi jak jak nabë kesuu. Om rëḵ getung yi sëa doḵ

na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yik yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in gagek sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham rak ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bë natök nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo nevong huk gwëbeng menedo, rëk mu nahën neggëp vunsën beyö rëk gëp nabë saga bena berup dok yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëk mu getahin bër ⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëk natök nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëk ngis yi jak avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëk natök nam rangah los nikapiik böpata, lob nikapiik sënë rëk kevoh Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na verök yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natök nam rangah, og rëk nam los Satan yi niwëek begevong ngaa böp böp los niwëek, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëk gevong ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gagek anon medegevong geving, og yoh vu bë geko sir nom vu Anutu, rëk mu ma om rëk malaj nama. ¹¹ Su deko Anutu yi gagek anon rë, om Anutu rëk dëin sir lob gagek kuungsën los niwëek nam in tetuhin sir medegevong geving gagek sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevong ving gagek anon agi rë geyö denevong ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degeko nipaya nyëvewen dok nah bemalaj nama.

Anutu Ggoin Ham Rak Bë Rëk Geko Ham Nom

¹³ Rëk mu arig lo, huk neggëp vu he bë he najom jak los ahëmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahë neving ham beggoin ham rak vu nyëdahis vorot in bë Anon Vabuung gevong beham ayomin niröp jak. Lob ham gwevong geving gagek anon, lok mëm geko ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bë ham gweko hil Mehöböp Yesu Kerisi nikapiik los arë böp nök vu ham geving, om vong behe haço Bengö Nivesa yök vu ham in bë tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebë sënë, om arig lo, ham ngo bare nimin wëek, beham sepa dok Anutu yi gagek pin sën he nër vu ham ggëp avimin los kevu lok kapiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehöböp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sën ahëj neving hil lo devong behil ayod sepëp rak berëk gëp nabë sënë degwata. Vong semusemu vu hil nyëmasën in bë hil ajak ni nabë rëk geko hil nah vu yi yönon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neketag in ham bë luho degevong beham ayomin sepëp jak gedegevong nij wëek vu ham in ham nanër ngaa los gwevong ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jak Vu Anutu Nabë Dok Vu He

¹ Log arig lo, he hömin gagek ti nahën neggëp nebë: Ham najom jak vu Anutu nabë dok vu he in Mehöböp yi gagek serög mena menoh vu nyëg pin, balam pin degeko jak pevis barë böp jak nabë sën ham aga. ² Log ham najom jak vu Anutu nabë bo he vër in alam sën nij paya los su nij röp rë lo nemaj, in ham rak ni bë alam ngahisekë su ayoj neya timu vu Anutu rë. ³ Rëk mu Mehöböp og su mehö kwa luu rë, gak rëk gevong niwëek vu ham jak buk los gëgin ham in Satan. ⁴ Log Mehöböp tatekin he kwamin behe rak ham nimin bë ham medo nevong ngaa pin sën he nër vu ham lo gwëbeng menedo, geham rëk medo gwevong nabë saga rot geving. ⁵ Om Mehöböp bër ham kwamin in ham kwamin bo nabë Anutu ahë neving ham, lob gevong beham bare mekwerë maggin los ayomin niwëek nabë sën Kerisi nevong lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehöböp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banër niwëek bë: Ham gwetah ham in arimin vahi sën nij tebö gesu denevong huk rë lo, in saga su denesepa lok gagek sën he nër vu ham lo rë. ⁷ Gak ham sepa dok he vahamin, in ham ngo rak ni bë wirek sën he nado ving ham lo, og he su nahëp sehëb rë. ⁸ Lob he su haço ham nos lu ngaa meris rë. Gak he nebagö, gehe nehevong huk niwëek rot menavimengin

buk gerangah, in bë he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bë gaço ham nos lu ngaa, rëk ma gehe nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa dok he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rëk mu he hango gagek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu denevong huk ti rë, gak yö medo denerak nij in mehö ngwë hir ngaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevong huk nivesa bedemedo gedegeko monë jak, bemëm debago yö hir nos jak medega niröp.

¹³ Log arig lo, ham su nimin tebö in huk nivesa, gak ham medo gwevong noh vu buk. ¹⁴ Rëk mu nabë mehöti su sepa dok gagek pin sën he kevu loq kapiya agi rë, og ham ngo jak mehö saga ni nivesa, beham ngo medo ading in yi. Lob mëm rëk ni namum in yi ngaa sën nevong lo begërin yi. ¹⁵ Rëk mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gak ham kwamin bo nabë ham arimin rëk nevong paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Gagek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo gevong beham ayomin gëp revuh in ngaa pin sën tök vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, sengo kwag nevo ham bemëm sa kevu gagek dus ti sënë rak sengo nemağ yoh vu sën sa nehevong loq sa kapiya pin lo, in bë ham jak ni nabë sengo kevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Anutu sën ƙo hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sën hil navo kwad in lo, yö denër bē sa gevong huk sagi. ² Lob sa ƙevu ƙapiya sēnē yök vu hong Timoti sën sa nehalē hong bē sa nalug anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Kerisi Yesu degevang semusemu vu hong los kwaj gevongin hong, gedegevang bayom gēp revuh.

Hil Dahun Gagek Kuungsën Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jak, lob senër vu hong, rēk sa bē nanër gökin nah vu hong nabē: Gemedo Epesus in genanërin alam vahi saga nabē su desarömin gagek kuungsën doƙ na medetahu alam doƙ. ⁴ Log genanër vu sir nabē degevu ƙeriing los gagek sën denetatekin degwaj lo na, in gagek nebē sagi nevong mekwaj kwaj. Gaƙ su nelok vu sir bayoj neya timu vu Anutu rē. ⁵ Sa hevong horek sēnē yök vu hong raƙ degwa timu sēnē: Sa hevongin bē desepa doƙ bayoj niröp jak gekwaj verök jak bayoj na timu vu Yesu, lob mēm demedo los ahēj geving sir. ⁶ Yönon, in alam vahi devuu aggata niröp sēnē ya, geya deneketul lok in gagek meris medenesap sir in jeggin jeggin. ⁷ Alam sēnē denekuung bē detu alam horek degwa. Rēk su deneraƙ yö hir gagek sën denevongwēng raƙ lo degwa ni rē, log sir duƙin gagek sēnē degwa ving.

⁸ Nabē hil galē Anutu yi horek niröp nabē neggēp in bē tato aggata niröp vu hil, og hil rēk ajaƙ ni nabē ngaa nivesa. ⁹ Yönon, hil arak ni bē horek og su yam in bē nanërin alam sën nijröp raƙ lo rē, gaƙ yam in bē nanërin alam sën denekeyēh horek lo, los alam sën denevong ngaa jeggin jeggin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sën denevasap Anutu yi ngaa vabuung lo, gesir sën denesepa lok ngaa dob yi mu lo; geyam in bē nanërin alam sën denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sën denesis mehönon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanërin maluh los avēh sën denevong baggēb lo los denevong paya vu maluh ngwē lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneggodeƙ alam in bē degeƙo monē jak sir lo, los alam gagek tetuhin sën, galam sën denelah gagek vun lo. Yönon, horek yam in bē nanërin ngaa nebē sēnē los ngaa nipaya vahi pin sën nevong paya vu gagek anon lo. ¹¹ Gagek anon sēnē neggēp lok Bengö Nivesa sën Anutu vo vu sa in bē sa nanër rangah lo, log Bengö Nivesa sagi netatekin Anutu arē böp los niwēek vu hil bē semusën ala yi.

Paulus Ahē Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehöböp Kerisi Yesu vo niwēek vu sa, gekwa nevo sa bē seyoh vu bē sa gevong yi huk, lob vong huk sēnē lok ya sa nemaƙ, lom sa ahēj nivesa vu yi. ¹³ Yönon, wirek og senër pelē raƙ yi, log sa nehevong begö vu yi alam rot gesa nehaƙo sa raƙ vu yi pangsen. Sa nehevong nebē saga in sa su raƙ degwa ni rē, gesa su hevong ving yi rē, rēk ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehöböp vong semusemu ngahiseƙē rot vu sa, bemēm sayog neya timu vu Yesu Kerisi, besahēj ving yi pangsen. ¹⁵ Gagek sēnēk yönon rot, beyoh vu bē alam pin degengo medegevang geving nabē Kerisi Yesu luk yam dob in bē geƙo hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehö nig paya verök yi rot kesuu alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rēk mu Kerisi Yesu kwa vongin sa mugin betato rangah raƙ sa bē nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sën rēk ayoj na timu vu yi lo degelē jak sa bedejak ni nabē rēk kwa gevongin sir nabē saga geving, bedemedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Om hil gaƙo mehō-los-bengö sën nedo degwata los degwata lo arē jak. Arē böpata los niwēek gēp rangah beyö gēp degwata los degwata, in mehö sēnē og su nediik rē, gehil su ayoh vu bē galē yi rē, log yik yi perurek timu saga sën Anutu soƙek.

Timoti Bare Niwëek Begedu Alam Sën Denesis Begö Vu Anutu Lo

¹⁸ Nalug Timoti-e! Sebo horek sënë vu hong nabë: Kwam bo gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën denër rak hong wirek lo. Gebasu gagek sagi dok na ayom, loḵ mëm pasang gwevong begö megebare niwëek nabë mehö-begö-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevong geving niwëek megebare, gegemedo los ayom niröp. In alam vahi su denesepa loḵ ngaa nivesa in bë ayoj niröp jak rë, om sën deneyoh paya medevasap sir nebë sën yag ya mesis yi rak saap. ²⁰ Yik Humenaius luho Aleksander devong nebë sënë, lob sa hevong luho loḵ yah Satan nema in bë luho degeḵo vanë medejak ni, in luho su denanër pelësën jak Anutu arë nah gökin.

2

Hil Najom Jak Nabë Sënë

¹ Sa bë nanër niwëek vu hong nabë ham gwevong ngaa sënë natu muginsën: Ham najom jak in alam pin. Ham kwetaḵ vu Anutu nabë dok vu sir bebo niwëek vu sir medebare, log ham najom jak los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengöj galam pin sën denetu ala medenegin hil lo. Gaḵ genajom jak in sir noh vu buk in mëm hil sepa dok Anutu megaḵo arë jak niröp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraksën nabë sënë og mëm yoh vu, bAnutu sën ḵo hil yom lo rëḵ kwa vesa in. ⁴ Neḵo hil yom vu yi, genevong in bë geḵo alam pin nom geving, bemëm dejak gagek anon degwa ni. ⁵ In hil arak ni bë Anutu yö timu nedo, log Mehö mamer-yi timu nare loḵ Anutu los mehönon vuheng atov. Yik yi Kerisi Yesu, geyi mehönon. ⁶ Lob töḵ yam rangah loḵ yi buk niröp sën Anutu yö ggooin rak menër lo, bediik loḵ yah alam pin bej in bago sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa rak bë sa natu sinarë begevong yi huk menanër yi gagek sënë rangah. Sagi og sa su nehekuung rak rë, gaḵ sa nanër yönon. Geggooin sa rak, menevong sa ya vu alam-yu-ngwë in bë sa tateḵin gagek vu sir bayoj na timu vu yi medejak gagek anon ni. ⁸ Nebë sënë, om sa hevongin bë alam denajom jak noh vu nyëḵ pin. Rëḵ mu degevuugagek petupeksën los ahë sengënsën na gedepesu nemaj in ngaa nipaya loḵ mëm debarah nemaj jak medenajom jak na vu Anutu.

Gagek Rak Avëh

⁹ Log sa hevongin ving bë: Avëh dedahun sir bedejöp röpröp lu ngaa nivesa sën yik yoh vu bë avëh dejöp lo. Gaḵ su degeḵo sir jak medebii yuj los debunëḵ vu navij jak kumkum goor lu vunëksën malangeri aggagga, los röpröp sën yi monë böpata lo. ¹⁰ Gaḵ degevong huk nivesa aggagga noh vu sën Anutu yi hur avëh lo degevong lo, og mëm sënë natu hir vunëksën anon rot. ¹¹ Avëh dedahun sir bayej nama gedegengo gagek medejak ni nivesa. ¹² Sa hevongin bë avëh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rë, gaḵ sir avëh og avij gemir gemedo denapöö jak gagek mu. ¹³ In degwa nebë Anutu semu Adam mugin loḵ mëm semu Eva tamusën. ¹⁴ Lob Adam su bë nenga vu gagek kuungsën rë, gaḵ avëh mu yö keyëh mebë nenga vu gagek. ¹⁵ Rëḵ mu avëh hir huk bë degeḵo naluj, om yik degevong nabë saga, gayoj na timu vu Yesu geving bahëj nivesa vu mehönon medesepa dok aggata niröp los degeḵin sir nivesa, og Anutu rëḵ geḵo sir nah vu yi.

3

Gagek Rak Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Gagek sënë og yönon: Bë mehöti gevongin nabë natu ggev begeḵin Kerisi-yi-alam, og sënëḵ gevong in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev geḵin yi nivesa in ngaa nipaya su gëp vu yi. Yik geḵo avëh timu natu venë. Su gevong ngaa jeggin jeggin, gaḵ yik sepa dok kwa nivesa mu megevong huk niröp pin, gegeḵin alam vatëveḵ nivesa, getateḵin Anutu yi gagek nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangsën mekeyevin, log su ahë sengën jak pevis, gaḵ nahubin alam gesu gevong begö jeggin jeggin, gesu gëp natumin

monë pangsën. ⁴Geyö gegin venë lo nalu lo nivesa begevong benalu lo nengaj yes vu aye medegurek babu. ⁵In mehö sën su negin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëk natu Anutu-yi-alam lo hir ggev megegin sir nivesa rë. ⁶Log ham su gwevong bemehö mewis ti sën nahën neggerin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëk geko yi jak jak lob rëk bës benatök vu nyëvewen nabë Satan. ⁷Om nabë hil getung mehöti natu ggev, og alam dahis la denanër geving rë nabë yi mehö nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gak nabë hil su gango rë, og mak rëk gagek nipaya natök rangah jak yi, lob dok Satan yi gegweeng.

Gagek Rak Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸Log gwetung alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevong kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu ngaa rë lo. ⁹Gak mëm sir sën ayoj yö neggëp niröp gedenerak gagek-anon-vongvingsën-yi ni venuh lo og mëm. ¹⁰Ham seggi sir namugin rë, loğ nabë gagek ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹Log ham gwetung avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër gagek nipaya yah nenga rak mehö ngwë rë lo, gesu denevong ngaa jeggjin jeggjin rë lo, gak denenër gagek niröp bedenevong yoh vu lo.

¹²Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degek avëh ti ti natu venëj, lob degegin venëj los naluj nivesa. ¹³Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevong huk nivesa lo, og rëk bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëk degevong Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëëk.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴Yönon, gwëbeng sa nekevu kapiya sënë yök vu hong, rëk mu sa bë nök vu hong pevis. ¹⁵Rëk mu nabë sa su nök pevis rë, og gwelë gagek sënë megejak ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböp Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëk degevong nabë sënë in denegin gagek anon medenegadu. ¹⁶Yönon, gagek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og gagek böpata rot bedegwa neggëp. Gagek sënë nebë:

Tu mehönon rak betök yam rangah,

log Anon Vabuung tatekin yi degwa bë yi mehö yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehönon ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ko yi rak yah vavunë beko arë rak.

4

Gagek Rak Alam Tetuhinsën

¹Anon Vabuung nër rangah bë dus jak Buk-tamusën og alam vahi rëk degevu gagek sën hil nehevong ving lo na, getum rëk degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa dok Satan yi angër nipaya lo hir gagek. ²Ngaa sënë rëk nam vu alam kwaj luu sën denenër gagek kuungsën lo. Alam sënë rëk ayoj bev rasap nabë aën nikerus, besu deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los niröp medejak ni rë. ³Log alam saga rëk denanërin nabë maluh los avëh su degek sir, gak demedo bu, log rëk denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aga. Rëk mu su yoh vu rë, gak Anutu yö tung ngaa pin sënë in bë hil mehönon sën hil ayod neya timu vu yi menarak yi gagek anon ni lo, hil aga gahëd nivesa vu Anutu. ⁴In ngaa pin sën Anutu tung lo og nivesa, om hil su ajuuk, gak hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aga. ⁵Eë, yönon, Anutu yi gagek los hil jomraksën saga nevong benivesa nerak.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶Log nabë genanër gagek pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëk tato nabë getu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti gegenesepa loğ gagek niröp megenerak gagek sën hil nehevong ving lo degwa ni. ⁷Rëk mu nim dëlin keriiing nipaya los avëh

atov hir gagek turinsën meris meris, gak mëm getahu hong dok Anutu yi aggata nivesa. ⁸Yönon, hil netahu hil loḵ ngaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëḵ mu yik nelok vu hil paya teka mu. Gak mu nabë hil tahu hil dok Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëḵ dok vu hil pangsen rot. Sagi og yoh vu bë dok vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëḵ medo malad-tumsën vu tamusën geving.

⁹Gagek sënëḵ yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevong geving. ¹⁰Om sën hil nehevong huk böp los nid kerus kerus. Hil ahurek Anutu sën mala-tumsën degwa lo babu in nevongin bë geḵo alam pin nom vu yi, lob ḵo hil sën hil ayod neya timu vu yi lo yom yönon. ¹¹Om genanër gagek sënë vu sir megetahu sir dok in desepa dok. ¹²Nabë alam degelë hong nabë genahën magëm, bekwaj bo nabë hong mehö meris, og su gwevu huk rë. Gak gemedo megetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jak ngaa pin sën genanër los gwevong lo. Getato vu sir nabë ahëm neving sir yönon gayom neya timu vu Yesu, gegenesepa loḵ ngaa niröp mu. ¹³Su nim tebö, gak nim wëek megenatevin Anutu yi gagek vu alam, begenanër Bengö Nivesa rangah megetateḵin vu sir rot bena berup dok buk sën senök berup vu hong lo. ¹⁴Su nim yes yes in Anutu yi semusën sën vo vu hong lo, in alam ggev debë nemaj rak hong wirek. Log alam-denenër-gagek-rangahsën denër bë semusën sënë rëḵ natök vu hong. ¹⁵Om gwegin huk sagi nivesa noh vu buk begemedo dok rot, lob mëm alam pin rëḵ degelë nabë hong huk neya nivesa. ¹⁶Gwegin hong los huk sën genevong agi bekwam bo gagek sën getahu sir dok lo nivesa. Gwevong huk sënë niwëek rot, og mëm rëḵ gweḵo hong nom vu Anutu, begweḵo alam sën degengo hong gagek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Niröp

¹Su gebo gagek jak alam böp, gak gwelë sir nabë amam lo benahub gebo horek vu sir. Log gwelë alam magëm nabë arim lo sir. ²Log avëh böp og gwelë sir nabë atam lo, log gwelë avëh avö nabë avëhnöm lo gengaa nipaya nöḵ gëp.

Gagek Rak Avëh Alov

³Log gwegin avëh alov lo sën reggaj diik gehej alam ma lo nivesa. ⁴Gak avëh alov sën nalu lo ma bu lo denedo lo, og mëm dejak ni nivesa nabë hir huk neggëp bë dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sën denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebë sënë. ⁵In avëh alov sën yö perurek timu nedo lo, og rëḵ ayo na timu vu Anutu rot, lob rëḵ bengev jak meketag na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶Rëḵ mu avëh alov sën yö kwa nevo ngaa sën nesemu navi mu lo, og nahën nedo vesa rëḵ mu tu ngaa diiksën. ⁷Om genanër ngaa sënë tato vu avëh geving, in desepa dok medemedo niröp gegagek la su gëp vu sir. ⁸Rëḵ mu nabë mehöti su gegin yö yi alam nivesa rë, og mehö sënë su ayo neya timu vu Yesu rë. Yönon, nabë mehöti su gegin sir sën losho beggang ayo timu lo nivesa rë, og yi mehö nipaya verök yi rot kesuu alam dahis.

⁹Lob nabë kwevu avëh alov arëj nabë Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabë sënë arëj: Avëh sën rak maluh timu rëḵ diik genedo alov, lob yi ta mehödahis löö ya ggovek lo. ¹⁰Gavëh sën alam denenër bengö bë nevong ngaa pin nivesa lo, og kwevu avëh nabë sënë lo arëj. Gavëh sën negin nalu lo nivesa, genevet alam vatëveḵ, geneḵo Kerisi-yi-alam vahi rak genelok vu alam sën denetök vu maggin lo, genevong huk nivesa vesa aggagga lo. Kë, avëh nabë sënë og mëm kwevu arëj. ¹¹Gak su kwevu avëh sën nahën navij mewis gereggaj nediik lo arëj, in rëḵ ayoj gurek in maluh, bahëj geving nabë dejak maluh ngwë gökin, lob su kwaj bo Kerisi timu rë. ¹²Lob alam rëḵ denanër sir nabë nij paya, in dekeyëh gagek sën denër bë degevong huk vu Kerisi timu lo. ¹³Rëḵ su rëḵ degevong nabë sënë mu rë. Gak rëḵ nij tebö jak pevis medegëp sehëb, gedegetup dok alam hir beggang medenengo mehö ngwë hir gagek medejak nij in mena detanë

medenanër gagek aggagga sën hil su ayoh vu bë nanër rë lo. ¹⁴ Nebë sënë om sa bë avëh alov sën nahën navij mewis lo, og dejak reggaj nah in degeko naluj meyö degegin dok hir beggang. Yik degevonḡ nabë sënë in Mehö sën nesis begö vu hil lo su natök vu gagek nipaya ti menanër jak hil. ¹⁵ In geraḡ ni bë avëh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebë sënë gedenesepa loḡ Satan. ¹⁶ Nabë Anutu yi hur avëh ti yi alam la reggaj denadiik gedemedo alov, og avëh saga yö gegin sir. Yö gevong nabë sënë in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi medegegin sir. Nabë sënë in Kerisi-yi-alam mëm yik degegin avëh alov sën hir alam main sir lo mu.

Gagek Raḡ Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sën denevonḡ huk nivesa rot lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo gweko arëj jak geham dok vu sir nivesa rot. Sënëḡ sa nanër alam ggev sën denevonḡ huk niwëek medenenër Anutu yi gagek rangah medenetateḡin nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabë saga in gagek neggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya nebë, “Su getaya burmakau sën denevonḡ huk bedenevakë wit* lo avij,” gaḡ gëp in yik dega teka! In gagek ngwë neggëp ving bë, “Mehö sën nevonḡ huk lo, og yoh vu bë geḡo nyëvewen jak.”

¹⁹ Log nabë mehö ti nanër ggev ti nabë nevonḡ paya, og su gwebë nengam vu aye, gaḡ mëm nabë mehö luu ma mehö löö denanër og mëm. ²⁰ Gaḡ mëm nabë ggev ti gevong ngaa nipaya ti, og gebarah yi verök jak alam ggev pin malaj, in sir vahi degelë lob degöneng in sir. ²¹ Sa nanër vu hong niwëek jak Anutu geKerisi Yesu losho angër sën Anutu ggooin sir raḡ lo malaj nabë: Gesepa dok gagek sën sa ḡevu agi niröp, besu kwam bo mehöti dok ayom namugin nabë vonḡ paya, ma su vonḡ paya rë, gaḡ gwengo gagek nivesa megeseggi loḡ mëm. Log su genanër gagek ahë seḡe vu alam vahi gegenanër gagek ahë yes vu hong alam.

²² Log su gweko mehö ti megwevonḡ natu ggev pevis rë, in yi ngaa nipaya rëḡ nom peḡa jak hong geving, om ngo gwegin hong nivesa in gemedo nivesa gengaa nipaya su gëp vu hong.

²³ Log su genanum bël kul meris mu rë, gaḡ genanum wain teka geving, in gevong bahëm medo nivesa, geniraksën sën netök vu hong buk ngahi lo nivesa jak teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir ngaa nipaya neggëp rangah behil pin arax ni bë rëḡ denatök vu nyëvewen dok nah, rëḡ mu alam vahi, og hir ngaa nipaya yö neggëp vunsën, benahub rë loḡ mëm netök yam rangah. ²⁵ Yik ngaa nivesa vahi neggëp rangah nebë saga ving, gaḡ nabë neggëp vunsën og yö rëḡ netök yam rangah tamusën in su yoh vu bë gëp vunsën degwata rë.

6

Gagek Raḡ Hur Sën Detu Ngaa Meris

¹ Alam pin sën mehö la denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, nabë Kerisi-yi-alam sir og degurek alaj lo babuj in gagek nipaya su jikin Anutu arë los yi gagek sën hil nanër lo.

² Log hur sën alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabë arij om degevonḡ huk paya paya gesu degöneng in sir rë. Gaḡ ahëj geving alaj sënë rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevonḡ huk nivesa rot vu sir. Om getateḡin vu alam nabë degevonḡ ngaa nabë sënë, log genanër bedegevonḡ.

Hil Su Ahëd Geving Monë Pangsën

³ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi gagek netateḡin Anutu yi ngaa rangah menero vu hil niröp. Om nabë mehöti gebë gagek sënë geto getahu mehönon dok gagek agga ngwë, ⁴ og hil ajaḡ ni nabë mehö sënë neḡo yi raḡ meris mu. Su kwa teka neggëp rë, gaḡ kwa nipaya neggëp vu yi. In ahë neving bë luho mehö ngwë degök sir in gagek la bedekesuu sir. Log ahë neving bë demehoo sir in gagek degwa. Ngaa nebë sënë og nevonḡ balam

ayoj nesis yi, gedenevong begö, gedenenër pelësën rak sir, gekwaj nevo ngaa nipaya rak alam vahi. ⁵ Log denenër sir in gagek bahëj sengën yoh vu buk in kwaj nipaya, gaḵ gagek anon su neggëp vu sir rë, in denekuung bë hil nesepa loḵ Anutu in hil agorek kupeḵ lu ngaa.

⁶ Yönon, nabë mehöti sepa doḵ Anutu niröp begelë ngaa sën neggëp vu yi lo nabë yik yoh vu yi, og nelë saga bë neḵo ngaa ngahiseḵë rot. ⁷ In hil atad ḵo hil los nemad meris vu dob, log buk sën hil gevuu dob lo, og hil rëḵ anah nemad meris nabë saga. ⁸ Om nabë hil nos los tob neggëp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa. ⁹ Rëḵ alam sën kwaj nevo bë degeḵo kupeḵ ngahiseḵë rot lo, og seggisën rëḵ natök vu sir, lob rëḵ debës nabë sën mehönon denëḵo reggu luḵ söv. Ayoj nekehe sir in kupeḵ lu ngaa, lob denesepa loḵ ngaa kwamasën los ngaa nipaya agga ngahiseḵë, om rëḵ kebu jaḵ sir bedenadiik bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggëp vu sën alam ahëj neving monë lo. Yönon, alam vahi ahëj neving monë pangsën rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsën ya, log denevasap sir rak sënë medenetök vu maggin böpata rot.

Genapiik Vu Sën Gemedo Malam-Tumsën Degwata Lo Niwëëk

¹¹ Rëḵ mu hong sën Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabë sënë gegebeya in. Gaḵ yik nim wëëk megesepa doḵ ngaa niröp los Anutu yi aggata soḵek. Ayom na timu vu yi, log ahëm geving alam pangsën. Genajom hong ahon megebare niwëëk gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om ḵetahu doḵ alam sën deneserög in bë degeḵo kupeḵ-yageḵ-yi lo bepasang geserög niwëëk in gemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooin hong rak wirek loḵ buk sën genër rangah rak alam ngahiseḵë malaj bë rëḵ gesepa doḵ gagek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jaḵ Anutu sën nevo saheng vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gagek anon rangah rak Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë: ¹⁴ Gwegin gagek pin sënë nivesa. Su genanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gagek nipaya jaḵ. Gaḵ ngo gwegin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk rak ggovek ya bë rëḵ tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehö-los-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nediik rë. Yö nedo loḵ rangah soḵek, om hil su ayoh vu bë ana dus jaḵ yi rë. Mehöti su lë yi rë, gemehöti su yoh vu bë rëḵ gelë yi rë. Arë böpata rot geniwëëk rot berëḵ medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Gagek Rak Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahiseḵë Lo

¹⁷ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahiseḵë lo nabë su degeḵo sir jaḵ vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë doḵ vu sir, in rëḵ mala nama na pevis. Gaḵ mëm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahiseḵë vu hil in bë hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahiseḵë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededok vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëḵ dengupin ngaa ngahiseḵë in doḵ vu sir vu tamusën, lob deyoh vu bë rëḵ denatök vu mala-tumsën soḵek.

Gwegin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gwegin huk sën Anutu vo loḵ yöḵ nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gagek meris meris pin sën anon ma lo, los gagek jeggjin jeggjin sën su neya niröp vu Anutu yi gagek rë lo. Log gweruu demim vu gagek sën denenër medenekuung rak bë kwa böpata neggëp loḵ, rëḵ ma genesis begö vu Anutu yi gagek lo. ²¹ Alam vahi ahëj neving gagek nebë saga bedenëḵo rak, lob deneyoh paya in gagek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḵ bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarë in bë sa nanër rangah nabë Kerisi Yesu yoh vu bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti in sahëg neving hong nebë sën sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luho Ama Anutu degevang hir semusën nyëmasën vu hong bekwaj pesivin hong gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa keṅug lo detu Anutu yi hur wirek medeneḵo yi raḵ, lom sa nesepa loḵ vahaj menehevong nebë saga ving, lob sa neseggi loḵ ayog menehango, rëḵ maḵ sa nehevong niröp. Lob sa najom raḵ in hong los kwag vesa vu yi in hong raḵ buk pin. ⁴ Sa kwag nevo sën gesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bë sa galë hong gökin, loḵ mëm sëḵ kwag vesa jaḵ los dahis.

⁵ Lob sa kwag nevo bë ayom neya timu vu Anutu yönon, gaḵ su genetetuhin rë. In bum avëh Lois vong ving nyëmuḡinsën, lob atam Ainike sepa loḵ vaha bevong ving, log seraḵ nim bë hong nebë saga gwëbeng ving. ⁶ Om sa bë nanër vu hong nabë: Sa hebë nemaḡ raḵ hong wirek, loḵ mëm Anutu vo semusën vu hong in bë gwevong yi huk. Om gegwee doḵ semusën saga beniwëëḵ jaḵ. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bë hil agöneng in hil rë, gaḵ vong vu hil in bë hil nid wëëḵ bahëd geving mehönon, behil ngo gëgin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp begegöneng in sën genanër yi gageḵ rangah lo. Gesu nim namum in sën seyam nado loḵ karabus in yi mehö sa agi. Gaḵ mëm gwëḵo niwëëḵ vu Anutu bekwereḵ maggin jaḵ Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ḵo hil yah vu yi beggooin hil raḵ in bë hil sepa doḵ ngaa niröp mu. Su vong nebë sënë raḵ sën hil nehevong ngaa nivesa lo rë, gaḵ vong yoh vu yö kwa besemu hil nyëmasën, degwa raḵ Kerisi Yesu. In nër vorot loḵ buk sën yö nahën gesu tung yageḵ los dob rë lo bë rëḵ gevong nabë saga. ¹⁰ Rëḵ mëm gwëbeng Kerisi Yesu, mehö sën ḵo hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo, töḵ yam rangah ggoveḵ ya betateḵin gageḵ sënë lo degwa rangah vu hil. Log tateḵin yam rangah bë: Nabë hil gevong geving Bengö Nivesa, og hil rëḵ medo malad-tumsën degwata los degwata, gaḵ hil su rëḵ nadiiḵ bimalad nama na veröḵ yi rë.

¹¹ Lob tato sa bë sa natu yi sinarë benanër Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehönon doḵ, ¹² om sën gwëbeng setöḵ raḵ maggin. Rëḵ mu sa su nig nemum in rë, in sa naraḵ mehö sën sayog neya timu vu yi lo ni, gesa naraḵ ni bë yoh vu bë rëḵ gëgin ngaa sën tung loḵ yam sa nemaḡ lo nivesa rot, beberup doḵ buk sën hil bare mala lo. ¹³ Om gesepa doḵ gageḵ niröp sën senër tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahëm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehö hong. ¹⁴ Yönon, Anutu tung ngaa nivesa anon sënë loḵ ya nemam in bë gwegin, om gwegin nivesa jaḵ Anon Vabuung sën nedo loḵ hil ayod lo yi niwëëḵ.

¹⁵ Log geraḵ ni vorot bë alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luho Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga raḵ sa ggökin rë. ¹⁶ Rëḵ sa najom raḵ vu Anutu bë semu Onesiporus losho yi alam, in nevang besayog nivesa neraḵ yah beron ngahiseḵë. Su ni nemum in sën sa nado karabus agi rë, ¹⁷ gaḵ yam Rom lom sero sa niwëëḵ rot betöḵ vu sa. ¹⁸ Om Mehöböp kwa pesivin yi doḵ buk sën duḵ nom dob lo. Yönon, ngaa pin sën nevang ggëp Epesus wirek in doḵ vu sa lo, saga geraḵ ni venuh.

2

Genatu Yesu Kerisi Yi Hur-begö-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweko semusen sen Kerisi Yesu nevo vu hil nyemasen lo in dok vu hong begebare niweek. ² Log gagek pin sen senen rangah vu mehnon ngahiseke megenko lo, og genaner vu alam nijvesa vahi sen su rek dekeyeh ayem re lo, in mem na denaner na vu alam vahi geving. ³ Genatu Kerisi Yesu yi meh-begö-yi nivesa ti megekwerë maggin los kwam vesa nabë sa. ⁴ In meh-begö-yi og su yah nejom huk agga ngwë ving re, gak netahu yi lok begö mu, in bë mem ala sen ko are in bë natu yi meh-begö-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehö sen neserög in bë kesuu alam vahi lo re! Nabë su sepa dok horek sen denenër bë alam desepa dok medekesuu sir lo re, og su yoh vu bë rek kesuu megeko madub re.

⁶ Log mehö sen nevaroh nos lok huk anon benevong huk böp in lo, rek geko nos nyë namugin mega. ⁷ Kwam bo sa gagek senë nivesa re, lok mem Mehöböp rek tatekin pin degwa vu hong megejak ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sen yi degwa vu Davit* lo, nabë diik, rek kedi rak yah vu bedub yoh vu sen sa naner lok Bengö Nivesa lo. ⁹ Yik sa naner Bengö Nivesa senë rangah, om sen sa nekerë maggin rak agi. Yönon, deduu sa ahon rak seng nebë sen sa mehö nig paya ti, rek mu su deyoh vu bë denaduu Anutu yi gagek re. ¹⁰ Om sen sa nig week menekerë maggin pin sen netok vu sa lo, in bë sedok vu alam sen Anutu ggooin sir rak bë denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu geko sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los vunek vunek yagek yi degwata los degwata. ¹¹ Gagek senë og yönon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,
og yik nebë sen hil adiik ving yi.

Om nabë hil gevong nabë saga yönon,
og hil rek medo malad-tumsen geving yi geving.

¹² Log nabë hil kerë vanë bebare nidweek,
og hil rek natu alam los bengöd megegin ngaa pin geving yi.

Gak nabë hil naner nabë hil dugin yi,
og rek naner nabë yi dugin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehnon su nehevong yoh vu hil gagek re,
rek Kerisi og yö nesepa lok yi gagek menevong yoh vu.
Gak su yoh vu bë rek pekwë yi besepa dok aggata ngwë re.

Hur Sogek Arëj Neggëp Nivesa Rak Anutu Mala

¹⁴ Om gebër kwaj in gagek sagi, gegenaner niweek vu sir nabë su dengis begö jak gagek meris meris, in ngaa nebë saga og su nelok vu mehnon re. Gak nevong paya vu alam vahi sen vare denengo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp genatum in ngaa sen gevong bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevong huk nivesa begetatekin Anutu yi gagek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gak genajul in gagek meris meris sen su nesepa lok Anutu yi gagek re lo, los gagek kwamasen sen anon nema lo, in ngaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gagek nebë senë nevasap hil nebë sen pegges böp nevong behil vahad lu ngaa nediik lo. Lob Humenaius luho Piletus delok ya ngaa senë. ¹⁸ Luho devuu gagek anon ya gedenenër bë hil kedi rak yah ggovek ya, gak hil su rek kedi jak vu bedub gökin nah re. Lob dekepë alam vahi rak gagek tetuhinsen saga bedeggerin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rek mu mudeng sen Anutu varah luk ya lo nare niweek begagek neggëp rak bë, "Mehöböp yö rak yi alam nij." Log gagek ngwë neggëp ving bë, "Alam pin sen denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevu ngaa nipaya na gesu degevong!"

²⁰ Log lok meh-los-bengö yi beggang, og gabum su goor los seriva yö meris nedo re, gak vahi og desemu rak kele los ngagek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos lok rak buk. ²¹ Om nabë mehöti gevu ngaa nipaya sen sa naner agi na, og yi rek nabë gabum malangeri sen nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rek gevong huk nivesa vesa pin jak.

²² Log gebeya in ngaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gak gesepa dok ngaa niröp. Gwevong noh vu hong gagek sën genenër lo. Ahëm geving mehönon, geham los alam sën denejom rak ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Genajul in alam sën denevongwëng rak gagek meris meris los kwamasën lo, in gerak ni bë ngaa nebë saga nevong balam deneggök sir in gagek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su neggök alam in gagek rë, gak nemala yes vu alam pin. Netatekin gagek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehö la demehoo yi gagek, og netatekin gagek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu mak rëk gevong bedegerin ayoj medejak gagek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ko sir lok yi gegweeng in bë degevong noh vu kwa, rëk mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëk kwaj bo ngaa niröp mu gökin.

3

Ngaa Nipaya Ngahisekë Rëk Berup Jak Gëp Hus

¹ Sa bë gejak ni nabë dus jak in dob sënë govek na, og buk nipaya rëk berup menatök vu hil. ² Alam rëk kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu ngaa rot. Degeko sir jak nabë sir alam böp gedegelë alam vahi nabë sir ngaa meris medenanër gagek nipaya jak sir. Su rëk degebë nengaj vu amaj lu ataj hir gagek rë, log su rëk kwaj vesa in ngaa nivesa sën alam denevong vu sir lo rë. Gesu rëk degönengin Anutu rë. ³ Su rëk ahëj geving naluj los amaj gataj lu ngaa rë, gesu rëk ahëj nakul rë. Rëk denanër gagek kuungsën jak mehönon ngwë, log su rëk denajom sir ahon rë, gak rëk desepa dok yö kwaj medegeko sir jak jak los ahëj sengën. Berëk degelë ngaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëk debo hir alam dok na alam nij paya nemaj. Rëk degevong ngaa jeggjin jeggjin gesu degöneng in rë. Rëk degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëk malaj sepa Anutu rë, gak rëk malaj sepa ngaa pin sën nesemu los nereyiiv navij lo. ⁵ Rëk dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëk mu ma gerëk denanër nabë ngaa meris besu niwëek neggëp lok rë. Om ham su gwa jak alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëk denadëgek mededok na beggang in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa dok hir gagek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir ngaa nipaya na lo, gemalaj anon in ngaa aggagga medenevuu rak rak. ⁷ Denevong in bë dejak gagek degwa ni, rëk su deyoh vu bë denatök jak gagek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevong ayej vu gagek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devong ayej vu Moses yi gagek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa lok ngaa nipaya mu, gesu denevong ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëk mu hir ngaa sënë su rëk na meböpata jak rë, gak rëk alam pin dejak ni nabë ngaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir ngaa wirek lo.

Genajom Anutu Yi Gagek Ahon

¹⁰ Gak hongek genesepa sa wirek, om gerak gagek sën sa nanër vu mehönon lo ni vorot, gegerak ngaa pin sën sa nehevong lo ni ving. Gerak huk sën sa bë gevong banon jak lo ni, gegerak ni bë sayog neya timu vu Anutu yönon. Gerak ni bë sa su ahëg sengën nerak pevis rë, gak sahëg neving alam pin besa nekerë maggin los kwag vesa. ¹¹ Gerak ngaa nipaya sën alam dedeginengin rak sa lo, los vanë sën tök vu sa ggëp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yönon, gerak ngaa maggin pin sën sa nekerë lo ni bë netök vu sa, rëk mu Mehöböp nevo sa vër in ngaa pin saga. ¹² Yönon, gerak ni bë alam pin sën denesepa lok Kerisi Yesu bedenevongin bë degevong noh vu yi gagek lo, og rëk denatök vu vanë. ¹³ Rëk mu alam nij paya los alam gagek kuungsën saga rëk detetuhin alam vahi. Log yö rëk detetuhin sir geving, lob mëm rëk nij paya jak na verök yi rot.

¹⁴ Rëk mu hong, og gesepa dok gagek sën detahu hong lok begerak ni vorot bë gagek anon lo. Om kwam bo alam sën denetahu hong lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-ka-piya

vabuung, sën wirek ngo genahën hurmahen gegerak ni rot beberup gwëbeng agi. Kapiya sënë yoh vu bë bo kwa vu hong megejak sënë ni nabë: Bë ayom na timu vu Kerisi Yesu og mëm rëk geço hong nah vu Anutu begemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Gagek pin sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, og Anutu yō nër vu yi alam bedekevu yam rangah beyoh vu bë doḵ vu hil. Gagek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil ngaa nipaya rangah vu hil, log neggërin hil yah benetato aggata niröp vu hil, ¹⁷ in bë hil sën Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil gevong huk nivesa vesa pin niröp.

4

Getateḵin Anutu Yi Gagek Anon Niröp

¹ Kerisi Yesu rëk gengo alam-malaj-vesa los alam-diiḵsën hir gagek, om sa nanër niwëëk vu hong gëp Anutu mala, gegëp Kerisi Yesu sën rëk duḵ nom dob menatu ala lo mala nabë: ² Genanër yi gagek rangah! Nabë alam degebë nengaj vu, ma nij dëlin, og ggovek gehongek pasang genanër jak buk pin, in gwelu ayoj medegërin sir. Genanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gegwejiin sir nabë desepa doḵ aggata nivesa. Su nim tebö jak, gaḵ genajom hong ahon megetahu sir nivesa. ³ In nahub rë og maḵ su rëk degebë nengaj vu gagek anon rë. Gaḵ rëk ahëj geving gagek mewis mewis begetup deserög in nabë degebë nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevong bahëj nivesa. ⁴ Lob rëk degemir nengaj vu gagek anon, gedegërin sir nah vu ḵeriing los gagek kuungsën. ⁵ Rëk mu hong, og gwegin hong nivesa begesepa doḵ ngaa niröp mu. Gebare niwëëk megweḵo vanë. Gegemedo megenanër Bengö Nivesa rangah nabë sinarë lo, lob gesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebö in.

Paulus Vongin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yiḵ vong bë sa nig köḵ keseh nebë sën denekeseh wain tu seriveng vu Anutu lo. Yönon, sa buk ggovek ya bedus raḵ bë sa nadiik. ⁷ Sa nasis begö nivesa raḵ buk, lob ggovek ya. Gesa nig wëëk mesa neserög rot, om sëḵ sewah na. Sayog neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehö yohvu lo neggëp, om Mehöböḵ rëk bo vu sa doḵ buk sën hil bare mala lo in yiḵ rëk gengo mehönon hir gagek meseggi niröp. Su rëk gevong vu sengo timu rë, gaḵ rëk gevong vu alam pin sën kwaj nevo bedenevongin bë duḵ nom lo.

Gagek Hus

⁹ Nabë geyoh vu bë genam vu sa, og su genaköpek, gaḵ genam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving ngaa-dob-yi bevu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gaḵ yiḵ Lukas yō timu nahën nedo ving sa. Om gwëḵo Markus sepa bemelu nam, in mehö nivesa beyoh vu bë doḵ vu sa balu gevong huk doḵ ti. ¹² Gaḵ Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bë genam, og gwëḵo tob-ayöong-yi sën sa hebë meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los ḵapiya sën neggëp ving lo, megenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil neḵevu gagek raḵ lo, gaḵ gwëḵo nam geving. ¹⁴ Gaḵ Aleksander sën mehö nesemu dëg lu ngaa raḵ kopa lo, og mëm nevong paya vu sa rot, om Anutu rëk bo doḵ nah nyëvewen vu yi noh vu ngaa sën nevong lo. ¹⁵ Om ngo gwegin hong nivesa vu yi geving, in nesis begö raḵ he gagek benemehoo he rot.

¹⁶ Log sën sa nare gagek nyëdahis lo, og mehöti su nare ving sa meneloḵ vu sa rë. Gaḵ alam pin deveya in sa, rëk yiḵ ggovek gesa najom raḵ vu Anutu bë su bo doḵ nah vu sir. ¹⁷ Rëk mu Mehöböḵ nedo ving sa bevo niwëëk vu sa in bë mëm Bengö Nivesa berup niröp gëp saviḡ begëp rangah vu alam dahis medegengo, lob Anutu vo sa vër in reggu bemën saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböḵ rëk geço sa vër in ngaa nipaya pin sën nabë degevong vu sa lo, gegeḵo sa na yi nyëḡ nivesa vu yagek. Om hil gaḵo arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log genanër sayeg vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabë sa kwag nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebë meneggëp Miletus. ²¹ Nabë genam, og genam pevis dok buk nivesa sën ayööng yö nahën agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho hil arid lo pin denër bë kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo dok ayom, log Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarë sa, in bë sa gevong balam sën Anutu ggooin sir rak lo ayoj na timu vu yi medejak gagek anon sën netatekin aggata niröp vu hil in hil sepa dok lo ni. ² Tato sa in bë sa nanër medejak ni nabë deyoh vu bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata, noh vu sën Anutu nër yö wirek lo, gak su nekuung rak rë. ³ Log Anutu sën neko hil yah vu yi lo nër gagek sagi yam rangah niröp lo buk sën yö kwa vo beggooin rak lo. Lob vo huk sënë lo sa nemag bë sa nanër rangah vu mehõnon.

⁴ Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Titus in aluu hoho nehevong ving gagek sënë, om sën getu sa nalug yõnon rak saga. Hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën neko hil yom vu yi lo degevong semusemu nyëmasën nök vu hong los degevong bayom gëp revuh.

Gagek Rak Alam Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevu hong megenedo Krete in bë gesemu huk vahi sën nahën gesu niröp nerak rë lo, begwetung ggev jak alam la noh vu beggang-bu pin saga in degegin Kerisi-yi-alam. Noh vu sën senër tato vu hong wirek lo bë: ⁶ Nabë alam denelë mehõti bë su nevong ngaa nipaya rë, geyik venë timu. Genabë nalu lo denevong ving Kerisi ving, log gagek su neggëp vu sir bë ahëj neving ngaa nipaya jeggin jeggin genengaj dahis rë, og mëm gwetung alam nabë saga denatu ggev. ⁷ In mehõ sën netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in gegin yi alam los yi huk. Om sepa dok aggata niröp mu, in lob alam su denatök vu ngaa nipaya gegëp vu yi. Gesu geko yi jak jak, gesu ahë sengën jak pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggin jeggin, gesu gëp natumin monë lu ngaa nabë gekol ngahisekë. ⁸ Gak mëm gevong nivesa vu alam sën deneyam vu beggang-bu ngwë lo; gahë geving aggata nivesa pin besepa dok kwa nivesa mu, in bë medo niröp rot megevong noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom gagek anon sën denetahu yi lo lo ahon geving. Og mëm yi yö yoh vu bë tatekin vu mehõnon megadu sir jak gagek niröp pin, geyoh vu bë nanër gagek los kwa, benanër alam sën bë dedahun gagek anon na lo hir gagek tato nabë su niröp rë.

Alam Kuungsën Ngahisekë Denedo Krete

¹⁰ Yõnon, alam ngahisekë rot vu saga su denesepa lo gagek niröp rë, gak yö medo denenër gagek meris meris gedenevongin bë degekuungin alam. Lob alam sën derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevong nebë sagi pangsen rot. ¹¹ Om gwevong balam nabë sagi avij gemir, in denetahu mehõnon lo gagek sën su yoh vu rë lo gedeneko monë rak. Lob denekepë alam ngahi rak hir gagek sagi beneggërin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sën denër yi bë hir mehõ-nenër-gagek-rangahsën ti yi lo, nër sir wirek bë, “Alam Krete sagi, og sir alam gagek kuungsën ata, gesir nebë reggu bemën nipaya, log denevong ahëjta gedenegegëp sehëb.” ¹³ Gagek sagi og yõnon rot. Om genanër niwëëk vu sir in dejak hir ngaa nipaya ni borot bedegerin sir, lob mëm degevong geving gagek anon niwëëk. ¹⁴ Gak su degevong geving alam Yuda hir keruing meris aggagga los alam sën deneruu demij vu gagek anon lo hir horek aggagga. ¹⁵ Nabë mehõti ayo niröp bekwa bo ngaa ti nabë nivesa, og ngaa saga nivesa vu yi. Rëk mu alam ayoj ningõhek sën su denevong ving Anutu rë lo, og denelë ngaa pin nebë su nivesa rë, gak kwaj nipaya los ayoj ningõhek rak. ¹⁶ In avij nenër bë derak Anutu ni, rëk mu ngaa sën denevong lo netato bë deruu demij vu yi. Sir alam nij paya gedenekeyeh yi gagek, log su deyoh vu bë degevong ngaa nivesa ti rë.

2

Gagek Rak Alam Atov

¹ Gaḱ hong, og genanër Anutu yi gageḱ meḱetateḱin niröp vu sir meḱenanër nabë: ² Alam böp og su denanum medeḱeyevin. Gaḱ demedo revuh meḱwaj bo nḱaa niröp, gayoj na timu vu Kerisi niwëëḱ bahëḱ geving mehönon, log debare niwëëḱ in nḱaa maggin pin.

³ Log avëḱ böp deḱevong nabë saga geving. Desepa doḱ agḱata sën yoh vu lo, gesu denanër gageḱ nah nenga jaḱ mehö ngwë, gesu denanum bël niwëëḱ pangsen begëp denatumin. Gaḱ denatu tatovaha avëḱ medetahu agḱata niröp vu alam vahi. ⁴ Detateḱin vu avëḱ avö nabë deḱaḱ regḱaj log ahëḱ geving regḱaj los naluj lo, beḱwaj bo nḱaa niröp gedeḱegin sir nivesa in nḱaa nipaya. ⁵ Deḱegin hir huk nivesa log deḱegin regḱaj los naluj lo nivesa, gededoḱ vu alam vahi geving, log degureḱ regḱaj hir gageḱ babu. Deḱevong nḱaa pin sënë in alam su denanër pelë jaḱ Anutu yi gageḱ.

Gageḱ Raḱ Magëm Lo

⁶ Log ḱetato agḱata niröp vu magëm lo geving nabë saga, nabë deḱegin sir nivesa. ⁷ Lob nḱaa pin sën genevong lo, og gwevong in degelë medeḱaḱ ni nabë deḱevong nabë sënë og mëm nivesa. Log nabë ḱetahu alam doḱ gageḱ, og su gesarömin gageḱ nipaya geving. Gaḱ kwam bo gageḱ nivesa jaḱ buk pin beḱenanër. ⁸ In nabë ḱenanër gageḱ niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëḱ denatöḱ jaḱ nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Gageḱ Raḱ Hur Sën Denevong Huk Vu Alaj

⁹ Log ḱenanër vu hur sën alam denebago sir bedenetu hir nḱaa meris lo nabë degureḱ alaj babuj in nḱaa pin. Deḱevong huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gaḱ su denanër gageḱ nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodeḱ alaj hir nḱaa mahen teḱa, gaḱ desepa doḱ agḱata niröp mu noh vu buk pin. Loḱ mëm huk pin sën deḱevong lo ḱëp nivesa, in lob nabë hil nanër gageḱ jaḱ Anutu sën neḱo hil yah vu yi lo, og alam degelë nivesa.

Hil Gegin Hil Nivesa Bemedo Gegin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyëmasën beneggëp rangah rot bë alam pin deyoh vu bë denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sën netateḱin vu hil bë hil ḱevuu nḱaa pin sën nevong behil su nesepa loḱ Anutu niröp rë lo na; los hil ḱevuu nḱaa nevu nevu dob yi pin sën hil kwad neya vu lo na. Gehil ḱegin hil nivesa los tetuu agḱata niröp meseḱa doḱ Anutu yi nḱaa noh vu buk pin sën hil nahën nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabë rëḱ anon jaḱ. In Kerisi Yesu diik in bë ḱeḱo hil nom. Om hil medo ḱegin buk sën luho Anutu böp denatöḱ nom rangah los arëḱ böḱata ḱelos hir vunëḱ vunëḱ yaḱek-yi lo. ¹⁴ Yönon, Kerisi diik loḱ yah hil bed in bë bago hil nom los bo hil vër in nḱaa nipaya pin, ḱeḱevu hil ayod mesemu. Bemëm hil natu yö yi alam, gehil malad sepa nḱaa nivesa mu beḱevong. ¹⁵ Om ḱenanër gageḱ sagi vu mehönon noh vu buk. Gegwee vu sir nabë desepa doḱ gageḱ sënë, ḱegenanër hir nḱaa nipaya rangah vu sir. Gelok yah Anutu ben, om ḱenanër gageḱ vu sir, ḱemehöti su nanër nabë hong mehö meris meḱeyëḱ hong.

3

Hil Bare Nidwëëḱ Meḱevong Nḱaa Nivesa

¹ Gebër mehönon kwaj noh vu buk nabë degureḱ gavman los alam pin sën denevong huk gavman lo babuj, gedeḱetung malaj in huk nivesa pin bedeḱevong. ² Su denanër gageḱ nipaya jaḱ mehö ngwë, gesu deḱevong begö. Gaḱ demedo los mamer, gedeḱevong nḱaa los malaj yes jaḱ alam pin malaj. ³ In ḱeraḱ ni bë wireḱ og hil kwad ma ving. Lob hil neḱeyëḱ gageḱ. Lob Satan neḱuung in hil, behil nesepa loḱ nḱaa nevu nevu los nḱaa sën nesemu los nereyiiv hil navid lo mu. Hil nehevong nḱaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelë hil bë hil alam nid paya, gehil nehalë sir loḱ yah bë nij paya. ⁴ Rëḱ mu Anutu sën neḱo hil yom vu yi lo, vong Yesu yam in bë tateḱin rangah nabë nelë mehönon nivesa

bekwa pesivin sir. ⁵ Su neko hil yom degwa rak huk yohvu sën hil nehevong lo rë, in huk yohvu su neggëp vu hil rë. Gaḵ neḵo hil yom rak sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevong behil atu mewis rak. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid vesa rak yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neḵo hil yom vu Anutu lo tatekin aggata in Anutu gevong Anon Vabuung jak nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jak yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëḵ medo malad-tumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in gagek sënë bë anon jak. ⁸ Gagek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë genanër gagek sënë niwëëk, in alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og mëm rëḵ malaj sepa huk nivesa vesa medegevong. In ngaa nebë sënë og nivesa beneloḵ vu alam. ⁹ Rëḵ mu tepëḵ kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetatekin degwaj lo, gegagek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og gebeya in ngaa nabë saga. In ngaa sënë og su rëḵ doḵ vu hil rë, gaḵ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevongin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi gagek noh vu beron ti ma luu. Rëḵ nabë su gengo ayam rë, og ggovek, genim dël jak yi. ¹¹ In geraḵ ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah yi ngaa nipaya sagi.

Gagek Hus

¹² Sëḵ gevong Artemas ma Tukikus nöḵ berup vu hong, lob mëm rëḵ genam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwag nevo bë sëḵ medo saga bebuk-ayööng-yi govek na rë. ¹³ Gedoḵ vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejak vu in ngaa la gëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir doḵ huk nivesa geving in demedo nivesa, bededoḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo geving. Gaḵ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log genanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëj neving he lo geving, nabë he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöḵ gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado karabus rak sën sa nanër Kerisi Yesu yi gagek rangah. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sënë yök vu hong Pilemon sën alu ahëmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loḵ ti lo. ² Alu kevu kapiya sënë vu melu he avëhnömin Apiya, gevu Arkipus sën tu Anutu yi mehö-beḡö-yi ving hil lo. Log alu kevu vu Yesu-yi-alam sën yam denesupin sir loḵ hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḡ hir semusemu nyëmasën nöḵ vu ham beham ayomin gëp revuh.

Pilemon Ahë Naving Mehöböp

⁴ Sa kwag nevo hong mesa najom rak in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebë sahëḡ nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehango galam denenër bë ahëm neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahëm neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom rak bë hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ggëp ti. Lob sënë rëḵ gevonḡ beḡejaḵ ngaa nivesa vesa pin sën tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahëm neving Anutu-yi-alam meḡeneloḵ vu sir lob ayoj sepëp rak. Gesaga vo niwëëḵ vu sa ving besa kwag vesa rot.

Pilemon Geḵo Onesimus Nom Nabë Ari

⁸ Log sa bë ḵetaḡ ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bë nanër los niwëëḵ vu hong nabë gwevonḡ nabë sënë. ⁹ Rëḵ mu su rëḵ nabë saga rë, gaḵ sëḵ nahub ḵetaḡ vu hong in alu ahëd neving hil. Yönon, sa Paulus sën sa neḵetaḡ vu hong lo! Sa atov rak, gesa nado lok karabus rak sën sa nanër Yesu Kerisi yi gagek rangah lo. ¹⁰ Sa ḵetaḡ vu hong nabë: Gwelë sa nalug Onesimus nivesa. In sën sa nado karabus lo, lob sehërin yi yom vu Kerisi benebë sën tu sa nalug. ¹¹ Wirekeḵ su nevonḡ huk nivesa meneloḵ vu hong rë, gaḵ gwëbeng sënë og rëḵ gevonḡ huk nivesa bedoḵ vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ggök yahin, rëḵ mu sagi vonḡ bë sa vepul sa navig len ti vër behevonḡ yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado lok karabus rak sën sa nanër Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bë gulin yi bemedo geving sa in doḵ nah böm bemedo gëgin sa nivesa. ¹⁴ Rëḵ ma gesa su rëḵ gevonḡ jëggin rë, in su genedo in bë gengogëkin rë. Gaḵ mëm nabë ngo gemedo bekwam bo nabë gwevonḡ nivesa vu sa, og mëm. ¹⁵ Onesimus tah yi vër in hong dus teka, om maḵ ngaa saga verup in bë mëm rëḵ gwëḵo yi nah gökin bemedo degwata geving hong. ¹⁶ Om gwëḵo yi nöḵ vu hong, rëḵ mu su gwelë yi nabë hur sën tu ngaa meris mu. Gaḵ sakaḵ maya gegwëbeng og tu arim ti, om ahëm geving yi. Yönon, sahëḡ ving yi rot, rëḵ mu mëm maḵ ahëm geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rëḵ mëm tu arim ving. ¹⁷ Genelë sa nebë alu nehebë loḵ ti in Yesu yi huk, om gwelë Onesimus nabë sa, megwëḵo yi nöḵ vu hong.

¹⁸ Lob nabë vonḡ ngaa ti paya vu hong, ma su vo loḵ hong ngaa ti wirek rë, og ggovek, getum gwëbë sarëḡ doḵ nah in sebo doḵ. ¹⁹ Sengo kevu gagek sënë rak nemaḡ niröp bë, sa Paulus sengo rëḵ bö doḵ nah ngaa sënë nyëvewen vu hong. (Log sa su rëḵ nanër vu hong nabë sa nyëvewen ti neggëp vu hong in sën sa haḵo hong yom vu Anutu wirek lo rë.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bë gwevonḡ ngaa nivesa vu sa. Nabë gwëḵo Onesimus nöḵ vu hong los ahëm nivesa vu yi, og saga rëḵ gevonḡ besa kwag vesa jaḵ gesa gevonḡ Kerisi yi huk los ayog sepëp. ²¹ Log serak ni besa kwag nevo bë rëḵ gwevonḡ noh vu gagek sën sa kevu agi. Yönon, serak ni ggovek ya bë rëḵ gwevonḡ pangсэн rot mekesuu ngaa sën senër vu hong gwëbeng agi.

²² Log sa gagek ngwë nahën nebë: Gwero sa nyëḡ ayo ti begëp borot, in sa kwag nevo bë Anutu rëḵ gëngo ham jomrakсэн, lob rëḵ bo sa vër besenök vu ham.

Gagek Ahë-nivesa-yi

²³ Log Epapras sënë nedo karabus ving sa rak sën nenër Kerisi Yesu yi gagek rangah lo. Kwa nevo hong ving benër bë ahë nivesa in hong. ²⁴ Log sir sën he nehevong Anutu yi huk loḱ ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenener. ²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ɔo Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil kenud lo verup alam-denenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahisekë, gerak aggata ngahisekë. ² Rëk vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi rak ggovek ya bë doḱ nah ben begeḱo ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis rak Nalu nema ving. ³ Nalu og yik Anutu yi niwëek los niḱapiik yi, beyik luho Anutu neggëp ti. Lob yi gagek los niwëek nevong bengaa pin sënë nedo niwëek. Revu hil mehõnon hil ngaa nipaya ya rak yö niḱöḱ, loḱ mëm yah nedo Mehõ-los-bengõ Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëj. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë:

“Sa nalug hong.

Sa haḱo hong gwëbeng” rë.

Log su nër rak angër ti wirek bë:

“Sëḱ natu Ama,

gerëḱ natu sa Nalug” rë.

⁶ Gaḱ mëm loḱ buk sën vong Nalu Aguu luḱ yam dob lo, og mëm nër bë: “Anutu yi angër pin denadudeḱ vu yi.”

⁷ Log nër rak angër lo bë:

“Vong beyi angër lo deneserög pevis nebë sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën nengwah daggen lo.”

⁸ Rëḱ mëm nër rak Nalu bë:

“O Anutu, getu mehõ-los-bengõ megenedo degwata los degwata.

Gegenesepa loḱ ngaa yohvu mu megenegin hong alam niröp.

⁹ Ahëm neving ngaa niröp pangsen, genim nelëlin keyëhsën gagek.

Om Anutu sën tu hong Anutu niröp lo ggooin hong rak kesuu hong alam vahi pin, lob rikin wël* kwa-vesasën-yi rak hong.”

¹⁰ Log nër rak yi ggökin bë:

“Mehõböḱ, ngo getung dob sënë nyëdahis,

lob nedo niwëek rot.

Geyageḱ pum rak nim wëek ving.

¹¹ Yageḱ los dob sënë rëḱ mala nama,

gaḱ hongëḱ ngo genedo degwata.

Kë, log yageḱ los dob rëḱ muḱeng jaḱ nabë tob siis.

¹² Lob rëḱ gepesu nabë sën mehõnon denepesu tob lo,

gerëḱ gwetung mewis nabë sën mehõnon deneröp röpröp mewis lo.

Gaḱ hong, og ngo genedo nebë saga in gemedo,

log hong buk su rëḱ govek na rë.”

¹³ Log Anutu su nër rak angër ti wirek bë:

“Genam gemedo sa nemaḱ vesa,

gesëḱ gevong begebakë alam sën denesis begõ vu hong lo

doḱ na vaham gebinë” re.

¹⁴ In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevong sir ya in bë dedoḱ vu alam sën geḱo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḵo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rëk hil nid yes yes, lob hil gevuu na. ² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëek. Alam pin sën denesevök medenekeyëh gagek agi, og denetök vu nyëvewen niröp loḵ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil geruu demid vu ngaa böpata sën Anutu vong in bë geḵo hil nom vu yi lo, og hil rëk beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëk nama! In Mehöböp yö tatekin gagek semusën sënë rangah nyëmuḡinsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek sënë yönon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bë hir gagek sën agi og yönon. In nevo niwëek vu sir bedenevong ngaa böp böp aggagga los ngaa niwëek aggagga. Log nevong Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sën Geḵo Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bë degegin dob ngwë sën hil nanër bë rëk berup vu tamusën agi rë gema. ⁶ In mehöti nër gagek meneggëp loḵ len ti loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Mehönon og maḵ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?

Gemehönon og sir va, in sën geneḡin sir lo?

⁷ Ngo genevong mehönon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu, loḵ mëm genevong bedenetu alam-los-bengöj gelos arëj böpata kesuu angër.

⁸ Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yönon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Èë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönon denegin ngaa pin rë. ⁹ Gaḵ mëm hil halë Yesu bë tu mahen raḵ gangër dekesuu yi dus teka loḵ sën dahun yi mekerë vanë mediḵ lo, loḵ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yik Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiḵ dok nah mehönon pin bej. ¹⁰ Anutu yö tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bë geḵo nalu lo ngahiseḵë denah demedo nivesa los vunëḵ vunëḵ yaḡek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ḵo vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muḡinsën beyi timu yoh vu bë geḵo hil nah. Lob ngaa sën Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehö sën nevong balam denetu alam nij röp lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röp lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gaḵ nenër sir bë ari lo. ¹² Nër bë:

“O Anutu, sëḵ nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëḵ gevong raro megako arëm jaḵ dok sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëḵ ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḵ ti.”

Yesu Tu Mehönon Sogek Raḵ In Bë Dok Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehönon raḵ ving benij neggëp ti. Vong nebë sënë in bë nadiḵ bebasap Satan, mehö sën nevong bemehönon denediḵ lo. ¹⁵ Mehönon deneggöneng in diḵsën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diḵ in bë geḵo sir vër in ggönengsën sënë. ¹⁶ Yönon rot, su yam in bë dok vu angër rë, gaḵ yam in bë dok vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sën sepa loḵ metu mehönon raḵ, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neḵo-seriveng-yuseḵë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo dok nah mehönon hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir. ¹⁸ In yö neḵo vanë raḵ seggisën aggagga pin sën netök vu yi lo, om yö yoh vu bë dok vu alam sën seggisën netök vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yagek lo ggooin ham rak tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneko-seriveng hir yusekë yi, lob hil nehevong ving yi benaner arë rangah. ² Anutu tung yi huk sënë loḵ nema, lob nesepa loḵ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevong wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëḵ Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geko arë böpata kesuu Moses arë. In mehö sën nelev beggang lo arë böp kesuu beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narak ni bë mehöti lev, log hil narak ngaa pin sën nedo-ë ni ving nebë saga bë mehöti netung, lob mehö saga og yik Anutu. ⁵ Yönon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loḵ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gagek rak ngaa pin sën Anutu rëḵ tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëḵ Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loḵ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jak buk, bekwad vesa gegegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yönon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëḵ Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë: “Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,
⁸ og ham su ayomin niwëek pangsen nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir rak medekeyëh sayeg lo, log ayoj niwëek bedeseggi sa loḵ nyëg-yumeris wirek lo.
⁹ Vu sagu og ham kenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo yoh vu ngebek mehödahis luu, rëḵ ma geyö deseggi sa rot.
¹⁰ Lob sahëg sengen rak vu sir lob senër bë, ‘Ayoj nevu ngaa niröp ya yoh vu buk pin, gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.’
¹¹ Om sën sahëg sengen pangsen mesenër yönon venuh bë, ‘Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëg-sewahsën-yi rë, gak rëḵ nama verök yi.’”

Hil Gegin Hil Nivesa, Gak Hil Su Keyëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham ti rëḵ ayo nipaya jak gesu gevong geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsën degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen vewen jak buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëḵ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob gerin ayo beniwëek jak. ¹⁴ Gak nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëek bemedo rot benadiik na, og mëm hil rëḵ ana medo nivesa geving yi gëp yi nyëg. ¹⁵ Hil arak ni bë gagek sënë yö nahën neggëp bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,
og ham su ayomin niwëek pangsen nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir rak medekeyëh sayeg lo.”

¹⁶ Om maḵ alam tena dengo Anutu aye wirek rëḵ deḵo sir rak medekeyëh aye? Gak yik alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahë sengen vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gak yik alam sën denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggëp aggatata loḵ nyëg-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë? Gak yik alam Israel sën dekeyëh yi gagek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil arak ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gagek vorot benahën neggëp bë hil adok na yi nyëg-sewahsën-yi. Om hil gegin hil nivesa in hil ti rëk noh paya besu rëk dok na rë. ² In hil hango Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel dengo wirek lo. Rëk Bengö Nivesa sën dengo lo su nelok vu sir rë, in denengo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gak hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëk adok na yi nyëg-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëg sengën pangsën mesenër yönon venuh bë

su rëk dedok na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gerëk nama verök yi.”

Rëk Anutu yi huk ggovek ya lok buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër rak buk nemadvahi-bevidek-luu lok yi kapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah lok buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëk gagek sagi lo nër bë, “Su rëk dedok na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gak rëk nama verök yi.” ⁶ Gagek sënë neggëp vorot bë alam la rëk dedok na yi nyëg-sewahsën-yi, rëk ma galam sën dengo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gagek, om su rëk dedok na rë.

⁷ Lok tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë rak ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi lok gagek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangsën.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo lok lo, benanër jak nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rëk nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gak rëk nama. ⁹ Om hil arak ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu rak Buk-sewahsën-yi* vu hil agi. ¹⁰ Gak bë hil alok ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëk sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevong huk niwëek rot in hil adok na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëk sepa dok alam sënë mekeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëek. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönon ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo lok ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gak ngaa pin netatekin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëk tatekin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneko-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneko-seriveng pin alaj, lob rak beya melok ya yagek. Yik Yesu sën Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabë sën hil anër vorot lo. ¹⁵ In hil mehö-neko-seriveng sagi rak ngaa pin sën neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga tok vu yi ggovek ya beseggi yi. Rëk su vong ngaa nipaya ti rë, om sën kwa paya in hil in rak ni bë hil su nid wëek nebë yi rë. ¹⁶ Nebë saga om hil ana dus jak meketag vu Anutu sën nesemu hil lo gehil su agöneng, in hil arak ni bë kwa nevongin hil berëk dok vu hil dok buk sën hil su ayoh vu bë bare niwëek in seggisën rë lo.

5

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Bë Geko Hil Nah

¹ Mehönon sën detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bë degero mehönon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sën mehönon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sën mehönon denevong lok yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sën deyoh vu bë kwaj gevongin alam sën kwaj ma lo, galam sën denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bë yik sir og nij wëek ma ving nebë sir, om ngaa nipaya yoh vu bë kepë sir geving. ³ Nebë saga om sën denevesi seriveng in bë

dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehöti su yö neko yi rak meneggooin yi rak bë gevong huk sënë rë. Gağ Anutu yö neggooin yi rak nebë sën ggooin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yö ggooin yi rak tu mehö-neko-seriveng rë, gağ Anutu ggooin yi rak in bë gevong huk sënë, lob nër vu yi bë:

“Sa nalug hong.

Sa hağo hong gwëbeng.”

⁶ Log nër loğ len ngwë bë:

“Getu mehö-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehönon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneketag vu Anutu. Nesu vu Mehö sën yoh vu bë geğo yi vër in diiksën lo, rot bemala ruk nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bë nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rëğ neko vanë in bë vanë sënë barah yi veröğ besepa doğ Anutu aye. ⁹ Om sën tu mehö yohvu yönon, log mëm ko alam pin sën denesepa loğ aye lo yah vu Anutu berëğ demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi rak betung ggev böp rak yi benër yi bë alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabë Hurmahen Niköğ

¹¹ Melkisedek yi gägek ngahisekë neggëp, lob he bë nanër vu ham, rëğ gwëbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bë natöğ jağ rë. Om sën he nehevong huk böp in bë tatekin gägek sënë degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bë ham natu tatovaha, rëğ ma geham nahën nerağ vu in kwa. Om mehöti mağ rëğ nöğ tahu ham gökin doğ Anutu yi gägek degwa muginsën sën sepëp lo rë. In ham su yoh vu bë gwa nos niwëek rë, gağ ham yoh vu bë nanum rur mu.

¹³ Lob hil araq ni bë alam sën denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij köğ besu deyoh vu bë dega nos niwëek rë. Yik sa peggirin rak gägek degwa böp böp sën netatekin bë hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gağ nos niwëek og alam sën sir böp nerağ ggovek lo yö hir nos. Alam nebë sënë og medo mekwaj nevong huk in gägek los degwa rak buk bedeneseggi ngaa pin niröp medeneraq ni bë nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wëek

¹ Nebë saga, om hil gevuu gägek sepëp sën hil anër rak Kerisi lo na benök gëp, gehil adok na gägek degwa böp böp nabë sën alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gägek sepëp sën hil nanër bë hil gevuu ngaa wirek hen na gagerin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sën hil naripek bël lo, los sën hil nehebë nemad jağ alam lo. Gehil su nanër gökin nabë alam-diiksën rëğ dekedi jağ nah gökin, genabë mehönon rëğ degeğo nyëvewen doğ nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sağaq ham rak ni vorot. ³ Om nabë Anutu mëm yö kwa bo, og hil rëğ adok ana gägek mewis. ⁴ Alam la detöğ vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederaq semusemu sën Anutu vong yam vu yağek nyëmasën lo ni ggovek ya. BAnon Vabuung nedo loğ sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gägek bederağ ni nivesa rot, gedelë ngaa niwëek nebë ngaa niwëek sën rëğ berup doğ Anutu-yi-nyëğ vu tamusën lo ggovek ya. ⁶ Rëğ mu nabë dekehe sir in Anutu, og aggata ngwë su neggëp in bë depekwë sir nom gökin rë. Gağ ngaa sënë og nebë sën denesis Anutu Nalu rak yah kelepeğo* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenër pelë rak yi. ⁷ Yönon, nabë hob geto buk ngahisekë beduğ na dob len ti benos ngis anon nivesa doğ dob saga bedoğ vu alam sën denevaroh loğ lo, og yik hil nanër nabë Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rëğ mu nabë vos los ngaa niggin aggagga

mu nakip dok, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemak hil nanër vu Anutu nabë tebë benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gagek maggin sënë yök vu ham. Rëk mu he rak ni rot bë ham su rëk malamin nama nabë saga rë, gak ham nesepa lok Anutu, om rëk geko ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehö nipaya rë, om su rëk kwa birek in huk sën ham nevong lo rë. Yönon, su rëk kwa birek in sën ham ahëmin neving yi benelok vu yi alam wirek lo rë. Geham nahën medo nevong nebë sagi ving.

¹¹ Lob he ahëmin ving rot bë ham pin nimin wëek megwevong nabë saga, beham gwevong geving niwëek bemedo mebo kwamin in Anutu geko ham nah. Ham gwevong nabë sënë rot beham nadiik na los. ¹² Ham su nimin tebö jak. Gak ham sepa dok alam sën ayoj neya timu vu Kerisi niwëek gesu nij tebö nerak pevis rë lo vahaj. In alam nebë sënë og rëk degeko semusën pin sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gagek Sën Joo Lo Niwëek

¹³ Anutu joo gagek vu Abraham wirek, rëk mehöti su böpata kesuu yi in bë nanër yönon getato nema na vavunë jak arë rë. Om sën nër yönon getato nema ya vavunë rak yö arë. ¹⁴ Nër bë, “Sëk gevong semusën böpata vu hong yönon rot, gesëk gevong behong mewis ngahijsekë dok rot.”

¹⁵ Lob Abraham yö medo nevo kwa in gesu ni tebö nerak pevis rë. Lok mëm lë ganon rak yoh vu sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu yi lo. ¹⁶ Nabë mehönon degevongin nabë degadu hir gagek nabë yönon, og denenër mehöböp sën kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehöti sën nevong bë agi, og alam denevong ving bë nenër gagek yönon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yik Anutu vong nebë saga ving. Vongin bë tato vu alam sën joo gagek vorot vu sir bë rëk semu sir lo nabë su yoh vu bë rëk geko yi gagek sënë seggi rë. Om yö nër arë getato nema ya vavunë. ¹⁸ In Anutu su rëk pekwë arë los yi gagek rë, gak yö rëk gëp degwata los degwata. Om nër luho lok ti in bë tato nabë su netetuhin rë. Om sënë rëk bo niwëek dok hil sën hil veya bayam vu Anutu in bë gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sën Anutu nër vu hil bë rëk bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gagek semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo dok niwëek nabë sën yag nesoo lok anka besu neggee rë lo. In vong bë anka sënë nedo lok tob ading sën nare lok dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bë hil ayoh vu bë adok na nyëg vabuung sogek. ²⁰ Lob Yesu lok yah hil bed bemugin melok ya nyëg vabuung sogek saga betu alam-deneko-seriveng pin hir yusekë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëk alam Salem hir Mehö-los-bengö yi, gAnutu vavunë yi mehö-neko-seriveng. Wirek Abraham ya begö basis alam-los-bengöj geyah to beggang, lok Melkisedek tok vu yi lok aggata lob jom rak vu Anutu bë semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupek pin ya yu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë dok ayed nabë ‘mehö-yohvu-los-bengö’ ga, ‘alam Salem hir mehö-los-bengö’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehö-ayo-revuhsën-los-bengö’. ³ Ama lu ata arëj su neggëp lok Anutu-yi-kapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sën ata ko yi to lo tato rë, gesu nër buk sën diik lo rë, gak yik nebë Anutu Nalu in tu mehö-neko-seriveng bevong bë nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og mak yi böpata rot, in hil dobahë Abraham vasuh kupek lu ngaa nivesa vesa sën ya begö meko lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sën netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek neggëp bë Levi* yi mewis lo, sën detu alam-deneko-seriveng lo, og deyoh vu bë dejuh yu ti in degetung seriveng jak teka gela natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum rak Abraham timu, lob sën deneko seriveng vu sir agi, og sënëk su denevong

paya rë. ⁶ Rëk mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rë, rëk neko Abraham yi ngaa sën netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom rak in mehõ sën Anutu joo gagek vorot meneggëp vu yi bë rëk semu yi lo. ⁷ Lob hil arak ni bë mehõ sën nesemu gagek vu Anutu in mehõ ngwë lo, og kesuu mehõ ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sën deneko ngaa sën netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehõnon sën rëk denadiik. Gaq Melkisedek, og ko ngaa sën netu nemadluho lo ving, rëk gagek su neggëp loq Anutu-yi-kapiya bë diik rë, om sënë vong bë nedo mala-tumsën. ⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bë nanër nabë: Levi* yi mehõ sën neruh ngaa sën netu yu nemadluho lo, rëk mu yi og vo yõ yi ngaa sën netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ko Abraham yi ngaa sën netu yu nemadluho lo ¹⁰ loq buk sën Melkisedek tok vu Abraham loq aggata. Lob loq buk saga og Levi* nahën loq nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehõ-neko-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehõ sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gaq yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehõ-neko-seriveng mewis ti yõohu verup loq yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yõohu dok nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehõ sën Anutu nër gagek rak yi agi, og yi yõ vu degwa ngwë, gaq yi alam og sir ti su tu mehõ-neko-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehõböp verup loq Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneko-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehõ-neko-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehõ-neko-seriveng ngwë verup, beluho Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehõ-neko-seriveng mewis yõohu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehõ sënë su tu mehõ-neko-seriveng loq Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggoin Levi* yi mewis mu rak medenatu alam-deneko-seriveng lo rë. Rëk niwëek neggëp vu yi berëk medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehõ-neko-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër rak yi bë:

“Genatu mehõ-gweko-seriveng degwata los degwata
noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër rak gagek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneko-seriveng lo, og niwëek ma besu yoh vu bë dok vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehõti natu mehõ yohvu rë. Om sën Anutu tatekin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëk anoh aggata sënë bana dus jak vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggooin Yesu sënë rak tu mehõ-neko-seriveng meris mu rë, gaq tato nema ya vavunë menër bë rëk natu mehõ-neko-seriveng yõnon. Alam-deneko-seriveng wirek hen, og mehõti su tato nema ya vavunë menër rak sir bë denatu alam-deneko-seriveng yõnon rë. ²¹ Rëk Anutu yõ ti nër yõnon vavunë, log ggooin Yesu rak tu mehõ-neko-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehõböp nër yõnon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bë rëk pamook yi gagek rë.

Gaq genatu mehõ-neko-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajak ni nabë gagek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gagek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëk anon jak yõnon. ²³ Wirek og alam ngahisekë detu alam-deneko-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gaq Yesu tu mehõ-neko-seriveng, lob su mehõ ngwë yoh vu bë rëk dok nah ben rë, in yõ rëk medo degwata los degwata. ²⁵ Om yõ yoh vu bë rëk geko alam pin sën denesepa loq yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yõ nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bë dok vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Dok Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë dok vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gaḵ yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yaḡek.

²⁷ Alam-deneko-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë mugin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, loḵ mëm denevesi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gaḵ Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gaḵ yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya. ²⁸ Gaḡek neggëp loḵ Horek bë degooin alam jaḵ medenatu alam-deneko-seriveng hir yuseḡë, rëḵ alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëëk rë. Rëḵ gaḡek sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamsën beggoin Nalu raḵ tu mehö-neko-seriveng yuseḡë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neko-seriveng Böp Loḵ Dub-vabuung Vu Yaḡek

¹ Gaḡek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneko-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yaḡek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yaḡek sën mëm dub-supinsën-yi soḡek lo. Mehönon su delev sënë raḵ nemaj rë, gaḵ Mehöböp yö lev. ³ Deneggoin alam-deneko-seriveng hir ggev böp pin raḵ in bë degeḡo seriveng aggagga bedebetung na vu Anutu. Om yik Yesu geḡo seriveng ti geving megetung nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëḵ natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk loḵ dub-vabuung-böp sagi, rëḵ yik sënëḵ dub-vabuung soḡek sën nedo yaḡek lo ḵenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dev dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu ḵenu sën sa tato vu hong ggëp kedu agi.” ⁶ Rëḵ mëm Kerisi ḵo huk böpata rot kesuu alam-deneko-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gaḡek mewis nivesa rot kesuu gaḡek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon raḵ. Lob gaḡek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi gaḡek semusën nivesa anon sën kesuu gaḡek semusën mugeng lo.

Gaḡek Mewis Kesuu Gaḡek Mugeng

⁷ Bë gaḡek sën Anutu joo muginsën lo yoh vu, og Anutu su rëḵ najoo gaḡek ngwë nam gökin geving rë. ⁸ Rëḵ Anutu lë mehönon hir ngaa nipaya lob nër bë:

“Mehöböp nër bë,

‘Ham gwengö rë!

Buk ti rëḵ berup

lob sëḵ najoo gaḡek mewis

vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gaḡek mewis sënë su rëḵ nabë

gaḡek sën sejoo vu ḵenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejoo gaḡek saga,

log sejom loḵ nemaj ggëp Ejep

besa heli sir yom.

Rëḵ su denesepa loḵ sa gaḡek

sën sejoo vu sir lo rë,

lob sa heruu demig vu sir.’

Mehöböp nër bë sënë.

¹⁰ Loḵ Mehöböp nër gökin bë,

‘Buk sën sa heruu demig vu sir agi govek na rë,

loḵ saḵ najoo gaḡek ngwë vu alam Israel gökin nabë:

Sëḵ getung sa horek pin dok kwaj

gesëk kevu dok na ayoj,
log sëk natu hir Anutu
gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rëk detahu hir mehö ngwë los arij lo
bedenanër nabë, “Gejak Mehöböp ni” rë!

Gak vu buk sënë,
og hurmahen galam böp besir pin
yö rëk dejak sa nig.

¹² In sëk kwag pesivin sir
bekevoh hir ngaa nipaya na,
lob sa su rëk kwag bo ngaa nipaya
sën devong lo nah gökin rë.”

¹³ Sën nër bë gagek mewis lo, lob saga tato bë gagek muginsën mugeng rak. Om ngaa sën netu mugeng rak lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na verök yi.

9

Wirek Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Denetung Kök Tu Seriveng

¹ Gagek sën Anutu joo muginsën lo, og nër horek la sepa ving betatekin aggata vu alam Israel in bë desepa dok medegetung seriveng los denajom jak lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sën dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob deletub dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sën nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sën nedo lok Anutu mala lo, benedo lok ayo muginsën. Lob denenër ayo ti sënë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sën netu luu yah tob demi lo bë mëm ayo vabuung sogek rot. ⁴ Lob desemu jepö sën denevesi kabang rak baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo rak goor. Bedetung los gagek-joosën-yi yi keröng lok ayo sënë. Depeka goor rak keröng sënë navi pin, gemana* nedo lok deg goor menedo lok keröng sënë ayo. Log Aaron yi atoheng sën ggol lok wirek lo los gelöng petes luu sën Anutu kevu Horek rak neggëp lo, neggëp lok keröng sënë ayo ving. ⁵ Angër kënu luu denare rak keröng sënë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo lok ayo vabuung sënë. Luho banisej kebu rak sëa sën denekeseh kök rak yoh vu ta in kevoh alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëk natevin ngaa pin sënë betatekin degwa rë. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sënë, log alam-deneko-seriveng denelok ya dub-vabuung sël sënë ayo ngwë muginsën yoh vu buk pin bedenevong huk lok. ⁷ Gak mëm ayo ngwë sën netu luu lo, og alam-deneko-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neko seriveng nikök beya netetëhin rak sëa in bë kevoh yö yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sën devong rëk su kwaj nevo rë lo na geving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil rak sënë nebë: Nabë nahën denegevong huk dok dub sël ayo muginsën, og hil su ayoh vu bë adok na ayo vabuung sogek rot rë geyö rëk nahën. ⁹ Lob ayo muginsën netahu rak buk sën gwëbeng agi, in denesepa lok Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu lok ayo muginsën sënë. Rëk ngaa pin sënë su yoh vu bë gevong balam sën deneko seriveng yam lo ayoj niröp jak bedenatu alam nijvesa rë gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sënë, og horek rak nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga rak sën ripeksën nemad lu ngaa lo. Rëk horek sënë og yik horek hil navid-yi mu. Rëk Anutu tung horek pin sënë in bë desepa dok rot bena berup dok buk sën gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Nikök Tu Seriveng

¹¹ Rëk gwëbeng Kerisi luk yam, lob tu alam-deneko-seriveng yusekë böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sën gwëbeng agi. Lok mëm lok ya dub-vabuung sël sogek sën nedo yagek bemalangeri rot bekesuu muginsën lo. Mehönon su deletub dub sënë rak nemaj rë, besu ngaa-dob-yi rë. ¹² Rëk su kö memëk los burmakau maluh tuvek nij

kök betung tu seriveng rë. Gak ko yö nikök belok ya ayo vabuung sogek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah rak sënë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata. ¹³ Nabë mehöti keyëh Horek beningöhek rak, og alam-deneço-seriveng lo deneço memëk los burmakau maluh nij kök ving vewev sën denevesi burmakau avëh menetepuv lo, bedenetetëhin rak yi in bë navi niveseek jak nah gökin gëp Anutu mala. ¹⁴ Rëk mu Kerisi nikök kesuu sënë in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë. Lob Anon Vabuung sën nedo degwata los degwata lo lok vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om nikök su ripek hil navid mu rë. Gak sekee hil ayod peggo ving geço ngaa diiksën vër, gemëm hil nehevong Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Nikök Vo Gadu Lok Gagek Mewis

¹⁵ Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begagek mewis anon jak. Diik in bë geço alam nom bekevoh hir ngaa nipaya pin sën denevong wirek lok buk sën gagek wirek hen yö nahën neggëp lo na. Nebë saga, om alam pin sën degengö Anutu yi köök medetamuin lo, og degeço ngaa sën Anutu nër wirek bë bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ¹⁶ Mehö sën nenër yi kupek lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bë rëk nadiik lo, og nekevu lok kapiya menejoo niwëek. Lob nabë mehö la sënë kwaj nevo bë degeço ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yö dejak ni namugin nabë mehö saga lo diik ya yönon, lok mëm degeço. ¹⁷ Yönon, mehönon nediik ggovek lok mëm gagek sën lo anon nerak. Gak nabë mehö sën lo su diik rë geyö nahën nedo mala vesa, og yi gagek sën joo lo su anon rak rë geyö nahën. ¹⁸ Kë! Lob sën alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kök lo, yik rak degwa saga in bë tato nabë gagek sën Anutu joo vu sir lo anon rak benelok vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nër Horek yi gagek pin vu alam ggovek, lok mëm ko burmakau tuvek ti nikök los memëk ti nikök ving bël, log dagoo sipsip niviis kök los vos ti nebë bigbig ris lok betetëhin rak kapiya-horek-yi, gerak alam pin ving. ²⁰ Log nër bë, “Kök sënë in bë tato nabë Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetëhin kök rak dub-vabuung sël nebë saga ving gerak gabum lu ngaa pin sën huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nër ngaa ngahisekë rot bë kök gevong benij veseek jak, gak nabë kök su keseh rë, og Anutu su nekevoh mehönon hir ngaa nipaya ya rë.

Kerisi Yö Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yönon, denekeseh kök nebë sënë in bë dub los yi kupek lu ngaa pin sën nedo dob agi nijveseek* jak. Rëk mu dub sënë og dub anon sogek sën nedo yagek lo kenu mu. Om nabë dub anon sogek sën nedo yagek lo yi ngaa nijveseek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sën kesuu lo in gevong benijveseek jak. ²⁴ Hil arak ni bë Kerisi su lok ya dub-vabuung sën mehönon delev rak nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rë, gak lok ya yagek niröp. Lob gwëbeng lok yah hil bed menare Anutu mala in bë dok vu hil. ²⁵ Alam-deneço-seriveng hir ggev böp neço kök yoh vu ta pin in bë getung natu seriveng vu Anutu, lob nekol menelok ya dub ayo vabuung. Rëk sënë og su yö nikök rë. Rëk mu Yesu lok ya yagek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebë sënë ggök ggökin rë. ²⁶ Bë gevong beron ngahisekë, og rëk geço kerus beron ngahisekë rot gëp sën Anutu tung dob lo benam berup dok sën gwëbeng agi. Rëk mu ma. Gemëm gwëbeng dus rak bë dob nama na, lob Kerisi yik luk yam dob beron timu in bë getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoch hil ngaa nipaya na. ²⁷ In mehönon pin yik denadiik beron timu, log mëm debare nam gagek. ²⁸ Om sën Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoch hil ngahisekë hil ngaa nipaya na. Log rëk nom beron ngwë gökin, rëk mu su rëk nom in kevoch mehönon hir ngaa nipaya na rë. Gak nom in geço alam sën medo denegin yi lo medenah.

* **9:23:** Niveseek sënë nër bë detetëhin kök rak ngaa sënë gedejom rak in, in bë ngaa nipaya ti su gëp dok. Gak natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bë degevong Anutu yi huk jak.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëk berup tamusën lo kenu mu, gak su ngaa anon yönon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noh vu ngebek pin, rëk su yoh vu bë sesor alam sën denesepa loḵ lo benijvesa jak rot rë. ² Gak nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jak yönon, og su rëk degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa loḵ aggata saga lo yik sir pin nij veseek jak jak yik seriveng timu saga lob su rëk kwaj bo nah nabë ngaa nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëk ma geseriveng sënë nevong bekwaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴ Rëk burmakau maluh los memëk nij köḵ su yoh vu bë kevoḵ ngaa nipaya na rë. ⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa loḵ Saam sën neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo benër rak Anutu bë:

“Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong,
rëk mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis rak jepö lo,
geseriveng sën denetung in bë kevoḵ hir ngaa nipaya na lo,
og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gagek yoh vu sën dekevu rak sa
meneggëp loḵ hong kapiya lo bë,

‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bë sepa dok kwam!’ ”

⁸ Nër rak seriveng sën denesepa loḵ Horek medenetung lo mugin bë, “Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, geregu sën denevesi los dahis rak ya jepö lo, geseriveng sën denetung in bë kevoḵ hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Loḵ yom nër rak neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa dok kwam!” Nër gagek saga in bë tatekin nabë ngaa muginsën saga nöḵ gëp, gengaa mewis dok nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa loḵ Anutu kwa betung navi netu seriveng yik beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid röḵ rak.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneḵo-seriveng pin denare medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetung seriveng yik nebë sën lo loḵ yah yahin, rëk seriveng sënë su yoh vu bë kevoḵ ngaa nipaya na rë. ¹² Rëk Kerisi tung seriveng yik perurek timu in bë kevoḵ ngaa nipaya na, lob yik timu sënë venuh ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyö nedo bemedo negin in bë Anutu getung alam sën denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë. ¹⁴ Alam sën nevong benij röḵ nerak lo, og yik vong benijvesa rak rot. Yik rak seriveng perurek timu sënë, om rëk demedo nivesa degwata los degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bë gagek sënë anon rak in nër muginsën meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bë:

¹⁶ “Mehöböḵ nër bë, ‘Buk sënë govek na rë,
loḵ sak najoo gagek mewis ngwë sënë vu sir nabë:
Sëḵ getung sa horek pin dok ayoj,
gesëḵ kevu dok kwaj.’ ”

¹⁷ Log nër ving bë,
“Sa su rëk kwag bo hir ngaa nipaya
los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoḵ hil ngaa nipaya ya, gehil su rëk getung seriveng ngwë gökin in kevoḵ hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseḵ niköḵ in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adoḵ na Anutu yi dub ayo vabuung soḵek rot, gak hil su agöneng. ²⁰ Yönon, Yesu diik rak kelepeḵo* betatekin aggata mewis

vu hil behil ayoh vu bë geruu tob sën neruu dub ayo vabuung sogek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yö navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneko-seriveng yusekë böp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yö nikök lok ya hil ayod in bë jevu gekevoh ngaa nipaya sën hil arak ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid rak bël malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yönon behil ana dus jak yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëk gevong vu hil lo ni bë rëk gevong yönon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa dok aggata-ahëvingsën-yi los degevang huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebö in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalë Soda los gevong raro lu ngaa lo, nabë sën alam vahi nij tebö rak lo. Gak hil medo dok ti megadu hil vewen vewen. Kë, hil gevong nabë sënë rot in hil arak ni bë Kerisi yi buk yam dus rak.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil arak Kerisi yi gagek anon ni vorot, rëk hil anom kwad bo besepa dok ngaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevoh hil ngaa nipaya sënë na rë. ²⁷ Gak hil rëk agöneng rot gemedo gëgin sën Anutu gengo hil gagek log getë hil dok na nengwah lo. In nengwah nikërus ata nedo in bë ga alam sën denevang ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenänër yi nipaya sënë rangah dok ti, og yi alam su rëk kwaj gevongin mehö sënë rë, gak rëk dengis yi menadiik. ²⁹ Nebë saga, om ham jak ni nabë mehöti sën bakë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëk natök vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo gagek mewis vu hil lo vong bemehö saga niröp rak. Rëk ma gelë kök sënë nebë ngaa meris gesu vabuung rë, benër pelë rak Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil arak Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk. Om ham naköök gesengo rëk bo nipaya nyëvewen dok nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëk gengo yi alam hir gagek beseggi.” ³¹ Nabë Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëk agöneng böpata rot in ngaa sënë.

Hil Gevong Geving Niwëek Bemede

³² Rëk mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedëginengin ham rak ngaa maggin rot beham kwerë. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër gagek nipaya rak ham, gedenezis ham rak malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelok vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevongin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vër in ham, rëk mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham rak ni ggovek ya bë ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëk medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevu sën ham nevong ving niwëek ata lo na, in ham rëk gweko nyëvewen nivesa böpata rot. ³⁶ Ham bare niwëek nabë sënë in nabë ham sepa dok Anutu aye, og mëm ham rëk gweko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk gevong vu ham lo. ³⁷ In Anutu nër meneggëp lok yi kapiya bë,

“Su hus ading rë, gak yik buk dus teka mu,
log mehö sën bë rëk nam lo vongin nam.
Su rëk naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëk demedo malaj-tumsën
in ayoj neyam timu vu sa.

Gak nabë denajul medenah,
og sa su rëk ahëg nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëk mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëk malad nama lo rë. Gak hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëk medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vong behil narak ni bë ngaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëk anon jak. Gevong behil narak ni ving bë ngaa sën hil su malad nerak rë lo nedo yönon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ko sir rak bë sir alam nijvesa. ³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil narak ni bë tung yagek los dob rak avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalë agi rak ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jak malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diik, rëk mu yi gagek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ko yi rak ya yagek gesu diik rë. Mehönon desero yi rëk ma gesu detök vu yi rë, in Anutu ko yi ya. In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevong ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rëk mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëk gevong bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam sën denevong in bë dena vu Anutu lo, og degevong geving nabë Anutu nedo, gedegevong geving nabë nevo nyëvewen nivesa vu alam sën denesero yi lo, lok mëm deyoh vu bë denatök vu yi.

⁷ Log Anutu nër ngaa sën vongin berup lo vu Noa. Su mala rak rë geyö nahën, rëk vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yag böpata ti in bë luho venë genalu lo bededok na demedo nivesa dok, in su malaj nama. Noa nevong nebë sënë in ayo neya timu vu Anutu, lob sënë tato bë ngaa nipaya neggëp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nër Noa bë yi mehö yohvu, degwa rak sën ayo neya timu lo, lob yik Anutu nenër alam sën ayoj neya timu vu yi lo pin nebë saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyëg ya, geya dob len ti sën Anutu nër bë rëk gevong vu yi bemëm natu yi niröp lo. Abraham su rak dob sën bë na lo ni rë, rëk vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu. ⁹ Ayo neya timu, om sën luk meya nedo dob len ti sën Anutu nër tato bë rëk gevong vu yi lo, lob nedo lok dob sënë nebë sën yi mehö nyëg ngwë ti. Nedo lok beggang sël ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehö luu sënë rëk degeko dob geving yi noh vu sën Anutu nër wirek lo. ¹⁰ Rëk mu Abraham yö nahën medo mekwa nevo bë dok na beggang-bu sogek los niwëek sën Anutu semu vu yagek menero lo.

¹¹ Log venë Sara yi buk sën geko nalu lo maya, rëk mu ayo ya timu vu Anutu om sën vong beniwëek yoh vu bë geko nalu. Kwa nevo bë Anutu joo gagek ggovek ya bë geko nalu, om rëk gevong banon jak.

¹² Nebë saga, lob yik mehö timu saga sën atov ya bedus rak bë nadiik agi tu alam ngahisekë degwaj. Yi mewis deverong rot besir ngahisekë rak nebë betuheng sën denedo yagek babu lo los raggër loo nenga, lob mehönon su deyoh vu bë denetevin rë.

¹³ Alam pin sënë ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediik ya gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë bo vu sir lo vu dob rë. Gak yö denare adingnë gedenelë bekwaj vesa gedenenër bë, "He nado dob sënë nebë vatëvek. He yam nehaço lok dob sënë mu."

¹⁴ Alam sën denenër gagek nebë agi, og hil ajak ni nabë denevong in bë denatök vu yö hir nyëg niröp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyëg sën devuu gedeyam lo rë. Bë kwaj bo nyëg saga, og aggata neggëp beyoh vu bë denah medena gökin. ¹⁶ Gak sënëk ayoj neya vu nyëg yö ngwë sën kesuu benivesa rot lo. Nyëg sënë neggëp vu yagek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenër bë hir Anutu yi lo rë, in tongin nyëg böpata ti in bë demedo dok.

17-18 Lob Anutu seggi Abraham, rëk Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vongin bë getung nalu Isaak natu seriveng. Yönon, Anutu joo gägek vu Abraham ggovek ya bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis lo mu nabë hong mewis sir,” rëk vongin bë getung nalu perurek timu sënë natu seriveng. 19 In kwa nevo bë: Nabë nadiik, og ggovek gAnutu yoh vu bë rëk gevong bevesa dok nah. Nebë sënë, om yönon, hil ayoh vu bë nanër gägek peggirinsën jak sagi nabë Abraham ko Isaak vu diiksën yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

20 Log yik Isaak sënë ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom rak in nalu Yakop luho Esau bë Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sën rëk natok vu luho vu tamusën lo rak ya luho.

21 Log yik Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik lob pesohek rak atoheng medudek, gejom rak in Yosep nalu maluh luho bë Anutu semu luho.

22 Log yik Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik, lob nër bë nahub rë, rëk alam Israel rëk degevu Ejep gedena jak lob degeko sekë sepa.

Moses

23 Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ko yi to, lob ama lu ata delë yi bë hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggöneng in mehö-los-bengö Parao yi horek rë, gak devun yi meneggöp beggang ayo yoh vu kwev löö.

24 Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp rak lob nilël bë su denanër yi nabë Parao nalu avëh nalu yi. 25 Gak yö kwa vo bë geko maggin geving Anutu-yi-alam in nilël bë su sepa dok ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi. 26 Alam Ejep denenër pelë rak mehö sën Anutu ggooïn rak in bë geko yi alam nah lo, rëk Moses su neggöneng in hir gägek rë. Gak nelë bë nivesa bekesuu Ejep hir monë los vunek vunek pin. In kwa nevo nyëvewen nivesa sën Anutu rëk bo vu yi lo. 27 Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggöneng in mehö-los-bengö Parao bë rëk ahë sengën rë. Mehönon su denelë Anutu rak malaj rë, rëk mu Moses vong nebë sën lë Anutu rak mala, om sën niwëek. 28 GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa lok Anutu aye bevong Buk-ggöksën-yi* nyëdahis, benër bederikin sipsip kök rak Israel hir veluung avi in bë angër sën nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

29 Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kök vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëk ma geloo yom dahun sir medediik.

30 Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko lok Yeriko hir katum gelöng degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log katum pekëpin.

31 Log avëh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën lok vu mehö luu sën deya kasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

32 Log sëk nanër gägek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gägek jak Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejak Davit luho Samuel galam-denenër-gägek-rangahsën lo, og mak buk su yoh vu rë. 33 Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begö niwëek medekesuu alam-los-bengöj ngahisekë hir alam-begö-yi. Desepa lok ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bë rëk bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek. 34 Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netok vu sir medenediik rë. Nij wëek masën, rëk Anutu nelok vu sir benij wëek nerak, betum denevong begö niwëek bedenetii alam-yungwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. 35 Gavëh la, og naluj nediik rëk ma gedenedi rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenediik. In nabë degeruu demij vu

Anutu, og rëk alam nij paya dedëin sir medena. Rëk ma gekwaj nevo bë rëk dekedi jak nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak aggis, gedeneduu sir la rak sêng medeneko sir ya qarabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsen rot. Gedeneketöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh sipsip los memëk navij netu tob gedeneko lok lok. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo dok ti rë. Om sën ya deneketul lok medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepekë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsen, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëk yö denahën gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu sir lo rë. ⁴⁰ In Anutu kwa vo bë rëk gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek semusën muginsën. Lob anon rak in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gak sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëk kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëk mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rëk mu ham ti su piv kök mediik rë geyö nahën. ⁵ Maq ham kwamin virek in gagek sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jak lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök vu hong in barah hong verök
og su genanöp jak nabë sënëk ngaa meris.

Genabë bo gagek jak hong,
og ayom su ni tebö jak.

⁶ In ham rak ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,
og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
log nabë geko mehöti benanër yi nabë nalu,
og neveek yi.”

⁷ Anutu nevong bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevong ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gak ham nebë hurmahen sën ataj ko sir duum lo. ⁹ Ham rak sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil amad dob-yi, om yik hil dahun hil bagurek hil Amad sën negin hil anod lo babu nabë sënë pangsen rot, in mëm hil medo malad-tumsën degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rëk Anutu og nevarah hil verök in bë dok vu hil behil rëk nid röp jak rot nabë yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bë debarah hil verök, rëk hil su kwad vesa in rë. Gak hil ayod maggin

loḵ tum tamusën og nevonḡ behil nahërin hil, lob mëm hil nehevong ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doḵ Bebare Niwëëk

¹² Om nabë ham sekëmin nama, og hameḵ ngol nimin telitek gegwevong huk niwëëk. Log nabë ham lupin natuugin, og hameḵ ngol ham bebare niwëëk. ¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëḵ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jaḵ. Gaḵ ham nahubin, in nivesa jaḵ gökin. ¹⁴ Ham gwevong huk niwëëk in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk niwëëk in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëḵ degelë Mehöböp rë. ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rëḵ bës bemala nama gesu natöḵ jaḵ Anutu yi semusën rë. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëḵ gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böp jaḵ nabë sën kele nipaya ti kip loḵ ham vuheng basis anon ni mengëës, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebë sënë rëḵ gevong ningöhek jaḵ ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëḵ sepa doḵ aggata baggëb-yi, log ngwë rëḵ gelë Anutu yi semusën nabë ngaa meris, nabë sën Esau vonḡ wirek lo. Lëëin semusemu sën alam aguu denëḵo lo yah raḵ ari amon in nos yik buk timu yi. ¹⁷ Ham raḵ ni bë Esau yom vonḡ raḵ raḵ rot vu tamusën in bë geḵo semusën nah vu yi, rëḵ ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëḵ ma gesu yoh vu bë pekwë gagek rë.

Hil Verup Ḷedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë raḵ malaj ggëp Ḷedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwëëk ata, ¹⁹ gesën avuuk nesu lo, gesën aye ti nevengwëng lo rë. Alam Israel denḡo aye sën nevengwëng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degengö gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gagek sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil Ḷedu sënë, og ham tengwa yi jaḵ gelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in ngaa sën delë lo, lob Moses nër ving bë, “Sa helëk anon mekenug verup.” ²² Rëḵ mu ham su ya verup vu ngaa nebë sën sir agi rë. Gaḵ ham ya verup vu Ḷedu Sion* mu, gevu Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi nyëḡ. Yik Yerusalem soḡek sën nedo vu yagek lo. Ham yam dus raḵ angër mehömehö sën desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sën detu Anutu nalu aguu bekevu arëj neggëp yagek bë yö hir nyëḡ niröp lo. Log ham verup nare dus raḵ Anutu sën neseggi mehönon pin hir gagek lo, losho alam ḵenuj vu yagek. Sir sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu benijvesa raḵ vorot lo. ²⁴ Geham verup dus raḵ Yesu sën nare vuheng in gevong begagek mewis anon jaḵ lo. Gagek mewis sën Anutu joo lo. Yesu keseh niköḵ in bë gevong behil nid vesa jaḵ. Lob niköḵ sënë su nebë Abel niköḵ sën ngeek in Anutu bë bo nyëvewen doḵ nah wirek lo rë. Gaḵ sënë kevoḵ hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rëḵ gwemir nengamin vu Anutu yi gagek. Vo gagek niwëëk vu alam Israel vu dob sënë wirek, rëḵ dekeyëh aye, lom deḵo nyëvewen loḵ yah. Su deyoh vu bë debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rë. Om gwëbeng Anutu nedo yagek gevo gagek niwëëk ata vu hil. Rëḵ nabë hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bë rëḵ beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gaḵ rëḵ nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwëng, lob dob sesësin. Loḵ gwëbeng nër vu hil bë, “Sëḵ sesësin jaḵ dob beron ngwë gökin. Lob sa su rëḵ sesësin jaḵ dob mu rë, gaḵ sëḵ sesësin jaḵ dob los yagek doḵ ti.” ²⁷ Lob gagek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jaḵ lo, og ngaa sënë rëḵ kehe bemala nama na. Gaḵ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jaḵ rë lo mu mëm yö rëḵ demedo. ²⁸ Om nyëḡ sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jaḵ mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu

in sënë, behil nadudek vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil gaço arë jak gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sën ham dok vu alam nyëg ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham rak ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deko angër la loḵ ya hir beggang ayo bedegin sir. Su derak ni bë angër rë, gaḵ dekuung bë yik mehönon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo karabus lo, nabë sën ham nedo loḵ karabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën deneko maggin rak navij lo, in ham rak ni bë yik ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëh deneko sir lo, og hil gaço jak nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ko ham ggovek lo, ham gwegin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham rak ni bë Anutu rëḵ bo dok nah nyëvewen vu magëm los avö sën deneggodeḵ sir lo, gevu maluh los avëh sën deneko sir ggovek rëḵ denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gaḵ ngaa sën neggëp vu ham lo, og yik ham kwamin bo nabë nivesa beggovek. In Anutu nër vorot bë:

“Sa su rëḵ gevuu hong rë,

gesa su rëḵ geruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëëk genanër nabë:

“Mehöböp nelok vu sa, om sa su göneng.

Ma mehönon rëḵ degevong va vu sa? Rëḵ nama!”

Hil Sepa Dok Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi gägek vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sën denevong medenedo bedediḵ lo, beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og yö nesepa loḵ aggata timu, veseveng, gegwëbeng, gerëḵ degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër horek aggagga rak nos los reggu, rëḵ su nelok vu sir sën denesepa loḵ lo yönnon rë. Om ham su sepa dok gägek mewis aggagga nabë saga, in rëḵ geḵo ham vër geham ggevuu Anutu na. Gaḵ nabë Anutu yi semusën gevong beham ayomin niwëëk jak, og mëm sakaḵ nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bë hil aga seriveng jak. Rëḵ mu alam-deneko-seriveng sën nahën denesepa loḵ alam Yuda hir Horek muginsën bedenevong huk loḵ dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bë dega reggu* sën tu seriveng menedo rak jepö agi rë. ¹¹ In alam-deneko-seriveng hir ggev neḵo reggu nij köḵ benelok ya ayo vabuung soḵek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rëḵ reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ko vanë yah katum nenga dobnë ving nebë saga, in bë niḵök gevong balam nij röḵ jak. ¹³ Nebë saga om hil geto mana dobnë† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabë sën devong vu yi lo behil kerë maggin nabë yi. ¹⁴ In vu dob sënë, og hil nyëg böḵ ti su neggëp degwata in bë hil medo dok rë. Gaḵ hil nesero nyëg böḵ ti sën rëḵ berup vu tamusën lo. ¹⁵ Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jak Yesu arë, behil gevong kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil gaço arë jak rot bananër rangah jak avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sën ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë. ¹⁷ Ham

* **13:10:** Reggu sënë og yik peggirin rak Kerisi. Hil ayoh vu bë aga in nër vu hil bë hil gevong nabë saga. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata muginsën in dekuung bë rëḵ geḵo sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bë dega rë, om deyoh paya. † **13:13:** Sën hil geto mana dobnë lo nër bë hil gevuu aggata muginsën na gesepa dok Yesu yi gägek.

alam ggev sën denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yö rëk denanër hir huk pin sën denevong lo rangah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begurek babuj. Nabë ham gwevong nabë sënë, og rëk kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëk ayoj maggin rë. Gağ nabë ayoj maggin, og sënë su rëk dok vu ham rë.

Jomraksën Sën Dok Vu Mehö Ngwë

¹⁸ Ham najom jağ vu Anutu nabë dok vu he. In he kwamin nevo bë he ayomin niröp rağ ggëp Anutu mala, lob he hevongin bë sepa dok ngaa yohvu jağ buk. ¹⁹ Yönon, sa nehevong nig wëek in bë ham kwetag vu Anutu nabë tatekin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevong bemehönon ayoj neggëp revuh lo, joo gägek mewis berëk gëp degwata los degwata. Lob vong beYesu keseh nikök in bë tato nabë gägek mewis sënë anon rak. Loğ ko yi yom in alam-diiksën betung yi tu sipsip alaj böpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevong ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevong ngaa sën kwa nevo lo banon jağ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yö gevong behil sepa dok ngaa sën ahë neving lo mu. Hil gağo arë jağ nabë yi mehö niwëek los gayeheng degwata los degwata. Yönon.

Gägek Hus

²² Arig lo, sa kevu kapiya yik dus teka sënë vu ham, om sa bë nanër niwëek vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gägek sën sa nanër agi, in gadu ham ayomin. ²³ Ham jağ ni nabë devo hil arid Timoti vër in karabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëk anök dok ti megalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

Kapiya Sën Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu kapiya sënë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sën ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisën Nevong Niwëëk Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tøk vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netøk vu ham in bë ham bare niwëëk. ⁴ Nebë sënë, om ham bare niwëëk bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Bengev Jak

⁵ Bë ham ti dugin mekwa kwa, og yi yö ketag vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sën nengo yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sën neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk gengo aye, gak su kwa na luu luu. In mehö sën kwa neya luu luu lo, og sënë nebë loo sën nesis yam rëk sang nevë benetëë ya jeggin jeggin lo. ⁷ Alam nebë sënë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gak rëk nama, in alam nebë sënë kwaj neya jeggin jeggin bedenënër ngaa rak rak.

Alam Kupek Masën Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sën yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sën mehö bengö-ggoreksën lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gak rëk nadiik nabë sesik sën nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sën bengöj-ggoreksën lo og rëk nahën medo degevang hir huk lo denadiik pevis nabë sënë.

Seggisën Yi Gagek

¹² Nabë mehöti bare niwëëk mekerë ngaa maggin sën seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëvewen vu bemedo mala-tumsën nabë sën nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sën ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisën sënë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevang rë, log su neli mehönon lo ya ngaa nipaya in bë seggi sir rë. ¹⁴ Rëk mu seggisën degwa nebë hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa lo in bë hil gevong. ¹⁵ Log bë hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rëk gevong banon jak benatu ngaa nipaya begëp vu hil. Lob nabë ngaa nipaya saga böpata jak begërin hil ayod, og rëk gevong behil malad nama.

¹⁶ Sarig lo, sahëg neving ham om ham gwegin ham, beham su kwetul dok in gagek sënë. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sën netøk vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunë. Hil Amad sënë tung hes los kwev gebetuheng pin, rëk buk vahi og su denetum nivesa rë. Rëk mu Anutu og nesepa lo aggata timu gesu nepekwë yi benevang ngaa nipaya yam rë. ¹⁸ Yö kwa vo lob vong yi gagek anon yam in bë gërin hil nah vu yi bemëm hil natu yi alam muginsën kesuu ngaa pin sën netung lo.

Hil Pin Gango Gagek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahëg neving ham yönon, om ham jak ngaa sënë ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengo gagek, rëk mu ham su newa newa megwevang gagek. Log ham su ahëmin sengën jak pevis. ²⁰ In nabë mehöti ahë sengën, og su yoh vu bë gevong ngaa niröp gëp Anutu mala rë. ²¹ Om ham gwevu ngaa nipaya pin sën nahën neggëp lo ham

ayomin lo los ngaa sën su yohvu rë lo na. Log ham gurek gagek sën Anutu yö varoh luk ya ham ayomin lo babu, in gagek sënë yoh vu bë geço ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamuïn Anutu yi gagek. Ham su gwengo meris mu, gaḵ bë ham gwengo meris mu, og sagaḵ ham tetuhin ham. ²³ Mehöti bë gengo Anutu yi gagek meris gesu sepa doḵ rë, og saga nebë sën mehöti nelë mala loḵ dubdub. ²⁴ Lë mala, loḵ ya, lob pevis bekwa virekin mala ggökin. ²⁵ Lob ngaa nipaya neduu hil ahon, rëḵ Anutu yi gagek nivesa yoh vu bë gelov aggis gegeço hil vër nah vu yi. Lob nabë mehöti sepa doḵ yi gagek nivesa begevong noh vu, log su gengo gekwa birekin rë, gaḵ yö medo sepa doḵ, og gagek saga rëḵ gevong bekwa vesa jaḵ buk pin. ²⁶ Log nabë mehöti kwa bo nabë, “Sa mehö-bël-yi nivesa mesengo najom raḵ vu Anutu rot!” rëḵ mu su negin daggen nivesa rë, og sagi yö kuungin yi, lom yö ḵo yi raḵ los nejom raḵ meris mu. ²⁷ Bë hil hevongin bë natu Kerisi-yi-alam nivesa gehil ngaa nipaya su gëp hil Amad Anutu mala rë, og hil gevong nabë sënë: Hil adoḵ vu hur meten losho avëh alov sën denetöḵ vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngaa nipaya sën alam-dob-yi denesepe loḵ lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gëp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sën niwëëk los arë böpata lo. Om ham su gwelë mehönon nij navi benapisek in vahi megweḵo jaḵ, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rë! Bë ham ngupin ham doḵ dub in bë najom jaḵ na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv doḵ sekë bejöp röpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-ḵupeḵ-masën ti jöp röpröp nipaya benök geving, ³ og ham neli mehö sën neröp röpröp los trases nivesa lo loḵ yök beham nenër vu bë, “Genam gemedo jaḵ sëa nivesa sagi!” Log tum ham nenër vu mehö ngwë sën ḵupeḵ masën lo bë, “Hong saga og gebare na sagu!” ma, “Genam gemedo doḵ sa vahag!” ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og ham neseggi ham vahi bë nijvesa gevahi bë nijpaya, geham neḵo ham raḵ in bë ham gwengo mehönon hir gagek begooïn sir jaḵ noh vu ngo kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahëg neving ham, om ham gwengo rë! Yiḵ alam sën alam-dob-yi pin denelë sir bë ngaa meris in hej ḵupeḵ ma lo, og Anutu ggooin sir raḵ in bë denatu alam-los-bengöj-vongvingsën-yi. Lob nër bë rëḵ gevong yi Nyëg vu alam sën ahëj neving yi lo benatu hir ngaa, om rëḵ gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rëḵ mu ham nevong nimumsën vu alam-ḵupeḵ-masën! Ham ngo raḵ ni ggovek bë alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denedeginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneḵo ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barë raḵ neggëp ham, rëḵ alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denenër pelësën raḵ yi, rëḵ ham neḵo sir raḵ in-a? ⁸ Bë mëm ham sepa doḵ Anutu-yi-ḵapiya og mëm. Sën dekevu horek los bengö meneggëp loḵ lo bë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ⁹ Gaḵ bë ham gwevong nivesa vu mehö ngwë geham gweruu demimin vu ngwë, og ham nevong paya begagek neggëp vu ham. Lob horek sënë tato bë ham kweyëh. ¹⁰ In nabë mehöti sepa doḵ horek pin rëḵ keyëh horek timu, og sënë nebë keyëh horek pin. ¹¹ Hil arak ni bë Anutu nër nebë sënë nebë, “Su gwevong baggëb!” Log nër ving nebë, “Su gengis mehönon medenadiik!” Om nabë su gevong baggëb rë, rëḵ gesis mehöti mediik, og kweyëh Anutu yi horek megagek neggëp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabë Anutu rëḵ seggi ham gagek jaḵ horek mewis sën Yesu ḵo yam in bë geço hil vër in ngaa nipaya lo. Om ham nanër gagek los gwevong ngaa noh vu horek sagi. ¹³ Yönon! Nabë mehöti su kwa paya in mehö ngwë rë, og Anutu rëḵ gevong nyëvewen doḵ nah yi ngaa nipaya pin gesu rëḵ kwa paya in yi rë. Gaḵ mehöti bë kwa paya in mehö ngwë, og su rëḵ gönengin buk sën Anutu gengo gagek meseggi lo rë.

Vongvingsën Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rë! Mehöti bë nanër nabë neving vung Kerisi rëk mu su vung ngaa nivesa ti in bë dok vu mehö ngwë rë, og yi vungvingsën tu ngaa meris. Gak su yoh vu bë geço yi nah vu Anutu rë. ¹⁵ Bë tob nama in ham arimin ti, ma avëhnömin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob mak bë ham ti nanër betalam nabë, “Genah los kwam vesa! Log gebenguh hong nengwah gegegwa nos bahëm napup!” Geham su vung yönon rë, og sagak mak ham lok vu yi? Ma!

¹⁷ Log vungvingsën og yik nebë sënë! Nabë gëp meris gesu gevong huk nivesa banon jak rë, og ngaa meris geham vungvingsën sagi tu diiksën. ¹⁸ Rëk mu mehöti mak rëk nanër nabë, “Meho la denevong vung gemehö la denevong huk nivesa.” Bë nanër nabë saga og sëk nanër nah vu yi nabë, “Getato hong vungvingsën meris sën huk nivesa vesa main agi vu sa, og mëm sëk tato sa huk nivesa vu hong in gejak ni nabë sa nehevong vung Yesu yönon. ¹⁹ Genevong vung nebë Anutu timu yö nedo? Sagak nivesa! Rëk mu Satan yi hur denevong vung gagek saga vung medeneggönengin sir rot, rëk su denetu yi alam rë! ²⁰ Om hong dugin megenek-wetul lok! Genevongin bë sa tato vu hong nabë gevong vung mu, gak su gevong huk nivesa vung rë, om hong vungvingsën tu ngaa meris-a? ²¹ Wirek hil dobahë Abraham bë nalu Isaak rak ya jepö in bë besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebë sënë lom Anutu nër yi lok buk sënë bë yi mehö niröp anon, og yik degwa rak sënë. ²² Om gerak ni bë vung vung mevong huk nivesa vung. Lob yi huk sënë netato bë neving vung yönon. ²³ Lob gagek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo anon rak. Nebë, “Abraham vung vung Anutu om sën nër yi nebë mehö niröp.” Log nër bë yi mehö yi. ²⁴ Om gwëbeng sënë ham rak ni bë Anutu su rëk nanër mehöti nabë yi mehö niröp jak yi vungvingsën meris mu rë, gak nabë gevong huk nivesa geving og mëm.

²⁵ Log avëh-baggëb Rahap yik nebë sënë! Negin mehö luu sën Yosua vung beluho deya kasöm medenelë Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwë vu luho bedeyoh medeyah. Nebë sënë lob Anutu nelë Rahap nebë yi avëh niröp rak degwa sënë. ²⁶ Hil arak ni bë: Bë hil anod su medo dok hil navid rë, og hil rëk nadiik. Lob yik nebë sënë. Hil bë gevong geving meris gesu gevong huk nivesa geving rë, og hil vungvingsën yik tu diiksën nebë sënë.

3

Hil Gegin Dagged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngahisekë su kwamin bo nabë ham natu tatovaha, in hil arak ni bë Anutu rëk seggi tatovaha hir gagek bepelë sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngaa aggagga ngahisekë, rëk mu nabë mehöti su nanër gagek ti paya rë, og yi mehö nivesa rot beyoh vu bë gegin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rë! Hil nesala aën dus teka lok hoos avij in bë nengaj yes jak medesepa dok hil kwad, lob mëm hil nepeggirin anoj pin rak ngaa mahen teka sënë. ⁴ Log ham kwamin bo jak sip geving rë! Sip sënëk ngaa böpata rot, log sang nevë böpata benevongin bë geço na jegin jegin, rëk mu sip yi gang ma aën teka sën neko neru seggi lo, og yik ngaa mahen teka rot, rëk nepeggirin sip meneya yoh vu sën kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil dagged nebë sënë. Hil anod böp gedagged mahen rot, rëk mu sagi sën nevengwëng böpata los neko hil rak nebë hil rëk gevong huk böp los arë. Ham kwamin bo nengwah rë. Nengwah mahen teka, og yoh vu bë dok nyëg mega kele lu ngaa pin. ⁶ Lom hil dagged nebë nengwah vung. Nedo lok hil navid vuheng atov, rëk neving ngaa nipaya aggagga benevong behil nid paya nerak los dahis. Ko ngaa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bë gako reggu bemën agga ti ti lo vu vos ayo behil gevong bermalaj yes jak. Sok genyël gengaa pin sën deneggëp lok loo ayo lo vung. Lob mehö la denevong nebë sënë ggovek ya. ⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek lok ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis lok huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëk ngis anon sepasën aggata niröp. ⁹ Hil nehaço Mehöböp Yesu luho hil Amad arëj rak rak hil dagged, log hil nehevong

nevud vu mehönon raḵ hil dagged ving, lom sēnek hil nanēr gagek pelēsen raḵ Anutu in nesemu hil mehönon behil nid nebē yi Anutu. ¹⁰ Gagek luu neverup raḵ hil avid timu. Ngwē sēn hil nehako Anutu arē raḵ, gengwē gagek nipaya. Om arig lo, hil su gevong nabē sēnē! ¹¹ Bēl veduvek los loo ahēggin su nebegi verup loḵ len timu rē. ¹² Arig lo! Mak mori yoh vu bē ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bē ngis anon mori? Ma! Lob yik nebē sēnē: Loo su yoh vu bē begi berup bēl nivesa rē.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Mak ham ti yi mehō los kwa böp beneraḵ ngaa ni? Om mēm mehō sēnē sepa dok aggata niröp begevong huk nivesa. Su geḵo yi jaḵ jaḵ, gaḵ gevong ngaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejaḵ ni. ¹⁴ Rēḵ mu nabē ham medo los ayomin ngis yi vu mehō ngwē, geham gwevong huk pin in bē gweḵo arēmin jaḵ kesuu mehō ngwē, og ham su gweḵo ham jaḵ in ngaa saga in saga nekevoh gagek anon ya. ¹⁵ In ngaa pin sēnē og su neyam vu Anutu rē, gaḵ sēnek ngaa dob yi mu geneyam ggēp mehönon los Satan yō kwaj. ¹⁶ In nabē mehō la ayoj ngis yi vu mehō ngwē, gedegevongin nabē denatu böp kesuu alam vahi, og alam nebē sēnē su rēḵ demedo jevuh ti rē. Gaḵ ham rēḵ gwelē nabē alam nebē saga yō rēḵ medo degevong ngaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rēḵ mu ngaa los kwa pin sēn neyam vu Anutu lo, og sagak nivesa pin gengaa nipaya su nesarömin loḵ ving rē. Lob ngaa nebē saga nevong balam denedo revuh ti gedenahubin sir. Nevong balam malaj yes medenengo gagek medenero gekwaj pesivin alam sēn denetōḵ vu maggin lo medeneloḵ vu sir. Log ngaa sēn neyam vu Anutu agi nevong balam denevong nivesa vu alam pin neggēp ti, gesu ayoj luu rē. ¹⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr gagek loḵ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yik nebē sēn hil nehehin nos gahis loḵ huk lo in bē anon jaḵ. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḵ ngis anon sepasēn aggata niröp.

4

Alam Sēn Ahēj Neving Ngaa-dob-yi Lo Og Denesis Begö Vu Anutu

¹ Ham nesis begö vu ham geham nenēr ham los ahēmin sengēn raḵ degwa va? Degwa nebē ham medo mekwamin nevo ngaa nipaya aggagga loḵ ayomin benekengērin ham. ² Ham ahēmin neving ngaa aggagga in bē gweḵo, rēḵ ma, om sēn ham kwamin nevo bē ham ngis alam. Ham malamin anonin ngaa aggagga rēḵ ham su yoh vu bē gweḵo rē, om sēn ham ahēmin sengēn vu ham beham nesis begö. Log ham neraḵ vu in ngaa, in ham su nekwetaḵ vu Anutu bē dok vu ham rē. ³ Yönon, ham nekwetaḵ in ngaa bē Anutu gevong vu ham, rēḵ ma gesu nevong vu ham rē in ham nekwetaḵ paya. Ham nekwetaḵ in ngaa sēn ham ahēmin neving bē semu ham navimin lo mu. ⁴ Ham alam gagek keyēhsēn! Alam sēn ayoj neya vu ngaa-dob-yi lo, og denelē Anutu paya bedenesis begö vu yi, ma ham su neraḵ sēnē ni rē? Gaḵ nabē mehōti ayo na vu ngaa-dob-yi mu, og nelē Anutu paya benesis begö vu yi. ⁵ Ma ham nekuung bē Anutu-yi-ḵapiya nēr gagek meris mekuungin hil-a? Sēn dekevu meneggēp bē Anutu tung Anon loḵ yam nedo hil lob ahē neving pangsen rot bē hil natu yi ngaa niröp lo? ⁶ Rēḵ mu Anutu neloḵ vu hil yoh vu sēn yi ḵapiya nēr lo nebē:

“Anutu nilēlin alam sēn deneko sir raḵ lo
geneloḵ vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷ Om ham malamin yes megurek Anutu babu, geham dev dok megwedu Satan na, og rēḵ beya in ham mena. ⁸ Ham na dus jaḵ Anutu, log rēḵ nam dus jaḵ ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in ngaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sēn kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sēnē na in ham ayomin! ⁹ Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sēn nenöp gwēbeng agi, ham nöpsēn peggin menatu susēn. Log ham sēn ham kwamin vesa agi,

ham peggirin ham bayomin maggin jak. ¹⁰ Ham dahun ham begurek Anutu babu og mëm Anutu rëk geḱo ham jak.

Hil Su Tanë Gagek Jak Arid Lo

¹¹ Arig lo, ham su tanë gagek nipaya jak ham arimin lo. Mehöti bë tanë gagek nipaya jak ari ti los nanër yi nabë yi mehö nipaya yönon, og sagaḱ nebë sën tanë gagek nipaya rak Anutu yi horek benër bë horek nipaya. Gaḱ nabë gepelë horek og sënë nebë su genesepa loḱ rë, gaḱ geneḱo hong rak in bë genatu jaas megeseggi horek. ¹² Gaḱ yik mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sënë perurek timu tu jaas beyoh vu bë geḱo hil nah vu yi, geyoh vu bë gevong behil malad nama. Ma genekuung bë hong re om sën bë geseggi hong alam-ë?

Hil Su Gaḱo Hil Jak Vu Anutu

¹³ Kë! Log ham vahi sën ham nenër nebë, “Pehi, ma neheng, rëk mëm hil ana nyëg böp sagu ma sënagu, bemëm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil gaḱo monë ngahiseḱë jak!” Rëk sa nanër vu ham nabë, ¹⁴ “Ham su rak ngaa sën rëk natöḱ vu ham neheng lo ni rë!” Gaḱ ham nebë beggob guggop sën netelë in bë nyëg geheng beneggöp dus teka loḱ nemaya pevis lo. ¹⁵ Om mu maḱ ham nanër nabë sënë, “Nabë Mehöböḱ kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sënë ma ngaa sagu.” ¹⁶ Rëk ham ngo neḱo ham rak benenër bë ham rëk gwevong huk böḱ böḱ, rëk ngaa nebë sënë og nipaya. ¹⁷ Om ham kwamin bo rë! Mehöti sën nerak ngaa ti ni nebë ngaa nivesa rëk mu su nevong yoh vu rë lo, og nevong ngaa nipaya beneggöp vu yi.

5

Gagek Rak Alam Sën Hir Kupeḱ Ngahi Lo

¹ Om sa bë nanër gagek ti vu ham alam los bengömin ggoreksën! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sën vingin natöḱ vu ham lo, beham ngu los gwengeeḱ pangsen in ham. ² Ham kupeḱ los vuneksën pin sënë nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³ Geham goor los seriva nipaya nerak, lob saga netato rangah nebë ham nevong ngaa nipaya beham rëk gweḱo nyëvewen doḱ nah. Lob nyëvewen rëk gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya nerak agi. Beyik rëk nabë nengwah bega ham in ham nesupin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëk doḱ vu ham vu tamusen, rëk mu rëk nama. ⁴ Om ham gwengo rë! Ham netetuhin alam sën denevong huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevong ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböḱ Niwëëḱ los Gayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham ḱo kupeḱ nivesa vesa pin. Ham nevong ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahiseḱë rot beham nerig böpata, rëk buk sën dengis ham nadiik lo dus rak geham dugin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediik rëk su denesis ham loḱ yah rë.

Hil Bare Nid Wëëḱ Mekerë Maggin Gegegin Mehöböḱ

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naḱöök menajom ham ahon beham medo gwegin sën Mehöböḱ duk nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö ḱöök medo negin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natöḱ jak nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaḱöök bemedo gwegin Mehöböḱ nabë sënë! Ham medo nimin wëëḱ, in yi buk sën duk nom lo dus nerak.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwebul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë genggo ham gagek begevong doḱ nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi gagek rangah wirek lo rë! Maggin töḱ vu sir rot, rëk denejom sir ahon medenedo, om ham sepa doḱ vahaj megwevong nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi gagek bë

maggin böpata tök vu yi rëk jom yi ahon rot. Lok tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevongin hil rot benevongin bë dok vu hil.

Hil Su Nanër Gagek Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëk mu arig lo, gagek böp ti nahën neggëp! Gagek sënë nebë: Ham su nanër yagek los dob in bo niwëek vu ham gagek, geham su nanër yönon vavunë! Gaq yik ham ngogek in mu nabë, “Eë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyik ggovek. In Anutu rëk bo nipaya nyëvewen dok nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraksën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jak vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geko Anutu arë jak. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm tahi ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jak mehö sën nirak lo. Gemëm denajom jak na vu Anutu nabë dok vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yönon gedenajom jak nabë sënë, og mëm Mehöböp rëk gevong bevesa dok nah. Log nabë yi ngaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëk dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham ngaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jak na vu Anutu nabë Anutu gevong beham nimin vesa jak. In mehö sën nesepa lok Yesu yönon lo bë najom jak, og yi jomraksën sënë los niwëek. ¹⁷ Elia og yik yi mehönon mu nebë hil, rëk mu jom rak niwëek vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëg vang gehob su to rak rë yoh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Lok jom rak yah, lob hob to rak ggökin, bemëm nos lu ngaa sën denevaroh lok ya dob lo nekip.

Hil Gaço Mehö Sën Neketul Lok In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu ngaa nipaya rëk ngwë geko yi nom gökin, ²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën ko ngwë yom in yi ngaa nipaya lo, og mehö sënë yö ko anon yom vu Anutu bemëm rëk medo mala-tumsën. Lob Anutu rëk gelë mehö ngwë sën ko ngwë vër in ngaa nipaya lo nivesa bedahun yi ngaa nipaya pin na.

Kapiya Sën Pita Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham, sën ham vuu beggang degwa ya geham yök nedo jeggim jeggim vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu rak ham nimin ggovek ya yö wirek beggooin ham rak tu yi ngaa. Lob Anon Vabuung vong beham tu vabuung in bë ham sepa dok Yesu Kerisi aye benikök jipek ham beham nimin vesa jak. Anutu gevong semusemu nyëmasën vu ham rot beham ayomin gëp revuh pangsën rot.

Mala-tumsën Sogek Negin Hil Vu Yagek

³ Hil gako Anutu arë jak. In yi Anutu behil Mehöböp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil böpata rot, lob vong beYesu Kerisi kedi rak yah vu bedub, lob vong behil atu mewis ggovek ya rak yi. Lob hil medo navo kwad in buk sën Anutu geko hil nah lo gehil su nehevuu rë. ⁴ Ggoin hil rak ggovek ya in bë hil gako ngaa nivesa vesa rot vu yagek. Ngaa sënë semu yi ggovek genegin ham vu yagek. Lob su yoh vu bë rëk petar benipaya jak rë, gak yö nivesa anon gesu rëk mala nama rë. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob negin ham nivesa rak yö niwëek, om ham rëk medo nivesa rot. Semu aggata in bë geko ham nah vu yi yönon, lob rëk gevong sënë banon jak begëp rangah dok Buk-tamusën. ⁶ Mak yik ngaa maggin aggagga netök vu ham hus dus teka mu lok buk sagi meneseggi ham beham ayomin maggin teka. Rëk ma geham kwamin nevo bë Anutu rëk geko ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham rak ngaa nebë sënë in bë jak ni nabë ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bë goor og denevesi rak nengwah in bë kale kale geto in genivesa jak, rëk mu goor sënë rëk mala nama vu tamusën. Gak sën hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebë goor sënë rë, gak kesuu goor genivesa rot. Om nabë ngaa vahi seggi ham gwëbeng in ham ayomin neya timu bevong bë nengwah gga ham, og sagak nevong in bë ham bare nimin week. Lob vu tamusën sën Yesu Kerisi natök nom rangah lo, og ham rëk natu alam los arëmin böpata bemalamin ngeri gebengömin na jak sën ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahën geham su malamin rak yi rë, rëk ham ahëmin neving yi. Yönon, ham ngo nahën gesu lë yi rë, rëk ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sën sënë kesuu hil kwad-vesa-sën sën hil kwad vesa in ngaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bë nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metatekin rë, gak ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebë: Anutu rëk geko ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-gagek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëek in bë denatök vu gagek sën Anutu geko hil nah lo degwa, lob denër gagek rangah rak ngaa sën tök vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo lok alam-denenër-gagek-rangahsën sagi ayoj lob nër gagek rangah verup avij mugin rak Kerisi bë: Vanë aggagga rëk natök vu yi, genahub rë lok rëk natu mehö los arë böp. Lob yö medo denesero gagek sënë degwa medenelok tepëk in sir bë, “Vu buk tena rëk nam-a?” Gemak “Va ti rëk berup dok buk saga?” ¹² Anutu tato vu sir ggovek bë su denenër gagek saga rangah in bë dok vu sir rë, gak denevong huk in bë dedok vu ham. Dengo bengö sënë muginsën, lob Anutu vong Anon Vabuung yam vu yagek bevo niwëek vu alam vahi beyam denenër Bengö Nivesa rangah los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bë dekekoooin medegelë ngaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo ngaa jeggim jeggim, gak ham kwamin bo ngaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwegin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jak na ham lo. ¹⁴ Ham gwevong nabë sën

hurmahen denebë nengaj vu gagek medenesepa loḵ lo. Wirek og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loḵ aggata malanon-yi. Gaḵ gwëbeng sënë og ham su sepa dok nah gökin. ¹⁵ Gaḵ Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggovek ya, om ham bo vabuung in ham in ngaa pin sën ham gwevong lo nabë yi. ¹⁶ In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, “Sa vabuung, om ham natu vabuung geving.”

Anutu Bago Hil Yom Raḵ Ngaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bë ti tena kesuu rë, gaḵ neseggi hil ti ti raḵ ngaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayemin dok ti benanër nabë Amamin, og ham gwegin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëveḵ mu vu dob agi. ¹⁸ Ham raḵ ni bë wirek og ham nedo los ngaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loḵ lo, rëḵ Anutu vo ham vër in ngaa saga. Su bago ham yom raḵ seriva lu goor ma ngaa-dob-yi sën rëḵ mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gaḵ bago ham yom raḵ Kerisi ni köḵ. Yesu ni köḵ sënë su nebë ngaa sën hil nebago raḵ monë böpata rot lo rë, gaḵ kesuu. GeKerisi sënë nebë sipsip nalu sën yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya neggëp raḵ yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi raḵ vorot in bë gevong huk sënë. Rëḵ mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamusën dus raḵ, lob töḵ yam rangah in bë dok vu ham. ²¹ Loḵ vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vong beKerisi kedi raḵ yah vu bedub bevong arë böp raḵ lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëḵ nom begeḵo ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham nesepa loḵ gagek anon sënë, lob vong beham ayomin nivesa raḵ. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevong los kwamin luu rë, om ham pasang gwevong huk niwëëḵ rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangсэн. ²³ Ham tu mewis ggovek ya nebë sën nos kip loḵ huk anon. Rëḵ mu ham su pum raḵ nos gahis sën nepetar lo rë! Gaḵ ham pum raḵ nos gahis sën nedo degwata lo. Nos gahis sënë og yik Anutu yi gagek, lob mala-tumsën neggëp loḵ beyö rëḵ gëp degwata los degwata. ²⁴ In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Mehönon pin nebë vos.

Log hir vunëḵ vunëḵ nebë vos anon kweḵсэн.

Vos nemeran log anon kweḵсэн nerurin to.

²⁵ Gaḵ Mehöböḵ yi gagek, og yö neggëp degwata los degwata.”

Gagek sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböḵ Tu Gelöng Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevong kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër gagek nipaya nah nenga jak mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahen niköḵ sën ataj nahën neḵo sir bahëj neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën neloḵ vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin ngaa kuungsën ving rë agi pangсэн, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, maḵ ham seggi Mehöböḵ ggovek ya beham raḵ ni bë kwa nevongin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëëḵ rot nebë gelöng ti. Mehönon denekuung bë maḵ gelöng nipaya om sën deruuk ya. Rëḵ mu Anutu ggooin yi raḵ vorot benelë bë ngaanon benivesa rot. ⁵ Lob vong bë yik ham nebë gelöng mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bë gevong beham natu Anon Vabuung yi beggang. Nebë saga om ham natu alam-deneḵo-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë ham gwevong nabë saga, og Anutu rëḵ kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob geḵo seriveng saga. ⁶ In gagek raḵ ngaa sënë meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebë:

“Ham gwengo rël
 Sehooïn gelöng malangeri anon rot ti raḵ in gadu beggang nyë ḵetu,
 lob gwëbeng sa varah menare nyëg böp Sion.*
 Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,
 og su rëḵ ni namum rë,
 gaḵ rëḵ nama verök yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënë lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelë bë ngaanon benivesa rot. Gaḵ alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gägek raḵ sir meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,
 rëḵ mu mëm sënë netu gelöng niwëëk beggang nyë ḵetu yi.”

⁸ Log gägek ngwë nër bë:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jaḵ lo.

Genetu hir gelöng sën detaleḵ medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gägek sënë rë, om detaleḵ medevës, in Anutu nër wirek bë rëḵ degevang nabë sënë.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëḵ Anutu ggooin ham raḵ ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneḵo-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bë ham rëḵ tateḵin ngaa nivesa pin sën nevong vu ham lo. In ham nedo loḵ malakenu wirek, rëḵ tahi ham beḵo ham loḵ yam yi rangah nivesa anon sënë ayo. ¹⁰ Wirek og ham alam meris, rëḵ gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wirek og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevongin ham rë, rëḵ gwëbeng sënë og Anutu kwa nevongin ham.

Hil Gevang Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëg neving ham, om sa nanër vu ham niwëëk nabë: Ham nedo dob sënë nebë ham alam-nyëg-ngwë los alam vatëveḵ mu. Om ham dëëin ngaa malanon-yi sën hil navid nevongin lo na. In ngaa nebë sënë nesis begö vu ham ḵenumin. ¹² Ham gwevang ngaa nivesa doḵ alam dahis vuheng. Yönon, denenër gägek nipaya raḵ ham gwëbeng bë ham nesepa loḵ ngaa nipaya. Rëḵ mu rëḵ degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëḵ degeḵo Anutu arë jaḵ in ham huk sënë doḵ buk sën natök nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa doḵ horek sën mehönon denejoo lo pin. Ham sepa doḵ mehö-los-bengö sën netu yuseḵë vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa doḵ ggev gavman ayej nabë saga. In mehö-los-bengö ggooin sir raḵ in bë debo nyëvewen doḵ nah vu alam sën degevang ngaa nipaya lo, gedegëḵo alam sën degevang ngaa nivesa lo arëj jaḵ. ¹⁵ Anutu ahë neving bë ham sepa doḵ ngaa niröp nabë saga in alam kwaj masën sën sir dugin gägek lo, su denatök vu gägek nipaya jaḵ ham medenanër. ¹⁶ Ham su nabë alam sën detu mehö ngwë hir ngaa meris balaj deneḵeginengin ngaa maggin raḵ sir gedenevasap sir lo, gaḵ ham gwevang ngaa nabë alam sën yö denegin sir lo. Rëḵ mu ham su gwebom navimin doḵ mu log ham bun ham in ngaa nipaya megwevang, gaḵ ham natu Anutu yi hur yönon. ¹⁷ Ham gweḵo alam pin arëj jaḵ, geham ahëmin geving arimin lo sën Anutu-yi-alam sir lo. Ham göneng in Anutu, log ham gweḵo mehö-los-bengö sën tu yuseḵë lo arë jaḵ.

Hil Sepa Doḵ Kerisi Vaha Megakö Vanë

¹⁸ Ham sën hur lo, ham göneng in alam sën denebago ham netu hir ngaa meris medenegin ham lo, beham gurek babuj in ngaa pin. Ham su gurek alamin sën nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gaḵ yik ham gurek alamin sën denevang nij paya vu ham lo babuj geving.

* **2:6:** Denenër nyëg böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

¹⁹ Kè! Log nabë degwa nama geyö debo vanë vu ham meris mu rëk mu ham najom ham ahon geham gwengo vanë in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahë neving ngaa nebë saga. ²⁰ Gaḵ nabë ham gwevong ngaa nipaya ti lob dengis ham rëk yik ham gwelë sir mu, og ham su vong ngaa nivesa in bë degeḵo ham arëmin jaḵ rë, gaḵ ma. Gaḵ mëm nabë dengis ham jaḵ ngaa nivesa sën ham gwevong lo rëk ham gwelë sir mu, og mëm Anutu nenër saga bë gevong nivesa. ²¹ Yönon, Anutu ggooin ham raḵ in bë ham sepa dok aggata saga. In Kerisi loḵ yah ham bömin beḵo vanë betato saga vu ham in bë ham sepa dok vaha.

²² “Su nevong ngaa nipaya rë,

log su nenër gagek kuungsën ti verup avi rë.”

²³ Denër pelë raḵ yi, rëk su nër pelë loḵ yah raḵ sir rë. Log devo vanë vu yi, rëk su nër gagek ahë sengën loḵ yah raḵ sir rë. Gaḵ yö vong yi loḵ ya Anutu sën neseggi ngaa pin niröp lo nema. ²⁴ Yö ti ko nyëvewen loḵ yah hil ngaa nipaya raḵ yah navi bediik raḵ kelepeḵo*. Vong nebë sënë in bë hil gevuu ngaa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa dok ngaa yohvu mu. Devasap navi lob saga vong beham nimin vesa raḵ. ²⁵ Wirek ham nebë sipsip ata main nalu geyö vare deneya jeggin jeggin bedeneketul loḵ in aggata. Lok gwëbeng sënë og ham loḵ yom vu sipsip ala sën neḵin ham anomin lo.

3

Gagek Raḵ Maluh Los Avëh Sën Deḵo Sir Ggovek Lo

¹ Log ham avëh sën raḵ reggamin ggovek ya lo, og ham gurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su deneseпа loḵ Anutu yi gagek rë, og ham avëh sën venëj ham lo gwevong ngaa niröp jaḵ buk in degelë bedegerin sir. Gaḵ ham su nanër gagek ngahiseḵë vu sir. ² Kè! In mëm degelë nabë ham neḵin ham nivesa geham nesepa loḵ aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunëḵ vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunëḵ vu navimin jaḵ kupeḵ nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gaḵ mëm ham sejong ayomin peggo, in ngaa sën ham sejong ayomin jaḵ lo, og su yoh vu bë rëk nipaya jaḵ rë. In vunëḵ vunëḵ ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin gëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëk gelë nabë ngaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medeneḵin sir nivesa lo yik denevong nebë sagi. Denesejong ayoj raḵ ngaa nebë sënë gedeneggurek reggaj babuj. ⁶ Sara nevong nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë “Mehö böp”. Om nabë ham nevong ngaa nivesa, geham su newamin neraḵ benehöneng in ngaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham gwevong nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevong nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëëḵ nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yik deḵo Anutu yi semusemu ving beham rëk medo malamin-tumsën dok ti. Bë ham sepa dok aggata sënë, og ngaa ti su rëk gëp begërin ham beham gwevuu jomraḵsën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ Ggovek saga, om sa bë semu gagek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham gwevuu sën ham ngo neḵo ham raḵ lo na. ⁹ Bë alam degevong paya vu ham, og ham su bo nipaya dok nah nipaya nyëvewen vu sir. Log nabë denanër gagek nipaya jaḵ ham, og ham su nanër gagek nipaya jaḵ sir dok nah nyëvewen. Gaḵ ham gwevong ngaa nabë sënë dok nah: Ham najom jaḵ na vu Anutu nabë gevong semusën vu sir. In Anutu ggooin ham raḵ bë ham gwevong nabë saga in mëm ham gweḵo semusën vu yi geving. ¹⁰ In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa

los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,
 gengaa maggin nama in yi,
 og yö gëgin avi besu nanër gägek nipaya,
 geyö gëgin daggen in su nanër gägek kuungsën.

11 Gaḵ geruu demi vu ngaa nipaya ga,
 gevong ngaa nivesa mu,
 geyö medo mala sepa sën ayo gëp revuh lo,
 bahë geving rot nabë natök jaḵ anon.

12 In Mehöböp mala neggëp menelë alam sën nij röp lo beneloḵ vu sir,
 log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.
 Rëḵ alam sën denevong ngaa nipaya lo, og Mehöböp neraḵ nij,
 lob nevo nyëvewen loḵ yah hir ngaa nipaya vu sir.”

Hil Ayoh Vu Bë Gaḵo Vanë Jaḵ Huk Nivesa Sën Hil Nehevong Lo

13 Bë ham nimin wëëk mesepa doḵ ngaa nivesa mu, og re yoh vu bë rëḵ gevong paya vu ham-a? Maḵ rëḵ nama! 14 Rëḵ mu nabë ham sepa doḵ ngaa niröp lob ham gwëḵo vanë jaḵ, og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin jaḵ. 15 Gaḵ ham gwtung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp bemedo doḵ ham ayomin. Ham semu ham jaḵ buk pin in Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Loḵ mëm nabë alam dedoḵ tepëḵ in gägek sënë degwa vu ham, og ham medo in nanër nah niröp vu sir. Rëḵ mu ham nahub nanër gägek ahë yes nah vu sir jaḵ gägek nivesa.

16 Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë alam denanër gägek nipaya kuungsën jaḵ ham in ngaa nivesa sën ham nevong menesepa loḵ Kerisi vaha lo, og degelë benij namum. 17 In nabë Anutu vongin bë hil gaḵo ḵerus jaḵ ngaa nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëḵ mu nabë hil gaḵo vanë jaḵ ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëḵ su yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

18 Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëḵ loḵ yah hil alam nid paya bed in bë geḵo hil nom vu Anutu. Tu mehönon raḵ lob mehönon desis yi mediik, rëḵ mu Anon og nedo bekedi raḵ yah menedo mala-tumsën. 19 Log Anon sënë ya meloḵ ya vu mehönon ḵenuj sën denedo ḵarabus vu Nyëḡ Nipaya lo menër gägek vu sir. 20 Loḵ sën Noa yi buk wirek lo, og alam sënë dekeyëh Anutu yi gägek, rëḵ mu Anutu su newa raḵ mevo loḵ yah nyëvewen vu sir pevis rë. Gaḵ yö jom yi ahon menedo rot, geNoa semu yaḡ loḵ buk sënë, lob yik sir yu mahen teka mü denedo vesaj loḵ yaḡ ayo. Sir maluh avëh yoh vu nemadvahi-bevidek-löö denedo mu gebël su rehöö sir rë. 21 Bël sënë netahu bël-ripeksën sën neḵo ham yom lo. Bël sënë og su bël sën neḵo ham nimin ngöhek ya lo rë, gaḵ sënë sën nevong beham netahi ya vu Anutu bë gevong beham ayomin mewis jaḵ lo. Lob neḵo ham yom degwa raḵ sën Yesu Kerisi kedi raḵ yah lo. 22 Kedi raḵ yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yaḡek, lob angër los hir ggev sën arëj böp lo, gengaa los niwëëk vu yaḡek pin, denegurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gaḵo Vanë

1 Ham kwamin bo nabë Kerisi ḵo vanë rot raḵ navi, om ham kwamin na vu niwëëk megwevong nabë yi. In nabë ham gwëḵo vanë jaḵ navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. 2 Nabë saga, in lob ham su newamin jaḵ in ngaa nipaya mesepa doḵ gökin nah noh vu buk pin sën ham medo dob agi. Gaḵ ham sepa doḵ Anutu kwa. 3 Wirek og ham nevong ngaa nebë sënë rot menesepa loḵ ngaa sën alam dahis ahëj neving pangsën bë degevong lo. Ngaa lo nebë sënë: Ham su nejom ham ahon rë, geham nevong

malamin anon in ngaa pin sën su yoh vu rë lo benevong. Ham kwamin nevo baggëb lu ngaa loḵ ayomin; ham nenum raḵ buk meyumin nevonḡ paya; geham nevonḡ ahëmin ta menevonḡ nos böp genevonḡ ngaa nipaya loḵ ayo; geham nesupin ham benenum bël niwëëḵ pangsën benevonḡ ngaa nipaya; log ham nekweyëh Anutu yi gägeḵ genejom raḵ vu ḵeriing lu ngaa beneko sir raḵ. Rëḵ gwëbeng og ham vuu ya. ⁴ Yönon, gwëbeng sënë og ham su nevonḡ ngaa nipaya benevasap ham raḵ ngaa jeggin jeggin ving alam dahis ggökin yah rë. Om sën denelëḵ in ham, lob denenër gägeḵ nipaya raḵ ham. ⁵ Rëḵ mu vu tamusën og alam dahis sënë yö rëḵ detateḵin hir gägeḵ jaḵ ngaa sënë nah vu jaas böp sën neseggi gägeḵ lo medegeḵo nyëvewen doḵ nah gägeḵ sagi. In semu yi ggoveḵ ya menedo in gengo alam-diiksën los alam malaj vesa hir gägeḵ meseggi. ⁶ Yiḵ degwa raḵ gägeḵ sënë om sën Bengö Nivesa töḵ ya vu mehönon diiksën ḵenuj betateḵin aggata vu anoj in bë denah medemedo malaj-tumsën geving Anutu. In navij diiḵ nebë sën Anutu nër vu muginsën bë mehönon pin navij rëḵ denadiiḵ lo vorot.

Hur Nivesa Netateḵin Anutu Yi Semusën

⁷ Buk sën ngaa pin vongin govek na lo dus raḵ, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepëp jaḵ, beham najom jaḵ noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiiḵ vu aggata sën ahëmin geving arimin lo lo niwëëḵ rot kesuu ngaa vahi pin. In nabë hil ahëd geving mehönon, og hil rëḵ dahun hir ngaa nipaya ngahiseḵë na. ⁹ Ham gwegin arimin lo sën yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevonḡ ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti ngo ḵo Anutu yi semusën aggagga yoh vu ham nyëmasën, om ham gwevonḡ huk jaḵ in doḵ vu arimin lo. Lob mëm ham rëḵ natu hur nivesa in ham doḵ vu mehönon jaḵ Anutu yi semusën sagi. ¹¹ Nabë mehöti tateḵin gägeḵ, og tateḵin niröp noh vu Anutu yi gägeḵ. Log nabë mehöti gevonḡ huk in doḵ vu mehö ngwë, og gevonḡ huk jaḵ Anutu niwëëḵ sën vo vu yi lo. Hil gako Yesu Kerisi arë jaḵ na vavunë. In niwëëḵ pin neggëp vu yi degwata los degwata benevonḡ semusën saga yam vu hil in bë hil gevonḡ bAnutu arë böp jaḵ rot. Yönon.

Hil Gako Maggin Geving Kerisi Nabë Sënë

¹² Sa mehö lo-e! Vanë sën netöḵ vu ham lo, töḵ vu ham in bë seggi ham. Yönon, vong bë nengwah vev raḵ ham, rëḵ mu ham su gwelëḵ in ngaa sënë bekwamin bo nabë ngaa yö agga ti töḵ vu ham. ¹³ Gaḵ vanë sënë in bë ham gweḵo maggin geving Kerisi. Om ham ngo medo los kwamin vesa, log mëm arë böp los vuneḵ vuneḵ yageḵ yi rëḵ natöḵ nam rangah vu tamusën. Lob tum mëm ham rëḵ kwamin vesa böpata rot doḵ buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabë denanër gägeḵ nipaya jaḵ ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sën vuneḵ vuneḵ yageḵ yi degwaseḵë yi lo yöḵ nedo ving ham. ¹⁵ Gaḵ ham ti su ngis mehönon medenadiiḵ ma, godeḵ ngaa ma, gevonḡ ngaa nipaya aggagga ma, jaḵ ni in mehö ngwë hir gägeḵ, lob debo vanë vu yi doḵ nah sënë. ¹⁶ Rëḵ mu nabë ham ti kerë maggin in nesepa loḵ Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gaḵ yi alam yi om geḵo Anutu arë jaḵ. ¹⁷ In buk sën Anutu bë geḵo huk jaḵ megevonḡ nyëvewen doḵ nah mehönon hir huk lo yam dus raḵ ggoveḵ ya, menevonḡin bë gevonḡ vu hil sën yi alam hil lo namugin. Om nabë gevonḡ nabë sënë vu hil, og maḵ rëḵ gevonḡ nabë va vu alam sën nengaj dahis vu Bengö Nivesa lo? Gaḵ rëḵ gevonḡ maggin nipaya veröḵ yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Nabë huk böp neggëp in geḵo alam sën denesepa loḵ ngaa niröp lo nom,

og alam sën deneruu demij vu Anutu gedenevonḡ ngaa nipaya lo og sir maḵ rëḵ nabë va?”

Gaḵ maḵ rëḵ malaj nama veröḵ yi. ¹⁹ Nebë sënë, om nabë Anutu kwa bo nabë alam la degeḵo vanë, og alam sënë yö rëḵ desepa doḵ ngaa niröp mu, gedegevonḡ beḵenuj doḵ nah Anutu nema geving in gegin. In yi yö tung hil, log yö rëḵ medo megevonḡ noh vu yi gägeḵ.

5

Ham Ggev Gwegin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwëbeng sa bë nanër gagek dus ti vu ham ggev lo nabë: Yik sa ggev ti ving ham, log sa halë rak malag bë Kerisi ko vanë. Log sa ving ham behil pin rëk medo nivesa los vuneḱ vuneḱ yagek yi doḱ ti doḱ buk sën Mehöböḱ rëḱ natöḱ nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bë gejiin ham ggev lo nabë: ² Ham gwegin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip loḱ ham nemamin lo nivesa. Rëḱ mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gaḱ ham ngo gweḱo jaḱ megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gweḱo monë mu, gaḱ ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böḱ beham dahun alam sën Anutu tung loḱ ham nemamin bë ham gwegin sir lo. Gaḱ ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa doḱ ham vahamin. ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og sipsip alaj böḱ rëḱ natöḱ nom rangah, lob ham gweḱo madub nivesa los vuneḱ vuneḱ yagek-yi sën malangeri rot besu rëḱ meran na rë lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Ngaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur magëm geving nabë: Ham gurek alam ggev babuj. Rëḱ mu su sir magëm mu rë, gaḱ ham pin sepa doḱ aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo gurek babumin vewen vewen. In gagek sënë neggëḱ loḱ Anutu-yi-kapiya bë:

“Anutu neruuk alam sën denëḱo sir rak lo,
gaḱ mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëëḱ ata, om ham dahun ham begurek babu, gedoḱ yö yi buk sën lo, og rëḱ geko ham jaḱ. ⁷ Om ham bo ham maggin pin doḱ nah nema, in kwa nevo ham menëḱin ham.

⁸ Lob ham gwegin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neḱo loḱ rot nebë reggu böḱ layon sën negga mehönon lo, lob nengeeḱ böḱpata geneggevek meneyam in bë pesöng jaḱ hil. ⁹ Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëëḱ bemedo in ham dev doḱ megwedu yi na. In ham neraḱ ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu dob pin agi yik denëḱo vanë nebë ham. ¹⁰ Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rak Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweḱo vuneḱ vuneḱ yagek-yi geving yi degwata. Om yik ham rëḱ gweḱo vanë yik buk dus teka mu, log mëm Anutu rëḱ gevong beham nimin vesa jaḱ gökin, bebarah ham na, begadu ham, geham medo niwëëḱ. ¹¹ Om hil gaḱo arë jaḱ nabë Mehö niwëëḱ ata degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

¹² Sa kevu gagek dus ti sënë vu ham mesevo loḱ Silvanus* nema in bë geko nöḱ vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bëḱ ham kwamin jaḱ beham najom Anutu yi semusën soḱek sën senër rangah vu ham lo ahon beham bare nimin wëëḱ in. ¹³ Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir rak ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa nalug lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴ Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëḱ revuh.

Kapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarë sa Simon Pita. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebë he behil nehevong ving ggëp ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neko hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham rak Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevong semusemu nyëmasën nökö böpata jak vu ham, gedegevong beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Rak Tu Yö Yi Ngaa

³ Hil arak Anutu ni in ggoin hil rak in bë hil gako niwëek los vunek vunek yagek-yi natu hil ngaa behil sepa dok yi aggata nivesa. Lob vong ngaa pin sën hil narak vu in lo vu hil in yi mehö niwëek degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa dok aggata niröp mu. ⁴ Yönon, ngaa pin sën nedo dob agi og rëk petar na bemala nama na, in mehönon malaj nesepa ngaa nipaya paya mu. Gak hamek su rëk malamin nama na verök yi nabë saga rë. In Anutu rëk gëko ham vër gegevong yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benim in nabë yi. ⁵ Ham kwamin bo ngaa saga beham gwevong huk niwëek rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gwegin ham begwevong ngaa nivesa vesa geving. Ham gwevong ngaa nivesa, log ham gwevong huk in gagek pin in ham natök jak degwa mejak ni geving. ⁶ Ham natök jak kwamin mejak gagek degwa ni nabë saga, log ham gwegin ayomin nivesa geving. Ham gwegin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëek geving. Ham najom ham ahon mebare niwëek, log ham sepa dok Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa dok Anutu yi aggata niröp, log ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönon pin geving. ⁸ In nabë ham sepa dok ngaa pin sënë begwevong pangsen, og ham su rëk medo meris geham huk anon nama rë. Gak ngaa sënë rëk gevong beham jak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ngaa pin ni los dahis. ⁹ Gak mehö sën su hen huk nebë agi neggëp rë lo, og yi nebë mehö mala kenod. Genebë mehö mala raru sën su yoh vu bë gelë ngaa gëp adingnë rë lo. In ggërin demi yom vu gagek sën Anutu ripek yi ngaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham rak ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevong huk niwëek in anon jak vu ham. Nabë ham sepa dok ngaa pin sënë, og ham su yoh vu bë rëk bës rë. ¹¹ Yönon, nabë ham gwevong nabë sënë, og rëk tatekin aggata vu ham, beham dok na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo yi nyëg. Sën rëk gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëk yönon, ham rak ngaa pin sënë ni vorot. Lob ham ko gagek anon sënë rak ggovek ya, lob ham nare niwëek in. Rëk sa bë nanër vu ham gök gökin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo gökin. ¹³ In sa kwag nevo bë ngaa sënëk nivesa, om noh vu buk sën sëk nahën nemedo vesag lo, og sëk nanër vu ham gök gökin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beserak ni bë yik sa hevongin getur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëek rot menekevu gagek yök vu ham, in bë nabë sa nadiik, og ham yoh vu bë rëk kwamin bo gagek sënë gökin noh vu buk pin.

He Halë Kerisi Nikapiik Ggovek Ya

¹⁶ Gagek sën he nanër agi og he su nanër keriling tetuhinsen nebë sën mehönon los kwaj yö kwaj nevo medenenër lo rë. Gak he halë rak malamin bë Mehöböp los bengö yönon. Om sën he nër vu ham ggovek ya beham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi niwëek ni, geham rak ni bë rëk nom gökin. ¹⁷ Yönon, Ama Anutu tato niwëek los arë böp rangah lok buk sën gagek yam vu nikapiik degwa beko yi rak lo bë, “Sa nalug sënë, sahëg ving yi pangsen

gesa ahëg nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alöö nado ving yi ggëp kedu vabuung wirek behango aye sënë yam vu yagek.

¹⁹ Nebë saga, lob he halë bë alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek anon rak. Om bë ham najom hir gägek ahon, og saga mëm nivesa rot. In alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek og nebë ram sën netum loḵ nyëg malakenu, benedo rot benyëg neheng rak lob Betuheng Majelëë kedi netum loḵ ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rëḵ mu ham jak sënë ni namugin rë nabë wirek og Anutu yi gägek su verup mehöti avi yoh vu yö kwa rë. Gaḵ Anon Vabuung yö neggee vu sir bedenener Anutu yi gägek yam rangah. Nebë sënë om hil su ayoh vu bë tatekin gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo ti degwa jegin jegin noh vu hil ngo kwad rë, gaḵ Anon Vabuung doḵ vu hil og mëm.

2

Alam-gägek-kuungsën Hir Ngaa Nipaya

¹ Wirek og alam-gägek-kuungsën deverup loḵ alam Israel, om yik tatovaha-gägek-kuungsën-yi rëḵ deberup doḵ ham geving nabë saga. Rëḵ debun sir gedenanër gägek kuungsën aggagga in debasap alam, geyö rëḵ degeruu demij vu Mehöböp sën bago sir yom lo geving. Rëḵ degevonḡ nabë sënë, rëḵ mu rëḵ malaj nama pevis avuti. ² Nebë saga rëḵ mu alam ngahisekë rëḵ desepa doḵ alam saga hir ngaa nipaya aggagga, lob tum rëḵ degevonḡ balam jegin jegin la denaner gägek nipaya jak aggata-gägek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anöö veröḵ yi, om rëḵ denaner gägek kuungsën ngahisekë in degeḵo ham hömin monë lu ngaa nah vu sir. Rëḵ mu Anutu yö ro buk sën gengo hir gägek lo wirek meneggëp vorot bë rëḵ malaj nama. Lob ngaa sën basap sir lo, og su ggëp yiing rë, gaḵ yö medo negin.

⁴ Log yik angër la devonḡ ngaa nipaya wirek, rëḵ Anutu su nelë sir mu rë. Gaḵ duu sir loḵ ya ḵarabus ggëp Nyëg Nipaya loḵ waak malakenu. Lob nahën denedo loḵ rot medenegin buk-nyëvewen-yi.

⁵ Log yik alam sën denedo wirek lo, og yik nebë saga ving. Su kwa pesivin sir rë. gaḵ vonḡ mebël vuuk böpata merehöö sir vahi sën deruu demij vu Anutu lo bemalaj maya. Gaḵ yik Noa timu sën nenër gägek yohvu yam rangah lo, om Anutu gin yi, gegin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyëvewen vu alam Sodom los Gomora ving nebë saga. Anutu vesi beggang bu böp luu sënë rak nengwah megga sir bemalaj maya veröḵ yi. Gevewev meris mu nedo. Nebë saga in bë nabë alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah gägek wirek hen sagi, lob dejak ni nabë rëḵ denatöḵ vu nyëvewen nabë sënë. ⁷ Gaḵ Lot og yi mehö yohvu, om Anutu ḵo yi vër in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rë. In Lot ayo maggin böpata in alam nij paya hir baggëb lu ngaa sën denevonḡ lo. ⁸ Yönon, mehö niröp sënë nedo ving sir beyö nelë hir ngaa nipaya los nengo hir gägek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yö neggëp niröp, om ayo maggin rot in hir ngaa nipaya sën denevonḡ medenekeyëh horek lo. ⁹ Yönon, Mehöböp neḵo alam sën denesepa loḵ yi lo vër in ngaa nipaya sën neseggi sir lo, genetunḡ alam nij paya medenedo rot in na berup doḵ buk sën gengo hir gägek gebo nyëvewen doḵ nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-gägek-kuungsën lo saga vahi rëḵ degeḵo nipaya nyëvewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëj neving ngaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa loḵ, gekwaj nevo Mehöböp aye bë ngaa meris lo. Alam nebë sënë deneko sir rak bedenesepe loḵ yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë rak angër yagek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam gägek kuungsën sënë, genij wëëḵ böpata rot kesuu sir ving. Rëḵ mu su denenër pelë rak sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböp rë. ¹² Gaḵ alam gägek kuungsën sënë, og denenër pelë rak ngaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om sën kwaj neya vu navij medenesepa loḵ ngaa-navij-yi mu. In ataj ḵo sir in bë mehönon denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yik ngaa nipaya sën denesepa loḵ lo

rək gevang bemalaj nama na verök yi. ¹³Rək degeko nyëvewen nipaya dok nah hir ngaa nipaya. In su ahëj neving rot bë dega nos böp los denanum bël niwëek pangsen buk mu rë, gak denevang rangah atov ving. Log denelok ya ving ham beham los newa nos-ahëvingsën-yi lok ti. Rək mu denetetuhin ham gekwaj vesa in ngaa nipaya sën denevang vu ham agi, om sir nebë ngaa ningöhek gengaa nipaya lok len. ¹⁴Malaj anon medenelë avëh yoh vu buk in bë degodek sir. Lob malaj su yoh vu bë rək gevu ngaa nipaya rë, gak ma verök yi. Alam sënë denepelëpin alam sën su ayoj niwëek rë lo, bedenedadii sir ya in bë degevang ngaa nipaya geving sir. Ayoj yö tahu sir lok aggata sën ayoj nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa lo, om Anutu rək kevoh alam sënë na verök yi. ¹⁵Alam-gäkek-kuungsën lo sënë deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul lok medeneya jeggin jeggin, beya denesepa lok Beyor nalu Balaam sën ahë neving monë pangsen rot beneko rak terotsën lo vaha. ¹⁶Dogi su denevangwëng rë, rək mehö-nenër-gäkek-rangahsën Balaam yi dogi vengwëng nebë mehönon benër Balaam yi ngaa nipaya sën nevang agi rangah. Lob ggërin ngaa kwamasën sën bë gevang lo.

¹⁷Log alam-gäkek-kuungsën nebë sënë, og sir nebë bël veyë sën netewii ya lo. Gesir nebë beggob sën sang neko meneya jeggin jeggin lo. Om Anutu ggooin nyëg mala vahis verök yi rak vu sir in bë demedo dok. ¹⁸Sir sënë denevangwëng avij böp medeneko sir rak in gäkek meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bël lok alam sën nahën denevu ngaa-alam dahis-yi ya lo, lob tum newaj neraç in baggëb los navij yi ngaa nipaya aggagga beyah denesepa lok sir. ¹⁹Alam gäkek kuungsën sënë denenër vu sir bë rək degeko sir vër in horek pin besu deginengin sir rë. Rək mu sir yö nahën denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebë sënë bë ngaa sën kesuu mehöti lo, og mehö saga neggurek babu benesepa lok rot. ²⁰Yönon, derak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën ko hil yom lo ni, lob deveya in ngaa ningöhek nipaya sën neggëp dob agi bedeyom. Rək mu nabë degërin sir nah bedega jak ngaa nipaya sënë gökin menaduu sir ahon, og rək demedo paya na verök yi kesuu muginsën. ²¹In derak aggata sagi ni bedeko horek vabuung sënë ggovek ya, lok yom deruu demij vu. Gak bë yö demedo dug in ngaa niröp sënë yi aggata, og sagak nivesa vu sir. ²²In devong balam hib wirek hir gäkek los kwa ti sënë anon rak rak sir nebë, “Anöö yah negga nyë muteksën ggökin.” Log gäkek ngwë neggëp ving bë, “Böök ripek lok bël ggovek, lok tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rək Nom Yönon Rot

¹Sa mehö lo-e! Sa kevu kapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Lok kapiya luu sënë og sa kevu gäkek in bë bër ham kwamin in gäkek vahi gökin beham jak ni nivesa. ²Log ham kwamin bo nah gäkek sën Anutu-yi-alam-vabuung denenër rangah wirek bë rək anon jak lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ko hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³Ham jak sënë ni namugin nabë Buk-tamusën dus jak, og alam sën denenër pelësën lo rək deberup bedegevang noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴“Nër bë rək nom gökin-a? Lob mak yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediik ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rək mu ngaa pin yö neggëp lok ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejak ngaa sënë ni nabë: Vu muginsën og Anutu nër, lob yagek anon rak. Log nër, lob dob ggooin yi rak in loo benedo lok loo vuheng atov. ⁶Lob dob nedo rot, lok mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuk meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷Lob Anutu nër ving bë yagek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rək ga. Rək mu gëp degegin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen dok nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bemalaj nama rë. ⁸Rək mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gak nelë luho bë

luho neggëp ti. ⁹ Mehöböp su nesis buk rak rak in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gagek medengis jak jak lo rë. Gak ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genëgin ham.

Dob Los Yagek Sënë Rëk Malaj Nama Na

¹⁰ Rëk mu buk sën Mehöböp nom lo, og rëk nam nabë sën alam hodek deneyam. Dok buk sagi, og yagek rëk tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sën nedo loḷ lo, og rëk nikerus jak bedëtek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rëk ga dob los ngaa pin sën mehönon desemu menedo loḷ lo geving. ¹¹ Ngaa pin sënë rëk nama na nabë sënë. Om ham pasang gwëvong ngaa niröp mu, begwëgin ham gesepa dok Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹² Geham medo gwëgin Anutu yi buk sën yagek rëk natum dok benama na, log ngaa mahen mahen pin nijkerus jak bedëtek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sënë in lob natök nam pevis. ¹³ In hil nehegin yagek los dob mewis sën Anutu nër bë rëk getung bengaa niröp mu yö gëp dok lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴ Sa mehö lo-e, yik ham negin ngaa sënë, om ham nimin wëek begwëgin ham nivesa in vu tamusën og ngaa nipaya ti, ma gagek ti, su gëp vu ham. Gak ham los Anutu medo los gagek ahë yes. ¹⁵ Rëk ham kwamin bo sën Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sënë tatekin aggata in bë hil agërin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sën hil ahëd neving yi lo, bekevu gagek yik nebë sënë yök vu ham ving. ¹⁶ Kë! Log loḷ yi kapiya pin sën lo, og kevu gagek rak ngaa sënë ving. Rëk mu gagek sën neggëp loḷ yi kapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rë, om hil nehevong hukböpin bë natök vu degwa. Lob alam dug dug los alam sën nij wëek ma lo vahi, og deneyoh paya medenekö degwa yööhu verup rak yi gagek sënë, gerak gagek sën neggëp loḷ Anutu-yi-kapiya vahi lo ving. Om sënë rëk gevong bemalaj nama.

¹⁷ Sa mehö lo-e, ham rak ni mugin bë alam nebë sënë rëk deberup, om ham ngo gwëgin ham nivesa rot. In alam sën su denebë nengaj vu horek rë lo rëk detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rëk bare nimin wëek rë geham rëk bës. ¹⁸ Gak ham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën nekö hil yom lo ni beham kö yi semusemu nyëmasën. Nebë saga, om ham pasang gwëkö semusemu vu yi los gwëkö kwamin vu yi noh vu buk, in ham jak ni rot. Hil gako arë jak na vavunë rot gwëbeng sënë gerëk gëp degwata los degwata nabë saga. Yönon!

Kapiya Sën Jon Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

Gagek Mala-tumsën-yi

¹ Ngaa sënë og yö nedo vu nyëmuğinsën. Lob he hango los halë rak malamin. Gehe hetung malamin rak gehe hebë nemamin rak meparah. Ngaa sën he nanër gagek rak agi, og yik yi mehö sën tu Gagek sën nevonğ behil nado malad-tumsën lo. ² Lob Mehö mala-tumsën-yi sagi tu mehönon rak, betök yam rangah, behe halë yi. Lob he nanër gagek yönon sënë rangah, banër vu ham bë nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. Rëk tu mehönon rak behe halë yi rak malamin. ³ Ngaa sën he halë los hango ggovek lo, sën he nanër rangah vu ham ving, in bë hil nid ga jak hil nabë sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negga rak he agi. ⁴ Lob he kevü gagek sënë yök vu ham in bë hil ahëd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana Jak Rangah

⁵ Lob gagek sën he hango banër rangah vu ham lo, yik nebë sënë: Anutu nesepa loğ ngaa rangah-yi mu, gağ ngaa malakenu-yi teka su neggëp vu yi rë. ⁶ Bë hil nanër nabë, “Alu Anutu nimin negga rak he”, rëk mu hil nesepa loğ ngaa malakenu-yi, og hil nehekuung rak, gağ hil su nesepa loğ gagek anon rë. ⁷ Gağ bë hil medo jak ngaa rangah-yi nabë sën yö nedo rak ngaa rangah-yi vorot lo, og hil nid negga rak hil vewen vewen, lob Anutu Nalu Yesu nikök yö medo neripek hil ngaa nipaya pin ya, gehil nid vesa nerak. ⁸ Bë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya rë”, og sagağ hil ngo netetuhin ayod meris mu, gağ gagek anon su nare loğ hil ayod rë. ⁹ Rëk mu nabë hil nanër hil ngaa nipaya rangah vu yi, og rëk kevoh na, in yi og su nepekwë yi rë. Gağ yö nevonğ ngaa yohvu mu, om rëk jevu ngaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nër bë hil pin nehevong ngaa nipaya, om nabë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya ti rë”, og sënë nebë hil nemehoo yi gagek, benanër yah rak yi bë yi mehö gagek tetuhinsën, log yi gagek su neggëp loğ hil ayod rë.

2

Kerisi Og Hil Mehö Sën Nelok Vu Hil

¹ Naluğ lo, sa nekevü kapiya sënë yök vu ham in bë ham su gwevonğ ngaa nipaya. Gağ nabë mehöti gevonğ ngaa nipaya, og hil Mehö sën nelok vu hil menenër hil gagek lo nedo ving Ama. Mehö sënë og yik mehö yohvu Yesu Kerisi. ² Yö diik loğ yah hil bed in bë kevoh hil ngaa nipaya na begagek ahë yes jak in hil. Rëk mu su nevonğ huk sagi in bë dok vu hil mu rë, gağ nevonğ in bë dok vu alam pin sën denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabë hil nesepa loğ Anutu yi horek, og hil ajağ ni nabë hil narak yi ni. ⁴ Log nabë mehöti nanër nabë nerak Anutu ni, rëk mu su nesepa loğ Anutu yi horek rë, og yi mehö gagek kuungsën ala, gağ gagek anon su neggëp loğ ayo rë. ⁵⁻⁶ Gağ nabë mehöti sepa dok Anutu yi gagek, og saga tato bë nesepa loğ Anutu yi aggata ahëvingsën-yi yönon rot. Log mehöti sën nenër bë luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevonğ ngaa pin noh vu sën Kerisi nevonğ lo, in mëm hil ajağ ni nabë luho Anutu denedo loğ ti yönon.

Mehöti Sën Ahë Neving Ari Lo Lo, Og Nedo Rak Rangah

⁷ O sa mehö lo-e! Horek sën sa kevü vu ham-ë, og su mewis rë, gağ yik horek mugeng sën yik yök vu ham wirek lo. Horek mugeng saga yik gagek sën ham ngo nyëdahis lo. ⁸ Rëk horek sën sa kevü vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa loğ horek sagi beneggëp rangah, log ham nesepa loğ ving. In malakenu maya geheng ya, berangah anon to dob beneggëp ya. ⁹ Log nabë mehöti nanër nabë nedo rak rangah, rëk mu nelë ari paya, og mehö saga yö nahën nesepa loğ ngaa malakenu-yi. ¹⁰ Gağ mehöti

sën ahë neving ari lo, og nedo rak rangah, om ngaa ti su rëk gevong mebës rë. ¹¹ Gak mehöti sën nelë ari paya lo, og nesepa loḵ ngaa malakenu-yi. Nesepa loḵ ngaa malakenu-yi om neketul loḵ in aggata niröp, in ngaa malakenu-yi sënë neggërin mala.

¹² in Anutu kevoḥ ham ngaa nipaya ya rak Kerisi arë.

¹³ Log ham alam hib, sa nekevu gagek sënë yök vu ham,
in ham rak Mehö sën yö nedo wirek rot menedo gwëbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gagek sagi yök vu ham hur magëm
sën ham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya lo ving.

¹⁴ Sa nekevu gagek yök vu ham hurmahen
in ham rak Amamin vu yagek ni nivesa.

Log sa nekevu gagek sagi yök vu ham alam hib
in ham rak Mehö sën yö nedo vu wirek rot benedo gwëbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gagek sënë yök vu ham hur magëm,
in ham hur magëm los nimin wëëk,
lob Anutu yi gagek neggëp loḵ ham ayomin
beham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya.

Hil Su Ahëd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahëmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabë mehöti ahë geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bë ahë geving Ama vu yagek rë. ¹⁶ In hil arak ngaa-dob-yi pin sagi ni bë ngaa sën hil navid nevongin lo, gengaa sën hil malad anon in lo, gengaa sën hil nehako hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rë. Gak yö verup rak aggata-dob-yi. ¹⁷ Rëk mu ngaa-dob-yi los ngaa sën hil malad anon in vu dob lo pin, og rëk mala nama na. Gak mehöti bë sepa doḵ Anutu aye, og rëk medo degwata.

Alam Sën Denelë Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Naluḡ lo-e! Gwëbeng og hil verup loḵ buk sën dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gagek bë mehö sën nevongin bë dahun Kerisi na lo rëk berup. Lob gwëbeng og alam ngahi nebë saga detoḵ yam rangah ggovek ya, om hil arak ni bë buk dus rak bevongin govek na. ¹⁹ Alam sën bë dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebë hil. Rëk dekehe sir vër in hil, om su hil alam sir niröp rë. Gak bë hil alam sir niröp, og rëk demedo geving hil rot. Rëk ma gedevuu hil ya, om hil arak ni niröp bë su hil alam sir rë. ²⁰ Rëk mu Kerisi vong Anon Vabuung yök nedo ving ham, om ham pin rak gagek anon ni. ²¹ Sa su nekevu gagek sagi yök vu ham in bë mak ham dugin gagek anon rë! Gak sa nekevu in ham rak gagek anon ni vorot geham rak ni bë gagek anon og su nenër gagek kuungsën ti verup loḵ rë. ²² Mehö re gagek kuungsën ala? Gak yik mehö sën nelah Kerisi vun bë su yi mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḵo hil nah rë lo. Mehö saga og yik mehö sën nevong in bë dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehöti bë geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rë. Gak mehöti sën nenër rangah bë nevong ving Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Loḵ Gagek Anon

²⁴ Gagek sën ham ngo wirek mugin lo, og ham ngo najom ahon. Nabë ham najom gagek sën ham ngo mugin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu rëk medo jevuh ti. ²⁵ Lob nër gagek vu hil benare vorot bë rëk gevong behil medo malad-tumsën degwata los degwata.

²⁶ Sa nekevu gagek sënë yök vu ham in bë nanër alam sën vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Rëk mu ham ko Anon Vabuung vu Kerisi ggovek ya benahën nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwë in bë tateḵin gagek vu ham rë, gak Anon Vabuung yö netateḵin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gagek og gagek anon, gak su gagek kuungsën rë, om ham najom gagek sën netateḵin vu ham lo ahon begwa jak Kerisi.

²⁸ Yönon, naluḡ lo! Ham ngo gwa jak yi rot, loḵ mëm vu tamusën sën natoḵ nom rangah lo, og hil bare nid wëëk los kwad vesa doḵ buk saga, gak hil su agöneng in yi. ²⁹ Ham

nerak Kerisi ni bë yi mehö yohvu, om ham jak sënë ni geving nabë alam sën denevong ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwëbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabë hil Amad Anutu ahë neving hil pangsen rot, om sën nenër hil bë nalu hil lob sagaḡ yönon-Anutu nalu hil. Rëḡ alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, og su derak sënë degwa ni rë, in sir dugin Anutu.

² Sa mehö lo-e! Gwëbeng sënë hil atu Anutu nalu, rëḡ hil dugin sën hil rëḡ nid nabë lo, in Anutu su tatekin meneggëp rangah rë. Gaḡ hil arak ni bë tamusën, sën Yesu rëḡ natök nom rangah gökin lo, og hil rëḡ nid nabë yi, in hil rëḡ galë anon soḡek. ³ Log alam pin sën denevo kwaj in gaḡek sagi bë anon jak lo, og yö denegin sir bedenevongin bë denatu mehönön nijvesa rot nabë sën mehö nivesa Kerisi. ⁴ Gaḡ alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denekeyëh horek, in ngaa nipaya og yik ngaa sën nekeyëh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bë Yesu og ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë, gaḡ töḡ yam rangah in bë geḡo hil ngaa nipaya nyëvewen vër in hil. ⁶ Mehöti sën negga rak yi lo, og su nesepa loḡ ngaa nipaya rë. Gaḡ mehöti sën nesepa loḡ ngaa nipaya yi aggata lo, og hil narak ni bë su nelë Kerisi rë, gesu nerak Kerisi ni rë.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gwëgin ham in mehöti rëḡ tetuhin ham. Mehö sën yö nevong ngaa yohvu lo, og yi mehö yohvu nebë sën mehö yohvu Kerisi. ⁸ Satan ḡo ngaa nipaya rak nyëmuḡinsën bemedo nesepa loḡ, om mehöti sën nesepa loḡ ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Rëḡ mu Anutu Nalu töḡ yam rangah in bë basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehö sën tu Anutu nalu lo, og su nesepa loḡ ngaa nipaya rë. Gaḡ Anutu vong beni nebë yi, om su yoh vu bë sepa doḡ ngaa nipaya rë, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabë hil nehevongin bë ajaḡ Anutu nalu lo nij, gajaḡ Satan nalu lo nij, og hil ajaḡ nij nabë sënë: Alam sën su denevong ngaa nivesa rë lo, og su Anutu-yi-alam sir rë. Log alam sën su ahëḡ neving arij lo rë lo, og su Anutu nalu sir ving rë.

Aggata Sogek Sën Hil Ahëd Geving Arid Lo Lo Nebë Sënë

¹¹ Ham ngo gaḡek sënë vu nyëdahis beyam bë: Hil ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su gevong ngaa nabë Kain. In Satan yi mehö yi, om sën sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebë yi mehö nesepa loḡ aggata nipaya, gari nesepa loḡ aggata niröpsën-yi.

¹³ Arig lo! Nabë alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo sënë degelë ham paya, og ham su gwelëḡ mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahëd neving arid lo, om hil arak ni rak sënë bë: Hil hevu sën hil nadiik na verök yi lo ya, gatök yam sën hil medo malad-tumsën degwata lo. Gaḡ mehöti sën su ahë neving ari lo rë lo, og yö nahën nedo loḡ diiksën. ¹⁵ Mehöti sën nelë ari paya lo, og sënë nipaya böpata rot nebë sën sis yi mediik. Lob ham rak ni bë alam sën denesis mehönön medenediik lo, og mala-tumsën sën gevong behil medo degwata los degwata lo su neggëp vu sir rë. ¹⁶ Yesu diik loḡ yah hil bed in bë dok vu hil, lob hil arak ahëvingsën anon degwa ni rak sënë. Om yik hil geving. Hil dahun hil badok vu arid lo nabë saga, genabë hil nadiik og yik ggovek. ¹⁷ Rëḡ mu nabë mehöti yi ngaa dob sënë neggëp, lob lë gari ti rak vu in ngaa ti, rëḡ ruu demi vu ari sënë, gesu lok vu yi rak yi ngaa rë, loḡ nenër bë ahë neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahëd geving arid lo jak vengwëngsën los avid meris mu, gaḡ hil ahëd geving sir yönon begevong huk madok vu sir.

Alam Sën Denevong Ving Anutu Lo, Og Su Deneggöneng In Mala Rë

¹⁹ Nabë hil gevong nabë saga, og rëḡ tato vu hil nabë: Hil nesepa loḡ gaḡek anon yönon, genabë hil ayod neggëp nivesa, om hil su rëḡ agöneng in Anutu mala rë. ²⁰ Gaḡ nabë hil

ayod nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya, og hil kwad bo nabë Anutu og böpata kesuu hil ayod menerak ngaa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehö lo-e! Nabë hil ayod su nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya rë, og hil su agöneng in Anutu mala. ²² Log ngaa sën hil neketag in vu yi lo, og neving vu hil. In hil nesepa loḵ yi horek behil nehevong ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

²³ Log yi horek nebë sënë: Hil gevong geving Nalu arë nabë yik yi Yesu Kerisi, gehil ahëd geving hil vewen vewen nabë sën nër vu hil vorot lo. ²⁴ Nabë mehöti sepa dok Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ yi. Lob Anon Vabuung sën Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil narak ni bë Anutu nedo loḵ hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memö Lo

¹ Oo sa mehö lo! Alam-gagek-kuungsën ngahisekë denedo yoh vu nyëg vu dob. Nebë saga, om ham su gwevong geving mehönon pin sën denenër bë Anon Vabuung nedo loḵ sir lo. Gaḵ ham seggi ngaa sën nedo loḵ sir lo pin mejak ni rë nabë Anon Vabuung sën neyam vu Anutu lo yönon ma ma. ² Log ham yoh vu bë jak ni nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ mehöti og rëḵ nabë sënë: Alam pin sën denenër nabë Yesu Kerisi tu mehönon rak meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ sir. ³ Gaḵ alam pin sën su denenër nebë agi rë lo, og ngaa sën nedo loḵ sir lo su yam vu Anutu rë. Gaḵ yam vu mehö sën vongin bë dahun Kerisi na, beham ngo bengö wirek bë rëḵ nam lo. Lob gwëbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngaa ham, lob ham dahun alam-gagek-kuungsën lo ggovek ya. In Anon Vabuung sën nedo loḵ ham aga kesuu Memö Nipaya sën nedo loḵ alam vu dob agi. ⁵ Alam-gagek-kuungsën sën aga, og denesepa loḵ aggata-dob-yi. Lob hir gagek pin og yik denenër ngaa-dob-yi mu, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo denebë nengaj vu ayej. ⁶ Gaḵ hileḵ Anutu yi ngaa hil. Om mehöti sën nerak Anutu ni lo, og nebë nenga vu hil gagek. Gaḵ mehöti sën su Anutu yi mehö yi rë lo, og su nebë nenga vu hil ayed rë. Yik hil ngo rëḵ ajak Anon Vabuung gagek-anon-yi ni, gajak memö gagek-kuungsën-yi ni jak ngaa nabë sënë.

Ahëvingsën Degwa Sogek Anutu

⁷ Oo sa mehö lo! Hil pasang ahëd geving hil vewen vewen. In sën hil ahëd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehö sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og Anutu nalu yi benerak Anutu ni yönon. ⁸ Gaḵ mehö sën su ahë neving ari lo rë lo, og yi dugin Anutu, in ahëvingsën degwasekë Anutu. ⁹ Anutu yik nalu perurek timu nedo, lob vong luḵ yam dob in bë dok vu hil behil medo malad-tumsën jak yi. Lob sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil. ¹⁰ Ahëvingsën degwa nebë sënë: Anutu su ahë neving hil in hil ahëd neving yi mugin rë. Gaḵ yö ahë neving hil mugin bevong Nalu luḵ yam dob in bë natu seriveng dok nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehö lo! Ngaa sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil pangsën rot, om yik hil gevong nabë saga behil ngo ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Mehöti su mala rak Anutu rë. Rëḵ mu nabë hil ahëd geving hil vewen vewen, og Anutu rëḵ medo dok hil ayod, lob mëm hil rëḵ ahëd geving hil niröp rot nabë sën Anutu ahë neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil narak ni rak sënë bë hil los Anutu atu timu, genedo loḵ hil ayod. ¹⁴ He halë rak malamin bë Ama vong Nalu luḵ yam dob in bë geḵo alam vu dob nah vu yi, om sën he nanër gagek sënë rangah. ¹⁵ Nabë mehöti nanër rangah nabë Yesu sënëḵ Anutu Nalu, og Anutu nedo loḵ mehö saga, geluho mehö saga detu timu.

¹⁶ Lob hil arak ni benehevong ving bë Anutu ahë neving hil. Ahëvingsën degwasekë Anutu, log mehöti sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ ayo. ¹⁷ Nabë hil medo dob sënë begevong ngaa nabë Kerisi, og hil arak

ni bë hil nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot. Om hil su rëḵ agöneng in buk böpata sën nyëvewen-yi lo rë. ¹⁸ Nabë hil ahëd geving yönon, og hil su rëḵ agöneng rë. Yönon, nabë hil sepa doḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot, og saga rëḵ juuk ggönengsën na. Ggönengsën degwa nebë mehönön kwaj nevo bë rëḵ denatök jak hir ngaa nipaya nyëvewen. Om nabë mehöti nahën neggöneng, og hil narak ni bë su nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot rë. ¹⁹ Ahëvingsën neggëp vu hil in degwa rak sën Anutu yö ahë ving hil mugin lo. ²⁰ Nabë mehöti nanër nabë ahë neving Anutu, loḵ hil halë bë nelë ari paya, og mehö saga yö kuung rak. In lë ari rak mala rëḵ su ahë neving yi rë, om su yoh vu bë rëḵ ahë geving Anutu sën su lë rak mala rë lo. ²¹ In hil haḵo horek sënë vu Kerisi bë: Mehöti sën ahë neving Anutu lo, og yik ahë geving ari lo geving nabë saga.

5

Alam Sën Denevong Ving Lo, Og Denedahun Ngaa-dob-yi Ya

¹ Alam sën denevong ving Yesu bë yi mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḵo hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sën ahëj neving Anutu lo, og ahëj neving nalu lo pin ving. ² Om nabë hil ahëd geving Anutu besepa doḵ yi horek, og saga tato vu hil bë hil ahëd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bë hil ahëd neving Anutu, og hil rëḵ sepa doḵ yi horek, lob yi horek su rëḵ maggin vu hil rë. ⁴ In alam pin sën denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sën yik hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwëëḵ. ⁵ Mehö nebë tena nevuu aggata-dob-yi ya genare niwëëḵ-a? Gaḵ yik mehö sën nevong ving Yesu bë Anutu Nalu lo.

Anutu Nër Nalu Yi Gagek Rangah

⁶ Yik Yesu Kerisi sënë sën yam los bël-ripeksën-yi lo, geyam in bë keseh köḵ jak kelepeḵo*. Su bël mu tateḵin yi rangah rë, gaḵ bël los köḵ detateḵin yi rangah loḵ ti. Lob Anon Vabuung tateḵin gagek rak Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehö gagek-anon-yi. ⁷ Sir löö sënë denetateḵin yi rangah: ⁸ Anon Vabuung, gebël, geḵök, lob yik lööhoho denenër gagek neggëp ti. ⁹ Hil nehango gagek sën mehönön denenër vu hil lo benehevong ving, rëḵ mu gagek sën Anutu nenër lo kesuu gagek sën mehönön denenër agi. Lob gagek sën Anutu nër agi, og yik gagek sën netateḵin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehöti sën ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og rak ni loḵ ayo bë gagek sën Anutu nër agi og yönon. Gaḵ mehöti sën su ayo neya timu vu Anutu rë lo, og sagaḵ nenër bë Anutu mehö gagek-kuungsën. In su nevong ving Anutu Nalu yi gagek anon sën Anutu yö tateḵin rangah lo rë. ¹¹ Gagek anon sën Anutu nër agi nebë: Anutu vo mala-tumsën degwata los degwata vu hil, degwa rak Nalu. ¹² Mehöti sën yö negga rak Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsën neggëp vu yi. Gaḵ mehöti sën nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsën sënë su neggëp vu yi rë.

Hil Ajak Ni Nabë Hil Rëḵ Medo Malad-tumsën Degwata

¹³ Sa ḵevu gagek sënë yöḵ vu ham, in bë ham sën ham nevong ving Anutu Nalu arë lo jak ni borot nabë ham ḵo mala-tumsën degwata los degwata yöḵ vu ham ggoveḵ ya. ¹⁴ Bë hil ḵetag ngaa ti vu Anutu, og hil su agöneng in yi, in hil narak ni vorot bë: Nabë hil ḵetag noh vu sën kwa nevo lo, og rëḵ gebë nenga vu hil. ¹⁵ Yönon, hil arak ni vorot bë nebë nenga vu hil in ngaa pin sën hil neḵetag vu yi in lo, om hil ajak sënë ni geving nabë vong ngaa sën hil ḵetag in vu yi lo vu hil ggoveḵ ya. ¹⁶ Bë mehöti lë gari vong ngaa nipaya ti, rëḵ mu ngaa nipaya sënë su yoh vu bë gevong bari sënë na mala nama doḵ Nyëḡ Nipaya rë, og najom jak vu Anutu in yi, lob Anutu rëḵ gevong bemedo mala-tumsën. Yik senër alam sën denevong ngaa nipaya sën su yoh vu bë gevong bemalaj nama doḵ Nyëḡ Nipaya rë lo. Gaḵ ngaa nipaya sën rëḵ gevong bemehönön malaj nama doḵ Nyëḡ Nipaya lo, og sa su nër rak saga bë ham kwetag in rë. ¹⁷ Ngaa pin sën su neyoh vu rë lo, og sagaḵ ngaa nipaya pin. Rëḵ ngaa nipaya vahi og su nevong bemehönön malaj nema verök yi lok

Nyëg Nipaya rë. ¹⁸ Hil arak ni bë alam pin sën detu Anutu nalu lo, og su denesepa lok ngaa nipaya rë. Gaḵ Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bë gebë nema jak sir rë. ¹⁹ Hil narak ni bë hil atu Anutu nalu lo, gaḵ Satan tu mehōnon sën denesepa lok aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil arak ni bë Anutu Nalu yam ggovek ya, lob tatekin hil kwad in bë hil ajak Anutu sogek ni rot. Lob hil los Anutu sogek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggovek ya. In Nalu og yik yi Anutu sogek, bemala-tumsën degwa neggëp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gwegin ham vu anutu-kuungsën.

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong avëh* sën Anutu ggooin hong rak tu yö yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalum lo. Sahëg neving ham yönon rot, lob su sengo ti rë, gak alam pin sën denerak gagek anon ni lo ahëj neving ham ving. ² Sa ahëg neving ham in gagek anon neggëp vu hil, lob yö rëk gëp geving hil degwata los degwata. ³ Hil nesepa loğ gagek anon bahëd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedegevong behil ayod gëp revuh.

Hil Sepa Dok Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

⁴ Sa kwag vesa rot in sa hango gagek bë nalum lo vahi denesepa loğ gagek anon yoh vu sën hil Amad Anutu nër bë hil sepa dok lo.

⁵ Oo avëh-e! Sa su nekevu kapiya sënë yök vu hong in bë gevong horek mewis ti vu hong rë. Gak yik sa nekevu horek sën hil haço vu nyëdahis bë hil ahëd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahëvingsën-yi nebë sënë: Hil sepa dok Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sënë nyëmuğinsën bë ham pasang sepa dok bahëmin geving ham.

Hil Ngo Pasang Sepa Dok Kerisi Yi Gagek Niwëëk

⁷ Alam tetuhinsën ngahisekë detah sir in hil beyah denesepa loğ aggata-dob-yi. Alam sënë su denevong ving bë Yesu Kerisi tu mehōnon rak yönon rë, om sir og sir alam gagek tetuhinsën ata, gesir alam sën denevongin bë dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gwegin ham nivesa in ham rëk gwevu ngaa pin sën ham vong huk in ggovek ya lo na. Gak mëm ham ngo medo niwëëk in ham natök vu nyëvewen nivesa dok nah. ⁹ Bë mehōti su sepa dok Kerisi yi gagek niwëëk rë, gepesöng loğ ya gagek ngwë, og Anutu su nedo ving yi rë. Gak mehōti bë najom Kerisi yi gagek ahon niwëëk, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabë mehōti nöç berup vu ham, rëk su ço gagek anon nebë sënë rë, og ham su gwëço yi dok na ham beggang, geham su bengwëng vu yi. ¹¹ Gak mehōti bë bengwëng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gagek Hus

¹² Sa kwag nevo gagek ngahisekë bë sa kevu vu ham, rëk ma gesa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. Gak sa kwag nevo bë mëm senök galë ham behil medo bengwëng dok ti, og mëm hil rëk kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sënë† rak tu yö yi ngaa, log arim sënë nalu lo kwaj nevo hong medenenër.

* **1:1:** Jon nër bë kevu gagek vu avëh ti, rëk alam ngahi kwaj nevo bë mak kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loğ beggang-bu ti, rëk peggin gagek rak yah avëh, gesir ti ti sën denedo loğ yu ti agi nebë nalu lo † **1:13:** Jon nër ari sënë, og mak peggin gagek rak Kerisi-yi-alam yu ngwë sën losho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenër rak yi ving sir

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehälë hong bë sarig sogek hong, in sahëg neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö sogek! Sa bë ngaa pin sën genevong lo anon jak nivesa, gesa bë gemedo nivesa geving. Serak ni bë kenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë genesepa loğ gagek anon, lob sa kwag vesa rot. Yönon rot, serak ni bë vare geneya los gagek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loğ gagek anon, og sa kwag vesa rot. Lob sa su kwag vesa in ngaa ngwë kesuu sën sa kwag vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, geneğin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëg vahi lo ving, om sagak genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo gemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, megedok vu sir in ngaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sagak nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë degeko Yesu arë jak, lob su deneko monë lu ngaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë megeğin sir nivesa, in hil los sir nehebë loğ ti in huk gagek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa kevu gagek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëk Diotrepes nevongin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he gagek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëk nanër yi ngaa sën nevong lo rangah vu ham. Netanë gagek kuungsën nipaya paya rak he. Lob su nevong sënë mu rë, gak nevong nebë sënë gesu neko hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menegin sir ving rë. Lob neggerin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su degeko sir vahi sën deneyök vatëvek aga dok na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su gesepa dok ngaa nipaya nabë saga. Gak gesepa dok ngaa nivesa. Mehöti sën gevong ngaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gak mehö sën nevong ngaa nipaya lo, og mehö saga su rak Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë rak, lob Anutu yi gagek anon vong barë böp rak ving. Gehe nehako arë rak ving, log gerak ni bë he nanër gagek og he nanër yönon.

Gagek Hus

¹³ Sa bë kevu gagek ngahisekë vu hong, rëk mu sa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bë veriik dok kapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gak sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo dok ti bebengwëng. Ayom gëp revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log genanër sayeg vu sa mehö lo nabë sa kwag nevo sir menanër.

Kapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa kevu kapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham rak bahë neving ham benegin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevong beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangsen.

Yut Nër Gagek Rak Alam Sën Bë Dekevoh Bengö Nivesa Na Lo

³ Sa mehö lo-e, sahëg neving ham, om sa bë kevu kapiya ti nök vu ham menanër gagek la jak sën Anutu neko hil pin loḱ ti yom vu yi lo. Rëḱ ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa kevu gagek ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil haḱo Bengö Nivesa vorot. Rëḱ alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëḱ, beham gwedu sir nah, in gagek pin sën hil nehevong ving agi bare niwëëḱ. ⁴ In alam vahi devun sir medelok yam ving ham geham su nerak nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu gagek rak sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëḱ deberup, beham lë ggovek ya. Log gagek sagi nër bë rëḱ degeko nyëvewen berëḱ malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwe yi gagek semusen sën nevo vu hil nyëmasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë gevong baggëb jeggin jeggin, gegagek rëḱ nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböp Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböp ko alam Israel vër in dob Ejep gedenevom, loḱ nahub rë lob sis alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo bedediḱ. Sagi ham rak ni, rëḱ sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jak angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa loḱ hir huk muginsën, rëḱ ma gedevuu hir nyëg ya gedevongin bë degeko sir jak. Lob Anutu duu sir rak sëng sën gëp degwata los degwata lo, betung sir loḱ ya denedo malakenu nipaya medenegin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir gagek lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam beggang böp vahi sën denedo dus vu sir lo, og yik denevong ngaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevong ngaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggin jeggin. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo loḱ nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob ngaa sënë tato vu hil in bë hil agöneng in gehil su tamu in sir. ⁸ Rëḱ mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir loḱ ham vuheng lo, og yik denevong nebë sënë ving. Vong bë deneggëp medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bë Anutu su rëḱ bo dok nah nyëvewen vu sir rë, lom denevong rii rak navij rak ngaa sën su yoh vu rë lo. Log su denebë nengaj vu hil Mehöböp yi gagek rë, log denenër gagek pelësën rak angër sën niwëëḱ los arëj böp lo ving. ⁹ Rëḱ sagak su yoh vu rë. In wirek og angër yuseḱë Mikael luho Satan denenër sir bedeggök sir in Moses navi bë ngwë tena geko. Rëḱ mu Mikael su ko yi rak nebë sënë menër gagek pelësën rak Satan rë, gak yik dahun yi menër bë, “Mehöböp yö rëḱ bo gagek jak hong!” ¹⁰ Rëḱ mu alam vahi sën senër lo, og denenër gagek nipaya rak ngaa pin sën su denerak degwa ni rë lo. Gak ngaa sën denevong lo, og denesepa loḱ ngaa sën navij nevongin lo nebë sën böök los anöö denevong lo, lob ngaa sënë rëḱ basap sir bemalaj nama. ¹¹ Om gëp in sir, in denesepa loḱ Kain vaha, log yik deneserög pevis in bë degevong ngaa nipaya nabë sën Balaam nevong wirek bemala anon in kupek lo. Log denevong ngaa sevök sevök vu Anutu nebë sën wirek Kora nevong lo, om rëḱ malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevong nos böp ahëvingsën-yi lo, og alam sagi deneluk yök ving besir nebë saap sën neggëp vunsën loḱ loo ayo beneveröp yaḱ lo. In malaj anon in nos mu medeneyam, besir nebë anöö bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebë beggob sën sang neko sir beneḱo loḱ loḱ lo, rëḱ mu hob su loḱ nedo meneto rë gema.

Gesir nebë aperek maluh sën su denesis anoj loḵ hir buk rë lo. Aperek nebë sënë og vong bë dediḵ beron luu, in ngwë sën su denesis anoj rë lo, log ngwë sën hil navuv sir ya los degwaj lo. ¹³ Log sir nebë loo. Denevong ngaa nimumsën bekebu raḵ sir nebë loo nyë ḵos sën nesis böpata beverup neggërin loo rot lo. Gesir nebë betuheng sën detöḵ vu yaḡek meto malaj nema gesu denejêh raḵ hil rë lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyëḡ malakenu degwata los degwata nabë saga.

Alam Nebë Sënë Rëḵ Degeḵo Ngaa Nipaya Nyëvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beverup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehö-nenër-ḡageḵ-rangahsën nyëdahis menër ḡageḵ raḵ alam sagi bë, “Ham gwengö rë! Mehöböḵ lo sho yi alam vabuung mehömehö rëḵ denam ¹⁵ in degengö mehönon pin hir ḡageḵ bemëm bo nyëvewen gelek alam nij paya doḵ nah ngaa nipaya pin sën denevong lo, gevu alam sën nij nelëlin yi lo. Log rëḵ bo nyëvewen doḵ nah hir ḡageḵ pelësën sën denenër raḵ yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenër ḡageḵ yah nenga raḵ alam, log ahëj nipaya in ngaa pin sën netöḵ vu sir lo. Log denesepa loḵ ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong taveḵ beyö denevengwëng jeggin jeggin medeneḵo sir raḵ bë sir alam böḵ. Log denevong ḡageḵ jeji jeji vu mehö ngwë in bë dedoḵ vu sir jaḵ ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rëḵ mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböḵ Yesu Kerisi yi sinarë lo hir ḡageḵ sën denenër wirek lo rë. ¹⁸ Denenër bë, “Doḵ sën nabë Buk-tamusën dus jaḵ lo, og mehö la rëḵ deberup medenanöp jaḵ alam sën denesepa loḵ Anutu lo. Alam sagi rëḵ desepa doḵ ngaa nipaya pin sën malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rëḵ de jaḵ ngaa-dob-yi ni mu, ḡAnon Vabuung su rëḵ medo geving sir rë, lob degevong in nabë begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rëḵ mu ham sën sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi ḡageḵ vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jaḵ buk in ham nimin wëëḵ jaḵ. Log Anon Vabuung tateḵin ham kwamin beham medo najom jaḵ los niwëëḵ. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sën ahë neving ham lo. Geham gwëgin hil Mehöböḵ Yesu Kerisi in kwa vongin ham, om rëḵ gevong beham medo malamin-tumsën degwata los degwata. ²² Log nabë alam nij paya saga hir ḡageḵ gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tateḵin ḡageḵ anon vu sir. ²³ Log vong bë alam vahi denedo loḵ nengwah, om ham gwetah sir vër pevis. Log alam vahi og ham doḵ vu sir. Rëḵ mu ham gwëgin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rëḵ jikin ham geving, in saga nebë tob ningöhek.

Hil Ahëd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bë ḡëgin ham nivesa beham su rëḵ bës rë, ḡaḵ yoh vu bë ḡeḵo ham nah medo geving yi sën mehö niwëëḵ los ḡayeheng lo. Yö yoh vu bë rëḵ gevong bengaa nipaya su ḡëḵ vu ham rë, ḡaḵ ham rëḵ medo geving yi los ahëmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yik perurek timu sën lo neḵo hil yom vu yi raḵ ngaa sën hil Mehöböḵ Yesu Kerisi vong lo, om hil ḡaḵo arë jaḵ na vavunë rot menanër nabë yi Mehö niwëëḵ los ḡayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebë sënë wirek, gegwëbeng, gerëḵ medo vu Buk-tamusën geving, degwata los degwata. Yönon.

Gagek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek gagek sĕnĕ yŏ neggĕp vunsĕn, loĵ mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Ngaa nabĕ sĕnĕ vongin anon jaĵ pevis. Lob vong yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr gagek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ ngaa pin sĕnĕ beĵevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi gagek los gagek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yŏnon. ³ Gagek sĕnĕ netateĵin ngaa pin sĕn rĕĵ anon jaĵ vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehŏti natevin og rĕĵ kwa vesa. Log alam sĕn degenĝo lo, nabĕ degebe nengaj vu medesepa doĵ, og rĕĵ kwaj vesa geving in buk dus raĵ.

Jon Kĕvu Gagek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nemadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon ĵevu gagek sĕnĕ yŏĵ vu Kerisi-yi-alam ham yu nemadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbeng, geyŏ nedo vu nyĕdahis, geyŏ rĕĵ nam vu tamusĕn lo, loŝho yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, degevang semusemu los degevang beham ayomin ĝĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehŏ sĕn nenĕr Anutu yi gagek rangah nirŏp lo gevang semusemu los gevang beham ayomin ĝĕp revuh nabĕ saga geving. Yik yi sĕnĕ sĕn kedi raĵ mugin vu bedub tu hil arid agu lo. Lob tu mehŏ-los-bengŏ bŏpata benĕgin alam-los-bengŏj pin vu dob sĕnĕ. Yŏ ahĕ neving hil, lob ripek hil ngaa nipaya pin ya raĵ niĵŏĵ. ⁶ Vong behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehajŏ seriveng lo, in bĕ hil gevang huk vu yi. Om hil gaĵo arĕ jaĵ na vavunĕ rot, geniweĕĵ ĝĕp vu yi degwata los degwata. Yŏnon.

⁷ Ham gwengŏ rĕ! Rĕĵ nam los beggob,
lob mehŏnon pin mĕm yŏ rĕĵ degelĕ jaĵ malaj.
Alam sĕn degelu yi raĵ ĵele los detul brĕm ya yi lo,
og rĕĵ degelĕ yi geving.
Lob mehŏnon pin vu dob rĕĵ deketul newaj
gedengu rot in yi.

Ēĕ-ĕ, sĕnĕ rĕĵ anon jaĵ yŏnon rot.

⁸ In Mehŏbŏp Anutu nĕr bĕ, “Yik sengo hevong bengaa pin anon raĵ vu muginsĕn, log sĕĵ semu ngaa pin benivesa jaĵ vu tamusĕn.” Yik yi sĕnĕ sĕn yŏ nedo vu gwĕbeng, geyŏ nedo vu nyĕdahis, gerĕĵ nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in niweĕĵ pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Raĵ Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehajŏ maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare niweĕĵ loĵ ti beneĵerĕ maggin. Senĕr Anutu yi gagek rangah, log senĕr Yesu yi Bengŏ Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevong beseyam nado ĵedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob loĵ Mehŏbŏp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hango mehŏti aye yam niweĕĵ ggĕp sa demig nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Ngaa pin sĕn ĝelĕ agi, og ĝekwevu doĵ na ĵapiya begwevong na vu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu. Gwevong na vu Epesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ galĕ mehŏ sĕn nenĕr gagek vu sa agi, loĵ tum sa halĕ ram sĕn desemu raĵ goor lo nemadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehŏti nare loĵ ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehŏnon Nalu, gerŏp tob adingseĵĕ beggĕrin vaha, log vaĵu ĵabi goor loĵ newa. ¹⁴ Log yu og yu viis yŏ ni veroo rot nebĕ ahŏĵ niviis, genebĕ beggob veroo, log mala ĝahis netum nebĕ nengwah leleĵsĕn. ¹⁵ Log vaha nepelibin nebĕ braas, lob malangeri benikapiik rot. Log sa hango aye nebĕ lubek bŏpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loĵ nema vesa. Gepaĕp-yu-anil nevu vahi

vahi ti, benevu rot bevare nesoo loḵ avi. Log mala netum nebè sèn hes netum niwëek rot lo.

¹⁷ Sa halë yi, lob sediik besevës beheto nahëp loḵ vaha nebè sèn heljèng ti. Loḵ bë nema vesa raḵ sa genër bë, “Su gëgöneng! Sa mehö muginsèn los mehö tamusèn yönon rot. ¹⁸ Sa nado malag-tumsèn. Wirek sediik, rëḵ gwelë! Gwëbeng sa nado malag-tumsèn degwata los degwata. Lob kii diiksèn-yi los Nyëg-Nipaya-yi neggëp vu sa besetu ala menehegin. ¹⁹ Om kwevu ngaa pin sèn gelë ggovek lo, los ngaa sèn genelë gwëbeng agi, gengaa sèn vongin berup agi geving. ²⁰ Gelë betuheng nemadvahi-bevidek-luu sèn nedo loḵ sa nemaḡ vesa lo, los gelë ram goor nemadvahi-bevidek-luu sagi, og sènëḵ tahutahu mu bedegwa nebè sènë: Betuheng nemadvahi-bevidek-luu sènë tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu hir angër. Log ram nemadvahi-bevidek-luu sènë, og yik tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nër Gagëk Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ “Log kwevu gagëk na vu Kerisi-yi-alam sèn denedo Epesus agu hir angër nabë:

Mehö sèn nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḵ nema vesa, gevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuheng atov agi lo, vong gagëk sènë yök vu hong bë: ² Serak aggata pin sèn genesepa loḵ lo ni. Geserak hong huk niwëek sèn genevong vu sa lo ni. Geserak ni bë nim wëek bekwerë vanë los kwam vesa, genim nelëlin alam nij paya. Log alam vahi denër vu hong bë, ‘He alam sinarë ving’, rëḵ mu sir sagak su sinarë yönon rë. Rëḵ ngo geseggi hir gagëk begetok raḵ hir ngaa sèn denevong lo degwa bë sir alam tetuhinsèn mu. ³ Alam denelë bë genesepa loḵ sa arëḡ, lob denevong paya vu hong. Rëḵ mu ngo genare niwëek begenekwerë maggin gesu nim tebö nerak rë. Besënëḵ serak ni. ⁴ Rëḵ mu sa gagëk ti neggëp raḵ hong nebë: Wirek sèn nahën genevong ving mewis lo, og ahëm neving sa pangsen, gak gwëbeng og ma! ⁵ Wirek og genevong ngaa nivesa, rëḵ gevuu aggata saga ya geḡeya gevës. Om kwam bo nah aggata sèn genevong wirek lo beḡegwërin hong, log gwevong ngaa nabë sèn gevong muginsèn lo. Gak nabë su ḡegwërin hong rë genama, og sëḵ natok nöḵ vu hong besebo hong ram vër. ⁶ Rëḵ mu huk nivesa ti sènë nahën neggëp vu hong: Genelë Nikolas yi alam hir ngaa nipaya sèn denesepa loḵ lo paya. Lob yik sa nehalë hir aggata saga paya ving nebë saga.

⁷ Nebë saga, om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagëk sèn Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam lo megero! Mehöti sèn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og sëḵ ngoḡekin yi bega kele sèn gevong behil medo malad-tumsèn lo anon. Kele sèn nare loḵ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nër Gagëk Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸ “Log kwevu gagëk na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir angër nabë:

Mehö muginsèn los mehö tamusèn sèn diik wirek rëḵ gwëbeng nedo mala-tumsèn ggökin lo vong gagëk sènë yök vu hong bë: ⁹ Serak maggin los nivanë sèn netok vu hong lo ni, beserak ni ving bë devasap höm ngaa-dob-yi rot geḡenedo paya yönon. Rëḵ mu hong ngaa-yagëk-yi ngahiseḵë neggëp! Log serak gagëk sèn alam la denenër pelë raḵ hong lo ni. Alam sènë denenër sir bë sir degwa vu Yuda. Rëḵ mu su degwaj vu Yuda yönon rë, gak Satan yö yi alam sir. ¹⁰ Nahub teka rë, loḵ ham rëḵ gwëko vanë, rëḵ mu ham su newamin jak in ngaa saga. Ham gwengo rë! Satan rëḵ naduu ham la na karabus in seggi ham. Lob ham rëḵ gwëko maggin los vanë noh vu buk nemadluho. Rëḵ mu ngo gwevong geving rot, bena berup dok buk sèn ḡenadiik lo, lob mëm sëḵ gevong madub nivesa vu hong. Madub saga og yik sèn ḡemedo malam-tumsèn degwata lo.

¹¹ Nebè saga, om nabè mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi! Nabè mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og diiksën sën netu luu lo su rëk natök vu yi rë, gak rëk nama verök yi!”

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹² “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Pergamum agu hir angër nabè:

Mehö sën paëp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loḱ avi lo, vong gagek sënë yök vu hong bë: ¹³ Serak hong nyëg ni bë Satan tu mehö-los-bengö benevong yi huk loḱ. Rëk genejom sarëg ahon niwëek gayom neyam timu vu sa, gesu genelah sarëg vun rë. Yönon, wirek og Antipas nenër sa gagek rangah benedo ving ham. Yö nesepa loḱ sayeg yönon rot. Lob desis yi mediik loḱ hong nyëg sën Satan tu mehö-los-bengö benevong yi huk loḱ lo. Log loḱ buk sënë ving, og su gelah sarëg vun rë. ¹⁴ Rëk mu sa gagek la neggëp rak hong bë: Hong mehö la vu Pergamum denejom Balaam yi aggata ahon niwëek. Balaam yi aggata lo nebè sënë: Tato aggata-tetuhinsën-yi vu Balak in bë tetuhin alam Israel begevong bengaa nipaya kepë sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sën alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsën lo, gevong bedenevong baggëb ving. ¹⁵ Log yik hong alam la ving denejom Nikolas yi alam hir gagek nipaya ahon niwëek rot. ¹⁶ Om gegwërin hong. Gak nabè nama, og teka rëk sa hevongin nöḱ vu hong begevong begö vu alam nijpaya saga jak paëp-yu-anil sën vare nesoo loḱ savig agi.

¹⁷ Om nabè mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabè mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sëḱ bo nos-yagek-yi sën nahën neggëp vunsën gwëbeng agi vu yi, log sebo gelong veroo ti vu yi. Sa kevu ggev mewis rak gelong sënë, lob mehö ngwë su rëk jak ggev sënë ni rë. Gak yik mehöti sën rëk geḱo gelong lo yö timu rëk jak ni.”

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angër nabè:

Mehö sën mala gahis netum niwëek ata nebè nengwah leleksën, gevaha nebë braas beyö medo nepelibin lo vong gagek sënë yök vu hong bë: ¹⁹ Serak ngaa pin sën genevong lo ni. Serak ni bë ahëm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, gegenevong huk pin in bë dok vu mehönon. Serak ni bë genare niwëek in maggin pin sën netök vu hong lo. Serak aggata sën genesepa loḱ mugin lo ni bë nivesa. Log sën gwëbeng agi, og nivesa rak ya verök yi rot. ²⁰ Rëk mu sa gagek sënë neggëp rak hong bë: Genevong bavëh ti nebë Yesebel nedo ving hong. Avëh sënë nenër bë yi avëh-nenër-gagek-rangahsën, rëk mu ma genetahu sa hur lo bë desepa dok baggëb, gedega reggu sën denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo. Lob netetuhin sir rak ngaa nebè sënë. ²¹ Rëk sa hevongin bë gërin yi, om sën sa nehalë yi mu genedo buk la, rëk ma genilël bë su gërin yi begeruu demi vu yi baggëb sënë rë. ²² Om gwengo rë! Sëḱ gevong bavëh sënë navi gesang rot, log ni jak böpata bena megëp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sën denevong baggëb vu yi lo, nabè su degërin sir bedegeruu demij vu ngaa sën avëh nevong lo rë, og sëḱ bo vanë böpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik geving. Sëḱ gevong nabè sënë, lob mëm Kerisi-yi-alam pin rëk dejak ni nabè sa neseggi mehönon pin kwaj los ayoj menehero. Gedejak ni nabè sëḱ bo nyëvewen dok nah vu ham ti ti lo niröp noh vu ngaa sën ham nevong lo. ²⁴ Rëk gwëbeng sa bë nanër vu ham Tuatira vahi sën ham su nesepa loḱ gagek nipaya agi rë lo nabè: Ham su nesepa loḱ rë gham su kwamin netök rak ngaa sën denenër bë Satan yi gagek vunsën los degwa lo rë, om sa su rëk gevong huk böp ngwë vu ham rë. ²⁵ Rëk ngaa nivesa pin sën ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwëek rot bena berup dok buk sën sa natök nom lo.

²⁶ Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa dok sa aggata rot bena berup dok sĕn yi buk nama na lo, og sĕk gevong arĕ bōp vu yi benatu alam-yu-ngwĕ alaj—

²⁷ ‘Lob rĕk najom aĕn dus ti begegin sir jak

nabĕ sĕn mehōti sis dĕg sogek lob puvin teka teka.’

Huk sĕn sevo vu yi agi, og yik nebĕ huk sĕn Amag vo vu sa in bĕ sa gegin mehōnon lo. ²⁸ Lob sĕk bo betuheng Majelĕĕ vu yi, ²⁹ om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

3

Yesu Nĕr Gagek Raĕ Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sĕn denedo Sardis agu hir angĕr nabĕ:

Mehō sĕn ƙo Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loƕ nema lo vong gagek sĕnĕ yōk vu hong bĕ: Serak ngaa pin sĕn genevong lo ni. Denenĕr hong bĕ: ‘Kerisi-yi-alam yu ti sĕnĕ nedo mala-tumsĕn’, rĕk ma gegetu heljĕng rak. ² Om kwedi jak bemalam natum! Hong aggata pin sĕn nahĕn neggĕp bevongin nadiik na lo, og gebo gadu dok. In ngaa pin sĕn genevong lo, og sa su halĕ ti meneggĕp nirōp rot vu sa Anutu mala rĕ. ³ Wirek gengo Bengō Nivesa sĕnĕ, lob geƕo yōk vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gōkin megenajom gagek saga ahon begegwerin hong. Nabĕ su kwedi malam natum rĕ, og sa hevongin natōk nōk vu hong nabĕ alam sĕn deneyōk hodeƕ lo, log hong rĕk dugin buk sĕn sĕk natōk nōk vu hong lo. ⁴ Rĕk mu hong alam Sardis la, og yō denahĕn denedo gesu denevong behir tob ningōhek neraƕ rĕ. Om sir sĕnĕ rĕk dejōp tob veroo mewis behe los ana dok ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk jōp tob veroo nabĕ sĕnĕ dok yi, log sa su rĕk jesōo arĕ na dok ƕapiya-mala-tumsĕn-yi rĕ. Gaƕ sĕk nanĕr arĕ rangah jak Amag losho yi angĕr lo malaj. ⁶ Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nĕr Gagek Raĕ Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angĕr nabĕ:

Mehō vabuung sogek, sĕn nevong yoh vu yi gagek besu netetuhin rĕ lo, negin Davit yi kii sĕn Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehōti su yoh vu bĕ behii nah rĕ. Log nevehii reping, lob mehōti su yoh vu bĕ tahinin gōkin rĕ. Mehō sĕnĕ vong gagek yōk vu hong bĕ: ⁸ Serak ngaa pin sĕn genevong lo ni. Om gwelĕ rĕ. Sa hebĕ veluung avi meggĕp netōk loƕ malam, lob mehōti su yoh vu bĕ rĕk behii nah rĕ. Serak ni bĕ nim wĕĕk teka mu, rĕk genesepa loƕ sa gagek, gesu genelah sarĕg vun rĕ. ⁹ Log gerak alam sĕn Satan yi alam sir agi nij bĕ denenĕr sir bĕ sireƕ alam Yuda. Rĕk mu ma! Sir su Yuda rĕ. Gaƕ sir alam gagek tetuhinsĕn. Om gwengo rĕ! Sĕk gevong balam saga nam depetev medegĕp dok malam, log deƕak ni nabĕ sahĕg neving hong. ¹⁰ Ngo genesepa loƕ sa gagek, lob ngo genare niwĕĕk in ngaa maggin pin sĕn netōk vu hong lo. Nebĕ saga, om sengo rĕk malagin hong rot, lob seggisĕn sĕn rĕk berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su rĕk natōk vu hong rĕ. ¹¹ Sĕk natōk nōk vu hong pevis. Om ngaa sĕn geƕo vorot lo, og ngo pasang genapiik vu niwĕĕk. In tum rĕk degeƕo hong madub-kesuusĕn-yi vĕr medebo vu mehō ngwĕ.

¹² Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk barah yi nabĕ mudeng in gadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rĕk gevuu dub vabuung gegeto menah dobnĕ gōkin rĕ. Gaƕ rĕk nama verōk yi. Sĕk ƕevu sa Anutu arĕ jak yi, los sa ƕevu sa Anutu yi nyĕg arĕ jak yi. Nyĕg bōp sagi og yik Yerusalem mewis sĕn sa Anutu rĕk gevong megevuu yagek geduƕ nam lo. Log sĕk ƕevu sengo arĕg mewis jak yi geving.

13 Om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nër Gagek Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

14 “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angër nabë:

Mehö gagek anon degwa sën nenër Anutu yi gagek pin niröp los nenër gagek yönon mu yoh vu buk pin lo vong gagek sënë yök vu hong. Ngaa pin sën Anutu tung lo degwa yi, benër bë: 15 Serak ngaa pin sën genevong lo ni. Serak nim bë su ayom nikul* rë, gesu ayom niķerus rë. Gaḵ bë mëm ngo gemedo nikul ma gemedo niķerus los dahis og mëm! 16 Rëḵ ma gegenedo vuheng atov, geyiḵ ayom niķerus mahen teka mu. Gaḵ su ayom niķerus rot rë, gesu ayom nikul rot rë. Om sëḵ namuteḵ hong nom in avig. 17 Log geneñer nebë sënë, ‘Sa monë ngahiseḵë, gesa ngaa ngaa ngahiseḵë nedo. Sa su narak vu in ngaa ti rë.’ Rëḵ mu ma, gegenedo paya verök yi, beyoh vu bë alam kwaj paya in hong. Gerak vu in ngaanon rot, gemalam ķenod, gegenedo ahëm töḵsën, gengo genedo duḡ duḡ in hong. 18 Nebë saga, om sebo kwa sënë vu hong: Maḵ mëm gebago goor sën nengwah gga lob tu mewis bemalangeri raḵ lo vu sa, lob mëm rëḵ gegorek ngaanon-yageḵ-yi. Log gebago tob veroo vu sa in kwebu navim jaḵ, in su ahëm natök vu alam benim namum. Gegebago marasin vu sa in gwetung doḵ malam, in malam natum begwelë nyëḡ. 19 Nabë sahëḡ neving alam, og sa navo gagek raḵ sir benesesor hir aggata. Om kwam bo hong begegwerin hong yönon. 20 Gwelë! Sa nare bayeg nerak genavoseḵ, om nabë mehöti gengo sayeg betateḵin ayo, og sëḵ doḵ na vu yi bemedo geving yi. Lob sëḵ ga nos geving yi, gega nos geving sa.

21 Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sëḵ ngoḡekin yi bemedo geving sa jaḵ sa sëa-los-arë, nabë sën sa ķesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amag raḵ yi sëa-los-arë agi. 22 Om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

4

Denedudeḵ Vu Anutu Vu Yageḵ

1 Sënë ggovek, log sa halë veluung avi ti ggëp netök vu yageḵ. Lob mehöti sën sa hango aye wirek nebë avuuk nesu lo nër vu sa ggökin bë, “Gejaḵ nam vavunë sënë rë, loḵ mëm sëḵ tato ngaa pin sën rëḵ natök nam vu tamusën lo vu hong.” 2 Lob Anon Vabuung verup ggërin sa niwëëk avuti, lob sa halë sëa-los-arë ti nedo yageḵ, lob Mehö lo raḵ nedo sëa sënë. 3 Sa halë Mehö sën nedo raḵ sëa agi ni nebë gelöng sekwahek veroo malangeri los gelöng köḵ rubi, log marubggii ti varah tetup loḵ yi sëa, lob sa halë gemedo nepelibin nebë gelöng nimewis emeral. 4 Log sëa-los-arë mehödahis-bevidek-lubeluu nedo tetup loḵ sëa-los-arë böp sënë, lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu raḵ denedo sëa sagi. Ggev lo sënë deröp tob veroo, gedetung madub goor raḵ yuj. 5 Davës nevër raḵ sëa-los-arë sënë menejeh ya, log dedun nerak, gevaḵuvek netetap. Log detaggi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loḵ sëa sënë mala. Nengwah sënë og yiḵ Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu. 6 Log ngaa ti nebë loo benedo loḵ sëa-los-arë sënë mala. Ni nebë garas malangeri soḡek sën denenër arë nebë kristel lo bemala rangah rot.

Log ngaa lubeluu denedo malaj-tumsën medenedo loḵ vuheng, lob detetup loḵ sëa-los-arë sënë medenare, gemalaj ḡahis ngahiseḵë vunin malaj los yuj gemu. 7 Ngaa sën nedo mala-tumsën netu muḡinsën ni nebë reggu böp layon. Log ngaa sën netu luu ni nebë burmakau maluh böp ti. Log ngaa sën netu löö mala nebë mehönon. Log ngaa netu lubeluu ni nebë tuḡ böpata sën nevëëng vavunë lo. 8 Ngaa lubeluu sën denedo malaj vesa

* 3:15: Sën nër bë ayoj su nikul gesu niķerus rë lo, og nër bë su denelëëin Kerisi ya yönon rë, gesu denepiḵ vu yi yönon rë, gaḵ denedo vuheng atov.

lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj gahis ngahisekë nedo ggërin anoj pin gebanisej pin ving. Lob denevong raro buk gerangah bë:

“Niwëek pin neggëp vu Mehöböp Anutu. Yi mehö vabuung, yi mehö vabuung, yi mehö vabuung. Yö nedo wirek, benedo gwëbeng, gerëk nam.”

Gesu denesewah rë. ⁹ Ngaa la sën denedo malaj-tumsën agi, denenër Mehö sën nedo rak sëa-los-arë benedo mala-tumsën degwata los degwata lo rangah. Log deneko arë rak, gedenevong in yi, gayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yik ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi denevong raro nebë sënë. ¹⁰ Lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sën denepetev medeneggëp lok Mehö sën nedo rak sëa lo mala medeneko yi rak. In Mehö sënë nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetë hir madub goor ya meto nedo lok mala, gedenenër bë:

“Oo Mehöböp, he Anutu hong.

Geyoh vu rot bë alam pin denanër nim wëek rangah,

los degeko arëm jak,

gedegurek nim wëek babu.

In ngo getung ngaa pin.

Ngo getung ngaa yoh vu kwam,

lob anon rak,

lob ngaa pin sagi nedo rot begwëbeng.”

5

Jon Lë Kapiya Ti Sën Dejegwi Rak Kele Niķegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halë Mehö sën nedo rak sëa-los-arë lo jom kapiya ti lok nema vesa, begagek neggëp rak vahi vahi. Log devevir bedemir rak kele niķegwi* lo len nemadvahi-bevidek-luu, bekanak rak neggëp kele niķegwi*. ² Log sa halë angër los niwëek ti genetahi böpata bë, “Mehö re yö nivesa rot, beyoh vu bë napuvin kele niķegwi* in kapiya sën agi gegëpuh-a?” ³ Rëk mehö ti su nivesa menedo yagek, ma nedo dob, ma nedo dob gebinë, in bë gepuh kapiya sënë benatevin rë. ⁴ Sa halë gesu detök vu mehöti beyoh vu bë gepuh kapiya sënë genatevin rë. Lob sayog maggin besesu rot. ⁵ Rëk ggev ti nër vu sa bë, “Su gengu! Gaķ gwengo rë! Reggu böp layon sën yi degwa vu Yuda geverup lok Davit-yi-mewis nebë sën megen neggol lok kele degwa lo nedo. Mehöti sënë kesuu Satan los ngaa dob yi pin. Om yi sënë yoh vu bë rëk napuvin kele niķegwi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in kapiya sënë gegëpuh.”

Jon Lë Sipsip Nalu

⁶ Log sa halë Sipsip Nalu ti nare, rëk ni nebë sën desis mediik tu seriveng. Nare lo sëa-los-arë sënë gengaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi losho alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala gahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala gahis sagi og yik Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sën Anutu vong sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mëm Sipsip Nalu sënë ya meko kapiya sënë lok Mehö sën nedo rak sëa-los-arë lo nema vesa. ⁸ Ko kapiya sënë ggovek ya, log ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi losho alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sënë depetev medeneggëp lok Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deko ngaa-sengii-yi ni nebë gita, los gabum goor yoh vu sir pin. Log kabang reggu nivesa pup gabum pin ayoj. Yik sënëk Anutu-yi-alam hir jomraksën. ⁹ Log devong raro mewis ti nebë:

“Geyoh vu rot bë gwëko kapiya

begenapuvin kele niķegwi* sën neggërin lo.

In desis hong megediik tu seriveng,

lob gebago mehönon yom vu Anutu rak nim kök.

Yönon, gebago alam lok mehönon degwaj pin,

gelok ayej ti ti pin,

gelok̄ dob ti ti pin.

¹⁰ Gegevong bedetu hil Anutu-yi-alam-deneḱo-seriveng los detu yi alam-los-bengöj in denatu ala bedegegin dob.”

Deko Sipsip Nalu Arë Rak

¹¹ Log sa malaḡ yah nelë, lob sa hango angër ngahiseḱë rot ayej. Sir ngahiseḱë rot nebë sën andet milion (100,000,000) gengahiseḱë rot rak̄ neggëp mehömehö medenare tetup sëa-los-arë sënë gengaa la sën denedo malaj-tumsën lo los alam ggev. ¹² Log devong raro böpata bë:

“Sipsip Nalu sën desis mediik̄ tu seriveng lo,
yoh vu rot bë geḱo arë böpata rot,
gengaa nivesa vësa pin, gekwa nivesa, geniwëëk böpata.
Yi yö yoh vu rot bë mehönon pin degeḱo arë jak̄,
gedenanër niwëëk los arë böpata rangah,
gedenapisek in yi.”

¹³ Log sa hango ngaa aggagga pin sën Anutu tung lo ayej rak̄ ving. Ngaa sën denevëëng ggëp yagek̄ babu lo, gengaa sën deneyoh dob lo, gengaa sën deneggevek dob gebinë lo, gengaa sën deneggëp lok̄ loo lo, bayej rak̄ medenër bë:

“Mehö sën nedo rak̄ sëa-los-arë lo luho Sipsip Nalu,
hil gako luho arëj jak̄ na vavunë, barëj böp rot,
genij kapiik̄ los nij wëëk gëp degwata los degwata!”

¹⁴ Log ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo deyogekin bë, “Yönon!” Lob alam ggev depetev medeneggëp lok̄ luho malaj medeneḱo arëj rak̄.

6

Sipsip Nalu Puvin Kele Niḱegwi Nemadvahi-bevidek-ti Vër In Kapiya*

¹ Log sa halë Sipsip nalu nejom kapiya sën kele niḱegwi* nemadvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvin ti ya. Lob sa hango ngaa sën denedo malaj-tumsën lo ti vengwëng, lob aye vong bë vakuvek tetap, benër bë, “Genam!” ² Log sa malaḡ yah lok̄ pevis besa halë hoos veroo ti, lob mehöti sën rak̄ nedo lo ḱo vasöl. Detung madub ti ni nebë madub sën denevong vu alam sën denevong begö medenekesuu lo rak̄ yi. Log ya rak̄, lob vong begö mekesuu, lob yö arë in bë kesuu begö ngahiseḱë.

³ Log Sipsip Nalu puvin kele niḱegwi* sën netu luu lo, lob sa hango ngaa sën denedo malaj-tumsën lo ngwë sën netu luu lo nër bë, “Genam!” ⁴ Lob hoos ngwë verup beniviis köḱ. Lob mehö sën rak̄ nedo lo ḱo niwëëk böpata rot in bë geḱo mamer vër in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiik̄. Nebë sënë om devo paëp-yu-anil böpata ti vu yi in bë gevong huk sënë.

⁵ Log Sipsip Nalu puvin kele niḱegwi* ngwë sën netu löö lo, lob sa hango ngaa sën denedo malaj-tumsën lo ti sën netu löö lo nër bë, “Genam!” Lob sa malaḡ yah lok̄ pevis besa halë hoos veriik̄ ti. Lob mehö sën rak̄ nedo lo ḱo ngaa veviisën sën hil galë maggin jak̄ lo ti lok̄ nema. ⁶ Lob sa hango gagek̄ ti yam lok̄ ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi vuheng benër bë, “Gebago alam hir huk jak̄ nos yö meris mu. Gwevong nos wit* dëg mahen teka sën noh vu buk timu lo dok̄ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dëg mahen teka löö mu dok̄ nah hir huk buk timu yi. Rëḱ mu su gebasap wël* sën denevesi nos rak̄ lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvin kele niḱegwi* sën netu lubeluu lo, lob sa hango ngaa sën denedo malaj-tumsën lo ti sën netu lubeluu lo nër bë, “Genam!” ⁸ Log sa malaḡ yah, lob sa pevis behalë hoos nisangsang ti. Log mehö sën rak̄ nedo lo arë nebë Diiksën.

* **6:6:** Nos mahen ti nebë padi los wit, rëḱ mu yö agga ngwë teka

Lob Alam-diiksën-hir-nyëg ketivin yi beneyam. Lob luho deko nij wëek böpata rot yoh vu bë debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rëk dengis sir jak bego medenadiik, gejak meyip, gejak niraksën aggagga, gejak reggu bemën aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sën netu nemadvahi lo, loķ sa halë alam heljëng la anoj nedo Anutu yi jepö degwa. Alam sënë dejom Anutu yi gagek ahon niwëek wirek bedenener rangah, lob alam sën denelë sir paya lo desis sir medediik. ¹⁰ Lob anoj sënë denër böpata ya bë, “Oo Mehöböp sën getu he alamin lo, genedo vabuung, gehong aggata pin niröp rot! Nangërek rëk mëm gwevong gagek vu mehönnon pin sën denedo vu dob agi begebo dok nah he nimin kök vu sir-a?” ¹¹ Loķ devo tob veroo ading loķ yah sir ti ti, log denër vu sir bë, “Ham najom ham ahon bemedo dus teka geving rë. Gedengis ham vahi sën yik ham nevong huk timu lo los ham arimin sën Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabë sën desis ham agi. Balam sën Anutu ggooin sir raķ lo pin degovek na rë. Loķ mëm Anutu rëk bo dok nah ham nimin kök.”

¹² Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sën netu nemadvahi-bevidek-ti lo, lob sa malag yah loķ sa halë gejemapi böpata ggee raķ dob. Log hes ggërin yi bemalakenu raķ nebë sën tob veriik. Log kwev mala kök loķ los dahis nebë hil nid kök. ¹³ Log betuheng vu yagek depelubin medeyam dob nebë sën sang neggee raķ kele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yagek mala maya nebë sën devevir kanyë in denaduu na. Log ķedu pin los ķedu loo vuheng devuu bej gedesejun medeneya. ¹⁵ Log alam-los-bengöj vu dob los alam böp böp, galam-begö-yi alaj sën denegin sir lo, galam-los-bengöj ggoreksën, galam los nij wëek, galam pin sën alaj debaģo sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sën yö denegin sir lo, og sir pin devun sir medenedo loķ waak jeggin jeggin vu dob gebinë, gedenedo loķ pekë len loķ ķedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi vu ķedu pin los gelöng bë, “Ham kwedub benam jak medo he begwërin he in Mehö sën raķ nedo sëa-los-arë agu luho Sipsip Nalu, in luho ahëj sengën. ¹⁷ In luho hir buk böpata sën ahëj sengën medebo dok nah ngaa nipaya nyëvewen lo gwëbeng töķ yam ggovek ya, lob re yoh vu bë bare mekesuu ngaa sënë?”

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rëk Demedo

¹ Ngaa pin sënë ggovek, log sa halë angër lubeluu denare loķ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sang lubeluu ahon in bë su degevë dob, ma degevë loo, ma degevë kele rë. ² Log sa halë angër ngwë vu sën hes mala neverup lo merak meyam. Ko Anutu sën nedo mala-tumsën lo yi ķanak sepa, log tahi ya niwëek vu angër lubeluu sën deko niwëek böpata rot in debasap dob los loo lo bë, ³ “Ham su pevis megwevong paya vu dob, ma loo gekele lu ngaa rë. Gaķ he gebë he Anutu yi ķanak jak yi hur lo dabaj namugin rë, loķ mëm ham gwevong.” ⁴ Log sa hango alam sën deneko ķanak raķ dabaj lo bë sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,
log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,

log sir 12,000 vu Gat yi mewis,

⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,

log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,

log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,

log 12,000 vu Levi* yi mewis,

log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,

⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,

log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,

log sir 12,000 vu Benyamin yi mewis.

Besir pin deko Anutu yi ķanak raķ dabaj.

Alam Yu Böpata Rot Dejom Raḵ Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sènè ggovek, log sa malaḡ yah. Lob sa halè alam ngahisekè rot desupin sir medenedo, rēḵ mu mehōti su yoh vu bē natevin sir rē. Alam sènè deyam vu mehōnon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehōnon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sēa-los-arē mala ggēp Sipsip Nalu mala. Deröp tob veroo adingsekè, gedeko ḵapah bēḵ ris loḵ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bē:

“Hil gaḵo Anutu sèn nedo raḵ sēa-los-arē lo luho Sipsip Nalu arēj jaḵ.

In luho deḵo hil yom lob gwēbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angēr pin denare tetup sēa-los-arē los alam ggev losho ngaa lubeluu sèn denedo malaj-tumsèn lo ving. Lob depetev medeneggēp loḵ luho malaj bedebē dabaj raḵ dob gedeneḵo Anutu arē rak ¹² medenenēr bē:

“Yōnon rot!

Hil gaḵo hil Anutu arē jaḵ,

behil nanēr niwēek los arē böpata rangah!

Kwa nivesa pin neggēp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behaḵo arē raḵ!

Arē böpata rot geyi Mehō niwēek ata,

gengaa pin sènè yō neggēp vu yi degwata los degwata!

Yōnon rot!”

Alam Sèn Hir Nivanē Maya Gwēbeng

¹³ Lob ggev ti loḵ tepēḵ vu sa bē, “Alam sèn deröp tob veroo agi maḵ sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loḵ senēr yah vu yi nebē sènè bē, “Sa Mehōböp, saḵ dugin. Gaḵ mu mēm hong mu ngo geraḵ ni.” Loḵ nēr yom ggōkin vu sa bē, “Alam sènè deḵo maggin los vanē böpata rēḵ denare nij wēek, om deripek hir tob loḵ Sipsip Nalu niḵōḵ beveroo raḵ. ¹⁵ Nebē sènè, om sèn denare Anutu yi sēa-los-arē mala.

Lob denevong tavē vu yi buk gerangah loḵ yi dub vabuung.

Gemehō sèn nedo raḵ sēa-los-arē agi yō ti rēḵ medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rēḵ denadiikahēj nah gökin rē,

gesu rēḵ ayoj bev in bēl nah gökin rē.

Hes su rēḵ beek doḵ navij rē,

gengaa ti su rēḵ bev jaḵ navij rē.

¹⁷ In Sipsip Nalu sèn nedo raḵ sēa-los-arē lo rēḵ natu hir mehō sèn malain sir,

begeḵo sir na bēl veyē bedenatum bēl mala-tumsèn-yi.

Log Anutu rēḵ jevu malaj bēl,

gesu rēḵ dengu nah gökin rē.”

8

Sipsip Nalu Puvin Ḷele Niḵegwi Sèn Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvin kele niḵegwi* sèn netu nemadvahi bevidek luu lo, lob ngaa pin vu yaḡek deduj ma gesu denevengwēng rē yoh vu awa nyēngelē ma ngaa ti. ² Ggovek loḵ sa halè angēr nemadvahi-bevidek-luu denare ggēp Anutu mala, gedeneḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loḵ nemaj yoh vu sir.

³ Log angēr ti verup nare loḵ Anutu yi jepō degwa. Lob ḵo gabum goor gedevō kabang ngahisekè vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ Anutu-yi-alam pin hir jomraḵsèn. Besi seriveng jaḵ Anutu yi jepō sèn desemu raḵ goor yō meris menare loḵ Anutu yi sēa-los-arē mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabang aru reggu nivesa sènè los Anutu-yi-alam hir jomraḵsèn pin devo sir vēr in angēr nema, gedeya vavunē beya deverup Anutu mala. ⁵ Loḵ angēr ḵo gabum-arū-reggu-nivesa-yi beko nengwah sèn ggēp nelelek lo vu jepō bepup gabum, log tē luḵ ya dob. Log pevis bevaḵuvek tetap bededun raḵ, lob davēs vēr meya, log jemapi ggee.

Angër Lubeluu Devë Avuuk

⁶ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deko avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bë degevë. ⁷ Lob angër muginsën vë yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarömin yi ving kök bekeseh luk ya dob. Lob devo den lok dob los kele ya yu löö, lob nengwah gga dob yu ti, gekele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angër netu luu vë yi avuuk lob nengwah böp ti nebë sën kedu böp ti tum lok, beya meto meluk ya loo, lob vasuh loo ya löö. Ti kök rak nebë mehönnon nij kök geluu denedo nivesa. ⁹ Lob ngaa malaj vesa pin sën deneggëp lok loo kök agi dediik geyu luu denedo nivesa. Log yağ pin ving nebë saga, yu ti ya devong paya geloo rehöö sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angër sën netu löö lo vë yi avuuk, lob betuheng böpata ti tum lok meluk vu yagek meya betum nebë dee sën denetaggi lo, bevës meya. Lob vasuh bël pin vu dob ya yu löö. Vës meto meluk ya bël ata los bël veyë yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahën denedo nivesa. ¹¹ Denenër betuheng sënë arë nebë Marasin Nimengëes, lob bël yu ti sagi ni mengëes rak. Lob alam ngahisekë sën denenum bël agi, og sis sir medediik ya.

¹² Log angër sën netu lubeluu lo vë yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len löö löö. Lob lej ti ti malaj kenu lok yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den lok rangah ya löö ving. Lob len ti mala vahis lok ya verök yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yik mala vahis lok nebë saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halë tug böpata ti nevëeng menyeh yagek babu. Lob sa hango ngeek bë, “Wöp-o! Wöp-o! Wöp-o! Gëpin alam sën denedo dob agi! In angër löö denahën bedenevongin bë degevë avuuk gemëm maggin natök nam vu mehönnon!”

9

Angër Netu Nemadvahi Vë Avuuk

¹ Angër netu nemadvahi vë yi avuuk, lob sa halë gebetuheng ti kehulek vu yagek metök meyam dob. Lob devo kii asoreng böpata sën adingsekë rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sënë, lob aru rak verup nebë sën nengwah böpata ti aru. Lob aru sën rak verup asoreng agi bom hes los nyëg bemala vahis lok. ³ Lob gab ngahisekë nebë sepaak devo sir vër in aru sënë gedeluk ya dob. Lob nij wëek nebë veveeyagek böp nij wëek medenevong rii rak mehönnon. ⁴ Rëk deko gagek bë su debasap vos ris ma ngaa nimewis aggagga sën nekip vu dob agi, ma kele ti rë. Gağ mëm dekevoh alam sën Anutu yi kanak su neggëp rak dabaj rë lo na, ⁵ gedebo vanë vu sir nabë sën veveeyagek böp. Denegga mehönnon medenevo vanë vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rëk mu su dengis mehönnon medenadiik. ⁶ Dok buk sënë og mehönnon rëk desero aggata diiksën yi, rëk nama gesu rëk denatök jak rë. Rëk ahëj geving nabë denadiik, rëk mu diiksën rëk beya in sir.

⁷ Sa halë sepaak lo nij nebë hoos sën denero in bë na degevong begö jak lo. Log detung ngaa ti nebë madub goor rak yuj, log malaj nebë mehönnon malaj. ⁸ Log yuj belek ading nebë avëh yuj, genevuj nebë reggu böp layon nevuj. ⁹ Log devanuh aën ahë petes ggërin newaj nebë kelenavi, gebanisej nekelö böpata nebë sën hoos denedadii karis ngahisekë medeneserög medeneya begö lo. ¹⁰ Log husej nebë veveeyagek hus. Lob hir begö sën degelu mehönnon jak lo neggëp husej, om rëk degelu mehönnon jak noh vu kwev nemadvahi benavij gesang böpata. ¹¹ Hir mehö-los-bengö og yik angër sën negin asoreng sën luk meya rot gahë degwa ma lo. Denenër angër sënë arë lok Hibru ayej bë Abadon, geGrik ayej nebë Apolyon. Log hil pekwë dok ayed nabë Mehö-kevohsën-ngaa-pin.

¹² Maggin böp muginsën yi ggovek ya, geham gwengo rë! Maggin luu nahën neggëp bevongin natök nam.

Angër Netu Videk-ti Vë Avuuk

¹³ Log angër netu videk-ti vë yi avuuk, lob sa hango mehöti aye yam loḵ vis lubeluu sën denedo jepö goor nyëketu lubeluu benedo loḵ Anutu mala lo. ¹⁴ Benër yam vu angër sën nejom avuuk netu videk-ti lo bē, “Kwevelekin angër lubeluu sën deduu sir raḵ sēng medenedo bēl ata Yupretis lo vēr medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angër lubeluu sēnē vēr in bē na debasuh mehōnon na yu löö, lob dengis yu ti medenadiik. Detung angër lo sēnē wirek, bemedo denegin hes mala sēnē los buk sēnē, gekwev sēnē, geyiḵ ta sēnē, in bē degevonḡ hir huk sēnē. ¹⁶ Lob sa hango bē hir alam-begö-yi sën deneraḵ hoos lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa nig nebē sën sa pesep behalē hoos lo sēnē los alam sën deneraḵ lo. Deröp ngāa nebē ḵelenavi ggēr in newaj, beniḵōḵ nebē nengwah leleksën, geniraru nebē yaḡek, genisangsang nebē ahōḵ kedē. Geyuj nebē reggu böp layon. Lob nengwah daggen los aru, gegelōng salpa* sën netum lo, raḵ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehōnon sën devasuh raḵ yu löö lo yu ti raḵ ngāa nipaya löö sēnē medediik. Yiḵ nengwah daggen los aru ga, ḡelōng salpa* sën tum berak deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sēnē nij wēek neggēp ggēp avij los husej. Husej nebē nyël geyuj neggēp medenegga mehōnon raḵ. ²⁰ Rēḵ mu mehōnon vahi pin sën su dediik raḵ ngāa nipaya löö agi rē lo, og su deggēr in sir bederuu demij vu ngāa sën denesemu raḵ nemaj lo rē. Yōnon, su denevuu sën denedudeḵ vu memö los anutu-kuungsën sën yō denesemu raḵ goor los seriva, gebraas los ḡelōng, gekele lo rē. Ngāa sēnē su deyoh vu bē degelē nyēḡ los degengo ḡaḡek, gedena rē. ²¹ Log mehōnon vahi sēnē denesis mehö la medenediik, gedenevonḡ parahek, gedenevonḡ baggēb, gedeneḡgodeḵ ngāa jegg in jegg in, rēḵ su deggēr in sir mederuu demij vu ngāa sēnē ving rē.

10

Angër Vo Ḷapiya MeJon Gga

¹ Sēnē ggovek, log sa halē angër niwēek ata ti luḵ vu yaḡek meyam. Bom yi loḵ beggob, gemarubggii buu loḵ yu. Log mala netum nebē hes, gevaha netum nebē mudeng sën nengwah gga bemedo netum raḵ lo. ² Jom ḵapiya mahen teka loḵ nema, lob puh yi beneggēp. Log varah vaha vesa raḵ loo gevaha ḵēj nare raḵ dob. ³ Log vonḡ aye böpata nebē sën reggu böp layon nengeeḵ lo, log vaḵuvek nemadvahi-bevidek-luu detetap be-devengwēng loḵ yō ayej. ⁴ Vaḵuvek nemadvahi-bevidek-luu sēnē devengwēng ggovek, lob sa hevong in bē kevu ayej sēnē. Rēḵ sa hango mehöti nēr aye yam vu yaḡek bē, “Vaḵuvek nemadvahi-bevidek-luu sën detetap lo hir ḡaḡek, og ḡenajom ahon meyö ḡēp doḵ yum mu, ḡaḵ su ḡekwevu!”

⁵ Log angër sën sa halē genare raḵ loo los dob lo, varah nema vesa raḵ ya yaḡek, ⁶ genēr yōnon vavunē raḵ Anutu sën nedo mala-tumsën degwata los degwata lo arē. Yiḵ Anutu sēnē sën tung yaḡek los ngāa pin sën denedo loḵ lo, getung dob los ngāa pin sën denedo loḵ lo, getung loo los ngāa pin sën deneggēp loḵ lo. Log angër nēr bē, “Buk vonḡ in govek na pehi sēnē. Anutu su rēḵ ḡēgin nah ḡökin rē. ⁷ Ḡaḵ nabē angër netu nemadvahi-bevidek-luu gevē avuuk ḡaḵ ḡēp hus baye ḡaḵ, og Anutu rēḵ gevong beyi ngāa sën neggēp vunsën wirek lo anon ḡaḵ. Nabē sën nēr loḵ Bengö Nivesa sën vo vu yi hur-denenēr-ḡaḡek-rangahsën lo wirek lo.”

⁸ Log mehö sën aye yam vu yaḡek mesa hango lo, nēr vu sa ḡökin bē, “Gena ḡweḵo ḵapiya sën yō puh yi meneggēp loḵ angër sën nare raḵ loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angër mesenēr vu bē, “Gebo ḵapiya mahen teka saga vu sa.” Loḵ nēr vu sa bē, “Ḡweḵo nōḵ beḡegwa. Saga rēḵ nengēn rot vu avim nabē beggoh. Rēḵ mu ahēm ḵevus og rēḵ mengēēs vu.” ¹⁰ Angër nēr ggovek, log sa haḵo ḵapiya mahen teka sēnē vēr loḵ nema beha. Lob nengēn rot loḵ savig nebē beggoh. Loḵ tum sa hengon ya, lob nimengēēs rot vu sahēḡ ḵevus.

11 Lob denēr vu sa bē, “Genanēr Anutu yi gagek rangah nah gökin jak ngaa sēn rēk natōk vu alam ngahisekē vu dob ngahisekē, gayej ngahisekē, gevu alam-los-bengōj ngahisekē geving lo.”

11

Mehō Luu Denēr Gagek

1 Devo ngesing ti ni nebē atoheng vu sa in bē sa tahōō ngaa jak, gedenēr vu sa bē, “Kwedi getahōō Anutu yi dub-vabuung-böp ayo vabuung los jepō, gegenatevin alam sēn denesupin sir loḵ lo geving. 2 Rēk mu dub-vabuung-böp yi telig sēn neyom dobnē lo, og su getahōō, gak gwevuu menōk gēp. In telig sakaḵ alam dahis hir ngaa, om rēk debarah vahaj doḵ nyēg vabuung böp Yerusalem na menoh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu. 3 Lob sēk bo niwēēk böpata rot vu mehō luu, gegevong luho na denanēr sa gagek rangah. Luho rēk degevēh bēēk nabē tob, in detato vu alam nabē degērin sir nah vu Anutu log denanēr sa gagek rangah noh vu buk sēn 1,260 agi.”

4 Luho nebē kele oliv* vaha luu. Log luho nebē ram luu bedenare loḵ alam pin vu dob hir Mehōböp mala. 5 Nabē mehō la degevongin nabē degevong paya vu luho, og nengwah rēk jak berup luho avij bega sir sēn denelē luho paya lo. Yōnon rot, mehōti bē gevongin nabē kevoh luho na, og rēk nadiik jak ngaa sēnē. 6 Luho nij wēēk böpata rot neggēp beyoh vu bē degērin yagek gehob nama noh vu buk sēn luho denanēr Anutu yi gagek rangah lo. Log luho nij wēēk böpata rot neggēp beyoh vu bē depekwē bēl pin natu kōk nabē mehōnon nij kōk, gedebasap alam vu dob jak ngaa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sēn nabē luho kwaj bo nabē degevong lo, og luho deyoh vu bē degevong.

7 Luho degovek huk sēn denanēr Anutu yi gagek rangah agi na, log mēm reggu bemēn böpata ti rēk vu asoreng sēn luḵ ya rot gahē degwa ma lo, mejak nam vavunē belōōho dengis sir. Lob rēk kesuu luho bengis luho beluho denadiik. 8 Lob luho navij rēk doḵ gēp nyēg böp sēn hil nepeggirin gagek rak bē Sodom los Ejep lo yi aggata böp. Yik nyēg böp saga sēn desis luho hir Mehōböp rak kelepeko* loḵ wirek mediik lo. 9 Alam la rēk vu navij agga ti ti pin, gevu mehōnon degwaj pin, gevu ayej agga ti ti pin, gevu dob pin, berēk degelē luho nij hel gēp noh vu buk löō benyēngelē. Log su rēk dengogekin mehō la bededev luho nij hel rē. 10 Lob alam vu dob sēnē rēk kwaj vesa in luho dediik, lob rēk dedōō gedega nos böp, gedebō kupeḵ nyēmasēn vu sir vewen vewen. In alam-denenēr-gagek-rangahsēn luu sēnē denevo vanē pangsēn rot vu alam pin vu dob wirek.

11 Lob buk löō benyēngelē ggovek ya, loḵ Anutu vong saheng mala-tumsēn-yi loḵ ya luho ayoj. Lob luho dekedī rak bedenare. Lob mehōnon sēn delē luho lo ḵenuj verup bedeggōneng böpata rot. 12 Lob kōōk niwēēk ti yam vu yagek vu luho bedengo bē, “Melu jak nam vavunē sēnē.” Lob beggob ḵo luho merak ya yagek galam sēn denesis begō vu luho lo, delē bē luho deraḵ medeya. 13 Log pevis bejemapi ggee böpata, lob nyēg böp saga len ti mala ma, geyik len nemadvahi-bevidek-lubellu nahēn denedo. Lob jemapi sēn sis alam 7,000 medediik. Galam vahi sēn nahēn denedo vesaj lo deggōneng böpata rot bedeko Anutu sēn yagek ala lo arē rak.

14 Maggin böp netu luu sēnē ggovek ya. Geham gwengo rē! Buk su rēk hus ading rē, gak maggin netu löō yik vingin berup pevis.

Angēr Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vē Avuuk

15 Log angēr netu nemadvahi-bevidek-luu vē yi avuuk, lob mehō la ayej rak vu yagek medetahi niwēēk bē:

“Hil Mehōböp tu dob pin hir Mehō-los-bengō ggovek ya,
geyi mehō sēn ggōoin rak in bē geḵo hil nah lo tu Mehō-los-bengō ving nebē saga,
berēk medo gēgin mehōnon pin degwata los degwata!”

¹⁶ Lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sën denedo rak hir sëa loḵ Anutu mala lo depetev medeneggëp loḵ Anutu mala bedepeḵa dabaj rak dob gedeko yi rak niwëek,
¹⁷ medenër bē:

“Oo Mehöböp Anutu, niwëek pin neggëp vu hong.

Genedo gwëbeng, gengo genedo yö vu muḡinsën.

Geḵo nim wëek böpata ggovek ya,

begetu mehönon pin alaj vorot bemedo genegin sir.

¹⁸ Alam dahis pin ahëj sengën, rëḵ gwëbeng,

og ahëm sengën töḵ yam rangah ggovek ya.

Log buk sën alam-diiksën denatök nam rangah megwengo hir gagek lo yik sënë.

Gebuk gwëbeng sënë, sën gebo nivesa nyëvewen vu hong hur alam-denenër-gagek-rangahsën lo,

gevu hong alam lo,

gevu alam pin sën deneggöneng gedeneggurek babum lo.

Kë! Sir sën yuj ading lo, gesir sën alam meris lo ving.

Buk yam ggovek ya in bē gekwevoh alam sën denevasap ngaa vu dob lo na!”

¹⁹ Denër ggovek, log Anutu yi dub vabuung sën nedo yagek lo tatekin yi, log keröng-horek-yi nedo rangah loḵ ayo vabuung sogek. Yik keröng sagi sën Anutu joo gagek vu alam Israel wirek meneggëp loḵ lo. Lob davës vër behang meya, log dedun rak, lob vakuvek tetap gedob löngin, log hob lulanon lev ata.

12

Avëh Luho Ngaa Böpata Ti Nebë Karob

¹ Lob ngaa tahutahu-yi böp ti töḵ yam rangah ggëp yagek, nebë sënë: Avëh ti nedo, beröp hes mala loḵ navi nebë tob gerak nare kwev. Log tung betuheng nemadluho-bevidek-luu rak yu nebë madub. ² Log nalu loḵ, lob medo nevimeng in bē geko, rëḵ vanë nevev rak yi pangsën rot. ³ Log ngaa tahutahu-yi ngwë töḵ yam rangah ggëp yagek. Ngaa sagi nebë sënë: Karob böpata ti neggëp. Navi köḵ geyu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. Lob tung mehö-los-bengö yi madub nemadvahi-bevidek-luu rak yu pin. ⁴ Log hus sekee betuheng yu ti vu yagek betë yam dob. Geyik betuheng yu luu mu nedo yagek. Log karob böpata sënë ya nare loḵ avëh sën nevimeng lo mala, in bē geḵo nalu geto lob ga. ⁵ Lob avëh ḵo nalu maluh. Hur mahen sagi sën rëḵ najom aën dus ti megegin mehönon pin jaḵ lo. Lob avëh ḵo nalu ggovek, lob deḵo rak ya vavunë pevis, bedeko ya vu Anutu los yi sëa-los-arë, ⁶ log avëh sënë veya meya nyëg-yumeris. Anutu ro yi nyëg vu sagu in bē degegin yi bedebo nos vu yi noh vu buk 1,260 sagi.

⁷ Loḵ begö böpata verup vu yagek. Angër hir ggev Mikael losho yi angër vahi devong begö vu ḵarob böp, om ḵarob böp losho yi angër lo denevong begö loḵ yah vu sir. ⁸ Rëḵ mu Mikael losho yi angër dekesuu sir medetii sir ya in yagek. ⁹ Karob böpata sënë luk yam dob, yik marub sën yö neggëp vu nyëdahis lo lob denenër arë nebë Memö Nipaya, geSatan. Sën netetuhin mehönon pin vu dob lo. Detë yi ya dob lob detë yi angër lo ya ving yi.

¹⁰ Lob sa hango mehöti tahi niwëek yam vu yagek bē:

“Gwëbeng hil Anutu ḵo hil yom ggovek ya,

geniwëek töḵ yam rangah ggovek betu mehö-los-bengö in gegin mehönon!

Log yi mehö sën ggooin rak in bē geḵo hil nah lo arë böp rak!

In mehö sën nenër gagek rak hil arid lo sën Kerisi-yi-alam sir lo,

nenër gagek rak sir vu hil Anutu buk gerangah.

Rëḵ gwëbeng angër lo detë yi ya dob ggovek ya.

¹¹ Ngaa sën vong bedekesuu yi lo yik rak sën Sipsip Nalu niḵök keseh lo,

log rak sën denenër Yesu yi gagek rangah lo,

log raḵ sĕn su kwaj nevo navij pangŕsĕn bĕ demedo nivesa vu dob sĕnĕ rĕ lo.
Su kwaj nevo sir rĕ,

gaḵ bĕ alam dengis sir medenadiik og yik ggovek.

¹² Nebĕ sĕnĕ om ham pin sĕn nedo yaḡek lo, ham kwamin vesa!

Rĕḵ mu ham sĕn nedo dob los loo lo, ham gwegin ham!

In maggin bĕpata vongin natĕḵ vu ham.

Satan luḵ yĕḵ vu ham ggovek ya,

lob ahĕ sengĕn bĕpata rot,

in raḵ ni bĕ yik hen buk hus dus teka mu.”

¹³ Ḳarob bĕpata sĕnĕ lĕ bĕ detĕ yi ya dob, lob tii avĕh sĕn ḵol nalu maluh lo besepa rot.

¹⁴ Rĕḵ mu devo tug banis bĕpata luu vu avĕh sĕnĕ in bĕ gevĕĕng mena ben nyĕḡ-yumeris, bena medo ading in marub bĕp saga. Gerĕḵ degegin yi nivesa in nos vu sagu noh vu ngebek lĕo benyĕngelĕ saga, (yik buk 1,260 sĕn lo). ¹⁵ Lob marub sĕnĕ mutĕḵ bĕl verup avi bevaar meya nebĕ bĕl ata betamuin avĕh meya. Marub vongin bĕ bĕl geḵo avĕh sĕnĕ na bemala nama. ¹⁶ Rĕḵ dob loḵ vu avĕh bavi tĕḵ gengen bĕl sĕn ḵarob mutĕḵ verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸ Lob ḵarob bĕpata sĕnĕ ahĕ sengĕn rot vu avĕh, lob ya in bĕ gevong begĕ vu avĕh nalu lo vahi. Sir sĕnĕ denesepa loḵ Anutu yi horek medenetateḵin Yesu yi Bengĕ Nivesa rangah.

13

¹ Log yĕ nare raḵ raggĕr vu loo nenga.

Reggu Bemĕn Bĕp Luu Deverup

Lob sa halĕ reggu bemĕn bĕp ti raḵ verup loo. Yu nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebĕ burmakau). Lob alam-los-bengĕj hir madub nemadluho nedo raḵ yoh vu vis pin. Log ngaa la arĕj raḵ neggĕp yu. Arĕj sĕnĕ og gaḡek pelĕsĕn aggagga sĕn neraḵ Anutu lo. ² Reggu bemĕn sĕn sa halĕ agi ni nebĕ reggu bĕp lepat, gevaha nebĕ reggu bĕp bĕa vaha, gavi nebĕ reggu bĕp layon avi. Lob ḵarob sĕn lo vo yi niwĕĕk vu reggu bemĕn sĕnĕ. Lob tung yi tu mehĕ-los-bengĕ nebĕ yi, lob vo niwĕĕk bĕpata rot vu yi. ³ Lob sa halĕ bĕ reggu bemĕn yu lo ti vong bĕ degelu bebegĕ niben neggĕp raḵ. Niben bĕpata beyoh vu bĕ nadiik, rĕḵ ma gebegĕ nyĕ sĕnĕ ggov ya geniben mu neggĕp. Lob alam pin ḵenuj ya in ngaa sĕnĕ, lob desepa loḵ yi. ⁴ Denepetev medeneggĕp loḵ ḵarob bĕp sĕnĕ lo mala medeneḵo yi raḵ, in vo yi niwĕĕk vu reggu bemĕn sĕnĕ. Gedenepetev medeneggĕp vu reggu bemĕn sĕnĕ ving, gedenenĕr bĕ, “Maḵ re luho reggu bemĕn sĕnĕ deneggĕp ti? Maḵ re yoh vu bĕ gevong begĕ mekesuu yi?”

⁵ Rĕḵ Anutu lĕ reggu bemĕn bĕp sĕnĕ mu, geyĕ medo nevong paang menenĕr pelĕ raḵ yi. Geniwĕĕk bĕpata rot neggĕp in gevong ngaa pin sĕn kwa nevo lo noh vu kwev mehĕdahis-luu-bevidek-luu (yik buk 1,260 sĕn lo). ⁶ Yĕ avi raḵ benĕr pelĕ raḵ Anutu. Genĕr pelĕ raḵ Anutu arĕ, genĕr pelĕ raḵ yi dub-vabuung-bĕp, gerak yi alam sĕn denedo yaḡek lo. ⁷ Lob Anutu lĕ yi mu, geyĕ vong begĕ vu Anutu-yi-alam beniwĕĕk mekesuu sir bedahun sir ya. Log ḵo niwĕĕk bĕpata rot yoh vu bĕ natu alam pin, gedob pin, gayej pin, genavij aggagga pin, hir mehĕ-los-bengĕ. ⁸ Mehĕnon pin vu dob sĕn su arĕj neggĕp loḵ ḵapiya vu buk sĕn Anutu tung dob rĕ lo, og rĕḵ degeḵo reggu bemĕn sĕnĕ jaḵ. Ḳapiya sĕnĕḵ Sipsip Nalu sĕn desis yi mediik wirek lo yi ḵapiya mala-tumsĕn-yi. ⁹ Mehĕti bĕ nenga neggĕp, og gengĕ gaḡek sĕnĕ nivesa megero!

¹⁰ Nabĕ mehĕti arĕ neggĕp bĕ na ḵarabus, og rĕḵ na.

Log nabĕ mehĕti arĕ neggĕp bĕ dengis yi jaḵ paĕp-yu-anil menadiik,
og rĕḵ dengis yi menadiik.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerĕ, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halĕ reggu bemĕn bĕp ngwĕ kedi loḵ dob gebinĕ merak verup. Vis luu nedo raḵ yu nebĕ sĕn sipsip tuveḵ ti, rĕḵ nengeek aye bĕp nebĕ ḵarob bĕpata ti. ¹² Reggu bĕp

netu luu sènè tu reggu nipaya muginsèn yi hur beko yi niwëek böpata pin, benevong bemehönon los ngaa-dob-yi pin deneko reggu muginsèn sènè rak. Yi sèn wirek begö nyë böpata neggëp rak yu beyoh vu bë gevong menadiik, rëk ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemèn ngwë sèn netu luu nevong ngaa böp aggagga, lob vong ngaa böp ti nebë sènè: Vong benengwah luk vu yagek meyam dob rak alam malaj medelë. ¹⁴ Rëk Anutu lë yi mu, genevong ngaa böp aggagga ggëp reggu bemèn ngwë muginsèn mala, lob netetuhin mehönon vu dob sènè rak ngaa böp böp nebë sènè. Log lok ahëj menër bë desemu reggu bemèn muginsèn kënu ti in degeko arë jak. Reggu bemèn böp sagi sèn paëp-yu-anil sis yi wirek, rëk ma genahën nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lë yi mu, gereggu bemèn sèn netu luu lo rov saheng lok ya reggu bemèn ngwë muginsèn kënu bevesa lok, benevengwëng. Gaq nabë mehö la su degeko reggu bemèn ngwë muginsèn sènè jak rë, og rëk ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemèn sèn netu luu lo nër, lob debë kanak ti rak alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debë rak alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksèn los alam-kupek-masèn, galam sèn alaj debago sir tu hir ngaa meris lo los alam sèn yö denegin sir lo. ¹⁷ Om nabë mehöti su geko reggu bemèn sènè arë, ma yi kanak, jak gëp yi rë, og su yoh vu bë rëk bago alam hir ngaa ti rë. Gesu yoh vu bë alam debago hen ngaa ti rë. ¹⁸ Gagek sènè degwa neggëp, om ham sèn los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemèn yi kanak sènè nivesa mejak ni. In yik kanak sènè og mehönon ti arë neggëp vunsèn lok, lob yik nebë sènè: 666.

14

Sir 144,000 Devong Raro Mewis

¹ Log sa malağ yah, lob sa halë Sipsip Nalu nare rak kedü Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arëj neggëp rak sir pin dabaj. ² Log sa hango dedun nivesa yam vu yagek. Dedun nebë sèn lubek böp nevo dedun, genebë sèn vakuvek netetap bededun böpata. Sa hango dedun sènè vong bë sèn sengii aye nivesa, bevong bë sèn alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devong raro mewis ti rak, rak Anutu yi sèa-los-arë mala, gerak ngaa lubeluu sèn denedo malaj-tumsèn lo malaj, gerak alam ggev malaj. Anutu bago alam 144,000 sènè vu dob yom, lob sir sènè mu deyoh vu bë dejak raro sènè ni. Gaq alam vahi og su deyoh vu rë. ⁴ Alam sènè og yö delek in sir nivesa medenedo maluh bu gavëh ma. Alam sènè medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyëg sèn neya lo. Anutu ggooin sir rak lok alam vu dob ayo vuheng gebago sir yom in bë denatu alam muginsèn medenatu seriveng vu Anutu, om sèn ko sir yah tu luho Sipsip Nalu yö hir ngaa. ⁵ Vu buk sèn denedo dob lo, og su denenër gagek tetuhinsèn rë, gesu denevong ngaa ti paya meneggëp vu sir rë.

Angër Löö Denër Gagek

⁶ Log sa halë angër ti genevëeng meneya yagek babu vavunë rot. Ko Bengö Nivesa sèn neggëp degwata los degwata lo. Lob yi huk bë tatekin Bengö Nivesa sènè vu alam pin sèn denedo dob agi, genanër vu mehönon pin sèn denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehönon degwaj pin lo. ⁷ Tahi niwëek bë, “Buk tók yam ggovek ya in Anutu seggi mehönon hir gagek. Om ham gönengin yi gegweko arë jak. Ham gweko Mehö sèn tung yagek los dob, geloo los bël veyë pin lo arë jak.”

⁸ Angër ngwë tamu in ngwë muginsèn beyam. Lob angër ngwë sèn netu luu agi tahi bë, “Babulon* böp bumeng ya! Bumeng ya! Vong bë nyëg böp Babulon* vo wain niwëek vu alam vu dob pin medenenum. Vong besir ngahisekë desepa lok yi baggëb lu ngaa bedenevong niwëek ata beggërin ayoj.”

⁹ Lok tum angër ti tamu in luho beberup. Lob angër netu löö sènè tahi ya niwëek bë, “Nabë mehöti nadudek vu reggu bemèn sènè ma kënu, ma gebë yi kanak jak daba ma nema, ¹⁰ og rëk nanum wain ti. Wain sènè yik Anutu ahë sengën, rëk mu Anutu su rëk

sarömin bël geving wain sënë rë. Gaḅ yö rëḅ keseh ahë sengën doḅ kap in bo doḅ nah nipaya nyëvewen, bemehöti sën lo nanum. Lob rëḅ geḅo vanë nipaya rot jaḅ nengwah niḅerus sën medo netum raḅ gelöng nisangsang salpa* lo, jaḅ angër vabuung lo malaj, geḅaḅ Sipsip Nalu mala. ¹¹ Lob aru rëḅ jaḅ berup nengwah sën nevo vanë vu sir agi, berëḅ berup medo mena vavunë degwata los degwata. Alam sën denëḅo reggu bemën los ḅenu raḅ, gedeneḅo yi ḅanaḅ raḅ neggëp sir lo, og su deyoh vu bë rëḅ desewah rangah los buk rë.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwëëḅ, medesepa doḅ Anutu yi horek, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hango mehöti aye yam vu yaḅek menër bë, “Kwevu gaḅek nabë sënë: ‘Alam sën degevonḅ geving Mehöböḅ loḅ denadiiḅ lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nër ving bë, “Yönon, kwaj vesa in rëḅ degevuḅ huk ḅerus ḅerus sën denevonḅ agi na gedesewah. In su rëḅ dena meris rë, gaḅ ngaa nivesa sën devonḅ lo rëḅ na geving sir.”

Buk Sën Dengupin Mehönon In Bë Degeḅo Nyëvewen Doḅ Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malaḅ yah, lob sa halë beggob veroo ti nedo, lob mehöti raḅ nedo beggob sënë vavunë. Ni nebë Mehönon Nalu, getunḅ madub goor raḅ yu, log kii loḅ nema. ¹⁵ Log angër ngwë vu dub-vabuung-böp sën nedo yaḅek lo meluḅ yam. Lob tahi ya niwëëḅ vu mehö sën raḅ nedo beggob vavunë lo bë, “Gebo nos jaḅ hong paëḅ babasën! Nos pin vu dob anon loḅ ggovek ya! Om vosën anon yi buk gwëbeng sënë!” ¹⁶ Lob mehö sën nedo raḅ beggob lo jom yi paëḅ babasën raḅ bekesik ya dob, bekesik nos sën anon loḅ vu dob lo.

¹⁷ Log tum angër ngwë luḅ vu dub-vabuung-böp sën nedo yaḅek lo, beḅo paëḅ babasën nevu malangeri ti ving. ¹⁸ Log angër ti sën negin nengwah raḅ jepö lo tah yi vër in jepö beyam. Lob tahi ya niwëëḅ vu angër sën ḅo paëḅ babasën nevu malangeri ngwë lo bë, “Gweḅo hong paëḅ babasën sën nevu malangeri rot aga, begena gwelov wain anon ḅod vu dob, begengupin bemedo! In anon pin moneḅ ggovek ya!” ¹⁹ Lob angër sënë ḅo yi paëḅ babasën raḅ bekesik ya dob, lob lov wain anon ḅod pin besupin menedo. Lob të wain anon sënë luḅ ya gabum gelöng böpata in napip. Sënëḅ mu Anutu ahë sengën. ²⁰ Lob devaḅë wain sënë loḅ gabum böpata medepip ggëḅ nyëḅ böḅ Yerusalem nenga. Lob mehönon nij ḅöḅ vu gabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuḅ merax verup vavunë bading yoh vu bë genḅon hil mehönon.

15

Angër Nemadvahi-bevidek-luu Deḅo Ngaa Maggin Rot Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa halë ngaa böḅ ngwë tato yi vu yaḅek, lob sa ḅenug ya in. Sa halë angër nemadvahi-bevidek-luu denedo bedëḅo ngaa maggin rot sën raḅ neggëḅ hus lo in bë debasap mehönon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabë ngaa maggin sënë govek na, og la su rëḅ nom berup vu tamusën göḅin rë. Gaḅ Anutu ahë sengën maya veröḅ yi rak ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sënë. ² Log sa halë ngaa ti nebë loo, gevonḅ bë desarömin garas los nengwah. Log alam sën devonḅ begö medekesuu bededahun reggu bemën nipaya agi los ḅenu, garë yi ḅanaḅ lo, denare loḅ loo sën nebë garas agi nenga, lob Anutu vo ngaa ni nebë gita ggelek sir bevare denëḅo. ³ Denevonḅ Anutu yi hur Moses yi raro gedenevonḅ Sipsip Nalu yi raro sën nebë:

“Oo Mehöböḅ niwëëḅ pin ala hong.

Huk pin sën genevonḅ lo böpata rot behe halë,
lob he kwamin ya ngahi in.

Oo mehönon pin hir Mehö-los-bengö hong!

Hong ngaa pin og niröp,
beyönon veröḅ yi!

Mehöböḅ hong ngo perurek timu vabuung.

⁴ Om alam pin rëḅ degöneng in hong

gedegeko arēm jak na vavunē!
 Mehōnon pin rēk denam
 medenadudek vu hong.
 In genesepa loḵ aggata nirōpsēn mu
 betōḵ yam rangah ggovek ya.”

⁵ Sēnē ggovek, gesa malag yah loḵ bē ayo vabuung sogek sēn nedo yaḡek loḵ dub vabuung sēl ayo lo tahinin. Yiḵ Anutu yi dub vabuung sēl sēn netato bē Anutu nedo ving yi alam lo sēnē. ⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deḵo ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-bōp sēnē ayo medeluk yam dob. Derōp tob veroo malangeri beyō niveseek, log devaḵu kabī goor loḵ newaj. ⁷ Log ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vo ḡabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē. Lob Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo ahē sengēn pup ḡabum goor nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ⁸ Log Anutu niwēek los yi vunek vunek yaḡek-yi pup dub-vabuung-bōp ayo, lob vong baru verup ggērin rot, lob mehōti su yoh vu bē doḵ na rē. Gaḵ rēk degegin angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn lo gedegevong huk jak ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu sēn lo begovek na rē, loḵ mēm.

16

Anutu Ahē Sengēn Nedo Loḵ Gabum Goor Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa hango mehōti aye rak loḵ dub-vabuung-bōp sogek, betahi niwēek ya vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē bē, “Ham na kweseh Anutu ahē sengēn ḡabum nemadvahi-bevidek-luu sēnē duk na mejak dob!” ² Lob angēr muḡinsēn ya keseh yi yi ya dob. Lob pegges nipaya verōḵ yi genivē rot rak alam sēn denēko reggu bemēn bōp yi kanak rak neggēp navij lo, gerak alam sēn denēko ḵenu rak lo.

³ Log angēr netu luu ḵo yi yi, beya keseh luḵ ya loo. Lob loo pōo alam-diiḵsēn nij bu rak, log ngaa mala vesa pin sēn denedo luḵ loo lo dediik ya.

⁴ Log angēr netu lōo keseh yi yi luḵ ya bēl ata pin los bēl veyē pin. Lob sir pin ḵōḵ rak nebē mehōnon nij ḵōḵ. ⁵ Lob sa hango angēr sēn tu ala benegin bēl lo nēr bē: “Genedo gwēbeng, gengo genedo yō vu wirek.

Hong mehō yohvu rot in ḡevong nyēvewen nebē sēnē loḵ yah vu mehōnon.

⁶ Alam sēnē dekeseh hong alam losho hong alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn nij ḵōḵ medediik,

om sēn ḡevo ḵōḵ vu alam nij paya sagi in bē denanum.

Deḵo hir nipaya nyēvewen saga ya meyoḵ vu.”

⁷ Log sa hango Anutu yi jepō yō tahi bē:

“Eē-ē, yōnon, Mehōbōp Anutu, niwēek pin yō neggēp vu hong, om nyēvewen sēn ḡevong lo, og nirōp beyoh vu.”

⁸ Log angēr netu lubeluu keseh yi ḡabum rak hes, lob vong behes tum bōpata megga mehōnon. ⁹ Hes tum benikerus bōpata rot, lob vev rak mehōnon pangsēn rot. Rēḵ ma, gedenēr pelē rak Anutu sēn niwēek bōpata rot bevong ngaa maggin agi arē. Gesu deggērin sir medeḵo Anutu arē rak rē.

¹⁰ Log angēr netu nemadvahi keseh yi ḡabum rak reggu bemēn bōp yi sēa-los-arē. Lob malakenu loḵ beggērin alam sēn reggu bemēn nēgin sir lo. Deḵo vanē pangsēn rot lob deranga daggej. ¹¹ Kwaj nevo vanē los pegges bōp sēn rak sir lo, rēḵ ma gedenēr pelē rak Anutu sēn tu yaḡek ala lo gesu deggērin ayoj bederuu demij vu ngaa sēn denvong lo rē.

¹² Log angēr netu videk ti keseh yi ḡabum luḵ ya bēl bōp Eprates, lob tuus ya, gaggata neggēp vu alam-los-bengōj sēn denam vu nyēḡ mala neverup lo. ¹³ Lob sa halē memō ningōhek lōo nij nebē deḵ, berak deverup karob bōp lōōho reggu bemēn lu mehōnenēr-ḡagek-kuungsēn avij. ¹⁴ Memō lōo sēnē og memō nij paya ḵenuj, bedeyoh vu bē

degevang ngaa böp aggagga. Lob deneya vu alam-los-bengöj pin vu dob, in bë dengupin sir bedegevang begö doḵ Niwëek Pin Ala Anutu yi buk böpata sënë.

¹⁵ “Ham gwengo rë! Sëḵ nök vu ham nabë sën mehö hodeḵ neyam lo. Nebë sënë, om nabë mehöti su gëp yiing rë, geyi tob jaḵ gëp yi bemedo, og su rëḵ ahë natök balam degelë beninamum rë. Gaḵ mehö saga rëḵ kwa vesa!”

¹⁶ Lob memö lo desupin alam-los-bengöj losho hir alam lo ggëp nyëḡ sën Hibru denenër loḵ ayej bë Armagedon lo.

¹⁷ Log angër netu videk luu keseh yi gabum ya merak nyëḡ meris loḵ yageḵ los dob vuheng atov. Lob mehöti aye raḵ böpata vu Anutu yi sëa-los-arë loḵ dub ayo vabuung soḡek metahi yam bë, “Ggovek ya saga!” ¹⁸ Log davës vër behang meya, gededun raḵ, lob vaḵuvek tetap, gejemapi ggee böpata rot. Vu buk pin sën mehönon denedo vu dob agi, og jemapi ti su neggee böpata rot nebë ti sënë wireḵ rë. ¹⁹ Nyëḡ böp Yerusalem vasuh yi ya yu löö, lob mehönon pin hir nyëḡ böp böp pin detamang beto denedo. Log Anutu kwa vo nyëḡ böp Babulon* ving, lob vong ba, Babulon* num loḵ kap sën wain nedo loḵ lo. Wain sënë og yik Anutu ahë sengën. ²⁰ Log ḵedu loo vuheng pin malaj maya, log ḵedu pin derurin to, besu denare ggökin rë. ²¹ Log hob lulanon lev raḵ. Lob hob lulanon sënë, og ḵemu böp böp beti ti hir maggin yoh vu padi bëek ti. Luḵ yam vu yageḵ beto nesis mehönon, lob deḵo maggin nipaya verök yi raḵ hob lulanon sënë, rëḵ ma gedenenër gageḵ nipaya raḵ Anutu in hob lulanon sën to mesis sir agi.

17

Avëh Baggëb Böp Ḷol Nipaya Nyëvewen

¹ Angër nemadvahi-bevidek-luu sën deḵo gabum nemadvahi-bevidek-luu lo ti yam vu sa benër bë, “Dus raḵ bë avëh baggëb los bengö sën tu ala menegin yi alam ggëp bël ngahi nengaj lo geḵo yi nipaya nyëvewen. Om genam besa tato vu hong. ² Alam-los-bengöj pin vu dob devong baggëb ngahiseḵë vu avëh sënë. Gemehönon pin vu dob devong baggëb vu yi ving, lob yuj vong paya nebë sën mehönon denenum meyuj nevong paya lo.”

³ Log angër sënë ḵo sa ḵenug meya nyëḡ-yumeris ti. Lob sa halë avëh ti raḵ nedo reggu bemën ḵök ti demi vu sagu. Lob gageḵ ngahiseḵë neggëp raḵ reggu bemën sënë navi beggërin pin. Gageḵ sënë og yik arë sën gageḵ pelësën nipaya aggagga. Log reggu bemën böp ti sënë yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴ Avëh sënë röp tob ḵök los mala saḡap beyi vunëḵ vunëḵ aggagga raḵ goor ga, vunëḵ vunëḵ sën denesemu raḵ gelöng malangeri los ḵumḵum sën yi monë böpata lo. Log jom kap goor loḵ nema. Lob ngaa nivë aggagga sën Anutu nelë bë su yoh vu rë lo, los avëh baggëb sënë yi ngaa ningöhek aggagga, bepin pup kap sënë. ⁵ Log dekevu arë raḵ neggëp daba. Arë sënë og yik gageḵ peḡgirinsën mu nebë:

NYËḠ BÖP BABULON* AVËH BAGGËB PIN LOS NGAA NIPAYA VERÖ Ḷ YI PIN VU DOB LO
ATAJ.

⁶ Avëh sënë sis Anutu-yi-alam losho alam sën denevang ving Yesu medenenër arë rangah lo medediik. Avëh sënë num nijḵök lob sa halë bë yu vong paya nebë sën alam denenum bël mengëës lo. Sa halë sënë, lob sa helëḵ beḵwaḡ ya ngahi.

⁷ Loḵ angër loḵ tepëḵ vu sa bë, “Kwam neya ngahi in va? Sengo rëḵ tateḵin avëh sënë luho reggu bemën hir gageḵ vunsën degwa rangah vu hong. Yik reggu bemën sën yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beko avëh meneya agi. ⁸ Gelë reggu bemën böp sënë ggovek ya. Yö nedo vu wireḵ, rëḵ gwëbeng og su nedo rë. Rëḵ mu vu tamusën, og rëḵ yi vu asoreng sën luḵ meya rot gaḵë degwa ma lo bejaḵ nom vavunë, loḵ mëm mala nama na verök yi. Alam dob yi sën Anutu su kevu arëj loḵ ya ḵapiya-mala-tumsën-yi loḵ buk sën tung dob los yageḵ lo rë, og rëḵ degelë reggu bemën nipaya sënë, lob ḵenuj na in yi. In nedo wireḵ, log gwëbeng og su nedo rë, loḵ rëḵ nom berup gökin vu tamusën.

⁹ Mehöti sèn kwa nivesa lo, og yoh vu bë rëk jak ngaa sènè ni megero. Yusekë nemadvahi-bevidek-luu sènè og yik nepeggin rak kedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avèh sènè nedo rak kedu nemadvahi-bevidek-luu sènè. ¹⁰ Log yusekë nemadvahi-bevidek-luu sènè og yik nepeggin rak alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahèn nedo gwëbeng, log ti nahèn gesu tu mehö-los-bengö rë. Om rëk natu mehö-los-bengö vu tamusèn. Govek, loḵ yik medo hus dus teka mu. ¹¹ Log reggu bemèn sèn nedo vesa wirek rëk su nedo gwëbeng rë agi, loḵ ya ving betu nemadvahi bevidek löo rak. Rëk mu yik alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu sènè ti yi, rëk mu rëk mala nama na veröḵ yi.

¹² Log vis nemadluho sèn gelë lo, og yik nepeggin rak alam-los-bengöj nemadluho. Rëk mu yö denahèn gesu detu alam-los-bengöj rak rë. Rëk mu rëk degeḵo nij wëëk böpata rot geving reggu bemèn böpata sènè, medenatu alam-los-bengöj noh vu yik hes mala timu. ¹³ Alam-los-bengöj sènè yik kwaj nevo ngaa neggëp ti. Niwëëk los niwëëk böpata rot sèn neggëp vu sir lo, og rëk degadu reggu bemèn nipaya jak mededok vu. ¹⁴ Lob rëk losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na veröḵ yi. In yi tu alam böp böp pin hir Mehöböp, galam-los-bengöj pin hir Mehö-los-bengö. Lob yi alam sèn denesepa loḵ yi lo, og rëk degevang begö sènè medekesuu. Sir sèn tato sir vorot beggoon sir rak bedetu yö yi ngaa bedenevang ving aye lo.”

¹⁵ Log angër nër vu sa bë, “Bël ngahi sèn gelë avèh baggëb nedo nengaj lo, og sagaḵ yik alam pin, gesir yu böp böp sèn desupin sir medenedo lo, galam pin sèn navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶ Log vis nemadluho sèn gelë ggovek ya bë peggin rak alam-los-bengöj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemèn böp rëk degërin sir medegelë avèh baggëb sèn lo paya. Rëk debasap yi bedenakah hen tob pin vër gegëp ahë töksèn. Log rëk dega reggos gedebesi sekë lu ngaa jak na nengwah. ¹⁷ Yönon, Anutu vo kwa sènè loḵ ya ayoj in bë degevang ngaa sèn kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa gëp ti. Log niwëëk böp sèn deḵo in denatu alam-los-bengöj lo, og rëk degadu reggu bemèn nipaya jak mededok vu rot, bena berup dok buk sèn Anutu yi gagek pin anon jak lo. ¹⁸ Log avèh sèn gelë lo, og yik peggin rak nyëḵ böp Babulon* sèn tu alam-los-bengöj pin vu dob hir yusekë lo.”

18

Nyëḵ Böp Babulon Mala Maya*

¹ Sènè ggovek, log sa halë angër ti vu yagek beluḵ yam. Yi niwëëk böpata rot, genikapiik jëh rak dob bemedo nepelibin mu. ² Lob tahi yam niwëëk bë:

“Nyëḵ böp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

Gwëbeng tu memö nij paya hir nyëḵ rak.

Memö nij ngöhek pin,

gesok nij paya pin sèn hil nahönengin lo bej.

³ In alam pin denevang ngaa baggëb yi ngahisekë vu yi.

Lob sènè vong bë sèn denum yi wain niwëëk beyuj vong paya.

Galam-los-bengöj lo vu dob sènè devong baggëb vu yi ving.

Galam-dob-yi sèn denevang huk bagosèn lo denevang huk bagosèn rak ngaa sèn ayo nevu nevu in lo,

bedeneko monë ngahisekë rak.”

⁴ Log sa hanḵo gagek ngwë yam vu yagek menër bë:

“Sa alam, ham gwetah ham in nyëḵ böp saga. Gemedo na nenga.

In ham los sir rëk gwebë dok ti in yi ngaa nipaya saga.

Geham los sir rëk gwebë dok ti begweko yi ngaa nipaya nyëvewen.

⁵ Yi ngaa nipaya vong bë sèn yu böpata megelu loḵ ya yagek.

Lob Anutu medo mekwa nevo nyëḵ böp sènè yi ngaa nipaya pin.

⁶ Ham kwamin bo ngaa agga ti ti sèn avèh baggëb agi nevang lo,

beham bo dok nah vu yi nabè sènè niröp rot.
 Ham bo nyëvewen dok nah ngaa sèn nevonḡ lo niröp,
 gegwevonḡ la mesevök geving.
 Avëh sènè tee marasin nimengëës lok kap in bë mehö ngwë denanum,
 om yik ham jaa ngaa ngaa nimengëës nabè saga dok nah,
 geyu ngwë sevök geving begwetee dok kap in nanum.
 7 Yö nekerë arë rak benevonḡ ngaa nipaya
 sèn ayo nevu nevu in lo agga ngahisekë.
 Om ham gwevonḡ meyö pasang ngu rot dok nah.
 In kwa nevo lok ayo nebè sènè bë,
 ‘Setu avëh-los-bengög benado rak avëh-los-bengö yi sëa.
 Sa su nebè avëh sèn regga diik genedo alov lo rë.
 Om maggin su rëk natök jak sa mesengu rë,
 gaḡ rëk nama verök yi.’
 8 Om ngaa maggin rot aggagga rëk natök vu yi avuti dok buk timu.
 Niraksën ngahisekë rëk berup,
 lob yi alam ngahisekë rëk pasang dengü in hir heljeng rot,
 gemeyip böpata rëk berup.
 Log nengwah rëk ga nyëg böp Babulon* los dahis.
 Yönon, Mehöböp Anutu yi mehö niwëek los gayeheng,
 om seggi yi benër vorot bë geḡo nipaya nyëvewen dok nah.
 9 Alam-los-bengöj vu dob losho avëh sènè denevonḡ baggëb los denevonḡ ngaa agga
 ngahisekë sèn ayoj nevu nevu in lo. Om alam-los-bengöj sènè rëk degelë genengwah
 natum bega yi baru jak, lob rëk dengü medengis sir. 10 Rëk degöneng rot in vanë sèn tök
 vu yi agi, lob rëk debare ading gedenanër nabë:
 ‘Wöp-o, gëpin nyëg böp Babulon*!
 Nyëg böp los niwëek ata hong!
 Nyëvewen nipaya tök vu hong ggovek ya yik pevis avuti!’
 11 Lob alam vu dob sèn denevonḡ huk bagosën lo rëk kwaj bo nyëg böp sènè, lob rëk
 dengü in, bedemedo los ayoj maggin. In mehönon la su denebago hir kupek yah ggökin
 rë. 12 Hir kupek lo yik nebè sènè: Goor los seriva, gegelöng malangeri los kumkum sèn
 yi monë böpata lo, getob veroo malangeri, getob mala sagap aggagga, getob niyes yes
 sèn nikapiik lo, gejerujeng navi, geḡele sèn reggu nivesa lo, gengaa pin sèn denesemu
 rak reggu böp elefant vis lo, gengaa pin sèn denesemu rak kele sèn yi monë böpata lo,
 gedenesemu rak braas, gerak aën gerak gelöng ni ketungsën lo. 13 Log kupek la nebè
 sènè: Kele sinamon navi los yesëḡ lu ngaa sèn nos yi lo, gekabang aru reggu nivesa
 ga, mur los praginsëj*, gewain los wël*-oliv-yi sèn denevesi nos rak lo ga, parawa brët
 yi los wit*, geburmakau los sipsip, gehoos los karis sèn hoos denedadii lo, gemehönon
 sèn denebago sir in denatu hir ngaa meris lo, log mehönon sèn denebago sir in debasap
 sir noh vu yö kwaj lo. 14 Log denër bë, ‘Yönon, nos sèn kwam nedu in bë gegwa lo, og
 pin devuu hong gedeya. Geḡupek nivesa vesa pin lu ngaa sèn yi monë böp lo, los hong
 vunëksën nivesa vesa pin sèn lo, og devuu hong ya. Mehönon su rëk degelë ngaa nabè
 sènè gökin gemedo vu hong rë!’
 15 Yönon, alam sèn denevonḡ huk bagosën rak ngaa agi, bedenëḡo monë ngahi vu nyëg
 böp agi rëk degöneng rot in vanë sèn natök vu nyëg böp agi, lob rëk debare ading in yi
 gedengu medengis sir, gemedo los ayoj maggin. 16 Log denanër nabë:
 ‘Wöp-o, gëpin nyëg böp sènè!
 Wirek og yö neröp tob veroo malangeri ngeri,
 getob sagap los köḡ,
 genevunëḡ vu navi rak goor,

gerak gelöng malangeri los kumkum sën yi monë böp rot lo.

17 Rëk ma gemonë sënë los kupek gevunek vunek bemalaj maya yik pevis avuti.'

Log kapten los alam sën deneko yağ lo pin, galam pin sën denevong huk rak yağ lo, galam pin sën denevong huk bagosën rak yağ medeneoggök loo lo, yö rëk debare gëp ading in nyëg böp Babulon*. 18 Log degelë nengwah sën negga yi lo aru jak, lob degengeek nabë, 'Nyëg böp ti tena los arë böp mak nebë nyëg böp sënë menedo? Ma! Yik yö timu!' 19 Log yö rëk dejaa kebus dok yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj maggin. Log rëk detahi nabë:

'Wöp-o, gëpin nyëg böp sënë!

Yağ alaj lo sën denedo rak loo lo detu alam-los-bengöj-monë-ggoreksën rak nyëg böp sënë yi monë.

Gëpin-o! Yik mala maya verök yi pevis avuti!

20 Om ham vu yagek los Anutu-yi-alam, geham sinarë los alam-denenër-gagek-rangahsën lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sën tök vu nyëg böp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyëvewen vu yi

lok yah ngaa nipaya sën nevong vu ham lo.' "

21 Gagek sënë ggovek, log angër niwëek ata ti ko gelöng ti ni nebë gelöng böp sën denerii wit* rak lo, lob vaku rak betë luk ya loo, log nër bë:

"Rëk degeko nyëg böp Babulon* medegetë na niwëek nabë sagi, gemehönon su rëk degelë yi nah gökin rë.

22 Nebë sënë om gita aye, gegevëëg aggagga ayej,

gegevëëg apel los avuuk ayej,

og su rëk degengo ngaa pin sënë ayej dok hong nah gökin rë.

Gemehöti sën tahu yi lok huk agga pin lo,

og su rëk degelë alam nabë sënë demedo vu hong nah gökin rë.

Gegelöng böpata sën nerii wit* genesu maye neya lo,

og su rëk degengo aye sënë gengu dok hong nah gökin rë.

23 Ram su rëk natum dok hong

bahëggi nah gökin rë.

Log su rëk degengo avëh los maluh sën deneko sir lo

gedebengwëng los kwaj vesa gökin rë.

Wirek hong alam lo sënë devong huk bagosën, lob detu böp vu dob.

Log gekuung in alam pin rak hong ngaa aggagga sën genetung bu rak lo.

24 Log detök rak alam-denenër-gagek-rangahsën losho Anutu-yi-alam gesir pin

sën denesis sir medenediik vu dob lo pin nij kök lok hong Babulon,

bedegwa neggëp vu hong."

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

1 Sënë ggovek, log sa hango ngaa ti nebë sën alam ngahisekë denevong raro vu yagek, bedenener bë:

"Aleluya!

Hil Anutu, yi yö timu sën ko hil yom vu yi.

Yi mehö niwëek los vunek vunek yagek-yi malangeri rot.

2 Nengo gagek, og nesepa lok ngaa niröp mu meneseggi alam rak,

benevong nyëvewen lok yah vu sir niröp rot.

Lob avëh-baggëb-los-bengö sënë nevasap alam-dob-yi pin rak yi baggëb,

om sën Anutu vo nipaya nyëvewen lok yah vu yi,

bevo nyëvewen lok yah yi alam sën nesis lo nij kök."

³ Lok detahi yah ggökin bë:

“Aleluya! Hil gaḵo Anutu arë jaḵ!

Nengwah sën gga nyëḡ böp agi aru medo neraḵ degwata los degwata!”

⁴ Log alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sën lo, losho ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo, depetev medeneggëp loḵ Anutu sën nedo raḵ sëa-los-arë lo mala, gedëḵo arë rak bë:

“Yönon rot! Aleluya!”

⁵ Lob mehöti aye raḵ ggëp Anutu yi sëa-los-arë, benër bë:

“Ham sën Anutu yi hur ham,

behäm nehönengin yi lo,

geham alam yumin ading los ham alam meris,

ham pin gweḵo Anutu arë jaḵ!”

Sipsip Nalu Ḷo Avëh Medenevong Nos Böpata

⁶ Log sa hangö ngaa ti nebë sën alam ngahiseḵë rot desupin sir bedenener gagek, lob dedun nebë sën lubek böpata. Genebë sën vaḵuvek netetap bededun böpata lo, bedenener böpata bë:

“Aleluya! Hil gaḵo Anutu arë jaḵ!

Hil Mehöböp Anutu, yi mehö los niwëëk!

Gwëbeng tu ala soḡek menegin ngaa pin!

⁷ Hil ahëd nivesa menapisek in yi rot gegako arë jaḵ!

In buk dus raḵ ggovek ya in Sipsip Nalu vongin geḵo avëh.

In venë ro yi ggovek ya menegin.

⁸ Lob Anutu vo röpröp veroo malangeri vu yi beröp loḵ yi.

Röpröp sënë yö mewis anon benepelibin.”

(Röpröp veroo sënë yik tahu ngaa niröp sën Anutu yi alam denevong lo.)

⁹ Log angër nër vu sa bë, “Gekwevu gagek sënë nabë: Alam sën Anutu vong dik ya in sir bë denam in nos böp sën Sipsip Nalu geḵo avëh lo, og kwaj vesa!” Log nër vu sa ving bë, “Gagek sënë og Anutu yi gagek anon.” ¹⁰ Lob sa petev loḵ angër vaha gesa bë gaḵo arë jaḵ, loḵ nër vu sa bë, “Su gwevong nabë sënë! Yik sa hur mu nebë ham los arim lo pin sën ham ayomin neya timu vu Yesu menener yi gagek rangah lo. Yik ham gweḵo Anutu yö timu arë jaḵ. Hil arak ni bë Anon Vabuong vong huk loḵ alam-denenër-gagek-rangahsën ayoj bë denaner Anutu yi gagek rangah, genevong huk loḵ alam sën denener Yesu arë rangah lo ving nebë saga.”

Mehö Sën Raḵ Hoos Veroo

¹¹ Log sa halë yaḡek tatekin gehoos veroo ti nare. Bemehöti raḵ nedo, barë nebë “Mehö Sën Nevong Yoh Vu Yi Gagek” ga, “Mehö Gagek Anon Yi”. Nabë mehöti sënë gengo gagek, genabë gevong begö, og nesepa loḵ aggata niröp mu menevong. ¹² Mala gahis netum nebë nengwah daggen, gemehö-los-bengö yi madub ngahiseḵë raḵ nedo yu.

Gedekevu arë raḵ neggëp navi, rëḵ yö timu raḵ arë sënë ni, gaḵ alam vahik su derak ni rë.

¹³ Generöp röpröp ading sën dedagoo loḵ köḵ lo. Log denener arë bë, “Anutu yi Gagek”.

¹⁴ Log alam-begö-yi vu yaḡek derak hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederöp tob veroo malangeri benikapiik menepelibin. ¹⁵ Paëp-yu-anil nevu malangeri rot ti vare nesoo loḵ alaj avi, beneggëp in bë ngis mehönon jaḵ. Log nejom aën dus ti loḵ nema in gegin mehönon jaḵ. Anutu mehö niwëëk ata, bahë sengen böpata vu alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, om rëḵ bakë sir na nabë sën denevakë wain anon loḵ gabum böp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehö sënë arë raḵ neggëp yi tob los vaḡi nebë:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM BÖP PIN HIR MEHÖBÖP.”

¹⁷ Log sa halë angër ti nare loḵ hes mala. Genetahi ya vu soḵ pin sën denevëng medeneyoh vavunë lo bë, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos böp. ¹⁸ Ham rëḵ

gwa alam-los-bengöj nij reggos geham rëk gwa alam yuj rëmek los alam anil degwa nij reggos gehoos los alam sën denerak lo nij reggos. Ham rëk gwa alam pin nij reggos, alam sën yö denegin sir lo, losho alam sën alam denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, galam sën yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halë reggu bemën böp galam-los-bengöj pin vu dob losho hir alam-begö-yi desupin sir yam ggovek ya in bë dengis begö vu mehö sën rak nedo hoos veroo lo losho yi alam-begö-yi. ²⁰ Rëk ma gedekesuu sir bedejom reggu bemën böp ving yi mehö sën nenër-gägek-kuungsën-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemën nipaya sënë lë gemehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong ngaa böp ngahisekë benetetuhin alam sën deneko reggu bemën yi kanak rak navij gedeneko kenu rak lo. Om reggu bemën luho mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë yö nahën denedo los malaj vesa. Log detë luho luk ya nengwah sën böpata rot nebë ngaggee, genikerus ata gegelöng salpa* medo netum loḵ lo. ²¹ Log mehö sën neraḵ hoos lo sis luho hir alam vahi sën nahën denedo vesaj lo pin rak paëp-yu-anil sën vare nesoo loḵ avi lo medediik. Log soḵ pin yam degga alam sënë nij reggos bahëj pup ya.

20

Satan Nedo Karabus Ta 1,000

¹ Lob sa halë angër ti vu yägek meluḵ yam. Lob jom kii asoreng sën luk meya rot gahë degwa main lo loḵ nema, bejom sëng böpata rot loḵ nema ving. ² Jom karob böp sënë ahon. Yik marub sën yö neggëp vu nyëdahis lo. Yi Memö Nipaya, geyi Satan. Lob angër duu yi rak sëng niwëek in bë medo noh vu ta 1,000. ³ Log tē yi luk ya asoreng sën luk meya rot gahë degwa main lo, gepeka avi yah, basis loḵ in, gejegwi kele niḵegwi* rak. Om Satan su yoh vu bë tetuhin alam gökin rë, gaḵ yö rëk gegin ta 1,000 sënë begovek na rë, loḵ mëm degeko yi vër beyik medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halë sëa-los-arë la denedo bemehö la rak denedo. Anutu vo huk vu sir in bë deseggi mehönnon hir gägek. Gesa halë alam ngahisekë sën denevong ving Yesu lo anoj. Sir sën denenër Yesu yi gägek tato, gedenenër Anutu yi gägek rangah, lob alam nij paya deketöv kwaj bedenediik lo. Su denedudeḵ vu reggu bemën nipaya, ma denedudeḵ vu kenu rë. Gesu denebë yi kanak rak dabaj ma rak nemaj rë. Lob vesaj loḵ yah bedetu alam-los-bengöj, belosho Kerisi denegin ngaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yik buk muginsën sën alam dekededi jak vu bedub lo sënë. Rëk alam diiksën vahi pin su rëk dekededi jak nah doḵ buk sënë rë, gaḵ yö rëk degëp rot, beta 1,000 saga govek na rë. ⁶ Alam sën dekededi jak nah doḵ buk muginsën agi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diiksën sën natu luvu lo niwëek su yoh vu bë dahun sir rë. Gaḵ rëk denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneko-seriveng lo. Lob rëk denatu alam-los-bengöj belosho Kerisi degegin ngaa pin noh vu ta 1,000 sënë.

Satan Kepë Ya

⁷ Ta 1,000 sënë govek na, loḵ mëm degeko Satan bër in karabus, ⁸ gegeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sën denedo dob nenga ketu lubeluu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rëk ngupin sir in na degevong begö, lob sir ngahisekë rot nebë sën raggër loo nenga. ⁹ Bededok na nyëg pin medeketumin Anutu-yi-alam doḵ nyëg sën denedo loḵ lo. Yik nyëg böp sën Anutu ahë neving pangsën lo. Rëk mu nengwah rëk duk nam vu yägek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rëk getë yi duk na ngaggee böpata sën nengwah niḵerus ggëp netum rak gelöng salpa* lo. Reggu bemën nipaya luho mehö-nenër-gägek-kuungsën-rangah denedo loḵ sënë vorot, om lööho rëk degeko vanë buk gerangah degwata los degwata gesu rëk desewah rë.

Buk-gagek-yi Tök Yam

¹¹ Log sa halë sêa-los-arë veroo böp ti nedo, bemehöti nedo rak. Gedob los yagek veya meya in yi, genyëg meris. ¹² Gesa halë alam-diiksën denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loḵ sêa-los-arë sagi mala. Gemehö sën rak nedo sêa lo vong medetëkin ḵapiya la. Detëkin ḵapiya mala-tumsën-yi, gedetëkin ḵapiya sën neseggi alam-diiksën rak lo la ving. Nelë ngaa pin sën mehōnon denevong lob denekevu loḵ ya ḵapiya agi beneseggi sir rak yoh vu. ¹³ Log alam sën denediik medeneggëp luḵ loo lo, galam sën denediik medeneggëp loḵ dob gebinë lo, losho alam-diiksën pin deyom, bemehö sën nengo gagek lo seggi sir ti ti loḵ yah ngaa sën denevong wirek lo. ¹⁴ Lob tē alam malaj-masën-yi los alam sën denedo loḵ Nyëg Nipaya lo luḵ ya ngaggee böpata sën nengwah medo netum loḵ lo. Ngaggee böpata sën nengwah medo netum loḵ agi, og yik diiksën sën netu luu lo. ¹⁵ Lob alam sën su arëj neggëp loḵ ḵapiya mala-tumsën-yi agi rē lo, og tē sir pin luḵ ya ngaggee böpata sën nengwah medo netum loḵ lo ving.

21

Yagek Los Dob Mewis

¹ Log sa halë yagek los dob mewis neggëp. Yagek muginsën los dob muginsën mala maya verōḵ yi. Geloo su neggëp ggökin rē. ² Gesa halë nyëg böp vabuung sënë, og yik Yerusalem mewis. Sa halë nedo ving Anutu, lob vuu yagek beluḵ yam los vunek vunek nivesa nebë sën avëh nevunek vu yi rak vunek vunek nivesa in jak regga. ³ Log sa hangō aye böpata ti tahi yam ggëp sêa-los-arë bē, “Ham gwengo rē! Gwëbeng Anutu yi dub-vabuung-böp nedo ving mehōnon! Log Anutu rëḵ medo geving sir bedenatu yi alam. Yōnon, Anutu yō rëḵ medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rëḵ jevu sir pin malaj bël na. Galam su rëḵ denadiik gökin rē, gesu rëḵ ayoj maggin gökin rē, gesu rëḵ dengu medengis sir gökin rē, genavij su rëḵ gesang nah rē. Gaḵ ngaa wirek hen pin maya verōḵ yi.”

⁵ Lob mehō sën rak nedo sêa-los-arë lo nër bē, “Ham gwengo rē! Sëḵ gevong ngaa pin natu mewis jak yik pehiko sënë!” Log nër vu sa bē, “Kwevu gagek sënë, in gagek sënë og yōnon rot, beyoh vu bē alam degevong geving rot.” ⁶ Log nër vu sa ggökin bē, “Ngaa pin sënë tōḵ yam ggovek ya! Sengo ti hevong bengaa pin anon rak vu muginsën, log sak semu ngaa pin vu tamusën sagi beggovek ya. Setu ngaa pin degwasekë los yusekë. Nabë mehōti ayo bev in bël, og sëḵ gevong bël veyë mala-tumsën-yi benanum nyëmasën. ⁷ Mehōti sën kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og rëḵ geḵo ngaa sën senër wirek bē rëḵ geḵo lo natu yi ngaa, gesa natu yi Anutu genatu sa nalug. ⁸ Gaḵ alam sën deneggöneng medeneggërin sir yah lo, galam sën deneruu demij vu Anutu lo, galam sën denesepa loḵ ngaa nipaya verōḵ yi medenëḵo rak lo, galam sën denesis mehōnon medenediik lo, galam sën denevong baggëb lo, galam sën denevong parahek lo, galam sën denedudeḵ vu keriiing lo, galam pin sën denenër gagek kuungsën los denelah gagek vun lo, og sir pin rëḵ dedoḵ na ngaggee böpata sën nengwah nivanë medo netum rak gelong salpa* lo. Yik diiksën netu luu lo sënë.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deḵo ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu loḵ gabum nemadvahi-bevidek-luu in bē dekevoh mehōnon jak lo ti yam vengwëng vu sa benër bē, “Genam rëḵ sëḵ tato avëh sën Sipsip Nalu rëḵ geḵo natu venë lo vu hong.” ¹⁰ Log angër ḵo sa ḵenug meya ḵedu böp adingsekë ti, betato nyëg böp vabuung Yerusalem sënë vu sa. Nedō ving Anutu, lob vuu yagek geluḵ yam. ¹¹ Anutu nikapiik jëh niwëek rak nyëg böp sënë. Nikapiik yō agga ti nebë gelong sën denebago rak monë böp lo. Kë! Nebë gelong malangeri jaspā, gemala rangah rot nebë garas. ¹² Log ḵatum og vaha adingsekë rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggëp loḵ, bangër nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arëj ti ti neggëp rak veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi löö neggëp loḵ ḵatum nenga sën neya los hes mala neverup lo, gelöo neggëp ya los sën ayöong neyam lo. Gelöo neggëp ya los sën sang

neverup lo, gelöö neggëp ya los sën hes mala nemasusek ya. ¹⁴ Nyëg böp sënë yi katum ahë degwa, og gelöng sën bo niwëek vu lo nemadluho-bevidek-luu neggëp lok, lob Sipsip Nalu yi sinarë nyëdahis nemadluho-bevidek-luu sën lo arëj rak neggëp gelöng sënë.

¹⁵ Log angër sën vengwëng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bë tahöö nyëg böp sënë los yi veluung avi geyi katum jak. ¹⁶ Nyëg böp sënë yi katum nenga vahi vahi pin neggëp ti, nyë los kweben neggëp ti. Angër tahöö nyëg böp sënë nenga telësen rak yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyëg böp nenga vahi vahi pin ading nebë sënë, gerak rak yi bepin neggëp ti. ¹⁷ Log tahöö katum ving, rëk adingsekë berak ya vavunë rot yoh vu 66 mita. Yik angër tahöö katum nebë sën yik hil netahöö lo. ¹⁸ Anutu semu katum sënë rak gelöng malangeri jaspä. Log semu nyëg böp sënë rak goor yö meris bemedo netum nebë garas. ¹⁹ Anutu vunëk vu nyëg böp yi katum ahë degwa rak gelöng malangeri aggagga sën yi monë böpata lo.

Gelöng jaspä nedo ya ahë degwa mugin.

Log gelöng lapis lasuli sën niraru lo netu luu.

Log gelöng aget sën niraru nebë lo netu löö.

Log gelöng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gelöng sardoniks sën kōk los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gegelöng kōk konelian netu videk ti.

Gegelöng krisolit sën nisangsang lo netu videk luu.

Log gelöng nimewis ngwë sën beril lo netu videk löö.

Log gelöng nisangsang ngwë sën topas netu videk lubeluu.

Log gelöng nimewis ngwë sën krisopres netu nemadluho.

Log gelöng niraru ngwë sën hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gelöng sekwahek agga ngwë sën mala sagap medenenër arë nebë ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sën lo rak kumkum veroo (perl) sën yi monë böp lo nemadluho-bevidek-luu. Deko kumkum böp böp medesemu reping pin rak, gedesemu aggata pin vu nyëg saga rak goor yö meris bemala rangah rot nebë garas.

²² Log sa su halë dub-vabuung nedo lok nyëg böp sënë rë. Gak Mehöböp Anutu, mehö los niwëek, luho Sipsip Nalu, yik detu nyëg böp sënë yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyëg saga su rëk dejak vu in hes los kwev nabë natum vu sir rë. Gak Anutu nikapiik netum rak nyëg saga, geSipsip Nalu tu nyëg sënë yi ram. ²⁴ Om alam pin rëk dena jak nyëg böp sënë yi rangah. Galam-los-bengöj vu dob rëk dengupin hir kupek nivesa vesa medegeko mededok na. ²⁵ Su rëk debehii katum yi veluung avi rangah rë, gesu rëk nabuk dok dok nyëg sënë rë. ²⁶ Alam pin rëk dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir kupek malangeri mededok na nyëg sënë. ²⁷ Gak ngaa ningöhek, gemehönon sën denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehönon sën denenër gagek kuungsën lo, og su rëk dedok na nyëg sënë rë. Gak alam sën arëj neggëp lok Sipsip Nalu yi kapiya-mala-tumsën-yi bë demedo malaj-tumsën degwata lo mu mëm sën rëk dedok na.

22

Bël Los Kele Mala-tumsën-yi

¹ Log angër sënë tato bël böp mala-tumsën-yi vu sa, lob sa halë gemala rangah nebë garas. Bël sënë nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir sëa-los-arë benevaar meneya, ² beneyoh nyëg böp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsën-yi denare lok bël sënë nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj rak kwev. Lob kele sënë ris, og deyoh vu bë degevong bemehönon nijraksën nijvesa jak.

³ Log gagek maggin-yi sën Anutu nër rak mehönon vu muginsën lo, og ggovek ya. Gak su rëk medo nah gökin rë. Anutu luho Sipsip Nalu hir sëa-los-arë rëk medo dok nyëg böp

sënë. Log Anutu yi hur lo rëk degeko yi jak. ⁴ Log mëm rëk degelë mala. Log arë rëk jak gëp dabaj. ⁵ Su rëk buk dok nah gökin rë. Log ram hen huk sën netum lo, los hes hen huk sën netum lo maya. Gaḵ Mehöböp Anutu rëk gevong rangah vu sir. Lob rëk denatu alam-los-bengöj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rëk Duk Nom Pevis

⁶ Log angër nër vu sa bë, “Gagek pin sënë og yönon rot, beyoh vu bë alam pin degevang geving yi rot. Mehöböp Anutu sën nevang yi Anon Vabuung vu alam-denenër-gagek-rangahsën in bë denanër yi gagek rangah lo, vong yi angër yam in bë nanër ngaa pin sën rëk anon jak pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nër bë, ‘Ham gwengo rë! Sëḵ natök nöḵ vu ham pevis.’ Mehöti sën nesepa lok Anutu yi gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ḵapiya agi-yiḵ ngaa sën rëk anon jak vu tamusën lo-og mehö sënë kwa vesa!”

⁸ Log sa Jon, sa hango gagek sënë, gesa halë ngaa pin sënë. Sa hango los halë ggovek, log sa petev menahëp lok angër sën tato ngaa pin vu sa agi mala, gesa bë gaḵo yi jak. ⁹ Lok pevis menër vu sa bë, “Su gwevang nabë sënë! In sa hur ti yiḵ nebë hong ving arim lo sën sir alam-denenër-gagek-rangahsën lo. Geyiḵ hur mu sa nebë alam sën denesepa lok ḵapiya agi yi gagek lo. Gaḵ yiḵ gwëḵo Anutu yö timu jak.”

¹⁰ Lob nër vu sa ving bë, “Anutu yi gagek sën neggëp lok ḵapiya agi, og su gegulin, in buk sën Anutu bë gevong ngaa pin agi dus raḵ ggovek ya. ¹¹ Om mehö sën nesepa lok ngaa nipaya lo, og yö medo gevong yi ngaa nipaya nabë saga rot. Gemehö sën nesepa lok ngaa ningöhek lo, og yö medo gevong yi ngaa ningöhek nabë saga rot. Log mehö sën nesepa lok ngaa nivesa lo, og yö medo gevong yi ngaa nivesa nabë saga rot. Gemehö sën nesepa lok ngaa niröp lo, og yö medo gevong yi ngaa niröp nabë saga rot.” ¹² Yesu nër bë, “Ham gwengo rë! Sëḵ natök nöḵ vu ham pevis. Lob sëḵ gaḵo nyëvewen menök vu mehönnon pin, lob sebo dok nah vu sir ti ti noh vu ngaa pin sën denevang lo. ¹³ Sengo ti hevong bengaa pin anon raḵ vu muginsën, log sëḵ semu ngaa pin menivesa jak vu tamusën. Sa mehö muginsën los tamusën. Setu ngaa pin degwaseḵë los yuseḵë. ¹⁴ Alam sën deneripek hir tob bemewis neraḵ lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bë rëḵ dega kele mala-tumsën-yi anon. Gedeyoh vu bë rëḵ dedok na ḵatum nyëḵ böp saga avi mena dedok na. ¹⁵ Gaḵ alam sën nij paya verök yi nebë anöö lo, los mehönnon sën denevang parahëḵ lo, galam sën denevang baggëb lo, galam sën denesis mehönnon medenediik lo, galam sën denejom raḵ vu ḵeriing lo, galam pin sën ahëj neving gagek kuungsën medenenër lo, og rëḵ nah demedo nenga in Anutu yi nyëḵ böp sënë.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angër yöḵ vu ham in bë nanër gagek sënë vu ham sën sa alam ham lo. Yiḵ sa sënë sën Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yiḵ sa sënë sën Betuheng Majelëë.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venë denër bë, “Genam!” Lob mehöti bë gengo gagek sënë, og nanër nabë, “Genam!” Log nabë mehöti ayo bev in bël, og nam, in mehöti bë nanum, og yoh vu bë nam nanum bël-mala-tumsën-yi nyëmasën.

¹⁸ Log sa bë nanër gagek niwëëḵ ata vu alam pin sën denengo gagek lok ḵapiya agi, rak ngaa sën rëḵ berup vu tamusën lo nabë: Bë mehöti gelu gagek ngwë dok na gagek sënë, og Anutu rëḵ ngupin ngaa maggin pin sën nër meneggëp lok ḵapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabë mehöti gelov gagek la bër in gagek sën raḵ ngaa tamusën-yi meneggëp lok ḵapiya agi, og Anutu rëḵ gelov yi bër gesu rëḵ ga kele mala-tumsën-yi sënë anon rë. Gesu rëḵ dok na nyëḵ vabuung böp sën sa netateḵin meneggëp lok ḵapiya agi rë.

²⁰ Mehö sën nër ngaa pin bë rëḵ anon jak agi nër bë, “Sëḵ nom pevis yönon rot!” Èë, oga! Mehöböp Yesu, genam!

²¹ Mehöböp Yesu yi semusemu nöḵ gëp geving ham pin. Yönon.

NETATEKIN DEGWA

alabaster Alabasta og yik gelong veroo ti. Denesemu buayo lu ngaa rak, beyi monë böpata.

alam-deneko-takës Alam Yuda denelë hir alam sën deneko takës lo paya, in derak ni bë denetetuhin sir gedenegeodek hir monë vahi sevök, gak su deneko takës niröp rë.

Asia Asia sënë og distrik ti dus vu Epesus lu Kolosi, gak su nyëg böp Asia sën Saina lu Sapan gedob vahi sagu lo rë.

Babulon Babulon og nyëg böp ti. Rëk lo 1Pt 5:13 Pita netahu rak nyëg böp Rom sën negin dob pin lo. Log alam vahi yik kwaj nevo sën Jon peggirin rak Babulon lo Nebë Pesepsën 14:8 lo bë yik mak nebë saga ving. Rëk alam vahi kwaj nevo bë peggirin rak mehõnon pin sën nij nelëlin Kerisi losho yi alam bedenesis begö vu sir lo. Om Anutu rëk kevoh alam nebë sënë bemalaj nama na verök yi.

Belsebul Arë Belsebul sënë, og alam Kanaan hir anutu kuungsën ti arë. Lob alam Yuda denenër rak memö nipaya hir ggev böp Satan ving. Om sën denelë bë Yesu nevong bememö nipaya to deneya in mehõnon, lob kwaj nevo bë mak memö nipaya hir ggev Belsebul nelok vu yi menetii. In Belsebul og memö nipaya hir ggev, om mak memö denegönengin yi.

Buk-ggöksën-yi Alam Yuda kwaj nevo buk sën Anutu ko sir vër in Ejep wirek lo yoh vu ta pin. In lo buk saga, og Anutu yi angër ggök alam Israel geya mesis alam Ejep naluj aguu pin. Om sën denenër buk sënë arë nebë Buk-ggöksën-yi, lob deneko rak yoh vu soda dahis ti neyoh vu ta.

Buk-sewahsën-yi Alam Yuda denesepa lo Anutu yi horek bedenesewah yoh vu buk sën netu nemadvahi-bevidek-luu lo pin. Rëk gwëbeng sënë og hil nanër buk sënë bë Sarerë, log hil kwad nevo buk sën Yesu kedi rak yah vu bedub lo behil nesewah lo genelälë Soda. Alam Yuda denenër bë su degevang huk dok Buk-sewahsën-yi. Log deneko buk mewis rak lo siks krök sehuksën beneya rot beyah neto siks krök sehuksën ngwë ggökin, lob neggovek ya gengwë neverup nebë saga. Om sën dus nerak Buk-sewahsën-yi, og su deyoh vu bë degevang huk dok siks krök sehuksën rë, in sagak detök ya Buk-sewahsën-yi.

Davit yi mewis/degwa vu Davit Alam Yuda denenër mehõ sën denegin lo bë Kerisi, log denenër arë ngwë rak yi ving nebë Davit Nalu. Rëk mu su Davit nalu yõnon rë gak Davit diik yö wirek, rëk alam Yuda denesupin naluj lo, buj lo, tavaj lo, kenuj lo, gehir mewis lo pin lo yah ti medenenër bë naluj. Om nabë hil pekwë dok hil ayed niröp, og hil nanër Kerisi nabë: Davit yi mewis, ma, degwa vu Davit. Davit sënë og alam Israel hir mehõ- los-bengö ti sën Anutu ggooin rak belo yah Saul ben wirek rot lo. Yi mehõ-los-bengö niwëek ata besupin Yuda degwa nemadluho-bevidek-luu lo pin yah revuh ti barëj böp rak, om delë yi bë hir mehõ-los-bengö sogek gedeneko arë rak.

denepekwë monë Nabë alam Rom debago ngaa vu alam Yuda, og denebago rak yö hir monë vu sir. Galam Yuda yö hir monë neggëp ving, rëk mu yö agga ngwë. Om nabë mehõti kwa nevo bë getung monë seriveng vu Anutu, og su rëk getung alam Rom hir monë natu seriveng rë. Gak getung alam Yuda yö hir monë niröp natu seriveng og mëm yoh vu. In denenër bë alam Rom hir monë og nipaya gesu yoh vu rë. Om sën alam la denedo lo dub-vabuong-böp, in nabë mehõti kwa bo nabë getung seriveng rëk kol alam Rom hir monë mu, og depekwë yi monë dok nah alam Yuda hir monë. Log denejom monë teka vër rak sën depekwë agi ving.

gemul Gwelë na mul

Genesaret Genesaret og ngaggee böp Galilea arë ti sënë, garë ngwë nebë ngaggee böp Tiberias. Yik dekol alam Rom hir mehö-los-bengö Tiberius arë sënë medenër rak ngaggee gerak beggang-bu ti ving.

go Yesu tatekin yi gagek sënë vu sir rak keke pik, in yö nare bej beyö derak ngaa saga ni nivesa. Rëk he pekwë gagek sënë manër rak yom **go** in hil ngo narak go yi aggata ni menehero. Mt 24:32; Mk 13:28; Lk 21:29. Gehe kevu rak hil ngo hil ngaa vahi ving nebë saga, in hil ngo narak hir aggata ni.

gerah navimin Gwelë na **rah navi**

gwerah navimin Gwelë na **rah navi**

Herot Nabë gwelë ggev sën Herot, og rëk kwam kwam nabë ti tena. In Herot lubeluu. Ngwë muginsën sën denenër yi bë Herot Böp, sën sis hurmahen vu Betlehem medediik lo, log diik ving nebë sën gagek neggëp lok Mt 2:19 lo. Log tum nalu arë nebë Herot Antipas, lob yi sënë sën ketöv Mehö-neripek-alam Jon kwa lo. Log Herot Böp bu arë nebë Herot Agripa I. Sën tung Pita lok ya karabus lok mëm bebën yom lov ahë mediik lo. Gagek rak sënë meneggëp lok Sn 12. Log Herot ti sën, Herot Böp tava bedenener bë Herot Agripa 2 lo, ko avëhnö Bernisi sën luho amaj timu lo netu venë. Log avëhnö ngwë Drusila berak vu kiap Peliks sën Rom ti lo. Yik Agripa sënë sën luho venë yam medo denengo Paulus genevong yi gagek ggëp Sisarea lo. Gwelë dok Sn 25:13 bena rot.

Jon nalu Simon Pita ama Jon yö ngwë. Su Jon sën kevu Yesu bengö lo rë, gesu Jon sën mehö neripek alam lo rë.

kap Yesu peggin gagek sënë menër rak bë nanum dok kap. Rëk mu sënëk nenër rak ngaa nisangsën sën rëk natök vu yi lo. Mt 10:22. Log nër rak kap sënë, genër rak bël-ripek sën ving meneggëp lok Mk 10:38 ving, og bël-ripek sën saga, yik peggin rak sën bare jak kelepeko menadiik lo. Lok Mt 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42, og yik nër kap ggökin, rëk he kevu niröp lok saga bë 'maggin'.

kelepeko Nabë mehöti nadiik jak kelepeko og ngaa nimumsën böpata rot. Om alam sën denevong ngaa nipaya lo, og gavman deyoh vu bë deketöv kwaj ma, degelu sir jak keke medenadiik, rëk mu denesis rak ya kelepeko in bë hir alam nij namum böpata. Denevong in bë alam sën nij paya verök yi lo denadiik jak los nij gesang ata. Rëk alam Yuda los Rom devong Anutu Nalu Yesu Kerisi mediik rak kelepeko nebë alam nij paya saga, gesu deggönengin rë. Log Yesu nër bë alam desepa dok yi medekerë maggin jak buk, rëk peggin rak kelepeko. Gwelë dok Mt 10:38, 16:24; Mk 8:34, 10:21; Lk 9:23, 14:27

Kerisi Alam Yuda denevo kwaj in mehö sën denenër arë nebë Mesia lo bë rëk nam. Log denenër arë sënë lok Grik ayej bë Kerisi. Arë sënë degwa nebë: Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geke hil nah vu yi. Om nabë gwelë Yesu arë ngwë sën Kerisi agi, og yik degwa nebë sënë.

Levi Alam sën denenër sir bë alam Levi lo, og sir saga depum rak Yakop nalu Levi, lob Anutu ggooin sir saga mu rak in bë dedok vu alam-deneke-seriveng medegevong huk dok dub-vabuung ayo. Rëk mëm yik alam Levi sën depum rak Levi yi mewis ti sën Aaron lo mu sën yö denetu alam-deneke-seriveng in debesi.

mana Mana og yik nos sën Anutu nevo vu alam Israel yoh vu buk yö vu wirek lok buk sën deneyoh nyëg-yu-meris medeneya lo. Denenër nos sënë arë nebë mana, gedegwa nebë 'Va ti saga?'

mastet Mastet og alam Yuda hir jojeng ti. Mastet gahis og mahen rot, genos vahi pin gahis kesuu, rëk kip berig kesuu jojeng vahi pin beböp nebë paya ti.

mehö-neko-takës Gwelë nah sën he kevu gagek rak alam-deneke-takës meneggëp nyë lo.

mul Matai lu Markus denenër bë Yudas mul Yesu in bë tato yi niröp vu alam-begö-yi. Gagek sënë su gagek nipaya rë, gak yik alam Yuda yö hir aggata nebë sënë. Yuda maluh su denejom nemaj nebë sën hil gwëbeng-ë rë, gak yik denemul hir alam bengij in bë tato

nabë ahëj neving sir. Rëk mu Yudas og vong paya in peggirin ngaa nivesa sënagi yah tu nipaya in mul Yesu in bë tato yi rangah vu alam-begö-yi.

mur Mur sënë yik marasin nimengeës ti beyi monë böp. Denenum los wain in bë navij su gesang böp lob devo vu Yesu rak kelepëko rëk su num rë. Log denerikin rak hir heljeng ving in bë su nivë na pevis.

najom nema Paulus kevu vu Kerisi-yi-alam bë ahëj geving sir og degemul sir, rëk he pekwë niröp loq hil ayed bë denajom nemaj in hil najom nemad menarak ni.

nerah Gwelë na **rah navi**

nikegwi Alam Yuda denekepain ngaa ti og denevong nebë sënë in bë mehö ngwë degepuh og dejak ni, om denevesi kele ti nikegwi medenejegwi rak kepasën. Denejegwi kele nikegwi sënë rak hir kapiya, geveluung avi lu ngaa ngahisekë, lob denetung yö hir kanak agga ti ti rak. Om nabë mehö ngwë kehe kele nikegwi gegelë yi kapiya, ma, dok na yi beggang ayo, og ala rëk jak ni in kele nikegwi puvin gekanak vong paya gemehö nipaya saga su yoh vu bë semu nah rë.

oliv Oliv yik kele ti denegga anon gedene pip meru menare in denevesi nos rak yoh vu buk gedenetetuk rak nos medenegga ving. Log denetöo loq hir ram in natum buk vu sir. Oliv anon og nebë vasuung anon rëk nenyëm nebë döleng.

Paradis Alam Yuda denër Paradis rak huk malangeri sën Anutu tung Adam luho Eva lok vu nyë muginsën lo. Lob kwaj nevo bë alam nij vesa denadiik loq mëm na demedo dok nyëg saga in lob degegin buk sën Anutu gengo gagek lo.

Parisai Alam Parisai og alam Yuda yu ti sën detu alam horek yi. Deneggöneng in ngaa pin sën nevong benij ngöhek nerak lo. Sir alam ggev bedenesepa loq alam hib hir horek pin medene piik vu los dahis in bë su dekeyëh ti. Denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo, log denenër bë hil nadiik rëk hil su rëk malad nama na verök yi rë, gak hil rëk bare na Anutu mala beseggi hil gagek bebo nyë vewen dok nah vu hil. Denelë Yesu paya medenesis begö vu yi in su nesepa loq alam hib wirek hen hir horek pin sën yö denesepa lok lo rë.

pik Kele pik sënë yik nos ti banon nebë jabuk. Alam Yuda denevaroh kele sënë loq hir huk lu ngaa, in nengën nivesa.

praginsëj Praginsëj og kele ti nikegwi beyi monë böp. Alam Yuda devesi in reggu nivesa berup na tagwavek dok dub-vabuung-böp lu ngaa.

rah navi Alam Yuda hir horek wirek hen nër bë: Nabë avëh ti geko nalu maluh ti geto, beyi buk natu nemadvahi-bevidek-löö jak, og degerah navi. Lob horek niwëek besu deyoh vu bë dekeyëh rë, om nabë buk saga balek Buk-sewahsën-yi ti, og yik denerah loq, gesu deneggöneng rë. Om sën loq Jn 7:22 Yesu nër yah vu sir in sën ahëj sengën vu yi bë keyëh Buk-sewahsën-yi in sën nevong mehöti benivesa rak loq lo, rëk yik sir ving. Denejom horek wirek hen sënë ahon medenekeyëh Buk-sewahsën-yi ving.

Sadukai Alam Sadukai og alam Yuda yu ti. Sir alam böp medene gin dub-vabuung-böp. La og alam-deneko-seriveng, log ti og tu alam-deneko-seriveng hir yusekë. Denepiik vu horek pin sën Anutu vo vu Moses wirek lo medesepa loq. Rëk su denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo rë, gedenenër bë hil nadiik bermalad nemaya verök yi gak hil kenud su ya denedo rë. Om sën denelë Yesu paya gedenesi begö vu yi in su nesepa loq sir rë.

salpa Salpa og yik gelöng nisangsang ti. Yoh vu bë natum mega hil. Genatök vu gëp dob len la, gevu kedü sën netetap lo. Netetap og salpa netum ving gereggu nipaya verup neya.

Samaria Alam Samaria og su alam Israel sogek rë. In dekehe sir vër in alam Yuda lok Davit bu Rehoboam yi buk, log deko alam-yu-ngwë la vu Asuria yam belosho desarömin sir, rëk yik denejom rak vu Anutu sogek. Rëk mëm su denegga rak alam Yuda rë, gesu deneya dub-vabuung-böp Yerusalem rë, gak losho alam Yuda denelë sir paya. Lob yö denejom rak vu Anutu vu kedü Gerisim ggëp yö hir dob.

Silvanus Silvanus arë ngwë nebë Silas sën hil nehalë loḵ Sinarë Hir Huk bë neloḵ vu Paulus in huk rot lo.

Sisar Alam Rom detu ala medenegin alam Yuda, lob alam Yuda denetë takës vu sir. Lob alam Rom denenër hir mehö-los-bengö loḵ ayej bë Sisar.

takës Gwelë doḵ sën he ḵevu gageḵ rak alam-deneḵo-takës meneggëp nyë.

Teopilus Lukas kevu Yesu bengö ya vu mehöti arë nebë Teopilus lob kevu Sinarë Hir Huk ya vu Teopilus ving. Lukas og yik yi dokta-niraksën-yi ti, rëḵ neḵo loḵ nyëḡ in bë nanër Yesu bengö rangah geving. Om nabë gwelë doḵ Sinarë Hir Huk og nekevu ngwë nebë 'sir' log nekevu ngwë nebë 'he', in nedo buk vahi ving sir log buk vahi og su nedo ving sir rë.

Tiberias Tiberias og yik ngaggee böp Galilea arë ti, gare ngwë nebë Genesaret. Log nyëḡ ti arë nebë Tiberias ving. Yö nedo ngaggee böp nenga.

wain mewis Alam Yuda denetöo wain loḵ ya memëḵ navi, log deneduu avi niwëëḵ menedo. Lob buk sën denetöo loḵ ya nyëdahis lo, og yik wain ahë yes, rëḵ mëm yö medo nesol memëḵ navi bemëm niwëëḵ nerak. Om nabë denatöo wain mewis doḵ na memëḵ navi mugeng, og ahë sekë rak om rëḵ nakweek lob wain keseh megeto mena.

wël Wël sënë og denepip ḵele oliv anon bedenëḵo meru, lob denevesi hir nos rak, gedenerikin rak navij, gedenetöo loḵ ya hir ram in natum vu sir.

wit Wit og yik nos mahen ti nebë padi.

yiist Yiist og yik ngaa mahen teka rëḵ denetee los parawa, lob neköd parawa menerig, lob mëm denevesi brët rak.